

РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ В «3D»: ДОСТУПНІСТЬ, ДІАЛОГ, ДИНАМІКА

Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції

19-23 лютого 2018 року

Департамент освіти і науки
Полтавської обласної державної адміністрації
Державна установа
«Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення
діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта»»
Коледж управління, економіки і права
Полтавської державної аграрної академії

МАТЕРІАЛИ

II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції

«РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ В «3D»: ДОСТУПНІСТЬ, ДІАЛОГ, ДИНАМІКА»

м. Полтава, КУЕП ПДАА

19-23 лютого 2018 року

Полтава – 2018

УДК 378.026.016:004
Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка» / укл. Н. В. Кононец, В. О. Балюк. – Полтава: КУЕП ПДАА, 2018. – 430 с.

Укладачі: ***Кононец Наталія Василівна,*** *доктор педагогічних наук, КУЕП ПДАА*
Балюк Вікторія Олександрівна, *магістр економічної кібернетики, КУЕП ПДАА*

Програмний комітет

Гуржій Андрій Миколайович, дійсний член (академік) НАПН України, доктор технічних наук, професор
Гриньова Марина Вікторівна, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, декан природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
Карташова Любов Андріївна, доктор педагогічних наук, професор, генеральний директор ТОВ «Акцент», м. Київ
Кононец Наталія Василівна, доктор педагогічних наук, викладач дисциплін комп'ютерного циклу, викладач-методист вищої кваліфікаційної категорії КУЕП ПДАА
Муковіз Олексій Павлович, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії початкового навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Осадченко Інна Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Лапінський Віталій Васильович, кандидат фізико-математичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу математичної та інформатичної освіти Інституту педагогіки НАПН України

Організаційний комітет

Харченко Олена Вікторівна, директор Департаменту освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації
Іщенко Тетяна Дем'янівна, в.о. директора Державної установи «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта»
Дудник Тетяна Павлівна, заступник директора з методичної роботи Державної установи «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта»
Хоменко Микола Павлович, заступник директора з навчально-методичної роботи Державної установи «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта»
Лихогод Ніна Григорівна, завідувач лабораторії педагогічних інновацій Державної установи «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта»
Ольховик Тетяна Олександрівна, методист вищої категорії лабораторії педагогічних інновацій Державної установи «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта»
Канівець Ірина Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін Полтавської державної аграрної академії
Козаченко Олена Михайлівна, директор КУЕП ПДАА
Балюк Вікторія Олександрівна, магістр економічної кібернетики, викладач дисциплін комп'ютерного циклу КУЕП ПДАА

Тексти доповідей розміщено на веб-сайті КУЕП ПДАА за адресою: http://acup.poltava.ua/?page_id=2773 на форумі Інтернет-конференції http://rbl3d.forumotion.me/f3-forum
Матеріали подані в оригіналі. Відповідальність за зміст матеріалів несе автор. Автор гарантує, що стаття є оригінальною, не містить запозиченої інформації без відповідного посилання чи попереднього узгодження. Авторські права на всі матеріали належать їх авторам.

Рекомендовано до друку педагогічною радою КУЕП ПДАА
(протокол № 6 від 23.02.2018 року)

ЗМІСТ

Секція 1. Євроінтеграційні процеси та сучасні проблеми в українській освіті	**11**
Гуржій А. М., Карташова Л. А., Лапінський В. В. ШЛЯХИ ТА ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ВСІХ І КОЖНОГО	11
Гриньова М. В., Кононец Н. В. САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЯК ОСНОВА РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	17
Харченко О. В. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	21
Семко Л. П. КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНФОРМАТИКИ	26
Лихогод Н. Г., Ольховик Т. О. КОНКУРС “ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ” ЯК РЕЗУЛЬТАТ ТВОРЧОГО ПОШУКУ ПЕДАГОГА	30
Конфедрат Ю. Ю. НОВІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	37
Копичинська О. М. ІКТ-КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	39
Бакуменко Г. К. ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	47
Чень Хуейхуей. ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	49
Цзі Іпін. ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	52
Лебединець Т. М., Куренкова К. М. МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	55
Ющенко Н. П. ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКА	59
Жамардій В. О. ГЕНЕЗА ПОНЯТТЯ “ФІТНЕС” У ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ	61
Бєляєва Н. В., Проценко І. П. САМОМАРКЕТИНГ ФАХІВЦЯ ЯК РЕСУРС ФОРМУВАННЯ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ	63
Сажієнко О. П. ХАРАКТЕРИСТИКА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «015 ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (КОМП’ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ)» ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»	66
Секція 2. Сучасні навчальні ресурси та інформаційні технології в освітньому процесі	**69**
Кононец Н. В. ДИСТАНЦІЙНИЙ КУРС ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ АЛГОРИТМІЗАЦІЇ ТА ПРОГРАМУВАННЯ» В СУЧАСНИХ КОЛЕДЖАХ	69

Худолій І. І. КОМП`ЮТЕРНИЙ ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 076 “ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ”	76
Любченко О. О. ЕЛЕКТРОННИЙ ПОСІБНИК З ПРЕДМЕТА «ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА» ЯК ЗАСІБ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ	83
Кострубяк Т. В. НАВЧАЛЬНИЙ ВІДЕОФІЛЬМ «ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЇ – ОБШУК» У ПРОЦЕСІ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ	88
Копичинська О. М. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ І ФІЗИКИ ТА В ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ	92
Коношенко О. Я. ЕЛЕКТРОННИЙ ПОСІБНИК З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ» ЯК ЗАСІБ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ	98
Литвинова О. В. ЕЛЕКТРОННИЙ ПОСІБНИК «УКРАЇНСЬКА МОВА» ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЦИКЛУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ВНЗ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ	101
Рудик О. Ю., Франківський Є. В. РОЗРАХУНОК ВАЛА МУФТИ ЗЧЕПЛЕННЯ ТРАКТОРА ДТ-75М У SOLIDWORKS SIMULATION	105
Рудик О. Ю., Гостімський М. А. ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ ДЕТАЛЕЙ АВТОМОБІЛІВ	110
Шестопал О. В., Пилипенко Л. О. ПРЕЗЕНТАЦІЯ САЙТУ «МАТЕМАТИКА «В ШОКОЛАДІ»	113
Даниско О. В. ОСВІТНІ МОЖЛИВОСТІ ВІРТУАЛЬНОЇ КІМНАТИ GOOGLE CLASSROOM	116
Дронь В. В. СУЧАСНІ ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ОСВІТНІХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПРИКЛАДІ ІНТЕРАКТИВНОГО РЕСУРСУ PLIKERS	122
Ісак Л. М. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	127
Тараненко І. В. МОДЕЛЬ ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ КІМНАТИ GOOGLE CLASSROOM	132
Балюк В. О. ІНТЕРАКТИВНЕ ТЕСТУВАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА»	137
Секція 3. Педагогічні технології ресурсно-орієнтовного навчання	**142**
Осадченко І. І. ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У КОНТЕКСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ	142
Бровко Л. В., Стеценко О. О. ГУРТКОВА РОБОТА – СКЛАДОВА ТВОРЧОЇ САМОСТІЙНОСТІ СТУДЕНТІВ	144

Шестопал О. В. СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ГУРТОК З МАТЕМАТИКИ ЯК ФОРМА РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ В СУЧАСНОМУ КОЛЕДЖІ	148
Пилипенко Л. О. ОСОБЛИВОСТІ ЧИТАННЯ ЛЕКЦІЇ З МАТЕМАТИКИ У ПРОЦЕСІ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ	151
Сідоров В. І. ТЕХНОЛОГІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ КРОСКУЛЬТУРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ	154
Рудик О. Ю., Гончар В. В. КОМП'ЮТЕРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНОГО СТАНУ ВАЛ-ШЕСТЕРНІ ГОЛОВНОЇ ПЕРЕДАЧІ ЗАДНЬОГО МОСТА АВТОМОБІЛЯ ГАЗ-53	158
Шкіль С. О. БІНАРНІ ЗАНЯТТЯ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ	163
Проценко А. П. ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ	164
Новікова Л. О. РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ ЗАЛУЧЕННЯ ДО ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ	167
Курова Л. В., Купріянова О. В. ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПЕДІАТРІЇ В МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ	170
Коновалова В. Б. ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ВИЩОЇ ШКОЛИ	173
Григоренко С. В. МЕТОД ПРОЕКТІВ ТА ЙОГО ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	175
Копичинська О. М. ВИКОРИСТАННЯ ЕФЕКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ	179
Секція 4. Інноваційні методики навчання спеціальних дисциплін	**189**
Мороз Н. В. СПЕЦИФІКА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	189
Зінченко А. В. МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК РІЗНОВИД ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ	195
Литвинова О. В. КОЛАЖ ЯК РІЗНОВИД ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	198
Брага А. Д. ОСОБЛИВОСТІ УСНОГО СПІЛКУВАННЯ	200
Коджебаш К. К. ТЕРМІНИ І ПРОФЕСІОНАЛІЗМИ ЯК ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНІ ЧАСТИНИ ФАХОВОЇ МОВИ	202
Нікітін Я. О. ФАХОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ В МАЙБУТНІЙ ПРОФЕСІЇ	204
Шинкаренко В. В. ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ	206
Сусол В. М. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕНЕВОЇ КОМПЕТЕНТОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ	208
Турівний В. О. ПРОФЕСІЙНА ЛЕКСИКА ЯК ЗАСІБ ЛАКОНІЧНОГО Й ТОЧНОГО ВИРАЖЕННЯ ДУМКИ	210

Вовчук Ю. В. ДІЛОВЕ СПІЛКУВАННЯ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ	212
Ярошенко О. В. ДИСКУСІЯ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ	213
Якиміва О. О., Полковникова М. В. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАНЯТЬ, ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ З ДИСЦИПЛІН «МЕДСЕСТРИНСТВО В ХІРУРГІЇ» ТА «ХІРУРГІЯ»	215
Горда Т. М. ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПОСІБНИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИКИ У ВНЗ І-ІІ Р. А.	218
Петрова С. С. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «МЕДСЕСТРИНСТВО У ВНУТРІШНІЙ МЕДИЦИНІ»	220
Дяченко В. Б. ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ КОМПОНЕНТ ПРИ ВИВЧЕННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	222
Ланова І. В. ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»	227
Федорова С. Є. ЗНАЧЕННЯ ФІЗИКИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОГО ЦИКЛУ У МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ	229
Гук І. П. УПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІНОЗЕМНА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»	231
Новікова Л. О., Климко Ю. А. МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА	234
Коцар С. С. ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ	236
Ковальчук С. А. ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА – ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ ПРОЦЕСУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ	238
Ковінько А. В. МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ	241
Козиряцька Н. А. ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ЛІТЕРАТУРИ	245
Литвинов Р. О. ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	250
Лю Чан. ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	252
Назаренко М. Д. ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТЬ НА УРОКАХ КРЕСЛЕННЯ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ	256
Сунь Цзінцю. ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	261

Тань Сяо. ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	263
Ван Цзін І. СПЕЦИФІКА ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	266
Жигун В. Г. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ	269
Овсієнко Ю. І., Боровик О. Ю. РОЗРАХУНОК ОПТИМАЛЬНОГО ПЛАНУ ПОСІВУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР ЗАСОБАМИ MS EXCEL	274
Стегній Т. М. ОСОБЛИВОСТІ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	279
Чхало О. М. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ДИСЦИПЛІНИ «АНАЛІТИЧНА ХІМІЯ»	282
Єрмак І. О. ВПРОВАДЖЕННЯ ІКТ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ХУДОЖНЬОГО СПРЯМУВАННЯ	284
Секція 5. Інформаційно-освітнє середовище навчального закладу	**287**
Садовий М. І., Суховірська Л. П., Трифонова О. М. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ	287
Крижанівська Н. Л. ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН ТЕСТУВАННЯ В СИСТЕМІ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	291
Вишневецька Л. Є. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	294
Царенко О. М. ВІРТУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ MOODLE ЯК ЗАСІБ ПОСИЛЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	298
Алієв Хан Магамед огли. ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	302
Таловиря Г. М., Бєляєва Н. В. ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПЕРЕКЛАДУ ЯК РЕСУРС ЇХ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ	306
Черненко В. О. ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	310
Коляда К. В. ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА	312
Комар О. С. ВНЕДРЕНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ E-LEARNING ДЛЯ УЛУЧШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ	315

Літвінчук А. Ф. ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ	317
Панасюк В. М. ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА У СФЕРІ ІКТ	320
Потапюк Л. М., Потапюк І. П. ОСНОВНІ ДИДАКТИЧНІ ВИМОГИ ДО СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСІБНИКІВ	323
Канівець О. В., Канівець І. М. ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	327
Яцунь Л. А. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО РЕСУРСУ LEARNINGAPPS В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	329
Левківський М. І. ВІРТУАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ– ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА КОЛЕДЖУ	333
Муковіз О. П. ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ: ПРОЕКТ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ “ХМАРА”	338
Секція 6. Проблеми виховання сучасної молоді: ресурсний підхід	**344**
Стрижак Ю. О. ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ГІМНАЗІЯХ ПОЛТАВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ В КІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТ	344
Гудкова Г. В. КОНТРОЛЬ АБО СВОБОДА ТВОРЧОСТІ ПРИ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ	348
Боков Р. С. МОВА ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ	349
Федусов В. О. РОЛЬ МОВИ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ	352
Полєтньова А. О. УМІННЯ ГРАМОТНО ВИСЛОВЛЮВАТИ СВОЮ ДУМКУ – ОДНА З УМОВ ФОРМУВАННЯ УСПІШНОСТІ ФАХІВЦЯ	353
Мосєєв А. Є. МОВЛЕННЄВА КУЛЬТУРА СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	356
Нікулін С. А. ПОБУДОВА ТЕРМІНІВ ШЛЯХОМ ПРЯМОГО ЗАПОЗИЧЕННЯ	358
Паученко Г. В. ДОТРИМАННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ЯК ПОКАЗНИК ІНТЕЛІГЕНТНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	360
Педенко О. В. ПРОФЕСІЙНА МОВА СПІЛКУВАННЯ ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ РІЗНОВИД УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ	361
Пірник В. О. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ – ДЖЕРЕЛО ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ НАРОДУ	363
Рожко Д. С. ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ТЕРМІНОЗНАВСТВА	365
Целіков О. В. УКРАЇНСЬКА ЕКОНОМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ	367
Євтєхов В. Є. ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ МОВНО-КУЛЬТУРНОГО РІВНЯ В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	369
Животова Д. О. МОВНА КУЛЬТУРА В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	371

Журавель Д. С. ВИБІР СЛОВА У МОВІ ПРОФЕСІЙНОГО ТА ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ	374
Ісаєв О. М. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЛОВИХ КОМУНІКАЦІЙ	376
Сергєєв А. В. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ – АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ	378
Воронов М. М. УЖИВАННЯ СЛЕНГІВ І ЖАРГОНІВ У ВІДКРИТИХ МОЛОДІЖНИХ СЕРЕДОВИЩАХ	380
Рівна С. А., Безбородько М. М. ПРИЩЕПЛЕННЯ ЛЮБОВІ ДО ОБРАНОЇ ПРОФЕСІЇ ЯК ЗАСІБ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ	382
Сиромля І. В. НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В КОНТЕКСТІ ВИХОВНОГО ПРОСТОРУ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	387
Бугакова О. В. ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ БАТЬКІВ – ПРОВІДНА УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ	391
Чень Цзін. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	394
Онищук Л. О. ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	396
Щербань І. В. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: СЦЕНАРІЙ «ХОРОБРІ СЕРЦЯ»	401
Сосненко Є. П., Лупало О. В. РОЛЬ ПЛАВАННЯ ДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ НЕГАРАЗДІВ У СТАНІ ЗДОРОВ'Я	405
Янченко П. В. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ	407
Нестуля С. І. КЕЙС «ФУНКЦІЇ ЛІДЕРА» В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ	409
Тітова А. В. КОМПОНЕНТИ ХМАРО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА SALESFORCE	411
Карманенко В. В. ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ	413
Бородай Е.М. ПРИНЦИП НАОЧНОСТІ ПРИ ФОРМУВАННІ ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК УЧНІВ У НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ СТАРШОЇ ШКОЛИ	416

Гуржій Андрій Миколайович
доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, gam@mon.gov.ua

Карташова Любов Андріївна
доктор педагогічних наук, професор, генеральний директор ТОВ «Акцент», м. Київ, lkartashova@ua.fm

Лапінський Віталій Васильович
кандидат фізико-математичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу математичної та інформатичної освіти Інституту педагогіки НАПН України, vit_lap@ua.fm

ШЛЯХИ ТА ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ВСІХ І КОЖНОГО

Поява й визначення феномену "електронний освітній ресурс" (ЕОР), який відображає практично всі можливі застосування у навчанні електронної обчислювальної техніки й інформаційних технологій (ІТ) [1], викликала необхідність розроблення нормативних документів загальнодержавного рівня, зокрема — Положення про електронні освітні ресурси [8], в якому визначено й означено п’ятнадцять їх видів — від електронного видання до електронного лабораторного практикуму, та виокремлення, обґрунтування й означення функціональних ознак, за якими їх можна класифікувати. Разом з тим, подальшого наукового обґрунтування, розроблення й упровадження в освітню практику вимагають і методичні рекомендації щодо створення й застосовування конкретних типів ЕОР та їх комплексів. Основна увага має приділятися, щонайперше, таким ЕОР, які використовуються за найпоширенішої нині класно-урочної організаційної форми навчання, забезпечують комфортні умови навчання незалежно від негативних впливів змін зовнішніх умов (як природніх, так і суспільних катаклізмів).

Незважаючи на різноманітність можливих рішень в умовах модернізації системи освіти, яка змінюється у відповідності до вимог суспільства, освітня система має бути цілісною, доступною, а освітній процес – загально доступним і неперервним, відповідати потребам кожної особистості протягом усього життя.

Популярність ідей неперервності навчання як головного принципу організації сучасної системи освіти є нині суспільно обумовленою тенденцією – усі документи ЮНЕСКО пронизані цією ідеєю. Неперервне навчання пропонується в якості ключової концепції освіти як для високорозвинутих країн, так і для тих, які розвиваються. Можна стверджувати, що найбільш загальні

принципи побудови системи доступної неперервної освіти – єдині і вони сформовані умовами глобалізації, інформатизації та потребами технічно розвинутого суспільства. Такими є:

- зорієнтованість на особистість – потреби, психофізіологічні особливості тощо;
- доступність та відкритість для всіх і кожного;
- гнучкість;
- різноманітність освітніх послуг;
- інтеграція формальних та неформальних видів освіти;
- створення єдиного освітнього простору;
- широке використання інформаційних технологій (ІТ).

У зв'язку із зазначеним, з'явилася необхідність перегляду таких аспектів діяльності закладів освіти, як цілі та зміст, форми, методи та засоби навчання.

Виходячи з об'єктивної реальності сучасного світу та перспектив його розвитку, все більше науковців та освітянських діячів вважають, що теоретичну основу реформування систем освіти має становити ідея неперервного навчання [5; 4]. Цей висновок можна обґрунтувати таким: зростаюча інтелектуальна власність та динамізм діяльності людини; першочергова значимість людського фактору; широке розповсюдження ідей демократизації соціального життя та освіти; демографічні зміни; широка та неперервна інформатизація суспільства роблять неможливим протягом наперед визначеного терміну часу отримання освіти, якої вистачало б на все життя.

Викладене вище та певна непередбачуваність темпів розвитку знаннєвого та технологічного базисів виробничих сил (з'являються наукові відкриття, які втілюються в технологічні рішення не за десятки років, а набагато швидше) актуалізувало завдання та напрями реорганізації традиційної освітньої системи. Головна ідея полягає в створенні такої моделі системи освіти, яка забезпечить кожній особі можливість отримання та поповнення знань, розвиток, вдосконалення, самореалізація протягом усього життя.

Як вже було відзначено [1, 6, 2], досягнення максимуму масового впровадження у систему освіти нових технологій подання навчального матеріалу, видів навчальної діяльності тощо, наприкінці минулого — на початку нинішнього століть, викликала необхідність розвитку нових дидактичних підходів. Зазначене зумовлювалося тим, що потужність обчислювальних засобів стала такою, за якої вже можна було говорити про автоматизовані навчальні курси (АНК) або системи управління навчанням (СУН, LMS) як про деякий квазісуб'єкт навчального процесу, створення засобів для динамічного і неперервного використання комплексних ЕОР (які поєднують СУН, бібліотеки наочностей, бібліотеки електронних підручників, засоби навчальної діяльності тощо). Разом з тим, як показують дослідження, розроблення, а головне – широке впровадження подібних рішень є непростою задачею.

Нагальність потреби у терміновому і якнайширшому впровадженні подібних комплексних СУН рівня навчального закладу можна проілюструвати

важливістю проблеми доступності сучасної загальної середньої освіти, відображеною на рисунку 1.

Керуючись зазначеним вище, українськими науковцями розроблено та впроваджено електронну платформу mobiSchool [4]. Щонайперше, створений ресурс спрямовується на забезпечення організації та підтримки всіх функцій освітнього процесу (управлінську, навчальну, виховну тощо) [5, 4, 3]. Електронна платформа повністю адаптована до нинішніх умов інформатизації освіти та містить web-інструментарій для створення та впровадження автентичного електронного середовища (web-прототипу) навчального закладу – mobiSchool, яке (рис.2):

1) є автентичним на рівні закладу освіти – створюється (адаптується) відповідно до специфіки та потреб конкретного навчального закладу;

2) створює умови е-підтримки та організації очного, заочного, екстернатного і дистанційного навчання online та offline;

3) містить взаємопов'язані:

- електронні навчальні кабінети – е-НК (WEB-room);
- електронний кабінет управління;
- електронні кабінети студентів (учнів)/батьків;
- WEB-бібліотеку, що містить адаптований до завдань і специфіки закладу навчально-методичний контент;
- за потреби вкладені е-середовища (класу, факультету, кафедри, об'єднання тощо);

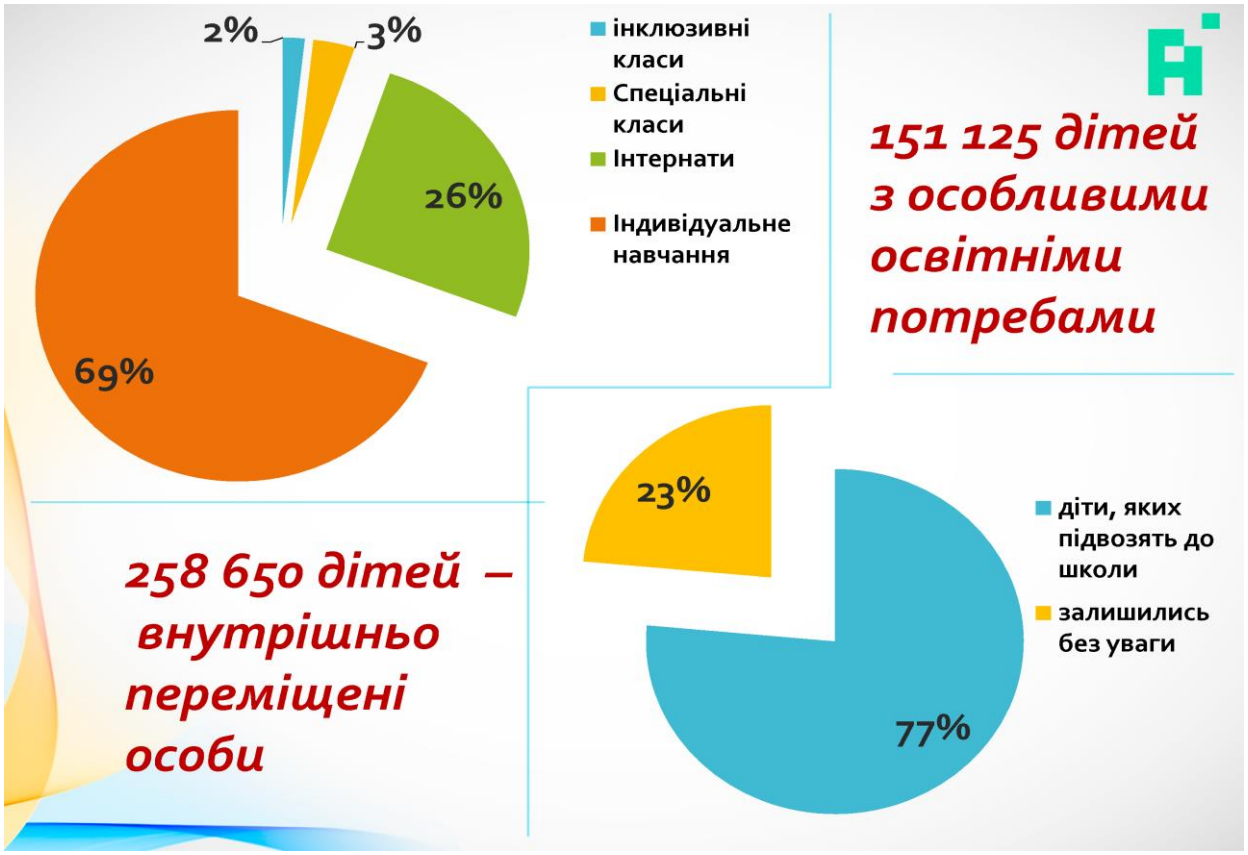

Рис.1. Проблема доступності якісної освіти для всіх дітей України

4) відкриває можливість:

- створення і зберігання е-портфоліо освітнього процесу;
- створення і зберігання е-портфоліо студентів (учнів) та педагогів тощо;
- залучення до дистанційної роботи в закладі інноваційних, креативних педагогів (фахівців різних галузей), які проживають в інших населених пунктах.

Провідною ідеєю розробки стало рішення проблем:

а) організації та підтримки неперервності й доступності навчання в навчальних закладах, незалежно від подій, які цьому заважають,

б) забезпечення кожного громадянина України доступом до якісного навчання [5, 4, 3].

Розроблена платформа mobiSchool відрізняється від більшості відомих СУН тим, що на етапі її проектування передбачено можливість адаптування кінцевого продукту до потреб конкретного навчального закладу, разом з цим платформа забезпечує уніфікований інтерфейс, одночасне й узгоджене функціонування всіх зазначених нижче складових:

– репозиторію сучасних електронних освітніх ресурсів (ЕОР) у форматі підручників, посібників, словників, довідників, презентацій, методичних розробок для підтримки занять і позакласних заходів тощо;

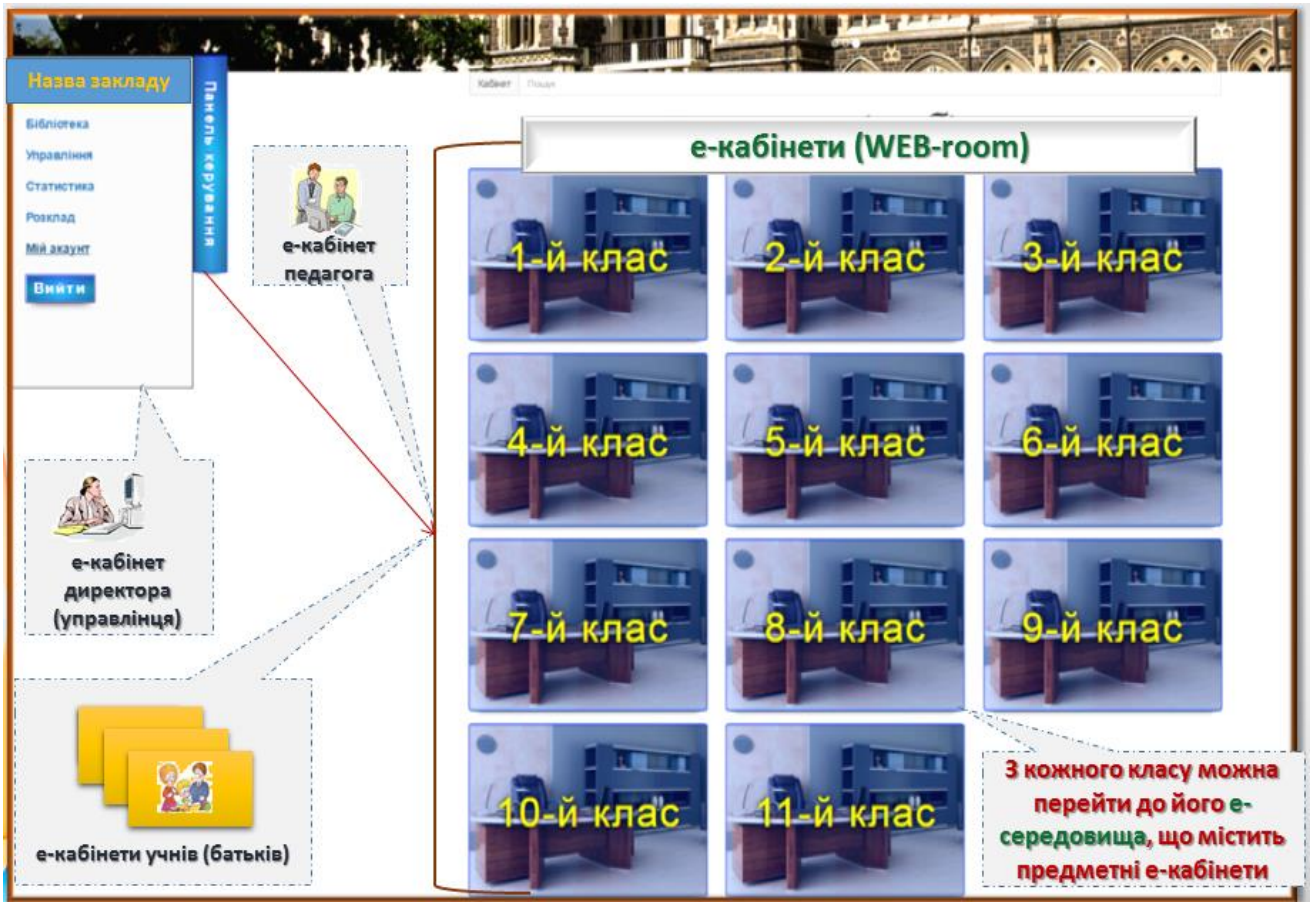

Рис 2. Система mobiSchool для окремої школи

– системи створення педагогами ЕОР;

– електронного навчального кабінету викладача (учителя) – е-НК;

– електронного середовища (е-середовища) навчального закладу, яке забезпечує підтримку основних функцій управління навчально-виховним процесом, і реалізується як електронний кабінет директора і електронний кабінет батьків;

– засобів для створення мережі е-середовищ навчальних закладів з можливістю формування спільної бази ЕОР, виконання спільних проектів;

– засобів для створення і підтримки мережі, призначеної для взаємодії суб'єктів – учасників, в тому числі організації роботи над груповими проектами.

Досвід впровадження mobiSchool показує, що, окрім цілей означених вище, досягаються й похідні цілі [6, 7]:

– організація та підтримка освітньої діяльності педагогів та студентів (учнів) за всіх форм навчання;

– підвищення якості освіти;

– залучення діаспори до отримання української освіти;

– забезпечення доступності якісної освіти, зокрема особам, які: потребують інклюзивного навчання; проживають в депресивних районах; знаходяться на тимчасово окупованих територіях України, в зоні АТО; переміщені із зони АТО; а також в період карантину, епідемічних станів, захворювань дітей на довготривалі хвороби; коли, в силу складної економічної ситуації в країні, стаються вимушені перерви в навчанні [3].

Результати впровадження ресурсу вказують на його переваги:

– доступність та зрозумілість інструментарію дає можливість працювати користувачам з невисоким рівнем ІТ-компетентностей;

– доступність та зрозумілість інструментарію дає можливість неперервно підвищувати рівень ІТ-компетентностей користувачів;

– наявність системи управління навчанням як окремого студента (учня), так і групи студентів (учнів);

– неперервна online та offline підтримка, консультації, тренінги, наповнення WEB-бібліотеки, робота з контентом, навчання користувачів та підтримка функціоналу, оновлення версій;

– немає потреби підключати фахівця з програмування чи самостійно займатися розробленням курсів – функціонування ресурсу підтримується розробником на всіх етапах.

Основні характеристики розробки:

– зрозумілість, доступність, відкритість;

– сприйнятливий адаптивний інструмент, використовуючи який педагоги та учні неперервно підвищують особистий рівень ІТ-компетентностей;

– автентичність – е-середовище (web-прототип) навчального закладу створюється відповідно до його вимог та потреб (закладено принцип лего);

– можливість організації та підтримки інтегрованого навчання;

– допомога – забезпечується неперервна підтримка функціювання е-середовища (web-прототипу) закладу.

Соціальний ефект:

– забезпечення неперевності освітнього процесу (повноформатне дистанційне навчання);

– забезпечення вільного доступу до отримання освіти всіх і кожного, у тому числі залучення осіб з віддалених і депресивних районів;

– забезпечення вільного доступу до отримання освіти осіб, що проживають на не контрольованих Україною територіях та тих, хто потребує інклюзивного навчання.

Список використаних джерел

1. Биков В.Ю. Методологічні та методичні основи створення і використовування електронних засобів навчального призначення / В.Ю.Биков, В.В.Лапінський // Комп'ютер у школі та сім'ї. №2(98), 2012. – С.3-6.
2. Гуржій А. М., Лапінський В. В. Взаємозв'язок інформатизації суспільства й системи освіти // Комп'ютер у школі та сім'ї. №8 (128), 2015. С. 29-34.
3. Карташова Л.А, Лапінський В.В. Діти з непідконтрольного Донбасу повинні розуміти, що Україна турбується про них. 11 січня 2017 – 18:19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://hromadskeradio.org/programs/kyiv-donbas/kartashova-dity-z-nepidkontrolnogo-donbasu-povynni-rozumity-shcho-ukrayina-turbuyetsya-pro-nyh .
4. Карташова Л. А. Відкритий мережевий ресурс «Accent»: інноваційні можливості для освітян // Комп'ютер у школі та сім'ї. №5 (133). – 2016. С. 3-8.
5. Карташова Л. А. Віртуальна школа, електронні навчальні класи – не фантастика, а українська реальність. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://knk.media/stati/1991-virtualna-shkola-elektronni-navchalni-klasi-ne-fantastika-a-ukrajinska-realnist.html .
6. Лапінський В. В. Проектування електронних засобів навчання з урахуванням проблем управління навчальним процесом / Проблеми сучасного підручника : зб. наук, праць / [ред. кол., головн. ред. В. М. Мадзігон; наук. ред. О. М. Топузов]. – К. : Педагогічна думка, 2011. – Вип. 11. – С.751 – 759.
7. Пліш І. Дистанційне навчання в школі: використовуємо українські інновації. Пліш І., Карташова Л., Шалда Т. // Сб. трудов XI Международной научной конференции. 29 сентября – 6 октября 2016 г., г. Иерусалим, Израиль. – С. 16-19.
8. Положення про електронні освітні ресурси / Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 01.10.2012 № 1060, Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 5 жовтня 2012 р. за № 1695/22007.

Гриньова Марина Вікторівна
член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, декан природничого факультету, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, grinovamv@gmail.com

Кононец Наталія Василівна
доктор педагогічних наук, викладач-методист, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, natalkapoltava@ukr.net

САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЯК ОСНОВА РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.) державна політика у сфері вищої освіти ґрунтується на принципах: доступності вищої освіти; міжнародної інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України у Європейській простір вищої освіти за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи; відкритості формування структури і обсягу освітньої та професійної підготовки фахівців з вищою освітою; сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного фахівця та створення умов для освіти упродовж усього життя. Але слід зазначити, що використати сприятливі умови для освіти упродовж усього життя зможе лише той студент, який свідомо прагне постійно здобувати нові знання, вдосконалювати свої професійні компетентності, є активним пошукувачем і дослідником сучасного інформаційного середовища, підвищує інтелектуальний та творчий потенціал за рахунок самоорганізації, здатний ставити перед собою цілі та досягати їх, самостійно приймати відповідальні рішення, тобто мати високий ступінь саморегуляції.

Сучасні психолого-педагогічні дослідження свідчать, що одним з найважливіших психологічних чинників, які впливають на ефективність діяльності людини, є здатність до саморегуляції як до переважно усвідомленого, цілеспрямованого планування, побудови та перетворення суб'єктом власних дій та вчинків, стратегії життєдіяльності загалом відповідно до актуальних потреб, мотивів, особистісно значущих цілей, спрямованості [2]. Саморегуляцію визначають як цілісну систему психічних засобів, за допомогою яких людина здатна керувати своєю цілеспрямованою активністю, і самостійна пізнавальна діяльність у цьому контексті розглядається як одна із важливих складових життєдіяльності особистості.

Ресурсно-орієнтоване навчання (РОН) розглядається як цілісний динамічний процес організації і стимулювання самостійної пізнавальної діяльності студентів з оволодіння навичками активного перетворення інформаційного середовища, який передбачає оптимальне використання тандемом "студент-викладач" консолідованих кадрових, матеріально-технічних, навчально-методичних, фінансових та інформаційних ресурсів. Самостійна пізнавальна діяльність (СПД) студентів трактується як комплекс дидактично

передбачених зусиль, які збагачують інтелектуальну чутливість та сприяють поглибленому самостійному пошуку під керівництвом викладача тієї інформації (знань), котра "працює" на фаховий досвід (вміння та навички) та подальше професійне самовдосконалення.

Слід зазначити, що суть СПД органічно пов'язана з поняттям саморегуляції навчальної діяльності – вмінні студента бачити кінцеву мету діяльності, самостійно знаходити шляхи її досягнення і домагатися здійснення. Результатом саморегуляції є формування у студента цілеспрямованості, організованості, уміння володіти собою в будь-якій ситуації. Наші дослідження доводять, що лише саморегуляція є рушійною силою процесу РОН, а отже, й формування у студентів СПД, оскільки вона сприяє переходу на рівень творчої активності й розвитку особистості, що забезпечує студентам оволодіння процедурами цілісного процесу навчання [4].

Логічним є виокремлення *принципу саморегуляції як одного з основоположних принципів РОН* студентів, який полягає у використанні студентом різних засобів навчання, які сприятимуть оволодінню засобами виконання навчальних операцій таким чином, що будь-яка зміна умов завдання, зустріч з ускладненням спричиняла включення таких механізмів мислення, які призводять до самостійного розв'язку завдання чи проблеми. Саморегуляція є вищим ступенем діяльності студента у процесі навчання, коли вміння виконувати навчальні операції перетворюється на навички і послідовність їх здійснюється автоматично. Цей принцип є орієнтацією студента на те, щоб вони завжди налаштовували себе на успіх: у навчанні, у житті, у майбутній професійній діяльності.

Саморегуляція має структуру, єдину для всіх видів діяльності, і складається з таких компонентів: мети діяльності, моделі значущих умов, програми дій, оцінки результатів та їхньої корекції [1].

Пропонуємо алгоритм управління процесом РОН студентів згідно з компонентами саморегуляції навчальної діяльності (рис. 1).

Мета. Визначте мету навчальної діяльності студента (найкраще, якщо студент уміє сам визначати мету, а завдання викладача – навчити його робити це самостійно). Окресліть проблему. Чітко уявіть головну мету навчальної діяльності (результат). Розберіться, чи потрібна студентові допомога (консультація, порада, пошук інформації тощо).

Модель значущих умов. Навчайте своїх студентів у процесі навчальної діяльності діяти за такими кроками:

– Сформулюйте завдання, проаналізуйте наявні ресурси, які можна задіяти для його виконання (людські, фінансові, матеріально-технічні, навчально-методичні та інформаційні ресурси).

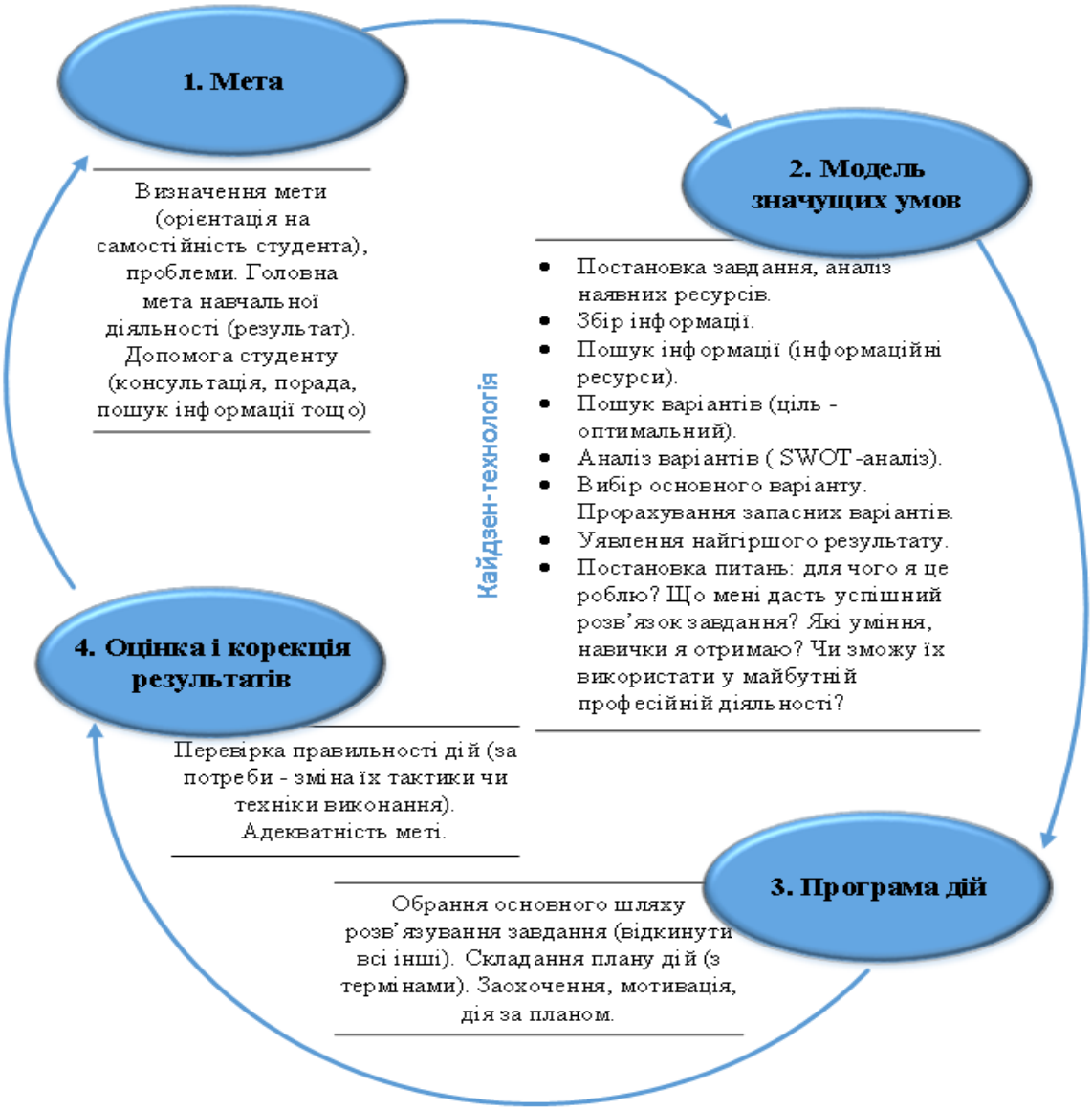

Рис. 1. Алгоритм управління процесом РОН студентів згідно з компонентами саморегуляції навчальної діяльності

– Зберіть потрібну інформацію, якої не вистачає для розв'язування завдання.

– Шукайте інформацію, використовуючи для цього якомога більше інформаційних ресурсів.

– Обміркуйте якомога більше варіантів розв'язування завдання, спробуйте знайти оптимальний.

– Проаналізуйте всі ці варіанти (плюси, мінуси). Доцільним є використання SWOT-аналізу.

– Виберіть основний варіант. Прорахуйте запасні варіанти.

– Уявіть найгірший результат, який реально може бути за умови невдачі в усіх варіантах.

– Задайте собі питання: для чого я це роблю? Що мені дасть успішний розв'язок завдання? Які уміння, навички я отримаю? Чи зможу їх використати у майбутній професійній діяльності?

Програма дій. Вибравши основний шлях розв'язування завдання, забудьте про всі інші. Складіть план дій (з термінами). Заохочуйте, мотивуйте, налаштовуйте себе. Починайте рішуче діяти за планом.

Оцінка і корекція результатів. Перевіряйте правильність дій (щоб, за потреби, змінити їх тактику чи техніку).

Як бачимо з рисунку 1, цей алгоритм є циклічними, оскільки результати оцінки розв'язування завдання може привести до постановки нової мети навчальної діяльності. Наголосимо, що модель значущих умов доцільно будувати на основі кайдзен-технології як педагогічної технології РОН – системного методу створення, застосування і визначення всього процесу навчання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, що ставить своїм завданням досягнення складних цілей, оптимізацію форм навчання, розвиває творчість як студентів, так і викладачів та приводить до запланованих результатів. Фактично, кайдзен-технологія є оптимальним способом досягнення цілей у заданих умовах. Її суть полягає у безперервному вдосконаленні форм, методів і засобів навчання, а також у простоті кроків, які приводять до результатів від виконання кожного з поставлених завдань перед студентом.

Основа кайдзен-технології – напрямні питання або *кайдзен-питання*, які потрібно періодично ставити собі. При цьому самі питання ранжуються за їх величиною: від маленьких, на які студент може витратити не більше 30 секунд, на кшталт: "Яке домашнє завдання мені слід вивчити на завтра?", до великих, в яких відображається сенс нашого життя: "Що я хотів би робити, щоб відчувати задоволення від навчання (майбутньої роботи)?". Великі питання потрібні для того, щоб окреслювати напрям руху, а маленькі – безпосередньо для роботи над метою. Щоб зрозуміти, як діє кайдзен, особливо важливо оволодіти мистецтвом задавати невеликі, але точні питання [3].

Зазначимо, що кайдзен-технологія буде ефективною у застосуванні не лише для навчання студентів, але й для викладачів вищої школи у процесі підготовки до занять. Кожен викладач, який задає собі велику кількість кайдзен-питань, зможе вдосконалити свої авторські методичні системи, запропонує кращі форми і засоби для навчання, стимулюватиме себе до пошуку нового, відтак зможе розвивати власну креативність, підвищити педагогічну майстерність, перейти на вищий ступінь саморегуляції власної діяльності.

Формування навичок саморегуляції навчальної діяльності студента допоможе втілити в освітній процес головну ідею РОН – навчити студента вчитися завжди, розвинути потребу в отриманні знань, сформувати вміння здобувати знання самостійно, створивши комфортні умови для навчання кожного студента [4].

Список використаних джерел

1. Гриньова М. В. (2008). Саморегуляція. Полтава: АСМІ. 268 с.

2. Гриньова М. В. (2010). Теоретичні основи дослідження змісту саморегуляції діяльності людини. *Витоки педагогічної майстерності*. Серія : Педагогічні науки. Вип. 7. С. 73–77.
3. Кононец Н. В. (2015). Кайдзен-технологія як педагогічна технологія ресурсно-орієнтованого навчання. *Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний ун-т імені Григорія Сковороди"*. Додаток 1 до Вип.35, Том IX(60): Темат. вип. "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору". К.: Гнозис. С. 147–154.
4. Кононец Н. В. (2016). Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів: дис. ... доктора пед. наук. Полтава. 473 с.

Харченко Олена Вікторівна
директор Департаменту освіти і науки Полтавської ОДА,
shov2016@ukr.net

ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітньому процесі та управлінні закладами освіти і системою освіти має стати інструментом забезпечення успіху Нової української школи. Запровадження ІКТ в освітній галузі має перейти від одноразових проектів у системний процес, який охоплює всі види діяльності. ІКТ суттєво розширять можливості педагога, оптимізують управлінські процеси, таким чином формуючи в учня важливі для нашого сторіччя технологічні компетентності [2].

Одним із важливих завдань у контексті вище сказаного є розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів. Пропонуємо практичну реалізацію цього процесу. Так, у межах упровадження авторського спеціалізованого курсу «Розвиток професійної компетентності вчителів біології шкіл сільської місцевості в умовах районних методичних об'єднань» вивчалася тема 3 «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності», до змісту якої входили такі питання: «Інформаційно-освітнє середовище навчального закладу. Теоретичні засади моделювання й інтеграції сервісів хмаро орієнтованого освітнього е-середовища. Основні характеристики. Хмарні технології у просторі відкритої освіти. Моделі організації доступу до програмного забезпечення у хмаро орієнтованому освітньому середовищі школи сільської місцевості. Технології Вікі-Вікі. Соціальні мережі в освітньому процесі школи сільської місцевості».

Вивчення теми передбачало відвідування вчителями теоретичного та практичного заняття, виконання індивідуальних завдань, створення дидактичних матеріалів з біології, а також участь у віртуальному круглому столі, вебінарі, інтерактивних майстернях.

Теоретичне заняття 3. Теоретичний аспект застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освіті.

Сучасні ІКТ. Апаратна та програмна складові сучасних ІКТ. Встановлення й видалення програм. Оптимізація роботи комп'ютера. Мультимедійне обладнання. Програмне забезпечення мультимедійного комплексу. Електронні засоби навчального призначення (ЕЗНП). Основні сервіси мережі Інтернет. Освітні ресурси Інтернету та онлайнові освітні середовища. Класифікація ресурсів. Стратегії пошуку інформації. Засоби для створення Інтернет-ресурсів та технологія їх використання.

Практичне заняття 3. Використання прикладного програмного забезпечення у професійній діяльності вчителів біології

План

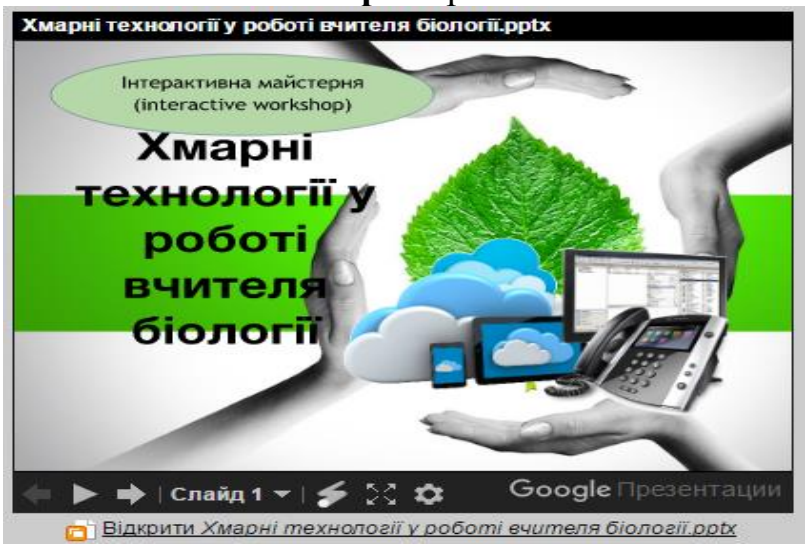
1. Використання прикладного програмного забезпечення у викладанні предмету.
2. Види програмного забезпечення навчального призначення, його класифікація та функціональні можливості.
3. Переваги електронних навчальних засобів.
4. Інсталяція програм навчального призначення.
5. Методика використання електронних посібників, навчальних програм та мультимедійних курсів у навчально-виховному процесі.

Віртуальний круглий стіл «Використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі. Сервіси Веб 2.0».

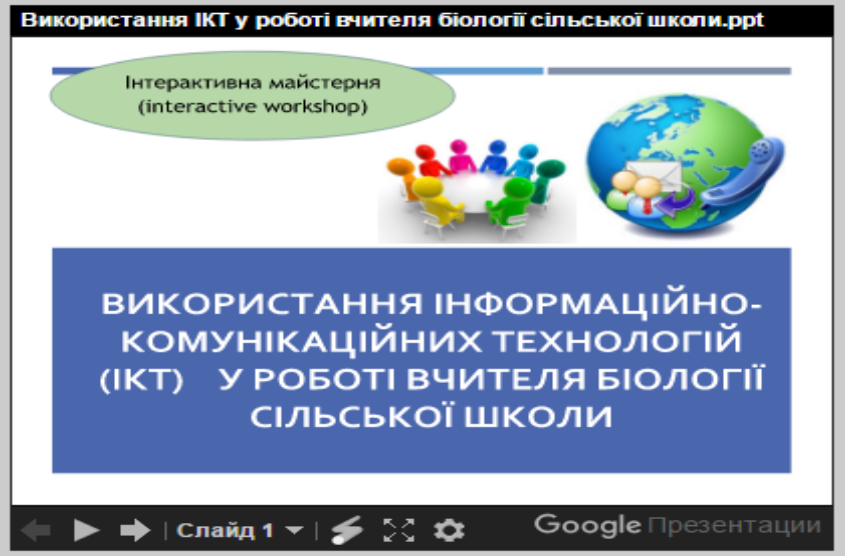
Питання для круглого столу

1. Хмарні технології. Типи хмарних сервісів та їх функціональні можливості. Сервіси Google.
2. Використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі.
3. Організація інтерактивних семінарів.
4. Сервіси Веб 2.0 та їх класифікація.
5. Використання соціальних сервісів Веб 2.0 в освітній діяльності.

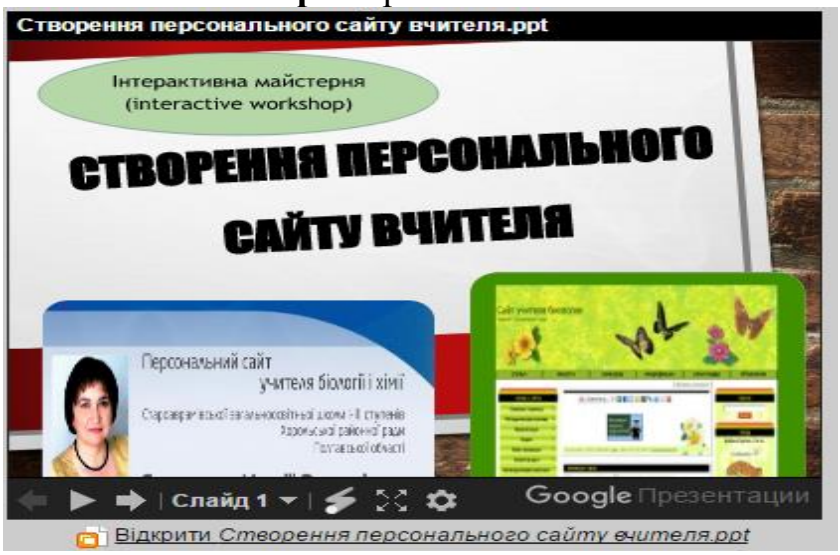
Інтерактивна майстерня «Хмарні технології у роботі вчителя біології». Майстер: Харченко О.В.

Інтерактивна майстерня «Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у роботі вчителя біології сільської школи». Майстер: Харченко О.В.

Інтерактивна майстерня «Створення персонального сайту вчителя». Майстер: Харченко О.В.

Індивідуальні завдання

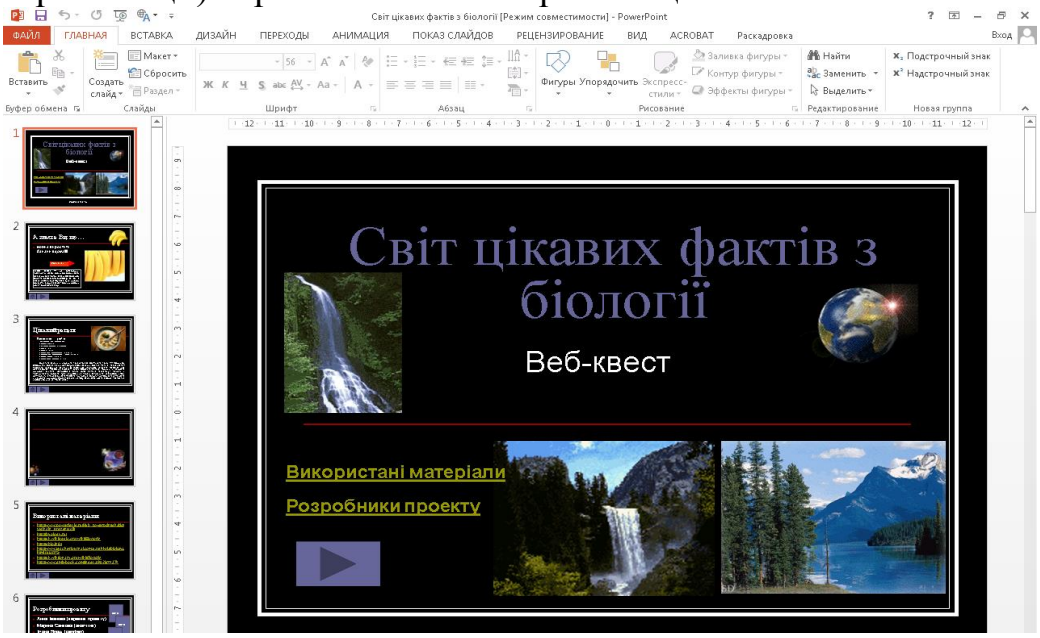
Дослідити актуальні питання використання можливостей текстового редактора для створення дидактичних матеріалів.

Дослідити існуючі системи електронного тестування (СЕТ). Функціональні можливості СЕТ.

Створення тестів та проведення тестування за допомогою комплексу програм для тестування Testing, Тесторіум, Айрен, Assistent. Google Форми для створення он-лайн тестування. Створити тест з біології. Проаналізувати результати.

Дослідити хмарний сервіс Google Диск. Створити документ, рисунок, таблицю, презентацію, форму, ментальну карту.

Виконати **веб-квест** разом зі своїми учнями на тему «Світ цікавих фактів з біології». Результати веб-квесту презентувати у вигляді презентації (PowerPoint або Google-презентації). Орієнтовна схема презентації:

Самостійна робота

Орієнтовна тематика рефератів:

1. Комплексне використання засобів ІКТ для створення навчально-методичного комплекту дидактичних матеріалів.
2. Використання текстового процесора та програм видавничої діяльності для створення друкованих дидактичних матеріалів.
3. Створення електронних тестів за допомогою контрольно-діагностичних систем.
4. Створення мультимедійної презентації навчального призначення.
5. Технологія комплексного використання засобів ІКТ для створення навчально-методичного комплекту дидактичних матеріалів.
6. Створення електронних посібників.
7. Створення сайту та блогу вчителя.

Створення дидактичних матеріалів з біології

Творчі проекти з біології на розробку електронних посібників:

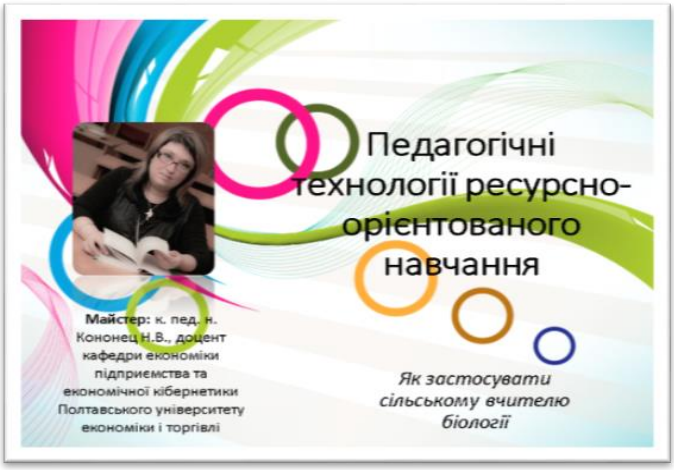
Буклет "Метелики", "Птахи нашого села", "Свійські тварини нашого села". Бюлетень "Будь здоровий", "Вода – джерело життя", "Біологія в професіях", "Біоритми - внутрішній годинник людини". Дидактичний матеріал на тему: "Поширення плодів і насіння". Завдання для контрольно-узагальнювального уроку з біології в 6-му класі. Ілюстрований літературний словник із зоології. Короткий ілюстрований словник з біології. Червоний зошит рослин моєї області. Червоний зошит: рідкісні птахи моєї області. Міні-енциклопедія "Дихальна система людини". Моя азбука "Світ тварин". Пізнавальний журнал про птахів "Пташине життя". Збірка "Жовті квіти – шапочки пухнасті". Збірка загадок

"Загадковий ліс". Словник біологічних термінів з курсу "Загальна біологія". Навчальний посібник з ботаніки "Систематика рослин".

Творчі проекти з біології на розробку електронних посібників:

1. Електронний посібник з тестами "Динозаври".
2. Електронна енциклопедія "Біогеоценоз змішаного лісу".
3. Електронний посібник "Загальнобіологічний погляд на людину".
4. Електронний посібник з біології для учнів (7-9) класу.
5. Електронний систематичний каталог-визначник трав'янистих рослин парку.
6. Електронний довідник "Рідкісні і зникаючі види рослин району".
7. Електронний довідник "Тваринний світ нашого району (області чи України)".
8. Електронна енциклопедія "Цікаві факти зі світу живої природи".

Вебінар Н. Кононец «Педагогічні технології ресурсно-орієнтованого навчання. Як застосувати їх сільському вчителю біології».

Завдання. Ознайомитися з публікаціями Кононец Н.В., присвяченими педагогічним технологіям ресурсно-орієнтованого навчання: http://rbl3.webnode.com.ua/pedtekhnolog%D1%96i-ron/ [1].

Підготувати тези на науково-практичну Інтернет-конференцію «Ресурсно-орієнтоване навчання у вищій школі: проблеми, досвід, перспективи» (22-26 лютого 2016 року, http://acup.poltava.ua/?page_id=1173).

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. (2016). Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів: дис. ... доктора пед. наук. Полтава. 473 с.
2. Нова школа. (2016). Простір освітніх можливостей. Режим доступу: https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf

Семко Лариса Петрівна
науковий співробітник відділу математичної та інформатичної освіти Інституту педагогіки НАПН України, L_Semko@ukr.net

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНФОРМАТИКИ

Інформатика в даний час – одна з фундаментальних галузей наукового знання, що формує системно-інформаційний підхід до аналізу навколишнього світу, вивчає інформаційні процеси, методи і засоби отримання, перетворення, передавання, зберігання і використовування інформації, галузь практичної діяльності людини, пов'язана з використанням інформаційних технологій, що стрімко розвивається і постійно розширяється.

Інформатика першою серед інших шкільних предметів вийшла на рівень профільної і рівневої диференціації змісту навчання на різних ступенях школи. Вона на практиці показала доцільність і ефективність застосування багатьох нових методів і форм навчання, спрямованих на реалізацію особистісно орієнтованого підходу до навчання, демократизації і гуманізації освіти.

Сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій, програми інформатизації шкіл, зміна комп'ютерної техніки приводять до необхідності застосування і розвитку нових методик викладання інформатики, підштовхують до реалізації нових форм навчання – із застосуванням нових інформаційних технологій, що дозволяють школярам на сучасному рівні освоювати інформаційно-комунікаційні технології. Повинні змінюватися функції, зміст і структура основних складових навчального процесу.

Нова українська школа має бути зорієнтована на формування тих умінь і компетентностей, які будуть необхідними дитині для успішної самореалізації у житті. Метою компетентнісно орієнтованого навчання інформатики є формування високого рівня інформаційної компетентності. Інформаційна компетентність забезпечує навички і досвід діяльності учня з інформацією, що міститься в навчальних предметах і освітніх галузях, а також в навколишньому світі.

Формування інформаційно-комунікаційної компетентності як ключової відбувається в результаті навчання інформатики як навчального предмета інваріантної частини навчального плану, навчання курсів за вибором

інформатичного спрямування та застосування ІКТ в процесі вивчення навчальних предметів, реалізації діяльнісного, особисто орієнтованого та компетентнісного підходів у навчально-виховному процесі [1].

Інформаційно-комунікаційна компетентність є одночасно і предметною. Тому вона розглядається як здатність учнів застосовувати на практиці набуті знання, уміння, навички, способи діяльності щодо добору та застосування відповідних ІКТ для пошуку необхідних відомостей, їх аналізу, організації, перетворення, зберігання, передавання.

«Інформатика» як навчальний предмет є інтегративним, його зміст будується на основі широкого кола наукових знань. Зміст навчання інформатики, який визначено чинними програмами, відображає доступний для засвоєння учнями зміст відповідної наукової галузі.

Набуті учнями в результаті навчання компетентності надають їм змогу:

– пояснювати властивості інформації й закономірності інформаційних процесів;

– оволодіти основними методами наукового пізнання;

– розуміти наукові основи опрацювання відомостей, застосовувати основні поняття, пов’язані з алгоритмізацією опрацювання даних, управління об’єктами і процесами;

– бути готовим до активної життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства, стати в майбутньому не лише повноцінним членом такого суспільства, а й його творцем;

– використовувати набуті знання в подальшій навчальній та практичній діяльності в умовах інформаційного суспільства.

Компетентнісний підхід до навчання інформатики дозволяє:

– узгодити цілі навчання: тобто цілі, які поставлені вчителями, з власними цілями учнів;

– полегшити працю вчителя за рахунок поступового підвищення самостійності та відповідальності учнів у навчанні;

– розвантажити учнів не за рахунок механічного скорочення змісту навчання, а за рахунок індивідуальної самоосвіти;

– на практиці забезпечити єдність навчального та виховного процесів;

– підготувати учнів до свідомого і відповідального навчання.

Головною метою модернізації освіти є досягнення нової якості освіти, у рамках компетентнісного підходу.

Саме поняття «компетентність» розуміють як:

задану соціальну вимогу (норму) до освітньої підготовки фахівця, необхідну для його якісної продуктивної діяльності у відповідній сфері [2];

спеціальну здатність, необхідну для виконання конкретної дії в конкретній наочній галузі, що включає вузькоспеціальні знання, навички, способи мислення і розуміння відповідальності за свої дії [3];

сукупність взаємопов'язаних якостей особи (знань, умінь, навичок, способів діяльності), предметів, що задаються відносно певного кола, і процесів необхідних, щоб якісно і продуктивно діяти відношенню до них [4].

Порівняння наведених означень свідчить про закладені в цих поняттях відмінності, які полягають у тому, що компетенція – це об'єктивна категорія, суспільно визначений рівень вимог до знань, навичок, ставлень у певній галузі діяльності, якими повинен опанувати учень, а компетентність – інтегрована здатність особистості, набута в процесі навчання, яка включає знання, вміння, навички, досвід, способи діяльності, цінності і ставлення, що цілісно реалізовані на практиці.

Таким чином, компетентнісний підхід фіксує і встановлює підпорядкованість знань, умінь. Важливу роль в цьому процесі займає інформатика як наука і дисципліна, так як компетентності, що формуються на заняттях інформатики, можуть бути перенесені на вивчення інших дисциплін з метою створення цілісного інформаційного простору знань учнів.

Зважаючи на визначення компетентності і враховуючи пріоритетний характер ключових компетентностей, реалізація компететнісного підходу у навчанні інформатики передбачає: підсилення зв'язку інформатики з життям, збільшення долі самостійної, дослідницької і групової роботи учнів на уроці, застосування інтерактивної, проектної, ігрової, проблемної, модульної технологій навчання, а також кейс-технології та ІКТ[5].

Під час вивчення інформатики в старшій школі для кращого засвоєння учнями матеріалу, а відповідно й формування предметної компетентності вищого рівня, на уроках доцільно широко використовувати демонстраційний експеримент з подальшим його аналізом та підсумком, які обговорюються разом з учнями; розв'язувати експериментальні задачі та виконувати фронтальні експериментальні завдання; розв'язувати не лише кількісні, а й якісні та графічні задачі; задавати учням на виконання вдома додаткові завдання різного характеру (пошукові, експериментальні, творчі тощо) [6].

Повноцінна реалізація компетентнісного підходу передбачає активну взаємодію між учнями та вчителями (інтерактивне навчання), широке застосування проблемних, пошукових, дослідницьких методів навчання, учнівських проектів. Чи потрібно для цього докорінно перебудовувати структуру курсу інформатики, чекати видання нових навчально – методичних комплектів? Було б просто чудово, якби автори підручників могли перебудуватися і наповнити зміст навчального матеріалу відповідними завданнями. В рамках існуючих робочих програм уже можна цілком вести навчання на основі компетентнісного підходу. Скоригувати зміст навчального матеріалу може і сам вчитель. Для цього потрібно розробити завдання, які будуть спрямовані на пояснення процесів, явищ, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, відкриття нових знань або способів дій, розв'язання проблем практичного характеру тощо. Видами таких завдань мають бути:

завдання, що містять великий обсяг текстової інформації та інформації, яка представлена у вигляді таблиць, діаграм, графіків, малюнків, схем;

завдання, що містять надлишкову інформацію або «зайві» дані;

завдання з різними напрямками, які потребують декількох моделей рішення;

завдання на оптимізацію рішень.

Застосовуючи на уроках розроблені завдання, вчитель може використовувати й інші форми роботи: робота з мультімедія;

робота з програмами – перекладачами (транслаторами);

створення колективних робіт: презентацій, сайтів, публікацій;

впровадження різних видів позакласної роботи (ділові ігри, творчі конкурси, КВК і т.д).

Варто усвідомлювати, що лише оновлення навчальних програм не вирішує проблему номер один – реалізацію компетентнісно орієнтованого навчання. У цьому контексті засвоєння знань, вироблення вмінь треба розглядати не як самоціль, а як важливий інструмент формування здатностей учнів вільно використовувати здобуті знання й уміння для розв'язання різноманітних завдань у навчальній, життєвій, майбутній професійній та інших сферах.

Щоб успішно реалізовувати компетентнісний підхід до навчання інформатики учитель повинен вміти [7]: успішно вирішувати свої власні життєві проблеми; орієнтуватися в ситуації на ринку праці; проявляти повагу до учнів, до їх думок і питань; відчувати проблемність досліджуваних ситуацій; пов'язувати досліджуваний матеріал з повсякденним життям і з інтересами учнів, характерними для їх віку; закріплювати знання і вміння у навчальній та у позанавчальної практиці; планувати заняття з використанням усього розмаїття форм і методів навчальної роботи; ставити цілі і оцінювати ступінь їх досягнення спільно з учнями; залучати для обговорення минулий опит учнів, створювати новий досвід діяльності та організовувати його обговорення без зайвих витрат часу; оцінювати досягнення учнів не тільки оцінкою - балом, а й змістовною характеристикою.

Таким чином, компетентнісний підхід робить головним учасником освітнього процесу саме учня, з його індивідуальними цілями і завданнями. Даний підхід дозволяє направити педагогічну діяльність на залучення учня в активну, усвідомлену діяльність, на розвиток інформаційних, комунікативних, навчально – пізнавальних компетенцій і розвиток особистісного потенціалу учня, формування самооцінки, самоконтролю учнів і рефлексії педагога, яка дозволяє домагатися кращих результатів в освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. Інформатика 2–11 класи: методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2015-2016 навчальному році з коментарем провідних фахівців. – Харків : Видавництво «Ранок», 2015. – 96с.

2. Хуторской А. В. // Интернет-журнал "Эйдос" [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://www.eidos.ru/journal/2004/0622-09.htm.

3. Равен Д. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Д. Равен. — М. : Когнито-Центр, 2002. — 396 с

4. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированного образования / А. Хуторской // Народное образование. — 2003. — №2. — С. 58–64.

5. Семко Л. Методичні підходи до вивчення інформатики в основній школі / Н. Самойленко, Л. Семко // Наукові записки. Випуск 7— Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 2. — Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2015. — С.76– 825.

6. Семко Л.П. Формування інформаційних компетенцій на уроках інформатики в основній школі / Н. І. Самойленко, Л. П. Семко // Компетентнісні засади змісту освіти в 11-річній школі : матеріали Всеукр. наук-практ. конф. (28-29 березня 2013 року / Ред. кол. : Федоренко О. А., Єрмаков І. Г. (науковий редактор), Ратушна А. М. — К. : Оберіг, 2013. — 608 с. — С. 435–439.

7. Степина С. Н. Компетентностный подход в обучении информатики // Актуальные задачи педагогики: материалы междун. науч. конференции Чита декабрь 2015 – Чита: Издательство Молодой ученый, 2015. – С. 192-197.

Лихогод Ніна Григорівна
завідувач лабораторії педагогічних інновацій Державної установи "Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів "Агроосвіта", lykhogod@i.ua

Ольховик Тетяна Олександрівна
методист вищої категорії лабораторії педагогічних інновацій Державної установи "Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів "Агроосвіта", Olxovuk@ukr.net

КОНКУРС “ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ” ЯК РЕЗУЛЬТАТ ТВОРЧОГО ПОШУКУ ПЕДАГОГА

Тенденції розвитку освіти в Україні зумовили необхідність упровадження інноваційних процесів в освітній системі, заміну старих шаблонних освітніх моделей новими, нестандартними, творчими, прогресивними і водночас дієвими та адаптованими до сьогодення.

Серед завдань методичної роботи в технікумах та коледжах на сучасному етапі є активізація творчих здібностей викладачів. Творчий характер закладений у самій суті професії педагога. До творчості викладача спонукає й сьогоднішній студент – розвинена й нестандартна особистість, вимоглива до свого наставника. Отже, наразі необхідно формувати тип викладача-новатора, справжнього фахівця. Однією з важливих якостей педагога, умов успішності його як професіонала є готовність до інноваційної діяльності, яка формується під час педагогічної практики.

З 2000 року лабораторією проводиться Всеукраїнський конкурс “Педагогічні інновації”. Метою проведення конкурсу є виявлення та підтримка творчої педагогічної діяльності працівників і студентів аграрних технікумів та коледжів, вивчення і поширення кращих педагогічних практик, створення ефективного освітнього процесу та забезпечення якості освіти у підготовці

висококваліфікованих фахівців. Конкурс спрямований на реалізацію державної політики з питань освіти в Україні; залучення широкого кола педагогів до створення сучасних форм і методів навчання і виховання; пошук і підтримку творчих педагогів, сприяння впровадженню їх методичних інновацій; створення інформаційного банку методичних ідей, освітнього простору, який об'єднує педагогічних працівників для акумуляції сучасних інноваційних педагогічних технологій; сприяння обміну педагогічним досвідом між викладачами; залучення студентської молоді та викладачів до творчої діяльності в урізноманітненні та збагаченні форм і методів організації освітнього процесу; пропагування національної культури та самобутнього мистецтва українського народу.

У травні–червні 2016 року із 102 аграрних технікумів і коледжів на заключний етап конкурсу до 14 номінацій представлено 2241 методичний матеріал, авторами яких стали понад 2500 педагогічних працівників. За результатами проведення заключного етапу 449 робіт, які оцінені найвищими балами у відповідних номінаціях, занесено до анотованого каталогу кращих конкурсних робіт, з них – 117 отримали дипломи за призові місця. Відзначено авторські колективи із 50 навчальних закладів.

До каталогу кращих конкурсних робіт увійшло найбільше методичних матеріалів з Технолого-економічного коледжу Білоцерківського НАУ (28), ВСП "Рівненський коледж НУБіПУ" (19), Борщівського агротехнічного коледжу (14), Мирогощанського аграрного коледжу (13), Хорольського агропромислового коледжу Полтавської ДАА (13), ВП "Старобільський технікум Луганського НАУ" (12), ВСП "Ногайський коледж Таврійського ДАТУ" (12), Коледжу харчової та переробної промисловості Харківського НТУСГ ім. Петра Василенка (12). Натомість найбільше дипломів отримали автори (авторські колективи) з Технолого-економічного коледжу Білоцерківського НАУ (15), ВП НУБіП України "Мукачівський аграрний коледж" (7), Коледжу управління, економіки і права Полтавської ДАА (6), Могилів-Подільського технолого-економічного коледжу Вінницького НАУ (5), ВСП "Рівненський коледж НУБіПУ" (5).

З кожним роком кількість представлених методичних матеріалів на конкурс зростає. Для порівняння: 2000 рік – 495 робіт, а в 2016 році – 2241 робота. Власне, кожен з педагогів може адаптувати свій методичний матеріал для участі у конкурсі, оскільки номінації охоплюють всі напрями освітнього процесу. Традиційно створюється перелік конкурсних методичних матеріалів у розрізі номінацій та спеціальностей. Переможці визначаються з поміж: дисциплін циклів загальноосвітньої, гуманітарної і соціально-економічної підготовки та дисциплін "Фізичне виховання", "Безпека життєдіяльності", "Основи екології", "Основи охорони праці"; дисциплін економічних та юридичних спеціальностей; дисциплін технічних спеціальностей; дисциплін технологічних спеціальностей. Зокрема роботи-переможці, заносяться до анотованого каталогу кращих конкурсних робіт.

Пропонуємо невеличкий екскурс за номінаціями конкурсу.

У номінації “Сучасний навчальний посібник (підручник)” змагалися 111 текстових матеріалів. Рекомендовано під час створення посібників (підручників) вдало поєднувати системно викладений теоретичний матеріал разом з ілюстрацій, табличним, схематичним з урахуванням специфіки дисципліни. Більшість посібників містять вдало побудовану систему вправ та завдань, тематичні глосарії, посилання на інтернет-джерела, нормативно-правову документацію тощо. Група викладачів Могилів-Подільського технолого-економічного коледжу Вінницького НАУ з метою інтеграції дисциплін гуманітарного циклу та вивчення історії України розробила інтегрований навчальний посібник англійською і українською мовами, що посів ІІІ місце. Теоретичний матеріал подається синхронно двома мовами та може бути використаний у як путівник історичного минулого нашої держави. Світлана Степанчук, викладач Технолого-економічного коледжу Білоцерківського НАУ, отримала І місце за навчальний посібник з дисципліни “Товарознавство сировинної галузі”. Окрім лекційних занять у ньому подано забезпечення лабораторних.

За останній рік у НМЦ “Агроосвіта” була проведена низка круглих столів з питань особливостей створення сучасної навчальної літератури та видавництва. Учасниками зазначених заходів стали автори, авторські колективи з технікумів і коледжів, більшість з яких мають досвід створення посібників (підручників) нового покоління і представляли їх на конкурс.

Сучасна система освіти все активніше використовує інформаційні і комп'ютерні технології. Особливо динамічно розвивається використання електронних підручників та ресурсів у освітньому процесі навчальних закладів. Тож актуальність номінації “Електронний навчальний посібник (підручник), ресурс” у конкурсі цілком очевидна. На заключний етап конкурсу представлено 183 електронних посібників, з них 30 – відкритого типу (ті, які мають можливість on-line роботи без викачки з інтернет-ресурсу), 153 – локального (ті, що локалізується на будь-якому носієві інформації – диск, флеш-карта, вінчестер комп’ютера). Наповнення конкурсними матеріалами даної номінації показує, що під час створення електронних освітніх ресурсів у гіпертекстовому середовищі найчастіше використовується наступне програмне забезпечення: HTML-сторінки, Microsoft Office FrontPage, TurboSite, Adobe Dream Weaver, SunRav Book Office, NATATA eBook Compiler, Auto Play Media Studio, PDF-формат, платформа Moodle, “хмарні” технології. Роботи-переможці містять у собі усі складові комплексу навчально-методичного забезпечення з дисципліни, які вдало доповнюються контролюючими тестовими завданнями, мультимедійними презентаціями, аудіосупроводом, відеофайлами, flesh-відео, gif-анімацею тощо.

П’ять років тому в Коледжі Сумського НАУ створено віртуальне освітнє середовище на базі платформи Moodle. Усі навчальні курси розміщуються на навчальному сервері. Викладачі самостійно створюють дистанційні електронні курси, наповнюють їх та за потребою проводять навчання на відстані. Представлені Ніною Покутньою і Вікторією Гриценко, викладачами коледжу, електронні ресурси з економічних дисциплін посіли І місце.

Нові інформаційні технології позитивно впливають на всі компоненти системи навчання: мету, зміст, методи та організаційні форми навчання, засоби навчання, що дозволяє вирішувати складні і актуальні завдання педагогіки для забезпечення розвитку інтелектуального, творчого потенціалу, аналітичного мислення та самостійності педагогічних працівників. Декілька років тому у нашому конкурсі започатковано номінацію "Освітній веб-сайт викладача". Освітні сайти – це новий рівень організації освітнього процесу і поліпшення його організаційно-методичного забезпечення, надання можливості усім студентам дистанційного доступу до інформаційних ресурсів навчального, методичного , виховного характеру через мережу інтернет. З кожним роком кількість представлених сайтів на заключний етап конкурсу зростає, зокрема, у цьому році змагалося 60 сайтів. Переважна більшість з них створена за допомогою таких оболонок та програм конструкторів сайтів: Jimbo,Webnode, UCOZ, Wordpress, Wix.com, сервісів Google тощо. Члени конкурсної комісії при визначенні переможців в цілому надавали перевагу інформаційному наповненню (контенту) сайтів, який мав містити навчально-методичне забезпечення дисципліни чи циклу дисциплін, матеріали позааудиторної, наукової, виховної роботи. Також було звернуто увагу на дизайн сайтів, навігацію, систему пошуку і відбору інформації, частоту оновлення інформації, зворотний зв'язок тощо.

До вашої уваги пропонуються адреси сайтів-переможців з різних дисциплін:

www.astrofiz.esy.es
http://axiom.at.ua
https:/sites.google.com/site/seredzimova/
http://aek-sdz.pl.ua/
http://sites.google.com/site/finansipov/home
http://sites.google.com/site/myzvkcom
http://t-a-n-k.io.ua/
http://cms.tlm0.webnode.com.ua
http://timoshchuk-roman-mikolajovich.webnode.com.ua
http:/hvzt43.wix.com/hirurg
irinaglagoleva.jimbo.com

Серед них сайти з таких дисциплін, як: "Фізика", "Математика", "Фінанси", "Автоматизована земельно-кадастрова інформаційна система", "Інженерна графіка", "Хірургія ветеринарної медицини" та інші. Заслуговує на увагу сайт діагностики та корекції знань студентів з дисциплін природничо-математичного циклу, що створено творчим колективом викладачів Аграрно-економічного коледжу Полтавської ДАА.

До номінації "Сучасні засоби унаочнення" представлено 208 творчих робіт. Переважна більшість з них це мультимедійні презентації, створені у Microsoft Office Power Point, деякі за допомогою Rrezi. Також чільне місце у цій номінації займають атласи, плакати, посібники у схемах і таблицях. При визначенні переможців враховувалися вимоги щодо створення зазначених видів унаочнення, зокрема не переобтяження текстовим матеріалом, наявність

ілюстрацій, схем, таблиць, системи контролю знань студентів. І місця посіли відеопосібники з дисциплін "Вступ до спеціальності" (Наталія Косенчук, викладач ВСП "Ногайський коледж Таврійського ДАТУ") та "Всесвітня історія" (Ірина Дрига, викладач ВНЗ "Кіровогрдаський технікум механізації сільського господарства"). До кожного заняття викладачі підібрали "нарізані" відео з інтернету і подали методичні рекомендації щодо їх застосування на конкретному занятті. Серед тих, які посіли ІІ місця, розроблені у гіпертекстовому середовищі: електронний атлас ветеринарних інструментів і обладнання (група авторів Бучацького коледжу Подільського ДАТУ) та електронний каталог основних видів бур'янів (Оксана Гордієнко, викладач Коледжу управління, економіки і права Полтавської ДАА). Відеолекції з фізики на тему "Магнітне поле" (Віталій Попович, викладач ВСП "Чигиринський економіко–правовий коледж Уманського НУС") посіла також ІІ місце. Відеолекції є одним із видів перевернутого навчання, у якому поєднуються традиційні методи та дистанційні. Відеолекції передбачають зміну ролі викладача, який здає свої передові позиції на користь більш тісної співпраці та спільного внеску в навчальний процес.

До номінації "Сучасні контролюючі засоби якості знань студентів" представлено 184 творчі роботи. Більшість з них – це комп'ютерні тести з дисциплін, створені за допомогою оболонок AD Soft Tester, MyTest X, Easy Quizzy, SunRav TestOffice Pro 4, Айрен, "Асистент", на базі платформи Moodle, "хмарних" технологій. Одне з переможних місць отримало інтерактивне тестування з дисципліни "Економічна кібернетика" Вікторії Балюк, викладача Коледжу управління, економіки і права Полтавської ДАА. Зазначене тестування розроблене в програмній оболонці iSpring QuizMaker, яка дозволяє створювати різні форми навчальних тестів. Натомість тестова програма "Хто хоче стати відмінником" Миколи Лютка, викладача ВСП "Рівненський коледж НУБіП України", посіла ІІІ місце. Створена вона для оцінювання якості знань студентів зі спеціальності "Землевпорядкування" в ігровій формі за аналогією до телевізійної гри "Хто хоче стати мільйонером".

Номінація "Навчальні відеофільми" започаткована ще на витоках конкурсу. Кількість представлених відео з кожним роком не дуже змінюється, зокрема у цьому році тут змагалося 84 власноруч відзнятих і компонованих відеоматеріалів. Не дивно, що серед переможців значаться навчальні відео, створені авторськими колективами Технолого-економічного коледжу Білоцерківського НАУ, ВСП "Шевченківський коледж Уманського НУС", Таращанського державного технічного та економіко-правового коледжу, Хомутецького ветеринарно-технологічного коледжу Полтавської ДАА, ВП НУБіП України "Мукачівський аграрний коледж". Саме у зазначених навчальних закладах ведеться системна робота упродовж багатьох років щодо створення цього виду унаочнення.

Найбільш наповненою номінацією стала "Інноватика в організації самостійної роботи студентів" (459 методичних матеріалів). Переможцями стали електронні посібники для забезпечення самостійної роботи студентів, які крім теоретичного викладу навчального матеріалу містять контроль знань,

презентації, відеофрагменти, глосарії; робочі зошити для контролю знань студентів з тем самостійного вивчення; методичні рекомендації, довідники щодо виконання курсових та дипломних проектів (робіт), які допоможуть ефективно працювати над їх виконанням. У цій номінації з різних дисциплін відзначені творчі роботи викладачів Технолого-економічного коледжу Білоцерківського НАУ, а саме, робочі зошити для контролю самостійного вивчення дисципліни, у яких подано різноманітні контролюючі завдання, визначення, порівняльні схеми та інші форми контролю.

Наступною за кількістю представлених матеріалів на заключний етап конкурсу є номінація "Інноватика в організації практичного навчання"– 366 творчих робіт. При визначенні переможців враховувалися сучасні підходи до навчально-методичного забезпечення практичних та лабораторних занять, до застосування нових форм і методів їх проведення. Заслуговує на увагу електронний посібник, що посів І місце, створений колективом авторів ВП НУБіП України "Мукачівський аграрний коледж", на тему використання математичних та табличних процесорів для комп'ютерної підтримки навчання з дисципліни. Кожна тема посібника містить теоретичний матеріал, зразки розв'язання задач за допомогою табличного процесора MS Excel, математичних процесорів MathCad і Advanced Grapher. Переможцями відзначено також електронні навчально-методичні комплекси з різних видів практик, віртуальна фізична лабораторія, практикуми, робочі зошити.

Пілотною номінацією у цьому році виявилася "Сучасний навчально-методичний комплекс з дисципліни", до неї представлено 35 творчих робіт. Оскільки лабораторію педагогічних інновацій НМЦ "Агроосвіта" відвідують також і молоді викладачі, то їм буде корисно ознайомитися зі зразковими комплексами методичного забезпечення з дисциплін. Комплекси-переможці подані у друкованому форматі, на електронних носіях розміщено лише мультимедійні презентації, відеосупровід занять, контролюючі тестові програми. Відзначено комплекси з різних дисциплін авторських колективів Золотоніського технікуму ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ, Лубенського фінансово-економічного коледжу Полтавської ДАА, Каховського державного агротехнічного коледжу, Хорольського агропромислового коледжу Полтавської ДАА, Бучацького коледжу Подільського ДАТУ.

До номінації "Інноватика в організації позааудиторної роботи з навчальної дисципліни" представлено 137 методичних матеріалів. Серед переможців: методичний консалтинг у сфері організації гурткової роботи при кабінетах і лабораторіях (група авторів ВП "Старобільський технікум Луганського НАУ"), інтеграція роботи двох гуртків з комп'ютерних дисциплін та історичного краєзнавства (група авторів ВСП "Новокаховський коледж Таврійського ДАТУ"), методика проведення інтернет-конференцій (група авторів ВСП "Рівненський коледж НУБіП України"), організація пошуково-дослідницької роботи студентів (група авторів Коледжу переробної та харчової промисловості Харківського НТУСГ ім. П. Василенка).

У номінації "Інноватика в організації виховної роботи" змагалися 106 творчих робіт. Представлене програмне забезпечення кабінету практичного психолога, що розкриває систему автоматизованої обробки соціометричної інформації (Лариса Абрамова, Коледж переробної та харчової промисловості Харківського НТУСГ ім. П. Василенка), отримало диплом за І місце. Заслуговують на увагу роботи-переможці, що в цілому розкривають роботу куратора навчальної групи за різними напрямами виховання, методичного об'єднання кураторів, діяльність школи молодого куратора, функціонування студентського самоврядування (творчі колективи ВП "Старобільський технікум Луганського НАУ, Технолого-економічного коледжу Білоцерківського НАУ, Красноградського технікуму механізації сільського господарства ім. Ф.Я. Тимошенка, Технікуму землевпорядкування Житомирського НАЕУ).

Номінацію "Педагогічний досвід та інноваційна діяльність викладача" наповнили 220 творчих робіт. Кожна з поданих робіт, це наукові дослідження педагогічних працівників, що розкривають теоретичні та практичні аспекти використання тих чи інших педагогічних технологій. Під час визначення переможців враховувалися актуальність висвітлення теми, інноваційність одержаних результатів, наявність власної позиції автора, аргументованість висновків тощо. Усі роботи-переможці спрямовані на формування професійних компетентностей студентів за допомогою впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема "хмарних", розвиток критичного мислення та формування моральних цінностей особистості на заняттях тощо.

У номінації "Інноваційна діяльність методичного (педагогічного) кабінету та предметних (циклових) комісій" змагалися 61 творча робота. Представлені роботи є не тільки друкованими. Зокрема, повною мірою висвітлено досвід методичного кабінету Технолого-економічного коледжу Білоцерківського НАУ за допомогою віртуальної лабораторії професіонала, що знаходиться за адресою http://virtlabprof.at.ua. Те саме можна сказати і про віртуальний кабінет фізичного виховання, який створено викладачами цього ж самого коледжу. Матеріали кабінету, що розміщені за адресою http://fk-sport.at.ua/, сприяють залученню студентів до активної участі у спортивному житті коледжу, знайомлять їх із спортивними досягненнями та подіями, які відбуваються у навчальному закладі.

Найменш чисельна, але не менш актуальна є номінація "Профорієнтаційна робота, міжнародна співпраця, зв'язки з виробництвом (бізнесом) та випускниками". У ній змагалося усього 27 методичних матеріалів. Роботи-переможці авторських колективів Могилів-Подільського технолого-економічного коледжу Вінницького НАУ та Мирогощанського аграрного коледжу вдало висвітлюють сучасні тенденції профорієнтації, її планування, форми і методи роботи, проведення рекламної кампанії, співпрацю з організаціями та підприємствами. Натомість творчий колектив Коледжу переробної та харчової промисловості Харківського НТУСГ ім. П. Василенка на чолі з директором Лідією Скрипкою представили результати участі студентів навчального закладу у конкурсі студентських курсових і дипломних проектів, що проводить міжнародна компанія – виробник холодильного обладнання

“DANFOSS”. Роботи-переможці традиційно представлені упродовж року на тематичній виставці у лабораторії педагогічних інновацій НМЦ “Агроосвіта”. Протокол та перелік творчих робіт заключного етапу конкурсу “Педагогічні інновації” за номінаціями із зазначеними оцінками розміщено на сайті НМЦ “Агроосвіта” – http://www.agroosvita.com/pedadogichniy_dosvid. Кожен з учасників може порівняти себе з іншими, ознайомитися з адресами кращого педагогічного досвіду. Результати участі у конкурсі рекомендовано враховувати при атестації педагогічних працівників. Також до послуг педагогічних працівників пропонується методичний портал, що знаходиться за адресою http://www.agroosvita.com/taxonomy/term/196, на якому розміщено переліки творчих робіт з обміну досвідом, представлених на конкурс “Педагогічні інновації” за останні декілька років, включаючи і 2016 рік (555 творчих робіт), які згідно з критеріями оцінки конкурсних матеріалів отримали невисокі бали та рекомендовані до запозичення педагогічним працівникам інших навчальних закладів. Зазначені у переліках роботи ви можете замовити для власного користування через е-мейл: vikakushnirenko@ukr.net.

Конфедрат Юлія Юріївна
методист відділу координації методичної роботи,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти», yulia.konf@gmail.com

НОВІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

«Компетентність – динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [1, 10]. Ключові компетентності – ті, яких кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та працевлаштування і які здатні забезпечити особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя. Концепція «Нова українська школа» формує 10 ключових компетентностей, а саме: спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами, спілкування іноземними мовами, математична компетентність, основні компетентності у природничих науках і технологіях, інформаційно-цифрова компетентність, уміння вчитися впродовж життя, ініціативність і підприємливість, соціальна та громадянська компетентності, обізнаність та самовираження у сфері культури, екологічна грамотність і здорове життя. Усі перелічені компетентності однаково важливі й взаємопов’язані. Кожну з них діти набувають під час вивчення різних предметів на всіх етапах освіти [1, 11]. Серед ключових компетентностей в Концепції «Нова українська школа» зазначено: «Інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному

просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в Інтернеті та кібербезпеці. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо)» [1, 11]. Зростає роль і значення формування ІКТ-компетентностей в учнів і педагогів, а це у свою чергу є певним викликом для українських освітян.

У наукових дослідженнях, які проводяться в Україні, використовується поняття ІКТ-компетентності, яке за більшістю основних ознак збігається з прийнятим в країнах Європи поняттям цифрової компетентності. Проте, як зазначено в [4] «цифрова компетентність – це не тільки сума загальнокористувацьких і професійних знань і умінь, які представлені в різних моделях ІКТ-компетентності, а й установка на ефективну діяльність і особисте ставлення до неї, засноване на почутті відповідальності». Таким чином, до знань про комп'ютерні пристрої і мережі та вмінь їх використовувати, крім ставлення і мотивації до використання ІКТ в понятті «цифрова компетентність» додається ще й відповідальність за те, що кожен використовує зі світу цифрових технологій і пристроїв та за публікацію власних дописів при спілкуванні. З цим поняттям тісно пов'язане розуміння прав і обов'язків громадянина цифрового світу.

Професійний розвиток педагогів з використання ІКТ важливо спрямовувати на постійне оновлення знань і здобування компетенцій. Технології постійно розвиваються і педагог повинен постійно розвиватися, інакше він незворотньо відстане. Слід враховувати те, що педагоги краще сприйматимуть таке навчання, яке буде пов’язане з педагогічними стратегіями, спрямованими на підвищення якості методики викладання предмету. В нашій країні зростає зацікавленість і участь вчителів в неформальній освіті, таким її формам як онлайн-навчання (дистанційні курси, онлайн-курси, вебінари, мережеві співтовариства педагогів тощо), коучинг, дослідницька навчальна діяльність.

Для професійного та творчого розвитку педагога в Україні створено масові безкоштовні онлайн-курси «Prometheus» [4]. Освітяни мають змогу переглянути відеолекції, конспекти та презентації найкращих викладачів провідних університетів України, обговорювати питання, що їх цікавлять, з іншими педагогами на форумі, перевірити набуті знання за допомогою різноманітних інтерактивних завдань, успішно скласти всі завдання курсу й отримати сертифікат про його завершення. Більшість країн Європи для професійного розвитку вчителів беруть за основу рекомендації ЮНЕСКО, які викладені в посібнику «Медійна і інформаційна грамотність: програма навчання педагогів» [2]. Посібник складається з двох частин. В першій частині наведена програма навчання вчителів і системи компетенцій, яка доповнює «Структуру ІКТ-компетентностей вчителів» (ICTs Competency Framework for Teachers), підготовлену ЮНЕСКО в 2008 році. В другій частині програми наведено докладний опис базових і додаткових модулів програми. На основі цього документу і досліджень, проведених авторами, розроблений методичний посібник «Інтернет: можливості, компетенції, безпека" [4]. Нажаль, Програма

ЮНЕСКО не здобула широкого впровадження в українській педагогічній практиці.

В Україні потрібні систематичні періодичні дослідження оцінювання рівня сформованості у педагогів компетентностей, пов'язаних з використанням ІКТ, оскільки динамічно змінюються комунікаційні ризики. Перехід української школи на новий компетентнісний стандарт загальної середньої освіти вимагає глибокого усвідомлення необхідності формування компетентностей, пов'язаних із збиранням, обробкою і використанням інформації, опанування вчителями нових педагогічних підходів до формування і оцінювання таких компетентностей: «Запровадження ІКТ в освітній галузі перейде від одноразових проектів до системного процесу, що охоплює всі види діяльності. ІКТ суттєво розширять можливості педагога, оптимізують управлінські процеси, таким чином формуючи в учня важливі для на- шого сторіччя технологічні компетентності. Розвиватиметься інфраструктура для забезпечення різних форм навчання. Зокрема буде створено освітню онлайн платформу з навчальними і методичними матеріалами для учнів, учителів, батьків і керівників навчальних закладів.» [1, 27].

Список використаних джерел

1. Концепція нової української школи (ухвалена рішенням колегії МОН 27.10.2016). Режим доступу https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf
2. Медийная и информационная грамотность: программа обучения педагогов. Институт ЮНЕСКО по информационным технологиям в образовании, —2012. Режим доступу http://iite.unesco.org/pics/publications/ru/files/3214706.pdf
3. Солдатова Г., Зотова Е, Лебешева М., Шляпников В. Интернет: возможности, компетенции, безопасность Методическое пособие для работников системы общего образования. Часть 1, М., "Гутенберг",— 2013, 165 с. Режим доступу http://detionline.com/assets/files/research/BookTheorye.pdf
4. Масові безкоштовні онлайн-курси «Prometheus». Режим доступу https://prometheus.org.ua/

Копичинська Оксана Михайлівна

вчитель математики і фізики, заступник директора школи з НВР, ЗОШ І-ІІ ступенів с. Дзвиняч, Заліщицький район, Тернопільська область,

roxana181077@gmail.com

ІКТ-КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Ми змінили своє оточення так радикально, що тепер повинні змінювати себе, щоб жити в цьому новому оточенні.

Норберт Вінер, американський вчений, математик і філософ

Сучасна ситуація в освіті відрізняється інноваційністю, значними темпами змін в управлінні освітніми процесами, великими обсягами швидко змінюваної інформації, яку треба усвідомити і опрацювати. Сьогодні поняття «комп'ютеризація»,«медіатехнологія» широко застосовуються у нашому житті. Тому застосування новітніх технологій, особливо інформаційно-комунікаційних, дає змогу збільшити ефективність навчально-виховного процесу, забезпечує якість освіти, сприяє вільному й широкому доступу до різноманітної інформації.

Відомий дидакт І.Я. Лернер висловив оригінальну думку: «Творчості можна вчити, дотримуючись трьох умов: навчання інтелектуальних операцій; навчання процедур творчої діяльності; формування ціннісного ставлення до творчості…» На сучасному етапі розвитку науково-технічного прогресу й суспільних відносин базисом технологій, що відповідають таким вимогам, є засоби інформаційно-комунікаційних технологій.

Водночас існує низка суперечностей у застосуванні ІКТ в навчальному процесі. Проаналізувавши, можна побачити, що учні значно випереджають педагогів у оволодінні інформаційними технологіями: частина педагогів погано володіють навичками роботи з персональним комп'ютером, близько 40% не мають особистого комп'ютера, 30% не мають доступу до мережі Інтернет з домашнього комп'ютера. Часто серед педагогів старшого віку спостерігається неприйняття вимоги часу стосовно вільного володіння ПК. Крім того, використання педагогами ІКТ обмежується програмами Microsoft Word, PowerPoint, частково Excel, Adobe Photoshop, Movie Maker уже викликають труднощі, не кажучи про складніші програми. Важко для таких педагогів входять у навчальний процес електронні підручники, мультимедійні посібники, комп'ютерна техніка, вільне користування інтернетом.

Оскільки, якісно поліпшити роботу навчального закладу можуть лише ті педагоги, які є носіями перспективних концепцій, у плануванні роботи школи слід приділити значну увагу пошуку нових підходів до організації діяльності усього колективу. Вирішити чимало подібних проблем можна, створивши в кожному навчальному закладі інформаційно-освітнє середовище, яке відкриє можливість оперативного взаємозв'язку, ознайомлення з новітніми напрацюваннями провідних педагогів, методистів, фахівців системи підвищення кваліфікації.

Вже зараз впроваджуються нові тенденції, які заміняють традиційні: на місце інформаційної дошки в навчальному закладі прийшов шкільний сайт, замість особистих папок досягнень – електронні портфоліо, бібліотеки відтісняються медіатеками, книги – електронними книгами, зошити – планшетами, класні дошки – інтерактивними дошками, щоденники і журнали – електронними щоденниками та журналами. Звичними стають віртуальні екскурсії, віртуальні комп'ютерні лабораторії, інтернет-олімпіади, віртуальні учительські і т.д.

Я вважаю, що:

– володіння ІКТ корисно, тому що дає більше можливостей для досягнення мети, збільшує продуктивність, полегшує опрацювання інформації;

– володіння КТ цікаво, тому що відкриває значні можливості для спілкування і самореалізації;

– володіння ІКТ престижно, тому що допомагає стати успішним, сучасним, мобільним.

– Інформаційно - освітнє середовище забезпечує реалізацію функцій:

– інформаційна – задоволення інформаційно – освітніх потреб учасників навчально-виховного процесу;

– освітня – своєчасне та якісне забезпечення навчальним матеріалом;

– контролююча – контролювання самостійної роботи;

– організаційна – взаємозв'язок між учасниками навчально – виховного процесу.

Говорячи про ІКТ, Шолохович В. Ф. визначає її як спосіб реалізації конкретного складного процесу шляхом поділу його на систему послідовних взаємозалежних процедур і операцій з метою досягнення високої ефективності. Проте для безпосереднього здійснення педагогом такого процесу необхідні вміння і навички, що дозволять йому знаходити інформацію, критично її оцінювати, вибирати необхідну інформацію, використовувати її, створювати нову та вміти обмінюватись нею. А це вже поняття інформаційної грамотності. Розкриваючи визначення змісту поняття за Горячовим А. „інформаційна грамотність – це вміння: визначати можливі джерела інформації і стратегію її пошуку, отримання її; аналізувати отриману інформацію, використовуючи різного типу схеми, таблиці і т.д. для фіксації результатів; оцінювати інформацію з позиції достовірності, точності, достатності для вирішення проблеми (завдання); відчувати потребу в додатковій інформації, отримувати її, якщо є можливість; використовувати результати процесів пошуку, отримання, аналізу і оцінки інформації для прийняття рішень; створювати нові (для конкретного випадку) інформаційні моделі об'єктів і процесів, в тому числі з використанням схем, таблиць і т.ін.; накопичувати власний банк знань за рахунок особисто значимої інформації, необхідної в своїй діяльності; створювати свої джерела інформації; використовувати сучасні технології при роботі з інформацією; працювати з інформацією індивідуально, а також і в групі.

У даний час набуває поширення концепція компетентнісного підходу в освіті, що є основою змістовних змін по забезпеченню відповідності освіти запитам і можливостям суспільства періоду інформатизації і глобальної масової комунікації. Виділення ІКТ-компетентності як окремої складової професійної компетентності педагога обумовлено активним використання ІКТ у всіх сферах людської діяльності, в тому числі і в освіті. В науковій літературі поняття ІКТ-компетентності має різноманітне трактування.

Так, П.В. Беспалов визначає дане поняття як інтегральну характеристику особи, що припускає мотивацію до засвоєння відповідних знань, здібність до вирішення задач в навчальній і професійній діяльності за допомогою комп'ютерної техніки і володіння прийомами комп'ютерного мислення.

Формується вона як на етапі вивчення комп'ютера, так і на етапі його застосування як засіб подальшого навчання та професійній діяльності і розглядається як одна з граней особової зрілості.

А.А. Єлізаров під ІКТ-компетентністю розуміє сукупність знань, умінь і досвіду діяльності, причому саме наявність такого досвіду, є визначальною по відношенню до виконання професійних функцій. О.М. Шилова та М.Б. Лєбєдєва визначають ІКТ-компетентність як здатність індивіда вирішувати навчальні, життєві, професійні задачі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

За Н.В. Насировою, це – мотивація, потреба й інтерес до отримання знань, умінь і навичок у галузі технічних, програмних засобів й інформації. Компетентність педагогів в області ІКТ розглядається Л.М. Горбуновою як готовність і здатність педагога самостійно і відповідально використовувати ці технології в своїй професійній діяльності.

Українськими вченими також було розкрито зміст ключових компетентностей під час застосування інформаційних і комунікаційних технологій (О.В. Овчарук, М.І. Жалдак, Н.В. Морзе та ін.). Вони передбачають здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства.

Компетентність можна розглядати з чотирьох позицій:

1. поєднання вмінь, навичок поведінки та дій у межах певної діяльності;
2. поєднання знань, умінь, навичок у професійній діяльності без критеріїв оцінювання;
3. поєднання тих самих елементів, але із застосуванням стандартів;
4. поєднання здібностей та особистих якостей людини.

ІКТ-компетентність педагога - це здатність вчителя використовувати інформаційні і комунікаційні технології для здійснення інформаційної діяльності (пошуку інформації, її визначення і організації, управління і аналізу, а також її створення і розповсюдження) в своїй професійній сфері.

ІКТ-компетентність заслуговує на особливу увагу тому, що саме вона дає можливість особистості бути сучасною, активно діяти в інформаційному середовищі, використовувати найновітніші досягнення техніки в своїй професійній діяльності. Слід відмітити, що майже всі науковці виділяють цю компетентність як обов’язкову складову професійної компетентності педагога, оскільки саме від вчителів залежить розвиток інформаційної культури молоді.

ІКТ - компетентність педагога – це здатність педагога розв’язувати професійні завдання з використанням сучасних засобів і методів інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ); його уже стала, особистісна якість, характеристика, що відбиває реально досягнутий рівень підготовки в галузі використання засобів ІКТ у професійній діяльності; особливий тип організації предметно-спеціальних знань, що дозволяють правильно оцінювати ситуацію і приймати ефективні рішення в професійно-педагогічній діяльності,

використовуючи ІКТ. Основний змістовний аспект ІКТ-компетентності педагога полягає у наявності знань щодо особливостей інформаційних потоків у своїй предметній галузі; володінні основами аналітико-синтетичної переробки інформації; засвоєнні технологій підготовки педагогічної інформаційної продукції; володінні конкретними навичками з використання технічних засобів в освітньому процесі та в самостійній роботі з підвищення професійної кваліфікації.

Інформаційна компетентність вчителя – це складова його професійної компетентності, яка є інтегративною властивістю особистості, що виявляється у сукупності компетенцій технологічної, педагогічної і предметної сфери.

Структурні компоненти інформаційної компетентності вчителя, або ключові компетенції:

– технологічна (інструментальна) компетенція, яка включає уміння використовувати засоби сучасних інформаційних технологій, в тому числі апаратні та програмні засоби, мультимедіа, тощо;

– експертна (оціночна) компетенція – уміння критично оцінювати інтелектуальний и соціальний потенціал інформаційних технологій;

– організаційно-методична компетенція – уміння, пов'язані з впровадженням сучасних інформаційних технологій в навчальний процес на різних етапах проведення уроку в рамках визначених моделей навчання.

– проектувальна компетенція – знання й уміння з розробки педагогічних програмних засобів, у тому числі за допомогою інструментальних програмних засобів навчального призначення різного типу.

– пошуково-дослідницька компетенція – уміння знаходити, відбирати, організовувати, подавати, просувати інформацію.

– інноваційна компетенція – уміння постійно пристосовуватись до інновацій у сфері інформаційних технологій, оцінювати їх та використовувати.

Отже, сьогодні формування інформаційно-комунікаційної компетентності учителя є одним із найбільш-актуальних завдань системи педагогічної освіти. ІКТ – компетентність є важливою складовою фахової та методичної компетентностей учителя. У її формуванні можна виділити два аспекти: базовий і предметно зорієнтований. Базова ІКТ-компетентність – це сукупність знань, умінь і досвіду, необхідних вчителю-предметнику для вирішення освітніх, професійних завдань засобами ІКТ загального призначення.

Предметно зорієнтована ІКТ-компетентність – це освоєння спеціалізованих технологій і ресурсів, розроблених відповідно до вимог змісту певного навчального предмета та їх впровадження в освітню діяльність.

ІКТ-компетентність учня.

Сьогодні велика увага приділяється формуванню інформаційної компетентності учнів. І це цілком виправдано тим, що інформація і наукові знання стали чинниками, що визначають загальний стратегічний потенціал суспільства. Завдання вчителя полягає в тому, щоб навчити дітей самостійно шукати і освоювати знання, які необхідні для підготовки їх до успішного життя в інформаційному суспільстві У контексті навчання предметна ІКТ-

компетентність розглядається як здатність учня актуалізувати, відбирати, інтегрувати й застосовувати в конкретній життєвій або навчальній ситуації, в тому числі проблемній, набуті знання, уміння, навички, способи діяльності щодо використання ІКТ.

ІКТ-компетентність учня – це впевнене володіння всіма складовими навичками ІКТ- грамотності для вирішення виникаючих питань у навчальній та іншій діяльності , при цьому акцент робиться на сформованість узагальнених пізнавальних , етичних і технічних навичок.

Предметна ІКТ–компетентність учнів виявляється у таких ознаках:

- здатність раціонально використовувати комп'ютер і комп'ютерні засоби для розв'язування завдань, пов'язаних з опрацюванням даних, їх пошуком, зберіганням, поданням і передаванням;
- готовність вирішувати інформаційні проблеми шляхом застосування засобів ІКТ та алгоритмів виконання завдань;
- здатність співпрацювати за допомогою засобів ІКТ для виконання комплексних завдань;
- вміння безпечно працювати з комунікаційними системами.

Рівні оволодіння інформаційною компетенцією:

1. елементарний - засвоєння на початковому рівні необхідної інформації;
2. базовий - володіння оптимальним обсягом інформації, необхідним для засвоєння основного навчального змісту; вміння критично осмислювати масиви інформації ; порівнювати фрагменти з різних джерел на одну тематику; визначати їх достовірність; вилучати інформацію, яка потрібна для роботи; узагальнювати її;
3. творчий - передбачає створення власного інтелектуального продукту на основі отриманої та перетвореної інформації.

У чому ж полягає діяльність вчителя та учнів під час формування інформаційної компетентності учнів?

Діяльність вчителя: Стимулює роботу з різними джерелами знань, готує завдання пов'язані з аналізом таблиць, схем, діаграм, графіків тощо. Надає консультації щодо опрацювання матеріалів підручника, забезпечує спільні обговорення, вчить складати плани, стискати і розгортати інформацію. Вчить створювати пам'ятки, ділові папери, доповіді, власні презентації. Залучає учнів до позакласної роботи з предмету, участі у проектній діяльності.

Діяльність учня. Залучає до своєї праці різні джерела знань,обирає ті які потрібно, створює доповіді, буклети, комп'ютерні презентації. Виносить плоди своєї праці на обговорення, вчиться робити аналізи, відтворює їх у графіках, діаграмах робить певні висновки. Слідкує за подіями в світі і вчиться орієнтуватися в процесах зміни суспільства.

Виходячи з існуючих рівнів засвоєння учнями як навчального матеріалу, так і будь-якої інформації взагалі, можна визначити етапи формування інформаційних компетентностей, які має проходити учень під час роботи з інформацією:

–ознайомлення - учень визначає кількість інформації з проблеми та можливість її опрацювання;

– репродукція- учень вивчає масив інформації з проблеми, накопичує її;

– перетворення- критичне осмислення масиву інформації, порівняння фрагментів з різних джерел однієї тематики, визначення їх достовірності; вилучення робочої інформації: її узагальнення;

– творчий етап - створення власного інтелектуального продукту на основі отриманої та перетвореної інформації: формулювання гіпотез, їх перевірка і

доведення, створення власних теорій, написання творчих робіт, художніх творів.

За наслідками проведення моніторингу ІКТ – компетентності та навчання вчителів у нашому навчальному закладі ЗОШ І- ІІ ступенів с.Дзвиняч отримано позитивні результати щодо удосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів у сфері впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес.

Результати моніторингового дослідження дають підстави зробити такі висновки:

1. Аналіз результатів дослідження показав, що вчителі мають в основному середній та достатній рівні сформованості ІКТ- компетентностей.

2. Моніторингове дослідження зумовило посилення мотивації вчителів щодо використання ІКТ у навчальний процес.

3. Мотивація щодо оволодіння ІКТ стимулювала у вчителів до самовдосконалення та саморозвитку.

4. Результати педагогічної діагностики дають змогу стверджувати, що в межах реалізованої системи навчання вчителів ефективно відбувається формування мотиваційного, когнітивного та діяльнісного компонентів ІКТ-компетентностей.

5. Результати анкетування вчителів вказують на ефективність проведення майстер-класів, семінарів, курсів ІКТ-грамотності, самоосвітньої діяльності.

Проте, проведена діагностика показала і негативні факти.

1. У більшості вчителів не сформовано рефлексійного компоненту ІКТ-компетентності.

2. Причинами низької мотивації використання ІКТ у професійній діяльності є відсутність комп’ютерної техніки у кабінетах, недостатність ефективного ППЗ та великі затрати часу вчителів при підготовці до уроків.

Серед новітніх інформаційних технологій особливе місце посідає в школі система інтерактивних мультимедійних технологій, яка допомагає створити в навчальному середовищі закладу своєрідні лабораторії з вивчення предметів. Використання інтерактивної дошки на уроках відкриває можливість художнього самовираження не тільки для педагога, а і для учня. Зацікавленість і доступність подачі матеріалу значно підвищують можливість учня у здобутті нових знань.

Найголовніша перевага інтерактивної дошки - її естетична й динамічна структура, що відповідає запитам молодого покоління. Використання інтерактивної дошки на уроці стає додатковим фактором організації уваги учня

й у силу наявності якісного візуального ряду - підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу з будь-якої шкільної освітньої програми. Світ, в якому ми живемо суттєво відрізняється від того, що був 15-20 років тому - він змінюється вчетверо швидше. Наші діти народжуються і живуть в умовах інформаційного суспільства, інформаційного середовища й іншого досвіду в них вже немає. Щоб скористатися його перевагами, нам, вчителям, необхідно переосмислити самоцінність знань та самодостатність учителя як джерела інформації, необхідно вирішити проблеми, пов'язані з технологією комп'ютерного навчання, ефективно використовувати їх у конкретних ситуаціях, що виникають у навчальному процесі.

Творчий колектив нашої школи добре усвідомлює необхідність змін, а отже активно впроваджує інтерактивні технології в своїй роботі. Підготовка до будь-якого уроку з використанням ІКТ, звичайно, клопітка, що вимагає ретельної переробки різноманітного матеріалу, але вона стає творчим процесом, який дозволяє інтегрувати знання в інноваційному форматі. А яскравість, новизна комп'ютерних елементів уроку в поєднанні з іншими методичними прийомами роблять урок незвичайним, захоплюючим, що запам'ятовується, підвищують престиж вчителя в очах учнів.

Під час роботи на уроці, вчитель виступає у ролі однодумця та помічника для учнів. Це сприяє покращенню стосунків між учнем і вчителем та виходу за рамки протиставлених сторін. Як відомо, діти найчастіше ототожнюють ставлення до вчителя і до предмета. Тому так важливо встановлення емоційних зв'язків між учнями та їх вчителями.

Традиційно мультимедійний проектор, мультимедійна дошка використовуються також класними керівниками для демонстрації фільмів, презентацій під час виховних заходів, свят, батьківських зборів

Відмінною рисою освітніх стандартів, що розробляються сьогодні є новий підхід до формування змісту та оцінці результатів навчання на основі принципу: від «знаю і вмію» - до «знаю, вмію і вмію застосовувати на практиці».

Формування інформаційно-комунікаційної компетентності сприяє:

• всебічному розвитку вчителів, самовдосконаленню, бажанню вчитися впродовж усього життя, розумінню інформаційно-комунікаційних процесів;

• здатності застосовувати опановане у професійній діяльності;

• удосконалювати професійну майстерність;

• застосовувати набуті знання у педагогічній і повсякденній практиці.

Використовуючи ІКТ ми ведемо і оформляємо внутрішньо шкільну документацію, складаємо розклад уроків, проводимо моніторинг діяльності закладу, створюємо і ведемо бази даних, проводимо електронне тестування, ведемо міжнародне співробітництво, беремо участь у професійниї вчительських та учнівських конкурсах, конференціях, вебінарах, олімпіадах.

Використання ІКТ дає можливість значно підвищити ефективність засвоєння необхідного обсягу навчального матеріалу, адаптації темпу подання нового матеріалу до швидкості його засвоєння з урахуванням індивідуальних особливостей учнів. Вчителі повинні вміти використовувати необмежене в часі

і просторі програмне забезпечення загального призначення та відповідне прикладне програмне забезпечення, поєднуючи їх з дитино центрованою методикою викладання, заснованій на індивідуальній та проектній діяльності, уміти використовувати ІКТ для створення та моніторингового дослідження індивідуальної та колективної роботи учнів над запланованою роботою, вміти використовувати мережеві ресурси для доступу до інформації, контактів з колегами, фахівцями, підвищувати свій професійний рівень.

Список використаних джерел.

1. Гапон В. Комп'ютерна система для інформатизації навчального процесу в загальноосвітніх навчальних закладах // Директор школи, ліцею, гімназії. — 2001. — №2. — С.85-89
2. Жукова В. М. Сутність критеріального підходу до рівнів сформованості інформатичних компетентностей у вчителів математики / В. М. Жукова // Проблеми сучасної педагогічної освіти: педагогіка і психологія. – 2007. – №14,Ч.2
3. ІКТ компетенції стандартів для вчителів [Електронний ресурс]. – ЮНЕСКО. Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, 2008. – Режим доступу : http://cst.unesco-ci.org/sites/projects/cst.
4. Когут О. І. Інноваційні технології навчання. – Тернопіль: Астон, 2005.
5. Романова Т. Комп’ютеризація навчально-виховного процесу / Т.Романова // Завуч (Шкільний світ). – 2015.–№3. – С. 9-13.
6. Слуцька І. Розвиток інформаційно – освітнього середовища в навчальному закладі / І.Слуцька // Заступник директора школи. – 2014. – №5. – С. 13-20.

Бакуменко Ганна Костянтинівна

студентка механіко-машинобудівний факультет, ДВНЗ «Криворізький національний університет», forestsuncar@gmail.com

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Із становленням України як суверенної держави, закріплення за українською мовою статусу державної, проблема національної фахової термінології набуває глобального значення. Історія еволюції української науки засвідчує неослабну увагу до проблем термінології не тільки наукової еліти, а й широких кіл освічених людей. Контактуючи з різними мовами, українська мова так чи інакше запозичує нові слова як загальновживані, так і спеціальні. Тому нерідко постає проблема точного перекладу й пошуку національного відповідника.

У сучасній українській мові вживаються слова, засвоєні з інших мов. Вони вливалися до складу української мови з різних джерел. Це, зокрема, економічні, політичні та культурні взаємозв'язки українського народу з народами Заходу й Сходу, унаслідок чого українська мова перейняла значну кількість слів.

Запозичуючи їх, підпорядкувала своїм законам фонетики та граматики, пристосувала до правил українського словотвору.

В українській мові чимало слів латинського походження, які належать до понять наук, техніки, мистецтва, політичних і суспільних відносин, Так, одні з них, що давно вже засвоєні, означають назви загальновідомих явищ і предметів, увійшли до української мови і вже сприймаються як активна лексика.

Науково-технічний прогрес вносить істотні зміни в лінгвістичну модель світу. Бурхливий потік нових слів і значень потребує систематизації та уніфікації. Велику роль у цьому процесі відіграють галузеві словники, над створенням яких сьогодні працює практично вся Україна. У словниковому складі української мови є елементи, що прийшли через посередництво російської та інших мов. Але представлені вони здебільшого одиницями й уживаються рідко.

Спеціальні словники в Україні продовжують укладатись. Про роботу над ними пишуть О. Кочерга, Є. Мейнарович «Українсько-англійський словник термінів зі значенням супротивності, оберненості, заперечності, відсутності», М. Кратко, Н. Кікець «Проблеми транскрипції в укладанні англо-українських словників з математики, програмування та обчислювальної техніки».

Українська термінологія вже упродовж двох століть привертає до себе увагу багатьох учених, фахівців, ентузіастів національного відродження. Адже українська мова стоїть як рівноправна серед інших мов і є цілком придатною для створення наукового стилю. Інша справа, що через історичні обставини та політичні спекуляції вона не завжди мала право вільно й беззастережно виконувати свої прямі функції, обслуговуючи різні сфери людського життя.

За останні десять років з’явилося близько сотні різноманітних термінографічних праць різного статусу й ґатунку, які виходили в різних містах України. Крім словників, написано чимало роздумів з приводу термінологічної справи, які друкувалися як на сторінках періодики, так і на сторінках спеціальних журналів. Вийшло кілька підручників, посібників, монографій.

Уся ця продукція є наслідком живого діалогу між фахівцями-ученими, спеціалістами різних сфер і філологами, що відбувається постійно на внутрішньовузівських і міжвузівських семінарах, термінологічних нарадах і конференціях як регіонального, державного, так і міжнародного рівня.

Науково-технічний прогрес розширив мову новими поняттями, які характеризують різні професії. Мова різних галузей все більше збагачується, і цей процес формує мову, що представляє будь-яку професію. Фахова термінологія еволюціонує з розвитком певних професій. На сьогодні майже всі сфери діяльності знаходяться на етапі розвитку. Змінюється структура роботи, з'являються нові поняття, удосконалюється технологія виробництв, технічні засоби та прилади.

Наукова термінологія не є сталою системою, вона живе, змінюється, пристосовується до потреб суспільства. Вона твориться самим життям упродовж духовного розвитку суспільства. Велика роль у її збереженні належить словникам, оскільки словник – це безперервний кругообіг набутих і втрачених слів.

Список використаних джерел

1. https://ukrreferat.com/chapters/inozemna-mova/vlasne-ukrainska-ta-inshomovna-leksika-u-profesijnomu-movlenni.html
2. http://chromosome2009.org/professionalnaja-terminologija-kak-obekt-lingvisticheskih-issledovnij/

Чень Хуейхуей

аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
231428544@qq.com

ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Вивчення історії виникнення та шляхів розвитку музичної освіти в Україні у різні часи має велике значення для створення сучасної системи музично-естетичного виховання, яка буде здатна всебічно розвивати культуру підростаючого покоління. Сучасна українська музична освіта естетично й дидактично ґрунтується на засадах гуманізму, цінностях світової духовної культури й невичерпному потенціалі національно-культурних традицій. Система музичної освіти в Україні формувалася протягом декількох століть, характеризуючись сталою духовною традицією. Музична освіта – це невіддільна складова національної духовної культури.

Проблеми освіти українського народу, музично-естетичного виховання завжди були у центрі уваги видатних українських філософів, науковців, діячів культури та мистецтва, вони ставали предметом роздумів ще до того, як вони стали об’єктом спеціальних наукових досліджень.

Історію становлення й розвитку музичної освіти в Україні досліджували вітчизняні мистецтвознавці, музичні діячі, педагоги, культурологи: Д. Антонович, Л. Корній, С. Людкевич, Г. Падалка, Л. Петлій, Л. Масол, О. Рудницька, О. Цвігун та ін.

Велика роль у розвитку музичної культури, музичної освіти належить В. Верховинцю. Система педагогічної діяльності педагога – зразок єдності музики, хореографії, етнографії і педагогіки. Головним напрямом педагогічної діяльності композитора було формування національної культури молоді засобами народного пісенного, хореографічного і драматичного мистецтва на усіх ступенях системи освіти, починаючи з дитячого садка і закінчуючи внз.

Важливу роль у розвитку теорії й практики музичної освіти ХХ ст. відіграли представники музичної педагогіки: Н. Вєтлугіна, А. Кенеман, В. Шацька і С. Шацький, Д. Кабалевський, О. Апраксіна, О. Радинова, С. Шоломович та ін. Вони розробляли питання розвитку музичного сприйняття дитини, засоби педагогічного впливу і умови формування основ музичної культури, зміст, методи та форми музичного виховання дітей дошкільного віку тощо. Їх дослідження красномовно свідчать, що розвиток музичних здібностей,

формування музичної культури особистості необхідно розпочинати у дошкільному віці. При цьому науковці наголошують на тому, що музичне виховання дітей залежить не тільки від музичного керівника, але й від рівня музичної культури, творчих музичних здібностей, педагогічної майстерності усього педагогічного колективу.

В. Шацька вбачала у музиці найважливіший засіб формування особистості, її морально-естетичних якостей, соціальних ідеалів, гуманізму, любові до Вітчизни. Вона наголошувала, що дітей необхідно включати в усі види музично-естетичної діяльності: сприйняття музики, спів, гра на музичних інструментах, вивчення теорії і історії музики [4, с.68].

Прогресивним було твердження В. Шацької про пріоритет музичних вражень, а не виконавських навичок, про необхідність саме на них спиратися в процесі отримання музичних знань. Вона також розробляла питання сприйняття дітьми музики. У праці «Музично-естетичне виховання дітей та юнацтва» вона зазначала, що повноцінне сприйняття дітьми музики можливо лише за умови систематичного педагогічного керівництва, яке вміщує такі поняття: уміння пробудити інтерес до музики, захопити емоційно, організувати увагу дітей, уміння говорити про музику [4, с.69].

Присвятивши свою діяльність естетичному вихованню дітей, велику увагу В. Шацька приділяла теоретичній та практичній підготовці вчителя музики. Вона підкреслювала, що в роботі з дітьми визначальну роль відіграють захоплення педагога своєю справою та самою музикою. Педагог, який сумлінно, але сухо проводить урок, ніколи не буде мати значного успіху в естетичному розвитку дітей, вихованні в них інтересу та любові до музики. Педагог повинен постійно підвищувати рівень своєї загальнопедагогічної, естетичної, музично-історичної та теоретичної підготовки.

Високі вимоги висувала В. Шацька до музичного репертуару, який повинен був вивчатися дітьми, наголошувала на необхідності знайомити дитину з різними видами і жанрами музики [4, с.65-69]. Висунуті педагогом положення були покладені в основу створення вітчизняної теорії музичної педагогіки.

Значним внеском у розвиток теорії музичного виховання стала система, розроблена Д. Кабалевським, яку сучасні дослідники вважають «вінцем музичної педагогіки ХХ ст.», оскільки вона ввібрала ідеї попередників і ґрунтується на міцному методологічному фундаменті сучасних наук: музикознавства, педагогіки, психології, соціології та ін. [1, с.25].

«Значення музики в школі далеко виходить за межі мистецтва. Так само, як література і образотворче мистецтво, музика рішуче вторгається в усі сфери виховання і освіти наших школярів, будучи могутнім і нічим не замінним засобом формування їхнього духовного світу», – зазначав педагог у праці «Виховання розуму і серця» [1, с.42].

Д. Кабалевський вважав, що в основі музичного виховання полягає активне сприйняття музики. «Справжнє, відчуте і продумане сприймання музики – основа усіх форм залучення до музики, тому що при цьому активізується внутрішній духовний світ учнів, їх почуття і думки. Поза сприйманням музика

як мистецтво взагалі не існує» [1, с.28].

Кінець XX ст. позначився активним пошуком шляхів удосконалення музичного виховання підростаючих поколінь та музично-естетичної підготовки педагогічних кадрів. Наукові музично-педагогічні дослідження Л. Бартєнєвої, Г. Голика, Т. Конишевої, З. Морозової, Н. Соколової, Е. Скрипкіної, Т. Юманової, В. Яконюка та ін. присвячені висвітленню різноманітних аспектів цієї проблеми.

Отже, аналіз естетико-педагогічної спадщини видатних вітчизняних педагогів К. Ушинського, С. Миропольського, В. Острогорського, Л. Толстого, М. Бунакова та ін. дає змогу констатувати, що у педагогічній думці кінця XIX – початку XX ст. активно розроблялися шляхи музичного виховання особистості та музичної підготовки педагогічних кадрів. Їх основні музично-естетичні положення і вимоги можна конкретизувати таким чином: музичне виховання має неосяжне значення для гармонійного розвитку особистості; музичне виховання необхідно розпочинати в ранньому дошкільному віці; найкращим засобом музичного виховання, особливо в ранньому віці, є спів; ефективно здійснювати музичне виховання може тільки підготовлений вихователь, який повинен творчо підходити до процесу музичного виховання, вміти використовувати естетико-виховні можливості пісні, сам добре співати, володіти музичними і педагогічними знаннями в галузі музичного виховання.

Необхідно також зазначити, що значна кількість досліджень присвячена різним аспектам підготовки педагога-музиканта до здійснення музичного виховання особистості, умовам її ефективності. Але, незважаючи на певний теоретичний доробок у вказаному напрямі, поза увагою дослідників залишаються питання музично-педагогічної підготовки майбутніх учителів, зокрема вихователів дошкільних закладів.

Серед багатьох теоретичних і практичних проблем педагогічної спадщини Г. Сковороди однією з найбільш значущих була проблема підготовки вчителя. Яким повинен бути педагог, у чому полягає його роль у житті суспільства, як він повинен вчити і виховувати молоде покоління – на ці питання Г. Сковорода не тільки шукав відповіді, але й давав їх у своїх філософсько-педагогічних творах і особистим прикладом освітньої, зокрема музичної діяльності.

Відводячи педагогу вирішальну роль у справі музично-естетичного виховання поколінь, прогресивні діячі кінця XIX – початку XX ст. наголошували, що в першу чергу, необхідно забезпечити відповідну підготовку педагогічних кадрів. С. Миропольський з цього приводу зазначав, що музичне виховання в країні здійснюється на низькому рівні: “Викладання – мертве, сухе… ніяких практичних завдань, додаткових відомостей про навчальний і виховний характер навчання цьому мистецтву навіть і думки не було”, що пояснюється непідготовленістю вчителів до здійснення музично-виховних завдань [2, с.112].

З метою поширення музичної освіти серед народу та підготовки музичних кадрів різного фаху М.Лисенко у 1904 р. заснував у Києві «Музично-драматичну школу», виховання і навчання в якій ґрунтувалося на національних засадах. У навчальних програмах різних музичних класів широко використовувалася

українська народна і професійна музика, у школі був клас бандури, української драми, багато дисциплін викладалися українською мовою. М. Лисенко першим в Україні створив опери, розраховані на дитячу аудиторію та на участь самих дітей у цих операх.

З метою музичної підготовки педагогічних кадрів К. Стеценко наголошував на реорганізації навчальних закладів, удосконалення програм, форм і методів навчання і виховання. Він сам доклав чимало зусиль для підготовки вчителів до музичного виховання, працюючи викладачем співу у Фребелівському педагогічному інституті, учительській семінарії на Лук'янівці, на педагогічних курсах для вчителів початкових шкіл та для працівників дошкільних закладів. Як зазначено у звіті педагогічних курсів, що проходили у 1905 р. «заходи молодого вчителя набагато перевершили визначальну мету курсів» [3, с.8]. Вражають своєю широтою лекції з теорії та історії музики, додаткові лекції «Про народну пісню як елемент виховання», «Участь народу у співі» тощо, які лектор ілюстрував концертами, репертуар хорів складався з кращих зразків народної та класичної української та російської музики, які створював композитор на всіх курсах, які викладав [3, с.11]. Для забезпечення вчителів навчально-методичною літературою К.Стеценко видає посібники «Шкільні співанки» та «Початковий курс навчання дітей нотного співу».

Отже, викладене вище дає змогу констатувати, що прогресивний музично-педагогічний внесок відомих композиторів, педагогів кінця XIX – початку XX ст. відіграв значну роль у становленні та розвитку музично-педагогічної освіти в Україні.

Список використаних джерел

1. Кабалевский Д.Б. Воспитание ума и сердца. – М.: Просвещение,1983.-191 с.

2. Миропольский С.И. О музыкальном образовании народа в России и Западной Европе. – С-Пб., 1882. – 252 с.

3. Стеценко К. Луна. Збірник пісень для сім'ї і школи. – К., 1907. – С.4

4. Шацкая В.Н. Музыкально-эстетическое воспитание детей и юношества. – М.: Педагогика, 1975. – 200 с.

Цзі Іпін

аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,

454785478@qq.com

ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Культура й мистецтво відіграють виключну роль у духовному житті суспільства, створюють ціннісні орієнтири суспільства, його ідеали, соціально-культурні й моральні пріоритети. Вони є осередком духовних, ідейних і соціальних установок і норм поведінки, підтримка й передача яких з покоління в

покоління формує етноси й національно-культурні утворення. Розвиток культури й мистецтва є неможливим без системи художньої освіти, яка формує майбутніх діячів культури й мистецтва, їх кваліфікацію й майстерність, а також художню аудиторію.

Вивчення першоджерел показало, що перш ніж предмети з мистецтва в освіті зайняли відповідне місце в навчальних програмах загальноосвітньої школи, пройшло не одне десятиліття. Наприклад, у шкільних програмах, розроблених в 20-ті рр. минулого століття, предмети з мистецтва були вміло інтегровані в зміст освіти старшокласників і забезпечували досить гармонічну рівновагу природничо-наукового й гуманітарного циклів. Цією обставиною, головним чином, і забезпечувався повноцінний розвиток учбово-творчих здатностей школярів у різних видах художньої діяльності, формування в них естетичного відношення до мистецтва й навколишнього світу, виховання художньо-естетичного смаку старшокласників, а в підсумку – загальний підйом рівня загальної культури того часу. Саме в цей період у школі з'являється художньо-промисловий цикл як напрямок спеціалізованої підготовки в області мистецтва. Історія того часу, на жаль, не зберегла всіх імен працівників Відділів Народної Освіти, учителів мистецтва, діячів культури й музикознавців, чиїми зусиллями були створені Програми-мінімум Єдиної трудової школи, у тому числі й по предметах «Історія культури», «Драматизація», «Образотворче мистецтво» (1925 р.). Серед авторів з впевненістю можна назвати видатних представників освіти тих років – А. Бакушинського, Н. Брюсову, П. Блонського, Б. Асаф'єва, А. Луначарського й ін., які розглядали мистецтво в цілому як спосіб передачі думок, рівноцінний слову й письму.

Еволюційні процеси в системі вітчизняної художньої освіти, які відбуваються протягом багатьох років, привели до кількісних і якісних змін, які не кращим чином торкнулися предметів з мистецтва на завершальному щаблі загальної освіти. Освіта у сфері культури й мистецтва, або художня освіта – це процес оволодіння й присвоєння людиною художньої культури свого народу й людства, один з найважливіших способів розвитку й формування цілісної особистості, її духовності, творчої індивідуальності, інтелектуального й емоційного багатства [2]. Найважливішим результатом художньої освіти є естетично вихована особистість. Художня освіта спирається на дві взаємозалежні системи: загальну художню освіту та професійну художню освіту.

Загальна художня освіта – це збагнення й присвоєння основних естетичних цінностей свого народу й людства, що передбачає цілеспрямований процес навчання й виховання як у загальноосвітніх установах, так і в установах додаткової освіти, а також в установах дозвілля й інших, що мають певний правовий статус, навчальні програми й методичні принципи. Загальна художня освіта спрямована на отримання кваліфікованого глядача й слухача, що дозволяє йому брати участь у створенні й виконанні творів мистецтва на аматорській основі.

Професійна художня освіта – це процес навчання й виховання соціальних груп, зайнятих у сфері культури й мистецтва. Діяльність цих соціальних груп

направлена на підтримку й розвиток наступних суспільних структур і інститутів, що задовольняють культурні потреби суспільства:

• художніх організацій – театрів, музеїв, бібліотек, галерей, концертних залів і культурних центрів, кінокомпаній, фірм звукозапису тощо;

• художніх колективів і діячів культури – театральних труп, музичних колективів і солістів, акторів, режисерів, художників і інших представників творчих професій; органів управління культури й мистецтва різних рівнів;

• засобів масової інформації, що висвітлюють культурний процес та надають йому суспільну оцінку.

Професійна художня освіта також бере на себе підготовку педагогічних кадрів для всієї системи освіти в сфері культури й мистецтва. При цьому, система загальної художньої освіти – це сукупність освітніх установ різних форм власності, суспільних структур і інститутів, за допомогою яких формуються й передаються загальнокультурні й загальноестетичні компетенції художньої аудиторії як споживача культури й мистецтва, а також знання й навички, необхідні для здійснення художньої діяльності на непрофесійній основі. У систему загальної художньої освіти входять наступні складові: організації, що здійснюють процес загальної художньої освіти, середні школи й школи мистецтв, гімназії-коледжі, училища, коледжі, вузи, студії, центри дитячої творчості, клуби, центри дозвілля й т. ін., у тому числі педагогічні колективи й колективи учнів і студентів, що належать до цих організацій, а також будинки, спорудження й інші засоби матеріально-технічного забезпечення діяльності цих організацій. Необхідною складовою системи загальної художньої освіти є також нормативні акти, що регулюють їхню діяльність, у тому числі стандарти навчання, навчальні програми, посібники, інші матеріальні й нематеріальні об’єкти, які застосовуються в процесі загальної художньої освіти [2].

Система професійної художньої освіти – це сукупність освітніх установ різних форм власності, суспільних структур і інститутів, за допомогою яких здійснюється підготовка кадрів для сфери культури й мистецтва. У систему професійної художньої освіти входять наступні складові: організації, що здійснюють процес професійної художньої освіти, середні спеціальні школи, середні спеціальні навчальні заклади й внз.

Художня освіта в Україні є масовою і поширюється на всі соціальні й вікові групи населення; має безперервний характер і наступність різних освітніх рівнів; відповідає високим ідеалам гуманізму й забезпечує можливість творчого самовираження особистості. Її формування й розвиток проводяться відповідно до культурної політики України. Основні цілі, завдання й напрямки культурної політики України визначені в Концепції державної культурної політики України (затвердженої Постановою Колегії Міністерства культури України № 10/3 від 27 жовтня 1994 р.), Концепції розвитку культур національних меншин України (затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 31 травня 1995 р.), Концептуальних напрямках діяльності органів виконавчої влади щодо розвитку культури (схвалена Постановою Кабінету Міністрів України від 28 червня 1997 р. № 675).

Найважливішою складовою художньої освіти, її сутнісним компонентом постає соціокультурний контекст, який разом з навчальними закладами, сімейним вихованням й ін., становить загальний художньо-освітній простір у суспільстві [1]. Сучасне розуміння особливої значимості культури й мистецтва в освітньому просторі й художньої освіти як основного фактора збереження національної культури й збагачення світової культурної спадщини повинне визначати стратегічні цілі культурної політики держави.

Отже, вирішення проблем художньої освіти в цілому вимагає нині погоджених організаційно-управлінських дій, основними з яких є: формування на державному рівні відношення до художньої освіти як особливо значимої сфери людської діяльності, життєво необхідної для розвитку суспільства; посилення ролі освітньої області «культура й мистецтво» на всіх щаблях загальноосвітньої школи; збереження й розвиток національних художніх традицій в установах освіти; безперервне відновлення програмно-методичного забезпечення, змісту, форм і методів художньої освіти з врахуванням кращого вітчизняного досвіду й світових досягнень; забезпечення кваліфікованого інформаційного висвітлення заходів в області просвітительської-художньо-просвітницької діяльності; активна участь засобів масової інформації в художньо-просвітницькій діяльності; розвиток системи підготовки й перепідготовки професійних кадрів з врахуванням реальних суспільних потреб, нових тенденцій у розвитку національної художньої культури й світового досвіду; зміцнення матеріально-технічної бази установ освіти, розробка заходів для матеріального стимулювання викладачів художніх дисциплін.

Список використаних джерел

1. Проект ЮНЕСКО и МФГС «Художественное образование в странах СНГ: развитие творческого потенциала в XXI веке» (2009-2014), М., 2013. – це сукупність освітніх установ різних форм власності, суспільних структур і 168 с.

2. Решение Совета глав правительств Содружества Независимых Государств о Концепции развития образования в сфере культуры и искусства государствучастников СНГ от 19 мая 2011 года.

Лебединець Тетяна Михайлівна
кандидат педагогічних наук, директор, Медичний коледж Харківського національного медичного університету, dvnzkhmu@ukr.net

Куренкова Катерина Михайлівна
кандидат педагогічних наук, викладач, Медичний коледж Харківського національного медичного університету; dvnzkhmu@ukr.net

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Входження України до європейського простору вимагає перегляду системи професійної підготовки майбутніх медсестер відповідно до міжнародних вимог, забезпечення їхньої конкурентноздатності на світовому

ринку праці. У сучасних умовах традиційні уявлення про медсестру як фахівця, що виконує допоміжні в системі охорони здоров'я функції, безнадійно застаріли.

У процесі модернізації системи підготовки майбутніх медичних сестер як складника загальної системи вищої медичної освіти в Україні необхідно враховувати як загальносвітові, загальноєвропейські тенденції розвитку вищої освіти, так і сучасні вимоги до організації освітнього процесу в медичних навчальних закладів.

Науковцями (Д. Даниленко, І. Драгомирова [5; 6;]) на основі аналізу сучасних наукових досліджень і стану європейської системи вищої школи визначено основні принципи, які мають бути покладені в основу подальшого реформування національної системи вищої освіти. Провідними з них є такі: 1) принцип демократизації, який передбачає забезпечення рівноправних позицій для всіх учасників педагогічного діалогу, створення ситуацій різнопланових виборів з урахуванням індивідуальних потреб та інтересів кожної особистості; 2) принцип гуманізації, що ґрунтується на формуванні відносин між суб'єктами освітнього процесу на основі взаємоповаги, взаєморозуміння, емпатії; 3) принцип інтенсифікації, який спрямовано на впровадження комп'ютерних, телекомунікаційних, мультимедійних, дистанційних, ігрових, проектних та інших інноваційних технологій; 4) принцип національної спрямованості, який зорієнтований на дотримання національних традицій, збереження й подальший розвиток національної культури; 5) принцип інтеграції, котрий реалізується через вивчення освітніх процесів і явищ крізь призму різних наукових концепцій; 6) принцип валеологізації, що утверджує пріоритетність здорового способу життя; 7) принцип відкритості, який ґрунтується на прозорості прийнятих рішень; 8) принцип інноваційності, котрий забезпечує постійні зміни, що спрямовують соціальні системи на розвиток.

За останні десятиріччя з'явилось також багато наукових праць, науково-методичних матеріалів зарубіжних та вітчизняних авторів (О. Андрійчук, Л. Артемчук, І. Булах, Ю. Вороненко, Х. Мазепа, М. Нарійчук, Т. Чернишенко, М. Шегедин [1; 2; 3; 4; 8; 9; 10; 11], присвячених питанню підвищення якості професійної підготовки майбутніх медичних працівників, у тому числі медсестер. Учені констатують, що зміна соціальних і економічних умов у суспільстві, інтенсифікація інформаційного потоку диктує необхідність забезпечення такої підготовки спеціалістів, яка б дозволила їм в майбутньому відповідати динамічно змінювальним умовам праці та функціональних обов'язків.

Науковцями, зокрема, зазначається, що відкриття факультетів чи інших структурних підрозділів медичних ВНЗ щодо забезпечення вищої сестринської освіти дає можливість майбутнім фахівцям медсестринської справи підвищувати рівень своєї кваліфікації і як наслідок – більш оперативно задовольняти попити сучасної медичної практики. Утім ученими констатується, що лікувально-профілактичні заклади неповно використовують потенціал сучасного сестринського персоналу. Насамперед це стосується питань, профілактики захворювань, зміцнення здоров'я, реабілітації, надання допомоги та здійснення

догляду на дому, підвищення медичної грамотності населення, паліативної допомоги тощо. Для покращення ситуації у практичній сфері та реалізації більш ефективної взаємодії між освітніми й лікувально-профілактичними закладами зараз розробляються й активно впроваджуються відповідні програми співробітництва.

Зрозуміло, що викладачам під час організації навчального процесу у вищих медичних закладах, крім загальних вимог, якими необхідно керуватися у всіх вищих навчальних закладах, важливо також ураховувати вимоги, що зумовлені специфікою професійної діяльності медичних працівників. Так, європейська стратегія розвитку сфери охорони здоров'я базується на таких фундаментальних ідеях: 1) в основу організації системи охорони здоров'я покладено потреби населення; 2) користувачі медичних послуг мають брати активну участь у плануванні та реалізації системи охорони здоров'я; 3) наявні ресурси важливо використовувати як можна повніше; 4) первісна охорона здоров'я є не ізольованою структурою, а найважливішим місцевим складником системи охорони здоров'я. Такий підхід дозволяє поєднати три основні компоненти системи охорони здоров'я: послуги (практична галузь), медперсонал (людські ресурси) та медичні навчальні заклади (наукова й педагогічна сфера) [7, с. 18].

Розв'язання завдання щодо підвищення якості підготовки майбутніх медичних сестер на рівні окремого вищого навчального медичного закладу, насамперед, вимагає ретельного аналізу визначеного змісту освіти на глобальному, регіональному й національному рівні, праць провідних науковців, опублікованих науково-методичних рекомендацій з цього питання, з'ясування специфіки функціонування даного навчального закладу.

У державних документах, які регламентують діяльність вітчизняних медичних закладів освіти, особливо наголошується про необхідність продовження реформування системи медичної освіти з метою її наближення до міжнародних вимог, а також вдосконалення чинної системи освітнього моніторингу.

На сьогодні визначено три основні шляхи модернізації вищої медичної освіти. Реалізація першого з них забезпечує вдосконалення професійної підготовки лікарів та іншого медичного персоналу у вищих медичних навчальних закладах, що, насамперед, передбачає приведення переліку й обсягу дисциплін у вітчизняних навчальних планах до змісту аналогічних планів, що діють у країнах Євросоюзу. Другий шлях модернізації медичної освіти передбачає підвищення рівня підготовки працівників до медичної практики, яка здійснюється в закладах післядипломної освіти. Третій шлях модернізації медичної освіти зорієнтовано на забезпечення безперервного професійного вдосконалення медичних працівників. Це передбачає, зокрема, створення відповідної системи підвищення кваліфікації й перепідготовки медичних кадрів, яка зможе гарантувати відповідність їхньої професійної компетентності останньому рівню розвитку науки й медичних технологій. Тільки поєднання зусиль у всіх трьох напрямах зможе гарантувати якісні зміни у сфері вищої медичної освіти й охорони здоров'я.

У сучасних умовах медсестри здатні здійснювати висококваліфіковану особистісно-зорієнтовану допомогу із використанням інноваційних медичних технологій, а також брати активну участь у проведенні автономної профілактичної роботи серед населення, підтримці загального стану їхнього здоров'я. Це вимагає внесення суттєвих змін у процес їхньої професійної підготовки в медичних навчальних закладах, під час якої важливо забезпечити не тільки опанування студентами необхідних фахових знань і вмінь, але й формування в них відповідних гуманістичних професійних цінностей.

Список використаних джерел

1. Андрійчук О. Я. Виховання гуманності у студентів медичного коледжу в процесі фахової підготовки : автореф. … канд. пед. наук : спец. 13.00.07 – теорія і методика виховання / О. Я. Андрійчук. – К., 2003. – 21 с.
2. Артемчук Л. М. Комп'ютерне оцінювання професійних знань в структурі підготовки медичних сестер : автореф. … канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Л. М. Артемчик. – К., 2003. – 20 с.
3. Булах І. Є. Система управління якістю медичної освіти в Україні / Є. Булах. – Д. : АРТ-Прес, 2003. – 212 с.
4. Вороненко Ю. В. Реформування медсестринської освіти в України / Ю. В. Вороненко, Т. І. Чернишенко // Медсестринство України. – 1998. – № 1. – С. 5-12.
5. Даниленко Л. Наукове підґрунтя інноваційних процесів в освіті /Л. Даниленко // Педагогічна взаємодія в умовах реформування освіти : зб. наук. праць / За заг. ред. Г. Є. Гребенюка. – Х. : Стиль-Іздат, 2006. – С. 86-97.
6. Драгомирова І. Концептуальні аспекти формування сучасного спеціаліста / І. Драгомирова // Вища школа. – 2002. – № 2-3. – С. 49-52.
7. Медична освіта у світі та в Україні / [Ю. В. Поляченко, В. Г. Передерій, О. П. Волосовець та ін.]. – К. : Книга плюс, 2005. – 383 с.
8. Мазепа Х. П. Організаційно-педагогічні умови виховної роботи в медичному коледжі : автореф. дис. … на здобуття ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і медика професійної освіти / Х. П. Мазепа. – Тернопіль, 2001. – 20 с.
9. Нарійчук М. Д. Соціально-педагогічні умови становлення самооцінки особистісних моральних якостей студентів медучилищ у позанавчальній діяльності: авторефер. … канд. пед. наук : спец. 13.00.05 – соціальна педагогіка / М. Д. Нарійчук. – К., 2003. – 25 с.
10. Чернишенко Т. І. Проблемні питання медсестринської освіти та практик в Україні / Т. І. Чернишенко, І. Я. Губенко, Л. П. Бразолій // Буковинський медичний вісник. – Спец. вип. за матеріалами Конгресу «Розвиток медсестринської справи в Україні». – Чернівці : Буковинський державний медичний університет, 2007. – С. 11-14.
11. Шегедин М. Б. Історія медицини та медсестринства / М. Б. Шегедин, Н. О. Мудрик – Тернопіль : Укрмедкнига, 2003. – 328 с.

Ющенко Наталія Петрівна
здобувач кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
natasha.yushchenko.77@mail.ru

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКА

Дослідницька діяльність, як один з видів діяльності, вирізняється творчим характером дій, проведенням власне дослідження, спрямованого на здобуття нових знань, визначення та пошук шляхів вирішення проблеми. Даний вид діяльності сприяє формуванню дослідницької компетентності старшокласників.

У педагогічній науці немає усталеного підходу до визначення поняття «дослідницька діяльність». Загалом наукові погляди дослідників можна структурувати у чотири групи, перша розглядає дослідницьку діяльність, як засіб навчального дослідження (О. Леонтович, Г. Колінець), друга – як вид діяльності (С. Сєрова, Н. Фоміна, А. Савенков, Ю. Бабанський). За ступенем прояву пошукової основи, Ю. Бабанський визначав такі види діяльності учнів: репродуктивну, проблемно-пошукову (евристичну) та дослідницьку. Третя група дослідників розглядає дослідницьку діяльність – як співпрацю та взаємодію вчителя та учня (В. Алфімов, О. Марченко).

Більшість науковців визначають дослідницьку діяльність як метод навчання, зокрема Г. Ващенко поділяв методи на дві групи: методи готових знань і дослідницьких знань, К. Ягодовський описав чотири групи методів за принципом дослідницького підходу до учіння: догматичні, ілюстративні, евристичні та дослідницькі, І. Лернер та М. Скаткін виділили п’ять груп загальнодидактичних методів: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, евристичні та дослідницькі. За рівнем самостійності учнів, В. Бондар виділяє такі методи: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частково-пошукові та дослідницькі [1]. У змісті позакласного навчання О. Топузов, виокремлює два напрямки: поглиблення основних питань змісту шкільного курсу та формування в учнів умінь і навичок дослідницького характеру [4, с. 482].

У нашому дослідженні базовим є визначення «дослідницька діяльність». Основною умовою організації дослідницької діяльності є пошук шляхів вирішення дослідницького завдання з наперед невідомим рішенням та притаманними відповідними етапами цієї дії, які сприяють формуванню дослідницької компетентності старшокласника.

Підґрунтям дослідницької діяльності старшокласника є характер педагогічної взаємодії між учнем і педагогом, якщо педагог володіє методикою наукового дослідження й ознайомлює з ними учня, однак обидва не знають кінцевого результату дослідження, то така діяльність може називатися дослідницькою.

Дослідницьке навчання учнів слід розглядати як навчальний процес, що реалізовується на основі технології дослідницької діяльності, базовими характеристиками якого є:

• пошук у навчальному матеріалі тем для дослідження (недостатність інформації, суперечність тощо);

• формування навички висувати гіпотези за обраною проблемою;

• пошук першоджерел інформації;

• розвиток навичок аналізу.

Т. Мієр зазначає, що дослідницька діяльність – це творчий процес взаємодії двох суб'єктів (вчителя та учня) з метою пошуку відповіді на невідоме, у процесі якого між ними відбувається трансляція культурних цінностей і, як результат, формується світогляд [3, с. 8]. А. Савенков трактує дослідницьку діяльність як специфічний вид інтелектуальної діяльності учня, що здійснюється у результаті пошукової активності й будується на базі дослідницької поведінки.

Більшість вчених зазначають, що ця діяльність, спрямована на формування нових знань про об'єкти та процеси, поглиблення вже існуючих знань, задоволення інтересів, розкриття дослідницьких задатків та здібностей кожної дитини.

Слід виокремити такі складники дослідницької діяльності старшокласника:

• обирає проблему, знаходить та опрацьовує теоретичний матеріал, формулює гіпотезу;

• проводить спеціальні дослідження, експерименти, спостереження, розробляє план дослідницької роботи;

• виявляє у дослідженні ініціативу, застосовує набутий досвід для одержання нових знань, володіє методами дослідницької діяльності;

• виявляє самостійність у досліджені;

• намагається розв'язувати самостійно нові для нього проблеми.

Проведений вище аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що учитель у дослідницькому навчанні відіграє роль організатора відповідного освітнього середовища, в якому старшокласник реалізується як дослідник. У процесі дослідницького пошуку учень має оволодіти всіма або більшістю загальних умінь:

• спостерігати за фактами, середовищем, подіями;

• самостійно формулювати проблему дослідження;

• висловлювати гіпотези;

• визначати способи перевірки гіпотез;

• визначати закономірності;

• визначати способи підтвердження чи спростування гіпотез;

• робити висновки.

У процесі виконання дослідницької роботи у старшокласника формується дослідницька компетентність. Базуючись на праці М. Жалдака, де зазначено, що особливість компетентнісного підходу полягає в тому, що зміст навчання формується на основі спрямованості навчального процесу на формування в учнів

набору компетентностей, необхідних для повноцінного життя та діяльності сучасному інформаційному суспільстві [2], ми розуміємо під дослідницькою компетентністю якісну характеристику учня, що виражається у готовності до самостійного пошуку рішення проблем дослідження, через формування теоретичних та практичних дослідницьких умінь.

Результати дослідницької діяльності старшокласників можуть бути оформлені у вигляді МАНівських робіт, наукових статей, рефератів, доповідей на конференціях тощо.

Список використаних джерел

1. Бондар В. І. Дидактика / В. І. Бондар. К.: Либідь, 2005. – 264 с.
2. Жалдак М. И. Система подготовки учителя к использованию информационной технологии в учебном процессе : дис... в форме науч. доклада д-ра пед. наук: 13.00.02 / Жалдак Мирослав Иванович ; АПН СССР, НИИ содержания и методов обучения. – М., 1989.. – 48 с.
3. Мієр Т. І. Дидактичні засади організації навчально-дослідницької діяльності молодших школярів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.09 «Теорія навчання» / Т. І. Мієр. – К., 2017. – 40 с.
4. Топузов О. М. Профільне навчання: проблеми формування змісту курсів за вибором та організація навчальної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах / О. М.Топузов // Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць. – 2008. – Вип. 8. – С. 20-27.

Жамардій Валерій Олександрович
кандидат педагогічних наук, викладач кафедри фізичного виховання та здоров'я, фізичної реабілітації, спортивної медицини, Вищий державний навчальний заклад України "Українська медична стоматологічна академія",
Shamardi@ukr.net

ГЕНЕЗА ПОНЯТТЯ "ФІТНЕС" У ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

Термін "фітнес" використовується у всіх країнах світу без перекладу. Він походить від англійського виразу "to be fit", що означає "бути у формі", і передбачає гарний фізичний і психічний стан. Виникнення цього оздоровчого напрямку було зумовлене об'єктивними умовами – значним погіршенням стану здоров'я населення розвинутих країн внаслідок гіпокінезії як невід'ємної риси науково-технічного прогресу.

В одному випадку термін "фітнес" трактується як нове соціальне явище, або фізичний стан людини, в іншому – як сукупність засобів і методів, спрямованих на досягнення фізичної підготовленості, корекції фігури, або як формат масової фізичної культури, або як комплексні програми оздоровлення, засновані на засобах і методах бодібілдингу. На думку О.Г. Сайкіної, це зумовлюється тим, що явища, які позначаються одним термін "фітнес" у США і країнах СНД не ідентичні [6].

Як зазначають Е.Т. Хоулі та Б.Д. Френкс, смислове наповнення слова “фітнес” поступово еволюціонувало від “фізичної приналежності” до позначення соціального явища, культурного феномена XX століття, – від “фізичного здоров’я людини, що виражається в її здатності до фізичної роботи” до “прагнення до оптимального якості життя, що включає фізичний, психічний і соціальний компоненти”. Основою концепції фітнесу є принцип FITT, де F (від англ. “frequency”) – частота (кількість) занять на тиждень; I (від англ. “intensity”) – характеристика навантаження, яка визначається за допомогою ЧСС; T (від анг. “time”) – тривалість заняття; T (від анг. “type”) – вид заняття (тобто інтенсивність тренування та наявність обтяжень) [7].

У трактуванні поняття “фітнес” є певні відміності, що дозволяє зробити деякі уточнення. На думку Т.Ю. Круцевич, фітнес (від англ. “fitness” – пристосованість, здатність до витривалості) – це напрямок масової, спортивної й оздоровчої фізичної культури, який спрямований на покращання загального стану організму людини, його тренованість, здатність опиратись негативним чинникам зовнішнього середовища шляхом виконання простих і комплексних вправ у музичному супроводі чи у визначеному такті, допомагає в корекції форми і маси тіла та дозволяє закріпити досягнуті результати [4].

За даними А.В. Менхіна, фітнес є системою фізичних вправ оздоровчого напрямку (за винятком спортивних форм фітнесу) з достатньо широким набором різноманітних і доступних рухових завдань, що складають індивідуально-стандартизовані програми, особисто мотивовані та функціонально зумовлені (співвідносні з нормативною базою) [5].

В.Е. Борілкевич стверджує, що “фітнес об’єднує у собі різні види фізично-активної діяльності. Фітнес – це не спорт вищих досягнень, а фізична активність, доступна та необхідна всім. І біг, і катання на роликових ковзанах, і плавання, і велосипедні прогулянки – все це можна віднести до фітнесу” [1, с. 34].

За даними В.Ю. Давидова, фітнес – це комплексне відновлення і підтримання здоров’я за допомогою правильного харчування, фізичних навантажень із урахуванням індивідуальних здібностей [2].

На думку О.Г. Сайкіної, Г.Н. Пономарьова, фітнес відноситься до предметної галузі фізичної культури, оскільки формує спеціальні знання, розвиває рухові здібності та вміння, що визначають фізичну дієздатність і здоров’я людини на основі використання інноваційних підходів, засобів, методів, обладнання, інвентарю й умов проведення занять [6].

У дослідженні Л.Я. Іващенко, О.Л. Благій, Ю.О. Усачова, фітнес – це новий сучасний напрямок у системі фізичного виховання, який охоплює розвинуті країни світу та є відповіддю сучасної людини на швидкий темп життя. Завдання фітнесу: зміцнення здоров’я, підвищення життєвого тонусу, зростання загальної та спеціальної працездатності, виховання фізичних якостей, формування та корекція вад статури, психопрофілактика, психокорекція, психорегуляція, набуття життєвої енергії, бадьорості, життєрадісного настрою, протидії та опору до стресів [3].

У наш час фітнес виступає як нова форма фізкультурно-оздоровчих занять серед студентів. Її основу складають загальнорозвиваючі вправи, елементи танцю, які гармонійно поєднані емоційно-ритмічною музикою. Це одна з найпопулярніших у всьому світі систем оздоровлення, яка дозволяє задовольнити сучасні потреби студентів у фізичному самовдосконаленні.

Список використаних джерел

1. Борилкевич В. Е. Об идентификации понятия “фитнесс” // Теория и практика физической культуры. – 2003. – № 2. – С. 45–46.
2. Давыдов В. Ю. Новые фитнес-системы (новые направления, методики, оборудование и инвентарь) / В. Ю. Давыдов, А. И. Шамардин, Г. О. Краснова. – Волгоград : ВРАФК, 2001. – 140 с.
3. Иващенко Л. Я. Программирования занятий оздоровительным фитнессом / Л. Я. Иващенко, А. Л. Благий, Ю. А. Усачев. – К. : Науковий світ, 2008. – 198 с.
4. Круцевич Т. Ю. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення / Т. Ю. Круцевич, Г. В. Безверхня. – К. : Олімп. л-ра, 2010. – 248 с.
5. Менхин Ю. В., Менхин А. В. Оздоровительная гимнастика : теория и методология. – Ростов н/Д : Феникс, 2002. – 384 с.
6. Сайкина Е. Г. Фитнес в системе дошкольного и школьного физкультурного образования : диссертация ... доктора педагогических наук : 13.00.04 / Сайкина Елена Гавриловна. – Санкт-Петербург, 2009. – 560 с.
7. Хоули Эдвард Т. Оздоровительный фитнесс / Т. Эдвард Хоули, Дон Б. Френкс. – К. : Олимпийская литература, 2000. – 367 с.

Бєляєва Наталія Вячеславівна

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І.А. Зязюна, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, yanatalochkann@gmail.com

Проценко Іван Петрович

магістр з управління навчальним закладом, вчитель Полтавської гімназії № 32, poltavagimnasia32@ukr.net

САМОМАРКЕТИНГ ФАХІВЦЯ ЯК РЕСУРС ФОРМУВАННЯ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ

Нині професійна кваліфікація і практичний досвід випускника вищого навчального закладу важливий, але не єдиний фактор, який береться до уваги роботодавцем при прийомі на роботу. Останнім часом роботодавці враховують освіту, навички молодого фахівця, особливі таланти і здібності, досягнення, індивідуальні якості, відповідний зовнішній вигляд. Величезне значення на сучасному ринку праці відіграє вміння формувати ефективний професійний імідж, персональний бренд, просунути його і продати [5]. На нашу думку, це особливо важливо для фахівців сфери «людина-людина» – сфери активних

професійних комунікацій, до яких належить педагогічна професія. Саме вчителі та керівництво навчального закладу покликані формувати комунікативний простір в своїй організації, створювати сприятливі умови для її розвитку, збільшувати публічний капітал та підтримувати імідж закладу освіти.

Наша позиція у цьому контексті є співзвучною з положеннями Концепції «Нова українська школа», в якій говориться, що «учителі реалізовуватимуть особистісно-орієнтований та компетентнісний підходи до управління освітнім процесом, психологію групової динаміки тощо. У зв'язку з цим варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини [4, с. 16]». Таке положення актуалізує необхідність професійного самовдосконалення педагога, його постійної роботи над підтриманням конкурентноздатності та формуванням позитивного професійного іміджу [1, с. 33].

Ключові освітні нормативні акти (Закон України «Про освіту» (2017), Закон України «Про вищу освіту» (2015), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки (2011), «Нова українська школа» (2016) мають за мету та регламентують усіляку підтримку сучасного вчителя, популяризацію педагогічної професії. Реалізація окреслених стратегій уже помітна у діяльності системи державного управління освітою.

Усе це має сприяти підвищенню конкретності на ринку освітніх вакансій. А останнє вимагатиме від потенційних претендентів на вчительську посаду, окрім відповідного фаху, професійної компетентності, педагогічних здібностей, психолого-педагогічної спрямованості, ще й вміння гідно презентувати і рекламувати власні якості та компетентності, створювати правильний професійний імідж.

Сутність іміджу як категорії вивчається на стику наук. Активно вивчають природу, структуру та фактори формування іміджу фахівці з менеджменту та маркетингу (А. Андерсон, Б. Джи, П. Друкер, Т. Бурцева, В. Шкардун, Р. Фішер), соціологи та політологи (С. Ананьєва, А. Бінецький, С. Лісовський), психологи (В. Лозниця, О. Перелигіна, Г. Почепцов, В. Шепель). Зокрема, теоретичні засади аналізу іміджу як соціального явища розробили К. Брянцева й Д. Гавра. Соціологи займаються дослідженням іміджу як системи соціального програмування духовного життя й поведінки суб'єктів (І. Федоров), механізму соціального управління (Т. Клімова), розглядають імідж з позиції теорії соціальних статусів і ролей (О. Козлова, М. Буланова) та розробляють алгоритм його формування (М. Широкова).

Концептуальний розгляд теоретичних і методичних аспектів розвитку професіоналізму педагогічних кадрів розглядають в своїх роботах В.Воронцова, Л.Даниленко, М.Дробнохот, Л.Калініна, Г.Ковальчук, Н.Кузьміна, В.Маслов, А.Маркова, О.Мармаза, Л.Пермінова, В.Пуцов, Н.Протасова, В.Сластьонін.

Слово «імідж» (англ. image, від лат. imago – «образ, вигляд») – цілеспрямоване формування образу (обличчя, предмета, явища) з метою

емоційно-психологічного впливу. Імідж – це «візитна картка», створювана нами для інших, враження, яке ми розраховуємо викликати у оточення [3, с. 89].

Так, Д. Ольшанський, який стверджує, що "імідж – не просто психічний образ свідомості як відображення реальності. Це спеціально змодельоване цілеспрямоване "відображення відображення", тобто відображення образу, який вже створений професіоналами на основі деякої реальності" [6, с. 287].

Тож, в умовах конкуренції завдання педагога сформувати та презентувати позитивний професійний імідж, а завдання керівника освітнього закладу – компетентно розпізнати потенційного кваліфікованого вчителя-професіонала.

У цьому контексті спробуємо екстраполювати проблему на відносно нове для управлінсько-педагогічної практики явище, що означене поняттям само маркетинг.

В. Поляков відмічає, спеціаліст в умовах конкуренції змушений позиціонувати себе в суспільстві за рахунок максимальної мобілізації енергії та ініціативи, природних даних, потенціалу, набутих знань і умінь, особистих ресурсів і активної життєвої позиції. Ринок праці створює хороші умови для успішної діяльності всіх членів суспільства, але повноцінно використовують ці умови найбільш активні і самодіяльні особистості [7].

Самомаркетинг – організація самореклами та вигідного представлення себе, своїх можливостей і навичок на ринку праці з метою викликати інтерес потенційного роботодавця [2].

Крім того, самомаркетинг є одним із шляхів підвищення конкурентноздатності, успішності фахівця, що дозволяє надалі прискорити просування по службі або перейти на нове місце роботи. У поняття самомаркетингу входить не тільки успішна самореклама з метою працевлаштування або ж просування по службових сходах – це ще й спосіб періодично підвищувати власну «ринкову ціну» і рівень особистої «актуальності».

У рамках функціонування Школи позитивного іміджетворення керівника (форма роботи студентів магістратури, тісно наближеної до навчально-виховного процесу та життя випускаючої кафедри, яка організовується куратором групи та професорсько-викладацьким колективом) нами реалізовувалася ділова гра «Самомаркетинг – карта успіху» для майбутніх магістрів зі спеціальності 073 Менеджмент (спеціалізація «Управління навчальним закладом»).

Діловій грі передувала діагностична робота з магістрантами, більшість з яких є практиками, обіймаючи посади вчителя, заступника директора, директора освітнього закладу. Визначалися комунікативні, організаторські, лідерські якості, здатність до саморегуляції, самоконтролю тощо.

Такі форми організації педагогічного процесу з майбутніми керівниками, на нашу думку, у своїй практичній зорієнтованості здатні допомогти студентові магістратури увійти до нового для нього професійного середовища, гідно презентувати себе та свою компетентність, сприяє позитивному іміджетворенню, професійно-етичному спілкуванню, творчій активності,

розвитку позитивної мотивації до діяльності у майбутній професії.

Список використаних джерел

1. Бєляєва Н.В., Свистун Д.Ю. Актуалізація професійного розвитку сучасного вчителя у контексті положень концепції «Нова українська школа» / Н.В. Бєляєва, Д.Ю. Свистун // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXIV Каришинські читання) (м. Полтава, 18-19 травня 2017 р.) / За заг. ред. проф. М.В. Гриньової. – Полтава, 2017. – С. 33-35.
2. Большой экономический словарь / Гл. ред. А.М. Прохоров. 2-е изд., перераб. и доп. М.– 1997. – 1456 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К: Либідь, 1997. – 376 с. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. – МОН України. – К., 2016. – 40 с.
4. Лебедев-Любимов, А.Н. Психология рекламы / А.Н. Лебедев-Любимов. – СПб.: Питер, 2003. – 368 с.
5. Ольшанский Д. В. Психология масс / Д.В. Ольшанский – СПб.: Питер, 2002. – 368 с. – (Серия «Мастера психологии»).
6. Поляков В. Самомаркетинг в карьере / В. Поляков // Человек и труд. – 2003. – № 1. – С. 15-16.

Сажієнко Олександр Петрович
аспірант, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «015 ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ)» ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»

В умовах сучасного інформатизованого та інформаційного суспільства підвищився попит на компетентних спеціалістів у сфері комп'ютерних технологій, здатних застосовувати чинні технологічні здобутки для розв'язання професійних завдань у різних галузях виробництва, адаптувати їх до конкретних потреб; готових приймати нестандартні рішення, розробляти інформаційні технології майбутнього. Зазначене актуалізує проблему удосконалення процесу професійної підготовки фахівців окресленого профілю.

Дослідженню проблем підготовки фахівців сфери комп'ютерних технологій присвячені роботи науковців-сучасників: А. Васильєва, І. Герасименко, Т. Отрошко та ін. Проте, оскільки, з технічної та технологічної точок зору, галузь інформаційно-комп'ютерних технологій – постійно оновлювана та видозмінювана, виникають нові аспекти кола досліджуваної проблеми, зокрема щодо підготовки майбутніх фахівців сфери комп'ютерних технологій у закладах вищої освіти.

Так, нині навчальний процес у закладах вищої освіти за спеціальністю 015 Професійна освіта (Комп'ютерні технології) освітнього ступеня «бакалавр» здійснюється відповідно до Галузевого стандарту базової вищої освіти [1], зокрема – у педагогічних університетах.

Згідно із Освітньою програмою вказаної спеціальності випускники-бакалаври отримують диплом одиничного ступеня як результат освоєння обсягу освітньої програми у кількості 240 кредитів ЄКТС терміном навчання – 3 роки 10 місяців. Після закінчення закладу вищої освіти випускникам присвоюється кваліфікація: «Викладач практичного навчання, фахівець у галузі комп'ютерних технологій» [2].

Метою програми такої підготовки визначено надання освіти у сфері професійної освіти комп'ютерних технологій із широким доступом до працевлаштування; підготувати студентів, які виявили у процесі навчання особливий інтерес до певних галузей комп'ютерних технологій, для подальшого навчання. Таким подальшим навчанням, насамперед, є магістерські програми у професійній освіті комп'ютерних технологій – можливість навчатися за програмою другого циклу галузі знань, що узгоджується з отриманим дипломом бакалавра, або суміжною.

Предметна галузь освітньої програми підготовки фахівців сфери комп'ютерних технологій – це професійна освіта, комп'ютерні технології, апаратне забезпечення, програмне забезпечення, інформатика, комп'ютерні мережі, програмування, бази даних тощо. Фокус програми (*примітка автора:* центральне, домінантне спрямування) – професійна освіта у сфері комп'ютерних технологій. Освітня програма підготовки фахівців сфери комп'ютерних технологій у закладах вищої освіти ґрунтується на загальновідомих наукових результатах, сучасних досягненнях у сфері комп'ютерних технологій; орієнтує на актуальні спеціалізації, у рамках котрих можлива подальша професійна та наукова кар'єра спеціалістів цього профілю. Реалізація практичного складника професійної підготовки фахівців сфери комп'ютерних технологій здійснюється шляхом проведення спеціальних навчальних, виробничих та технологічних практик, визначених у терміні та обсязі затвердженим навчальним планом.

Зважаючи на ринкові вимоги сучасного суспільства, випускники-фахівці сфери комп'ютерних технологій можуть працевлаштовуватися у закладах загальної середньої освіти, закладах вищої освіти I–II рівнів акредитації, підприємствах різного типу власності, у яких використовується комп'ютерна техніка тощо.

У рамках компетентнісного підходу загальними програмними компетентностями майбутніх фахівців сфери комп'ютерних технологій визначені:

– здатності до: аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів; виконання лабораторних досліджень у навчальній групі під керівництвом викладача або лідера групи; ефективного комунікування та представлення складної комплексної інформації у стислій формі (усно / письмово), використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та

відповідні технічні терміни; дотримання етичних принципів як з погляду професійної чесності, так і з погляду розуміння можливого позитивного / негативного впливу досягнень комп'ютерних технологій на соціальну сферу, в якій буде перебувати випускник; уміння: спілкуватися із нефахівцями сфери комп'ютерних технологій; навички: врахування строгих вимог дисципліни, планування та управління часом; викладання; набуття: гнучкого мислення; відкритості до застосування професійних знань та компетентностей у діапазоні можливих місць роботи та у повсякденному житті.

Таким чином, сучасна Освітня програма за спеціальністю «015 Професійна освіта (Комп'ютерні технології)» освітнього ступеня «бакалавр» побудована на засадах компетентнісного, системного та діяльнісного підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти.

Водночас подальшої наукової характеристики та аналізу, з точки зору компетентнісного підходу, потребує зміст професійної підготовки майбутніх фахівців сфери комп'ютерних технологій.

Список використаних джерел

1. Галузевий стандарт вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nads.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=663746&cat_id=34595

2. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра (в частині розподілу загального навчального часу за циклами підготовки, переліку та обсягу нормативних дисциплін). Галузь знань: 015 Професійна освіта (Комп'ютерні технології) // Затверджено вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 2 від 30.01.2016 р. – Умань, 2016. – 6 с.

Кононец Наталія Василівна
доктор педагогічних наук, викладач-методист, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії,
natalkapoltava@ukr.net

ДИСТАНЦІЙНИЙ КУРС ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ АЛГОРИТМІЗАЦІЇ ТА ПРОГРАМУВАННЯ» В СУЧАСНИХ КОЛЕДЖАХ

Дистанційне навчання є оптимальною формою організації ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу в коледжі, елементи дистанційного навчання органічно вписуються в освітній процес на стаціонарі, на заочному відділенні, під час канікул, для організації самостійної роботи студентів, для виконання та перевірки домашніх завдань тощо, оскільки сам процес навчання при такій формі уможливлює додаткове закріплення навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій, пошуку інформації за допомогою електронних та Інтернет-ресурсів, навичок, які б допомагали студентам швидко орієнтуватися в інформаційному просторі, самостійно засвоювати певні обсяги інформації та аналізувати їх, використовувати набуті навички у подальшій професійний діяльності, тим самим формуючи у студентів професійно значущі знання, уміння та навички роботи з комп'ютерною технікою і прикладними програмами як важливих компонентів інформаційної культури майбутнього кваліфікованого фахівця різних напрямів діяльності [2]. Для ефективної організації дистанційного навчання стануть у пригоді дистанційні курси – комплекси навчально-методичних матеріалів та освітніх послуг, створених у віртуальному навчальному середовищі на основі інформаційно-комунікаційних технологій. Основними елементами цих курсів є комплекс електронних навчально-методичних матеріалів і система освітніх послуг, доступних будь-якому студентові з Інтернету [3].

Над розробкою дистанційного курсу для вивчення дисципліни «Основи алгоритмізації та програмування» https://sites.google.com/site/programacup/ одночасно працювали: Кононец Наталія Василівна, доктор педагогічних наук, викладач інформатики та комп'ютерних технологій, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Коледжу управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії; Яцків Любов Федорівна, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, голова циклової комісії фундаментальних та спеціальних дисциплін спеціальності "Обслуговування програмних систем і комплексів" Стрийського коледжу Львівського Національного аграрного університету.

Створений нами дистанційний курс для вивчення дисципліни «Основи алгоритмізації та програмування» поєднує у собі усі характеристики та принципи створення дистанційних курсів і є сучасним електронним дидактичним ресурсом для вивчення дисципліни, яка викладається в колежах України на спеціальностях широкого спектру.

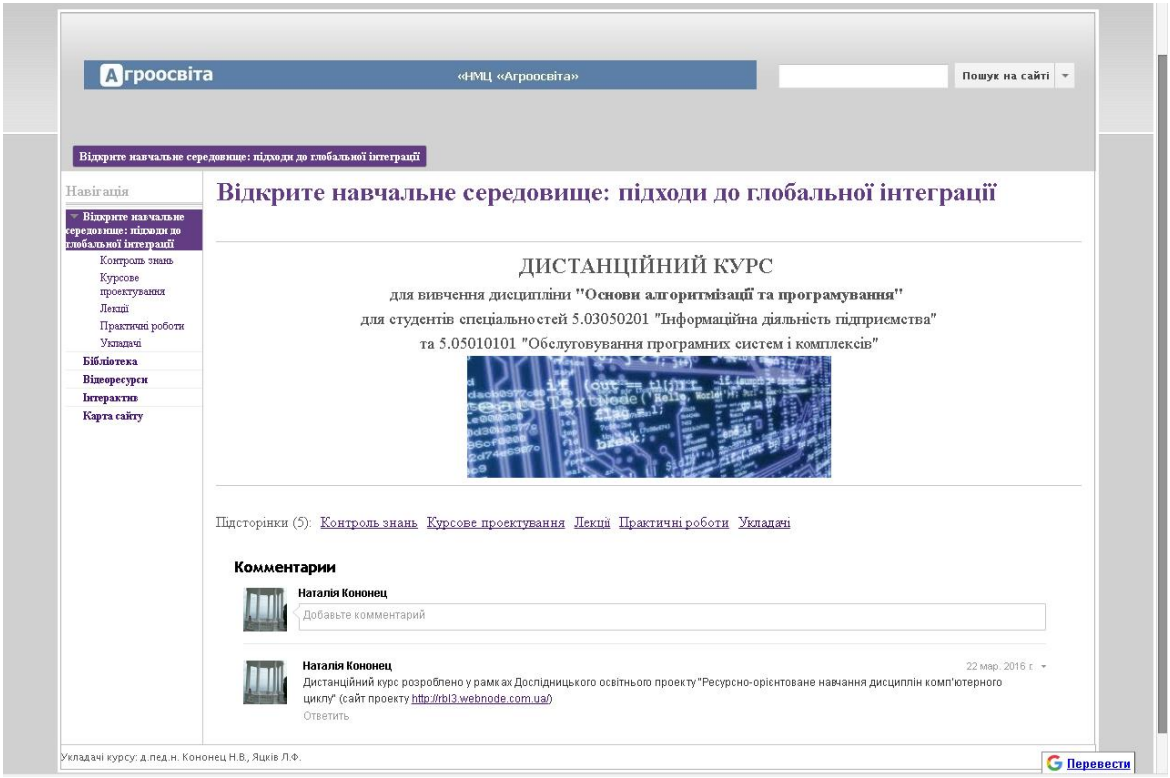
Дистанційний курс для вивчення дисципліни «Основи алгоритмізації та програмування» створено за допомогою платформи https://sites.google.com, яка уможливлює створення сайтів просто (не потребує спеціальних умінь та знання мов програмування), швидко і, головне, *безкоштовно*, що особливо важливо, враховуючи сучасний стан фінансового забезпечення вітчизняних коледжів.

Для доступу до дистанційного курсу студентам достатньо мати аккаунт в *Google* та надіслати запит власникам курсу на відкриття доступу до нього.

Контакти власників дистанційного курсу: Кононец Наталія Василівна – natalkapoltava@ukr.net; Яцків Любов Федорівна – sdak@meta.ua.

Дистанційний курс для вивчення дисципліни «Основи алгоритмізації та програмування» містить наступні сторінки та можливості:

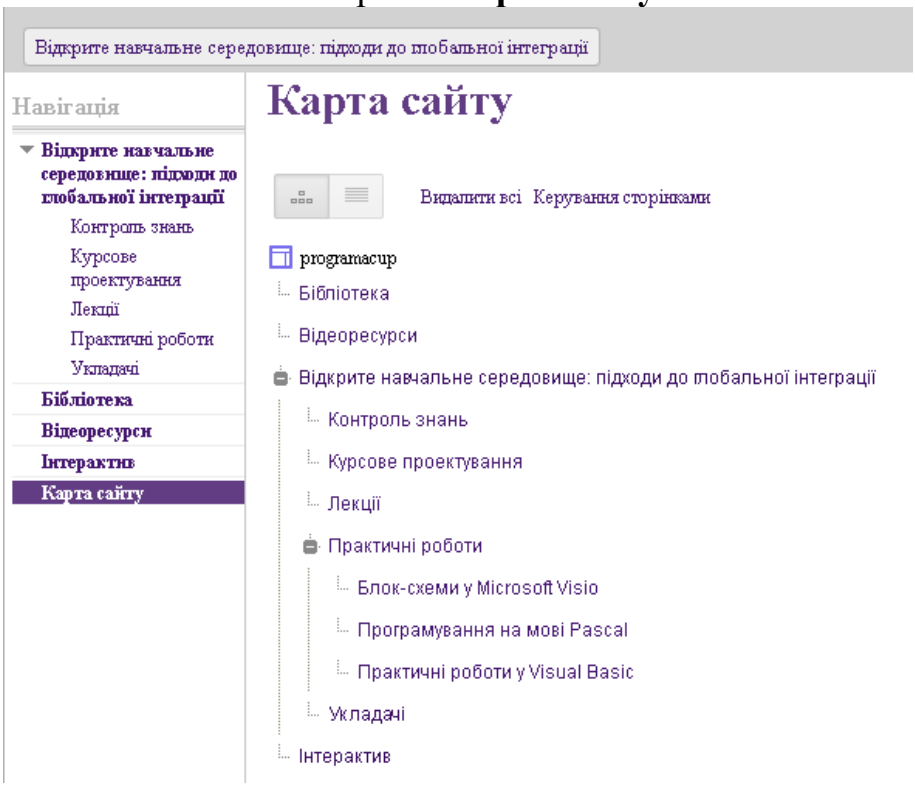
1. Головна сторінка

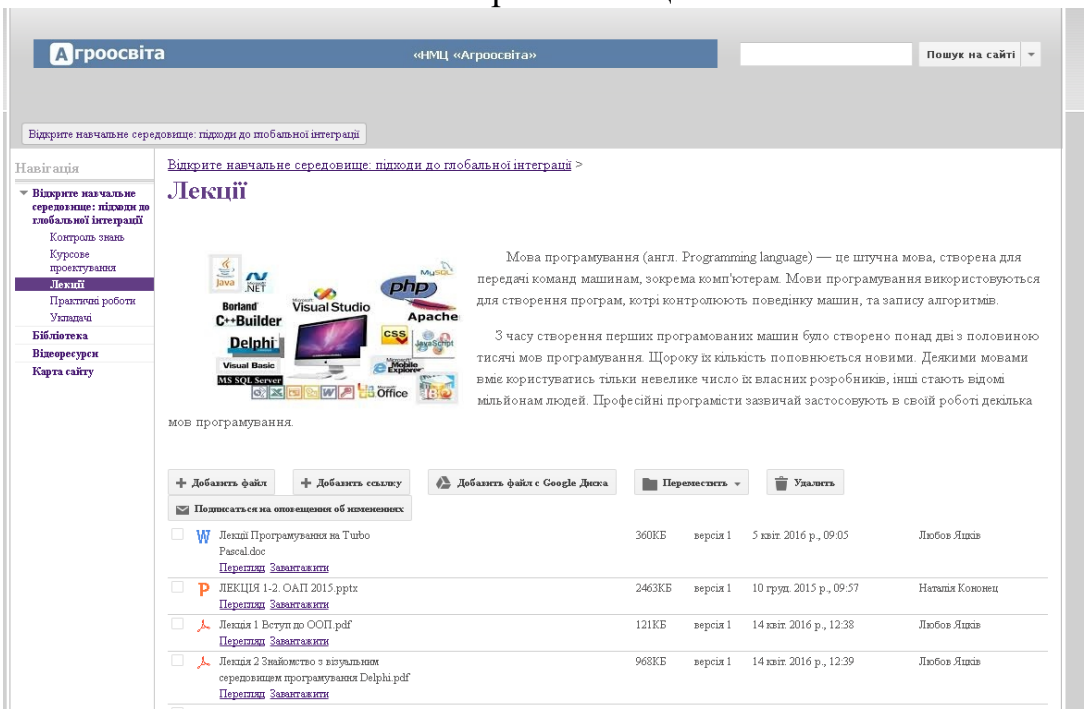
На головній сторінці зліва розміщено панель **Навігація**, яка уможливлює перегляд сторінок дистанційного курсу. Для перегляду усіх сторінок курсу потрібно відкрити сторінку **Карта сайту**. Саме **Карта сайту** відкриває доступ до усіх тем, необхідних для вивчення дисципліни, а також до актуальної інформації, яку доцільно використовувати у процесі вивчення дисципліни.

Дистанційний курс являє собою відкритий ресурс для постійного поповнення та оновлення з будь-якої точки світу. Права на редагування та наповнення мають викладачі Н. В. Кононец та Л. Ф. Яцків. Дистанційний курс уможливить вивчення основ програмування у середовищах Pascal, Delphi7, Visual Basic.

2. Сторінка **Карта сайту**

3. Сторінка **Лекції**

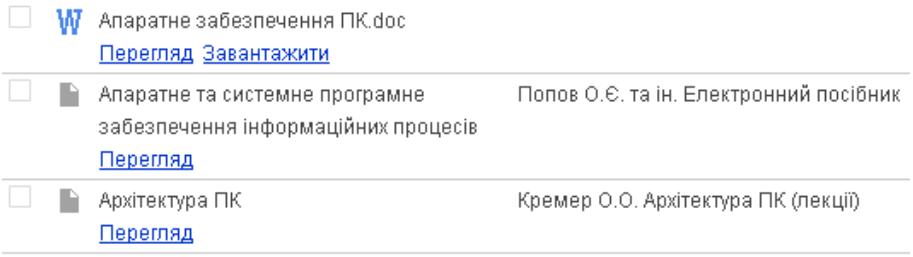
Режим редагування сторінки

У режимі редагування можна завантажувати файли, додавати посилання, додавати з *Диска Google*, переміщувати файли, видаляти їх. Зазначимо, що ці операції можуть здійснювати лише адміністратори курсу. Студенти можуть лише переглядати та викачувати файли.

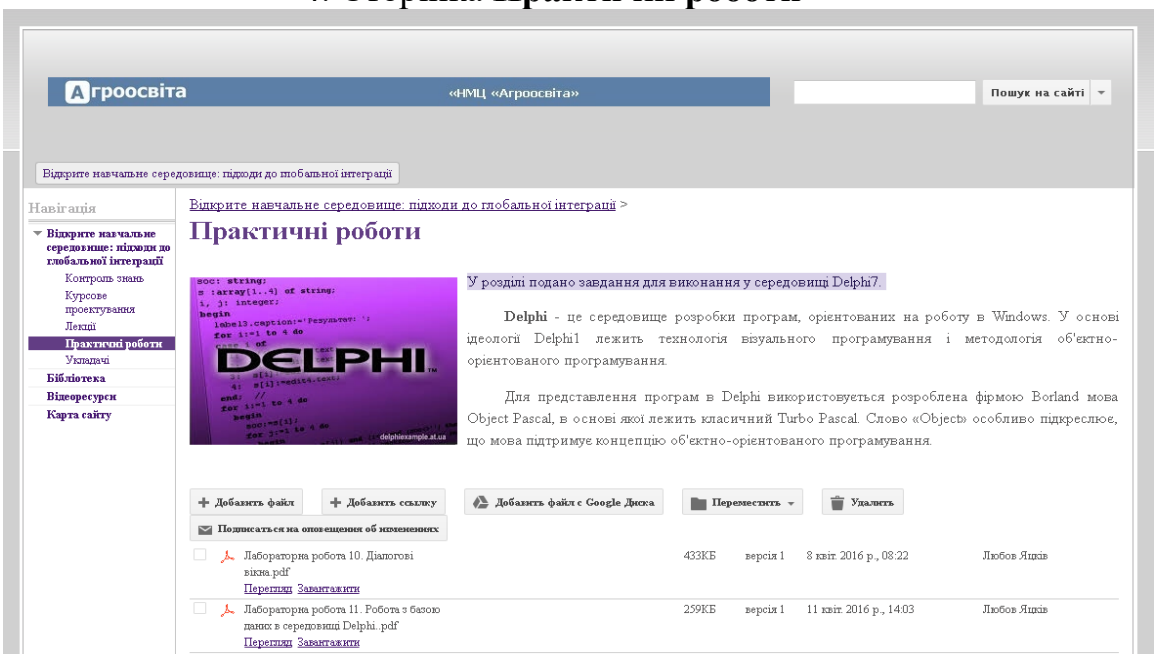
Можливості формування контенту ДК

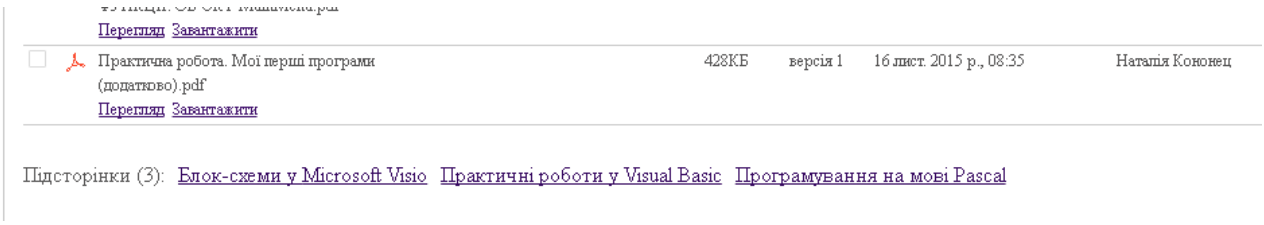
Для студентів сторінки ДК мають наступний вигляд:

Фрагмент сторінки для студентів

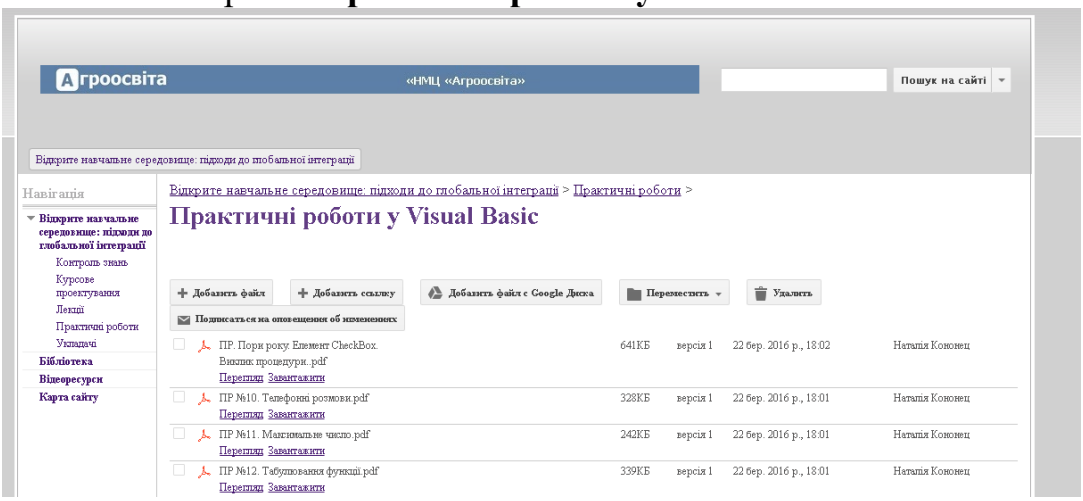
4. Сторінка **Практичні роботи**

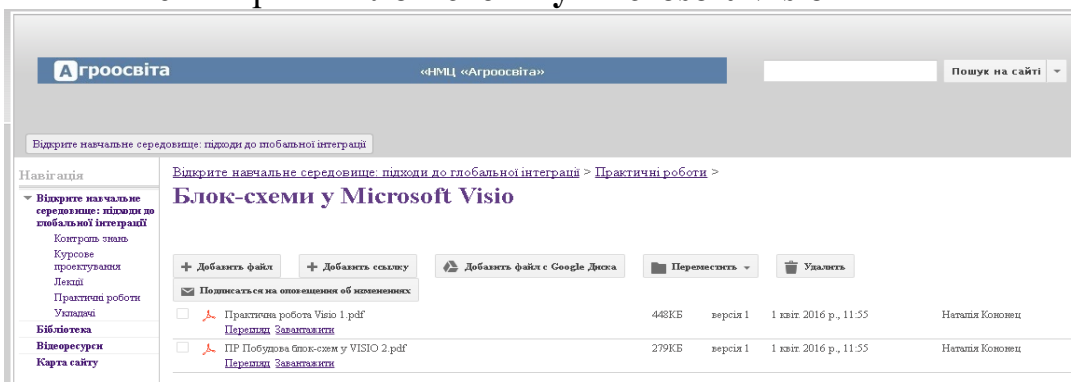

Сторінка **Практичні роботи** містить підсторінки **Блок-схеми у Microsoft Visio, Практичні роботи у Visual Basic, Програмування на мові Pascal.**

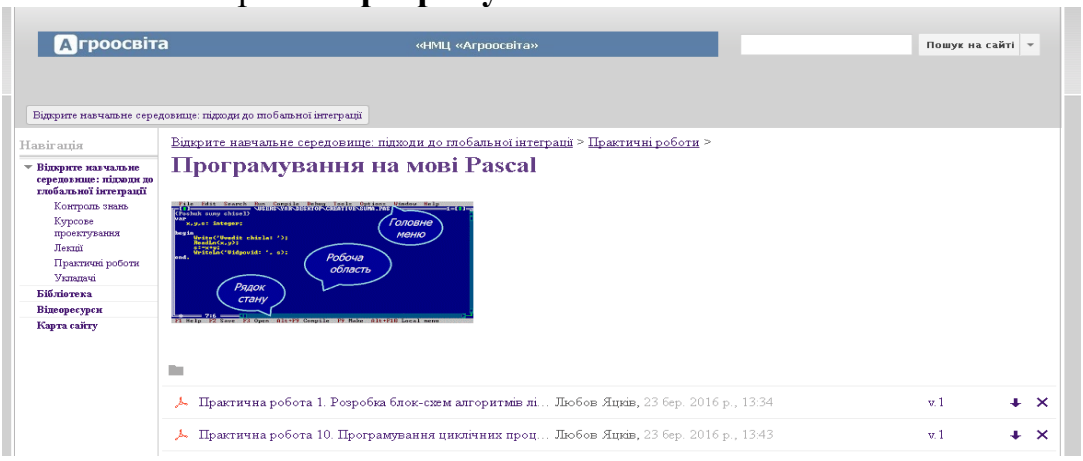
5. Сторінка **Практичні роботи у Visual Basic**

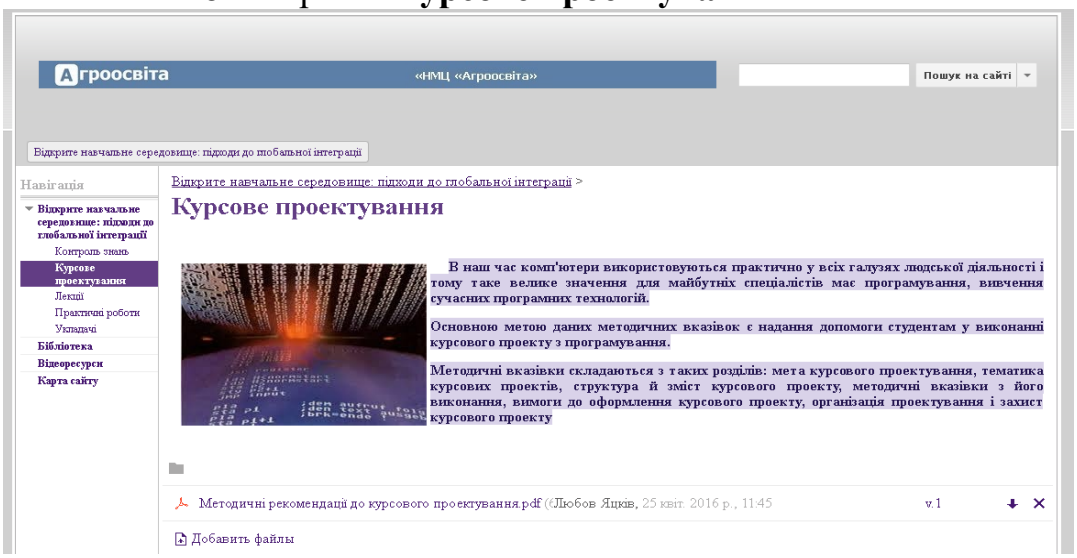
6. Сторінка **Блок-схеми у Microsoft Visio**

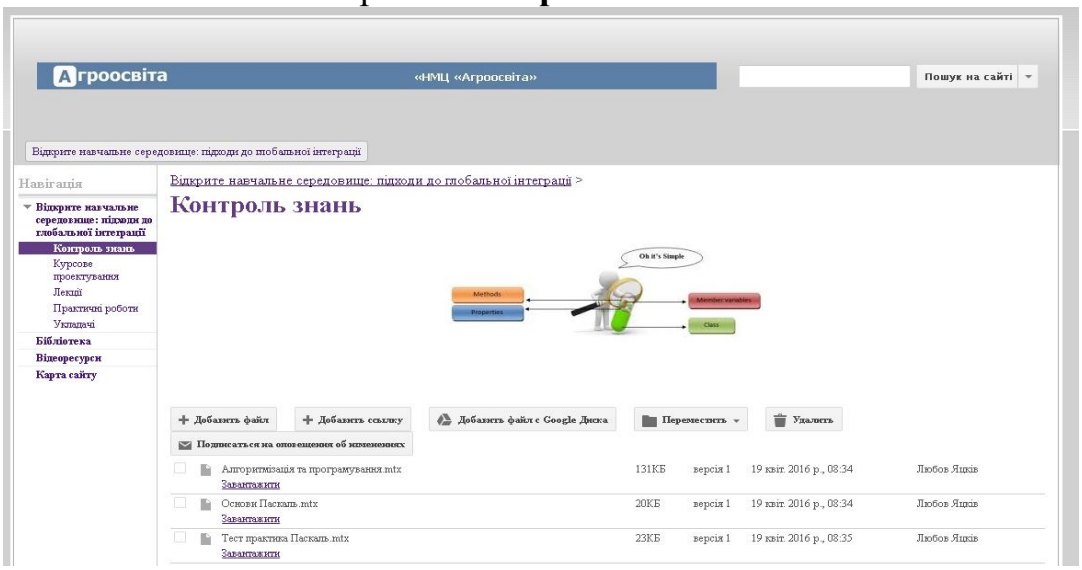
7. Сторінка **Програмування на мові Pascal**

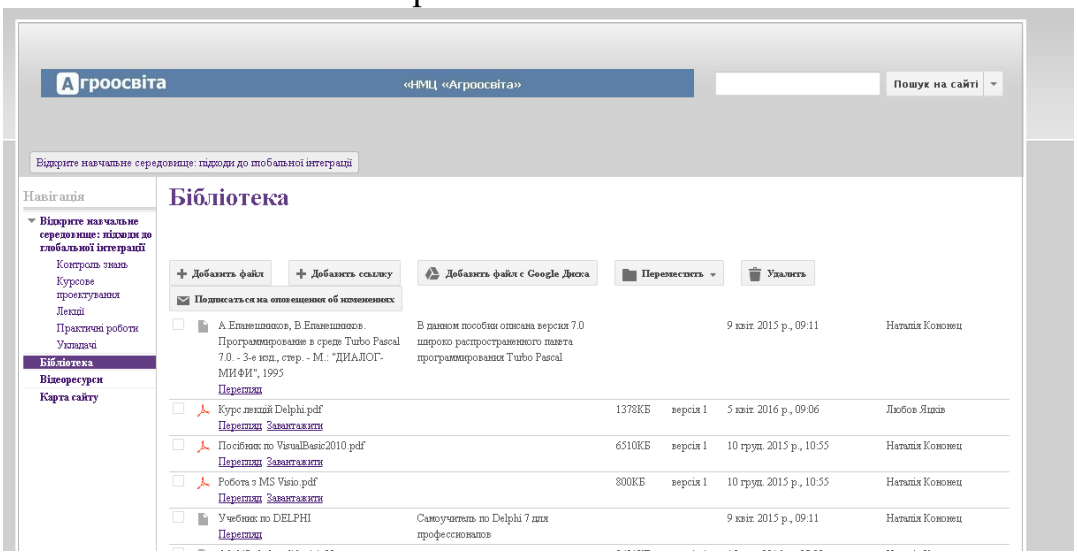
8. Сторінка **Курсове проектування**

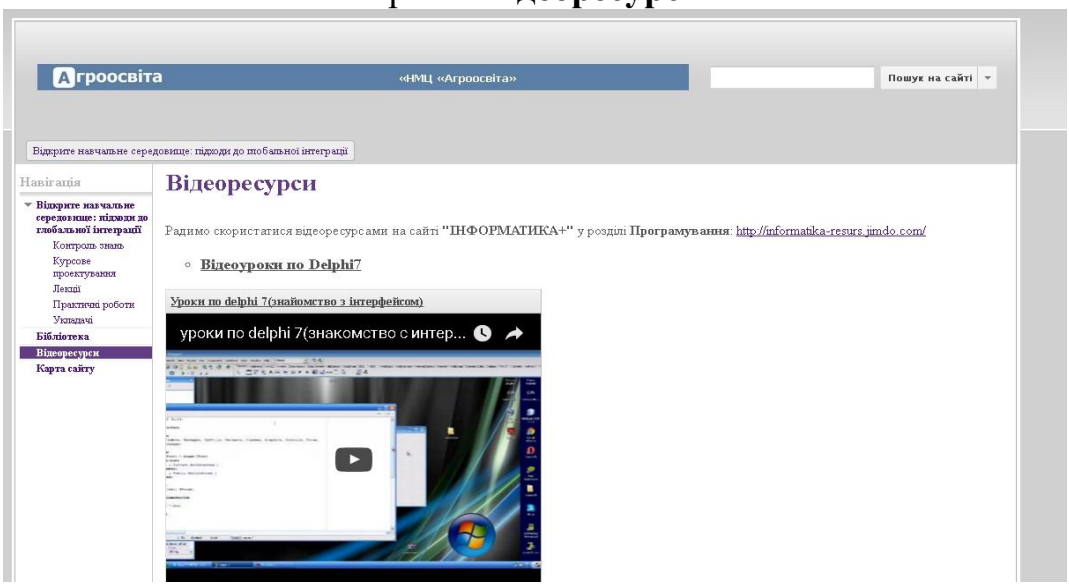
9. Сторінка **Контроль знань**

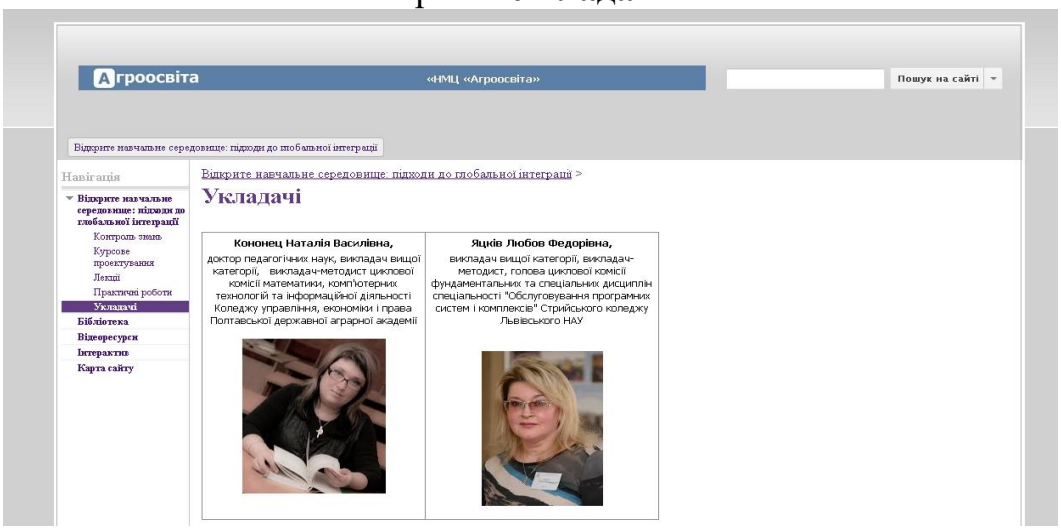
10. Сторінка **Бібліотека**

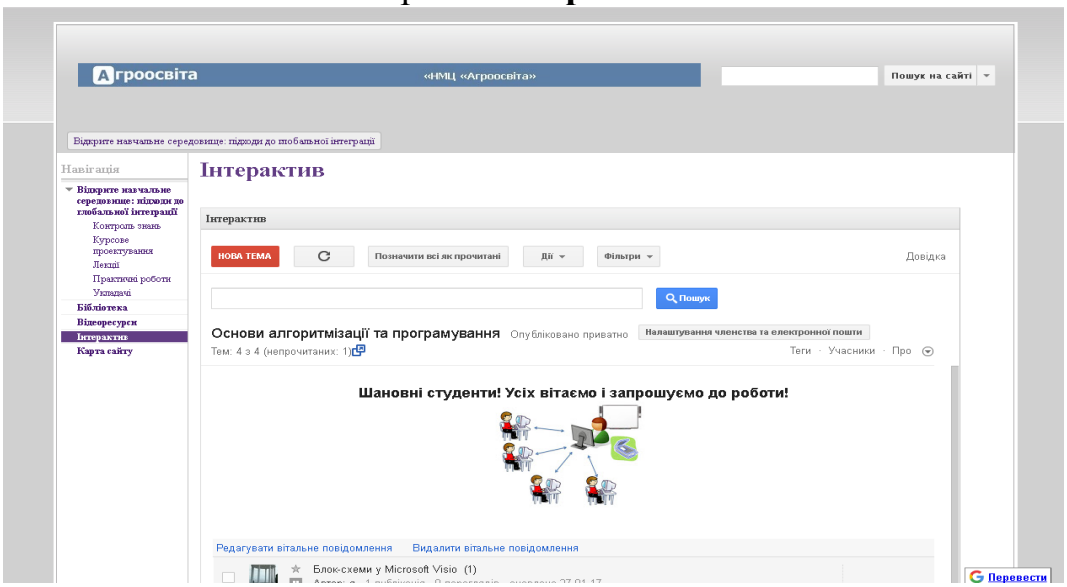
11. Сторінка **Відеоресурси**

12. Сторінка **Укладачі**

13. Сторінка **Інтерактив**

Зазначимо, що використання сервісу Групи Google (сторінка **Інтерактив**) забезпечує спільну групову роботу студентів "в хмарі" на практичних заняттях та при самостійній роботі (мережні проекти, веб-квести, індивідуальні завдання тощо), а також інформування, спілкування та консультування студентської спільноти у процесі дистанційного навчання.

Упровадження дистанційного курсу демонструє характерні риси ресурсно-орієнтованого навчання студентів: *відкритість* – завдяки використанню таких дистанційних курсів з'являються широкі ІТ-можливості для експорту та імпорту навчальних ресурсів для всіх бажаючих навчатися через Інтернет, можливості входження кожного навчального закладу до світової освітньої спільноти; *оновленість ролей* – нові ролі для студента, викладача, бібліотекаря в освітньому процесі; *динамічність* – одночасне використання великої кількості джерел інформації (друкованих підручників, електронних бібліотек, банків даних, відеоресурсів тощо) у поєднанні з можливостями інтерактивного спілкування з викладачами та іншими студентами засобами Інтернету [1].

До наповнення курсу можуть бути залучені й інші викладачі інформатики та комп'ютерної техніки сучасних коледжів України, тож запрошуємо до співпраці.

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. (2016). Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів: дис. ... доктора пед. наук. Полтава. 473 с.

2. Кононец Н. В. (2015). Створення дистанційних курсів для ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу в коледжі. *Неперервна освіта в педагогічних ВНЗ: стан, проблеми, перспективи : матеріали міжнар. Інтернет-конференції.* Умань. Взято з: http://sno.udpu.org.ua/forum/viewthread.php?thread_id=216

3. Кононец Н. В. (2013). Електронний навчальний ресурс "Інформатика+" як засіб ресурсно-орієнтованого навчання студентів. *Інформаційні технології в навчальному процесі 2013 : матеріали наук.-практ. Інтернет-конференції*. Чернігів. Взято з: http://ikt-cn.org/images/kononets_13.pdf

Худолій Іван Іванович

голова циклової комісії математики, комп'ютерних технологій та інформаційної діяльності, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, hudoliy.ivan@gmail.com

КОМП`ЮТЕРНИЙ ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 076 "ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ"

Формування професійної компетентності – це комплексна проблема, яка вимагає міждисциплінарного підходу. Вирішальну роль у її вирішенні відіграє

успішне психологічне забезпечення навчально-виховного процесу, від якого, на наш погляд, великою мірою залежить ефективність підготовки молодих фахівців.

Одним із стратегічних напрямів реформування вітчизняної освіти є впровадження компетентнісного підходу, який підсилює практичну зорієнтованість освіти, її предметно-професійний аспект, підкреслює роль досвіду, умінь практично реалізувати знання, вирішувати завдання. Згідно з концепцією цього підходу кожен вид професійної діяльності вимагає наявності певних компетенцій, що забезпечують ефективну реалізацію саме цієї професійної діяльності суб'єктом праці. Тому в системі освіти відбувається поступовий перехід до професійних стандартів, що описуються в термінах професійних компетенцій. Реалізація компетентнісного підходу дає змогу привести професійну освіту у відповідність до потреб ринку праці, нових умов і перспектив, трансформувати цілі та зміст освіти у суб'єктивні надбання студентів.

Комп'ютерне тестування належить до адаптивної моделі педагогічного тестування та може використовуватись як засіб підвищення професійних компетентностей під час позааудиторної роботи студентів та підготовки до комплексного державного екзамену з фахових дисциплін.

Ця модель спирається на класичну модель з урахуванням складності завдань. При застосуванні комп'ютерного тестування тестові завдання з певними характеристиками послідовно зображуються на екрані комп'ютера, а рівень підготовки тестованого із зростаючою точністю оцінюється відразу ж після комп'ютерної відповіді.

Комп`ютерний тестовий контроль знань для позааудиторної роботи для формування професійних компетентностей студентів ІІ курсу зі спеціальності 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" передбачає тестування з таких з дисциплін: «Інформаційна діяльність підприємства», «Інтернет - технології на підприємстві», «Інформаційні системи та технології на підприємстві», «Основи алгоритмізації та програмування», «Офісні системи та електронний документообіг», «Основи охорони праці».

Завдання у тестовій формі, за допомогою яких методом комп'ютерного тестування вимірюється рівень навчальних досягнень студентів, передбачають такі види:

1) завдання з вибором однієї правильної відповіді із запропонованої кількості можливих;

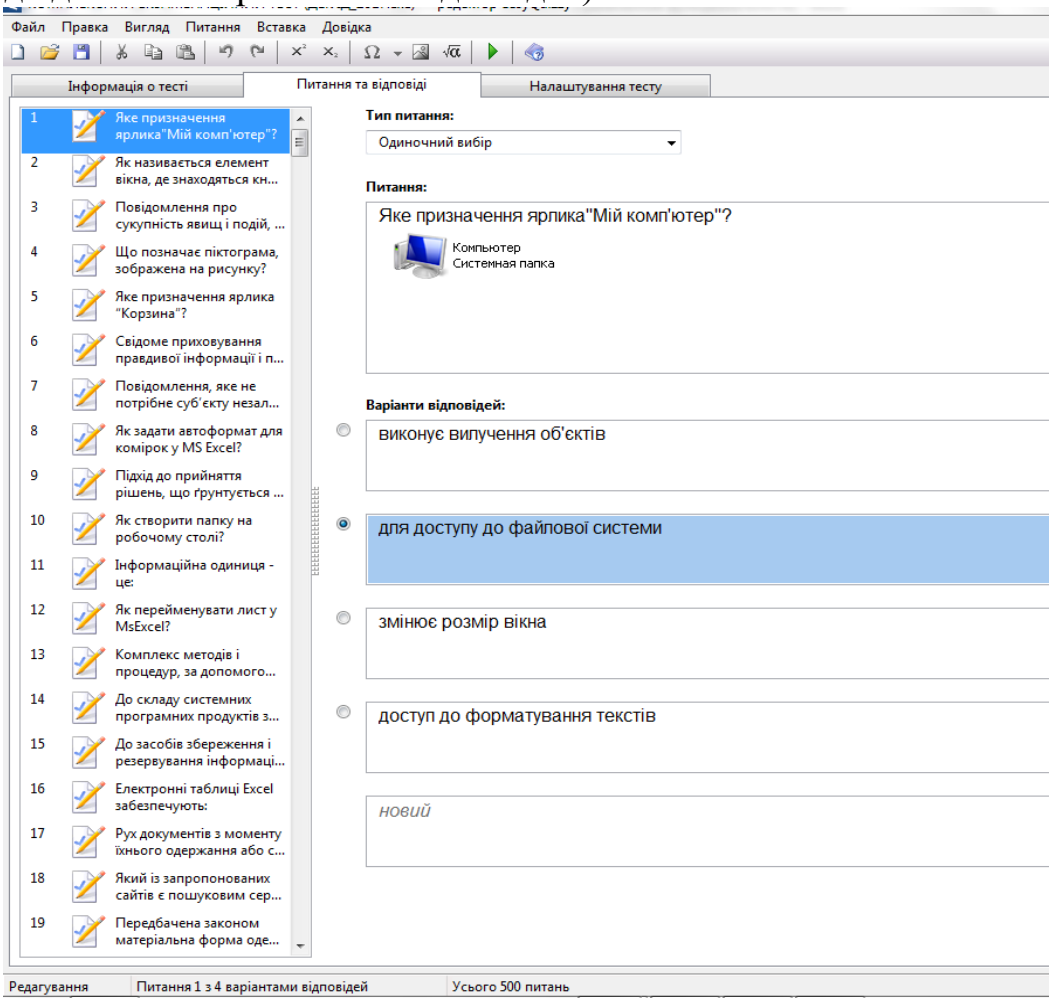
2) завдання на встановлення відповідності;

3) завдання на встановлення послідовності;

4) завдання з короткою відповіддю.

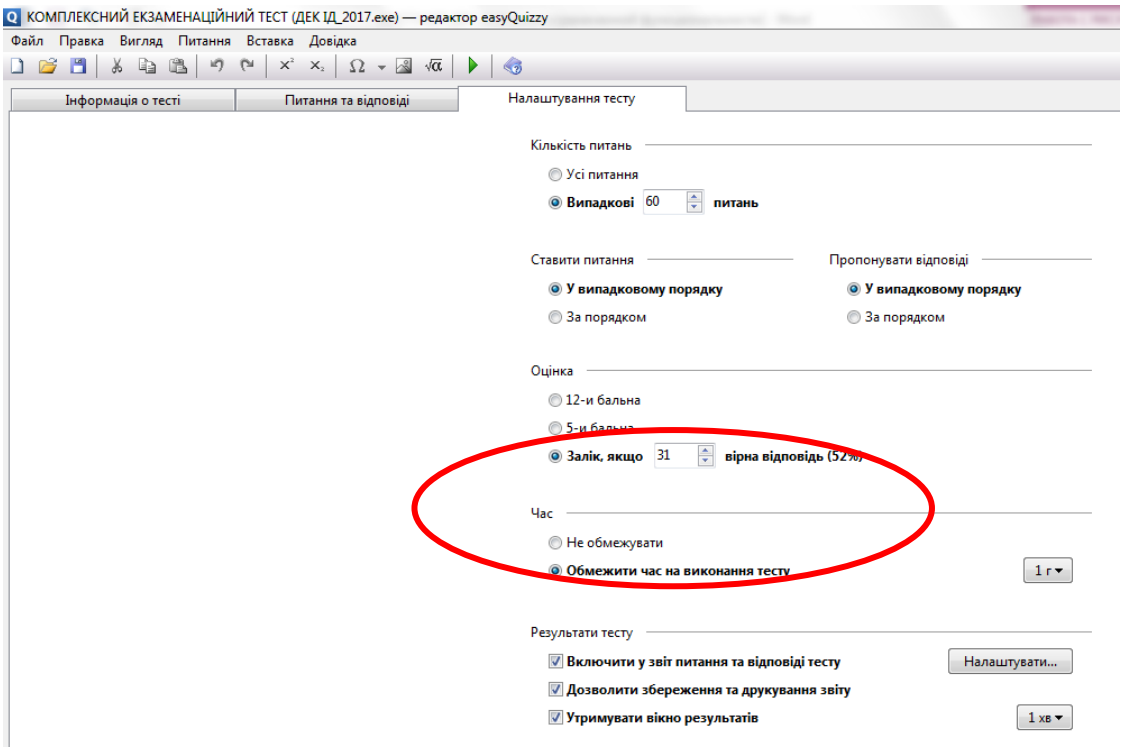
Для оцінювання рівня знань випускників на І етапі комплексного державного екзамену з фахових дисциплін за допомогою контролюючих програм застосовується програма **easyQuizzy** зі створеними тестовими завданнями. Програма тестового контролю має простий та зрозумілий інтерфейс.

Дозволяє використовувати комбінований варіант вибору правильної відповіді (від однієї до декількох правильних відповідей).

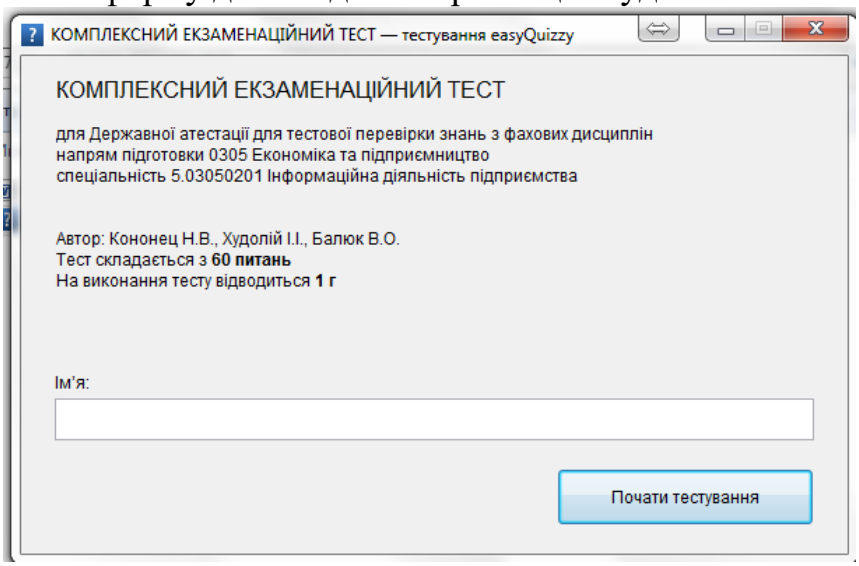

Пакет easyQuizzy – це проста і зручна програма для створення і редагування тестів перевірки знань. Кожен тест являє собою незалежну програму, яку достатньо скопіювати на будь-який комп'ютер і запустити, щоб почати тестування

У процесі тестування програмою буде поставлено студенту 60 запитань, які комп'ютер вибирає в довільній послідовності з переліку тестових запитань. Студент при роботі з програмою повинен вибрати варіант із правильною відповіддю. Час на виконання тесту є фіксованим і становить одну астрономічну годину. Оцінювання здійснюється за «зараховано» або «не зараховано», що вказані у критеріях оцінювання.

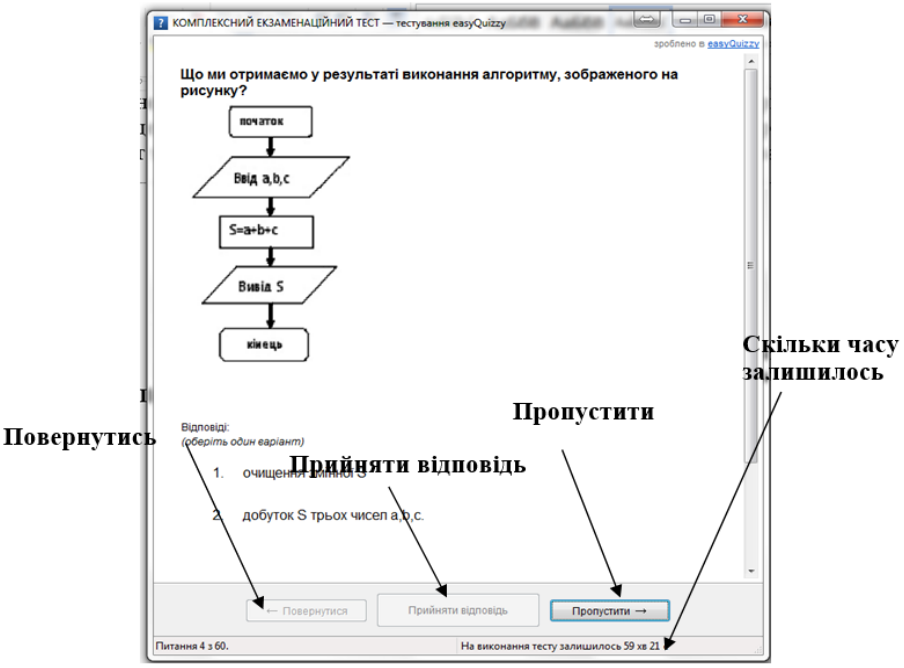
Після запуску програми з’являється діалогове вікно, що містить основну інформацію про тест і форму для введення прізвища студента.

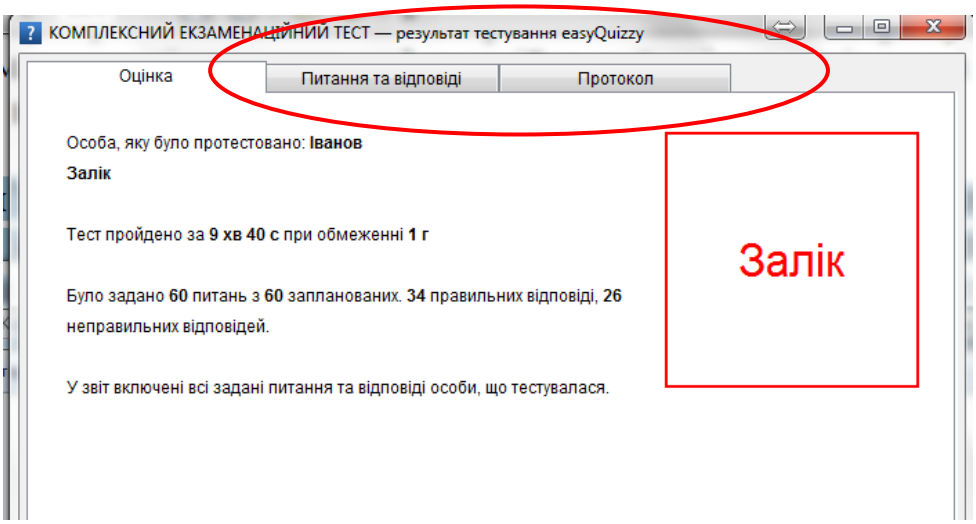
Для проходження тесту потрібно ввести прізвище та і`мя натиснути кнопку *«Почати тестування».*

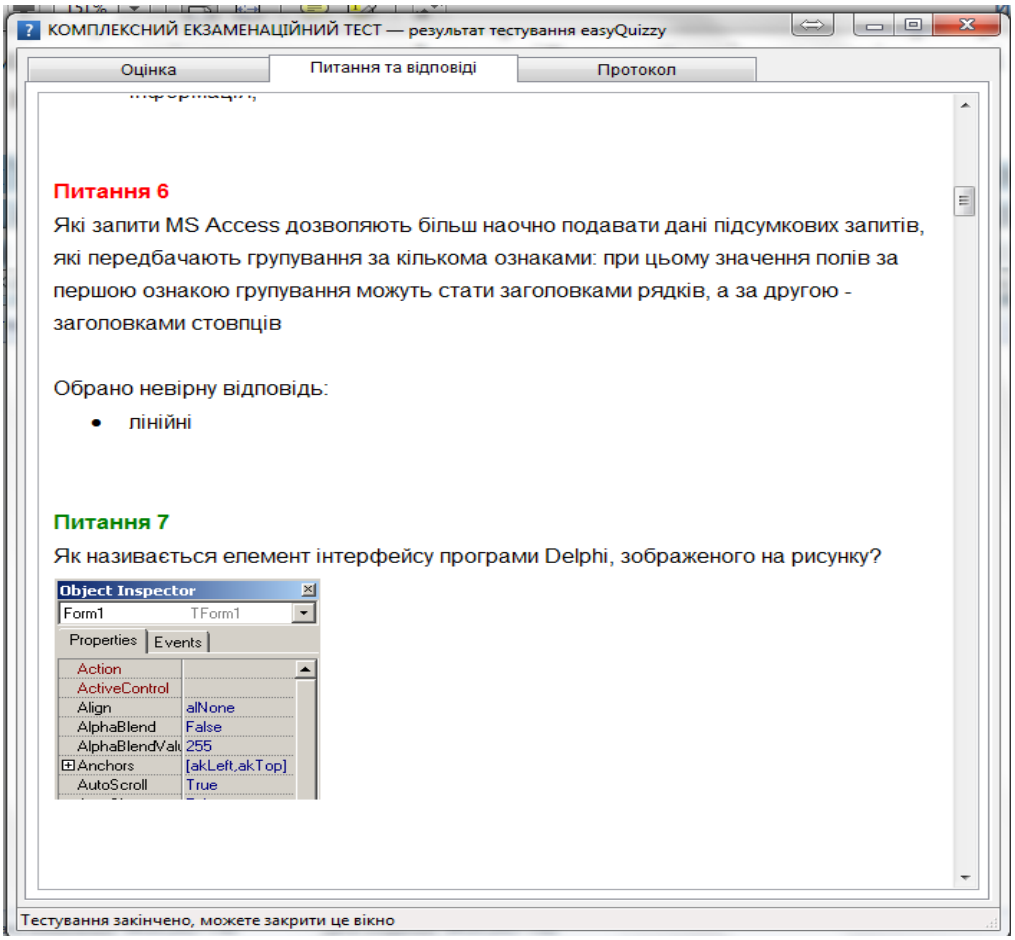
Після того як тестування було розпочато, з’являється вікно з тестами, в якому ми бачимо запитання та відповіді, також знизу ми маємо 3 кнопки: *прийняти відповідь, пропустити та повернутись.*

Якщо студент визначився з відповіддю він натискає кнопку «*Прийняти відповідь»,* якщо ж вагається з правильною відповіддю то він може перейти на наступне питання натиснувши кнопку *«Пропустить»,* для повернення до пропущеного питання натикається кнопка *«Повернуться».* Також справа внизу студент може бачити скільки залишилося часу на проходження тестування.

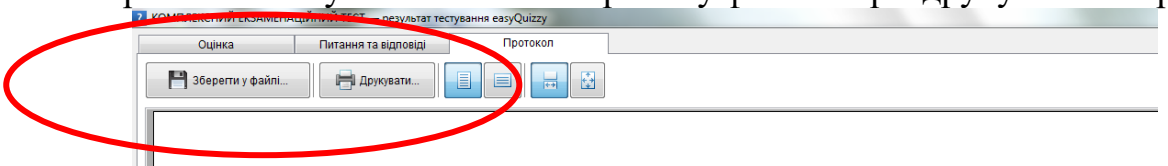

Після закінчення студентом тестування відкривається та утримується від закриття (час утримання можна налаштувати) вікно результатів проходження тесту. У цьому вікні можна проглянути вірні питання і відповіді, а також протокол тестування.

Протокол тестування можна зберегти у файл або роздрукувати на принтері.

Протокол тестування ___

Тест: **КОМПЛЕКСНИЙ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ ТЕСТ**

Особа, що тестувалася: **Іванов**

Тестування було розпочато **4 травня 2017 7:41:30**

Тривалість тестування **9 хв 40 с** при обмеженні **1 г**

Задано **60** питань з **60** запланованих

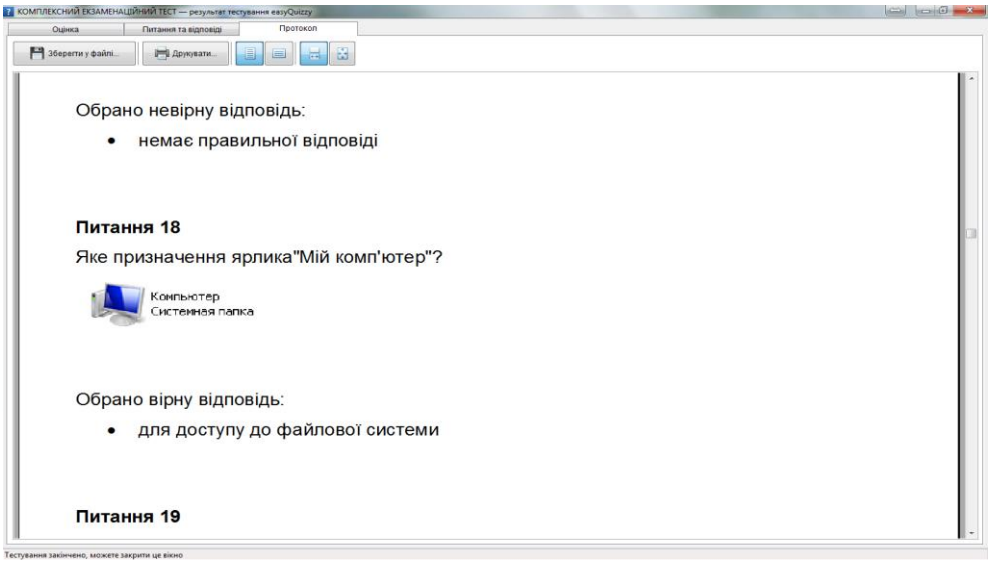
Правильних відповідей дано **34** (**57%**)

Залік

Питання 1

Тривала дія великих доз УФВ може призвести до серйозних уражень:

Обрано невірну відповідь:

Критерії оцінювання результатів комплексного державного екзамену з фахових дисциплін I етапу «Комп'ютерне тестування» (з дисциплін Інформаційна діяльність підприємства, Інтернет - технології на підприємстві, Інформаційні системи та технології на підприємстві, Основи алгоритмізації та програмування, Офісні системи та електронний документообіг, Основи охорони праці). Оцінювання результатів комп'ютерного тестування комплексного державного екзамену з фахових дисциплін відбувається автоматично програмою **easyQuizzy** за такими загальними критеріями:

ПРАВИЛЬНІ ВІДПОВІДІ	ОЦІНКА
Від 55 до 60 (понад 90%)	***ВІДМІННО***
Від 46 до 54 (76-90%)	***ДОБРЕ***
Від 31 до 45 (52-75%)	***ЗАДОВІЛЬНО***
Менше 31 (менше 52%)	***НЕЗАДОВІЛЬНО***

Наприкінці відзначимо, що розроблений тестовий контроль знань є складовою змістового блоку науково-методичного забезпечення ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів, а також частиною дистанційних курсів з вище зазначених дисциплін в Коледжі управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії [1]. Загалом, тестування можна використовувати на різних етапах навчального процесу. Такий вид контролю знань успішно може використовуватися як для оцінки вхідного, так і для вихідного рівня знань, комп'ютерні технології навчання дають можливість використовувати тестування на підсумкових модульних контролях, що дає змогу скоротити час на оцінювання знань і можливість його подальшого ефективного використання [2].

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. (2016). Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів: дис. ... доктора пед. наук. Полтава. 473 с.

2. Саєнко М. (2017). Використання інформаційних технологій навчання у вищих навчальних закладах освіти. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка : матеріали Всеукр.наук.-практ. Інтернет-конференції;* укл. Н. В. Кононец, В. О. Балюк. Полтава : АКУП ПДАА. С. 76-79. URL: http://acup.poltava.ua/?page_id=1942

Любченко Олександр Олександрович
викладач юридичних дисциплін, спеціаліст першої категорії, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії,
lyubchenko.alexander@gmail.com

ЕЛЕКТРОННИЙ ПОСІБНИК З ПРЕДМЕТА «ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА» ЯК ЗАСІБ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Ресурсно-орієнтоване навчання студентів спеціальності «Правознавство» слід вважати пріоритетним напрямом юридичної освіти, оскільки таке навчання базується на широкому використанні в освітньому процесі нових інформаційно-телекомунікаційних технологій, засобів пошуку інформації, електронних ресурсів, що дозволяє активізувати роботу студентів-майбутніх юристів і перевести її на якісно новий рівень [2].

Одним із основних завдань ресурсно-орієнтованого навчання студентів є розробка та використання електронних освітніх ресурсів: електронні навчально-методичні комплекси, електронні посібники та підручники, віртуальні юридичні консультації та лабораторні практикуми, вебінари та відеолекції тощо. Вважаємо, що нині кожен викладач юридичних дисциплін має володіти методиками розробки електронних освітніх ресурсів.

При розробці електронного посібника з предмета «Теорія держави та права», ми використали програму Dr.Explain. Варто погодитися з Н. Кононец, яка виділила наступні переваги Dr.Explain для викладача-розробника електронних посібників для ресурсно-орієнтованого навчання студентів в сучасних коледжах:

– утиліта захоплення і аналізу структури програмних вікон, яка дозволяє аналізувати інтерфейс користувача додатків і створювати скріншоти вікон, автоматично розставляючи на них пояснювальні виноски для елементів інтерфейсу;

– редактор анотацій зображень, який дозволяє швидко створювати пояснювальні виноски на ілюстраціях та скріншотах;

– спеціалізований текстовий редактор з багатим функціоналом;

– можливість гнучкого управління контентом;

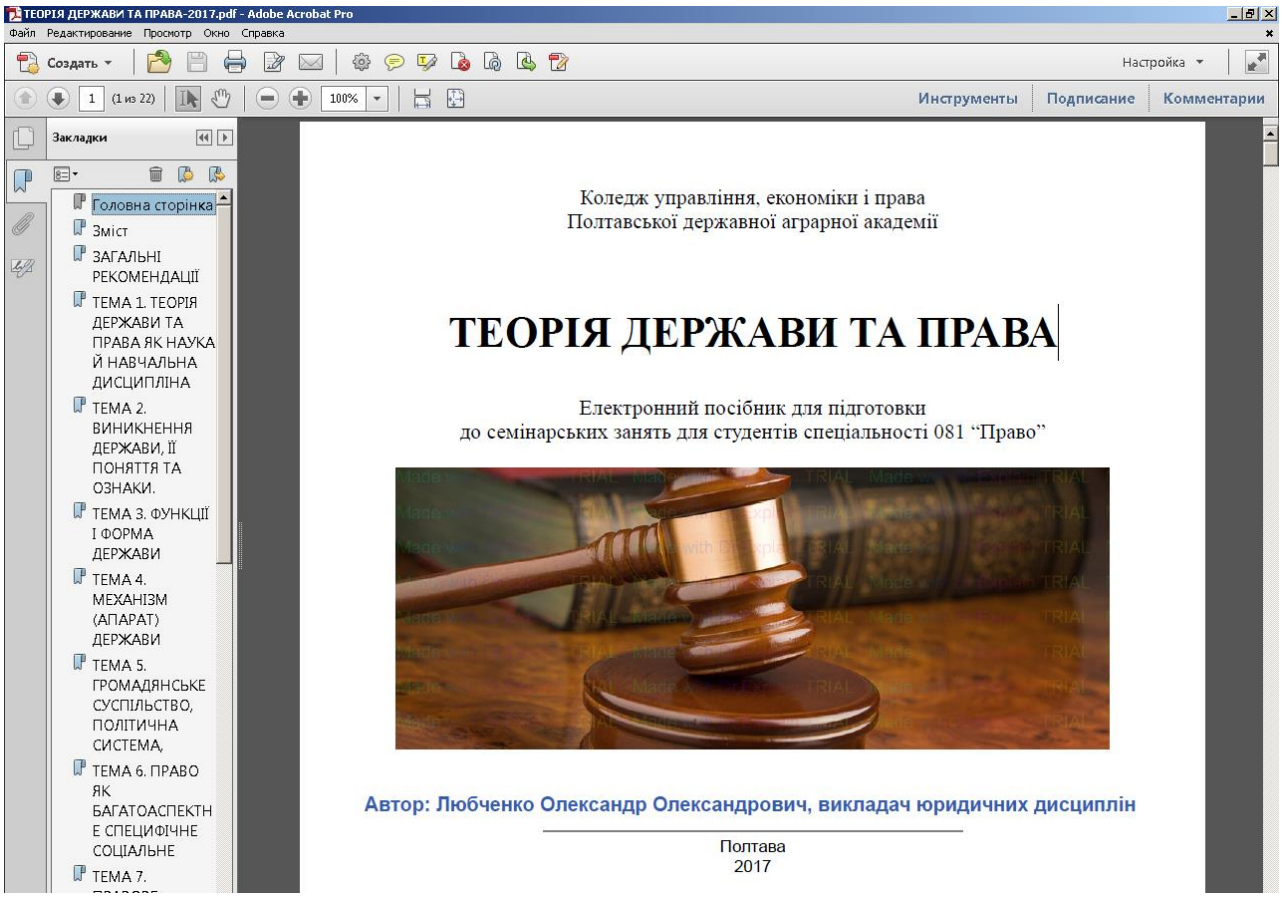
– можливість оперативного оновлення скріншотів та ілюстрацій за умови появи нової версії програмного продукту;

– можливість додавати функції пошуку й індексації в on-line довідки без використання програмування або баз даних на стороні сервера;

– візуальний контроль за станом проекту з використанням механізму статусів [1; 3].

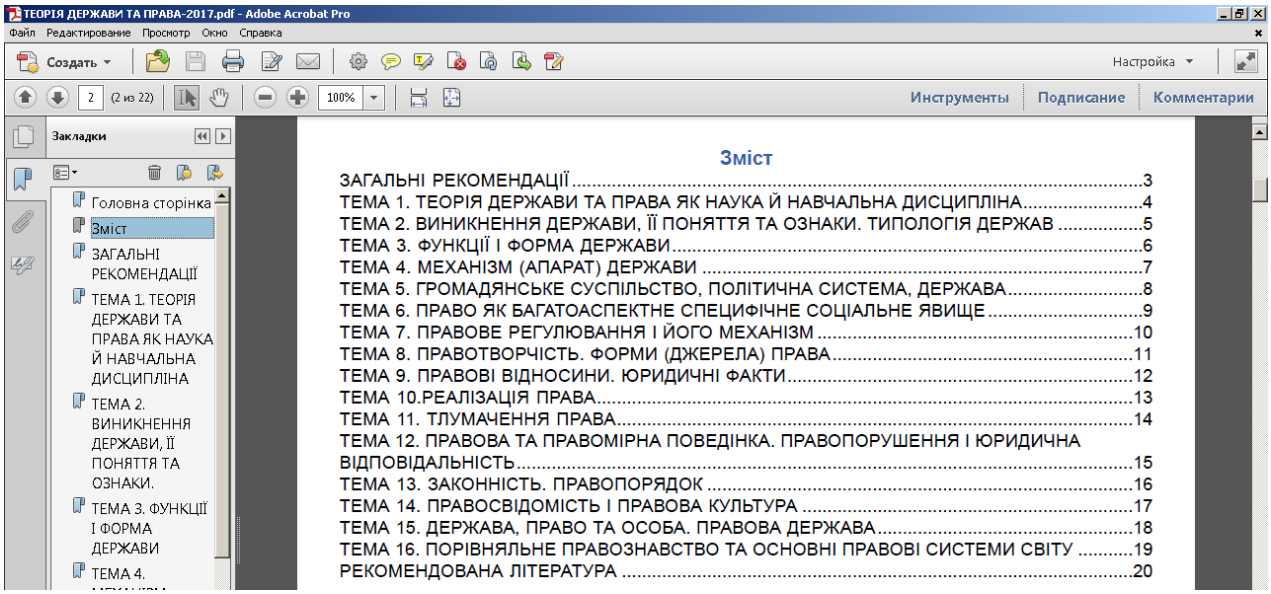
Електронний посібник містить теми і плани семінарів відповідно до робочої програми дисципліни “Теорія держави та права”, рекомендовану літературу — загальну до всіх тем і спеціальну до окремих тем, а також методичні рекомендації щодо підготовки студентів до окремих семінарів.

Презентуємо більш детально електронний посібник з предмета «Теорія держави та права», який призначений для самостійного вивчення дисципліни у ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації.

Електронний посібник, запропонований Вашій увазі, містить наступні сторінки: **Головна, Зміст, Загальні рекомендації, 16 сторінок до кожної теми, Рекомендована література.**

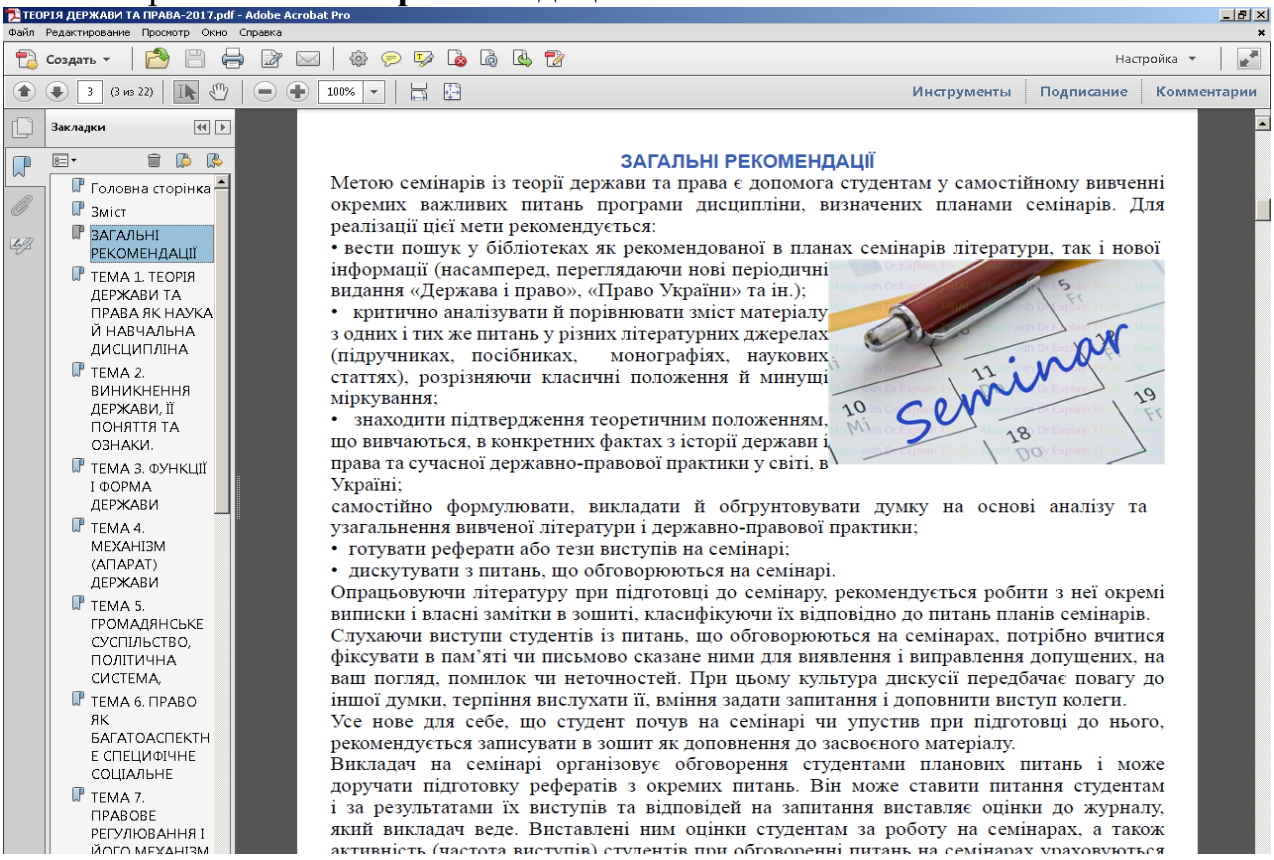
Сторінка **Зміст:**

Зміст

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ 3
ТЕМА 1. ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА ЯК НАУКА Й НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА 4
ТЕМА 2. ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВИ, ЇЇ ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ. ТИПОЛОГІЯ ДЕРЖАВ 5
ТЕМА 3. ФУНКЦІЇ І ФОРМА ДЕРЖАВИ 6
ТЕМА 4. МЕХАНІЗМ (АПАРАТ) ДЕРЖАВИ 7
ТЕМА 5. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО, ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА, ДЕРЖАВА 8
ТЕМА 6. ПРАВО ЯК БАГАТОАСПЕКТНЕ СПЕЦИФІЧНЕ СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ 9
ТЕМА 7. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ І ЙОГО МЕХАНІЗМ 10
ТЕМА 8. ПРАВОТВОРЧІСТЬ. ФОРМИ (ДЖЕРЕЛА) ПРАВА 11
ТЕМА 9. ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ. ЮРИДИЧНІ ФАКТИ 12
ТЕМА 10.РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА 13
ТЕМА 11. ТЛУМАЧЕННЯ ПРАВА 14
ТЕМА 12. ПРАВОВА ТА ПРАВОМІРНА ПОВЕДІНКА. ПРАВОПОРУШЕННЯ І ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ 15
ТЕМА 13. ЗАКОННІСТЬ. ПРАВОПОРЯДОК 16
ТЕМА 14. ПРАВОСВІДОМІСТЬ І ПРАВОВА КУЛЬТУРА 17
ТЕМА 15. ДЕРЖАВА, ПРАВО ТА ОСОБА. ПРАВОВА ДЕРЖАВА 18
ТЕМА 16. ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО ТА ОСНОВНІ ПРАВОВІ СИСТЕМИ СВІТУ 19
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА 20

Сторінка **Загальні рекомендації:**

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Метою семінарів із теорії держави та права є допомога студентам у самостійному вивченні окремих важливих питань програми дисципліни, визначених планами семінарів. Для реалізації цієї мети рекомендується:

• вести пошук у бібліотеках як рекомендованої в планах семінарів літератури, так і нової інформації (насамперед, переглядаючи нові періодичні видання «Держава і право», «Право України» та ін.);

• критично аналізувати й порівнювати зміст матеріалу з одних і тих же питань у різних літературних джерелах (підручниках, посібниках, монографіях, наукових статтях), розрізняючи класичні положення й минущі міркування;

• знаходити підтвердження теоретичним положенням, що вивчаються, в конкретних фактах з історії держави і права та сучасної державно-правової практики у світі, в Україні;

самостійно формулювати, викладати й обгрунтовувати думку на основі аналізу та узагальнення вивченої літератури і державно-правової практики;

• готувати реферати або тези виступів на семінарі;

• дискутувати з питань, що обговорюються на семінарі.

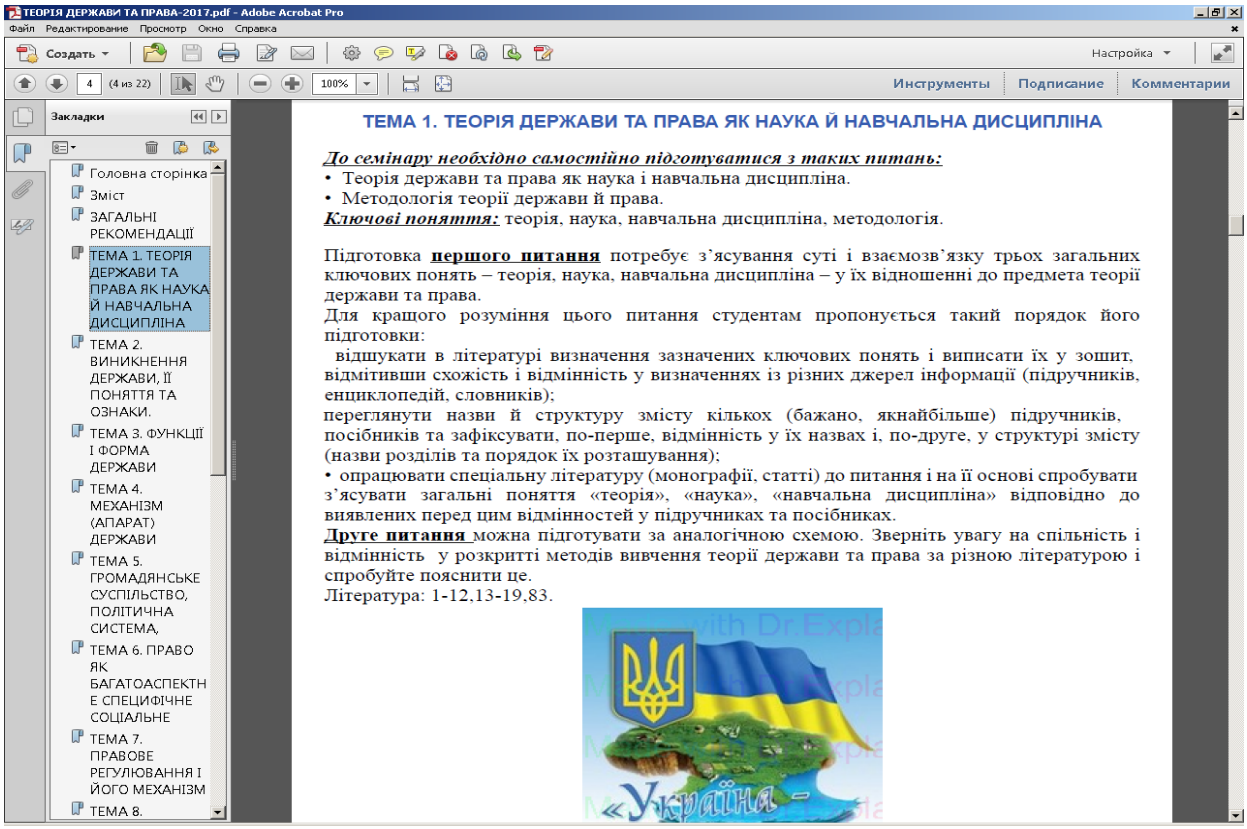
Опрацьовуючи літературу при підготовці до семінару, рекомендується робити з неї окремі виписки і власні замітки в зошиті, класифікуючи їх відповідно до питань планів семінарів.

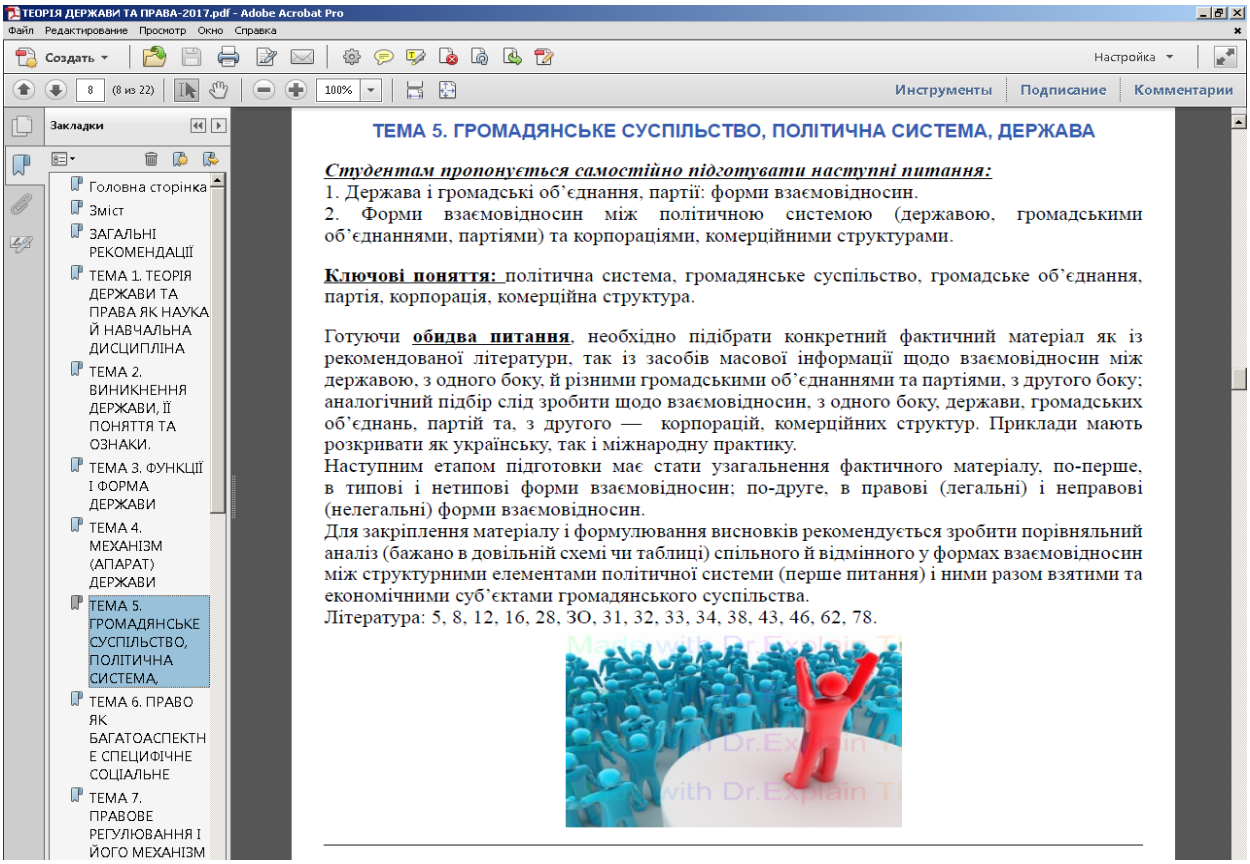
Слухаючи виступи студентів із питань, що обговорюються на семінарах, потрібно вчитися фіксувати в пам'яті чи письмово сказане ними для виявлення і виправлення допущених, на ваш погляд, помилок чи неточностей. При цьому культура дискусії передбачає повагу до іншої думки, терпіння вислухати її, вміння задати запитання і доповнити виступ колеги.

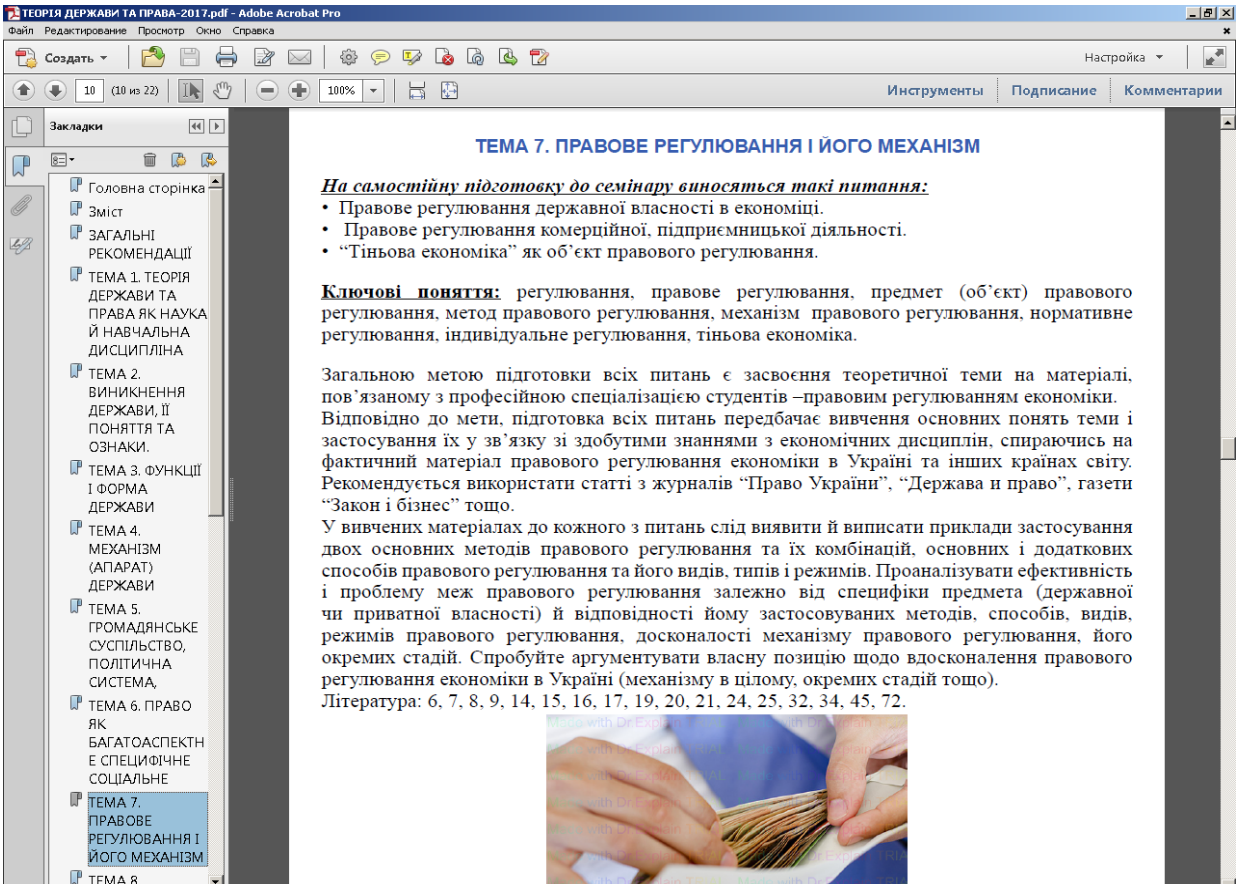
Усе нове для себе, що студент почув на семінарі чи упустив при підготовці до нього, рекомендується записувати в зошит як доповнення до засвоєного матеріалу.

Викладач на семінарі організовує обговорення студентами планових питань і може доручати підготовку рефератів з окремих питань. Він може ставити питання студентам і за результатами їх виступів та відповідей на запитання виставляє оцінки до журналу, який викладач веде. Виставлені ним оцінки студентам за роботу на семінарах, а також активність (частота виступів) студентів при обговоренні питань на семінарах враховуються

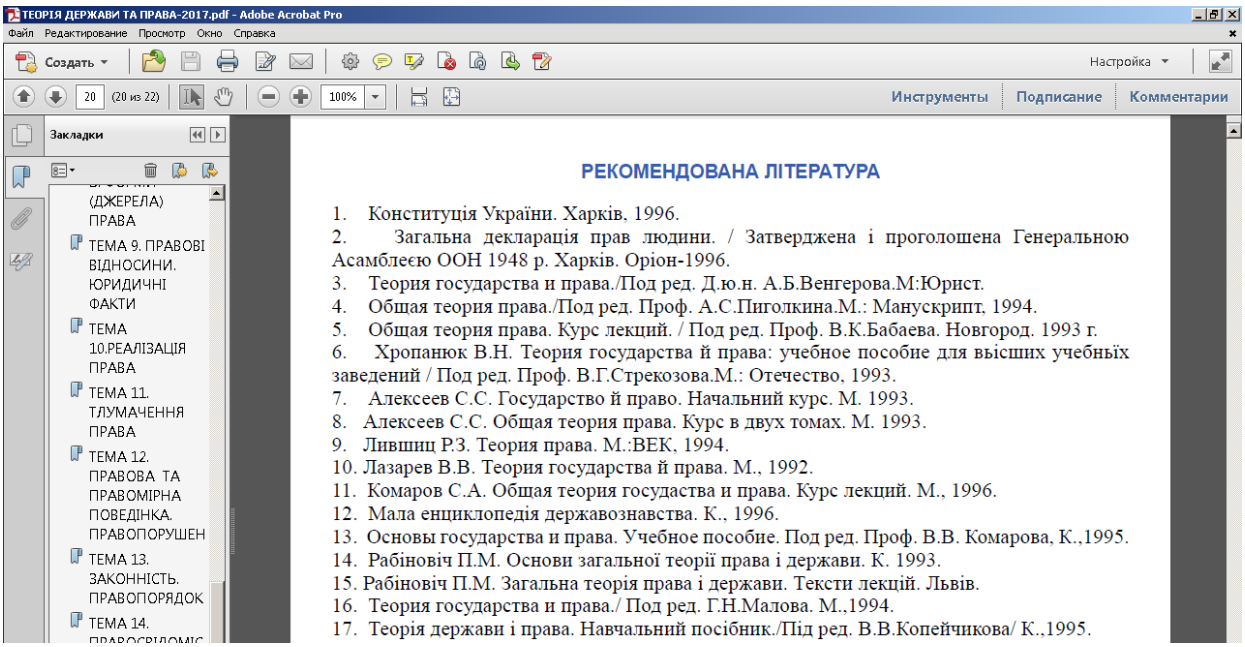
Сторінки **Тем (1-16):**

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА-2017.pdf - Adobe Acrobat Pro
Файл Редактирование Просмотр Окно Справка
Создать
Настройка
Инструменты Подписание Комментарии
Закладки
Головна сторінка
Зміст
ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ТЕМА 1. ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА ЯК НАУКА Й НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
ТЕМА 2. ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВИ, ЇЇ ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ.
ТЕМА 3. ФУНКЦІЇ І ФОРМА ДЕРЖАВИ
ТЕМА 4. МЕХАНІЗМ (АПАРАТ) ДЕРЖАВИ
ТЕМА 5. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО, ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА,
ТЕМА 6. ПРАВО ЯК БАГАТОАСПЕКТНЕ СПЕЦИФІЧНЕ СОЦІАЛЬНЕ
ТЕМА 7. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ І ЙОГО МЕХАНІЗМ
ТЕМА 8.
ТЕМА 1. ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА ЯК НАУКА Й НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
До семінару необхідно самостійно підготуватися з таких питань:
• Теорія держави та права як наука і навчальна дисципліна.
• Методологія теорії держави й права.
Ключові поняття: теорія, наука, навчальна дисципліна, методологія.
Підготовка першого питання потребує з'ясування суті і взаємозв'язку трьох загальних ключових понять – теорія, наука, навчальна дисципліна – у їх відношенні до предмета теорії держави та права.
Для кращого розуміння цього питання студентам пропонується такий порядок його підготовки:
відшукати в літературі визначення зазначених ключових понять і виписати їх у зошит, відмітивши схожість і відмінність у визначеннях із різних джерел інформації (підручників, енциклопедій, словників);
переглянути назви й структуру змісту кількох (бажано, якнайбільше) підручників, посібників та зафіксувати, по-перше, відмінність у їх назвах і, по-друге, у структурі змісту (назви розділів та порядок їх розташування);
• опрацювати спеціальну літературу (монографії, статті) до питання і на її основі спробувати з'ясувати загальні поняття «теорія», «наука», «навчальна дисципліна» відповідно до виявлених перед цим відмінностей у підручниках та посібниках.
Друге питання можна підготувати за аналогічною схемою. Зверніть увагу на спільність і відмінність у розкритті методів вивчення теорії держави та права за різною літературою і спробуйте пояснити це.
Література: 1-12,13-19,83.
«Україна –

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА-2017.pdf - Adobe Acrobat Pro
Файл Редактирование Просмотр Окно Справка
Создать
Настройка
Инструменты Подписание Комментарии
Закладки
Головна сторінка
Зміст
ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ТЕМА 1. ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА ЯК НАУКА Й НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
ТЕМА 2. ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВИ, ЇЇ ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ.
ТЕМА 3. ФУНКЦІЇ І ФОРМА ДЕРЖАВИ
ТЕМА 4. МЕХАНІЗМ (АПАРАТ) ДЕРЖАВИ
ТЕМА 5. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО, ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА,
ТЕМА 6. ПРАВО ЯК БАГАТОАСПЕКТНЕ СПЕЦИФІЧНЕ СОЦІАЛЬНЕ
ТЕМА 7. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ І ЙОГО МЕХАНІЗМ
ТЕМА 5. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО, ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА, ДЕРЖАВА
Студентам пропонується самостійно підготувати наступні питання:
1. Держава і громадські об'єднання, партії: форми взаємовідносин.
2. Форми взаємовідносин між політичною системою (державою, громадськими об'єднаннями, партіями) та корпораціями, комерційними структурами.
Ключові поняття: політична система, громадянське суспільство, громадське об'єднання, партія, корпорація, комерційна структура.
Готуючи обидва питання, необхідно підібрати конкретний фактичний матеріал як із рекомендованої літератури, так із засобів масової інформації щодо взаємовідносин між державою, з одного боку, й різними громадськими об'єднаннями та партіями, з другого боку; аналогічний підбір слід зробити щодо взаємовідносин, з одного боку, держави, громадських об'єднань, партій та, з другого — корпорацій, комерційних структур. Приклади мають розкривати як українську, так і міжнародну практику.
Наступним етапом підготовки має стати узагальнення фактичного матеріалу, по-перше, в типові і нетипові форми взаємовідносин; по-друге, в правові (легальні) і неправові (нелегальні) форми взаємовідносин.
Для закріплення матеріалу і формулювання висновків рекомендується зробити порівняльний аналіз (бажано в довільній схемі чи таблиці) спільного й відмінного у формах взаємовідносин між структурними елементами політичної системи (перше питання) і ними разом взятими та економічними суб'єктами громадянського суспільства.
Література: 5, 8, 12, 16, 28, ЗО, 31, 32, 33, 34, 38, 43, 46, 62, 78.

Сторінка **Рекомендована література:**

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. (2016). Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів: дис. ... доктора пед. наук. Полтава. 473 с.

2. Кононец Н. В. Ресурсно-орієнтоване навчання при підготовці студентів юридичних спеціальностей в аграрному коледжі / Н. В. Кононец // Неперервна педагогічна освіта в Україні: стан, проблеми, перспективи : матер. всеукр. наук.-практ. конф. (22-23 травня 2014 р., м. Умань). – Умань : ФОП Жовтий, 2014. – С. 51–55.

3. Кононец Н. В. Dr.Explain як ефективний засіб створення електронних навчальних ресурсів для ресурсно-орієнтованого навчання / Н. В. Кононец // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2014. – № 6 (118). – С. 35–40.

Коструб'як Тетяна Валеріївна

викладач юридичних дисциплін, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, kostrubyaktata05@gmail.com

НАВЧАЛЬНИЙ ВІДЕОФІЛЬМ «ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЇ – ОБШУК» У ПРОЦЕСІ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Нині підготовка студентів-юристів в коледжах України здійснюється за напрямом підготовки 0304 «Право», спеціальність 5.03040101 «Правознавство». Відповідно до вимог цього стандарту, молодший спеціаліст юрист повинен уміти: тлумачити і застосовувати закони і інші нормативно-правові акти; забезпечувати дотримання законодавства в діяльності державних органів, фізичних і юридичних осіб; юридично правильно кваліфікувати факти і обставини; розробляти документи правового характеру, здійснювати правову експертизу нормативних актів, надавати кваліфіковані юридичні консультації; приймати правові рішення і здійснювати інші юридичні дії в точній відповідності із законом; систематично підвищувати свою професійну кваліфікацію, вивчати законодавство і практику його застосування, орієнтуватися в спеціальній літературі та сучасних інформаційних ресурсах [2].

Презентований навчальний відеофільм «Проведення слідчої (розшукової) дії – обшук» для вивчення дисципліни «Кримінальний процес» є результатом спільної роботи викладача та студентів над проблемою впровадження педагогічних технологій ресурсно-орієнтованого навчання, розробки сучасних електронних освітніх ресурсів та їх застосування у підготовці студентів спеціальності 081 "Право" у ВНЗ I-II рівнів акредитації.

Навчальний відеофільм сприятиме досягненню однієї зі складових мети вивчення дисципліни "Кримінальний процес" – оволодіння студентами глибокими теоретичними знаннями щодо діяльності органів досудового розслідування, при провадженні слідчих (розшукових дій), практичними уміннями орієнтуватися у кримінальному процесуальному законодавстві та тлумачити зміст конкретних процесуальних норм; навичками правильного застосування кримінального процесуальних норм під час кримінального провадження.

Зауважимо, що навчальний відеофільм відтворюється на різних видах

сучасної комп'ютерної техніки: на стаціонарних комп'ютерах, ноутбуках, нетбуках, планшетах Apple, смартфонах, iPhone тощо, що актуалізує використання технологій ресурсно-орієнтованого навчання як своєрідної креативної стратегії навчання, яка фокусує свої можливості на здатності сучасних ІТ-девайсів стати повнофункціональними помічниками студентів у навчанні тоді, коли вони цього потребують [1].

Пропонуємо фрагмент сценарію навчального відеофільму.

Тривалість навчального відеофільму: 8хв.49с.

Навчальний заклад: Коледж управління економіки і права ПДАА.

Автори: Кострубяк Тетяна Валеріївна, викладач юридичних дисциплін, Даниленко Олександр, Житник Іван, Роздайбіда Ганна, Шупта Владислав, Тилюк Богдана – студенти групи 46-ЮП

Анотація. У навчальному фільмі представлено процесуальний порядок провадження слідчої (розшукової) дії – обшуку. Фільм створено для використання на заняттях та під час самостійної роботи студентів.

Вступ. Слова диктора: *Обшук – це слідча дія, яка проводиться лише в рамках кримінального провадження під час здійснення досудового розслідування злочину. Метою проведення цієї слідчої дії є виявлення та вилучення доказів, злочинно добутого майна або відшукання осіб, які розшукуються.*

Суть обшуку фактично полягає в примусовому проникненні співробітників правоохоронних органів до житла чи будь-якого іншого об'єкту та проведення там пошуку і вилучення документів, предметів, грошей або виявлення розшукуваних осіб.

Обшук має проводитися тоді, коли є підстави вважати, що в конкретному приміщенні знаходяться певні особи, речі або документи, які мають значення для розслідування злочину і які можуть бути використанні як докази в суді.

Такі «підстави вважати» можуть мати конкретне формальне джерело (наприклад, коли свідки вказали на місце переховування знаряддя злочину чи вкраденого майна) або ж просто слідувати з загальної логіки і вірогідності варіантів поведінки людини Отже, такі підстави та їх достатність для проведення обшуку розглядаються в кожному окремому випадку індивідуально.

Нарада в кабінеті слідчого.

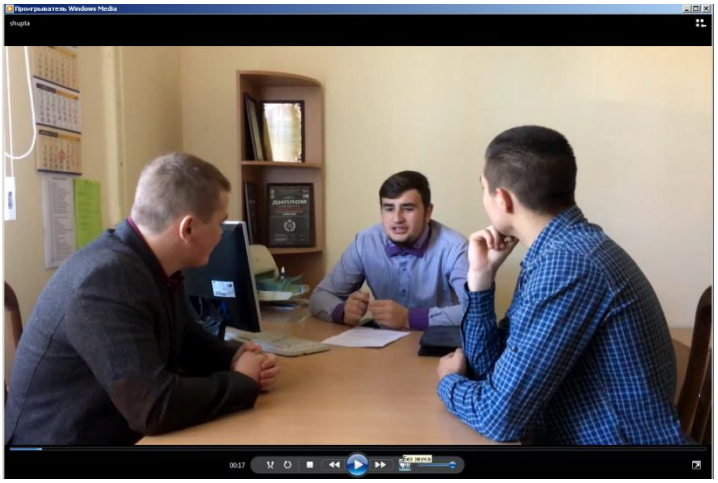
Слідчий Даниленко О.: В даний час у мене в провадженні знаходить кримінальна справа по факту незаконнного зберігання наркотичних засобів громадянки Гончарової. У неї в квартирі слід провести обшук на підставі того, що в квартирі можуть знаходитися певні речі, які мають значення для розслідування злочину, і які можуть бути використані як докази в суді. Позавчора ми провели захід затримання громадянки Гончарової, а зараз вона знаходиться в слідчому ізоляторі. У звязку з цим повідомляю, що завтра будемо проводити обшук у квартирі громадянки Гончарової, що знаходиться за адресою: м. Полтава, вул. Куйбишева, 17, кв. 5.

Оперуповноважений Безпалий М. : Зрозуміло.

Оперуповноважений Житник І. : План дій нам зрозумілий.

Слова диктора: *Одне з головних правил, яке необхідно знати про обшук, це те, що він проводиться з дозволу суду, який надається у формі ухвали слідчого судді. Це важливе правило і воно прямо закріплено не лише в законі (ст.13, ч.1 ст.233 КПК України), а й у Конституції України (ст.30). Ніхто не має права увійти до житла чи іншого володіння особи з будь-якою метою (не лише для обшуку), крім випадків, коли володільцем надана добровільна згода на це або коли є відповідний дозвіл суду.*

Слід зауважити, що з даного правила існують виключення, проте на їх долю припадає дуже мала кількість обшуків. Такі виключення стосуються лише невідкладних випадків, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину. Ці випадки також передбачають необхідність звернення з клопотанням щодо обшуку до суду, проте вже після його проведення (при цьому якщо суддя прийде до висновку, що невідкладного випадку насправді не було, всі отримані під час проведення обшуку докази не матимуть юридичної сили – ч.3 ст.233 КПК України).

Огляд та вилучення наркотичних засобів.

Мати Гончарової: Скажіть що це таке? Я не знаю що це.. Що це може бути?

Слідчий Даниленко О. : Ви бачите, що знайдено білу порошкоподібну речовину. Детальніше про її властивості ми дізнаємось, коли віддамо її на

експертизу.

Мати Гончарової: Справа в тім, що воно ніяк не могло потрапити до мене в квартиру. Так як ніхто не міг його сюди принести.

Даниленко О. Громадяночко, ми з'ясуємо що це, і як потрапило це до вас в квартиру.

Мати Гончарової: Я вперше це бачу. Моя донька не могла цього вчинити.

Оперуповноважений Житник І.: А це вже ви в суді будете пояснювати, що ви знаете , а чого не знаете!

Слідчий Даниленко О.: Поняті ознайомтесь будь ласка зі знайденими речами.

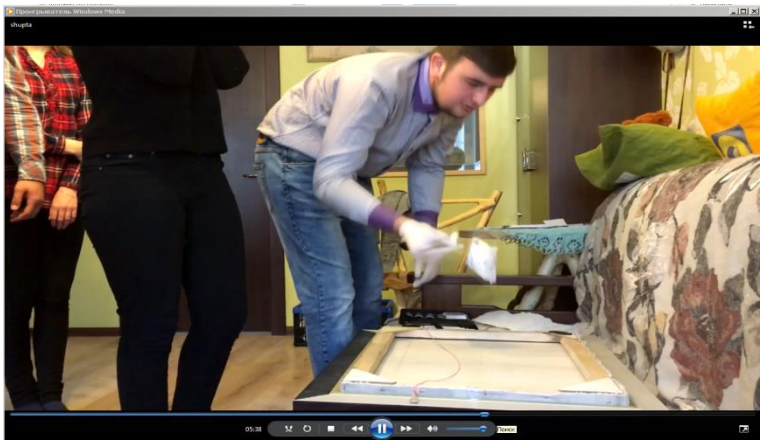
Мати Гончарової: Це до мене і до моєї доньки ніякого відношення не має. Це не наше. Його хтось нам підкинув.

Слідчий Даниленко О.: Ви не переймайтесь, ми все з'ясуємо.

Слова диктора: *Усі вилучені предмети, цінності і документи пред'являються понятим та іншим учасникам слідчої дії. У необхідних випадках зазначені об'єкти упаковуються для уникнення їх пошкодження, неконтрольованого доступу до них та забезпечення зберігання слідів (мікрослідів), які є на них, з доданням бірок, посвідчених відповідними написами і підписами особи, у якої вилучено речі, понятих, слідчого, працівника органу дізнання, прокурора, працівника апарату суду, які скріплюються печаткою відповідного органу, про що зазначається в протоколі.*

Якщо протокол з описом предметів і цінностей, які вилучаються, з якихось причин на місці скласти неможливо (наприклад, у зв'язку з їх значною кількістю), вони упаковуються і опечатуються з доданням бірок з написами, які засвідчують вищеназвані особи. Подальший огляд і опис проводиться за місцем дізнання, досудового слідства в присутності понятих (бажано тих самих), що брали участь у їх вилученні, з відображенням у протоколі цілісності печаток та засвідчених підписами написів на упаковці, в яку були поміщені вилучені об'єкти. Якщо до огляду вилучених предметів і цінностей виявиться можливим залучити тих же понятих, які були присутні і при вилученні, то вони повинні засвідчити, що провадиться огляд та опис цих самих об'єктів, що були раніше вилучені.

Вилучені предмети, документи, цінності, які є речовими доказами, повинні бути оглянуті (у необхідних випадках за участі спеціаліста), детально описані в протоколі огляду. В протоколі відображаються кількісні і якісні характеристики предметів, всі інші індивідуалізуючі ознаки, які дозволяють відрізнити об'єкт від подібних йому, а також ті, які зумовлюють його доказове значення.

Слід наголосити, що перегляд створеного відеоресурсу на лекціях з дисципліни «Кримінальний процес» сприятиме оптимізації викладу лекційного матеріалу, забезпечить якісну реалізацію функцій лекції (інформаційну, методологічну, виховну, розвивальну, орієнтуючу, організуючу, стимулюючу та систематизуючу), дидактичного принципу наочності, а також забезпечить економне використання лекційного часу [1].

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. (2016). Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів: дис. ... доктора пед. наук. Полтава. 473 с.

2. Кононец Н. В. Ресурсно-орієнтоване навчання при підготовці студентів юридичних спеціальностей в аграрному коледжі / Н. В. Кононец // Неперервна педагогічна освіта в Україні: стан, проблеми, перспективи : матер. всеукр. наук.-практ. конф. (22-23 травня 2014 р., м. Умань). – Умань : ФОП Жовтий, 2014. – С. 51–55.

Копичинська Оксана Михайлівна

вчитель математики і фізики, заступник директора школи з НВР, ЗОШ І-ІІ ступенів с. Дзвиняч, Заліщицький район, Тернопільська область,

roxana181077@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ І ФІЗИКИ ТА В ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ

Науково-технічний прогрес, що набрав до кінця XX ст. запаморочливу швидкість, послужив причиною появи такого чуда сучасності як комп'ютера і комп'ютерних і технологій. Винахід комп'ютера послужив переломним моментом у розвитку багатьох галузей промисловості, підвищив міць й ефективність військової техніки, вніс безліч прогресивних змін у роботу засобів масової інформації, систему зв'язку, якісно змінив принцип роботи банків й адміністративних установ.

Майже кожна сучасна людина стикається з комп'ютером: на роботі, дома, в машині, на вулиці, в магазині і т.д. Комп'ютери стрімко ввійшли в людське

життя, займаючи своє місце в нашій свідомості, а ми часто не усвідомлюємо того, що починаємо багато в чому залежати від працездатності цих приладів. Уже сьогодні комп'ютери відповідають за наведення й запуск ядерних ракет, за проведення медичних операцій, за банківські переведення багатомільйонних сум грошей і багато інших систем, помилки в роботі яких дорого обходяться людям. Людство усе активніше освоює нове для себе середовище життєдіяльності.

Інформатизація суспільства - повсюдне впровадження комплексу заходів, спрямованих на забезпечення повного і своєчасного використання достовірної інформації, узагальнених знань у всіх соціально значимих видах людської діяльності.

Бурхливий розвиток засобів телекомунікації та інформаційних технологій, формування світового інформаційного простору ставить нові вимоги до сучасного суспільства і його найважливішого інституту – системи освіти. Інтернет все більше входить в наше життя. В епоху суспільства інформаційних технологій держава зацікавлена в тому, щоб його громадяни були здатні грамотно працювати з інформацією, самостійно, активно діяти, приймати рішення, гнучко адаптуватися до мінливих умов життя.

Сучасний урок, якісний урок, якісна освіта — всі ці питання постійно перебувають у полі уваги не тільки вчителів: вони хвилюють випускників, їх обговорюють батьки, висуває держава як одну з головних проблем забезпечення якісної освіти. Вчитель має усвідомити: щоб освіта була якісною, педагогічну діяльність слід спрямовувати не тільки на засвоєння учнями знань, предметних умінь і навичок, а й на засвоєння ними способів, методів і прийомів, на розвиток здібностей у пізнанні нового, незнайомого, на створення умов для розвитку самостійності та набуття ще в шкільному віці досвіду вирішення проблеми, реалізації своїх намагань як в освітній діяльності, так і загалом у суспільстві.

Інформаційні технології не тільки полегшують доступ до інформації і відкривають можливості варіативності навчальної діяльності, її індивідуалізації та диференціації, але і дозволяють по-новому організувати взаємодію всіх суб'єктів навчання, побудувати освітню систему, в якій учень був би активним і рівноправним учасником освітньої діяльності.

Пошук нових форм і методів навчання в наш час – явище не тільки закономірне, але й необхідне. І це зрозуміло: у вільній школі, до якої ми йдемо, кожен не тільки може, а й повинен працювати так, щоб використовувати всі можливості особистості. В умовах гуманізації освіти реальна теорія і технологія масового навчання повинна бути направлена на формування сильної особистості, здатної жити й працювати у світі, що безперервно зазнає змін, здатної сміливо розробляти власну стратегію поведінки, здійснювати моральний вибір і нести за нього відповідальність, - тобто такої особистості, яка спроможна саморозвиватися і самореалізуватися.

У школі особливе місце повинно відводитися таким формам занять, що забезпечують участь кожного учня у проведені уроку, підвищують авторитет знань та індивідуальну відповідальність школярів за результати навчальної

діяльності. Ці завдання учнів можна успішно розв’язувати завдяки інформаційним технологіям.

Головні переваги пропонованих технологій полягають в тому, що вони дозволяють інформатизувати навчальний процес, відповідають вимогам сучасної школи в порівнянні з класно-урочною моделлю. Цілі такого навчання спираються на потенційні можливості комп'ютера як засобу пізнавально-дослідницької діяльності, забезпечують особистісно-орієнтований підхід до навчання, що сприяє розвитку індивідуальних здібностей учнів. Об'єднання в комп'ютері тексту, графіки, аудіо-відеоінформації, анімації різко підвищує якість учбової інформації, що підноситься школярам, підвищує успішність їх вчення. Тому сьогодні в традиційну схему "вчитель – учень – підручник" вводиться нова ланка – комп'ютер, а в шкільну свідомість – комп'ютерне вчення.

У наш час вчитель повинен не тільки навчити школяра вчитися, але і виховати особистість, орієнтовану на саморозвиток. Успішно вчитися і вчити в сучасній школі допомагають електронні освітні ресурси та освітні Інтернет – ресурси. Сучасний випускник школи повинен мати компетенцію використання інформаційних технологій, тобто технологій, що проектуються сучасною індустрією як в освіті, так і в повсякденному житті.

Сучасний учень повинен:

- вміти адаптуватися в різних життєвих ситуаціях;
- набувати самостійно систему необхідних предметних знань для вирішення практичних завдань;
- володіти навичками подолання стереотипів мислення;
- розвивати здібності до адаптації в інформаційному середовищі; бути гнучкою, мобільною, творчо ініціативною, конкурентоспроможною особистістю.

Нові інформаційні технології відкривають учням доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають нові можливості для творчості, знаходження і закріплення будь-яких професійних навичок, дозволяють реалізовувати принципово нові форми і методи навчання.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій, при навчанні предметів природничо-математичного циклу в загальноосвітніх навчальних закладах, спонукає вчителів до постійного праці: пошуку інформації, відео-, аудіо- матеріалів, створення презентацій, тестів, проведення дослідів. Завдяки інформаційним технологіям та Інтернету, учні отримують можливість спільної роботи над проектами (локалізація партнера при цьому не має значення), доступу до інформаційних банків не тільки своєї школи, а й до інших джерел в країні і за кордоном. Вони можуть брати участь у конференціях, вебінарах, здійснювати віртуальні подорожі музеями світу, бібліотеками.

У процесі викладання я використовую багато електронних освітніх ресурсів, але більш за все мені подобається використовувати уроки із застосуванням мультимедіаресурів. У них навчальні об’єкти представлені безліччю різних способів: за допомогою тексту, графіки, фото, відео, звуку та анімації. Таким чином, використовується всі види сприйняття; отже,

закладається основа мислення і практичної діяльності дитини. Я використовую презентації, скрайб-презентації, відеоролики, інфографіку, онлайн-тести, Googl Диск. Це дає можливість оживити урок, викликати в учнів інтерес до даного предмета, підключити одночасно декілька каналів сприймання інформації. Завдяки електронним освітнім ресурсам економиться до 35% навчального часу.

Найчастіше на уроках використовую презентації, тому що подана на екрані інформація у поєднанні з іншими методичними прийомами роблять урок незвичайним, захоплюючим та незабутнім. Ще один вид – інфографіка – це зображення, яке візуально представляє інформацію, дані та знання. Це така графіка, в якій використовується комплексна інформація, необхідна для швидкого представлення великої кількості даних. Також допомагає скрайб-презентація, тобто презентація, де мова виступаючого ілюструється рисунками фломастером на білій дошці. Отримується ніби ефект паралельного слідування, коли ми бачимо і чуємо майже те саме, при цьому графіка фіксується на ключових моментах звуку. Скрайб-презентацію можна використовувати для подання нового матеріалу, мотивації чи висновку. Для контролю знань на уроці, в кінці семестру, в кінці року допомагає тестування, де викладачі виставляють оцінки своїм учням. Наслідки цих оцінок можуть бути різними – від морального ефекту до впливу на долю людини. При цьому всі розуміють, що вони є суб'єктивними і часто дуже наближеними. Принципово змінити ситуацію може лише підхід до оцінювання знань як до процесу об'єктивного вимірювання, результати якого можна обробляти спеціалізованими комп'ютерними програмами.

Можна виділити інтернет ресурси навчального призначення математичного спрямування. Вони дозволяють будувати графіки простих алгебраїчних функцій, параметричних функцій, заданих у двовимірному і тривимірному просторі, або в полярній системі координат. Графік можна масштабувати та переміщуватися по координатній площині, що дозволяє користувачу отримати не тільки загальне уявлення про побудову даного графіка, але і більш детально вивчити поведінку графіка функції на певних ділянках. На таких сайтах можливо опанувати теоретичний матеріал, ознайомитися з вирішенням різноманітних математичних завдань (розв'язання рівнянь, систем рівнянь та нерівностей, обчислення похідних та первісних функцій, знаходження гіпотенузи і катетів прямокутного трикутника тощо), ввівши відомі параметри, освоїти різні методи розв'язання завдань та закріпити вивчений матеріал. Опанування цими ресурсами дають можливість учню використовувати їх при вивченні математичних дисциплін. Таким чином, при самостійному виконанні завдань реалізується функція інструментального забезпечення шляхом візуалізації та актуалізації отриманих раніше знань, навичок та формування уміння роботи учнів з онлайн-ресурсами математичного спрямування.

Для активізації пізнавальної діяльності та урізноманітнення навчальної діяльності доцільно використовувати інформаційні ресурси, що розміщені у мережі Інтернет, які містять означення, описи математичних понять, правил та теорем, збірники прикладів з розв'язками логічних та типових задач. Таким

чином, реалізується функція інформаційного забезпечення, завдяки розширенню арсеналу наукових та методичних джерел при використанні різноманітних онлайн-ресурсів, що містяться в глобальній мережі Інтернет.

Пропоную ряд сайтів для використання у роботі:

http://www.geogebra.org/webstart/geogebra.html Система динамічної математики GeoGebraонлайн.

http://www.wolframalpha.com Онлайн-сервіс для розв'язування математичних задач.

http://graphsketch.com Хмарний сервіс для побудови графіків функцій.

http://matematikaikt.blogspot.com ІКТ у шкільному курсі математики.

http://sites.google.com/site/edisonixxiВсеукраїнський конкурс юних дослідників та винахідників "Едісони XXI століття".

http://aufu.host-ua.org.ua Всеукраїнська громадська організація "Асоціація учителів фізики "Шлях освіти – XXI".

http://cmodel.in.ua Комп'ютерне моделювання фізичних явищ.

http://physics03.narod.ru – сайт містить багато корисної та адаптованої для дітей інформації з фізики: казки про фізичні властивості речей, досліди та експерименти, фокуси та цікаві факти.

http://nik-show.ru/moscow/media/videoЦікаві досліди.

http://ist-matemat.at.ua Історична мозаіка в математиці.

http://www.geometry.ru Геометричний сайт.

Пропоную для вивчення математики та фізики в середній школі користуватися такими програмами: Програмно-методичний комплекс ТЕРМ «Алгебра 7 клас»; Програмно-методичний комплекс навчального призначення «Математика 5-6 клас»; Програмно-методичний комплекс GRAN1, GRAN-2D, GRAN-3D «Алгебра, геометрія 6-11», забезпечує підтримку вивчення математики (планіметрії, стереометрії, тригонометрії, алгебри і початків аналізу, початків теорії ймовірностей і математичної статистики), а також окремих розділів фізики в школі (6-11 класи); Пакет динамічної геометрії DG, GeoGebra; «Геометрія, 7-9»: Педагогічний програмний засіб для ЗНЗ «Алгебра, 7 клас», «Геометрія, 7 клас»; Педагогічний програмний засіб "Бібліотека електронних наочностей «Алгебра, 7-9 клас», "Геометрія, 7-9 клас"; Педагогічний програмний засіб «Геометрія, 10-11 клас»; Педагогічний програмний засіб навчального призначення «Алгебра, 10-11 клас»; Педагогічне програмне середовище "Системи лінійних рівнянь"Алгебра7-11»; Контрольно-діагностична система "Test-W", MyTestX; Тестуюча програма з фізики PhysicsTest v1.0; ППЗ з фізики; Методичний комп'ютерний посібник "Електронний конструктор уроку. Фізика 7-8 клас"; Віртуальна фізична лабораторія, 7-9 клас, 7 клас, 10-11 клас; Електронний задачник. Фізика для 7-9 кл. загальноосвітніх навчальних закладів; Педагогічний програмний засіб "Бібліотека електронних наочностей "Фізика 7-9"; Педагогічний програмний засіб "Фізика 7 клас" (За новою програмою); Педагогічно-програмний засіб "Фізика 7-9 "; Вимірювання фізичних величин. 7 клас; Лабораторні роботи. 9 клас (5 робіт); Фізика на 200 балів. ППЗ "Фізика 10 клас"; ППЗ "Фізика 11 клас".

Окрім цього існують ще додаткові програмні засоби, відеофільми, досліди. Названі програмні засоби прості у використанні, оснащені досить зручним інтерфейсом, максимально наближеним до інтерфейсу найбільш поширених програм загального призначення (систем опрацювання текстів, управління базами даних, електронних таблиць, графічних і музичних редакторів). Від вчителя та учнів не вимагається значний обсяг спеціальних знань з інформатики, основ обчислювальної техніки, програмування тощо, за винятком найпростіших понять, цілком доступних для учнів середніх класів.

Зараз в Інтернет мережі існує багато сайтів, які допомагають учителеві на достатньому рівні підготувати урок, відшукати найвірнішу і найцікавішу інформацію для учнів. Зокрема на сайтах математики та фізики можна віднайти цікаві математичні факти, історії з життя математиків та фізиків, означення, описи понять, правила, теореми, закони, властивості, формули, математичні та фізичні таблиці, розв'язки задач з елементарної математики. Природничо-математичні сайти допомагають учителям впровадити в навчальний процес інноваційні технології; вирішити проблему вибору електронних засобів навчання, ознайомитися з методичними розробками уроків; організувати ефективну роботу з обдарованими дітьми; дізнатися цікаві факти з історії фізики та математики, життя видатних фізиків та математиків, про визначні дати в становленні математики, фізики.

Використання електронних освітніх ресурсів у процесі викладання математики і фізики у навчальному процесі дозволяє учням: реалізувати ідею індивідуалізації та диференціації навчання, що є основними завданнями сучасної системи освіти України; забезпечити позитивну мотивацію навчання за рахунок винахідницьких засобів програми або створення ігрових ситуацій з природничо-математичних дисциплін; формувати вміння працювати зі значним обсягом якісної інформації; здійснювати експериментально-дослідницьку діяльність; підвищувати ефективність самостійної роботи; формувати вміння приймати оптимальні рішення або варіативні розв’язки в складних ситуаціях; створювати й використовувати інформаційні бази даних, необхідні в навчальній діяльності, забезпечити доступ до мережі інформації; здійснювати комп’ютерну візуалізацію навчальної інформації з природничо-математичних дисциплін; розвивати творчі й комунікативні здібності особистості; підготувати особистість інформаційного суспільства.

Я вважаю, що використання комп'ютерних технологій на уроках математики і фізики, по-перше, мають у своїй основі суворий алгоритм дій учня. Адже не кожен учень, вивчивши правила, може ними користуватися. Використання алгоритмів, схем-карт, таблиць, тобто орієнтувальних схем, впорядковує процес навчання. По-друге, у зв'язку з гострою проблемою економії часу в ході навчального процесу перед сучасною школою також ставиться завдання - знайти кошти і прийоми навчання, що дозволяють максимально економити час на уроці. На мій погляд, використання комп'ютера на уроках і є одним з таких засобів. По-третє, я вважаю, що навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, - це і рівнева диференціація, тому що

в умовах цієї технології учень має право на вибір змісту своєї освіти, рівня засвоєння. При цьому діяльність вчителя повинна забезпечити можливість кожному школяреві опанувати знаннями на обов'язковому або більш високому рівні. З власного досвіду можу сказати, що застосування інформаційних технологій на уроках і в позаурочній діяльності розширює можливості творчості як вчителя, так і учнів, підвищує інтерес до предмета, стимулює освоєння учнями досить серйозних тем з інформатики, математики, фізики, що, у підсумку , веде до інтенсифікації процесу навчання.

Список використаних джерел

1. Білоусова Л.І. Формування пізнавального інтересу учнів основної школи до навчання природничо-математичних дисциплін за комп'ютерної підтримки. / Білоусова Л.І., Житєньова Н.В. // Інформаційні технології і засоби навчання. 2010.

2. Бобошко О. І. Комп'ютер на уроках математики. Взято з: http://kzsh12.hiblogger.net/1090303.html

3. Козлов В. Є,. Сальников О. М. Електронні освітні ресурси. Загальні вимоги та методика створення. / В. Є. Козлов, О. М. Сальников // Проблеми навчання та підготовки кадрів. Честь і закон № 1 (44)/2013.

4. Полат Є.С. сучасні педагогічні та інформаційні технології в системі освіти: навчальний посібник/ Є.С. Полат, М.Ю. Бухаркін. – М.:Академія, 2007. – 42 с.

Коношенко Оксана Яківна

викладач економічних дисциплін, спеціаліст першої категорії, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії,

konosenkooksana@gmail.com

ЕЛЕКТРОННИЙ ПОСІБНИК З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ» ЯК ЗАСІБ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Функціонування ринкових багатоукладних відносин в народному господарстві потребує не лише докорінних змін у структурі різних форм власності, а й істотного вдосконалення системи управління виробництвом. Нині керівники й спеціалісти підприємства не можуть покладатися тільки на свою інтуїцію. Управлінські рішення й дії мають базуватися сьогодні на точних розрахунках, глибокому й усебічному економічному аналізі, бути науково обґрунтованими, мотивованими, оптимальними. Жодний організаційний, технічний чи технологічний захід не можна здійснювати доти, доки не доведено його економічну доцільність. Недооцінювання ролі економічного аналізу, прорахунки у планах і управлінських діях призводять до відчутних втрат. Ті підприємства, де економічному аналізу приділяють належну увагу, досягають високої економічної ефективності. Економічний аналіз дає змогу вибирати

оптимальну стратегію й обґрунтовувати управлінські рішення для внутрішніх і зовнішніх користувачів інформації.

Керівники всіх рівнів, спеціалісти, інвестори, акціонери і конкуренти для оцінювання діяльності підприємств мають володіти методикою економічного аналізу. Оволодівши цією методикою, керівники, спеціалісти, студенти формують аналітичне мислення, розвивають уміння і навички використання аналітичних інструментів для об'єктивного оцінювання господарських ситуацій, вироблення й обґрунтування оптимальних управлінських рішень, а також навички якомога повнішого виявлення та використання резервів поліпшення фінансово-господарської діяльності підприємств.

Метою практичних занять і навчальної практики з економічного аналізу є здобуття студентами систематизованих знань і навичок володіння науковими основами економічного аналізу. Студенти мають засвоїти зміст аналізу, його завдання, предмет і метод, з'ясувати джерела інформації та взаємозв'язки аналізу з важливими економічними дисциплінами, оволодіти спеціальними прийомами аналізу конкретних показників і зрозуміти сутність комплексного економічного аналізу.

Глибокі знання гарантуватимуть успіх. Молоді спеціалісти у господарстві зможуть мобілізувати наявні резерви зростання продуктивності праці, підвищення якості продукції, найбільш повного використання діючих виробничих потужностей, ощадливого використання сировини та паливно-енергетичних ресурсів за рахунок застосування ресурсозберігаючих і безвідходних технологій, залучення вторинних ресурсів, підвищення ритмічності виробництва і повного виконання договірних зобов'язань. У будь-яких життєвих ситуаціях знання економічного аналізу і вміння чітко визначати свої справжні наміри гарантуватимуть удачу та остаточний успіх.

На семінарських заняттях економічний аналіз вивчається теоретично. На практичних заняттях з кожної теми студенти відпрацьовують навички аналітичної роботи з використанням конкретної інформації. За такого підходу обидві форми навчання стають більш цілеспрямованими й ефективними, підвищується рівень теоретичної та практичної підготовки студентів. Практичні завдання мають наскрізне завдання, виконуючи яке студенти комплексно аналізують діяльність підприємства. Цифрові дані умовні, відпрацьовані для навчальних цілей і не можуть розглядатися як показники будь-якого конкретного підприємства. Навчальна практика з економічного аналізу передбачає виконання звіту за окремими варіантами на матеріалах конкретного підприємства з формуванням додатка до роботи (форм чинної звітності підприємства), що вимагає від студента самостійності при її виконанні.

Зручним навчальним ресурсом для студентів при організації їхньої самостійної роботи буде електронний посібник з дисципліни «Економічний аналіз» у формі веб-документу (рис. 1).

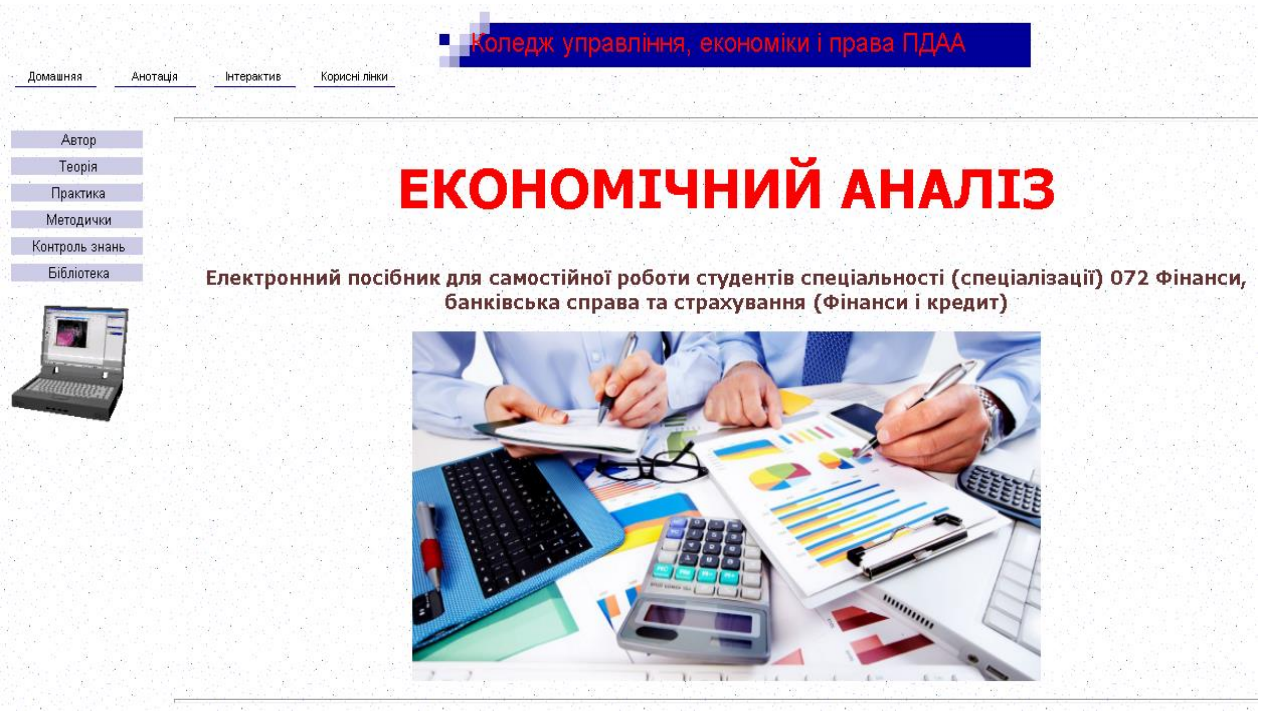

Рис. 1. Електронний посібник з дисципліни «Економічний аналіз»

Електронний посібник містить перелік обов'язкових питань з дисципліни «Економічний аналіз» з наведенням розрахункових таблиць, оснащений переходами (гіперпосиланнями) по змісту, що полегшує навігацію по посібнику та виконання завдань. Посібник містить електронні таблиці автоматизованого розрахунку, розроблені у MS Excel. Використання посібника сприяє самостійному виконанню студентами завдань з навчальної практики, що відповідає сучасним вимогам підготовки спеціалістів.

Наголосимо, що впровадження електронного посібника сприятиме збільшенню інтересу до навчання; формуванню активного, незалежного ставлення до освітнього процесу. Посібник забезпечить незалежне виконання навчальних завдань, що є більш вигідним для навчання. Плануючи та вибудовуючи власну освітню траєкторію, студент стає більш сконцентрованим та цілеспрямованим, а отже, навчання буде більш ефективним як сьогодні, так і в довгостроковій перспективі. Крім того, упровадження електронного посібника реалізує один із важливих принципів ресурсно-орієнтованого навчання – принцип самостійності та керованості, який полягає у тому, що студент самостійно керує власним навчанням, при цьому має можливість використовувати будь-які зручні і доступні для себе інформаційні ресурси, а також перевіряє себе, обираючи відповідні своїм уподобанням методи контролю (тести, метод портфоліо тощо) та завдання відповідного рівня складності [1].

Список використаних джерел

1. Кононец Н.В. (2016). Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів: дис. ... доктора пед. наук. Полтава. 473 с.

Литвинова Оксана Василівна
викладач вищої категорії, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, oxana.litwi@yandex.ua

ЕЛЕКТРОННИЙ ПОСІБНИК «УКРАЇНСЬКА МОВА» ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЦИКЛУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ВНЗ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

Мова – це звуки, Смисл, Душа народу.
Мова – це розум і руки, Сутність народу.
Забути мову – Душу зрадити, Найнижче рабство.
Бо мова – не звуки, Смисл, Душа народу.
Мова – це розум і руки, Сутність народу.
Без мови Нема Народу!
М. Луків

Здобуваючи освіту, не кожен студент усвідомлює, що з усіх наук найперше йому слід опановувати мову, якою б він вільно, легко, точно й грамотно міг викладати свої думки. Усім відома теза про те, що основна функція мови – бути засобом спілкування. Проте не менш важливою функцією є її призначення виступати знаряддям мовленнєвої й мовної діяльності. Тому кожному варто замислитися, чи на належному рівні в нього, як майбутнього фахівця, знаряддя праці, тобто його мова. Адже наше мовлення – це вираження нашої особистості.

Як і будь-яка національна мова, українська мова має вироблені століттями норми мовлення. Усне мовлення – одна з форм мови, другою – є писемне мовлення. Оскільки письмо вторинне щодо усного мовлення, тобто створене людиною штучно, то в нього є свої умовності (норми), володіння якими засвідчує високу культуру комуніканта.

Саме тому питанням культури мови (писемної й усної) при вивченні української мови у навчальному закладі приділяється така велика увага.

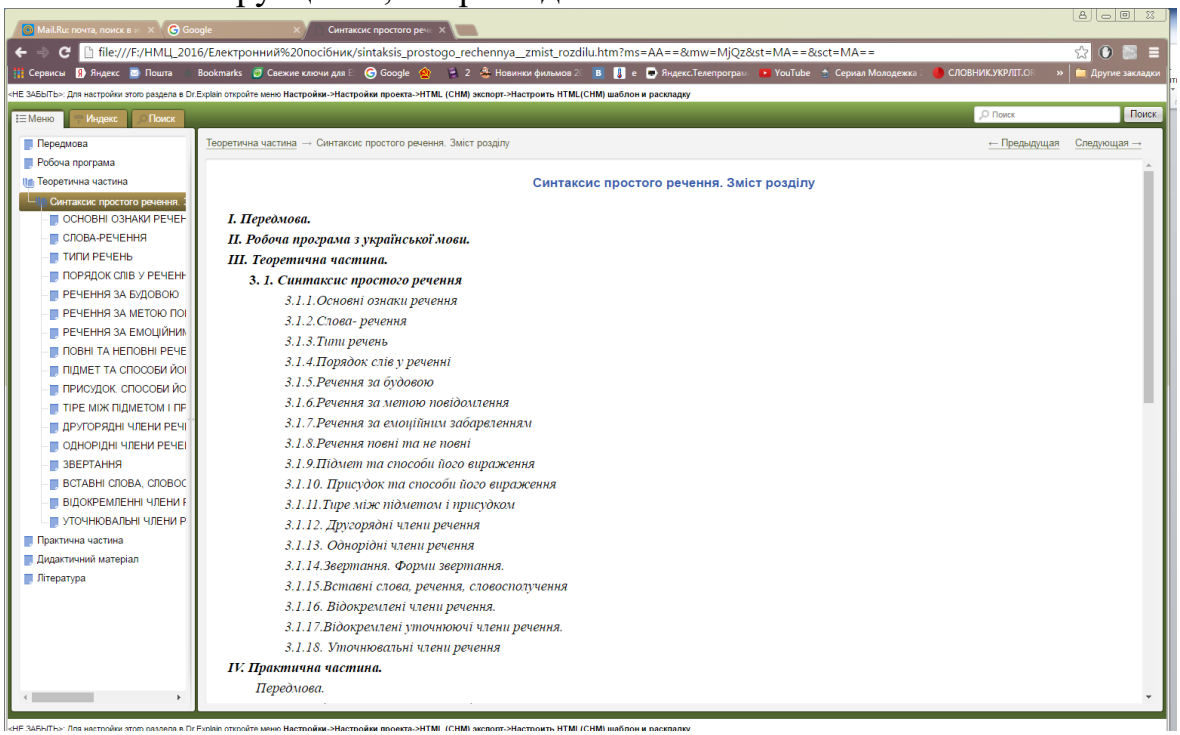
Досвід викладання української мови студентам дав змогу визначити структуру пропонованого посібника, матеріал якого можна використовувати на практичних заняттях зі студентами та для індивідуальної самостійної роботи.

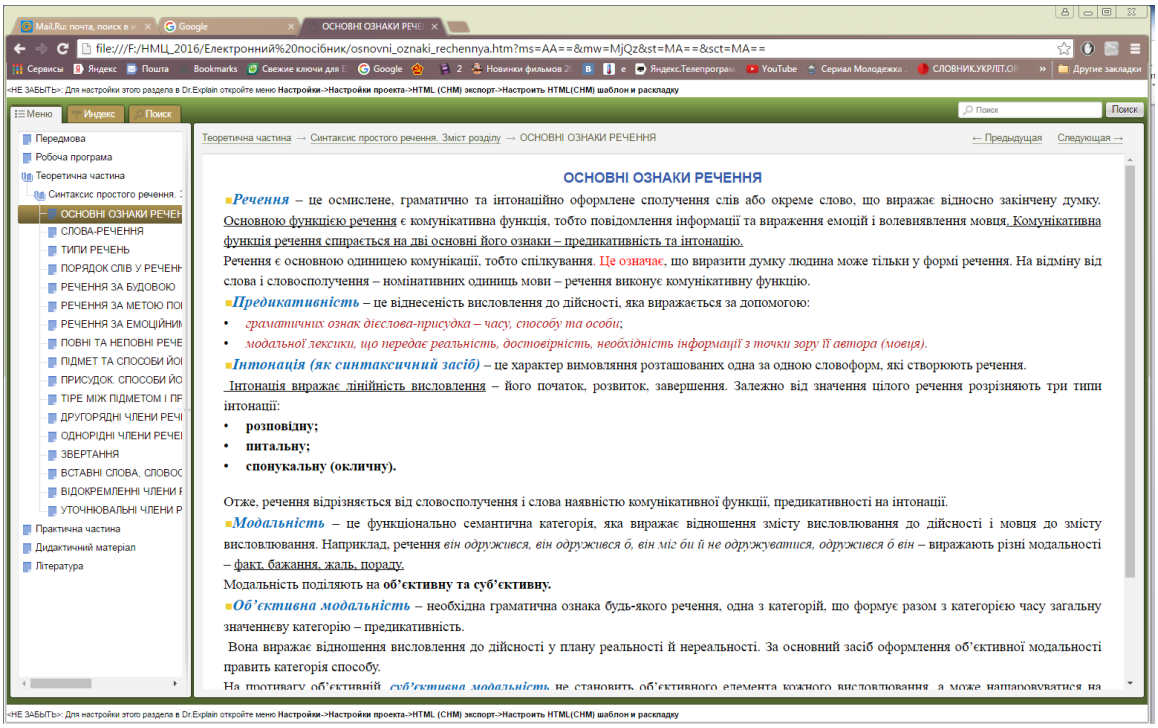
Автор ставить за мету допомогти студентам опанувати українську мову на синтаксичному і текстовому рівнях; ознайомити з особливостями її функціонування в певних галузях, розвинути критичне ставлення до рівня власного мовлення, виховувати прагнення удосконалити його.

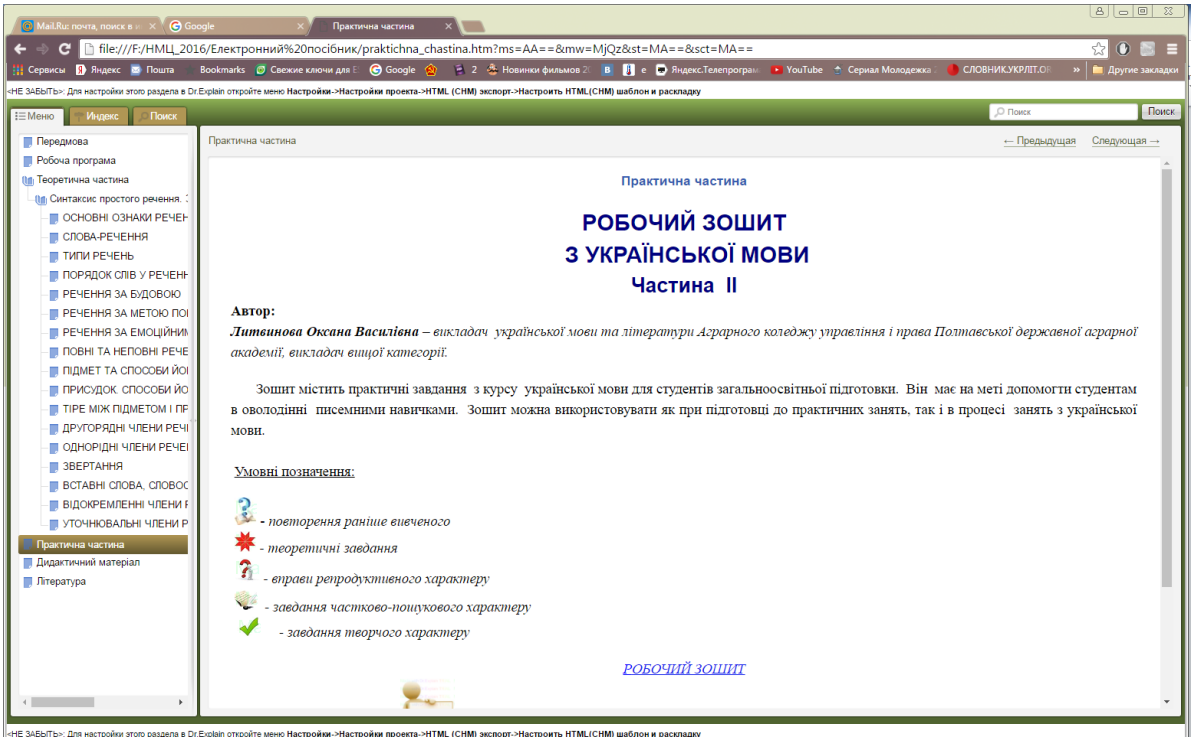
Навчальний посібник містить теоретичну частину та як підсумок знань, здобутих студентами протягом вивчення певного розділу, робочий зошит (практична частина) та дидактичний матеріал(таблиці та схеми).

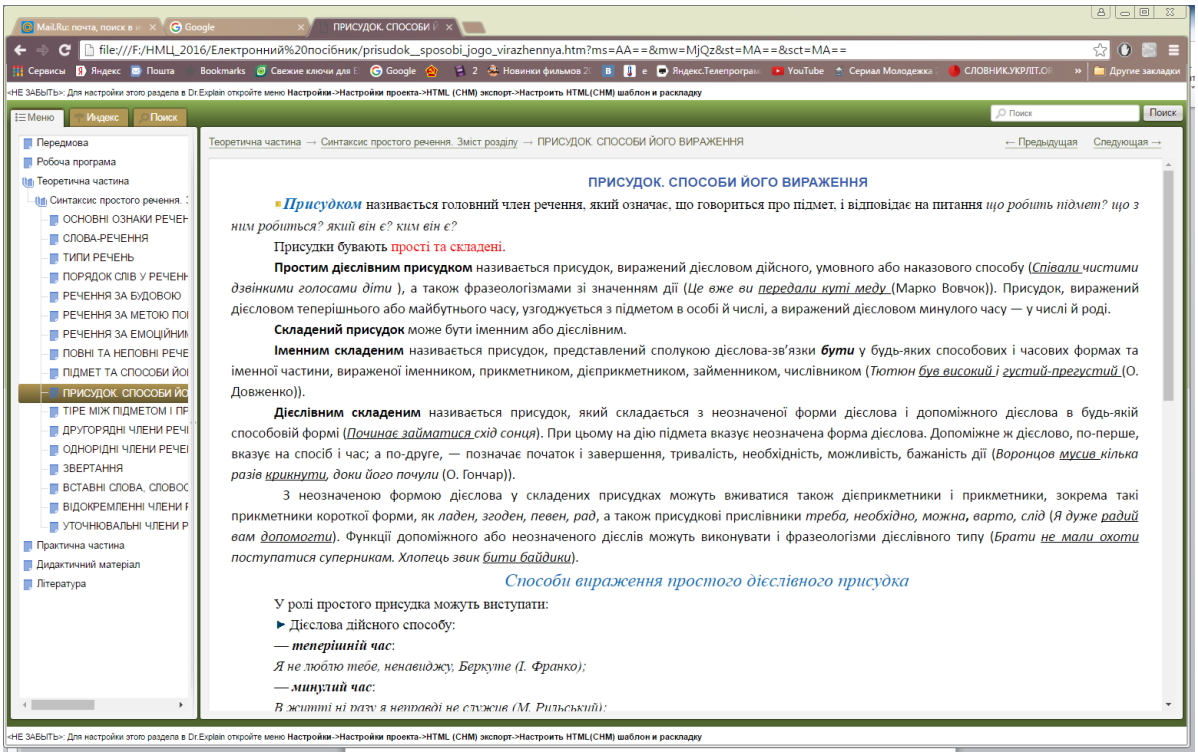
За посібником можна опрацювати всі теми з синтаксису простого речення. Але оскільки він має навчально-тренувальний характер, то до кожної теми дається стислий виклад теоретичного матеріалу, ілюстрований відповідними синтаксичними конструкціями, і вправи для самостійного виконання.

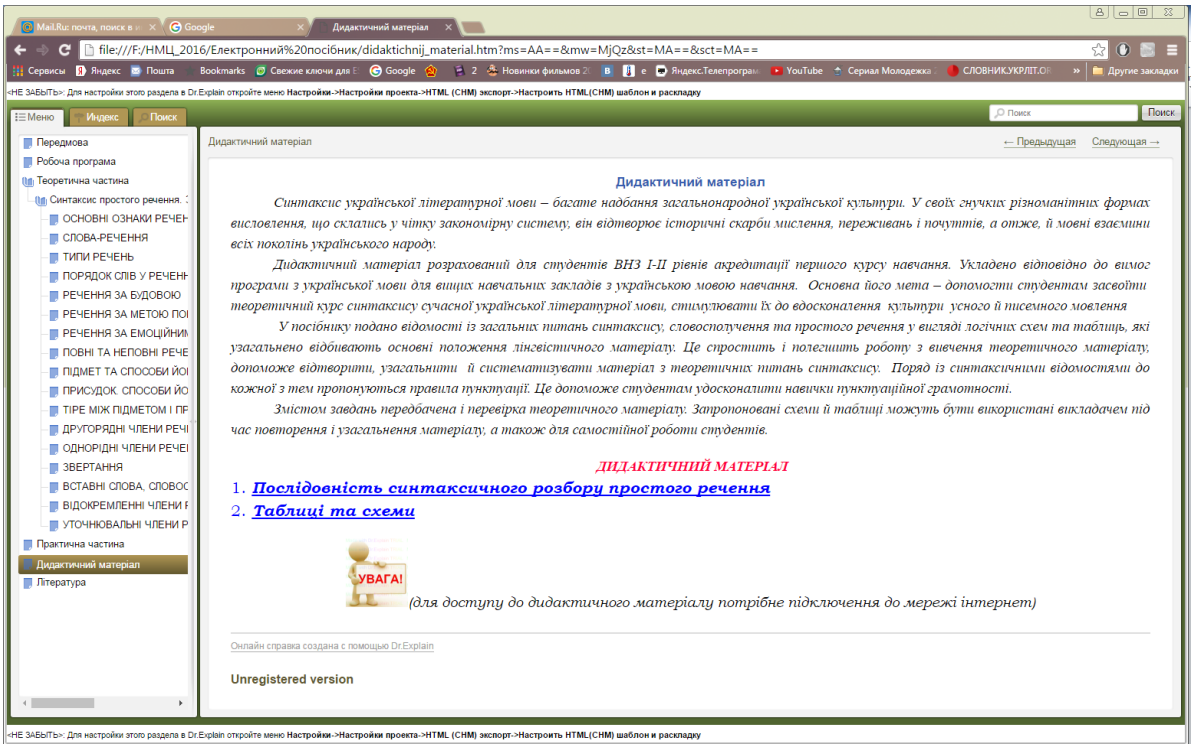

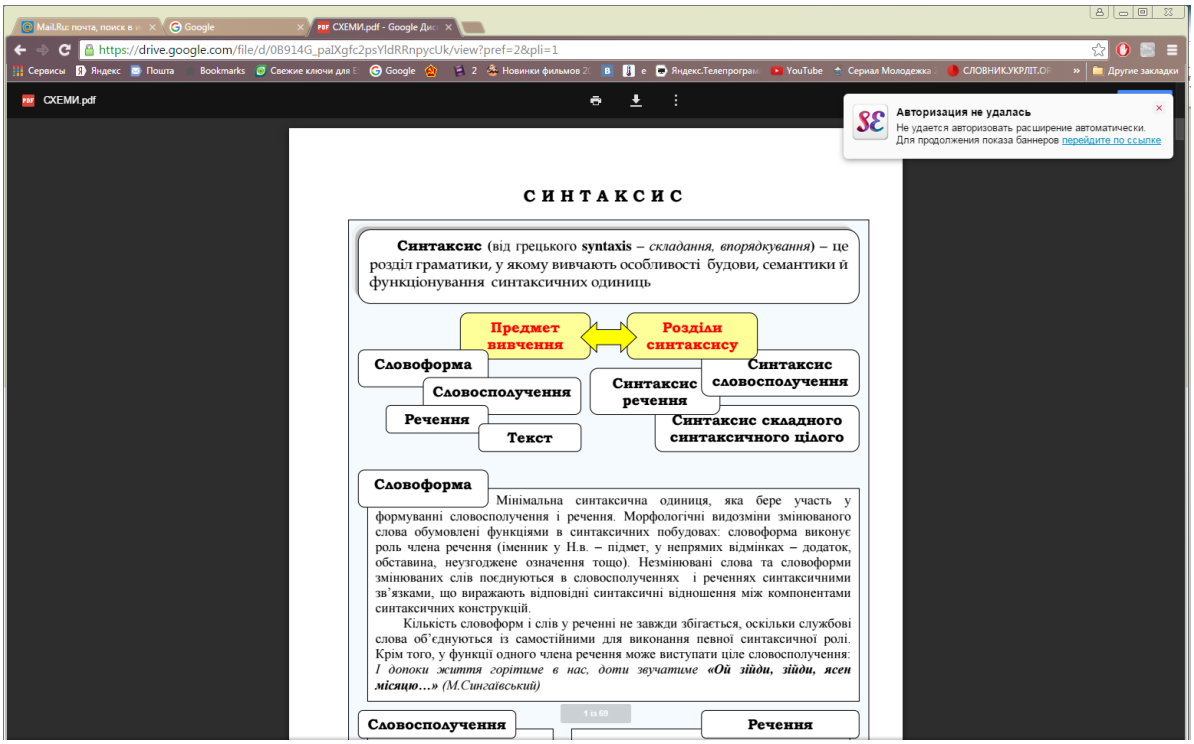
Зошит містить практичні завдання з курсу української мови для студентів загальноосвітньої підготовки. Він має на меті допомогти студентам в оволодінні писемними навичками. Зошит можна використовувати як при підготовці до практичних занять, так і в процесі занять з української мови.

Дидактичний матеріал укладено відповідно до вимог програми з української мови для вищих навчальних закладів з українською мовою навчання. Основна його мета – допомогти студентам засвоїти теоретичний курс синтаксису сучасної української літературної мови, стимулювати їх до вдосконалення культури усного й писемного мовлення

У посібнику подано відомості із загальних питань синтаксису, словосполучення та простого речення у вигляді логічних схем та таблиць, які узагальнено відбивають основні положення лінгвістичного матеріалу. Це спростить і полегшить роботу з вивчення теоретичного матеріалу, допоможе відтворити, узагальнити й систематизувати матеріал з теоретичних питань синтаксису. Поряд із синтаксичними відомостями до кожної з тем пропонуються правила пунктуації. Це допоможе студентам удосконалити навички пунктуаційної грамотності.

Змістом завдань передбачена і перевірка теоретичного матеріалу. Запропоновані схеми й таблиці можуть бути використані викладачем під час повторення і узагальнення матеріалу, а також для самостійної роботи студентів.

Рудик Олександр Юхимович
кандидат технічних наук, доцент кафедри зносостійкості та надійності машин, Хмельницький національний університет, arudyk@rambler.ru

Франківський Євген Віталійович
магістрант, Хмельницький національний університет

РОЗРАХУНОК ВАЛА МУФТИ ЗЧЕПЛЕННЯ ТРАКТОРА ДТ-75М У SOLIDWORKS SIMULATION

Застосування комп'ютерного моделювання викликає підвищений інтерес у студентів творчими задачами, можливістю перевірити свої знання й одержати кваліфіковану пораду, допомагає реалізувати індивідуально-орієнтований підхід у навчанні, забезпечує індивідуалізацію й диференціацію з урахуванням

особливостей студентів, їх рівня навченості. Тому мета роботи – розглянути фізичні процеси, які характеризують напружено-деформований стан вала муфти зчеплення трактора ДТ-75М, використовуючи додаток 3D системи твердотільного параметричного моделювання SolidWorks – SolidWorks Simulation. Цей потужний і простий у використанні програмний комплекс для проведення інженерних розрахунків використовує геометричну модель деталі SolidWorks для формування розрахункової моделі. Інтеграція з SolidWorks дає можливість мінімізувати операції, зв'язані зі специфічними особливостями кінцево-елементної апроксимації (метод скінчених елементів в даний час є стандартом при розв'язуванні задач механіки твердого тіла за допомогою чисельних алгоритмів).

Сьогодні однією з розповсюджених моделей чисельного аналізу конструкцій є дискретна модель методу скінчених елементів (МСЕ). Цей варіаційний метод, добре пристосований для реалізації на ЕОМ, має універсальність, що дозволяє розв'язувати чисельно найрізноманітніші задачі [1]. Метод добре обґрунтований теоретично, накопичено великий досвід алгоритмізації. Його розглядають як загальний метод розв'язку диференціальних рівнянь, застосування якого до задач розрахунку конструкцій задовольняє багатьом вимогам, що ставляться до алгоритму в автоматизованих системах проектування.

У фізичному сенсі в основу методу покладена ідея дискретизації, у математичному – пошук розв'язку крайової задачі шляхом мінімізації відповідного функціонала.

У МСЕ дискретизація полягає у віртуальній заміні суцільного середовища системою елементів скінчених розмірів. Ідея ця висловлювалася ще Пуассоном на початку XVIII століття, але не реалізувалася в зв'язку з громіздкістю ручного розрахунку, проте виявилася дуже зручною при розрахунку на ЕОМ.

У випадку моделей конструкцій поставимо у відповідність дійсній системі дискретну модель, яка складається зі скінченного числа елементів. Вони зв'язані між собою у скінченному числі точок (вузлах). Елементи, отримані після членування розглянутої області, залишаються неперервними, суцільними, але форма деформації окремого елемента приймається досить простою. У вузлах прикладені узагальнені сили або переміщення, які підлягають визначенню і називаються у МСЕ ступенями свободи.

Для кожного типового скінченного елементу нескладно отримати класичними методами чисельного аналізу розв'язок задачі про напружено-деформований стан. А з розв'язків для окремих елементів складається розв'язок для всієї конструкції в цілому. Така інтерпретація дозволяє описати задану конструкцію системою спільних алгебраїчних рівнянь, добре пристосованої для розв'язку на ЕОМ.

Отже, проведемо статичний аналіз вала муфти зчеплення трактора ДТ-75М, матеріалом якої є сталь 30ХН3А ГОСТ 4543-71 (дослідження фланця муфти проведено у [2]). У бібліотеці SolidWorks її границя міцності на розтяг складає 980 МПа (рис. 1).

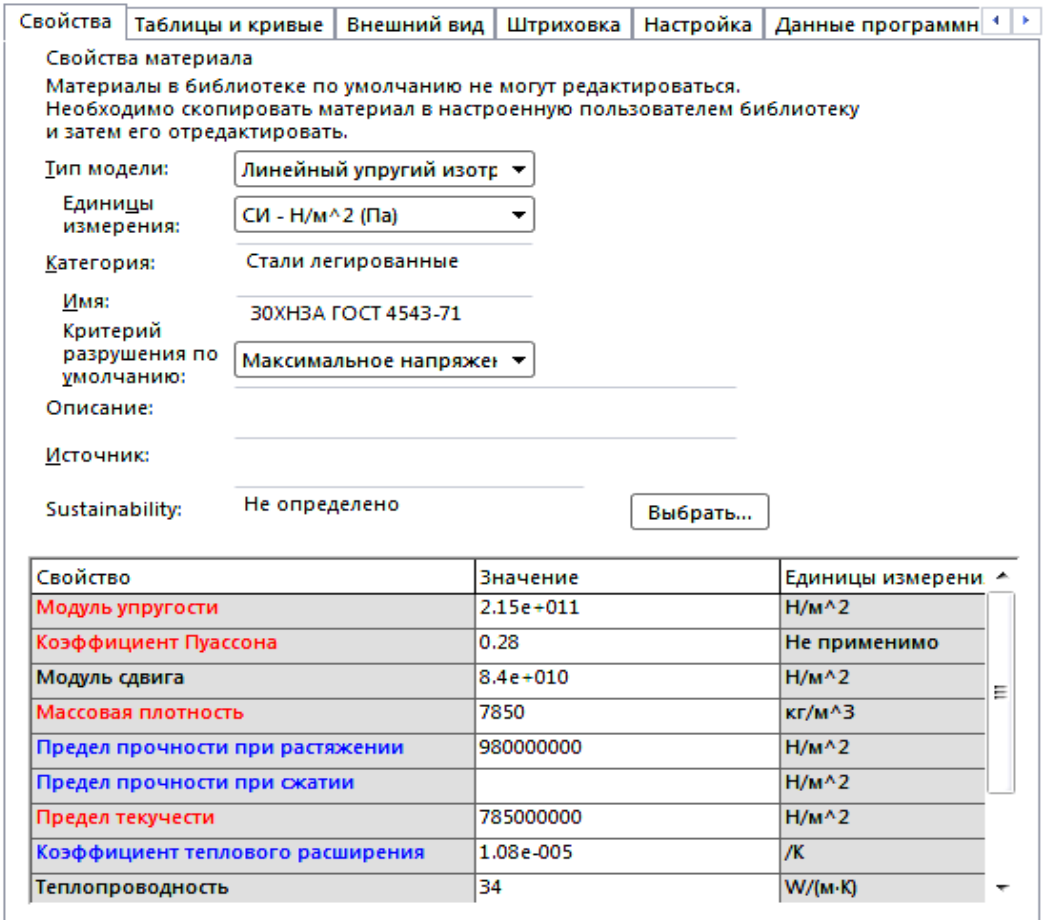
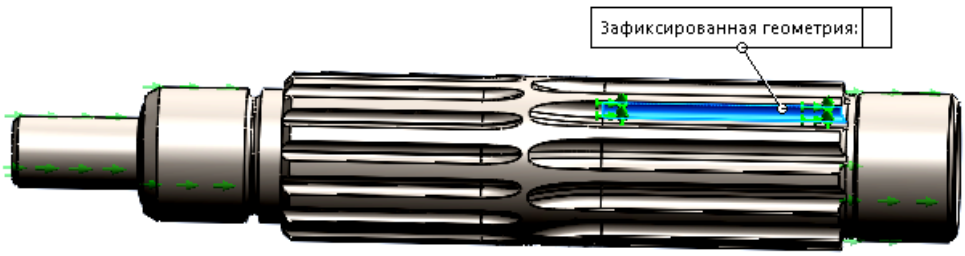

Рис. 1. Вибір матеріалу вала муфти зчеплення

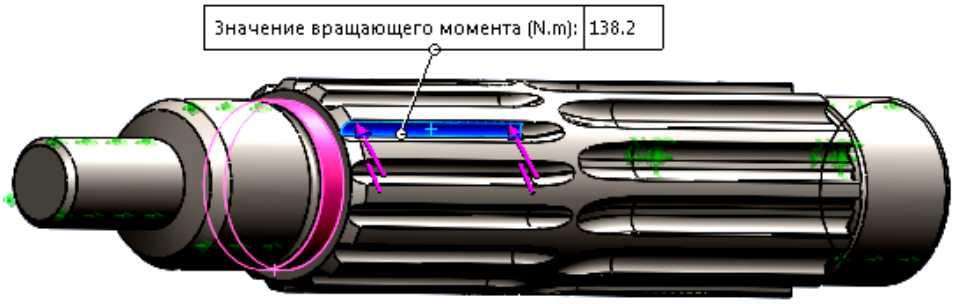
Дефініція опор вала та прикладення навантаження (максимальний крутний момент двигуна, який передається четвертою передачею – $M_{хт}$=138,2 Нм [3]) відображено на рис. 2.

а

б

в

Рис. 2. Дефініція опор вала (а, б) та прикладення навантаження (в)

Розділення на елементи, тобто побудова сітки скінченних елементів, є першим етапом розрахунку МСЕ. У зв'язку зі складністю конструкцій задача побудови сітки є одним з найскладніших етапів алгоритму МСЕ (рис. 3).

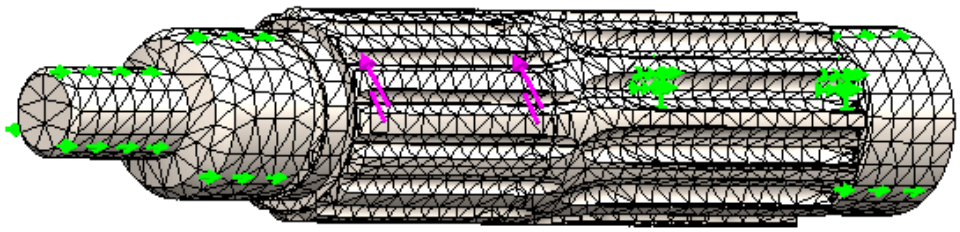

Рис. 3. Відображення сітки на твердому тілі

Розрахунками встановлено:

– максимальне напруження, яке виникає у валу σ = 1.545e+008 МПа (вузол 11671 – рис. 4);

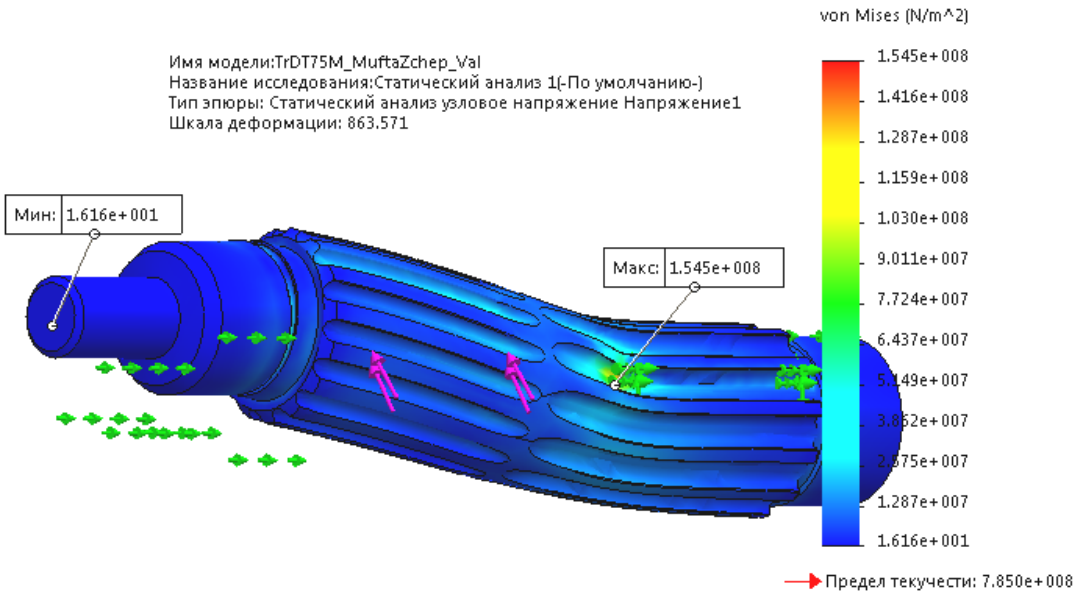

Рис. 4. Контурний графік сумарних напружень von Mises

– максимальне результуюче переміщення h = 0.0440724 мм (вузол 25069– рис. 5);

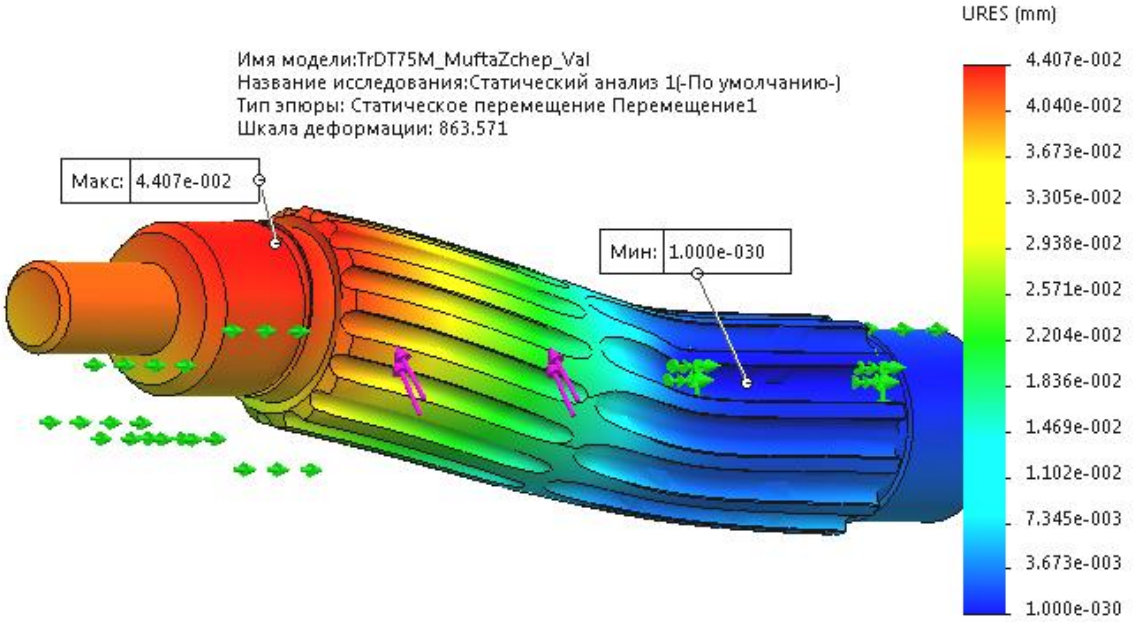

Рис. 5. Контурний графік сумарних переміщень URES

– максимальна еквівалентна деформація δ = 0.000490123 (елемент 4678– рис. 6);

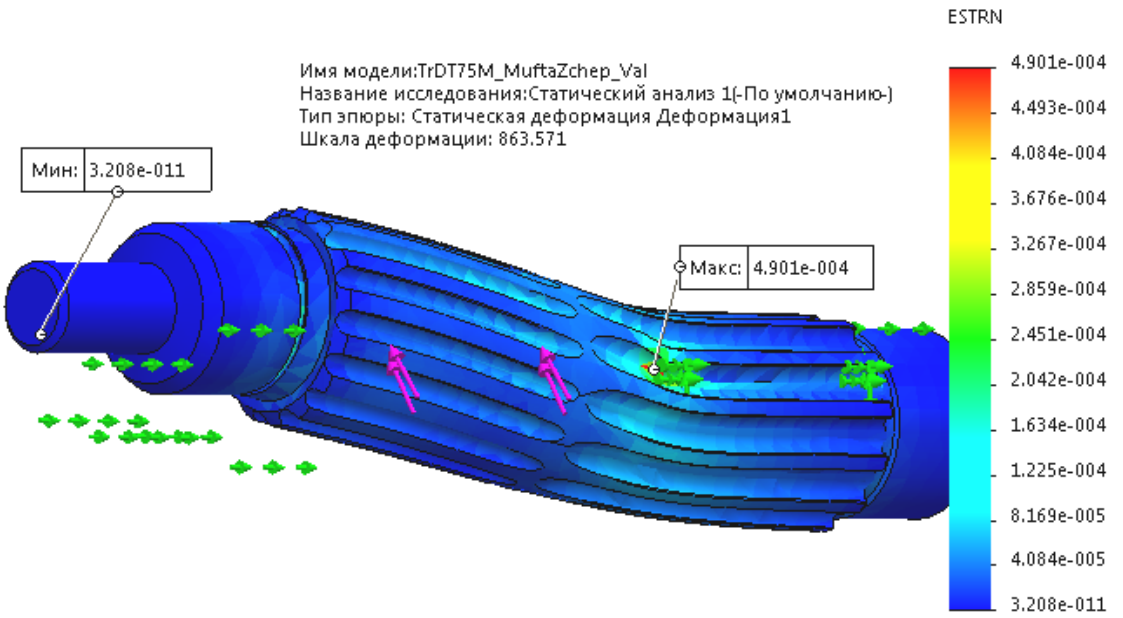

Рис. 6. Контурний графік сумарних деформацій ESTRN

– мінімальний запас міцності k = 5.08151 (вузол 11671).

Таким чином, розрахунки гарантують міцність вала муфти зчеплення трактора ДТ-75М а використання методу чисельного моделювання у навчальному процесі збільшує можливості постановки навчальних задач і

керування процесом їх виконання. Змінюючи при чисельному моделюванні деякі вхідні параметри, можна прослідити за змінами, які відбуваються з моделлю. Основна перевага методу полягає у тому, що він дозволяє не тільки спостерігати, але і передбачити результат експерименту за якихось особливих умов.

Список використаних джерел

1. Метод скінчених елементів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ifreestore.net/1443/

2. Рудик О.Ю. Управління надійністю фланця муфти зчеплення трактора ДТ-75М / О.Ю. Рудик., Франківський Є.В. // Тези доповідей V-ої міжнародної інтернет-конференції «Проблеми довговічності матеріалів, покриттів та конструкцій», 1 - 2 грудня 2017 року: збірник наукових праць. Частина 1 / Міністерство освіти і науки України, Вінницький національний технічний університет [та ін.]. – Вінниця: ВНТУ, 2017. – С. 6-7.

3. Тяговый расчет трактора ДТ-75М [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://domashke.com/referati/referaty-po-transportu/kontrolnaya-rabota-tyagovyj-raschet-traktora-dt-75m

Рудик Олександр Юхимович
кандидат технічних наук, доцент кафедри зносостійкості та надійності машин, Хмельницький національний університет, arudyk@rambler.ru

Гостімський Максим Анатолійович
студент, Хмельницький національний університет

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ ДЕТАЛЕЙ АВТОМОБІЛІВ

Рульове керування автомобіля – це вузол, відповідальний за безпеку всіх, хто перебуває у салоні. Отже, його несправності дуже часто стають причинами важких аварій, при яких можуть постраждати й інші учасники дорожнього руху. Тому водій завжди повинен реагувати на найменші зміни в роботі механізмів машини, а у випадку, якщо дають збій органи керування, реакція повинна бути негайною.

Задачею дослідження ставився розрахунок сошки рульового керування автомобіля Іж-2126, яка передає крутний момент від рульового механізму до рульової трапеції.

Рульова сошка одним кінцем закріплена на зовнішньому кінці вала рульового механізму. Кріплення проводиться на конусних шліцах за допомогою гайки. Для правильної установки сошки при складанні на валу роблять спеціальні мітки або здвоєний шліц, що забезпечує можливість установки сошки на валу тільки в одному положенні [1].

Для рульової сошки вигин і кручення — основні види напруження, тому її розрахунок ведуть на складний опір, а шліци — на зріз (прийнята сила на рульовій сошці – 2436 Н). Внаслідок складної геометрії сошки здійснити

розрахунок на складний опір практично неможливо. Одним із методів, яким можна скористуватись для комплексного розв'язування поставленої задачі, – метод скінченних елементів (МСЕ), який є одним із найбільш поширених чисельних методів розрахунку конструкцій. Популярність МСЕ пояснюється успішним поєднанням порівняно простого алгоритму з можливістю застосування його до розрахунку систем довільної складності. Суттєвою перевагою методу є ефективність програмного забезпечення, створеного на алгоритмах МСЕ [2].

Одним з продуктів, в основу якого покладено МСЕ, є SolidWorks Simulation – потужний і простий у використанні програмний комплекс для проведення інженерних розрахунків (задаються властивості матеріалів, кріплення, навантаження, проводиться аналіз моделі та переглядаються результати для будь-якої деталі). При завершенні етапу відбувається автоматичне збереження інформації та її поява в дереві дослідження, де вона залишається доступною, доки не закритий і не перезапущений додаток без закриття документа деталі.

До складу SolidWorks Simulation входить багато спеціалізованих рішень, які дозволяють виконати аналіз більшості можливих задач для деталей і збірок: лінійний статичний аналіз; визначення власних форм і частот; розрахунок критичних сил і форм втрати стійкості; тепловий аналіз; спільний термостатичний аналіз; розрахунок збірок з використанням контактних елементів; нелінійні розрахунки; оптимізація конструкції; розрахунок електромагнітних задач; визначення довговічності конструкції; розрахунок плину рідин і газів.

Початок розрахунку – вибір матеріалу сошки з бібліотеки SolidWorks Simulation: сталь DIN 1.1191 (сталь 45). Цей вид сталі є найдешевшим, піддається термообробці та служить відмінним матеріалом для деталей, від яких потрібна підвищена міцність.

Наступні етапи – дефініція опор сошки (моделюється змішення шліцьового отвору відносно вала) та прикладення навантажень (рис. 1).

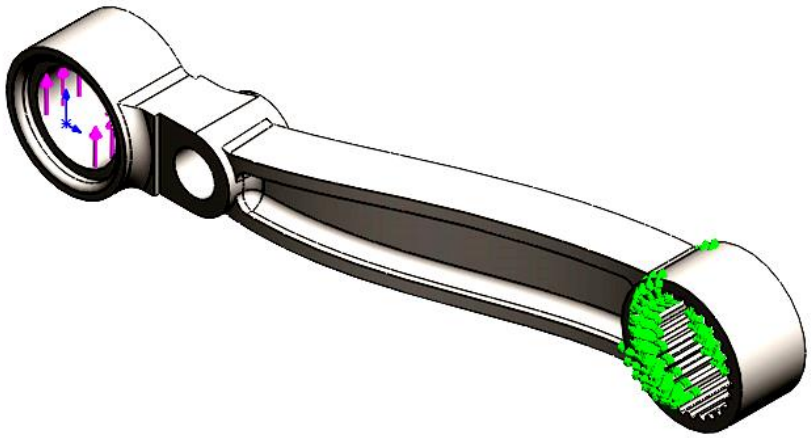

Рисунок 1 – Дефініція опор сошки та прикладення навантаження

Створення сітки твердотільної моделі наведено на рис. 2.

Информация о сетке - Детализация

Всего узлов	22852
Всего элементов	13019
Максимальное соотношение сторон	19.258
% элементов с соотношением сторон < 3	85.5
% элементов с соотношением сторон > 10	0.023
% искаженных элементов (Якобиан)	0
Время для завершения сетки (hh;mm;ss):	00:00:22

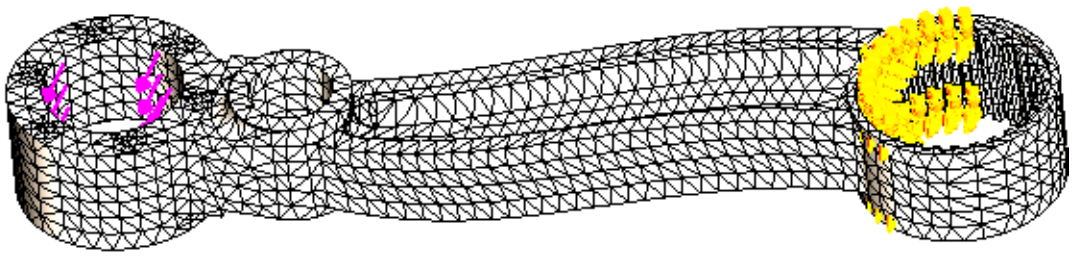

Рисунок 2 – Параметри сітки та її відображення на твердому тілі

Результати розрахунків відображені на рис. 3.

Силы реакции

Выбранный набор	Единицы	Сумма X	Сумма Y	Сумма Z	Результирующая
всей модели	N	-0.574285	-2436.05	-0.0600345	2436.05

Моменты реакции

Выбранный набор	Единицы	Сумма X	Сумма Y	Сумма Z	Результирующая
всей модели	N.m	0	0	0	0

а – результуючі сили

Имя	Тип	Мин	Макс
Напряжение1	VON: Напряжение Von Mises	5857.75 N/m^2 Узел: 8852	4.98912e+007 N/m^2 Узел: 15661

б - вузлові напруження Von Mises

Имя	Тип	Мин	Макс
Перемещение1	URES: Результирующее перемещение	0 mm Узел: 1922	0.451078 mm Узел: 18775

в - епюра розподілу переміщень URES

Имя	Тип	Мин	Макс
Деформация1	ESTRN: Эквивалентная деформация	2.76006e-008 Элемент: 10801	0.000161292 Элемент: 10224

г – деформація ESTRN

Имя	Тип	Мин	Макс
Запас прочности1	Авто	11.3246 Узел: 15661	96453.4 Узел: 8852

д - запас міцності

Рисунок 3 – Результати розрахунків сошки

Так як мінімальний коефіцієнт запасу міцності k = 11.3246, то можлива оптимізація розмірів сошки (наприклад, ребер жорсткості) в сторону їх зменшення, що призведе до економії матеріалу.

Отримані результати підтверджують актуальність проведеного дослідження при визначенні граничних можливостей сошки.

Список використаних джерел

1. Ремонт обслуживание эксплуатация автомобилей Иж 2126 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.autoprospect.ru/izh/2126-oda/17-rulevoe-upravlenie.html

2. Основи методу скінченних елементів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ir.stu.cn.ua/handle/123456789/11250

Шестопал Оксана Василівна
викладач математики, спеціаліст, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, oksanashestopalpl@gmail.com

Пилипенко Людмила Олександрівна
викладач математики, спеціаліст вищої категорії, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, puras.lyuda@gmail.com

ПРЕЗЕНТАЦІЯ САЙТУ «МАТЕМАТИКА «В ШОКОЛАДІ»

У відповідь на проблему популяризації математики як предмету, оптимізації навчального процесу, організації роботи зі студентами індивідуальної форми роботи та в рамках конкурсу педагогічних інновацій ми з Людмилою Олександрівною Пилипенко створили освітній сайт «Математика в шоколаді» https://chocomath.jimdo.com/. Сайт створено засобом конструктору сайтів «Джімбдо».

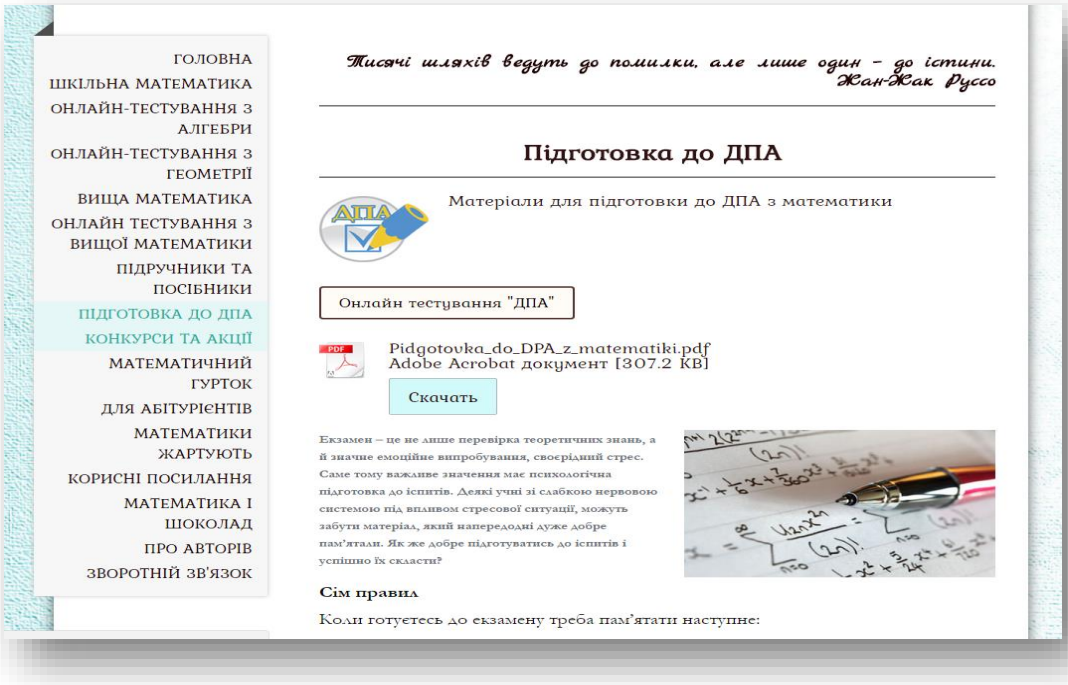

Даний освітній інтернет-ресурс містить низку теоретичних, практичних матеріалів для позааудиторної роботи студентів. Так, на сторінках «Математика ЗОШ» і «Вища математика», студенти можуть знайти інформацію для підготовки до лекційних, практичних занять, зручні короткі конспекти, ілюстративні таблиці, тренувальні самостійні роботи, тощо.

Зручною формою контролю та самоконтролю знань студентів є онлайн-тестування з окремих програмових тем. Нами було розроблено та впроваджено в

практику роботи ряд онлайн-тестів на базі платформи Гугл, посилання на які розміщено відповідно на сторінках «Онлайн-тести з математики та вищої математики». Для полегшення орієнтування студентів в морі інтернет-інформації з предметів передбачені сторінки «Підручники та посібники», «Підготовка до ДПА» та «Корисні посилання».

Окрім змістовного навчального навантаження сайт «Математика в шоколаді» містить і достатньо цікавої інформації для математичного відпочинку студентів. Для переконання студентів в тому, що математика може бути захоплюючою, вражаючою, романтичною і веселою на сайті передбачені рубрики «Конкурси та акції», «Математичний гурток», «Математики жартують» та дібрано до кожної зі сторінок тематичний вислів видатних особистостей.

Мало хто знає, що останні дослідження показали, що шоколад покращує математичні здібності, про це, як би виправдовуючи таку жартівливу назву, розміщена відповідна стаття (URL: http://scienceblog.ru/2009/04/27/shokolad-uluchshaet-matematicheskie-sposobnosti/).

Окрім вищеназваного сайт містить інформацію про авторів та форму для зворотнього зв'язку.

У рамках профорієнтаційної роботи на сайті розміщена сторіночка для абітурієнтів, де є всі необхідна інформація про наш начальний заклад з посиланням на офіційну сторінку.

Сайт активно використовується в навчальному процесі вже декілька місяців і можна зробити висновок, що це дуже зручна, як для студента так і для викладача, форма обміну інформацією.

Зазначимо, що за результатами конкурсу "Педагогічні інновації" у 2017 році наш сайт отримав ІІІ місце у номінації "Освітній веб-сайт викладача". Але наша робота триває.

Даниско Оксана Володимирівна
кандидат педагогічних наук, викладач кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури факультету фізичного виховання, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, oksana.danisko76@gmail.com

ОСВІТНІ МОЖЛИВОСТІ ВІРТУАЛЬНОЇ КІМНАТИ GOOGLE CLASSROOM

Стрімкі зміни, що відбуваються в інформаційному суспільстві, зумовлюють модернізацію освіти у загальносвітовому контексті. Вітчизняна освітня система в умовах сталого розвитку також потребує інноваційних перетворень. Це актуалізує проблему пошуку та впровадження новітніх освітніх технологій, що за сучасних умов стають невід'ємною частиною електронного навчання, а відтак потребують системного підходу щодо управління навчальним процесом (від планування змісту курсу до контролю якості знань слухачів), створення віртуальних навчальне середовищ.

Керованими навчальними середовищами, є системи управління навчальною діяльністю (СУН, англ. LMS – *Learning Management System*), що використовується для розробки, управління та поширення навчальних онлайн-матеріалів із забезпеченням спільного доступу [5]. У зарубіжному освітньому просторі достатньо відомими є такі СУН, як Blackboard, ILIAS, eFront, Moodle, Прометей, Sakai, ShareKnowledge тощо, хоча це далеко не повний список. Невпинний розвиток та вдосконалення, розширення та функцій системи управління навчальною діяльністю на вимогу часу зумовлює набуття кожної з них ознак віртуального навчального середовища.

Віртуальне навчальне середовище (ВНС, англ. VLE – *Virtual Learning Environment*) ми розглядаємо як програмну систему, створену для підтримки процесу дистанційного навчання з акцентом саме на навчанні, а не на управлінні навчальним процесом. ВНС зазвичай використовує інтернет і надає засоби для оцінювання, комунікації, завантаження матеріалів, повернення робіт студентів, оцінювання колег, управління групами студентів, опитування, збирання оцінок студентів, тощо. Серед особливостей – широке запровадження інтерактивних технологій веб 2.0. – соціальних інтернет-сервісів [2].

В освітньому просторі України найбільш представленими є такі системи СУН, як Edmodo, Canvas, Moodle, G Suite for Education. Остання, як засвідчує практичний досвід, стрімко набуває популярності з огляду на доступність, зручність використання, інтерактивність та інтегративність. Вона є яскравим прикладом комбінування функцій системи управління і функцій підтримки навчального процесу, а отже, ми розглядатимемо її як віртуальне навчальне середовище.

Як освітнє віртуальне середовище G Suite for Education містить в собі структурних комопнентів, що за вдумливого використання можуть створити єдиний освітній віртуальний простір:

1. Інструментальне обладнання для створення електронних навчальних матеріалів (диск для зберігання інформації обсягом 15 Гб, документи, таблиці, презентації, фото- та аудіо- банки, відеоредактори, геосервіси, віртуальні подорожі тощо - Google Drive, Google Docs, Google Sheets, Google Slides, Google Photos, YuoTube, Google Maps, Google Expeditions тощо).

2. Сервіси для розміщення матеріалів (надання доступу до матеріалів) і обліку діяльності учнів (електронна пошта, сайти, мережеві щоденники (блоги), календар, опитувальні форми, віртуальна кімната – Gmail, Google Sites, Google Blogger, Google Calendar, Google Forms, Google Classroom тощо).

3. Сервіси для інтерактивної взаємодії учасників навчального процесу (вебінари, чати, форуми, соціальні мережі – Hangouts, Gmail, Google+ тощо).

Одним із нових сервісів G Suite for Education, як басимо, є Google Classroom. Зазначимо, що ліцензія на використання Google Classroom як системи навчання донедавна надавалась безоплатно лише для державних освітніх закладів з метою провадження формальної освіти і вимагала доменної реєстрації. Утім, навесні 2017 року компанія Google представила також приватну версію продукту, яка надає можливість неформальним центрам навчання, приватним школам та репетиторам також безкоштовно користуватися цим сервісом з персонального аккаунту Google.

Нині Google Classroom – це хмарна кіберкімната, в якій гармонійно інтегруються як основні сервіси та додатки Google, так і легко вбудовуються інтерактивні інструменти для підтримки навчання і викладання сторонніх розробників (приміром, інтерактивні вправи, ментальні карти, віртуальні дошки, електронні зошити тощо), є можливість контролювати рівень участі студентів в обговоренні завдань, генерувати оцінки за будь-якими стандартами оцінювання, призначати нових викладачів.

Наразі сервіс доступний 42 мовами, зокрема українською. Інтерфейс оптимізований для роботи на мобільних пристроях різних операційних систем, включаючи популярні електронні книги [7].

З 2016 року в рамках експериментальної програми організації змішаного навчання викладачі факультету фізичного виховання Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка долучились до використання сервісу Google Classroom на платформі G Suite for Education.

Аналіз наукової літератури [1, 4, 7, 8] та власний практичний досвід дозволив визначити такі переваги сервісу Google Classroom:

Зручність налаштування. При створенні класу автоматично генерується певний код, який студенти, котрі мають обліковий запис у поштовому сервісі Gmail, використовують для приєднання до спільноти (рис. 1).

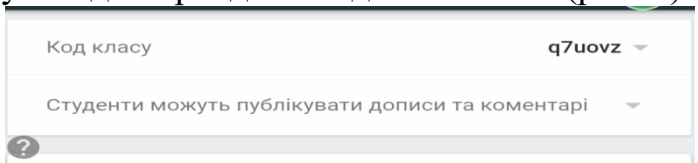

Рис. 1. Елемент «Код класу» Google Classroom

Цей процес усуває необхідність створення попередніх реєстрів. Все, що необхідно викладачеві – повідомити зручним способом цей код студентам. Додавання слухачів на курс може відбуватися кількома способами: 1) на домені G Suite for Education, як правило, адміністратор завчасно формує список студентів за групами та надає їм доступ до сервісу інтернет-розсилкою згенерованих повідомлень; 2) на персональному аканті Google автоматично заповнює дані за допомогою контактів поштового клієнту і студенти отримують на електронну адресу лист-запрошення.

2. **Автоматизація**. Коли вчитель створює клас у середовищі Google Classroom, папка «Classroom» автоматично створюється як на його Google-диску з новими вкладеннями для кожного класу, так і на дискові кожного учня з окремими папками для класів, до яких вони приєднуються. Це дозволяє упорядковувати інформацію (документи, презентації, таблиці тощо) у структурованому вигляді та зберігати її в одному місці, до якого є доступ з будь-якого пристрою.

Викладач може створювати і приєднуватися до кількох віртуальних кімнат, а також розташувати їх у будь-якій послідовності простим перетягуванням, що значно полегшує орієнтацію в безлічі класів (рис. 2).

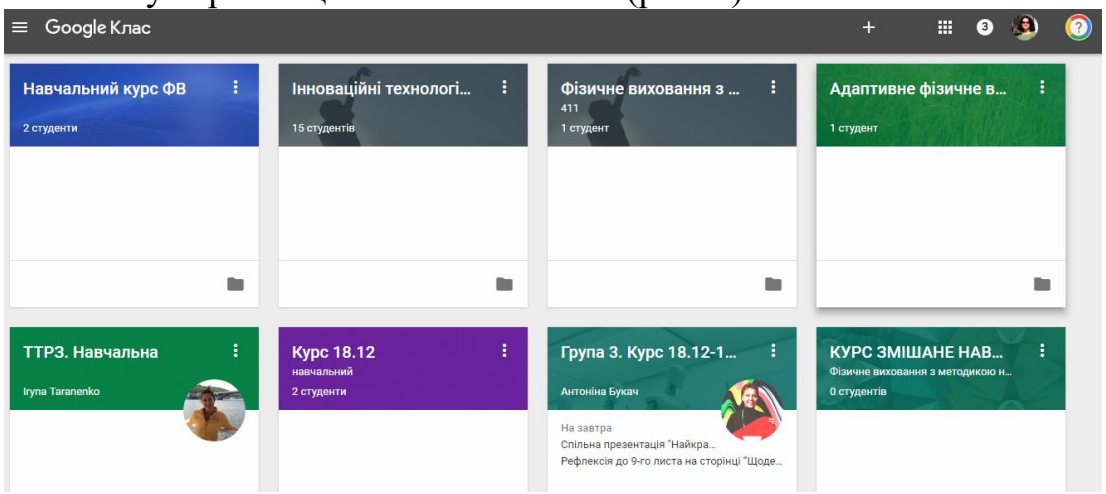

Рис. 2. Сторінка головного меню сервісу Google Classroom

3. **Простий інтерфейс**. Робота в курсі полегшується навігаційною системою, зрозумілою для викладача і студентів на інтуїтивному рівні.

У горизонтальній навігаційній панелі ресурс містить три вкладники: «Потік», «Студенти», «Інформація». В першій відображаються активності курсу, в другій – список студентів та їх електронні адреси; у третій містяться відомості про викладача, доступ до матеріалів курсу на дискові, календар з розкладом занять. Цю вкладнику також можна використати для налаштування навчальних планів, додаткових матеріалів (рис. 3).

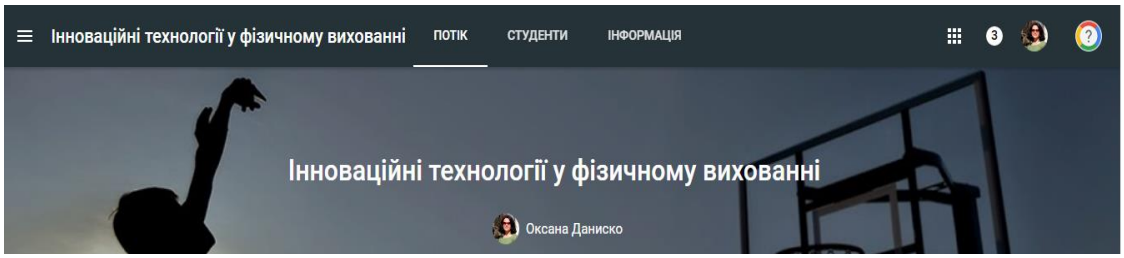

Рис. 3. Горизонтальна панель віртуального класу

На вертикальній бічній панелі міститься інформація про перелік актуальних завдань, а також структуровані в окремі блоки/теми навчальні матеріали, перехід до яких здійснюється в один клік. І викладач, і студенти можуть побачити всі завдання на головному екрані класу у вкладниці «Потік». Це дозволяє контролювати діяльність як у конкретному класі, так і одразу в кількох класах (рис. 4).

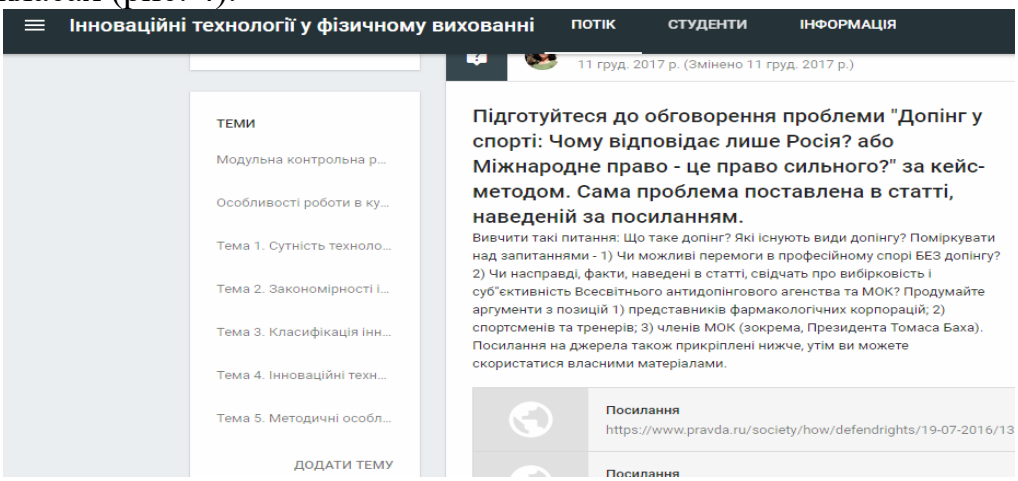

Рис. 4. *Рис. 3. Вертикальна бічна панель віртуального класу*

Так само в один клік викладач може додати навчальні ресурси до класу. Це може бути запитання (відкрите або з варіантами вибору); оголошення; завдання (що містить як один, так і кілька компонентів – документи, презентації, відео, посилання на інтернет-ресурс тощо, а за потреби використати повторно наявний допис (рис. 5)

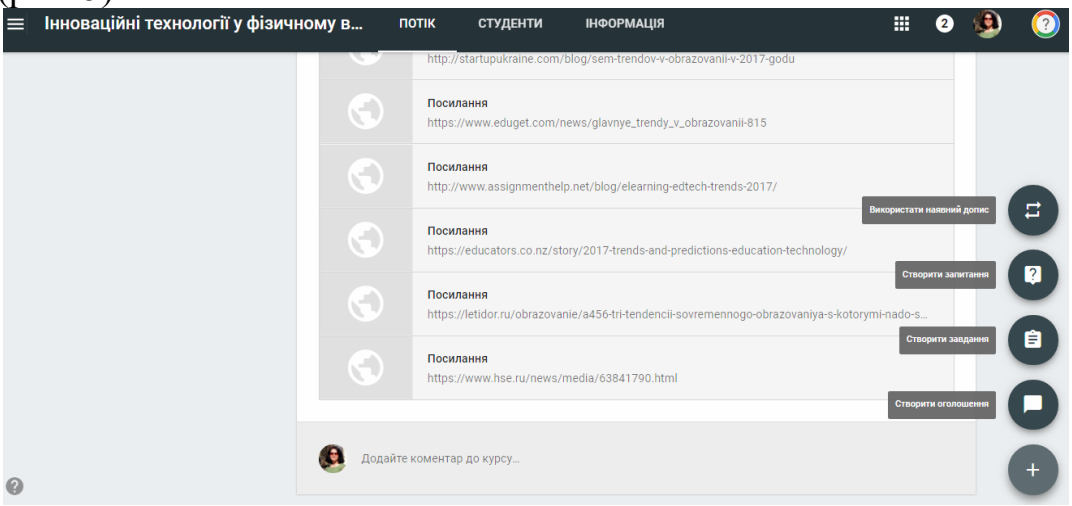

Рис. 5. Інтерфейс додавання активностей у курс

4. **Можливість планувати та встановлювати терміни виконання завдань**. Будь-який з елементів активностей (завдання, запитання, оголошення) викладач може опублікувати негайно, може зберегти у вигляді чернетки або запланувати для подальшої публікації на конкретний день і час. Це означає, що викладач може заздалегідь спланувати курс, а по мірі його опрацювання надавати студентам доступ до конкретних матеріалів, а також за потреби переформувати матеріал в інші розділи курсу чи класи або ж взагалі його видалити (рис. 6).

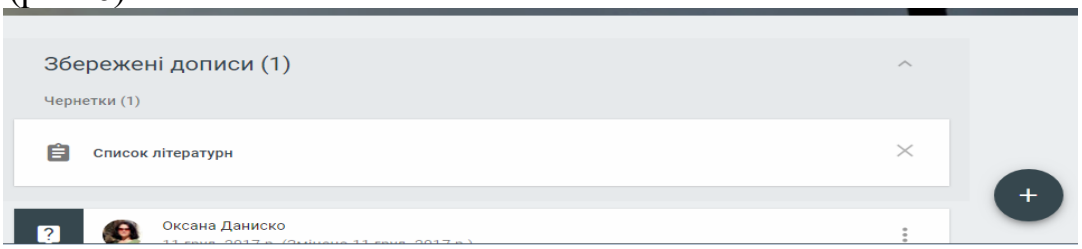

Рис. 6. Приклад прихованого завдання у вигляді чернетки

Також при створенні кожного завдання викладач може визначити терміни його виконання. Це дозволяє і викладачеві і студентам контролювати власні активності, визначати темп та планувати час задля опрацювання матеріалів (рис. 7).

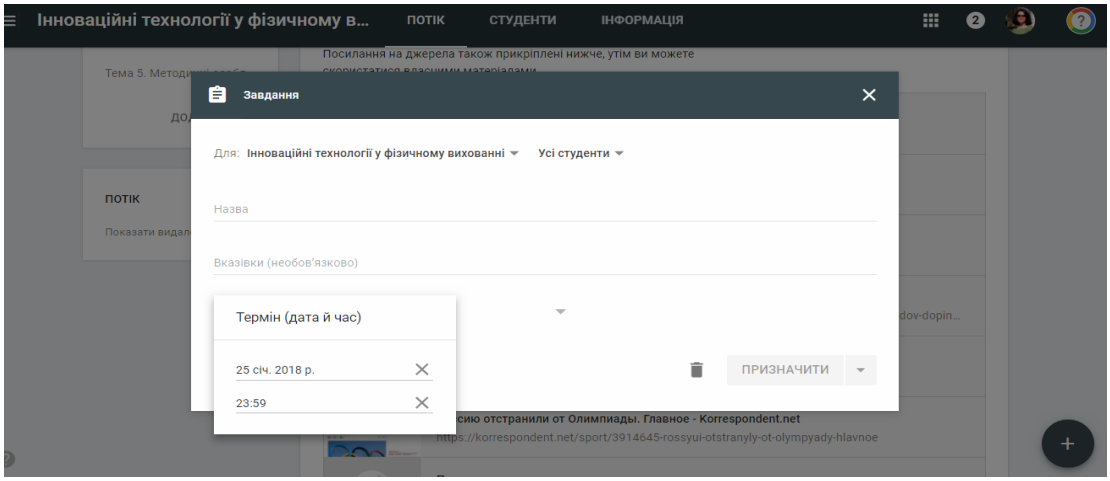

Рис. 7. Інтерфейс панелі планування терміну і часу виконання завдання

5. Зворотній зв'язок. Завдяки поєднанню оголошень, створених викладачем у віртуальному класі, та інтегрованим можливостям коментування завдань, у викладача та студента завжди є можливість комунікації (як синхронної, так і асинхронної) і відстеження статусу кожного завдання в реальному часі. Сервіс дозволяє також створювати опитування і тематичні дискусії, відтак у студентів є можливість відповідати на поставлені запитання викладача та обмінюватися матеріалами з іншими учнями. При цьому важливо зазначити, що освітня взаємодія може відбуватися між викладачем та окремим студентом, а може мати груповий чи колективний характер (наприклад, перегляд та коментування індивідуального текстового завдання або робота над спільним проектом у Google-презентації тощо).

5. **Персоналізація та індивідуалізація**. З вересня 2017 року всі завдання, роботи та оцінки (виконані чи не виконані, оцінені чи ні), які були призначені у рамках будь-якого класу, відображаються на індивідуальній сторінці студента. Така сторінка генералізована і автоматично оновлюється Google Classroom з метою автоматизації відомостей щодо прогресу у вивченні навчального матеріалу.

Важливо відзначити також, що незважаючи на те, що в Google Classroom відсутній журнал оцінювання як елемент, викладач має можливість виставити числову оцінку і сформувати відомості навчальних досягнень. Градуйовані матеріали можна експортувати та завантажити в середовище класу або як CSV, або як Google-Таблицю (рис. 8). Це дозволяє студентам відстежувати свій прогрес з курсу, а також унаочнює теми, що потребують доопрацювання.

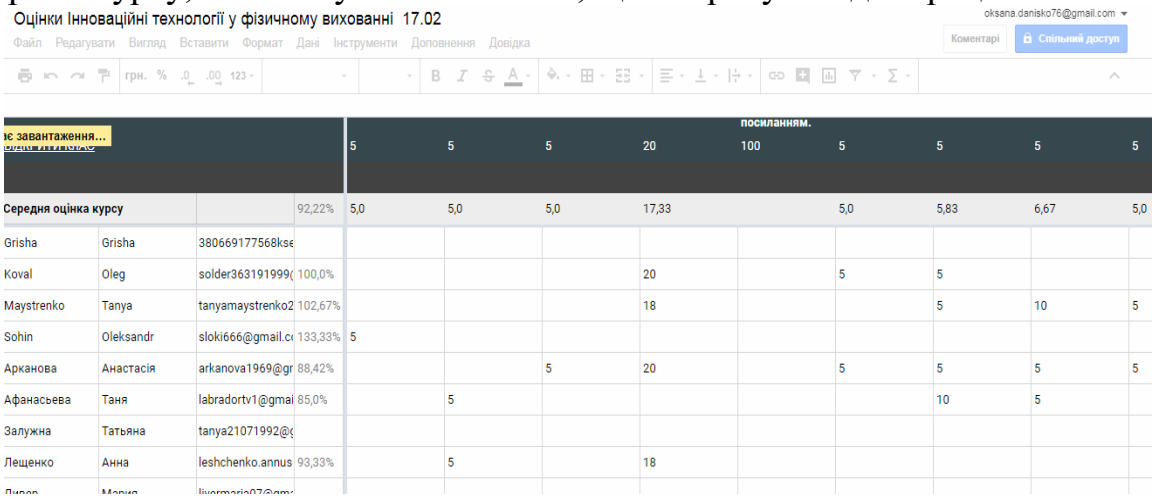

Рис. 8. Приклад сформованої таблиці оцінок курсу

Значно розширює можливості реалізації індивідуального підходу до кожного студента опція, що дозволяє викладачеві призначати завдання як для всього потоку, так і поширювати індивідуальні копії для кожного або конкретного учня в класі.

Важливою для дистанційних курсів є проблема ідентифікації слухачів, що пов'язана з рівнем самостійності виконання завдань. Для тих студентів, які користується Google Classroom з мобільних пристроїв у зв'язку з відсутністю персональних комп'ютерів, з'явилася можливість змінювати свій профіль з додатку на платформі Android. Водночас у разі зловживань з боку студентів (непристойних фотографій або фотографій інших осіб), у адміністратора домену G Suite є налаштування для відключення можливостей користувачам змінити свій фото-профіль.

Зважаючи на вищезазначене, погодимося з думкою вітчизняних науковців В. Гриценко та І. Юстик [3] та С. Тарасової [6] про те, що сервіс Google Classroom дає можливість індивідуалізувати навчальний процес, спрощуючи роботу, разом з тим збільшуючи кількість індивідуально-групових методів і форм навчання; сприяє підвищенню навчальної мотивації, дозволяє економити час підготовки до навчання; а наочність і інтерактивність інформації при подібній організації сприяє кращому засвоєнню інформації; дозволяє поєднувати процеси вивчення,

закріплення та засвоєння навчального матеріалу, які під час традиційного навчання відокремлені один від одного.

Отже, сервіс Google Classroom як система управління навчальною діяльністю в освітньому віртуальному середовищі G Suite for Education фактично дозволяє викладачам організовувати стандартний навчальний процес засобами інтернет-технологій. Він дозволяє: розміщувати електронний навчальний матеріал різних форматів (документи, презентації, таблиці, відео, посилання на інші ресурси, інтерактивні вправи, тести тощо); надавати різний рівень доступу до навчального матеріалу (перегляд, коментування, редагування); організувати взаємодію учасників навчального процесу засобами мережевих комунікацій; здійснювати контроль за ходом вивчення матеріалу та виконання завдань, що дає підстави ідентифікувати даний сервіс як віртуальне освітнє середовище.

Список використаних джерел

1. Введение в Google Classroom. Краткий обзор особенностей и функций LMS-системы от цифрового гиганта Google. Взято з: https://newtonew.com/web/vvedenie-v-google-classroom.

2. Віртуальне навчальне середовище. Взято з: https://uk.wikipedia.org/wiki

3. Гриценко В. Використання сервісу Google Classroom для управління освітніми процесами. Взято з: http://www.cuspu.edu.ua/ua/ntmd/konferentsiy/2015-10-06-06-17-54/sektsiia-4/3930-vykorystannya-servisu-google-classroom-dlya-upravlinnya-osvitnimy-protsesamy

4. Лавров А. Новые возможности Google Classroom к 1 сентября. Взято з: http://www.andreylavrov.com/2017/08/google-classroom-new-features.html

5. Система управління навчанням. Взято з: https://uk.wikipedia.org/wiki/

6. Тарасова С. М. Інформаційно-комунікативні технології в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом. Науковий вісник МДУ імені В.О.Сухомлинського. Вип. 1.31. Педагогічні науки. Миколаїв, 2010. С.173–180.

7. Google Classroom – онлайн класс для эффективного обучения. Взято з: http://www.web2me.ru/google/classroom/

8. Fenton W. Google Classroom. Взято з: https://www.pcmag.com/review/354506/google-classroom

Дронь Вікторія Василівна

голова циклової комісії математичної та природничо-наукової підготовки, викладач фізики та астрономії, Прилуцький агротехнічний коледж,

viktoriya.dron13@gmail.com

СУЧАСНІ ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ОСВІТНІХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПРИКЛАДІ ІНТЕРАКТИВНОГО РЕСУРСУ PLIKERS

Останні технологічні досягнення беззаперечно вплинули як на наше життя, так і на освітні технології. Сучасні технології швидкими темпами ввійшли у нашу буденність, полегшили наше життя. Використовувати технічні інновації як

інструмент вдосконалення навчального процесу, на моє глибоке переконання, сучасна необхідність!

Тестування на заняттях, як спосіб контролю та корекції знань студентів, давно вже широко впроваджується в навчанні. Воно розглядається сьогодні, в основному, як спосіб ефективної перевірки результатів навчання чи ступеня готовності до тієї чи іншої діяльності. Широке розповсюдження цього виду перевірки обумовлене двома особливостями тестів:

високою технологічністю перевірки результатів тестування;

незалежністю результатів тестування від суб`єктивної думки тих, хто перевіряє.

До переваг тестового контролю відносять здатність:

формувати цілі та методи навчання, фокусуючи увагу на головному й на вмінні застосовувати здобуті знання;

забезпечувати оперативний зворотній зв`язок у навчанні, що дозволяє вчасно коригувати навчальний процес.

Використовуючи систему тестування на заняттях найбільшими проблемами є:

прискорення процесу перевірки тестів?

вдосконалення та автоматизація процесу аналізу та систематизації відповідей студентів?

налагодження своєчасного зворотного зв’язку та актуального самоаналізу?

Проаналізувавши різні технології тестування ми зупинилися на цікавому сервісі plickers.com. Ідея належить вчителю математики з США штат Каліфорнія. Сервіс безкоштовний з широкими можливостями систематизації, обліку та аналізу й урізноманітнює процес тестування.

Plickers це мобільний додаток для викладачів, що допомагає влаштовувати опитування прямо в аудиторії.

Програма працює дуже просто. Основу складають мобільний додаток, сайт і роздруковані картки з QR–кодами. Кожному студенту видається по одній картці. Сама картка квадратна й має чотири сторони. Кожній стороні відповідає свій варіант відповіді (A, B, C, D), який вказаний на самій картці. Викладач задає питання, студент обирає правильний варіант відповіді піднімає картку відповідною стороною. Викладач за допомогою мобільного додатку сканує відповіді в режимі реального часу (для зчитування використовується технологія доповненої реальності). Результати зберігаються в базі даних і доступні як безпосередньо в мобільному додатку, так і на сайті для миттєвого або відкладеного аналізу.

Рис. 1. Робота з Plickers в класі

Сканування та перевірка відбувається моментально, що дозволяє одразу провести самоаналіз та роботу над помилками, що є дуже важливим етапом (рис. 2.).

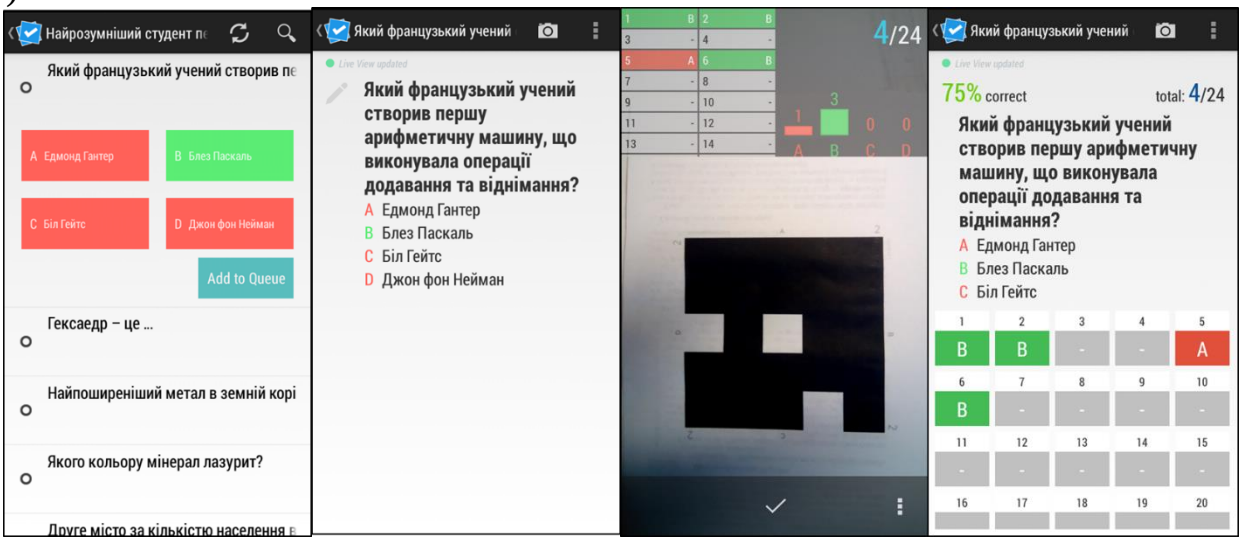

Рис. 2. Вигляд питання на мобільному телефоні:
1. Вибір питання; 2. Вибране питання;
3. Режим сканування відповідей; 4. Режим відповідей.

Велика перевага такого способу – це можливість бачити діаграму відповідей студентів у режимі реального часу!

Крім того викладач не витрачає час та зусилля на перевірку тестів – все відбувається автоматично, що гарантує неупередженість перевірки (рис. 3.).

Також викладач на сайті plickers.com, під своїм акаунтом може створити список класів, де викладає, та мати власноруч створену бібліотеку тестів чи опитувань (рис. 4.).

Дуже зручно завжди мати «під рукою» не тільки бібліотеку тематичних опитувань, а й автоматично створені зведені таблиці аналізу тестів по групах за будь-який період часу. Це полегшує виявлення прогалин у знаннях студентів та дозволяє бачити напрямки коррекції процесу навчання та планування наступних занять (рис. 5.).

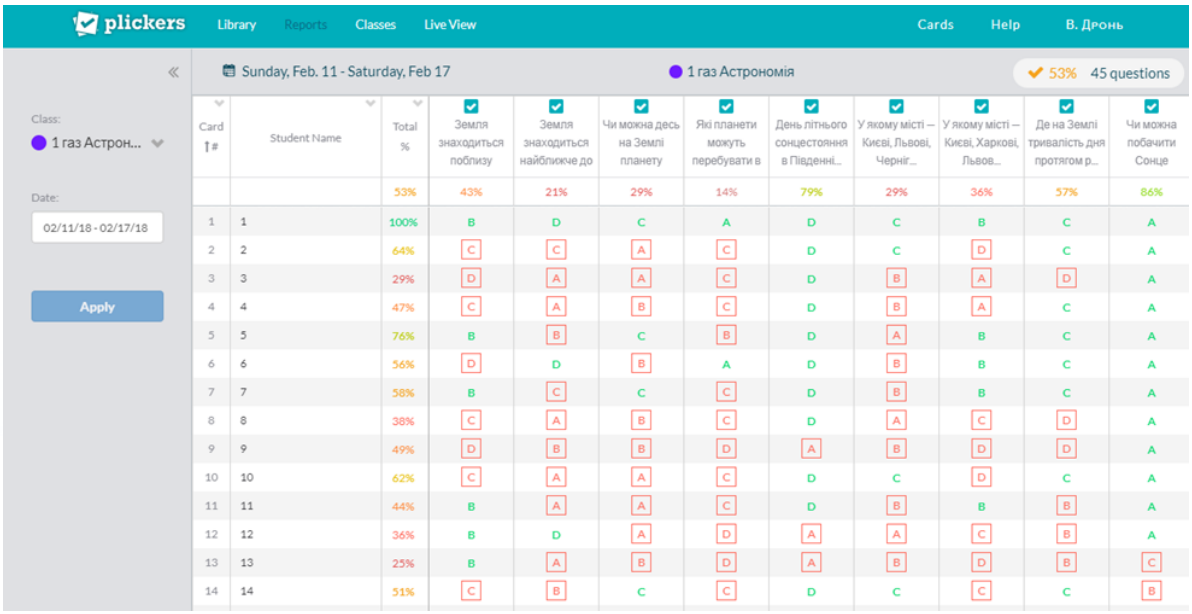

Рис. 3. Закладка «Scoresheet» (таблиця балів)

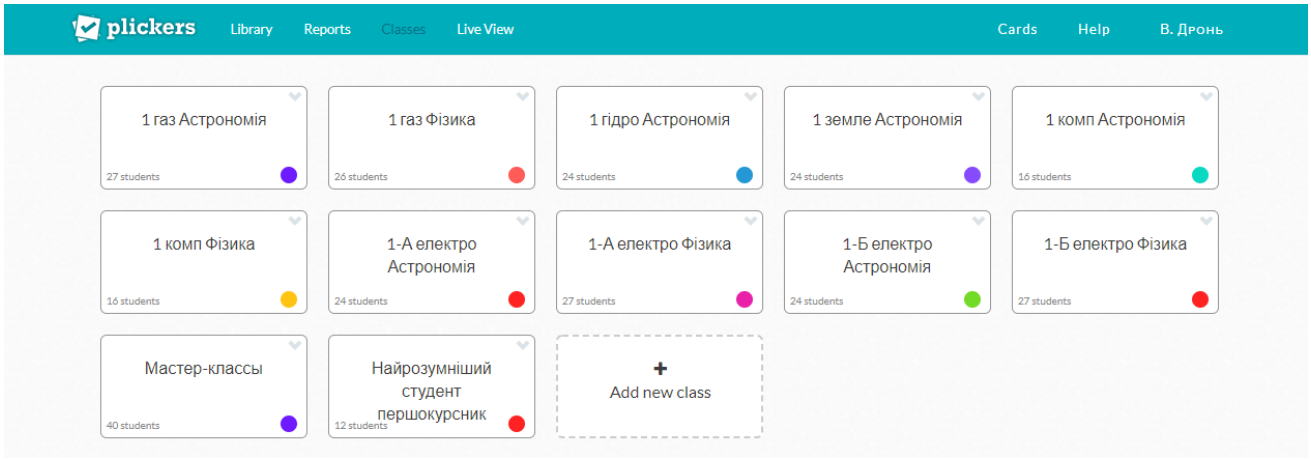

Рис. 4. Вкладка «Classes»

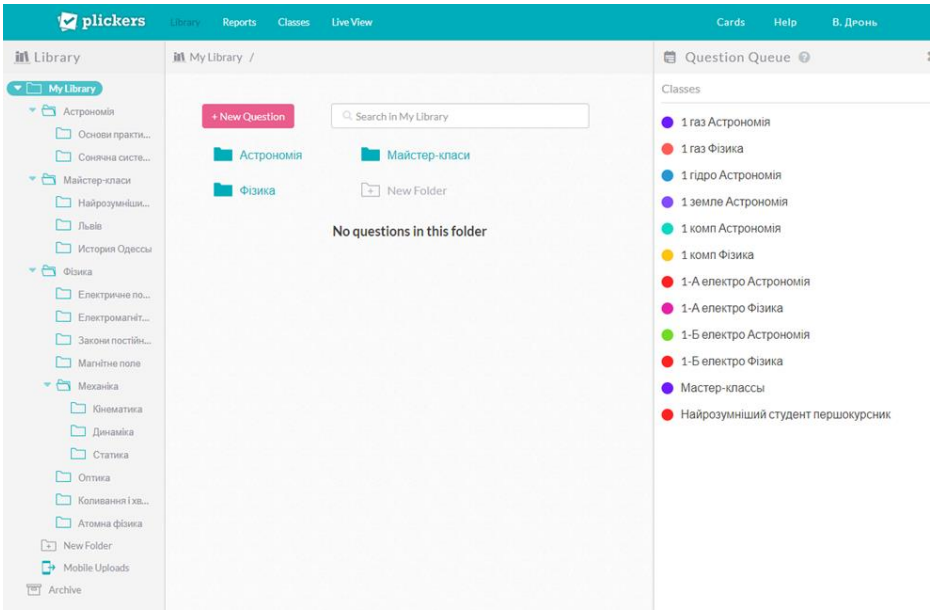

Рис. 5. Інтерфейс додатку вкладка «Library» (бібліотека)

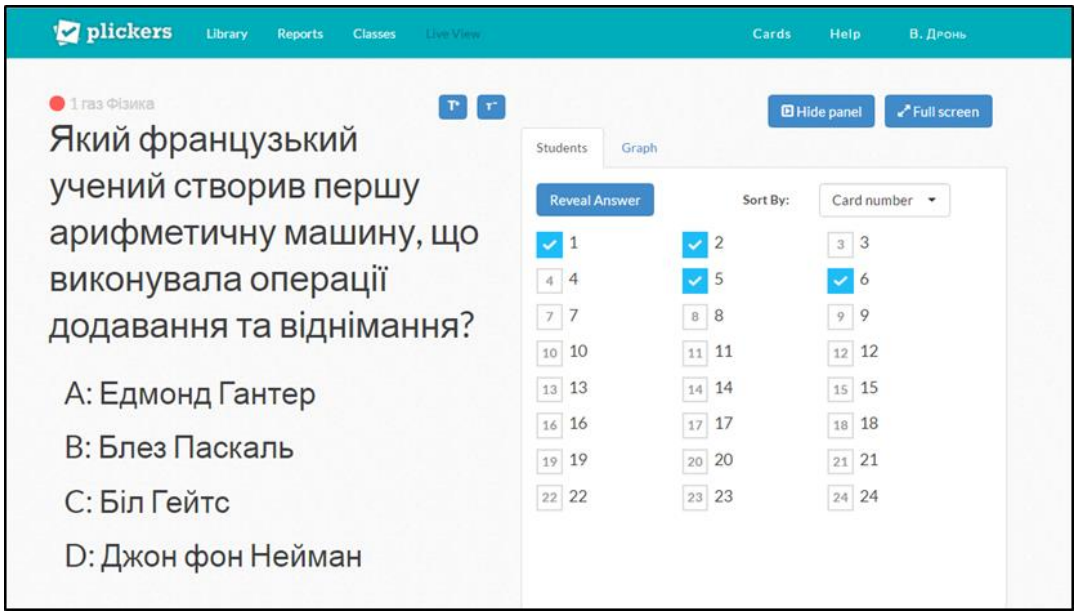

Рис. 6. Екран комп'ютера чи демонстрація екрана через проектор

Студенти захопленні, бо сприймають тестування як веселу гру, з ентузіазмом змагаються хто швидше відповідає, деякі цікавляться як це все працює, як називається програма, який сайт сервісу!

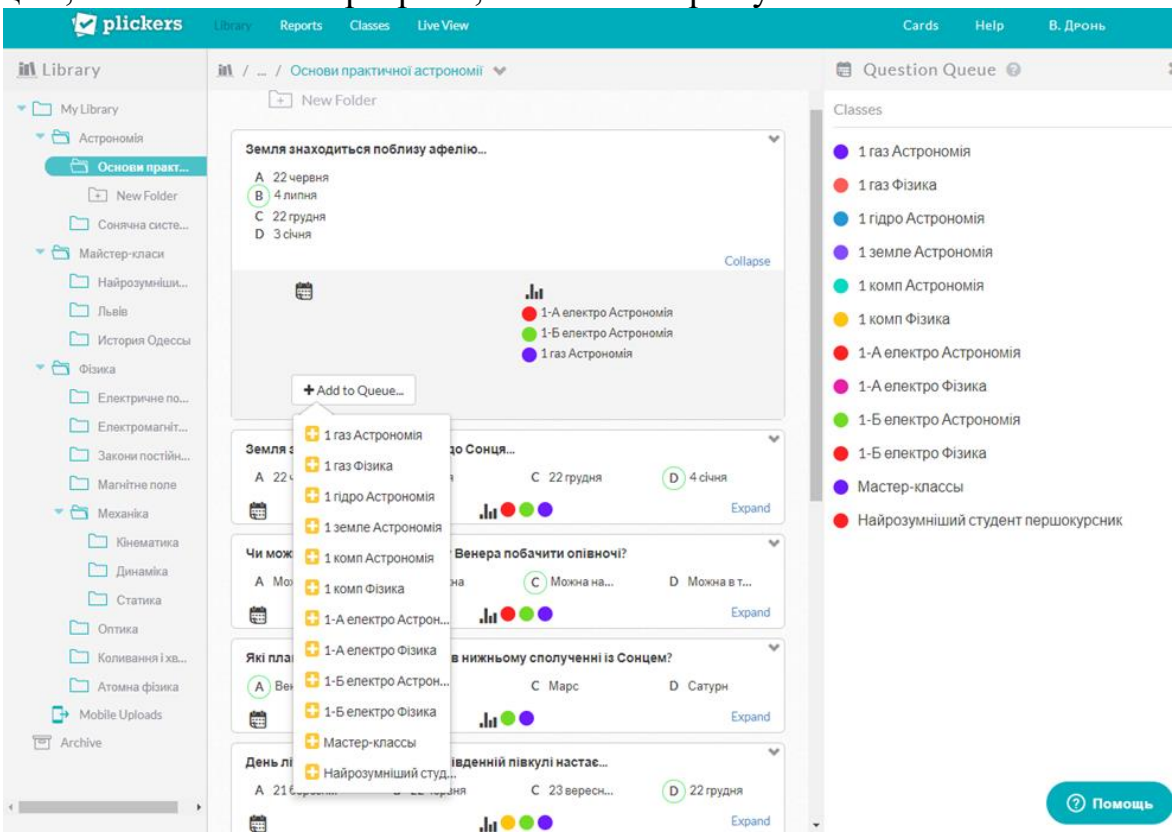

Рис. 7. Планування запитання

Як можна використовувати Plickers?

1. Фронтальне опитування в кінці заняття. Мета – зрозуміти, що студенти засвоїли за заняття, а що ні.

2. Фронтальне опитування на початку заняття за попереднім заняттям і/або заняттями. Мета – зрозуміти, що засвоїли учні, а що потрібно повторити.

3. A/B – тестування подачі матеріалу. Мета – з'ясувати, як краще розповідати студентам той чи інший матеріал. Беремо два класи (або дві групи). Розповідаємо їм один і той же матеріал, але по – різному. В кінці заняття проводимо фронтальне опитування й порівнюємо результати.

4. Проведення тестів/перевірочних робіт. При правильній підготовці перевірочні роботи можна проводити в форматі Plickers. Результати будуть доступні відразу, без необхідності перевірки та/або наявності смартфонів/комп'ютерів у студентів.

5. Аналіз роботи викладача в динаміці. Результати можна й потрібно показувати адміністрації, яка може контролювати процес засвоєння знань студентами.

Plickers дозволяє реалізувати безперервний моніторинг знань студентів, який забирає не більше кількох хвилин від заняття. Найголовніше в цьому – почати. Використання Plickers на заняттях дозволяє викладачу спростити собі життя та поліпшити зворотний зв'язок між собою і студентами. Для студентів цей додаток – свого роду розвага, що дозволяє трохи відволіктися від рутинних занять і в ігровій формі відповідати на питання. Найголовніше, що Plickers – це дуже проста технологія, яка не вимагає практично нічого, і яку будь–який викладач може почати застосовувати хоч завтра. Крім того, використовуючи свій смартфон на занятті, викладач дає приклад студентам подивитися на свої гаджети як на цінні інструменти, які підтримують навчання, а не відволікають!

Список використаних джерел

1.Сім платформ для створення тестів. [Електронний ресурс] / Освіта.ua – 05. 02. 2015. Режим доступу: http://osvita.ua/school/method/technol/45747/ .

2. Майоров А.Н. Теорія і практика створення тестів. М., “Інтелект центр”, 2001.

3. https://www.plickers.com/

Ісак Людмила Марківна

старший викладач кафедри математики, інформатики та методики навчання, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», isakluda@ukr.net

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Останнім часом для сучасної освіти характерне застосування технологій, які сприяють індивідуалізації навчання, діяльнісній активізації студентів, діалоговій взаємодії між викладачем і студентом (педагогіка співробітництва). Цілком очевидно, що лише за таких умов можна досягти основних дидактичних цілей нової системи навчання. При цьому її значущість полягає у спрямуванні навчального процесу на перетворення кожного студента, за сприятливої для

навчання атмосфери, в суб'єкт пізнання, реалізації його творчого потенціалу, розвитку обдарованості, креативності, новаторства. Ідеї співробітництва давно викликали значний інтерес, стали предметом досліджень, доцільність їх впровадження не викликає сумнівів і заперечень.

Сучасна освітня ситуація вимагає оновлення багатьох сторін педагогічної діяльності, обумовлює необхідність впровадження інноваційних технологій, активних форм і методів навчання. Нові технології у вищій школі сприяють розвиткові професійних якостей та індивідуальних здібностей особистості студента. Активні форми і методи навчання дозволяють студентам розвивати творче мислення, сприяють їхньому залученню до рішення проблем, максимально наближених до професійних. У плані формування сучасного інформаційного середовища в нашому суспільстві відбуваються революційні зміни. Йде процес тотальної комп'ютеризації всіх сфер життя, у тому числі й освітньої, який буде висувати особливі вимоги до професійних, ділових і особистісних якостей сучасного фахівця.

Сучасне розуміння педагогічної технології, розкрите в роботах В.П. Безпалька [1, с.26-28], В.І. Богомолова, О.О. Вербицького, О.Я. Савельєва, Н.Ф. Тализіної, В.В. Юдіна та інших, дає можливість говорити про педагогічну технологію як про цілісну систему компонентів, до якої входять задачі, мета, зміст, процес навчання і т. ін. [6, с.151]. У своїх працях І.А.Зазюн та О.М.Пєхлта розглядають психолого-педагогічні аспекти використання нових інформаційних технологій у навчальному процесі [5, с.78-80].

На думку науковців, таких як В.П. Беспалько, П.Я. Гальперін, М.І. Жалдак, І.І. Мархель та ін., упровадження комп'ютерних засобів у навчальний процес поширило теорію і методику освіти шляхом застосування в навчальному процесі нових різноманітних дидактичних засобів [1, с.123-126].

Результати численних вітчизняних педагогічних досліджень свідчать про те, що студенти недостатньо володіють методологічними та економічними знаннями. Більш високий рівень знань вони виявляють, оволодіваючи фактологічним матеріалом, уміють відтворювати знання та застосовувати їх у знайомій ситуації.

Природно припустити, що використання різних засобів інформаційних технологій повинне залежати від цілей освіти, що визначаються в професійних навчальних закладах на основі моделі фахівця конкретної спеціальності. Підготовка фахівців вимагає засвоєння знань у предметному середовищі навчальних дисциплін на різних рівнях засвоєння. У зв'язку з цим необхідно чітко уявляти, на яких рівнях засвоєння знань можливе використання інформаційних технологій. Рівень засвоєння знань тих, кого навчають, у предметній області дисципліни повинен враховуватися при виборі стратегії навчання і комп'ютерних засобів її підтримки.

При використанні інформаційних технологій у навчальному процесі форми традиційної взаємодії «викладач-студент» змінюються, оскільки, по-перше, вводяться нові засоби навчання, що стає необхідною сполучною ланкою процесу (наприклад, у дистанційній освіті це тільки система «студент-

комп'ютер-викладач»), по-друге, студент перетворюється з об'єкта навчання в суб'єкт навчання завдяки різним особливостям навчання з застосуванням інформаційних технологій, що полягають в: активній позиції студента; переході процесу пізнання з категорії «учити» у категорію «вивчати» яку-небудь дисципліну усвідомлено і самостійно; інтерактивному зв'язку з різними освітніми ресурсами (бібліотеки, словники, енциклопедії) і освітніми співтовариствами (колеги, консультанти, партнери); інформаційній насиченості і гнучкості методики навчання з застосуванням інформаційних технологій; «зануренні» в особливе інформаційне середовище, що якнайкраще мотивує і стимулює процес вивчення. Вважаємо, що ця модель навчання буде працювати лише за умов необмеженого доступу викладача і студентів до комп'ютерів сучасного рівня, а не епізодичного проведення деяких занять з дисципліни із застосуванням інформаційних технологій.

Інформатизація сфери освіти повинна деякою мірою випереджати інформатизацію інших напрямів суспільної діяльності, оскільки саме тут закладаються соціальні, психологічні, загальнокультурні, а також професійні передумови інформатизації кожної особистості і, отже, усього суспільства.

Педагогові необхідний досить високий рівень інформаційної і педагогічної культури, що повинен служити орієнтиром вибору педагогічних програмних засобів і оптимального їхнього використання, щоб стимулювати заповнення ринку комп'ютерних програмних засобів навчального призначення дидактично обґрунтованими програмними засобами. Інформаційно-комп'ютерна система навчання повинна бути універсальною і відкритою, щоб викладач мав можливість сам формувати і змінювати навчально-методичний комплекс, що включає в себе як активізуючий елемент комп'ютерну техніку, що інтенсифікував би навчальний процес і формував у студентів позитивну психологічну установку на роботу з комп'ютером. Розробка і використання програмних педагогічних комп'ютерних засобів буде ефективніше при їхній орієнтації:

ефективність використання в реальному навчальному процесі, що сполучить комп'ютерний і некомп'ютерний шлях, а не тільки в спеціально організованих експериментальних умовах;

сучасні дидактичні ідеї, замкнуті на конкретній цілі навчального закладу, що одержать розвиток на методичному рівні ефективного їх використання не тільки в спеціально організованих експериментальних умовах, але в реальному навчальному процесі;

розв'язання сьогоднішніх проблем середнього педагога, що володіє початковим рівнем інформаційної культури, і на поетапне підвищення цього рівня в процесі розвитку його потреб;

системний підхід при визначенні структури й організації використання педагогічних програмних засобів, що гарантує поетапний перехід до більш високого рівня інформаційних педагогічних технологій у міру нагромадження необхідного емпіричного матеріалу;

багаторівневу класифікацію програмних засобів і гармонічне їх

використання.

Основними напрямами підготовки студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчання, є створення стандартів за напрямами освіти, в яких домінував би діяльнісний аспект засвоєння змісту із урахуванням загальноєвропейських та регіональних стандартів; створення модульних програм, у яких міні-модулі легко можна було б замінити, поновити, трансформувати, адаптувати; створення величезної кількості спецкурсів, які дадуть змогу студентам робити власний вибір із набору кредитів, особливо це стосується старших курсів; використовувати в організації навчального процесу ВНЗ комунікативні методи і форми навчання, які є характерними для європейської зони освіти. Нагальним питанням є й поліпшення медіаосвітньої підготовки викладачів, які мають проектувати освітнє та навчальне середовище з допомогою інформаційних, комп'ютерних і педагогічних технологій. Також має бути створений сучасний діагностично-контролюючий інструментарій щодо оцінки діяльності студентів та викладачів вищої школи – це якість освіти.

Загалом модульно-рейтингову технологію можна визначити як підхід до професійної підготовки майбутнього фахівця, базовими компонентами якого виступають:

модульна організація навчання;

методичне та програмне забезпечення аудиторної та самостійної роботи студентів;

систематичний поетапний контроль навчальної діяльності;

рейтингова методика оцінки знань;

суб'єктивні відносини між викладачем та студентами [4, с.225-227].

Освітні системи в будь-якій країні Європи чи світу повинні сприяти реалізації основних завдань соціально-економічного та культурного розвитку суспільства. Незадоволення багатьох країн Європи результатами системи вищої освіти сьогодні призвело до необхідності її реформування.

Щоб мати можливість знайти своє місце в житті в умовах ринку, студент сучасної вищої школи повинен володіти певними якостями:

гнучко адаптуватися у мінливих життєвих, виробничих та ринкових ситуаціях;

самостійно, критично та професійно мислити;

уміти бачити та формувати проблему (в особистому та професійному плані), знаходити шляхи раціонального її вирішення;

усвідомлювати, де і яким чином здобуті знання можуть бути використані в оточуючій дійсності та професійній діяльності;

бути здатним генерувати нові ідеї, творчо мислити;

професійно працювати з інформацією: вміти збирати потрібні факти, аналізувати їх, висувати гіпотези вирішення проблем, робити необхідні узагальнення, зіставлення з аналогічними або альтернативними варіантами розв'язання, робити аргументовані висновки, використовувати їх для вирішення нових проблем;

бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, уміти

працювати в колективі, у різних галузях, різних ситуаціях, запобігати та вміти виходити з будь-яких конфліктних ситуацій.

Таким чином, головний стратегічний напрям розвитку європейської та вітчизняної системи вищої освіти лежить у площині вирішення проблем розвитку студента та викладача, технологізації цього процесу.

Ми вважаємо, що ефективність інформатизації технологій навчання буде досягнуто, якщо: по-перше, самі технології навчання будуть представлені як системний метод проектування (від мети до результатів навчання), реалізації, корекції і наступного відтворення процесу навчання; по-друге, інформатизація технології навчання повинна бути спрямована на всі його компоненти, а не лише впровадження нових (комп'ютерних) засобів навчання; по-третє, інформатизація технології навчання буде орієнтована не лише на потреби та специфіку змісту навчальної дисципліни, але, насамперед на розвиток особистості учня.

Шлях розв'язання зазначеної проблеми вбачається нами у використанні таких підходів до створення навчально-методичного комплексу, які забезпечували б реалізацію принципу цілісності проектованої педагогічної системи, що відбиває єдність основних її елементів, таких, як освітня мета, зміст, дидактичний процес і форми організації навчання. Цілісність дозволяє побачити об'єкт не тільки як сукупність його елементів, але і як структуру з просторово взаємозалежними елементами. Названий підхід до організації навчання забезпечує усвідомлене сприйняття навчальної інформації студентом, підвищує його розумову активність, створює умови для гуманізації взаємодії викладача і студента, у результаті чого змінюється стиль їхнього спілкування у бік діалогу і співробітництва, а управлінська діяльність на всіх рівнях трансформується із суб'єктно-об'єктних у суб'єктно-суб'єктні на рефлексивному ґрунті [2, с.5-17]. У викладача з'являється можливість упроваджувати в практику роботи активні форми навчання. А однією з головних умов ефективного застосування такої організації навчального процесу є модульне навчання, яке ґрунтується на інтеграції принципів модульності, самоорганізації і контекстності, що може забезпечити гарантію [8, с.55-60].

Тому можна сформулювати такі висновки, а саме: подальша модернізація вищої школи України повинна бути зорієнтована на інтегрування національної системи вищої освіти в Європейський освітній та науковий простір; необхідно активізувати роботу щодо впровадження європейських критеріїв оцінки якості знань студентів, їх практичної підготовки, ефективності наукових досліджень, передбачивши зміну змісту і форми організації роботи державних і недержавних інституцій, що здійснюють контроль якості освіти; вищим навчальним закладам апробувати в умовах національної системи вищої освіти європейські критерії щодо розробки навчальних планів, співпраці закладів освіти, схем мобільності та інтегрованих програм навчання, практичної підготовки та наукових досліджень; потрібно використовувати інформаційні технології навчання та переконатися, що новітні технології навчання передбачають не просто отримання знань, а творче відношення до них, сприяють формуванню і вихованню освіченого, творчого, професійно здібного спеціаліста.

Список використаних джерел

1. Беспалько В. П. Образование и обучение с участием компьютеров (педагогика третьего тысячелетия): учеб.-метод. пособие / В.П. Беспалько; Рос. акад. образования, Моск. психол.-соц. ин-т. - М.: Моск. психол.-соц. ин-т; Воронеж: МОДЭК, 2002. - 351 с.: ил.
2. Биков В.Ю., Жук Ю.О., Задорожня Н.Т., Кузнецова Т.В., Овчарук О.В. Інформаційний освітній портал «Діти України» // Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору: 35. наук. праць / За ред. В.Ю. Бикова, Ю.О Жука / Інститут засобів навчання АПН України. — К.: Атака, 2004. - С.5-17.
3. Кононова М.В. Психологічний аспект комп'ютеризації освіти // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. / Редкол.: І.А.Зязюн (голова) та ін. – Київ - Вінниця: ДОВ Вінниця. – 2000. – С.179.
4. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі. / За ред. С.У. Гончаренко, П.М. Олійника. – К.: Вища школа, 2003. – 323 с.
5. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посіб. / За ред. І.А. Зязюна, О.М. Пєхоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 240с.
6. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: посібник [наук.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. - К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
7. Стрельніков В.Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання / В.Ю. Стрельніков. – Книга 2. – Полтава, 2002. – С. 91, 145.
8. Фіцула М.М. Педагогіка. посібник. / Фіцула М.М. – К.: Видавничий центр "Академія", 2000. – С.151.

Тараненко Ірина Вадимівна

кандидат педагогічних наук, старший викладач, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, irinavad.tar.ko@gmail.com

МОДЕЛЬ ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ КІМНАТИ GOOGLE CLASSROOM

У сучасному світі інформаційно-комунікаційні технології займають одне з ключових місць, при цьому все більшого значення вони набувають у професійній діяльності викладачів навчальних закладів. Умови сьогодення потребують активного розвитку відкритого, дистанційного та змішаного навчання. На основі аналізу зарубіжного та вітчизняного досвіду В. Кухаренко виокремлює нові тенденції освіти:

- переосмислення ролі вчителів;
- зрушення до глибокого навчання;
- увага відкритим освітнім ресурсам (ВОР);
- ширше використання змішаного (гібридного) навчання;

– використання інтуїтивних технологій;
– переосмислення роботи школи.

При цьому необхідно відмітити, що відкрите навчання – це свобода вибору часу, місця, форми. Це філософія розвитку особистості. На думку Полат Є. С., дистанційне навчання – це взаємодія вчителя і учнів між собою на відстані, яка відображає всі властиві навчальному процесу компоненти (мета, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання) специфічними засобами інтернет-технологій.

Основні компанії, що займаються розробкою інтернет-технологій (Google, Microsoft, IBM) намагаються удосконалити хмарні технології для їх впровадження у навчальний процес, зокрема, у професійну діяльність викладачів.

Важливий внесок у розвиток хмарних технологій для освіти робить компанія Google. Найбільш поширеною системою сервісів на основі хмарних технологій, що застосовується в освітньому процесі, є Google Apps, зокрема, розроблений на його базі система управління навчанням Google Classroom.

При цьому Google Classroom дозволяє використання викладачами інтегрованих інструментів пакету Google Apps, наприклад, Google Drive і Gmail, існуючи при цьому у вигляді окремої системи управління навчанням [2].

Google Classroom має багато можливостей: створення завдань, які інтегровані з Google Drive; спільна робота над завданнями, яка забезпечує двосторонній зв'язок між студентом та викладачем; спілкування в режимі реального часу; оцінювання виконаних завдань. У віртуальному класі зручно працювати як у режимі викладача, так і у режимі студента, оскільки служба має зручний інтерфейс і можливості, необхідні учасникам освітнього процесу та забезпечує користувачів універсальним робочим апаратом [1,3].

Основні можливості Google Classroom:

Налаштування навчального курсу. Для кожного класу створюється свій ключ доступу, який студенти та інші викладачі використовують для приєднання до спільноти.

Інтеграція з Google Диском. При використанні викладачем Google Classroom, папка «Клас» автоматично створюється на його робочому Google Диску. Для студентів також створюється папка «Клас» з вкладеними папками для кожного класу, до якого вони приєднуються.

Створення та розповсюдження різноманітних завдань. Всі записи в Classroom відображаються як у блозі, рядком. Викладач отримує можливість використовувати в навчальному курсі дописи 4-х типів: «Створити оголошення», «Створити завдання», «Створити запитання» та «Використати наявний допис». Допис «Створити запитання» призначений для створення запитання з короткою відповіддю або запитання, що має варіанти відповіді. Допис «Створити завдання» призначений для створення індивідуальних завдань. Допис «Використати наявний допис» дає можливість викладачеві використати завдання чи запитання, створене в іншому навчальному курсі (в своєму чи тому до якого він має доступ). Всі чотири типи дописів дають можливість використовувати

посилання на файли будь-якого виду з Google-диска, зовнішнє посилання та посилання на відео з YouTube. Таким чином забезпечуються умови для доступу студентів до навчального матеріалу (презентації, лекції, демонстрації, інтерактивні завдання, тестування, додаткова література та відео-уроки),

Управління часом. При створенні завдань викладач може вказати термін виконання роботи. Коли студент здає завдання до завершення терміну виконання, на його документі з'являється статус «Перегляд», що дозволяє викладачеві перевірити роботу. Після перевірки викладач може повернути завдання студенту для доопрацювання. Воно автоматично переходить в статус «Редагування» і студент продовжує роботу над документом.

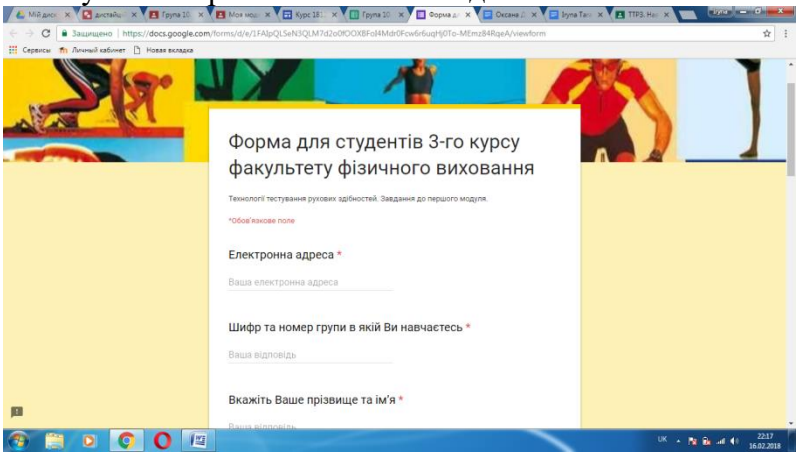
Комунікація в Classroom. Завдяки поєднанню можливостей сервісу "Оголошення" і коментування завдань, викладачі та студенти завжди підтримують зв'язок і слідкують за станом виконання/перевірки кожного завдання.

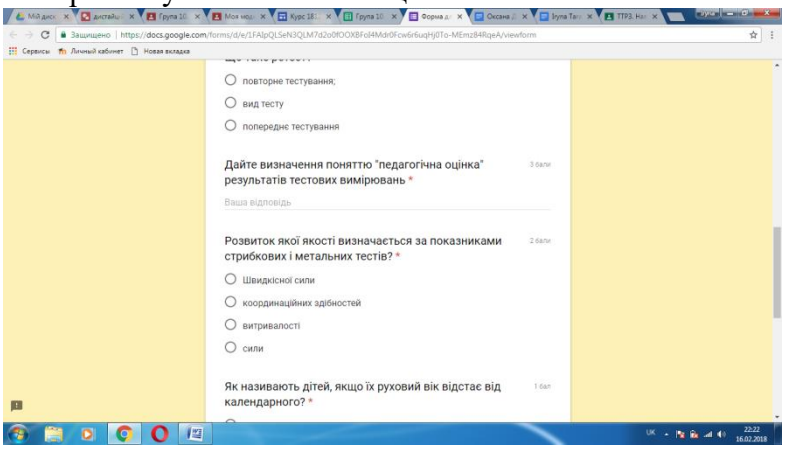
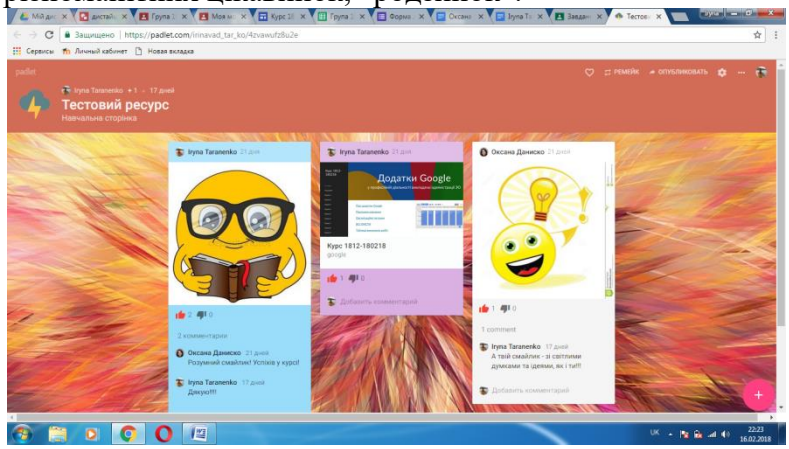
Контроль за виконанням завдань і оцінювання. За усіма завданнями можна спостерігати одночасно, і контролювати роботу над окремим завданням відразу в декількох класах [1,3].

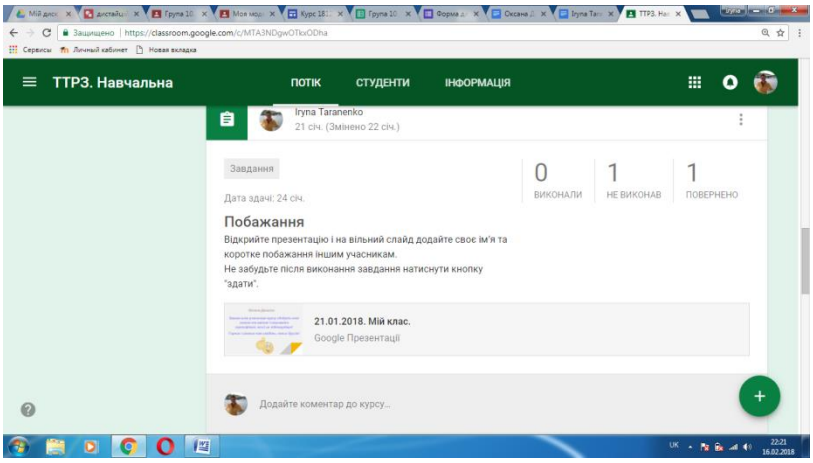
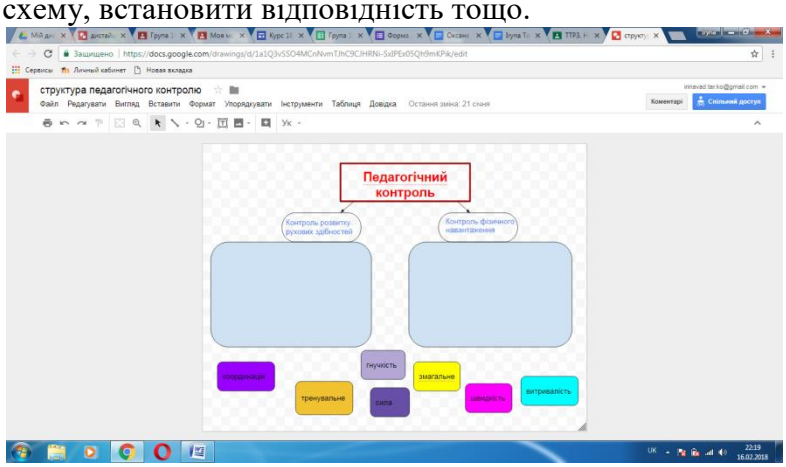
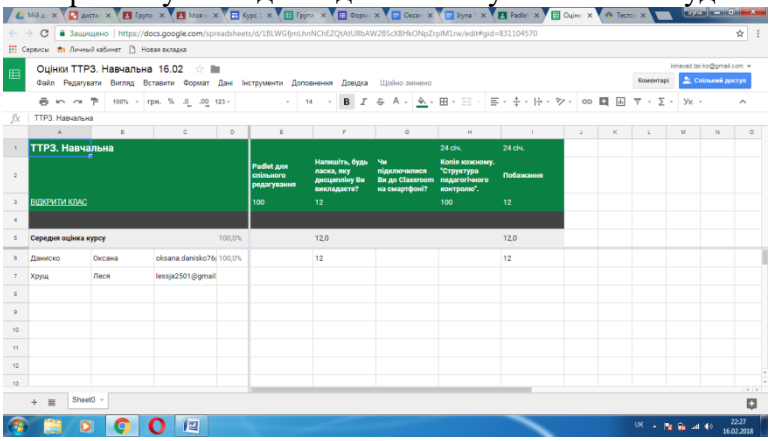
А отже, розуміючи вимоги сучасності, зокрема те, що за змішаним та дистанційним навчанням майбутнє, нами було розроблено тестову віртуальну кімнату з *дисципліни "Технології тестування рухових здібностей" для студентів факультету фізичного виховання, освітній рівень – бакалавр.* Таблиця № 1.

Таблиця № 1.

Модель використання віртуальної кімнати Google Classroom
(Опис основних можливостей за допомогою таблиці скриншотів)

Назви	**Описи/Скриншоти**
Перелік тем/категорій	Завдання, навчальне відео, опитування. (Планується переробити категорію "завдання"відповідно до практичних занять, наприклад: Практичне заняття №1…., також додати категорії: довідка, підтримка...)
Приклад використання інструменту **"Запитання з короткою відповіддю"**	Застосовується з метою організації взаємодії, отримання зворотнього зв'язку та як варіант тестового завдання.

Приклад використання інструменту **“Запитання з варіантами відповідей”**	Використовується з метою оцінювання з тем.
Приклад використання інструменту **“Оголошення”**	Використовується для різних повідомлень (організаційних, різноманітних цікавинок, “родзинок”.
Приклад використання інструменту **“Завдання” з отриманням скриншоту**	Використовується для ідентифікації авторства при виконанні різних завдань.
Приклад використання інструменту **“Завдання” з отриманням посилання**	Використовується для розміщення певних фактів, ключових понять з теми, у роботі в групі (підгрупі) з подальшим обговоренням.
Приклад використання інструменту **“Завдання” з організацією спільного редагування**	Використовується для заповнення різних графіків, таблиць, аналізу проблем з певних тем, створення презентацій.

	
Приклад використання інструменту **“Завдання” з зі створенням копії для кожного студента**	Використовується для індивідуальної роботи, наприклад створити схему, встановити відповідність тощо.
Приклад формування відомості з оцінками в Таблиці Google	Використовується для відстеження успішності студентів

Таким чином, простота у використанні та високий рівень доступності Google Classroom та інших сервісів Google, дає можливість викладачам організовувати інформаційно-комунікаційну технологічну підтримку звичайних форм навчання, а також для змішаного і дистанційного видів навчання, при цьому індивідуалізувати його та використовувати групові форми роботи. Важливим є те, що для засвоєння матеріалу кожен студент має змогу підібрати час, темп сприйняття, обробки та засвоєння інформації. Це сприятиме

підвищенню мотивації до навчання та кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Список використаних джерел

1. Гриценко В. Використання сервісу google classroom для управління освітніми процессами /Валерій Гриценко, Ірина Юстик. Взято з: ehttp://www.cuspu.edu.ua/ua/ntmd/konferentsiy/2015-10-06-06-17-54/sektsiia-4/3930-vykorystannya-servisu-google-classroom-dlya-upravlinnya-osvitnimy-protsesamy

2. Каштан Н. Б. Використання хмарних технологій в освітньому процесі сучасного навчального закладу / Н. Б. Каштан // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. пр. – Випуск 13(56); Частина ІІ, 2016. Наукові записки РДГУ. – С. 135–137.

3. Робота в середовищі google classroom. Взято з: http://umanpedcollege.at.ua/publ/robota_v_seredovishhi_google_classroom/7-1-0-204

Балюк Вікторія Олександрівна

магістр економічної кібернетики, викладач другої категорії, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії,

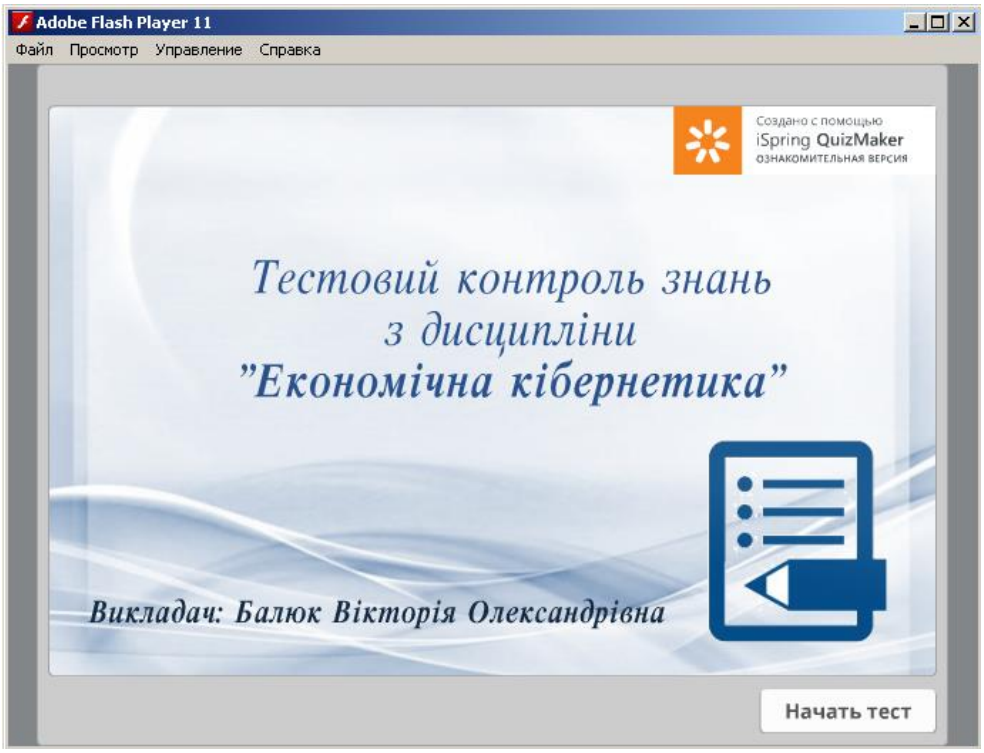
baliuk.vika@gmail.com

ІНТЕРАКТИВНЕ ТЕСТУВАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА»

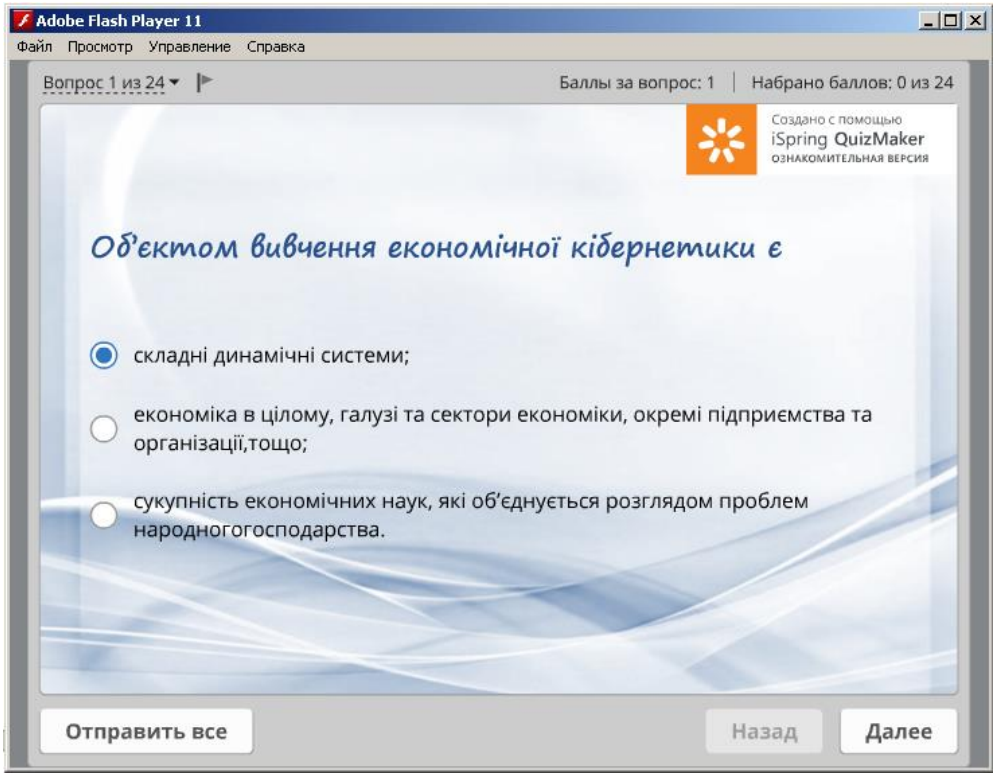
Інтерактивне тестування з дисципліни «Економічна кібернетика» –засіб контролю знань для студентів напряму підготовки 03.05 «Економіка та підприємництво» спеціальності 5.03050201 «Інформаційна діяльність підприємства».

Тест, запропонований до Вашої уваги, розроблено у програмній оболонці ***iSpring QuizMaker***. Це функціональна і водночас проста у використанні програма для створення тестів. Готовий тест являє собою один Flash-файл (для роботи програми на ПК має бути встановлено Adobe Flash Player), готовий для публікації . Додаток дозволяє швидко і легко створювати інтерактивні тести для контролю знань учнів та проведення професійної атестації працівників, а також створювати тести, які передбачають обов'язкову оцінку результату, так і опитування, ідеальні для збору інформації та проведення досліджень (доступно 23 типи запитань).

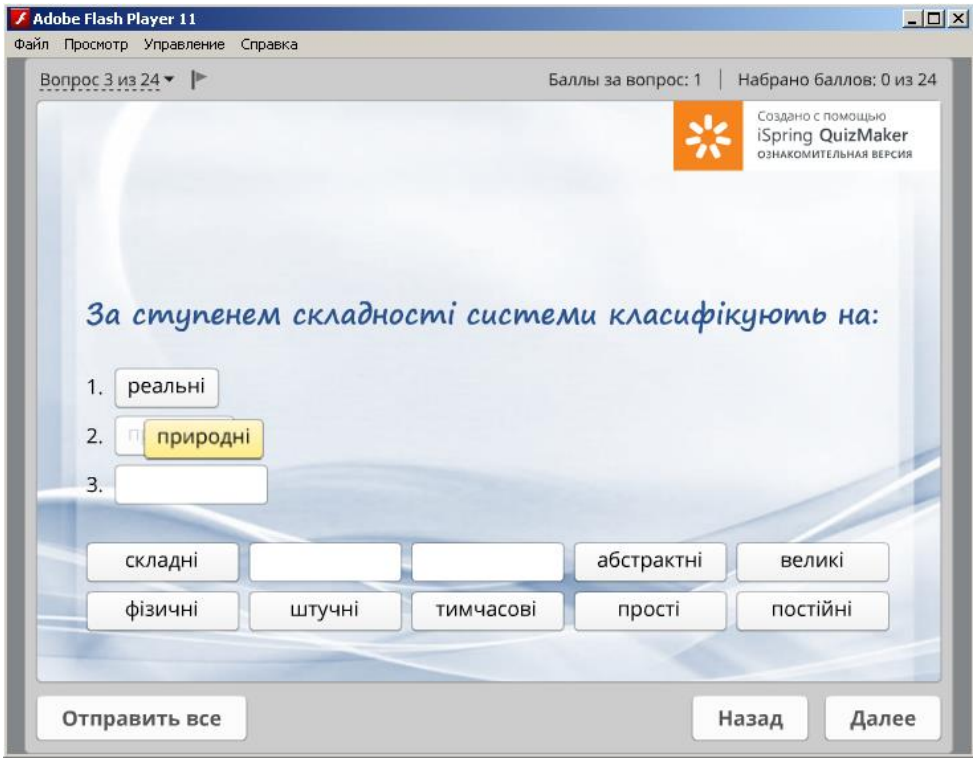
Для початку тестування необхідно запустити на виконання файл Test (.exe):

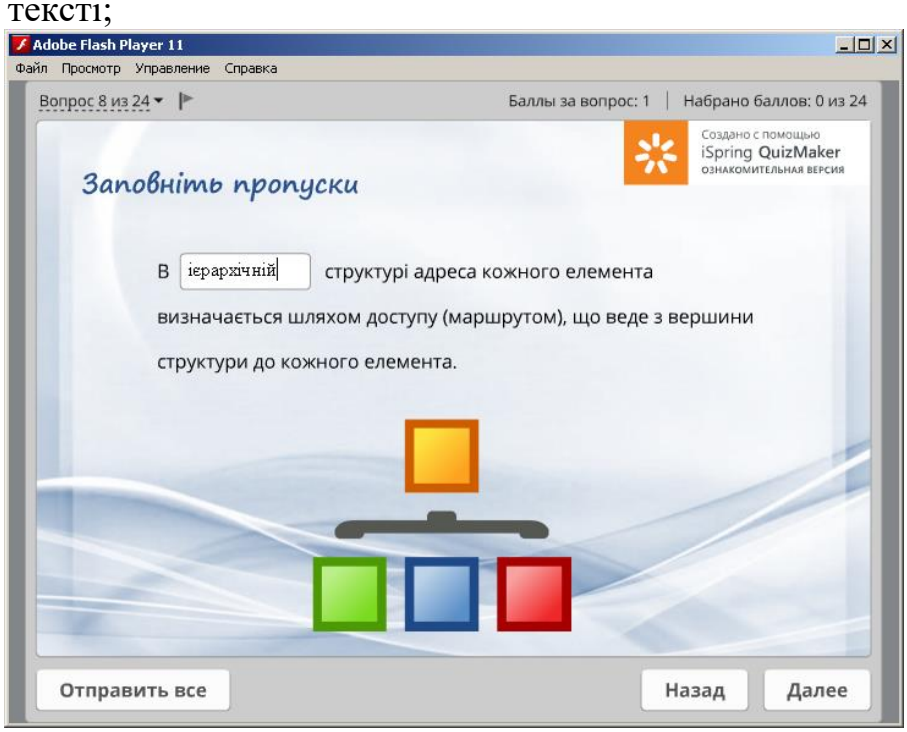
Програма генеруватиме різного типу запитання, а саме: запитання, з одинарною відповіддю;

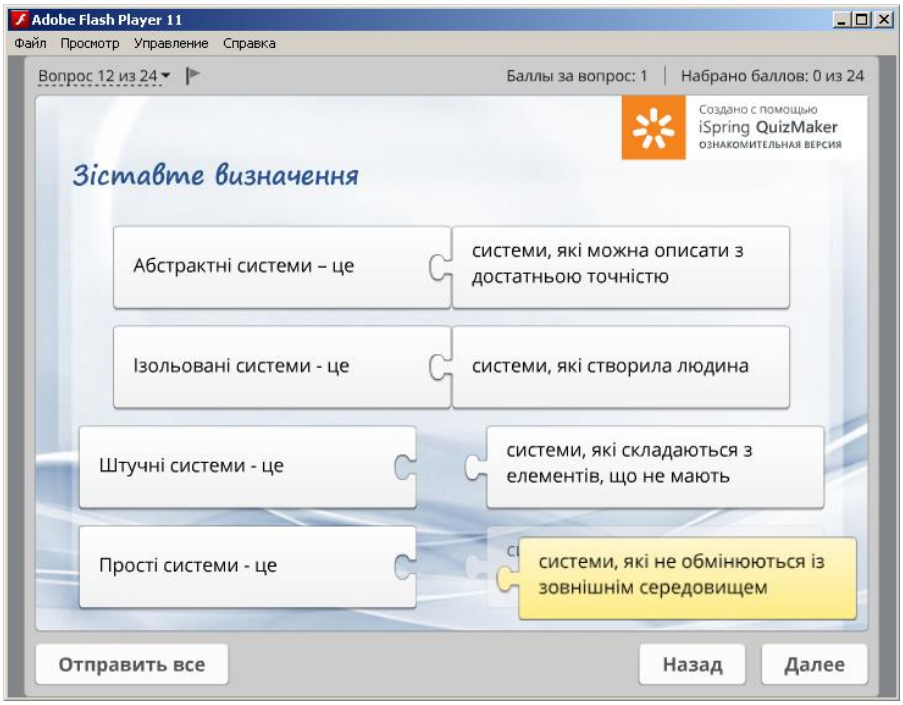
«банк відповідей», запитання, у якому користувач має перенести слова і словосполучення із заданого набору у відповідні пропуски у тексті;

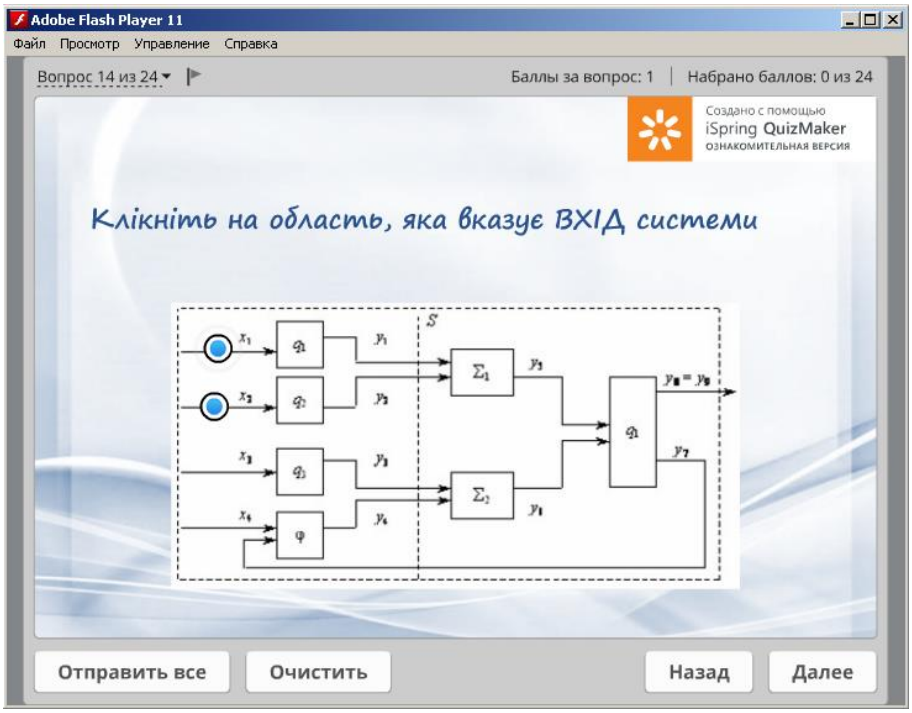
«пропуски», запитання, в яких необхідно заповнити один або декілька пропусків у тексті;

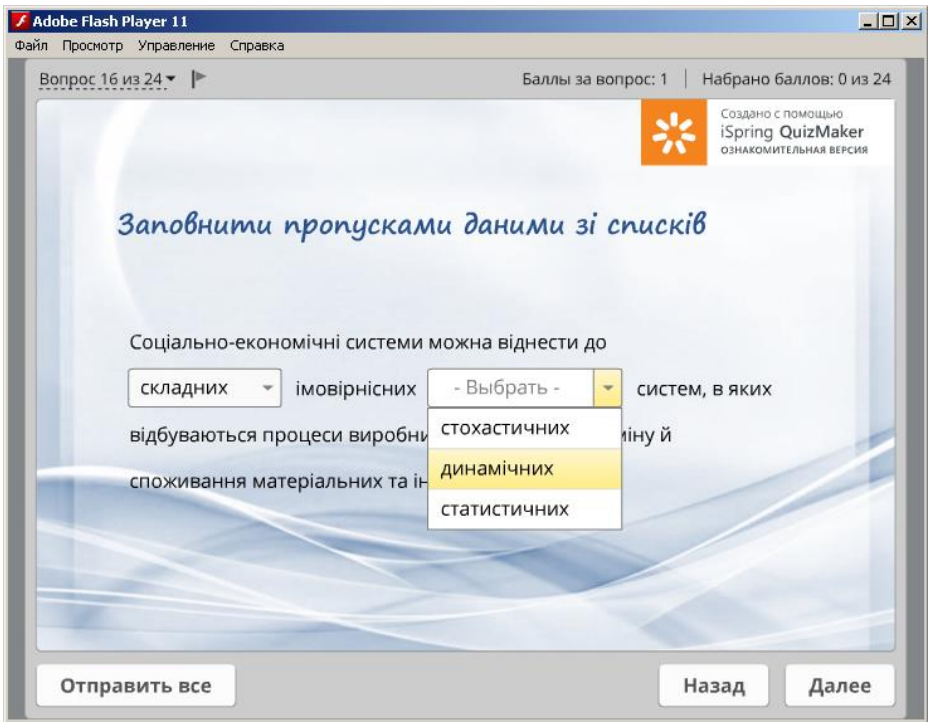
«співвідношення», запитання, у котрих потрібно зіставити елементи з одного списку з відповідними елементами з іншого, переміщуючи їх за допомогою миші;

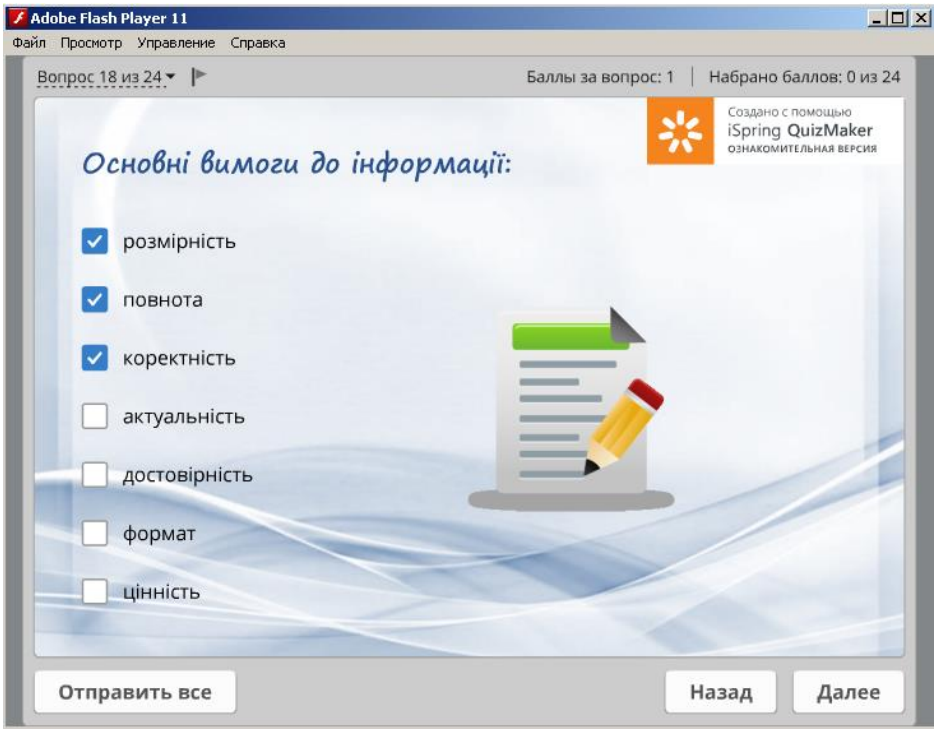
«активна область», запитання, яке вимагає від користувача «клікнути» мишею на правильній області на рисунку. Можливе використання декількох активних зон;

«вкладені відповіді», запитання, в якому для кожного пропуску в тексті необхідно обрати одне із запропонованих слів або словосполучень із випадаючого списку;

множинний вибір підрозуміває декілька правильних відповідей;

Після виконання всіх завдань тесту, програма автоматично прорахує всі зароблені бали та опублікує результат на екран.

Осадченко Інна Іванівна
доктор педагогічних наук, професор, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, osadchenkoinna1@gmail.com

ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У КОНТЕКСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Наскрізний технологічний процес як парадигмальне явище сучасної вищої освіти спонукає викладачів не лише до обов'язковості застосування сучасних технологій навчання, адекватного вибору найоптимальніших з них, а й до переоцінки принципів викладацької діяльності. Отже, актуалізується два наскрізних питання: вибір викладачем технології навчання студентів у закладах вищої освіти як стратегії освітньої діяльності та вибір принципів організації й реалізації цього процесу.

Аналіз наукових джерел (С. Бекер, А. Брінклі, Б. Десантс, В. Майкельніс, Ю. Одет, О. Сидоренко, М. Флемм та ін.) та емпіричного матеріалу дозволив нам констатувати, що ефективність діяльності викладача в умовах застосування сучасних технологій навчання, зокрема – технологій ресурсно-орієнтованого навчання, залежить від дотримання ним певних дидактичних принципів:

1. *Професійної компетентності,* адже рівень освіти загалом залежить від якості навчання, оскільки викладач – своєрідний «медіум знань», адже презентує теорію певної дисципліни через призму власної практики. Застосовуючи технології ресурсно-орієнтованого навчання, викладач апріорі має бути компетентним, з інформаційно-комунікаційної точки зору, та тренером, тому що тренінг, за умови очного навчання, (інструктаж → показ → тренування → виконання під контролем → самостійна робота) – основна форма навчального заняття у контексті таких технологій. Водночас дистанційні форми навчання також передбачають тренінговий тип співпраці зі студентами у вигляді письмових інструктажів з подальшим консультаційним супроводом самостійної навчальної діяльності.

2. *Дидактичної забезпеченості та різноманітності*: необхідні не лише знання та уміння застосовувати інформаційно-технологічні, технічні прийоми, а насамперед, знання викладачем суттєвої різниці між технологією та методикою з набуванням наступного уміння перетворювати методику у ефективну технологію. Загалом технології ресурсно-орієнтованого навчання передбачають одним із основних критеріїв – якісне ресурсне забезпечення навчального процесу.

3. *Співпраці.* Як демонструє практика, небажання викладачів закладів вищої освіти діяти згідно із принципом співпраці зі студентами, заангажовується

обґрунтуванням необхідності жорсткої дисципліни на очних заняттях, яку так складно утримати в умовах застосування активних методів навчання. У цьому випадку поняття «співпраця» ототожнюється із поняттям «панібратство»: викладачі не стільки бояться набути недисциплінованості на занятті, скільки бояться втратити свій статус «головнокомандуючого» у навчанні. У процесі дистанційного навчання викладачі, попри і так наявну фізичну дистанцію, забувають, що зворотний зв'язок зі студентом – не лише метод консультаційної навчальної допомоги, а й спосіб дистанційного створення психологічно-комфортного освітнього середовища.

4. *Творчості*, який полягає у тому, що, застосовуючи технології ресурсно-орієнтованого навчання, викладач, за відсутності методичних посібників зокрема, і вимушений, і зобов'язаний бути творчим.

5. *Адаптивності.* Адаптація технології ресурсно-орієнтованого навчання до студентів має відбуватися шляхом пошуку ефективного методу їх стимулювання до активної діяльності, самостійної роботи. Природно, що 100%-го адаптування технологічного матеріалу до студентських здібностей та потреб – неможливе. Проте, педагогічна наука завжди орієнтувалася на середньостатистичні показники результативності процесу, що достатньо реально та перспективно у цьому випадку.

6. *Модеративності* (модератор – той, хто стимулює, виконує функції коментатора, диктора, інтерв'юера), який виявляється у майстерності володіння аудиторією студентів / студента наживо чи дистанційно, що виявляється у динамізмі тренінгової організації моментального поточного аналізу того, що відбувається, з наступною мобільною модифікацією запланованої конструкції заняття. Цей принцип, вважаємо, за своєю сутністю об'єднує усі інші та є ключовим у контексті застосування сучасних технологій навчання: модерація однозначно передбачає постійний творчий процес (в умовах заняття, переважно, інсайтний) застосування адаптованого дидактичного арсеналу, створюючи та утримуючи позитивну психологічну атмосферу як передумову для співпраці зі студентами, що і є критерієм професійної викладацької майстерності.

Таким чином, викладачам вищої педагогічної школи для ефективного застосування технології ресурсно-орієнтованого навчання необхідно дотримуватися таких дидактичних принципів: професійної компетентності, дидактичного забезпечення та різноманітності, співпраці, творчості, адаптивності, модеративності. Тільки доцільне дотримання викладачем цих принципів забезпечить якісно вищій рівень навчання студентів.

Водночас подальшого дослідження потребує питання виокремлення та характеристики дидактичних умов застосування технології ресурсно-орієнтованого навчання у закладах вищої освіти педагогічного спрямування.

Список використаних джерел

1. Мистецтво бути викладачем: Практ. посіб. / А. Брінклі, Б. Десантс, М. Флемм та ін. За ред. О.І. Сидоренка. – К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2003. – 144 с.

2. Одет Ю.Дж., Бекер С., Майкельніс В.М., Сидоренко О.І. Використання нових методів викладання для вдосконалення навчального процесу // Ситуаційна методика навчання: теорія і практика / Упор. О. Сидоренко, В. Чуба. – К.: Центр інновацій та розвитку, 2001. – С. 23–28.

Бровко Лариса Василівна
викладач економічних дисциплін, викладач-методист, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії,
brovko-larisa@ukr.net

Стеценко Олена Олексіївна
викладач економічних дисциплін, викладач вищої категорії, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії,
brovkoelena.aleks@mail.ru

ГУРТКОВА РОБОТА – СКЛАДОВА ТВОРЧОЇ САМОСТІЙНОСТІ СТУДЕНТІВ

Головним завдання освіти сьогодні є розвиток особистості, її творча самореалізація та самовдосконалення. Щоб навчально-виховний процес був ефективний, його слід наповнити такою творчою діяльністю, яка б сприяла повному задоволенню і розвитку пізнавальних можливостей студентів та пробуджувала в них прагнення цікаво та змістовно організовувати своє дозвілля. Багато в чому це залежить від системи позааудиторної роботи, яка проводиться у взаємозв'язку з навчальною роботою. Виховання гармонійно розвиненої особистості спонукає до використання можливостей позааудиторних форм навчання: факультативів, екскурсій, практикумів, клубів за інтересами, гуртків тощо.

Гурткова робота – це традиційна форма навчально-виховного процесу, яка при правильній організації дозволяє розкрити інтелектуальний та духовний потенціал молоді. Це форма роботи, яка задовольняє психологічну потребу в спілкуванні з товаришами, яка повинна бути зорієнтована на створення такого середовища, в якому студенти не лише опановують майбутню професію, але і середовища для розвитку творчої особистості, яка в майбутньому стане гарним, досвідченим спеціалістом, оволодіє знаннями про самоосвіту і саморозвиток. А також в повній мірі зможе використати набуті професійні знання на виробничій ниві. Гурткова робота розвиває в студентів правильний світогляд, творче мислення, спостережливість, професіональний інтерес до праці, сприяє формуванню відповідних навичок із спеціальності, активізує пізнавальну діяльність, уміння застосовувати свої знання на практиці, прищеплює любов до професії, дає змогу студентам збагачувати програмний матеріал, розширювати пізнання із дисциплін, виявляти інтерес.

Таким чином, гурткова робота може бути дієвим засобом не тільки розширення і поглиблення знань студентів з певної дисципліни, але й для

розвитку творчих здібностей використовувати свої надбання в розв'язанні професійних проблем, формування професійної майстерності.

У нашому коледжі завжди працювали гуртки різноманітної спрямованості. Але в останні роки ця робота не лише активізувалася, а й набрала оновленого напряму і змісту. З цією метою викладачами кафедри економічних дисциплін були засновані гуртки творчої молоді «Економіст», «Ерудит», «Фінансист».

Протягом десяти років в нашому навчальному закладі діє предметний гурток «Економіст». Гурток користується великою популярністю серед студентів коледжу. Основна мета гуртка – надавати більш поглиблені знання в галузі економіки та підприємницької діяльності майбутніх спеціалістів, які своєю працею в майбутньому будуть зберігати і примножувати здобуття своїх батьків і Української держави. Гурток починає свою роботу з початком навчального року і працює протягом усього навчального процесу. Керівники гуртків - творчі особистості, ентузіасти своєї справи, намагаються прищепити студентам любов до свого предмету в різних її втіленнях. Тематика заходів найрізноманітніша, обирається відповідно до актуального сьогодення. Тут і зустрічі з цікавими людьми, і екскурсії, і ділові та рольові ігри, і тренінги, і бесіди, і творчі роботи.

Робота гуртка починається з проведення вступної лекції, ознайомлення з планом роботи на рік. Під час роботи гуртка розглядається безліч актуальних питань економіки і проводяться практичні заняття.

Серед актуальних питань розглядаються:

1. виробництво сільськогосподарської продукції та товарів переробки;
2. основні показники фінансово-господарської діяльності с.г підприємств району та області;
3. формування бюджетної сфери України;
4. реформування сільськогосподарських підприємств;
5. розвиток податкової політики України;
6. розвиток аграрного ринку;
7. фінансово-кредитна політика та страхування у сільській місцевості.

На практичних заняттях члени гуртка під керівництвом викладачів проводять розрахунки основних економічних показників діяльності господарств, аналізують їх, проводять розрахунки технологічних карт з метою придбання студентами умінь та навичок.

Серед семінарських занять, які впроваджуються на заняттях гуртка, найбільше запам'ятовуються заняття з теми: «Економічний розвиток району, області», «Із досвіду роботи передових господарств».

Учасники гуртка полюбляють проведення виїзних та пішохідних екскурсій до податкової адміністрації, банків, переробних підприємств, центру зайнятості, успішних підприємців району, передових сільськогосподарських підприємств. Часто запрошуються гості для проведення лекцій. Екскурсії дають унікальну можливість навчити гуртківців порівнювати, спостерігати, відшукувати незвичайне.

Особливе місце в гуртковій роботі займає індивідуальна робота студентів в написанні науково-дослідницьких, творчо-пошукових робіт. Науково-дослідницькі роботи спрямовані на розвиток наукового мислення, професійної майстерності студентів, виховання національної свідомості, економічного виховання. Науково-дослідницькі, творчо-пошукові роботи дозволяють не лише виявити здібності студентської молоді до наукової роботи, а й набути досвіду дослідницької роботи в пізнавальній діяльності, об'єднують їх інтелектуальні здібності, розвивають дослідницькі вміння , творчий потенціал і на цій основі формують активну, компетентну, творчу особистість.

У науково-дослідницьких, творчо-пошукових роботах студенти проявляють свої знання з економіки, вміння самостійно опрацьовувати літературу, документи, вміння обґрунтовувати, аналізувати, логічно викладати матеріал. Найбільш вдалими роботи є такі: «Як подолати корупцію в Україні», «Стан та перспективи розвитку свинарства на Полтавщині», «Стан ринку праці та зайнятість населення на Полтавщині», «Стан та перспективи розвитку фермерства на Полтавщині», «Основні шляхи виходу українських підприємств з економічної кризи», «Біогаз як перспектива виходу України з енергетичної кризи» .

Значимим у науково-дослідницькій робі гуртка «Економіст» є проведення занять методом ділової гри («Спробуй свої сили в бізнесі», «Частування від інтелект-кафе «Економіст», «Моя майбутня професія», «Пані Економіка», Подорож в цікавий світ економіки», «Економічний турнір»), диспутів, конкурсів, написання рефератів, доповідей, складання кросвордів, упорядкування альбому гуртка, вечорів-відпочинку, економічних турнірів та ін.

При плануванні роботи гуртка використовуються такі документи, як кваліфікаційні довідники, технологічні карти, звіти передових господарств, первинні документи. Всі матеріали вивчаються і готуються керівниками гуртків та включаються у план роботи гуртка.

Традиційними формами роботи гуртків циклової комісії економічних дисциплін стали конкурси газет, презентацій, проведення усних журналів, вікторин, брейн-рингів, олімпіад, КВК, аукціонів, облікових спарингів, конференцій за підсумками навчальних та виробничої практики. При підготовці цих заходів студенти навчаються творчо мислити, знаходити правильні та оригінальні рішення поставлених завдань. Такі заходи пожвавлюють навчальний матеріал. Зазвичай проходять вони при максимальній активності розумової діяльності студентів. Позитивність таких заходів в тому, що студенти довго обговорюють підсумки заходу, уточнюють зміст завдань, які принесли їм радість перемоги або гіркоту поразки. Такі заходи – нестандартні. Примушують думати, аналізувати, бачити. Розумова активність студентів на таких заходах дає їм можливість пізнання, змушує хвилюватися, якщо виявляються прогалини в знаннях і спонукає зробити все, щоб покращити свої результати.

Перед керівниками гуртка стоять певні завдання: залучити студентів до пошукової і дослідницької роботи; навчити збирати необхідний матеріал, аналізувати його, робити висновки, вносити пропозиції; оформляти одержані

результати рефератами; виступати з одержаними результатами на відкритому засіданні гуртка, конференції.

Для гурткової роботи неприпустимі шаблон, трафарет чи жорстка регламентація. Звісно, існує орієнтована схема проведення заняття гуртка, яка має певні етапи**:** організаційний момент; повідомлення теми; обговорення теми; підведення підсумків заняття. Однак, частіше засідання проходять за іншим планом, зокрема ті, що стосуються підготовки до якогось заходу: підсумкового засідання, конференції, конкурсу тощо. Цілком очевидно, що традиційні форми проведення гурткової роботи вже не задовольняють потреб нашого часу. У сучасному інформаційному просторі молодь важко чимось здивувати. Але все ж дивувати треба. На кожному занятті гуртка, при підготовці до виховних заходів, викладачі намагаються створити умови для активного самовираження і самоствердження студента як творчої особистості.

Науково-обґрунтована і логічно побудована гурткова робота, що базується на розвитку інтересу до певного виду діяльності, є дійовим фактором формування всебічно розвиненої особистості.

У студентів завжди є вибір – відвідувати чи не відвідувати гурток, секцію. Кожен студент сам вирішую, чим зайнятися, що йому більше до вподоби, відповідає його інтересам і запитам. Однак, тут студент повинен чітко усвідомити, які заняття будуть найбільш корисними для інтелектуального і фізичного вдосконалення. Свої інтереси студент має співвідносити з потребами суспільства, мета якого – формування всебічно, гармонійно розвиненої особистості і повинен намагатися реалізувати цю мету сам. Надати допомогу мають педагоги.

У результаті зростання рівня матеріального добробуту членів суспільства практично кожна сім'я має телевізор, відео-аудіоапаратуру, мобільні телефони, комп'ютерну техніку, спортивний інвентар та інше. Таким чином, створюються умови для всебічного розвитку студентів, відбувається «одомашнення» дозвілля, зниження творчої активності, що призводить до зменшення студентів, які відвідують гуртки, секції, клуби за інтересами.

Все це ставить перед педагогічним колективом, батьками завдання щодо прищеплення студентам умінь і навичок самостійної організації вільного часу. Одним з головних завдань педагогів стає завдання допомогти студентській молоді усвідомити себе як особистість.

Таким чином, система гурткової роботи нашої комісії спрямована на те, щоб кожне заняття гуртка, кожний виховний захід, приносили студентам радість пізнання, сприяли самоутвердженню, інтелектуальному зростанню, виявленню неповторної індивідуальності кожного, зростанню потреби в творчості як життєвої необхідності.

Список використаних джерел

1. Ренейська Н.І. Розвиток творчих здібностей студентів у поза аудиторний час. Організація навчально-виховного процесу. Випуск 16. 2010.-с.379-283

Шестопал Оксана Василівна
викладач математики, спеціаліст, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, oksanashestopalpl@gmail.com

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ГУРТОК З МАТЕМАТИКИ ЯК ФОРМА РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ В СУЧАСНОМУ КОЛЕДЖІ

Студентський науковий гурток з математики «Математичний клондайк» Коледжу управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії є осередком науково-дослідної роботи студентів за всіма напрямами наукового пошуку в системі комплексної підготовки кваліфікованих фахівців спеціальностей «Фінанси, банківська справа та страхування», «Облік і оподаткування», «Підприємництво, торгівля, біржова діяльність», «Менеджмент».

Студентський науковий гурток з математики сприятиме врахуванню специфічних особливостей, характерних для математичних дисциплін, а саме: наявність теоретичної структури кожного курсу; розуміння, що математика побудована за строгими законами логіки й тому вимагає відповідно строгого логічного мислення, що розвивається в процесі вивчення математичних дисциплін; глибоке розуміння матеріалу математичних курсів обумовлюється їх практичним спрямуванням, через яке відбувається осмислення, усвідомлення теоретичних знань, професійна спрямованість тощо; абстрактний характер математики викликає психологічні труднощі для студентів у сприйманні й засвоєнні математичної інформації та в її використанні; різні психологічні особливості студентів вимагають диференційованого підходу, спрямованого на адаптацію методик навчання до особистісних властивостей студентів [1].

Студентський науковий гурток з математики створюється на цикловій комісії математики, комп'ютерних технологій та інформаційної діяльності з метою розвитку і підвищення ефективності науково-дослідної роботи студентів відповідно до затвердженої керівництвом коледжу політики організації науково-дослідної роботи студентів шляхом залучення до самостійної наукової діяльності талановитої молоді, застосування ефективних методів, форм і прийомів організації проведення відповідних наукових заходів.

Гурток створюється за ініціативою відповідної циклової комісії за тематикою її наукових досліджень. Кількість студентських гуртків з математики не обмежується.

Студентський науковий гурток з математики діє на постійній основі у формі засідань, на яких студенти готують і доповідають результати своїх наукових та пошукових досліджень, обговорюють доповіді і розглядають актуальні проблеми розвитку науки у відповідній галузі.

Керує студентським науковим гуртком його керівник із складу досвідчених викладачів циклової комісії. Керівник студентського наукового гуртка обирається засіданням циклової комісії терміном на 3 роки.

Засідання студентського наукового гуртка проходять згідно з планом, складеним його керівником і затвердженим головою циклової комісії на початку кожного навчального року з періодичністю один-два рази на місяць.

Засідання студентського наукового гуртка з математики в коледжі носять дискусійний, полемічний характер за активної управлінської участі керівника наукового гуртка.

Підсумки роботи студентського наукового гуртка з математики оформляються протоколом, в якому зазначаються: порядок денний, прізвища доповідачів і студентів, які брали участь в обговоренні наукових питань, кращі доповіді, висновки (пропозиції з представлення наукової роботи на конкурс-огляд наукових робіт, підготовка доповідей на конференції тощо).

Робота студентського наукового гуртка з математики «Математичний клондайк» висвітлюється на сайті Математика в шоколаді: https://chocomath.jimdo.com/ (рис. 1):

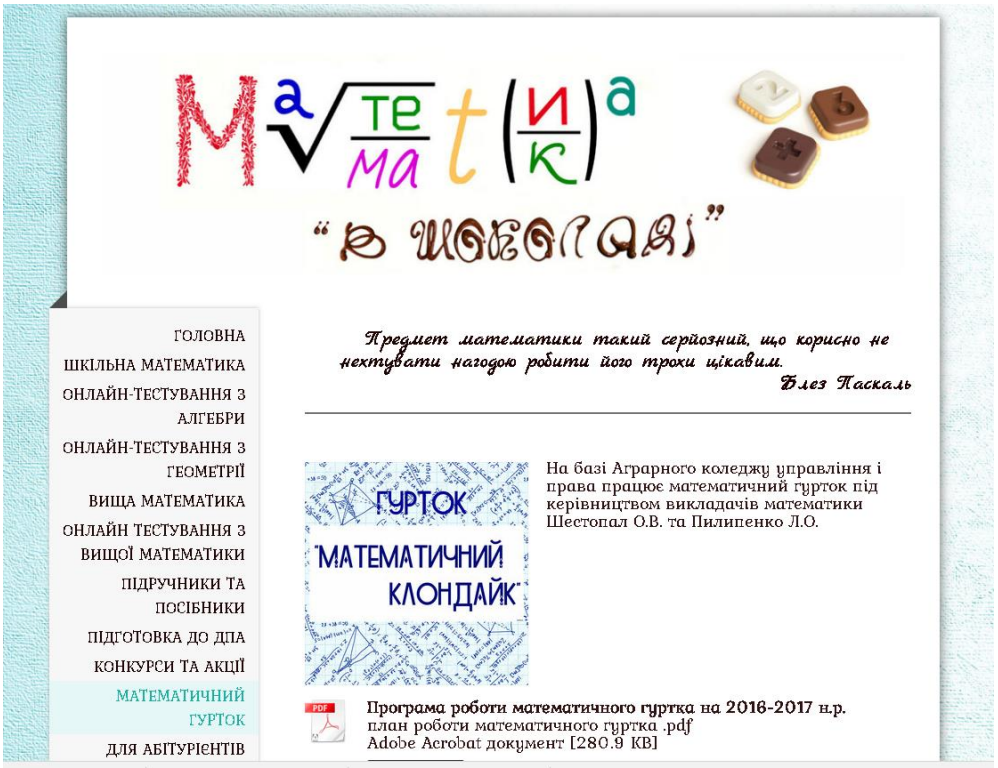

Рис. 1. Сторінка «Математичний гурток»

Наголосимо, що плануючи роботу гуртків, слід передбачити розширення практичних навичок і вмінь, якими студенти оволодівають у процесі навчання на заняттях. Для цього на заняттях гуртка студентам можна пропонувати практичні роботи з програмних тем геометрії та алгебри, ознайомлювати з роботою калькуляторів, комп'ютерів, планшетів, спеціальним програмним забезпеченням для навчання математики тощо. Викладач також повинен залучати студентів до самостійної творчої праці.

На засіданнях математичних гуртків можна також готувати студентів до участі в математичних олімпіадах різних рівнів (коледжівських, районних, міських, обласних та республіканських).

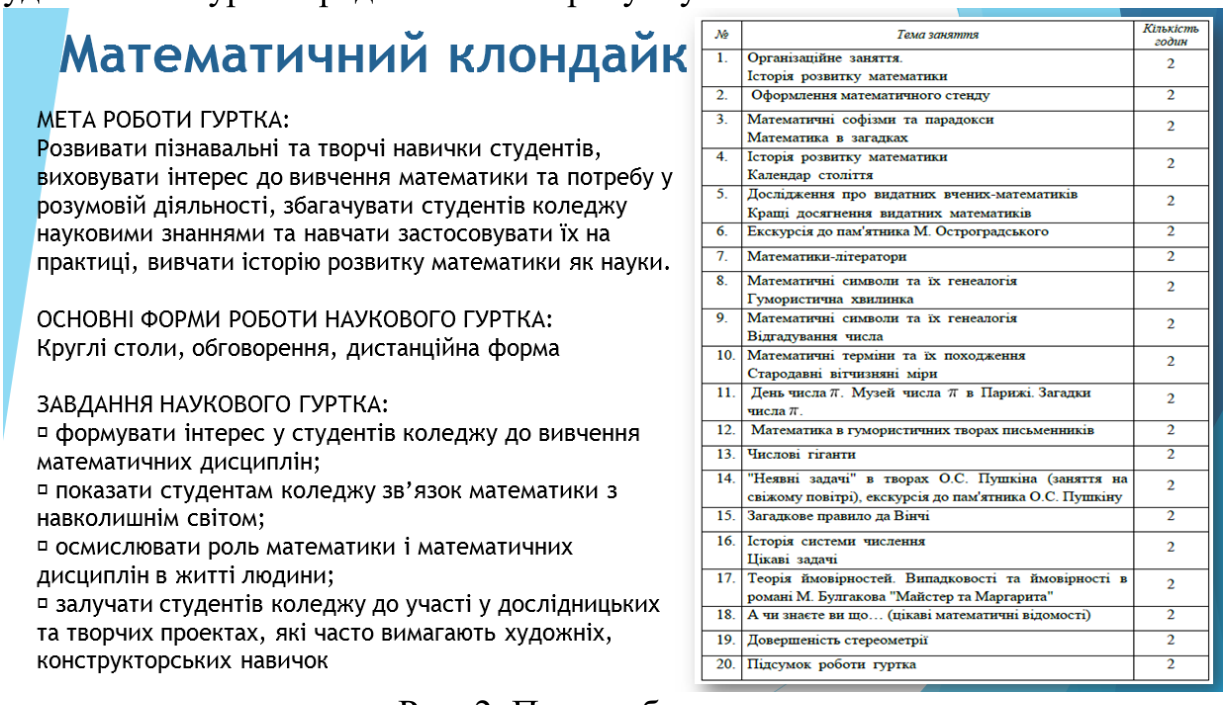
Слід зауважити, що ефективність роботи гуртка підвищується, якщо основний його склад буде постійним.

Організуючи математичний гурток, слід особливу увагу приділяти тим формам гуртових занять, що дають можливість більшості студентів виявити свою ініціативність і розраховані на активну роботу всіх членів гуртка.

Наведемо приклад практичної роботи студентського наукового гуртка з математики «Математичний клондайк»:

1. Виготовити стенд «Видатні математики» з біографічними даними та інформацією про значення їхньої наукової діяльності для розвитку світової науки.
2. Випустити 3 номери математичної газети «Математика в коледжі».
3. Провести математичний вечір на тему «Видатні жінки-математики».
4. Провести екскурсію на тему «Математика на березі річки».
5. Провести екскурсію, на якій показати практичне застосування математики в умовах місцевого промислового виробництва.
6. Організувати роботу щодо конструювання та виготовлення наочних посібників для кабінету математики.

Орієнтовна програма студентського наукового гуртка з математики для студентів I-II курсів представлена на рисунку 2:

Математичний клондайк

МЕТА РОБОТИ ГУРТКА:
Розвивати пізнавальні та творчі навички студентів, виховувати інтерес до вивчення математики та потребу у розумовій діяльності, збагачувати студентів коледжу науковими знаннями та навчати застосовувати їх на практиці, вивчати історію розвитку математики як науки.

ОСНОВНІ ФОРМИ РОБОТИ НАУКОВОГО ГУРТКА:
Круглі столи, обговорення, дистанційна форма

ЗАВДАННЯ НАУКОВОГО ГУРТКА:
- формувати інтерес у студентів коледжу до вивчення математичних дисциплін;
- показати студентам коледжу зв'язок математики з навколишнім світом;
- осмислювати роль математики і математичних дисциплін в житті людини;
- залучати студентів коледжу до участі у дослідницьких та творчих проектах, які часто вимагають художніх, конструкторських навичок

№	Тема заняття	Кількість годин
1.	Організаційне заняття. Історія розвитку математики	2
2.	Оформлення математичного стенду	2
3.	Математичні софізми та парадокси Математика в загадках	2
4.	Історія розвитку математики Календар століття	2
5.	Дослідження про видатних вчених-математиків Кращі досягнення видатних математиків	2
6.	Екскурсія до пам'ятника М. Остроградського	2
7.	Математики-літератори	2
8.	Математичні символи та їх генеалогія Гумористична хвилинка	2
9.	Математичні символи та їх генеалогія Відгадування числа	2
10.	Математичні терміни та їх походження Стародавні вітчизняні міри	2
11.	День числа π. Музей числа π в Парижі. Загадки числа π.	2
12.	Математика в гумористичних творах письменників	2
13.	Числові гіганти	2
14.	"Неявні задачі" в творах О.С. Пушкіна (заняття на свіжому повітрі), екскурсія до пам'ятника О.С. Пушкіну	2
15.	Загадкове правило да Вінчі	2
16.	Історія системи числення Цікаві задачі	2
17.	Теорія ймовірностей. Випадковості та ймовірності в романі М. Булгакова "Майстер та Маргарита"	2
18.	А чи знаєте ви що… (цікаві математичні відомості)	2
19.	Довершеність стереометрії	2
20.	Підсумок роботи гуртка	2

Рис. 2. План роботи гуртка

Наприкінці відзначимо, що гурткова робота сприяє розвитку інформаційно-освітнього середовища коледжу, оскільки студенти-гуртківці під керівництвом викладача працюють над створенням різних видів електронних освітніх ресурсів (електронних посібників, глосаріїв, довідників, задачників з

математики), активно співпрацюючи з Лабораторією по створенню електронних засобів навчання, яка функціонує на базі циклової комісії математики, комп'ютерних технологій та інформаційної діяльності коледжу [3]. Слід погодитися з Н. Кононец, що залучення студентів-гуртківців до створення електронних освітніх ресурсів уже давно стало популярним методом поглибленого вивчення дисциплін в аграрних коледжах [2].

Без сумніву, робота в гуртках допомагає студентам розвиватися і розкривати свій потенціал, досягти успіху і професійного росту. Більшість студентів, які беруть участь в наукових гуртках, виділяють наступні мотиви своєї діяльності: пізнавальний інтерес і прагнення до самореалізації. Пізнавальний інтерес в даному випадку допомагає саморозвитку, оскільки, займаючись в науковому гуртку, студент освоює нові сфери в дослідницькому і творчому житті, освоює не звичні для себе галузі [4].

Список використаних джерел

1. Галайко Ю. А. (2005). Психолого-педагогічні передумови навчання математичним дисциплінам студентів менеджерських спеціальностей. *Дидактика математики: проблеми і дослідження: міжнар. збірник наукових робіт*. Вип. 23. Донецьк: Фірма ТЕАН. С. 35-39.

2. Кононец Н. В. (2016). Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів: дис. ... доктора пед. наук. Полтава. 473 с.

3. Кононец Н., Козаченко О. (2014). Діяльність лабораторії по створенню електронних засобів навчання в Аграрному коледжі управління і права Полтавської державної аграрної академії. *Інформаційне суспільство XXI століття: культура, освіта, цивілізація : матеріали наук.-практ. Інтернет-конференції.* Полтава : АКУП ПДАА. С. 29–33. URL: http://www.acup.poltava.ua/downloads/konferenciya/37.pdf

4. Худолій І. І., Саєнко О. В. (2014). Вплив предметних гуртків на освітню діяльність студентів. *Фізика та астрономія. Методика викладання у сучасних умовах : матеріали наук.-метод. Інтернет-конференції.* Полтава: АКУП ПДАА. С. 24–28. URL: http://acup.poltava.ua/files/Zbirnuk.pdf

Пилипенко Людмила Олександрівна
викладач математики, спеціаліст вищої категорії, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії,
puras.lyuda@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ЧИТАННЯ ЛЕКЦІЇ З МАТЕМАТИКИ У ПРОЦЕСІ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

У кожній лекції з математики визначальним є зміст. Мова не повинна бути складною, говорити потрібно просто, переконливо, відверто, зрозуміло. Залежно від мети лекції коригується структура і метод подачі матеріалу, уточняється план, відбираються необхідні аргументи. Досвідчені лектори прагнуть завчасно

врахувати склад, рівень та інтереси студентів, їх настрій і можливу реакцію.

Лекції з математики, на нашу думку, доцільно проводити з використанням **методу «опорної бази»**, який базується на концепції базового нагромадження з кожного питання найбільш важливого матеріалу з метою підвищення продуктивності процесу навчання. Основні принципи цього методу: виклад матеріалу великими часовими «порціями»; повторення викладеного кілька разів; зворотний зв'язок з аудиторією у вигляді обговорення матеріалу.

Для реалізації цих принципів необхідно, щоб кожна чергова лекція починалася з короткого змістовного огляду раніше викладеного лекційного матеріалу — *математичних міні-вікторин,* з метою оцінки вхідного контролю знань і повнішого засвоєння інформації. На це витрачається близько 5-7 хв.

Технологія проведення міні-вікторин будується з коротких запитань з можливістю швидких відповідей. При цьому доцільно заохочувати студентів балами рейтингу за правильні відповіді. Можливий варіант, коли викладач пропонує студентам самостійно готувати математичні міні-вікторини перед кожною лекцією по черзі.

Як зазначає В. Нагаєв, у лектора є три основні засоби впливу на студентську аудиторію:

1. лінгвістичні (зміст промови);
2. паралінгвістичні (темп, інтонація, модуляція голосу тощо);
3. кінетичні (жести, міміка, пози оратора).

У ході викладу лекційного матеріалу з математики доцільно стежити за дотриманням граматичних норм і слововживання; уникати канцеляризмів, шаблонів, адже вони ускладнюють сприйняття інформації і нерідко заплутують студентів; уважно стежити за правильністю словосполучень, уникати багатослівності, повторення сказаного близькими за змістом словами.

Викладач повинен актуалізувати особистісні ресурси: прагнути урізноманітнити свій лексичний запас, уникати штампів, ширше використовувати синоніми. При побудові пропозицій слід підбирати слова з властивою їм семантикою і стилістичними особливостями. Лектору важливо знати не тільки що сказати, але і як сказати. Наприклад, психологи відмічають, що зміною тону голосу лектор може подати на 40 % більше інформації.

Фахівці доводять, що приблизно третина слів оратора зайві. Тому прагніть уникнути зайвого багатослів'я і надмірної поспішності у викладенні матеріалу. Контролюйте темп і ритм мови. Оптимальним вважається темп зі швидкістю 120 слів за 1 хв.

Істотно на зміст виступу впливають паузи. За багатьма дослідженнями паузи становлять 10—15 % часу промови лектора. Паузи в ході виступу бувають різні: люфтпауза (для вдиху повітря), граматична (використовується для уважного читання текстової інформації), педагогічна (для осмислення і засвоєння інформації слухачами); «дірява» (лектор втратив хід мислення, забув інформацію або не знає, що сказати далі).

Що робити лекторові, якщо він втратив послідовність виступу? Якщо маємо «діряву» паузу, досвідчені лектори в такому випадку радять скористатися такими

рекомендаціями:

– спокійно оголосіть невеличку перерву;

– зробіть короткі висновки з раніше викладеного матеріалу (наприклад: «Підводячи підсумки, дозвольте мені ще раз наголосити на таких важливих моментах...»);

– повторіть ще раз останнє речення (наприклад: «Хочу ще раз підкреслити, що...»);

– поставте питання студентам або запропонуйте їм задати питання Вам (наприклад: «Чи немає у вас запитань щодо викладеного матеріалу?»);

– перейдіть до наступного питання або змініть тему (наприклад: «Перейдемо до наступного питання...»);

– у вас повинен бути напоготові який-небудь жарт або цікава історія (наприклад: «Мені на думку спав один цікавий епізод...»);

– зверніться до своїх тез лекції – шпаргалки, презентації, ментальної карти лекції тощо [3].

На думку Н. Кононец, саме ментальна карта є синергією навчально-методичної картки заняття і конспекту лекції та дозволяє: відібрати з усього напрацьованого лектором матеріалу ті питання, задачі, вправи, які підходять саме для даної категорії студентів; позначити кольором важливі завдання, ресурси, моменти, на які слід звернути увагу; побачити ліміт часу, його запас і можливі зміни ходу лекції; відбирати завдання і послідовність їх виконання. Завдяки використанню спеціальних сервісів класу concept-mapping, які відкривають можливість спільного створення та редагування, цю карту можна створювати у ході проведення лекції разом зі студентами (за умови використання в аудиторії мультимедійного проектора та Інтернету) [2].

У ході лекції необхідно контролювати свою поведінку і стан студентів, оскільки вони взаємозалежні. Студенти дивляться на викладача, стежать за його зовнішністю, жестами і мімікою, тож необхідно прагнути говорити природнім, невимушеним голосом. Особливу увагу слід приділити жестикуляції. При цьому жести можуть бути логічними (визначені тим, що говориться) і емоційними. Уникайте механічних жестів: невиправдані і часті випади руками, енергійне і безглузде рубання повітря тощо. Позу під час виступу вибирайте стійку, але не одноманітну, щоб не стомлюватися.

Особливого уміння від лектора потребує виклад матеріалу по пам'яті або із зоровою опорою на текст (ментальна карта, презентація лекції, навчальні відеоуроки тощо). Засвоєння матеріалу слухачами в даному випадку порівняно з його зчитуванням збільшується у 3 рази. Роблячи начерки виступу, врахуйте, що при нормальному темпі викладання можна прочитати текст із 30 рядків (комп'ютерний інтервал 1,5) за дві хвилини, а розповісти його – за три хвилини. Виступ не повинен бути перевантажений цифрами. До речі, цифровий матеріал варто зачитувати для більшої аргументованості. Висновки необхідно знати напам'ять. Зверніть увагу на зворотній зв'язок безпосередньо на лекції – постійно контролюйте взаємодію з аудиторією. Учіться спостерігати за студентами, адже увага – ті єдині двері, через які проходить усе, що може бути сприйнято людиною.

Про рівень залучення уваги студентської аудиторії говорить такий критерій: чим більше студенти зосереджені на вашій лекції, тим менше руху в аудиторії. Лектору важливо «завойовувати» увагу аудиторії й утримувати її, регулюючи вищевикладені аспекти виступу [3].

Слід поголитися з Н. Кононец, що сучасні лекції з математики мають бути *ресурсно-орієнтованими*, тобто структура лекції – інформаційно-проблемна, яка орієнтує на всебічне використання різноманітних інформаційних ресурсів при вивченні теми; характеризується максимальною інформаційною наповненістю; вирішує проблемне питання; сприяє поглибленій самостійній роботі студентів, орієнтує на розвиток їх пошукових та творчих здібностей [1].

Отже, сформулюємо ключові рекомендації для лектора, які сприятимуть оптимізації викладу лекційного матеріалу та більш ефективно реалізовуватимуть функції лекції з математики: прагніть не читати, а говорити; логічно будуйте думки і речення; визначайте послідовність і несуперечність суджень; підбирайте аргументовані факти і докази; будьте в гарному настрої і доброзичливі; приділяйте увагу ерудиції; контролюйте аудиторію; вмійте розпізнавати критичні моменти лекції; аналізуйте свій виступ; використовуйте ІКТ та різноманітні інформаційні ресурси (мультимедійні презентації, електронні ресурси, ментальні карти); прагніть виробити власний стиль викладання.

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. (2016). Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів: дис. ... доктора пед. наук. Полтава. 473 с.

2. Кононец Н.В. (2017). Ментальні карти або як зробити лекцію ефективною при ресурсно-орієнтованому навчанні дисциплін комп'ютерного циклу. *Інновації в освіті: здобутки та перспективи : матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції*. Умань. С. 72-75.

3. Нагаєв В. М. (2007). Методика викладання у вищій школі: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури. 232 с.

Сідоров Вадим Ігоревич

професор, декан факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, irtb@karazin.ua

ТЕХНОЛОГІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ КРОСКУЛЬТУРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

У числі актуальних проблем кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму знаходиться також проблема інформатизації всього освітнього процесу в цілому і процесу навчання окремих навчальних дисциплін зокрема. Нині фахівець галузі туризму повинен бути теоретично і практично готовим до активного використання в своїй діяльності нових інформаційних

технологій і освоєння інфраструктури інформаційного суспільства. З цією метою організовується наскрізна або неперервна комп'ютерно-інформаційна підготовка упродовж усього терміну навчання у ВНЗ.

Цілеспрямоване впровадження інформаційних технологій в освітній процес підготовки майбутніх фахівців галузі туризму, планомірне створення і використання відповідної електронної навчальної продукції як пріоритетні напрями для підвищення якості туристичної освіти, а також кроскультурної підготовки студентів, має, на нашу думку, базуватися на ідеї упровадження у систему кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму ресурсно-орієнтованого навчання. Ресурсно-орієнтоване навчання слід розглядати як цілісний динамічний процес організації і стимулювання самостійної пізнавальної діяльності студентів з оволодіння навичками активного перетворення інформаційного середовища, який передбачає оптимальне використання тандемом "студент-викладач" консолідованих кадрових, матеріально-технічних, навчально-методичних, фінансових та інформаційних ресурсів [2].

Використання сучасних комп’ютерів та інформаційних ресурсів, особливо, Інтернет-ресурсів, сприятиме організації якісної кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму. Оскільки комп'ютери міцно увійшли в стиль життя студентів, викладачі отримують унікальну можливість з їх допомогою не лише активізувати пізнавальну діяльність студентів, але й залучити до процесу кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму різноманітні інформаційні Інтернет-ресурси. Використання таких засобів навчання та здобування кроскультурних знань істотно підвищує продуктивність навчальної праці, покращує якість освітнього процесу, створює нові перспективи для творчості студента і науково-педагогічних кадрів ВНЗ задля успішного формування кроскультурної компетентності майбутніх фахівців галузі туризму. Для реалізації цієї мети нами було створено авторський сайт «Система кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму» (рис. 1).

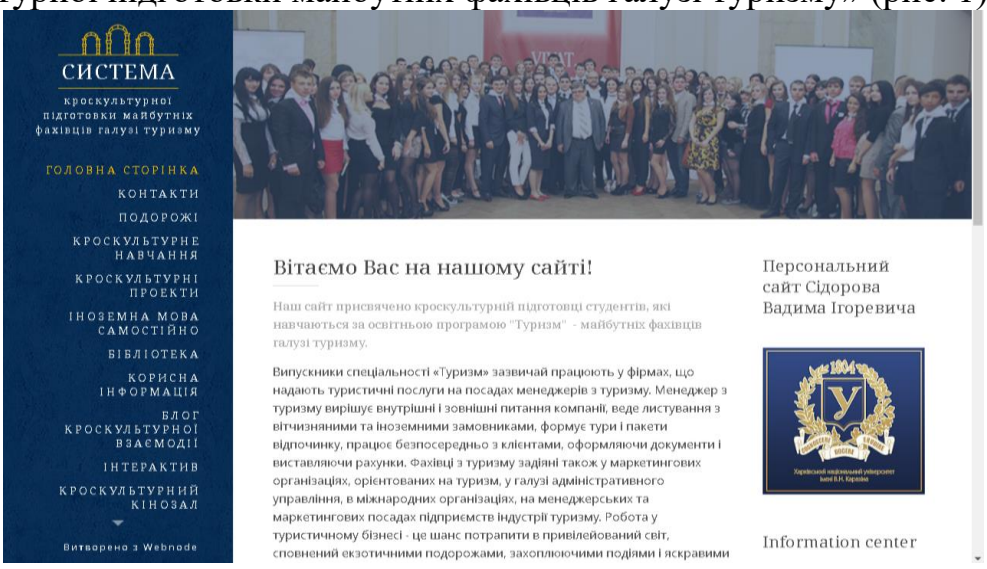

Рис. 1. Авторський сайт В. Сідорова «Система кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму»

Торкаючись проблеми кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму, відзначимо, що використання технологій ресурсно-орієнтованого навчання (освітнього проекту, веб-квестів, хмарних технологій, майндмеппінгу, Веб2.0), в основі яких лежать сучасні інформаційні технології, стає особливо значущим для підготовки компетентних фахівців галузі туризму, адже компетентність характеризує міру відповідності їх розуміння, знань і умінь реальному рівню складності виконуваних ними завдань і розв'язуваних проблем, особливо, кроскультурного характеру.

Так, сторінка авторського сайту «Кроскультурні проекти» (рис. 2) присвячена реалізації технології освітнього проекту та містить приклади студентських проектів за трьома ключовими темами: «Зелений туризм», «Соціально-психологічний портрет підприємця», «Розробка туристичного туру».

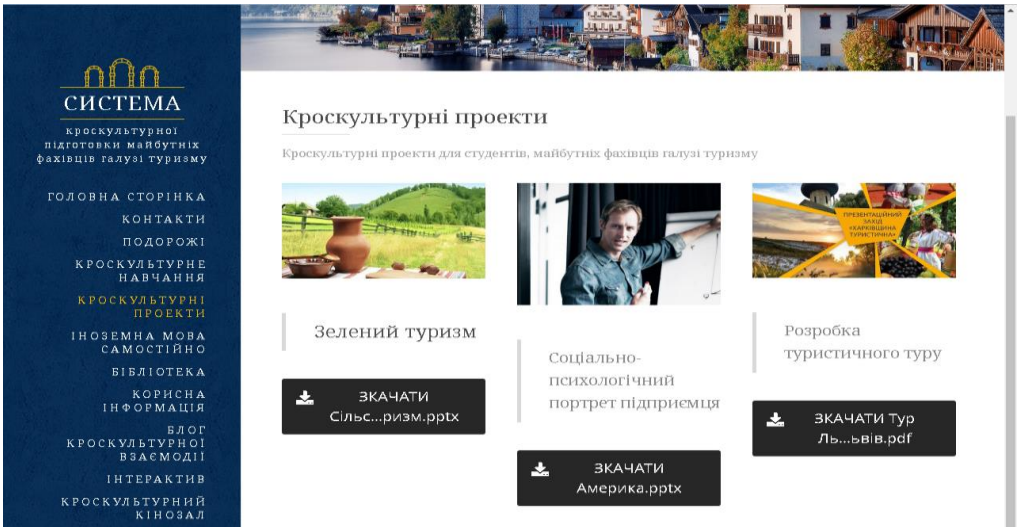

Рис. 2. Сторінка «Кроскультурні проекти»

На сторінці «Блог кроскультурної взаємодії» авторського сайту можна знайти теми кроскультурних веб-квестів та інструкційну картку щодо його виконання (рис. 3).

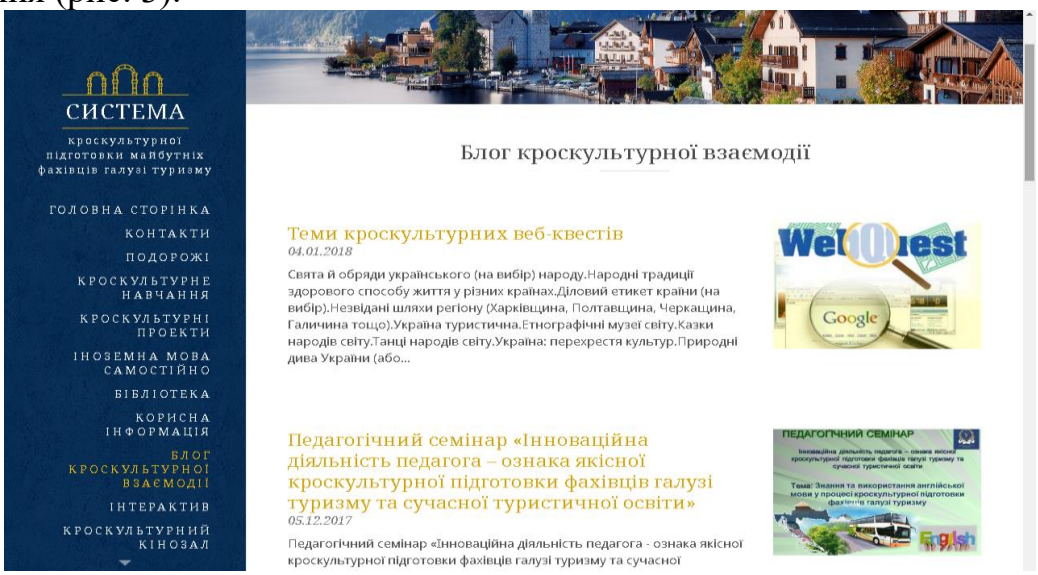

Рис. 3. Сторінка «Блог кроскультурної взаємодії»

У процесі кроскультурної підготовки доцільним є використання технології Веб2.0, зокрема, створення власних блогів, як викладачів, так і студентів. Блоги є доступними для загального перегляду, передбачають дискусії, обговорення з автором блогу розміщених на ньому матеріалів. Блоги відрізняються лінійною хронологічною структурою та містять як текстовий матеріал, так і фотографії, аудіо-, відеоматеріали, посилання на інші ресурси Інтернету. Блог є засобом для особистісного й інтелектуального засвоєння нових понять у процесі інтерактивної взаємодії, де необхідно ознайомитися з величезною кількістю інформації з досліджуваної теми. Можливість індивідуалізації змісту навчання підсилює інтерес до всього процесу навчання. Публікуючи знайдену інформацію, студенти одержують можливість спілкування з реальною аудиторією [1; 3].

Не менш цікавим та корисним буде навчити студентів візуалізації мислення у процесі здобування кроскультурних знань за допомогою технології майндмеппінгу. Сформулювавши завдання наступним чином: створіть ментальну карту за допомогою on-line сервісу Mindomo на запропоновану тему, можна поєднати застосування технології майндмеппінгу з хмарними технологіями (рис. 4).

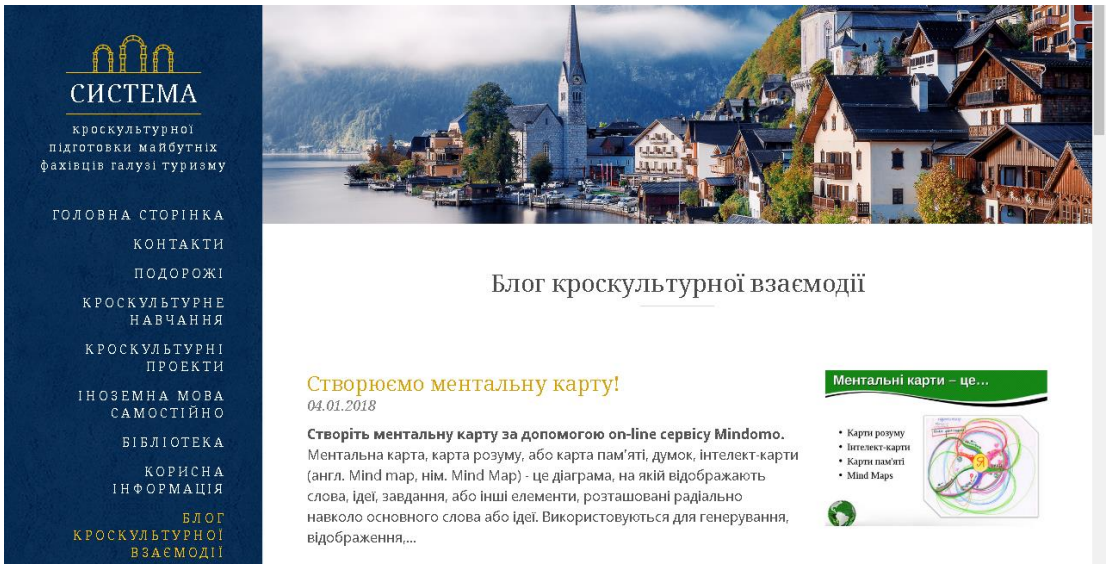

Рис. 4. Створення ментальних карт

Наприкінці відзначимо, що якість відтворення кожної з визначених технологій ресурсно-орієнтованого навчання принципово залежить від рівня педагогічної майстерності науково-педагогічних кадрів, які здійснюють процес кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму: підбір тематики завдань кроскультурного характеру, сучасних інформаційних технологій, мотивації щодо використання різноманітних інформаційних ресурсів у процесі пошуку та здобуття студентами кроскультурних знань.

Список використаних джерел

1. Ігнатенко О. В. (2010). Умови використання технології ВЕБ 2.0 (вебінарів) у навчальному процесі. *Вісник Глухівського державного*

педагогічного університету ім. Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки. Вип. 15. Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка. С. 159-164.

2. Кононец Н. В. (2016). Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів: дис. ... доктора пед. наук. Полтава. 473 с.

3. Патаракин Е. Д. Социальные сервисы Веб 2.0 в помощь учителю / Е. Д. Патаракин .– 2-е изд., испр. – М., 2007. – 64 с.

Рудик Олександр Юхимович
кандидат технічних наук, доцент кафедри зносостійкості та надійності машин, Хмельницький національний університет, arudyk@rambler.ru

Гончар Вадим Васильович
магістрант, Хмельницький національний університет

КОМП'ЮТЕРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНОГО СТАНУ ВАЛ-ШЕСТЕРНІ ГОЛОВНОЇ ПЕРЕДАЧІ ЗАДНЬОГО МОСТА АВТОМОБІЛЯ ГАЗ-53

Розрахункам несучої здатності і напружено-деформованого стану елементів конструкцій була присвячена значна кількість досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Але до середини дев'яностих років двадцятого століття широко застосовувалися, в основному, методи інженерних розрахунків та експериментальних досліджень, наприклад, метод тензометричних вимірювань. Застосовуючи ці методи, складно було одержати ще на стадії проектування деталі її оптимальні параметри.

Різноманітність і складність геометричних форм деталей автомобільної техніки вимагають застосування для аналізу напружено-деформованого стану деталей чисельних методів, таких, як метод скінченних елементів (МСЕ). На теперішній час він повсюдно визнаний, як загальний метод вирішення широкого кола задач в різних галузях техніки. Суть МСЕ полягає в апроксимації суцільного середовища з нескінченно великим числом ступенів вільності сукупністю підобластей (або елементів), що мають скінченне число ступенів вільності [1]. Між цими елементами встановлюється взаємозв'язок. Визнання методу пояснюється простотою його фізичного тлумачення та математичної форми.

Найбільше поширення мають співвідношення МСЕ у формі переміщень. У межах кожного елемента задаються функції форми, які визначають переміщення у внутрішній області елемента по переміщенням у вузлах. Вузли – це точки, де сполучаються скінченні елементи. Невідомими МСЕ є можливі й незалежні переміщення вузлів скінченно-елементної моделі (СЕМ). Таким чином, СЕМ конструкції є системою закріплених вузлів. Додаткові в'язі ставляться у напрямку можливих переміщень вузлів, підкреслюючи цим самим їх незалежність. За своєю суттю СЕМ конструкції аналогічна основній системі класичного методу переміщень, який застосовується при розрахунку стержневих

систем. Для досягнення сприйнятливої точності результатів розрахунків за МСЕ доводиться зменшувати розміри елементів, збільшуючи цим самим точність апроксимації геометричних характеристик і функцій переміщень в межах скінченного елемента. СЕМ складних конструкцій досягають сотень і навіть мільйонів ступенів вільності, а тому МСЕ є машинно-орієнтованим методом, реалізація якого можлива тільки засобами комп'ютерної техніки.

Професійна сучасна інженерна діяльність неминуче зв'язана із застосуванням систем автоматичного проектування, автоматичного виробництва та автоматичного інженерного аналізу. Так, SolidWorks – програмний комплекс, призначений для автоматизації робіт промислового підприємства на етапах конструкторської і технологічної підготовки виробництва. Він забезпечує розробку виробів будь-якого ступеня складності та призначення.

У SolidWorks використовується принцип тривимірного твердотільного й поверхневого параметричного проектування, що дозволяє конструктору створювати об'ємні деталі та компонувати збірки у вигляді тривимірних моделей, по яких створюються двомірні креслення і специфікації відповідно до вимог ЕСКД. SolidWorks включає ряд прикладних модулів, з яких найбільший інтерес має SolidWorks Simulation. Даний модуль, заснований на МСЕ, дозволяє проводити розрахунки на міцність конструкцій в пружній зоні, вирішувати задачі механіки деформованого твердого тіла. Даний модуль дозволяє проводити статичний аналіз деталей і збірок, оптимізувати конструкцію, тобто уникати непотрібних витрат на зайвий матеріал. Спираючись на результати, можна зробити конструкцію міцнішою, легшою, витонченішою, а, отже, економічно вигіднішою і практичнішою.

Метою роботи ставилось дослідження вал-шестерні головної передачі заднього моста автомобіля ГАЗ-53 (сталь 12Х14Г14Н – [2]) з можливістю заміни даного матеріалу на дешевший – сталь 20. У додатку SolidWorks Simulation були проведені статичний і динамічний аналізи моделі вал-шестерні для отримання картини напружено-деформованого стану. Аналіз скінченних елементів забезпечує надійний чисельний метод розробок. Процес починається зі створення геометричної моделі. Наступний етап – вибір сталей 12Х14Г14Н і 20 з бібліотеки SolidWorks. Для проведення статичного аналізу проведено закріплення моделі та прикладені навантаження (рис. 1).

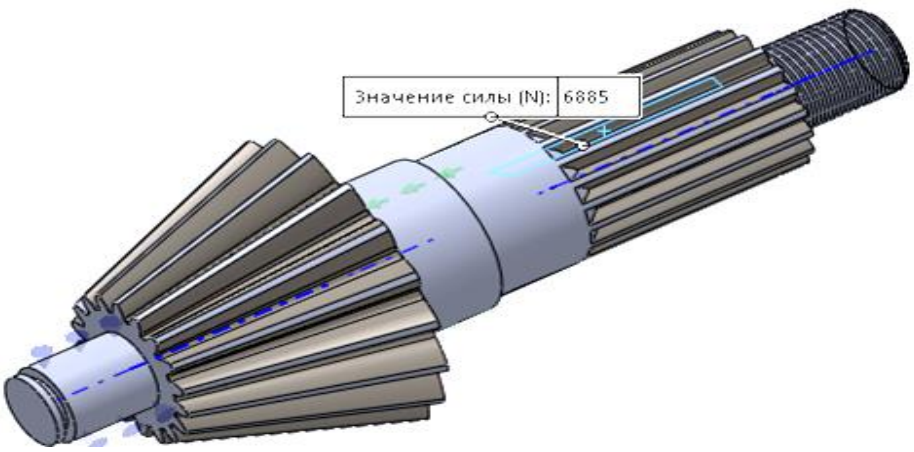

Рис. 1 – Формування картини навантажень

Потім програма ділить модель на маленькі частини простої форми (елементи), з’єднані у спільних точках (вузлах): програма аналізу скінченних елементів розглядає модель як мережу дискретних зв'язаних між собою елементів (сітку). МСЕ прогнозує поведінку моделі за допомогою зіставлення інформації, одержаної від усіх елементів, з яких складається модель.

Створення сітки – дуже важливий етап в аналізі конструкцій. Сітка створюється на основі глобального розміру елементу, допуску і характеристик локального управління сіткою, яка дозволяє задати різні розміри елементу для компонентів, граней, кромок і вершин. Програма визначає розмір елементу для моделі, беручи до уваги її об'єм, площу поверхні та інші геометричні характеристики. Розмір створюваної сітки (кількість вузлів та елементів) залежить від геометрії та розмірів моделі, допуску сітки, параметрів її управління та характеристик контакту. На ранніх стадіях аналізу конструкцій, де можуть підійти приблизні результати, можна задати більший розмір елементу для швидшого вирішення (для точнішого вирішення – менший).

При використанні елементів оболонки програма створює один з наступних типів елементів залежно від того, які параметри створення сітки активовані для дослідження:

– сітка низької якості (лінійні трикутні елементи оболонки);

– сітка високої якості (параболічні трикутні елементи оболонки).

У нашому дослідженні параметри сітки (рис. 2) наступні: якість висока, 4 точки Якобіана, розмір елементу 6,80668 мм, допуск 0,340334 мм, всього вузлів 33959, всього елементів 21045, максимальне співвідношення сторін 1299, перекручених елементів Якобіана – 0%.

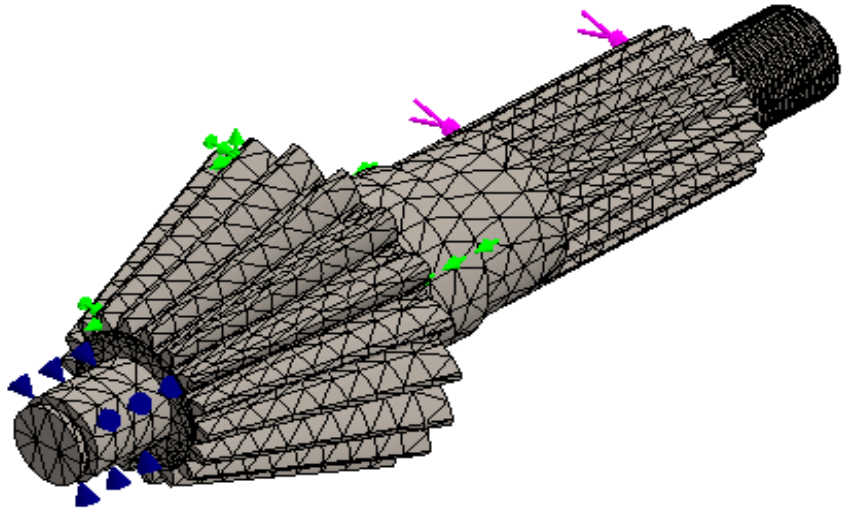

Рис. 2. Скінченно-елементна сітка вал-шестерні типу „на твердому тілі”

Результатом статичного аналізу є епюри напруження (рис. 3), переміщення, деформації, запасу міцності. Встановлено, що вузлові максимальні напруження Von Mises, переміщення URES і деформація ESTRN для вала зі сталі 12Х14Г14Н складають 89,9025 МПа, 0,0713178 мм і 0,000333314 мм, а для сталі 20 – 89.6666 МПа, 0,0719863 мм і 0,000306111 мм, тобто в обох випадках не

перевищують допустимих значень. При цьому мінімальний коефіцієнт запасу міцності FOS для вала зі сталі 12Х14Г14Н становить 3,05887, а зі сталі 20 – 2,78811. Тобто, у випадку заміни сталі 12Х14Г14Н на сталь 20 для виготовлення вал-шестерні запас міцності достатній.

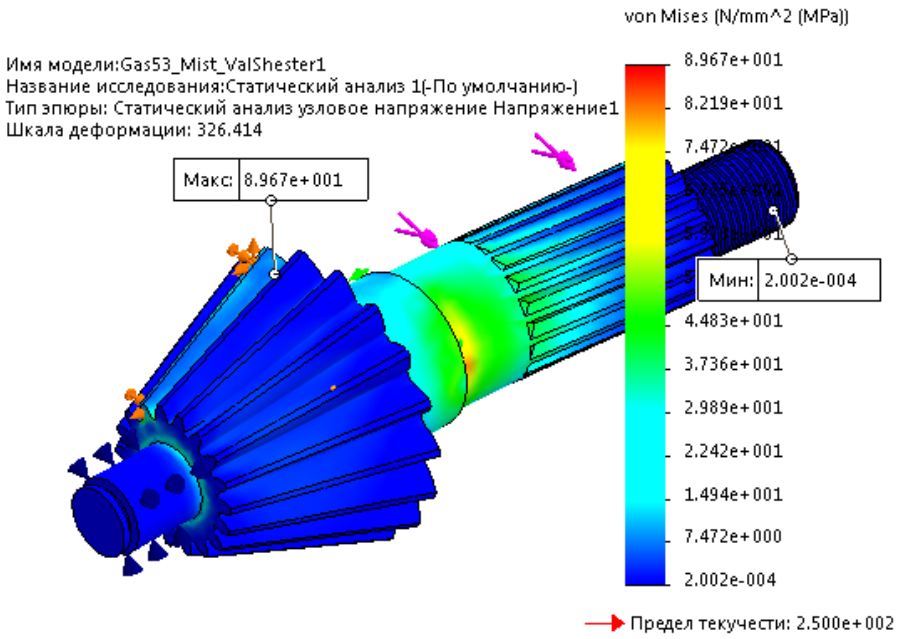

Рис. 3. Контурний графік сумарних напружень von Mises

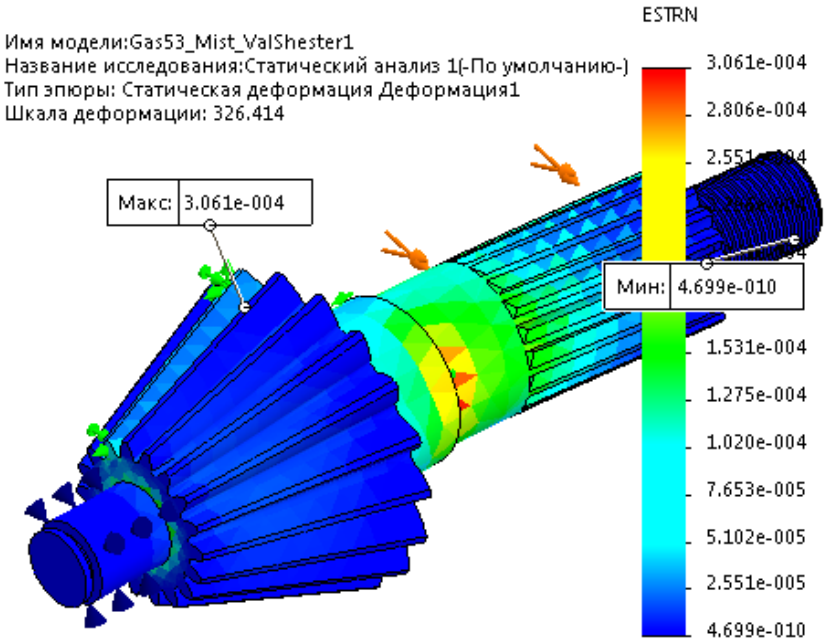

Рис. 3. Контурний графік сумарних деформацій ESTRN

На епюрі Von Mises, видно місця з найменшою міцністю і концентрацією напружень. Щоб визначити точні величини напружень використовуємо їх зондування у критичних точках (рис. 4).

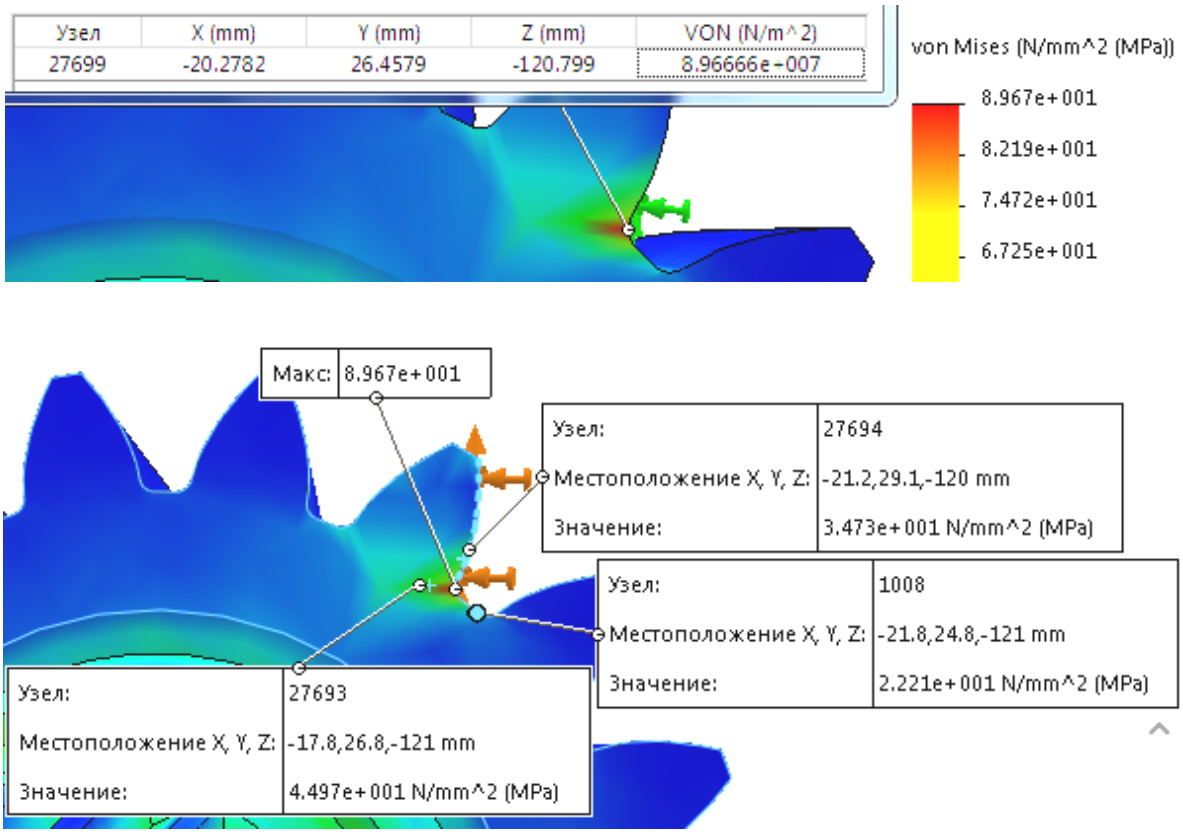

Рис. 4. Зондування напружень у небезпечному перерізі поблизу їх максимальних значень

Наступний етап дослідження – оцінка впливу заміни матеріалу вал-шестерні на втомну міцність зубів шестерні у небезпечному перерізі. Встановлено, що результуючий коефіцієнт зниження втомної міцності k = 0,657637.

Таким чином, результати комп'ютерного моделювання, з одного боку, підтвердили можливість заміни матеріалу вал-шестерні, з іншого – незначний вплив цієї заміни на її втомну міцність.

Проведення дослідження напружено-деформованого стану вал-шестерні головної передачі заднього моста автомобіля ГАЗ-53 за допомогою МСЕ забезпечує якісно новий підхід до визначення його основних параметрів. Розроблені моделі та методичні положення розрахунку дозволяють перейти до оцінки навантаженості елементів вал-шестерні в різних розрахункових положеннях.

Список використаних джерел

1. Легостаєв А.Д. Метод скінченних елементів: Конспект лекцій / А.Д. Легостаєв. – К.: КНУБА, 2004. – 112 с.

2. Рудик О.Ю. Визначення працездатності вал-шестерні головної передачі заднього моста автомобіля ГАЗ-53 / О.Ю.Рудик., В.В.Гончар // Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми конструювання, виробництва та експлуатації сільськогосподарської техніки». – Кропивницький: ЦНТУ, 2017. – С. 46-47.

Шкіль Світлана Олександрівна
викладач спеціальних дисциплін, спеціаліст першої категорії,
Полтавський коледж нафти і газу Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, shkil2017@ukr.net

БІНАРНІ ЗАНЯТТЯ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Сучасна освітня ситуація в суспільстві вимагає оновлення багатьох сторін педагогічної діяльності, обумовлює необхідність впровадження інноваційних технологій, активних форм і методів навчання. Наше суспільство перебуває в постійному розвитку і через систему утворень висуває і реалізує все нові вимоги до людини, а, отже, і до якості освіти: до навчання, тобто до постійної самоосвіти, освоєння нових видів діяльності; до інтелектуально-фізичного розвитку (доступ до технологій можливий тільки інтелектуально розвиненим людям); до здатності мислити і діяти творчо.

У сучасних умовах освіта не може залишатися осторонь від стрімких процесів науково-технічного прогресу, посилення інтеграційних функцій у розвитку науки, техніки, виробництва.

Одним із найперспективніших шляхів удосконалення підготовки майбутніх спеціалістів, озброєння їх потрібними знаннями і практичними навичками є впровадження активних форм і методів навчання.

Інтегроване заняття – заняття, що полягає в об’єднанні зусиль викладачів різних предметів у його підготовці і проведенні, а також в інтеграції знань про певний об’єкт вивчення, що здобувається засобами різних навчальних дисциплін. Інтегроване заняття – міжциклове заняття (поєднує матеріал декількох предметів) [2]. Інтегроване, бінарне заняття – це заняття, у змісті якого поєднуються різні предмети (дисципліни) навколо вивчення однієї теми.

Бінарне заняття – нестандартна форма навчання з реалізації міждисциплінарних зв’язків. Це творчість двох педагогів, яка переростає у творчий процес студентів та формує в останніх креативну компетентність, бо вивчення якоїсь проблеми на межі двох дисциплін – це завжди цікаво. Такий вид діяльності викликає високу мотивацію, стимулює творчий пошук [3].

Бінарне заняття побудоване на тісних міжпредметних зв’язках, яке проводиться спільно двома викладачами відповідних дисциплін, кожен із яких повинен досягнути своєї дидактичної мети.

Слово «бінарний» походить від латинського слова, що означає «подвійний», тобто взаємодія двох викладачів. Під час формування висококваліфікованого фахівця важливим є те, щоб студент отримав комплекс знань, мав можливість визначити роль і місце кожної дисципліни та швидко адаптувався на виробництві. Таку можливість і надають бінарні заняття.

Проведення таких занять дозволяє студентам:

1. глибше ознайомитися з навчальним матеріалом, максимально наблизити аудиторне навчання з практикою професійної діяльності;

2. забезпечити міждисциплінарні зв'язки та підвищити рівень засвоєння матеріалу, формувати у студентів цілісні знання, уміння використовувати їх у практичній діяльності;

3. активізувати процес навчання, досягти високої активності в групі.

Поєднання в бінарному занятті предметів професійного циклу сприяє більш глибокому засвоєнню знань, підвищенню рівня узагальнення та систематизації, розширює кругозір і культуру студентів, тому проведення таких заходів є виправданим та доцільним. Вважається, що деякі предмети є пріоритетними до інтеграції. Наприклад, інформатика та математика, біологія й екологія, математика та економіка. Але практичний досвід показує, що завжди є можливість для нових творчих джерел, тобто можливість зв'язати такі зовсім вважалося не споріднені предмети, як екологія та економіка.

Особливо важливо продумати методику проведення такого заняття. Заздалегідь визначається обсяг і глибина розкриття матеріалу, послідовність його вивчення. Частка участі кожного викладача залежить від змісту матеріалу, але приблизно повинна бути рівною. Таких занять можна розробити багато, але вони не можуть стати щоденними. Проведення бінарних занять можливо завдяки тісній співпраці викладачів, предмети або теми яких будуть тісно пов'язані між собою. При розробці кожного заняття обираються відповідні форми та методи сумісної педагогічної діяльності. Вдало проведеним є таке заняття, на якому не має інформаційного перевантаження студентів, студенти повинні розуміти, навіщо, що і як саме треба робити, а не механічно виконувати вказівки викладачів. Стимулюючи творчу діяльність викладача та його вихованців, інтегровані заняття створюють сприятливі умови для співпраці, розширюють функції викладача, дають можливість покращити методику своєї роботи та вдосконалювати її.

Список використаних джерел:

1. Гриценко Н.Н. Технологія інтегрованого уроку. / Н. Н. Гриценко // Вісник профосвіти. – 20 грудень 2007р. – № 19 – С.9 -11.

2. Іванчук М.Г. Формування і розвиток особистісного потенціалу школяра в процесі інтегрованого навчання. /М. Г. Іванчук // Психологія: Зб. наукових праць. –Київ, 2003. – Вип. 19. – С.127-131.

3. Пехота О. М. Освітні технології Навчально-методичний посібник / Пехота О. М., Кіктенко А. З., Любарська О. М.. – Київ: А.С.К., 2003. – 255 с.

Проценко Альона Павлівна

вчитель інформатики, спеціаліст ІІ категорії, Запорізька гімназія №50 Запорізької міської ради Запорізької області, alyona41288@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ

Сьогодні вже ні в кого не викликає сумніву той факт, що XXI століття – століття інформатизації і комп'ютеризації. Це означає, що одним з

найважливіших завдань, що стоять перед сучасною освітою, вважається підготовка конкурентоспроможного фахівця, здатного застосовувати нові інформаційні та комп'ютерні технології. При цьому один з напрямків сучасного етапу інформатизації освіти пов'язано з використанням мобільних технологій для навчання різних предметів [1]. Мобільні телефони, смартфони, планшетні комп'ютери стають основною частиною цифрового життя людини [2].

Вчителі сьогодні стикаються з серйозною проблемою: зниженням рівня мотивації учнів. Зацікавити дитину, перетворити навчання в захоплюючий процес вкрай важко. Учням потрібна діяльність на уроках, тут і приходять на допомогу мобільний пристрою. При правильному використанні вчителем мобільних пристроїв кожен учень буде залучений в навчальний процес. Сучасні завдання і стандарти освіти вимагають, перш за все, перебудови мислення педагогів, зміни навчального процесу.

Тому для зацікавленості до навчання я на своїх уроках впроваджую використання мобільних технологій**.**

Інтерактивні технології активно входять в наше життя, допомагають кожній людині максимально розкрити свій творчий потенціал, стати більш успішним у навчанні і роботі, зробити світ навколо себе яскравіше. Система мобільного інтерактивного опитування SMART Response ™ забезпечує прямий зв'язок між учителем і учнями, а також надає вчителю можливість контролювати рівень розуміння матеріалу учнями. За допомогою інтерактивної дошки SMART можна проводити мобільне опитування, тестування та зберігати результати у вигляді електронної таблиці. Переглянути можна як результати окремого учня, так і групи, та проаналізувати наскільки учні засвоїли пройдений матеріал. Результати перевірок відображаються у вигляді простих кругових діаграм або графіків [3]. Учні відповідають на питання, використовуючи будь-які пристрої з можливістю підключення до Інтернету, цифрові мобільні пристрої iPod Touch або iPad, смартфони на платформі Android ™ або мобільні пристрої. Для виконання тестів учні просто вводять потрібний ідентифікатор тесту на веб-сайті classlab.com, а потім отримують створені вчителем питання і відповідають на них.

На даний час розроблено досить багато різноманітних додатків для мобільних пристроїв, які можна використовувати в навчальному процесі на різних етапах уроку. Тому разом з ученицею 8 класу був створений навчальний мобільний додаток, який містить різні завдання та ігри по темі "Опрацювання текстових даних" (рис.1).

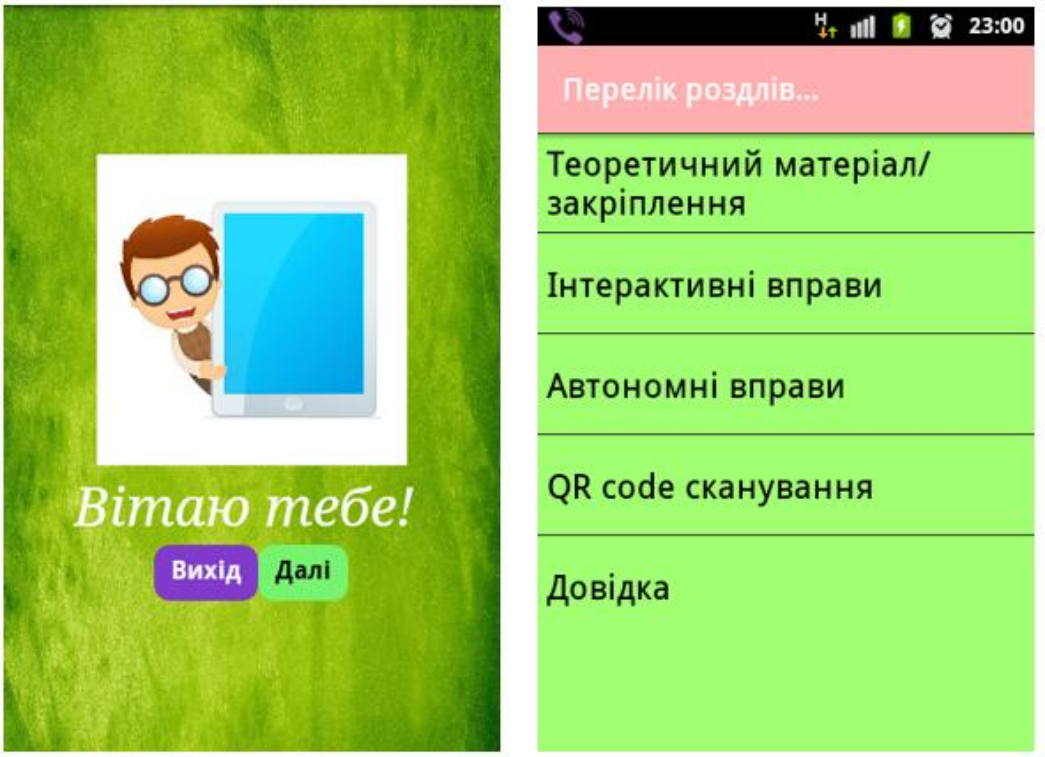

Рис. 1. Головний екран та Меню

Додаток був створений в середовищі візуального програмування MIT APP Inventor. Щоб встановити додаток учневі на свій телефон достатньо зчитати QR-код. Для створення деяких завдань та вправ для мобільного застосунку використовувалися онлайнові сервіси LearningApps.org та miksike.net.ua.

Використання QR-коду в навчально-виховному процесі – це не новина, але цей сучасний метод допомагає зробити будь-який урок цікавим та пізнавальним. Достатньо закодувати прості питання з варіантами відповідями, щоб учні могли перевірити свої знання (рис. 2-3).

Рис. 2. Приклад завдання до теми «Об'єкти файлової системи (файли, папки, ярлики)»

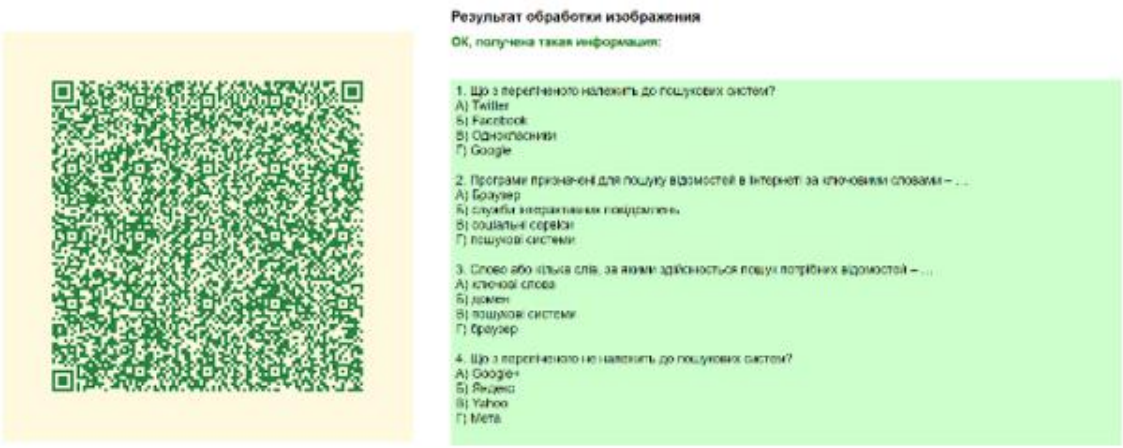

Рисунок 3 – Приклад завдання до теми «Пошук відомостей у мережі Інтернет»

Можна також закодувати і домашнє завдання, і посилання на інтернет ресурси. Необхідна інформація стає доступною учневі в режимі реального часу, без зусиль для її пошуку в інших джерелах, що особливо цінно в умовах уроку, обмеженого часовими рамками.

Сучасний вчитель сьогодні в силах перетворити мобільні пристрої і технології із загрози для навчання в допомогу і підтримку.

Очевидно, що для використання нових можливостей мобільного навчання в навчальному процесі необхідна організаційна, дослідницька та методична робота по впровадженню сучасних стратегій, форм і методів мобільного навчання в навчальний процес.

Список використаних джерел

1. Голіцина І. Н., Половникова Н. Л. Мобільний навчання як нова технологія в освіті // Освітні технології і суспільство. 2011. № 1. С. 241-252.

2. Віневская А. В. Використання потенціалу інформаційних технологій у створенні мобільного освітнього середовища // Концепт. 2012. № 9. С. 78-84.

3. Система інтерактивного тестування: загальна характеристика та використання в навчальному процесі [Електронний ресурс].–Режим доступу: http://www.smartboard.com.ua/articles/130/ – Назва з титул. екрана.

Новікова Лариса Олександрівна

викладач загальнотехнічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, Полтавський коледж нафти і газу Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, larik.novikova@gmail.com

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ ЗАЛУЧЕННЯ ДО ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Творчість являє собою тип діяльності, який створює якісно нові матеріальні і духовні цінності або висуває нові, ефективніші способи розв'язання тих чи інших наукових, технічних, соціальних та інших проблем [2].

Важливим фактором формування творчої особистості є розвиток самостійності і відповідальності студента у розв'язанні пізнавальних, суспільно-політичних, трудових і моральних проблем. Завдання педагогічного колективу і студентів полягає в тому, щоб сформувати, міцно закріпити активну громадянську життєву позицію відповідно до потреб суспільства та особистості самого студента.

Самостійність, відповідальність, активність це характеристики та властивості життєвої позиції особистості взагалі і творчої зокрема.

Позааудиторна робота студентів – це процес, в якому домінує елемент самореалізації.

Залучення студентів до різних видів позааудиторної роботи в освітньому процесі сприяє розвитку зацікавленості до майбутнього фаху, вдосконаленню самостійної роботи, посиленню потреби творчого пошуку, формуванню міцного студентсько-викладацького колективу, оцінюванню власної діяльності та оточуючого колективу.

Позааудиторна робота із студентами у ВНЗ має ряд суттєвих переваг у порівнянні із аудиторними, зокрема:

- може бути не обмежена в часі;
- виключає авторитарне керівництво викладачів, студенти об’єднуються за інтересами;
- позитивно впливає на міжособистісні відносини учасників, сприяє їх самореалізації;
- направлена на розширення і поглиблення професійних знань, організацію творчої діяльності.

Результат позааудиторної роботи залежить від правильної її організації, яка має вирішальне значення для розвитку самостійності, креативності, конкурентоздатності та інших основоположних рис особистості спеціаліста з вищою освітою.

Основними видами позааудиторної роботи студентів є:

- індивідуальні;
- групові;
- масові [4].

Під індивідуальною роботою розуміють самостійну діяльність окремих студентів, спрямовану на самовиховання, на виконання завдань викладача та доручень студентського колективу.

До індивідуальних форм позааудиторної роботи можна віднести:

- роботу з навчальною, довідниковою, науковою, науково-популярною літературою;
- складання конспектів;
- роботу з електронними підручниками та посібниками;
- підготовку повідомлень, рефератів, курсових робіт;
- підготовка презентацій на актуальні теми;
- складання та розв’язування задач, виконання вправ;

– складання та розв’язування кросвордів, ребусів, продумування і створення плакатів та ін.;
– використання навчально-методичних матеріалів освітніх веб-сайтів.

Групова робота охоплює порівняно невелику кількість студентів і сприяє виявленню та розвитку інтересів та творчих здібностей, сприяє поглибленню знань з дисципліни, збагачує інформацією, формує професійно значущі вміння та навички. Групова позааудиторна робота має цільовий характер, тобто припускає наявність певної загальної мети та спільних інтересів.

До групових форм позаурочної роботи можна віднести: гуртки та клуби (теоретичні; експериментальні; комплексні); факультативні заняття; консультації; творчі ігри; екскурсії тощо.

Масові форми роботи належать до числа найпоширеніших у вищих навчальних закладах. Вони дуже різноманітні, і, порівняно з іншими формами позааудиторної роботи, мають перевагу в тому, що розраховані на одночасне охоплення великої кількості студентської молоді. Формам масової позааудиторної роботи властиві такі особливості, як яскравість, урочистість, великий емоційний вплив. Ці форми в основному мають як пізнавальну, так і розважальну спрямованість і мають широкі можливості для активізації діяльності студентів.

До масових форм позаурочної роботи можна віднести:
– лекторії;
– науково-практичні та науково-теоретичні конференції;
– олімпіади, конкурси, турніри, фестивалі;
– тижні окремих дисциплін, циклових комісій;
– вікторини;
– КВК, інтелектуальні бої;
– випуск стіннівок;
– зустрічі з відомими людьми різних професій тощо.

Отже залучення студентів до поза аудиторної роботи сприяє розвитку творчого потенціалу особистості, що визначається сформованими і самостійно виробленими уміннями і навичками, здатністю до дії, творчої і результативної та мірою їх реалізації у тій чи іншій сфері діяльності.

Список використаних джерел:

1. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / Слєпкань З. І.. – Київ: НПУ, 2000. – 210 с.

2. Клименко В. В. Психологія творчості / Клименко В. В.. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 480 с.

3. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. – Київ: Каравела, 2008. – 352 с.

4. Малихін О.В. Методика викладання у вищій школі / О.В. Малихін, І.Г. Павленко, О.О. Лаврентьєва, Г.І. Матукова. – Київ: КНТ, 2014. – 262 с.

Курова Лідія Василівна
викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист, Медичний коледж Харківського національного медичного університету

Купріянова Ольга Володимирівна
викладач першої кваліфікаційної категорії, Медичний коледж Харківського національного медичного університету, kupriyanova.olga.v@gmail.com

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПЕДІАТРІЇ В МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ

На сьогоднішній день пріоритетним завданням у медичній освіті є якісна підготовка висококваліфікованих кадрів, освічених фахівців, зорієнтованих на професійний саморозвиток. Підготовка молодших спеціалістів повинна відповідати світовим і загальноєвропейським стандартам з метою забезпечення конкурентоздатності української медичної освіти, оптимізації умов для міжнародної мобільності і розширення можливостей медичних фахівців на вітчизняному і міжнародному ринках праці. Тому на сучасному етапі медичної освіти виникає потреба у застосуванні в навчальному процесі інноваційних інтерактивних методів викладання клінічних дисципліни. Впровадження сучасних інтерактивних методів навчання сприяє якості підготовки майбутніх фахівців охорони здоров`я. Основа діяльності сучасного викладача передбачає наочне та образне подання інформації. Повинні об'єднуватись технічні можливості – комп'ютерні та відеотехнічні – з живим спілкуванням лектора з аудиторією. Впровадження принципів застосування інноваційних технологій у викладанні педіатрії на сучасному рівні, вимагає від викладача використовувати різноманітні інноваційні технології, що забезпечують засвоєння, розуміння того, що лежить в основі догляду за дитиною, який розрахований на задоволення потреб і вирішення проблем здорової або хворої дитини. Такі методи сприяють формуванню навичок, умінь, виробленню клінічного мислення, допомагає швидко орієнтуватися і приймати рішення в складних ситуаціях.

При вивченні клінічних дисциплін, зокрема педіатрії, в Медичному коледжі ХНМУ для викладання теоретичного матеріалу використовуються інноваційні методи:

Лекції-презентації, які забезпечують наочність лекційного матеріалу. Цей метод дозволяє супроводжувати навчальний процес структурно-логічними схемами, слайдами на кожному етапі лекції, використовувати короткі відеофільми за темою лекції, що забезпечує наочне, більш глибоке сприйняття матеріалу по темі лекції, сприяє його кращому засвоєнню.

Упереджуючі інтерактивні лекції – напередодні студенти знайомляться з матеріалами лекції, що дає їм змогу під час лекції краще орієнтуватись в матеріалі та взаємодіяти з викладачем. Перевагами такої лекції є можливість опрацювання великого масиву інформації, налагодження оперативного зворотного зв'язку зі студентами, активізація мислення і поведінки студентів,

протягом всього лекційного часу. Така лекція дозволяє поєднати керуючу роль викладача з високою активністю студентів та сприяє більш глибокому та систематизованому отриманню знань за темою.

Залучення студентів у процес читання лекції дозволяє зробити лекцію більш цікавою, живою, сприяє об'єднанню студента та викладача. (Наприклад, при вивченні теми «Асфіксія. Пологові травми», розбираючи причини цієї патології: клінічно та анатомічно вузький таз, коротка пуповина, гестози, студенти роблять короткі доповіді з вивченого матеріалу на попередніх дисциплінах (анатомія, фізіологія, акушерство) про розміри тазу, прояви гестозу у вагітних. Це забезпечує краще сприйняття і розуміння теми та міжпредметну інтеграцію і закріплення попередніх знань).

Бінарні лекції – лекції за участі викладачів інших спеціальностей. Цей метод забезпечує більш глибокий, професійно значущий та цікавий виклад матеріалу, інтеграцію навчальних предметів. Міжпредметна інтеграція вирішує задачу органічного поєднання нової теми з попередніми і наступними знаннями, визначає логічні зв'язки між різними дисциплінами, визначає місце та призначення різних дисциплін в майбутній професійній діяльності і об'єднує усі знання і вміння в одну систему, тобто є необхідною складовою підготовки майбутнього фахівця, вона забезпечує формування висококваліфікованого спеціаліста шляхом широкого опанування інтегрованих навичок.

Показником розумового розвитку студента є перенесення знань з одного предмета на інший, що підсилює продуктивність пізнавальної діяльності слухачів. (Наприклад, викладання матеріалу за темою «АФО новонародженої дитини та догляд за нею» проводиться разом з викладачем «Психології», «Фізіології». Така лекція дозволяє розглянути фізіологічні особливості новонароджених дітей, які необхідно враховувати при догляді за новонародженими на різних етапах – в пологовій залі, в палаті сумісного перебування матері та дитини, а також підкреслюються психологічні аспекти першого контакту матері та дитини, контакту «шкіра до шкіри», – первинного та вторинного імпринтингу, важливі для подальшого розвитку немовляти. Бінарні заняття дають можливість поєднати величезний обсяг навчального матеріалу з якісним навчанням, сприяють зростанню творчого потенціалу студентів та викладачів.

Проблемна лекція ставить за мету розвинути творчі здібності студента, спрямувати його в напрямку здобуття нових знань через власну ініціативу та активність у навчанні. Особливістю такої лекції є те, що викладач визначає проблему, яка потребує дослідження та її вирішення на даній лекції. При цьому лектор не тільки ставить проблему, а організовує процес її розв'язання, активізує студентів, залучає їх до обговорення, висловлення думок і прийняття рішення. Така лекція сприяє набуванню знань студентів через свою активну дію, активне мислення, спільну працю над розв'язанням поставленої проблеми. Викладач, зі свого боку, спрямовує розумову діяльність студентів у заданому напрямку. Проблемна лекція змінює роль викладача і перетворює його з традиційного лектора, який бере на себе подання всього матеріалу за даною темою, на

викладача-координатора, який консультує студентів щодо вирішення проблеми пацієнта.

Розгляд клінічних випадків по темі та пошук способів вирішення проблем пацієнта. Цей метод зазвичай застосовується в кінці лекції. Він сприяє не тільки активізації студентів, їх зацікавленості в темі, в майбутній професії, а й дозволяє викладачу оцінити ефективність засвоєння матеріалу.

При проведенні практичних занять з педіатрії у Медичному коледжі ХНМУ широке впровадження отримали такі методи навчання:

Імітаційне моделювання: вирішується імітована, конкретна ситуація, яка має місце в практичній медицині. Такий метод підсилює цікавість до майбутньої професії, дозволяє наблизити студента до реалій та вибрати правильну тактику при конкретній клінічній ситуації.

«Ділова гра». Особливість такого методу в імпровізованому розігруванні учасниками різних ролей у заданій проблемній ситуації. Мета рольової гри – забезпечення переходу від пізнавальної мотивації до професійної. Рольова гра сприяє розвитку самостійного мислення, швидко приймати рішення в екстремальних ситуаціях, виховує почуття відповідальності. Сприяє формуванню особистої відповідальності та значимості в своїй майбутній професії.

Використання мультимедійних методів - технології мультимедіа дозволяють гармонійно інтегрувати багато видів інформації: презентації, тематичні відеофільми, слайди та фото по темі. Мультимедіа дає можливість моделювати реальні медичні процеси, проведення яких в аудиторії важко або неможливо відтворити. Цей метод дозволяє підвищити інтерактивність навчання, інтенсивно включає студента в процес навчання,

Для оцінки якості засвоєння матеріалу студентами використовуються різні види контролю: вхідний рівень знань у вигляді клінічного диктанту або тестових завдань; контроль кінцевого рівню знань у вигляді тестових завдань або ситуаційних задач за темою; підсумкові тестові завдання. Такий контроль дозволяє виявити проблемні моменти в знаннях кожного конкретного студента за кожною темою та спонукає викладача переглянути той чи інший метод вивчення (викладання) матеріалу за темами дисципліни.

Отже, від глибоких знань викладачів, їхнього досвіду, творчості, впровадження сучасних методів навчання залежить активність та зацікавленість студентів у вивченні матеріалу, досягається не тільки високий рівень теоретичних знань студентів, а й застосування знань і умінь при вирішенні проблем пацієнта, що в подальшому забезпечить їх гідну професійну діяльність. Викладач, який здатний підтримати інтерес студента за допомогою цікавої динамічної передачі інформації, застосовуючи різноманітні методи навчання, більш успішний у досягненні навчальних цілей.

Список використаних джерел

1. Вінник Л. В. Міжпредметні зв’язки як, умова підвищення ефективності навчально-виховного процесу // Професійна освіта. – 2003. – № 2. С. 43-46.

2. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика. – К., 2002. – 136 с.
3. Поцюрко Р. І. Інтерактивна модель навчання при викладанні педіатрії. – Медична сестра. – 2007 р. № 12. – С. 40-41.
4. Лисаченко О. Д. Роль міждисциплінарної інтеграції у формуванні клінічного мислення студента / О.Д. Лисаченко // Вісник проблем біології і медицини. - 2012. - Вип.3, т.2 (95) - С. 133-135.

Коновалова Вікторія Борисівна
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри ділової іноземної мови та перекладу, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», konvictoria15@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ВИЩОЇ ШКОЛИ

Входження України в європейський єдиний освітній простір вимагає модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів у контексті європейських вимог. Вивчення наукових джерел крізь призму вимог Болонської декларації засвідчило, що проблема якісної та ефективної професійної підготовки студентів була актуальною в різні періоди розвитку вищої освіти. Але якщо на етапах становлення вищої освіти у підготовці студентів застосовувались класичні методики та технології навчання, як основна форма організації навчального процесу, то сучасні нормативні документи Міністерства освіти і науки України потребують її оновлення та глобалізації, а вимоги світових стандартів - впровадження сучасних технологій навчання. Навчальний процес у вищій школі має бути спрямований на підготовку освіченого фахівця, який уміє ініціативно, творчо мислити, самостійно поповнювати свої знання та застосовувати їх у діяльності.

Розвиток сучасного суспільства вимагає від вищої школи підготовки високоосвічених спеціалістів, здатних до прийняття нестандартних рішень. В умовах росту інтеграції освіти, науки і виробництва ще в більшій мірі виступає значущість завдання підготовки та формування творчої особистості фахівця, поступового перетворення навчальної діяльності студента в професійну діяльність. Будь-яка справжня освіта досягається лише шляхом самоосвіти, саме вона здатна забезпечити постійний ріст професійної кваліфікації і самовдосконалення фахівця, сприяє удосконаленню стилю діяльності, спонукає до творчого пошуку та участі у вирішенні глобальних проблем, використовуючи сучасні технології. Отже, задача вищої школи – виховання спеціаліста, здатного постійно удосконалювати свої професійні навички. За умовами Болонської декларації в процесі навчання зменшується частка прямого інформування студента й розширюється застосування інтерактивних форм роботи студента під керівництвом викладача, тож у сучасній вищій школі частка самостійної праці із застосуванням технології електронного навчання, а саме, мобільного навчання в

самоорганізації, самоосвіті та в аудиторній роботі на практичних заняттях студентів поступово збільшується. Застосування технології мобільного навчання є не просто важливою формою освітнього процесу, а повинна стати його основою в майбутньому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про те, що нині питання впровадження ІКТ, зокрема технологій і засобів мобільного навчання, які забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві залишається актуальним. Україна робить впевнені кроки на шляху забезпечення належного місця у світовій освітній спільноті на основі E-learning, проте ще залишаються недослідженими перспективи розвитку та впровадження нових педагогічних технологій, що ґрунтуються на ІКТ, у тому числі – M-learning.

Суть поняття «мобільне навчання» (mobile learning (M-learning)) відноситься до використання мобільних і портативних ІТ-пристроїв, зокрема кишенькових комп'ютерів PDA (Personal Digital Assistants), мобільних телефонів, ноутбуків і планшетних ПК у навчальному процесі.

Мобільні пристрої (телефони, кишенькові комп'ютери) мають набагато доступніші ціни, ніж стаціонарні комп'ютери, і дешевший доступ до Інтернету (хоча вартість підключення може бути вищою). Впровадження планшетних ПК дозволяє використовувати мобільний доступ в Інтернет з рівною, якщо не більшою, функціональністю, ніж у стаціонарних комп'ютерів.

Компанія Bersin & Associates, яка займається дослідницькою та консалтинговою діяльністю у сфері послуг зв'язку, у своїх публікаціях стверджує, що M-learning сьогодні стає основним видом освіти в бізнесі. Основна причина – зручність для користувачів.

Вчені вважають, що «мобільне навчання – це початок нової ери безпрецедентної швидкості, гнучкості та досягнень, які здатні надавати працівникам ключові знання і навички саме тоді, коли їм це необхідно» [1].

M-learning надає нову якість навчання та найбільш повно відображає тенденції в освіті сучасної людини. Забезпечуючи постійний доступ до інформації в будь-який момент часу, M-learning є новим інструментарієм у формуванні людини інформаційного суспільства, в якому поступово створюються нові середовища відпочинку, трудової діяльності і навчання, що є незалежними від місця та від часу.

За допомогою мобільних пристроїв можна ввійти в мережу internet, знайти потрібну навчальну інформацію, відповісти на питання на форумі або пройти тест. Мета M-learning – зробити процес отримання і засвоєння знань гнучким, доступним, персоніфікованим.

Дослідники M-learning розкривають особливості впровадження мобільного навчання в навчально-виховний процес вищої школи [2, с. 473]:

Голосовий супровід. Ця технологія може бути використана для вивчення іноземних мов, відпрацювання вміння ораторства, прослуховування літератури тощо.

SMS-повідомлення. SMS можуть бути використані на етапах швидкої підтримки у формі консультування, моніторингу процесу навчання як контрольного опитування. Прикладом є інноваційні рольові ігри, що базуються на застосуванні SMS-повідомлень для віддалених учасників.

Графічні та відео ілюстрації. Найбільшої переваги ці засоби надають шляхом мультимедійного супроводу навчання, коли графічний матеріал забезпечує ілюстрацію текстових повідомлень, алгоритмів і способів діяльності.

Завантажувальні програми. Достатній обсяг пам'яті забезпечує можливість завантаження і встановлення програм, за допомогою яких створюється новий навчальний простір. Будь-який програмний продукт навчального призначення можна доставити на смартфон чи планшет з метою забезпечення технології M-learning.

Браузери мобільного Інтернету є вбудованими до цих технічних засобів і застосовують 3G або GPRS-зв'язок для збільшення мережі отримуваних даних.

Отже, перераховані особливості впровадження мобільного навчання в навчально-виховний процес вищої школи розкривають перспективи електронного навчання як складової навчально-виховного процесу в освітніх закладах України.

Список використаних джерел

1. Лубіна Є. Мобільне навчання у дидактиці вищої школи / Єва Лубіна // Вісник Львівського ун-ту. Серія: Педагогіка. – 2009. – Вип. 25. – Ч. 2. – С.61-66/

2. Рашевська Н. В. Мобільні інформаційно-комунікаційні технології навчання вищої математики студентів вищих технічних навчальних закладів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.10 «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті» / Наталя Василівна Рашевська. – Київ, 2011. – 21 с.

Григоренко Світлана Володимирівна
викладач фізики та математики, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, svitlanalovelove@mail.ru

МЕТОД ПРОЕКТІВ ТА ЙОГО ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Зміни, що відбуваються із суспільством, потребують іншого підходу до навчання дітей. Особистість студента, його здатність до самовизначення та самореалізації, до самостійного прийняття рішень та доведенню їх до виконання, до аналізу власної діяльності – саме це все виходить на перший план, коли ми говоримо про виконання соціального замовлення суспільства.

На сучасному етапі розвитку освіти велику увагу приділяють навичкам роботи дітей з комп'ютером, які вже називають навичками 21 століття. Вони орієнтують студентів на творчість, інноваційність, уміння критично мислити та вирішувати поставлені проблеми. Тому при викладанні слід все більш широко застосовувати інноваційні технології навчання, які допомагають розкривати

потенціал студента та проявляти комунікативні навички. Зокрема, при узагальнені вивченого матеріалу доцільно використовувати проектну технологію, метод проектів, які є складовою Дальтон-технології. Яка спрямована на організацію пошукової діяльності та застосування здобутих знань й умінь на практиці.

Метод проектів - це такий спосіб навчання, при якому студент самим безпосереднім чином включений в активний пізнавальний процес; він самостійно формулює навчальну проблему, здійснює збір необхідної інформації, планує варіанти вирішення проблеми, робить висновки, аналізує свою діяльність, формуючи нове знання і отримуючи новий навчальний і життєвий досвід. Це спільна навчально-пізнавальна, творча або ігрова діяльність учнів, що має загальну мету, узгоджені методи, способи діяльності, спрямовані на досягнення загального результату цієї діяльності.

Ця технологія дозволяє студентам продемонструвати свій стиль мислення, свою індивідуальність та креативність, активізувати навчальну діяльність, сформувати позитивне ставлення до навчання.

Робота над проектом дозволяє підвищити інформаційну грамотність, медіа грамотність, грамотність у галузі інформаційно-комунікаційних технологій.

Проектна технологія відповідає сучасним поглядам на освіту та враховує державні стандарти загальної середньої освіти та сприяє широкому впровадженню педагогічних інновацій та нових інформаційних технологій в навчально-виховний процес закладів освіти.

До обов'язкових структурних елементів належатимуть [1]*:*

- мета проекту
- результат (стаття, реферат, доповідь, відеоматеріали тощо);
- предмет інформаційного пошуку
- поетапність пошуку з визначенням результатів
- аналітична робота над зібраними фактами
- висновки
- корекція, у разі потреби подальший пошук інформації
- аналіз нових даних
- висновки
- оформлення результатів.

При опануванні педагогом методом проектів, необхідне, насамперед, розуміння того, що проекти можуть бути різними.

Типологія проектів, запропонована О. С. Полат [5], може бути умовно визначена за такими ознаками (рис.1).

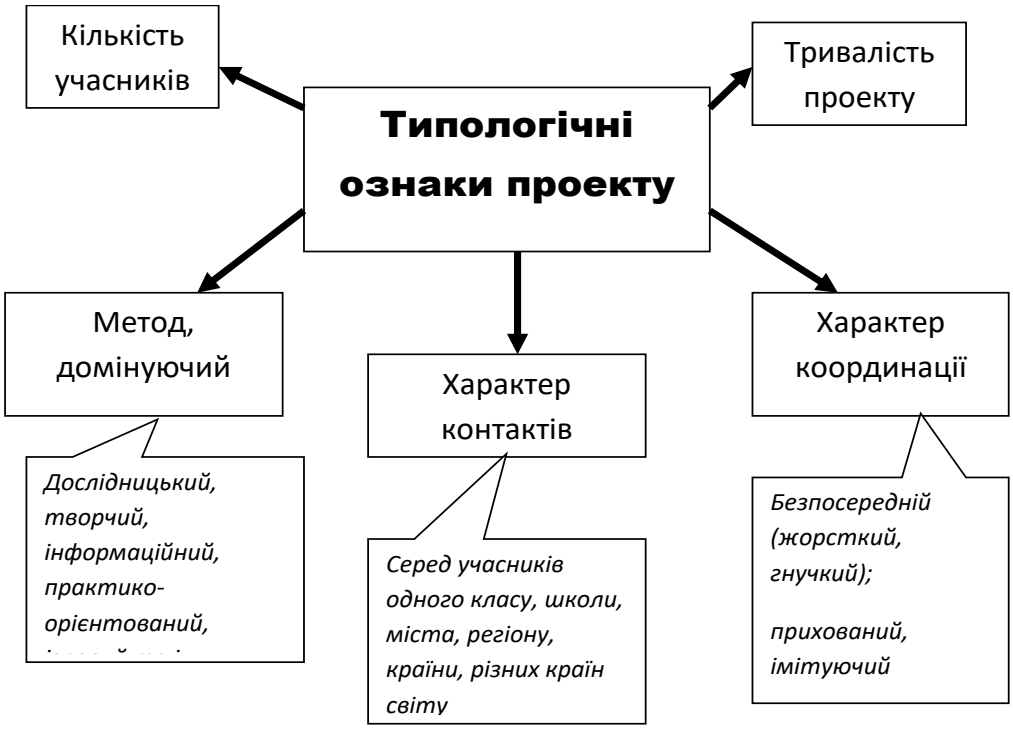

Рис 1. Типологія проектів

Використання методу проектів у шкільній програмі переслідує наступні завдання:

• активізація пізнавальної діяльності;

• педагогічна підтримка інтелектуального розвитку учнів;

• формування навичок самостійного планування своєї діяльності;

• формування навичок роботи в команді;

• прищеплення навичок роботи з великими обсягами інформації, виділення головного;

• розширення кругозору учнів при підборі матеріалів [5].

Основні вимоги до проекту:

1.Необхідна наявність проблеми.

2. Обговорення рішень проблем учнями повинно вестися в реальних умовах або вкрай наближених до реальних.

3. Проект повинен бути завжди між наочним, залучати інтегровані знання учнів.

4. Виконання проекту починається з визначення виду продукту і форми презентації.

5. Кожен проект вимагає дослідницької роботи учнів.

6. Необхідний результат роботи. Це засіб, який розроблено учасниками проектної групи для вирішення поставленої проблеми.

7. На завершальному етапі потрібна презентація роботи.

Проект виправданий лише в тому випадку, коли в ньому передбачено:

• збір даних з використанням різних джерел і зіставлення спостережень за природними, фізичними та іншими явищами.

• порівняльне дослідження або вивчення подій, явищ, фактів, ефективності вирішення однієї проблеми для виявлення певної тенденції.

• спільна пізнавальна , творча або ігрова діяльність.

Проектна технологія передбачає реалізацію дій за чітким алгоритмом (схема 2 [3]) та наявність певної сукупності навчально-пізнавальних прийомів, що дозволяють учням самостійно вирішувати проблему з обов'язковим представленням результатів.

Схема 2

«Сходинки» проектної діяльності

Плюсами проектної діяльності є набуття вихованцями таких вмінь і навичок [2]:

– планувати свою роботу;

– використовувати багато джерел інформації;

– самостійно відбирати й накопичувати матеріал;

– аналізувати, зіставляти факти;

– аргументувати думку;

– приймати рішення;

– установлювати контакти;

– створювати кінцевий продукт (фільм, журнал, проект, сценарій);

– презентувати створене перед аудиторією;

– оцінювати себе і команду.

Таким чином, проектна діяльність [1]:

а) формує проектне творче мислення, поєднуючи різні види діяльності;

б) передбачає методи активного навчання, забезпечуючи повноцінний зв'язок теорії з практикою;

в) визначає способи «живої» діяльності, виступає механізмом впровадження компетентністно-орієнтованого підходу;

г) забезпечує адекватну реакцію освіти на зміни соціокультурного та інформаційно-технологічного середовища;

д) розробляє та впроваджує різновид інноваційних підходів;

е) розглядає важливі аспекти соціального проектування як одного з важливих напрямів життєвої практики учнів;

є) виступає засобом вивчення того чи іншого предмету;

ж) забезпечує технологію розв'язання завдань: від постановки мети – до кінцевого результату.

Метод проектів знаходить все більше поширення у системі освіти різних країн світу. Причини цього явища, як вважають дослідники, криються не тільки у сфері педагогіки, але й у сфері соціальній, оскільки:

необхідність не стільки передавати учням суму тих чи інших знань, скільки навчити їх здобувати знання самостійно, використовувати їх для вирішення нових пізнавальних і практичних задач;

актуальність розвитку в учнів комунікативних навичок, умінь працювати в різноманітних групах, виконувати соціальні ролі (лідера, виконавця, посередника і т. ін.), долати конфліктні ситуації;

необхідність широких людських контактів, точками зору на одну проблему, знайомства з різними культурами;

значущість для діяльності людини умінь користуватися дослідницькими методами: збирати необхідну інформацію, аналізувати її з різних точок зору, висувати гіпотези, робити висновки.

Список використаних джерел

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Навч. посіб. Вид.2-ге, перероб., доп./ Н.П. Волкова. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с. (Альма-матер).

2. Гольдріна І. Робота над тематичним проектом в процесі вивчення предметів гуманітарного та природничого циклів. Херсон: РІПО, 1999.

3. Зазуліна Л. В. Педагогічні проекти. Хмельницький - Кам'янець - Подільський, «Абетка-Нова», 2004.

4. Зайцева І.І. Впровадження проектних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи. – Економіка в школах України, № 2 (39), лютий 2008 р., С. 2 – 6.

5. Проектна діяльність у школі. Сільська школа України. Бібліотека «Директор школи». К.: «Шкільний світ», 2007. - 128 с.

Копичинська Оксана Михайлівна

вчитель математики і фізики, заступник директора школи з НВР, ЗОШ І-ІІ ступенів с. Дзвиняч, Заліщицький район, Тернопільська область,

roxana181077@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ЕФЕКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ

«Не досить оволодіти премудрістю,
потрібно також уміти користуватися нею»
Ціцерон

Починаючи з 80-х років XX ст., розпочалась масштабна модернізація національних систем освіти, зумовлена численними чинниками. Основні групи компетентностей, які визначає Комісія з питань культурної співпраці при Раді Європи: соціальні, політкультурні, комунікативні, інформаційні, діяльнісно-творчі, саморозвитку і самоосвіти.

Визначальною загальносвітовою тенденцією є процес розбудови інформаційного суспільства, в якому основним капіталом і головним ресурсом економіки стають знання. За умов трансформації українського суспільства особливої значущості набувають питання формування в молоді нових життєвих стратегій, компетентності, конкурентоспроможності, посилення гнучкості та мобільності соціальної поведінки. Увага вчених спрямована на вивчення сутності й змісту компетентністного підходу, розроблення шляхів і засобів формування і розвитку компетенцій в учнів (В. Адольф, Ю. Варданян, Б. Гершунський, С. Гончаренко, Ю. Кулюткін, А. Маркова, Л. Мітіна, Н. Лобанова, Н. Остапчук, О. Пометун, О. Савченко, Г. Сухобська та ін.). Разом із тим, аналіз праць з проблеми компетентності учня показує, що на сьогодні не склалося єдиного підходу до розуміння його суті, та до одного з найбільш поширених видів компетентності – життєвої. Вивченням життєвої компетентності займалися такі вчені як І. Єрмаков, Л. Мітіна, Д. Пузікова та ін. Проте проблема формування основ життєвої компетентності школярів недостатньо розроблена. Входження молодих поколінь у глобалізований, динамічний світ, у відкрите суспільство актуалізує роль життєвої компетентності вихованців.

Українські вчені О.В. Овчарук, О.І. Локшина, Н.М. Бібік, О.І. Пометун, О.Я. Савченко та ін. на основі вивчення авторського досвіду і потреб розвитку української школи визначили таку сукупність ключових компетентностей: уміння вчитись (навчальна); громадянська; загальнокультурна; компетентність з інформаційних та комунікаційних технологій; соціальна; підприємницька; здоров'язбережувальна.

І. Єрмаков чітко визначив, щоб знайти своє місце в житті, ефективно освоїти життєві й соціальні ролі, випускник української школи має володіти певними якостями, уміннями: бути гнучким, мобільним, конкурентоспроможним, уміти інтегруватись у динамічне суспільство, презентувати себе на ринку праці; критично мислити; використовувати знання як інструмент для розв'язання життєвих проблем; генерувати нові ідеї,приймати нестандартні рішення й відповідати за них; володіти комунікативною культурою, уміти працювати в команді; уміти запобігати будь-яким конфліктним ситуаціям та виходити з них; цілеспрямовано використовувати свій потенціал як для самореалізації у професійному й особистісному плані, так і в інтересах суспільства, держави; уміти здобувати, аналізувати інформацію, отриману з різних джерел, застосовувати її для індивідуального розвитку і самовдосконалення; дбайливо ставитися до свого здоров'я та здоров'я інших як найвищої цінності; бути здатним до вибору численних альтернатив, що пропонує сучасне життя.

Сформувати ці якості, підготувати випускника школи до безболісного його входження у суспільство, у доросле життя – одне з основних завдань, що стоять перед педагогами загальноосвітньої школи, яка має переорієнтуватися від передачі найрізноманітніших знань, до оволодіння способами їхнього засвоєння та адекватної інтеграції в українське суспільство.

У законі України «Про освіту» зазначено, що освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору

«Недостатньо лише отримати знання; треба знайти їм застосування.
Недостатньо тільки бажати; треба творити.»
Йоган Гете

Одне з актуальних завдань сучасної школи — пошук оптимальних шляхів зацікавлення учнів навчанням, підвищення їх розумової активності, спонукання до творчості, виховання школяра як життєво й соціальне компетентної особистості, здатної здійснювати самостійний вибір і приймати відповідальні рішення в різноманітних життєвих ситуаціях, вироблення вмінь практичного і творчого застосування здобутих знань. Це означає, що вчитель має орієнтуватися на використання таких педагогічних технологій з допомогою яких не просто поповнювалися б знання й уміння з навчального предмета, а й розвивалися такі якості учня, як пізнавальна активність, самостійність, уміння творчо виконувати завдання.

Сучасні освітні технології та інтерактивні методи навчання, які формують ключові компетентності, надають навчанню природний характер, сприяють створенню в школі для дитини комфортного місця для активного громадського життя, а навчальна діяльність стає засобом реалізації потенціалу учня та розвитку особистих здібностей від рівня освітнього стандарту до творчості.

Своїм головним завданням, як учителя, я вважаю створення на уроці та в позакласній роботі ситуації для роздумів, міркувань, досліджень, яка не заважає допитливості учнів, не перетворює процес навчання на навантаження пам'яті великою кількістю правил, формул і термінів, а спонукає до формування уміння свідомо навчатися, веде до збагачення життєвого досвіду учня, розвитку його творчої особистості.

Вважаю, що сучасний урок, зорієнтований на реалізацію компетентністного підходу в навчанні, має вирішити такі завдання:

- Підвищення рівня мотивації учнів;
- Використання суб'єктивного досвіду набутого учнями;
- Ефективне та творче застосування набутих знань та досвіду на практиці;
- Формування у учнів навичок отримувати, осмислювати та використовувати інформацію з різних джерел;
- Здійснення організаційної чіткості та оптимізації кожного уроку;
- Підвищення рівня самоосвітньої та творчої активності учнів;
- Створення умов для інтенсифікації навчально-виховного процесу;
- Наявність контролю, самоконтролю та взаємоконтролю за процесом навчання;
- Формування моральних цінностей особистості;
- Розвиток соціальних та комунікативних здібностей учнів;
- Створення ситуації успіху.

У своїй педагогічній діяльності, насамперед, ставлю перед собою саме ту мету, що і сучасна школа - шляхом викладання математики виховувати здорових, освічених та моральних членів суспільства, тобто виховання суб'єктів з вище названими компетентностями. Звичайно, формуючи свій власний досвід викладання предмета, звертаюся до літератури з психології, педагогіки, фахової літератури, знайомлюся з передовим педагогічним досвідом. На мою думку особистісний розвиток неможливий без активної та свідомої участі учня в організації своєї навчальної діяльності.

З метою розвитку життєвих компетентностей учнів на уроках математики я прагну гармонійно поєднувати традиційні форми навчання з інноваційними, використовую педагогічний досвід здійснення проблемно-пошукового навчання, впроваджую елементи технологій інтерактивного навчання, надаю перевагу методам самостійного здобуття знань, методам, спрямованим на реалізацію принципу активного навчання, прагну залучити учнів до активної самостійної навчальної діяльності, прищепити усвідомлення необхідності постійного пошуку і здобуття знань.

На мою думку, урок математики - це логічне мислення, це творчість, це гра, віра, надія, задоволення, кмітливість, математичний гумор і фольклор, використання фактів з інших наук, історичних даних, місцевого матеріалу, розв'язування нестандартних і практичних задач. І все це - з метою розвитку життєвих компетентностей учнів, підготовки їх для життя у реальному світі.

До засобів, які володіють високим розвиваючим потенціалом, я відношу проблемні ситуації, задачі з практичним життєвим матеріалом, експерименти, ділові ігри, активні та інтерактивні технології. При цьому обов'язково враховує індивідуальні психологічні особливості учня. Відомо, що для того щоб учні краще сприймали навчальний матеріал і якомога довше його зберігали в пам'яті, їх треба мотивувати до навчальної діяльності. Для мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів використовую метод «Створення проблемної ситуації». Методичні прийоми, які використовую для створення проблемних ситуацій:

- підводжу учнів до суперечності й пропоную їм самостійно знайти спосіб її вирішення;

- зіштовхую протиріччя практичної діяльності;

- викладаю різні точки зору з одного й того ж питання;

- спонукаю учнів робити порівняння, узагальнення, висновки з ситуацій, порівнювати факти;

- ставлю конкретні питання (на узагальнення, обґрунтування, конкретизацію, логіку мислення);

- визначаю проблемні теоретичні і практичні завдання (наприклад, частково-пошукові або дослідницькі);

- ставлю дослідницькі завдання (наприклад, з недостатніми або з надлишковими даними, з суперечливими даними, свідомо допускаючи помилки, тощо).

Щоб дискусія була відвертою, створюю в класі атмосферу довіри і самоповаги, і тоді всі учні класу включаються в розумову діяльність і розвивають свої здібності. Інколи діти пропонують нестандартні виходи із ситуації, які ми, дорослі, відкидаємо як нереальні.

Підвищенню ефективності навчання математики сприяє розв'язування задач практичного змісту. Звернення до прикладів із життя і навколишньої дійсності полегшує вчителю організацію цілеспрямованої навчальної діяльності учнів.

Прикладна задача — це задача, що виникла поза математикою, але розв'язується математичними засобами.

Прикладна задача повинна задовольняти такі умови:

1) питання задачі формулюється так, як воно зазвичай формулюється у житті;

2) розв'язок задачі має практичну значимість;

3) дані та шукані величини задачі мають бути реальними, взятими з життя.

Кожна прикладна задача виконує різні функції, що за певних умов виступають явно або приховано. Розв'язування прикладних задач сприяє ознайомленню учнів з роботою підприємств і галузей народного господарства, що є умовою орієнтації інтересу учнів до певних професій.

У формуванні ключових компетентностей допомагають інтерактивні технології. Наприклад, метод «Мозкова атака» - для активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Учні колективно обговорюють проблему, пропонують ідеї щодо розв’язання даної проблеми, які записуємо на дошці, аналізуємо і вибираємо ті, які можуть вирішити дану ситуацію.

Так при подачі нового матеріалу застосовую технології «Асоціативний кущ», «Броунівський рух», які дають можливість кожному учневі, пояснюючи матеріал товаришеві, відчути свою значущість, ріст своєї особистості.

Методи «Аналіз ситуації», «Вирішення проблем» спонукають учнів до відстоювання власної думки, створюють ситуацію дискусії, зіткнення думок.

«Коло висновків», «Рефлексію» використовую для підведення підсумків уроку.

На уроках закріплення знань, умінь та навичок поширені парні, групові форми роботи: «Дерево рішень», «Мозковий штурм», «Коло ідей», «Діалог», «Синтез думок». Робота в парах корисна для формування навичок участі у дискусії, вчать математично грамотно висловлювати свою думку, терпляче слухати ідею свого товариша, виховують толерантність

Групова навчальна діяльність спонукає учня допомогти товаришу, бажання досконаліше вивчити предмет,виникає потреба в діалозі, у вислуховуванні точок зору товаришів, у спілкуванні. В ході роботи я побачила, що ефективність групової діяльності учнів підвищується, якщо її поєднати з дидактичною грою. Це не тільки покращує знання, але й сприяє розвитку творчих здібностей, життєвих компетентностей учнів.

При перевірці теоретичного матеріалу, опрацьованого вдома, застосовую математичні диктанти, використовуючи прийом "Незакінчені речення", коли формулюю незакінчене речення із будь-якого правила теми, та пропоную учням закінчити його.

З технологій рішення дискусійних питань найчастіше використовую технологію «Займи позицію» і метод «Прес». Технологія «Займи позицію» допомагає вести обговорення дискусійного питання в класі. Використовую цю технологію, щоб надати учням можливість висловитися та практикуватися в навичках спілкування.

Метод «Прес» надає можливість навчитися аргументовано, в чіткій і стислій формі, формулювати і висловлювати свою думку з дискусійного питання. Метод «Прес» проводжу в такі чотири етапи:

1. Позиція «Я вважаю, що…» (висловіть свою думку, поясніть у чому полягає ваша точка зору)
2. Обгрунтувальна «…тому що…» (наведіть причину виникнення цієї думки).
3. Приклад «… наприклад …» (наведіть факти на доказ вашої думки, вони підсилять вашу позицію)
4. Висновки «отже, я вважаю…» (узагальніть свою думку про те, що необхідно робити).

На уроках часто використовую рефлексію. Рефлексія – це самоаналіз, розмірковування над тим, що людина знає, думає, міркує. В кінці уроку повертаємося до записів на дошці, зроблених на початку уроку, уточнюємо, що зі сказаного підтвердилося, чи досягли поставленої перед собою мети, чому навчилися.

Дитяче захоплення малювати я використовую на уроках математики під час вивчення нового матеріалу, для закріплення певних навичок та в процесі розв’язування задач. Наприклад, при вивченні теми «Натуральні числа» у 5 класі, пропоную намалювати малюнки (скласти вірші чи загадки) про натуральні числа. Коли учні знайомляться з поняттям бісектриси кута, пропоную замалювати утворені кути різними кольорами. Дитині легше буде їх прочитати. При вивченні і знаходженні площ фігур, пропоную розбити дану фігуру на такі,

площу яких вони можуть знайти. Кожну фігуру замальовуємо окремим кольором.

Формуванню соціальних, комунікативних, інформаційних компетенцій чи не найбільше сприяють дидактичні ігри, та нетрадиційні уроки. В своїй практиці на уроках математики у 5-6 класах використовую такі ігри: «Хто швидше?», «Віриш - не віриш» , «Математична естафета», «Розшифруй слово», тощо. Захопившись грою, учні не помічають, що навчаються, пізнають і запам'ятовують нове, орієнтуються в незвичних ситуаціях, набираються досвіду. У них формується почуття відповідальності за успіхи у навчанні всього колективу і свої особисті досягнення. Так реалізуються всі необхідні компетентності. Дидактичні ігри на уроках математики найчастіше рекомендую використовувати як певний елемент уроку – у вигляді ігрової ситуації, окремої конкретної гри, задачі цікавого змісту.

У своїй педагогічній практиці побачила,що позитивний результат дає використання на уроках творчих вправ:

- Пошук нових способів розв'язування задач.
- Написання «математичних» творів.
- Математичні.
- Самостійне вивчення нової теми.
- Розв`язування математичних кросвордів, ребусів і логічних задач
- Гра «Дублер».
- «Інтерв'ю
- «Хвилинка історії», «Історична зупинка».
- Гра «Знайди загублене».

В своїй практиці проводжу нестандартні уроки, які не лише містять елементи гри, а й є дидактичною грою за змістом і пов'язані певним сюжетом та ідеєю. Це урок-гра, урок-змагання, урок-мандрівка, урок-конкурс, вікторини, ділові та рольові ігри. З учнями старших класів практикую проводити нетрадиційні уроки: уроки-лекції, семінари, практикуми, заліки у вигляді відомих телевізійних ігор «Що? Де? Коли?», «Щасливий випадок», «Брейн – Ринг» тощо.

Не менш цікавими і такими, що значною мірою здатні активізувати пізнавальну діяльність учнів є інтегровані уроки. Це уроки в яких поєднується декілька шкільних предметів і прослідковується зв'язок між ними. Інтегрований урок математики і української мови сприяє розвитку правильно формувати і висловлювати свою думку, дотримуватись культури мовлення. Зв’язки математики та фізики, хімії, біології, географії мають місце у тому випадку, коли на уроках математики вивчають поняття, які потім застосовуються в конкретних ситуаціях на уроках з цих предметів. Захоплюючим і корисним для учнів є поєднання математики і історії, математики і мистецтва, математики і трудового навчання, математики і географії, математики і фізики.

Так як я є вчителем образотворчого мистецтва, часто поєдную математику і мистецтво. Перше уявлення про симетрію учні засвоюють на уроках математики в молодших класах. При вивченні геометрії вони знайомляться з

осьовою і центральною симетрією, використовують їх при вивченні многокутника, симетрії площин, обертання тіл, на уроках алгебри розв'язують симетричні системи рівнянь. Поняття симетрії не рідко пов'язують з поняттями гармонії і краси в мистецтві і природі. Так на уроці я демонструю фото огорожі, гербарії листків, гербарії метеликів і обговорюємо з учнями питання: «В чому краса цих предметів? В чому ви бачите красу? Яке значення має симетрія? Що симетричне?» Це допомагає учням зрозуміти, що симетрія має місце не тільки в математиці, а й у природі та мистецтві.

Останнім часом зацікавилася методом проектів. Ця педагогічна технологія імпонує мені тим, що вона зорієнтована на здобуття учнями нових знань шляхом самоосвіти, враховує індивідуальні особливості учнів, рівень розвитку їх здібностей та сформованого досвіду. А це все сприяє розвитку життєвих компетентностей учнів. Адже відбувається відхід від традиційних форм уроку, надається свобода у виборі теми, методів, форм роботи. В основі проектної технології лежить розвиток творчої і дослідницької діяльності учнів, школярі залучаються до процесу пошуку. Результати використаних проектів повинні бути «відчутними», тобто, якщо це теоретична проблема, то має пропонуватися конкретне її розв’язання, а якщо практична – конкретний результат, готовий до виконання.

Окрему увагу приділяю проведенню уроків, позакласних заходів з використанням ІКТ. Часто при проведенні уроків використовує власноруч створені презентації в програмі Microsoft Power Point. Комп’ютер дає змогу перетворювати урок, або його частину в захоплюючу гру під час якої учні самі можуть керувати швидкістю подачі інформації, її обсягом і глибиною. Цікавими для учнів є скрайб-презентації, відеоролики, інфографіка, онлайн-тести. Працюю з програмно-методичними комплексами GRAN1, GRAN-2D, GRAN-3D (для графічного аналізу функцій, систем геометричних об’єктів на площині, в просторі), програмою GeoGebra (включає в себе геометрію, алгебру, таблиці, графи, статистику і арифметику), MyTest (система програм для створення і проведення тестів).

До активної участі у навчально-виховному процесі спонукає система організації контролю знань, який тісно пов'язаний з оцінкою, що фіксує відповідність чи невідповідність критеріям. Контроль за засвоєнням навчального матеріалу розпочинається з перевірки домашнього завдання, яку проводжу різними способами. Самоперевірка та взаємоперевірка за зразком, перевірка різними методами, математичний диктант, спринт-робота тощо. В процесі контролю знань використовую також такі форми, як тестування, теоретична розминка, залік, тематична робота. Для цього готую завдання диференційовані, як за рівнем складності, так і з врахуванням індивідуальних особливостей учнів.

Ще одним із засобів зацікавлення учнів математикою – є позакласна робота, що сприяє розвитку здібностей учнів, а також глибшому засвоєнню ними навчального матеріалу. Позакласна робота з математики має велике виховне значення. Конкурси, вікторини, змагання допомагають школяреві не тільки пізнати світ математики, а й стати особистістю, виховують товариськість,

толерантне ставлення до суперників, прагнення самовдосконалюватись. Позакласні заходи сприяють покращенню спілкування вчителя з учнями. Вже традицією стало проведення у школи Тижня математики.

Важливою складовою у вихованні в учнів любові до математики, зміцнення їх математичних знань є олімпіади, конкурси з математики. Мої учні є переможцями шкільного етапу і призерами районного етапу олімпіади з математики.

Намагаюся прививати любов до математики якомога більшій кількості своїх вихованців. Уже більше 12 років учні нашої школи беруть участь у Міжнародному конкурсі юних математиків "Кенгуру" і одержують високі результати, 7 років - участь у Міжнародній природознавчій грі «Геліантус», 4 роки - у фізичній грі «Левеня», 3 роки – у всеукраїнській предметній олімпіаді «Олімпус». У 2012 році учні 9 класу – учасники І і ІІ туру Всеукраїнської учнівської Інтернет-олімпіади з математики, фізики. В школі є координатором Міжнародного математичного конкурсу "Кенгуру" (2005-2017), Всеукраїнської олімпіади «Олімпус», Міжнародної природознавчої гри «Геліантус» (2008-2017), Всеукраїнського учнівського фізичного конкурсу «Левеня».

Для цілеспрямованого і постійного розвитку життєвих компетентностей учнів стараюся, щоб методи, форми та засоби навчання відповідали меті і завданням навчально-творчої діяльності, сприяли ефективному розвитку в учнів системи загальнолюдських цінностей та загальноприйнятих норм поведінки; розвитку здатності цінувати свободу та вміння користуватися нею; усвідомленню особистої відповідальності та вмінню об'єднуватися з іншими членами суспільства задля розв'язання спільної проблеми; розвитку здатності визнавати і поважати цінності іншої людини; розвитку навичок спілкування та співпраці з іншими членами суспільства; взаєморозуміння та взаємоповаги; вихованню толерантності, співчуття, доброзичливості, формуванню вміння робити вільний та незалежний вибір, що ґрунтується на власних судженнях та аналізі дійсності; розуміння норм і правил поведінки в суспільстві та поваги до них; знання законів, основних прав людини; особистої відповідальності та громадянського обов'язку.

Без математичної освіти сучасній людині не обійтися:

Математика – спосіб інтелектуального розвитку людини.

Математика застосовується в багатьох сферах нашого життя, починаючи від побутових завдань і закінчується всілякими справами. Елементи математики – невід'ємна частина загальної системи орієнтації в навколишньому середовищі. Кожній людині протягом життя доводиться постійно виконувати елементарні обчислення, підрахунки, читати графіки, працювати з відсотками, осмислювати статистичні дані.

Математика розвиває творчі здібності, мислення, виховує інтелектуальну чесність, критичність мислення.

Кожна людина народжується із зернятком у руці, тільки треба знайти те поле, де це зерно проросте. Мистецтво педагога – уміння моделювати власний успіх і успіх вихованця. Кожен має дар – і ми всі потребуємо його реалізації! В

іншому разі наше життя не має сенсу. Любити дитину такою, якою вона є, вірити в дитину, в її можливості! – кредо сучасного вчителя.

Список використаних джерел

1. Вдовиченко Р.П., Тарасова І.В. Шляхи формування життєвої компетентності особистості школяра. – Вип. І. – Миколаїв, 2008. – 56 с.

2. Життєва компетентність особистості: наук.-метод. збірник / [за ред. Сохань Л.В., Єрмакова І.Г.]. – К. : Богдана, 2009. – 520 с.

3. Пільчук Т.В. Формування самоосвітньої компетентності. Методи та проблеми / Т.В. Пільчук //Управління школою. – 2010. - №6. – С. 11-143. Калугіна О. Р. Шляхи формування предметної компетенції на уроках математики. - «Освітянин», - № 1, ¾ 2008.

4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий досвід та українські перспективи / Під ред. О. В. Овчарук. ¾ К.: К. І. С., 2004. ¾ 112 с.

5. Раков С. А. Математична освіта: компетентнісний підхід з використанням ІКТ. Х.: -Факт, 2005. - 360 с.

6. Раков С. А. Формування математичних компетентностей випускника школи як місія математичної освіти // Математика в школі. -2005.- № 5

7. Солодченко Л.О. Розвиток життєвих компетентностей на уроках математики.- Т.-Х. : Ранок, 2011.

Мороз Наталія Володимирівна
викладач суспільно- гуманітарних дисциплін, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, moroznata1978@gmail.com

СПЕЦИФІКА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У сучасних умовах реформування системи освіти України набула актуальності проблема профпідготовки фахівців. Її розв'язання полягає у відродженні українським суспільством національної ідеї, відкритості зарубіжному досвіду, утіленні перспективних технологій розвитку, навчання, викладання у ВНЗ. У цьому процесі особливої актуальності та визначального значення набувають методика, методи, технології та техніки викладання дисциплін у вищій школі. Методика викладання – це оптимальне поєднання загально дидактичних методів, прийомів і засобів навчання, які застосовуються для організації навчального процесу. Мета вивчення дисципліни: сформувати у студентів систему знань та навичок, вміння викладати навчальні дисципліни; ознайомити із знаннями про особливості викладання дисциплін у вузах; ознайомити із особливостями професійної майстерності та педагогічної техніки викладача;

Закон України "Про вищу освіту" визначає вищу освіту – рівень освіти, який здобувається особою у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процес у засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на новій загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації [2, с. 37]. При цьому зміст освіти тлумачиться як обумовлена цілями та потребами суспільства система знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадських якостей, що мають бути сформовані в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва. Історична вища освіта є різновидом вищої освіти. Саме поняття "історична вища освіта" вживається у двох значеннях. У широкому значенні синонім історичної та українознавчої підготовки як складової загальної гуманітарної підготовки обов'язкової для всіх вищих навчальних закладів. У цьому сенсі нею передбачається осягнення сутності й процесу розвитку української та світової історії як творчості людей в усіх галузях, поступу соціальних, політичних систем і людності в цивілізаційному вимірі; вивчення історії розвитку українського народу, його культури, ментальних характеристик, утверджених українцями як політичної нації і держави, усвідомлення місця

українці в серед народі в і культур світу [3, с. 10]. У вузькому сенсі вища історична освіта – це підготовка фахівців-істориків у вищих навчальних закладах, що ґрунтується на використанні новітніх здобутків історичної науки; постійному підвищенні наукового і виховного рівня викладання; забезпечені реалізації в навчальному процесі принципів історизму і об'єктивності в оцінці фактів, явищ, подій; гуманістичній спрямованості історичної освіти, орієнтованості її на пріоритет загальнолюдських цінностей; досягнення доступності історичної освіти на етапі вищої школи у порівняні із загальноосвітньою. У своїй сукупності вища історична освіта покликана сприяти: – розвитку національної свідомості та загальнолюдських ціннісних орієнтацій майбутніх спеціалістів; вихованню патріотичних і морально-етичних переконань фахівця, причетності до тисячолітньої історії українського народу та культурно-цивілізаційних здобутків людства; прищеплення навичок наукового аналізу, спрямованих на забезпечення глибокого осмислення історичного розвитку людства; навчанню практичних навичок роботи з історичними джерелами і науковою літературою; виробленню умінь застосовувати набуті знання з історії у повсякденній діяльності для орієнтації в суспільно-політичному житті, оцінки суспільних явищ і подій.

Незважаючи на велику кількість підручників і навчально-методичних посібників з історичних дисциплін, виданих останнім часом, проблема специфіки методики навчання історії у ВНЗ залишається до цього часу маловивченою. Розробленими є загальнодидактичні основи методики вищої школи (А. Алексюк, С. Вітвицька, В. Калузький, М. Євтух, В. Нагаєв та інші), методики навчання у загальноосвітній школі (К. Баханов, Є. В'яземський, Л. Пометун, М. Короткова, О. Степаніщев, Г. Фрейман та інші) та відмінностей наукового та навчального історичного пізнання (І. Гирич, Я. Грицак, Л. Зашкільняк, Н. Яковенко та інші).

Метою статті є визначення основних відмінностей методики навчання історії у вищій школі. Згідно із законом України "Про вищу освіту" освітньо-кваліфікаційний рівень магістра присуджується особам, які на основі отриманої раніше кваліфікації бакалавра або спеціаліста, пройшли додатковий курс навчання, склали спеціальні екзамени й захистили магістерську роботу. Під час вивчення додаткових курсів магістранти мають здобути поглиблені спеціальні уміння та знання інноваційного характеру, а також певний досвід їх застосування і продукування нового знання для вирішення професійних завдань і обов'язків у певній галу зі науки й освіти. Виходячи з цього підготовка магістрантів-істориків передбачає, з одного боку, опанування знаннями найновітніх досягнень історичної науки та здійснення наукової діяльності у цій царині; з іншого боку – оволодіння специфічними знаннями для здійснення педагогічної діяльності у вищих навчальних закладах, що відбувається завдяки спеціального навчального курсу "Методика навчання історії у вищій школі".

За своїм змістом курс "Методика навчання історії у вищій школі" є логічним продовження м розділу " Дидактика " в межах загального курсу "Педагогіка" та "Методика навчання історії в школі", що вивчається в межах

бакалаврату. Але, незважаючи на схожість назв навчальних курсів, їх структури та понятійного апарату, вони є принципово різними, що випливає із відмінності завдань курсів методичного навчання у загальноосвітні й і вищій школі. Відомий історик В. Ключевський так образно схарактеризував цю відмінність: “Учитель історії розповідає учням, що відбувалося; професор розмірковує зі студентами, що це минуле означає”. Відтак методика навчання історії в школі покликана озброїти вчителя інструментарієм ознайомлення учнів з найважливішими історичними подіями, які мають закарбуватися в їх історичній пам’яті, навчити його створювати умови для оволодіння прийомами історичного мислення та залучити школярів до національних і загальнолюдських цінностей. Курс “Методика навчання історії у вищій школі” має на меті реалізацію комплексу дещо інших завдань , а саме: ознайомлення магістрантів і з змістом вищої історичної освіти в Україні та науковими основами стандартизації освіти, створення освітніх кваліфікаційних характеристик і програм, навчальних планів і робочих програм, методичного забезпечення навчальних дисциплін; формувати вміння майбутніх викладачів історичних дисциплін планувати навчально-виховний процес у вищих навчальних закладах, створювати навчально-методичне забезпечення окремих курсів історичних дисциплін; конкретизувати положення типових і робочих програм з існуючих навчальних предметів; формувати вміння магістрантів організовувати та проводити лекційні і практичні заняття із зазначених вище дисциплін, прагнення вдосконалювати навчальний процес у вищих навчальних закладах освіти відповідно до актуальних потреб сьогодення та інноваційних тенденцій в освіті; навчати магістрантів раціонально і науково обґрунтовано організовувати самостійну роботу студентів, постійно урізноманітнюючи її форми та методи; форму вати вміння майбутніх викладачів історичної дисципліни ефективно контролювати і правильно оцінювати навчальні досягнення студентів за модульно-рейтинговою системою; розвивати практичні навички магістрантів, необхідні під час педагогічної діяльності викладачі в історичної дисципліни вищого навчального закладу.

Виходячи з того, що магістранти під час навчання у бакалавраті оволоділи основами теорії та методики навчання історії, і отримали певний досвід викладання у загальноосвітньому навчальному закладі під час безперервної і виробничої практики у курсі “Методика навчання історії у вищому навчальному закладі” головні наголоси зроблено на теоретичні та нормативні відмінності викладання у вищій школі та специфіку організації навчання студентів. Оскільки методика навчання історії у вищій школі вивчає закономірності навчання історичних дисциплін у вищих навчальних закладах, можна говорити принаймні про дві групи особливостей цього предмету: 1) відмінності методики навчання історії від методик навчання інших предметів, що вивчаються у вищій школі; 2) особливості методики навчання історії у вищій школі порівняно з загальноосвітньою.

Перша група відмінностей випливає із специфіки історичних знань як однієї з головних складових вищої історичної освіти, яка виявляється у тому, що: на відмінну від природничих наук, в яких факти встановлюються дослідним

шляхом, і тому можуть бути у будь-який момент відтворені, в історії повторення історичного факту виключено, тому вони (факти) встановлюються за різноманітними свідченнями про них (історичні джерела), і тому вони є завжди суб'єктивними, частковими за своєю повнотою і відносними за своєю вірогідністю; історичні джерела створюються людьми і навмисно або не навмисно несуть суб'єктивний відбиток позиції їх авторів, що обов'язково має враховуватися під час визначення правдивості того, чи іншого історичного факту через так звану критику джерел; сукупність встановлених наукою фактів складає фактичний матеріал історії як навчального предмету та є основою для створення теоретичних конструкцій; визначення взаємозв'язків між фактами та виявлення суттєвих їх характеристик (теоретичний матеріал історії як навчального предмета), які не є такими чіткими та однозначними, як у природничих науках. Це дає підстави брати під сумні в наявність закономірностей в історичні й науці як таких, та дії в ній принципу об'єктивності. Оскільки ці теоретичні конструкції створюються людьми, які мають певні властивості світогляду, освіти, психічного розвитку та є представниками різних етнічних, конфесійних, соціальних, гендерних, політичних та інших груп, то їх візії минулого несуть на собі відбитки особливостей їх авторів; людині притаманно шукати в минулому відповіді на актуальні питання сьогодення, тому кожне покоління створює свій образ минулого, ставлячи при цьому нові цілі, добираючи нові факти і методи дослідження: " Кожна епоха, писав французький історик школи "Анналів" Л.Февр, створює власне уявлення, що історичне минуле. У неї свій Рим і свої Афіни, своє середньовіччя і свій Ренесанс". З цього випливає наступне: якщо кожне покоління переписує історію і роблять це люди часом, заангажовані, то в суспільстві завжди можуть знайтися сили (політичні, соціальні, релігійні, етичні тощо), які зацікавленні у створенні саме такого образу минулого, який є вигідним для цієї сили, для своєї сучасної діяльності та досягнення мети у майбутньому. Виходячи з цього, історичні знання певною мірою залежать від існуючого на момент їх створення та вивчення розкладу сил у суспільстві. За своїм характером вони стають елементами політико-ідеологічних уявлень і вихідним матеріалом для визначення стратегії соціального розвитку; паралельно (в один час і одному місці) може і снувати кілька інтерпретації історичних подій, як і мають однакове право на представлення їх у змісті історії як навчального предмету. Тому у європейських країнах існує домовленість щодо політичної освіти, згідно з якою, за тими питаннями, за якими не досягнуто згоди у суспільстві мають надаватися всі існуючі погляди; історичні знання за своєю основою є міждисциплінарними, оскільки їх об'єктом є людина в різних соціальних проявах, яка є різноманітною сама по собі і тому може бути розглянута в різних ракурсах і взаємозв'язках; історичні знання у суспільстві відіграють значно більшу роль, ніж звичайна сукупність відомостей про минуле. Вони є частиною історичної і загальносоціальної свідомості, оскільки безпосередньо впливають на становлення колективних уявлень про минуле, складають основу історичної пам'яті та через неї та інші її складові зазнають впливу масових стереотипів. У

цьому сенсі історичні знання є результатом не лише раціонального осмислення минулого, а і його інтуїтивного й емоційного сприйняття.

Друга група особливостей полягає у відмінності між історією у вищій і середній школах, які випливають з того, що історія, за образним висловом Н. Яковенко, давно перетворилися на дволикого Януса. Одне її обличчя уособлює дослідницька наука, а інше – навчальна (дидактична) продукція [5, с. 22]. Вони мають різне тлумачення: наукова історія, якої навчають у вищій школі, покликана реконструювати минуле наближаючи нас до істини, а шкільна історія – на основі знань про минуле – виховати законослухняного і лояльного громадянина. Через це в історичній науці та шкільній історії існують дещо різні підходи й акценти: в історичній науці факти визначаються за історичними джерелами, вони піддаються критиці й аналізу. У шкільній історії факти існують як певна даність і лише головні з них іноді підкріплюються джерелами для підсилення їх значущості та надання більшої достовірності. Тільки останнім часом у методиці навчання історії в середній школі почали використовувати джерела для виявлення та аналізу історичних фактів, певним чином ламаючи мур між науковою і шкільною історією ; історія як наука оперує всім масивом історичних фактів, проте шкільна історія її ретельно відбирає відповідно до визначеної мети та вікових особливостей учнів. Сам факт береться як абсолютно вірогідний без усіляких суб'єктивних нашарувань. Як наслідок: шкільна історія позбавлена полемізма і сумніву. "Професійний історик не може мати впевненості у кінцевому успіху своїх зусиль: він добре розуміє, що в історії є щось таке, що уникає точності й узагальнень. Для нього взагалі є питанням, наскільки історія є наукою…, – пише сучасний український історик Я. Грицак, – натомість того сумніву й розгубленості не може бути на рівні викладання історії у школі. Тут історія мусить служити дидактичним цілям і голос вчителя повинен звучати впевнено [1, с. 66]"; шкільна історія слугує засобом доручення молодого покоління до історичної пам'яті народу, через це вона, з одного боку, є консервативнішою за наукову історію і довше зберігає усталені погляди на ті чи інші події; з другого боку – більше зорієнтована на сьогодення, на пошук у минулому способів вирішення актуальних проблем, тому в ній яскравіше знаходять відображення нові інтерпретації. Як наслідок, шкільна історія дуже часто поєднує в собі застарілі історичні концепції і нові оцінки окремих подій, явищ і процесів; оскільки шкільна історія на пряму пов'язана з історичною свідомістю, яка є складовою політичної свідомості, шкільна історична освіта більше за історичну науку та вищу історичну освіту зазнає спроб впливу з боку різноманітних політичних сил, які через зміни у програмах і підручниках намагаються інтерпретувати ті чи інші історичні події, подаючи у вигідному світлі певні партії та рухи, намагаючись тим самим підвищити рейтинги їх сучасним послідовникам; на відміну від історії у вищій школі, де матеріал подається, враховуючи різні погляди на проблему та інтерпретації подій, шкільна історія має справу вже з виваженим матеріалом, за яким у суспільстві досягнуто консенсусу і лише у старших класах припускає ознайомлення з різними поглядами вчених і політиків на історичні події, явища та процеси;

оскільки основна маса учнів навчаючись у школі, озброюється знаннями, що стають підґрунтям їх історичної свідомості, більше до систематичного курсу історії не звертаючись, ці знання мають бути міцними. Для цього у шкільному навчанні здійснюється вплив не лише на пам'ять та інтелект учнів, а й їх емоційну сферу, аби, з одного боку, надати додатковий поштовх для запам'ятовування фактів, а з другого – викликати емоційне ставлення до подій, що вивчаються.

Крім специфіки історичних знань, якими опановують студенти у ВНЗ своєрідність методики навчання історії вищої школи полягає в тому, що вона має озброїти молодих людей методами наукового пізнання (загальнонауковими, специфічно-історичними та міждисциплінарними). До загальнонаукових методів належить історичний (розгляд подій та явищ в їх розвитку), логічний (вивчення подій і явищ у їх взаємозв'язку), класифікації або систематизації (виділення груп подібних історичних об'єктів на підставі певних ознак). Особливо важливе значення має оволодіння студентами власне історичними методами: хронологічним (вивчення подій у їх часовій послідовності), хронологічно-проблемним (виявлення ключових проблем у певні історичні проміжки часу), проблемно-хронологічним (дослідження проблеми від її витоків до розв'язання або сучасного стану), синхронічним (вивчення історичних явищ, які паралельно існують у різних просторових межах, у певний момент часу), діахронним (побудова в часі різних за природою процесів, періодизації), порівняльно-історичним (порівняння однотипних явищ у різні історичні проміжки часу), ретроспективним (вивчення історичного явища від його зрілих форм до витоків), актуалізаційним (прогнозування розвитку історичних подій за аналогією з перебігом історичних подій у минулому).

У вищій школі студенти, на прикладах досліджень провідних істориків, знайомляться із зразками застосовування різних методів історичного пізнання на лекціях, семінарах та під час самостійної роботи, оволодівають навичками самостійного дослідження на практичних заняттях, під час написання рефератів, курсових і дипломних робіт, спеціальних практик (археологічна, музейна, архівна тощо), в той час, як у середній школі вони знайомляться лише з окремими прийомами, складовими згаданих вище методів. Ця робота в середній школі здійснюється у контексті розвитку історичного мислення і пов'язана із розв'язанням пізнавальних завдань, що передбачає визначення причинно-наслідкових зв'язків; усвідомлення процесу історичного розвитку та його механізми; виявлення спадкоємності між фактами; визначення тенденцій розвитку суспільного явища; виявлення ступеня прогресивності історичного явища, виявлення структури соціального об'єкта, визначення етапів і періодів розвитку явища, визначення типовості одиночного і масового явища тощо (І. Лернер) [4, с. 105].

Основні відмінності методики навчання історії у вищій школі знаходяться у площині специфіки історичного пізнання порівняно з природничим, особливостей завдань, що покладаються на навчання історії у вищій школі та арсеналу методів і прийомів історичного пізнання, що використовують у процесі

навчання. Перспективи подальших пошуків у напрямку дослідження полягають у розробці конкретних аспектів методики навчання історії у вищій школі.

Список використаних джерел

1. Грицак Я. Як викладати історію України після 1991 року / Я. Грицак // Українська історична дидактика. Міжнародний діалог (фахівці різних країн про сучасний український підручник з історії) : збірник наукових статей. – К. : Генеза, 2000. – С. 66.

2. Закон України “Про вищу освіту” // Збірник основних нормативних актів про вищу освіту, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів / За ред. проф. М. І. Панова. – Х. : Гриер, 2003. – С. 37.

3. Концепція гуманістичної освіти України. – К. : Генеза, 1997.

4. Лернер И. Я. Развитие мышления учащихся в процессе обучения истории / И. Я. Лернер. – М. : Просвещение, 1982.

5. Яковенко Н. Вступ до історії / Н. Яковенко. – К. : Критика, 2007.

Зінченко Андрій Вікторович

студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», andrej172737@i.ua

МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК РІЗНОВИД ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Останнім часом зростає інтерес до української мови як державної. Молодий спеціаліст із вузівською освітою сьогодні повинен добре знати українську мову й використовувати її при виконанні службових обов`язків. Адже глибокі знання професійної мови допоможуть краще оволодіти фахом, підвищити ефективність праці, зміцнити ділові стосунки партнерів, адже мова визначає культуру й компетентність фахівця.

Мова професійного спілкування (професійна мова) – це функціональний різновид української літературної мови, яким послуговуються представники певної галузі виробництва, професії, роду занять. Як додаткова лексична система професійна мова, не маючи власної специфіки фонетичного та граматичного рівнів, залишається лексичним масивом певної мови.

Отже, фахова мова – це сукупність усіх мовних засобів, якими послуговуються у професійно обмеженій сфері комунікації з метою забезпечення порозуміння між людьми, які працюють у цій сфері. Особливості її зумовлюють мета, ситуація професійного спілкування, особистісні риси комуніканта й реципієнта (мовна компетенція, вік, освіта, рівень інтелектуального розвитку). Залежно від ситуації й мети спілкування, доречно й правильно добираються різноманітні мовні засоби висловлення думки: лексичні, граматичні, фразеологічні тощо.

У системі фахових мов можна виділити такі підвиди фахової мови, як: медична мова, економічна, юридична, мова реклами, спорту, високих технологій тощо. Із виникненням нових галузей науки та знань і швидким розвитком

технологій виникає потреба створення спеціальної лексики, що і стає основою формування та зародження нових фахових мов.

Класифікуючи фахові мови, кількість яких невпинно зростає разом із відкриттям нових галузей знань та появою нових спеціальностей, лінгвісти застосовують так званий «горизонтальний» або «вертикальний» підходи. За «горизонтальним» принципом фахові мови поділяються саме на основі різноманіття галузей, у яких вони вживаються (наприклад, класифікація за трьома загальноекономічними рівнями – добування ресурсів, виробництво, послуги; або за десятьма науково-теоретичними класами – філософія, мистецтво, географія, математика та ін.). При «вертикальній» класифікації мовознавці намагаються врахувати внутрішню диференціацію фахової мови, виокремивши користувачів мови, типові комунікативні ситуації, мовні особливості та форму існування (усна/писемна). Так німецький мовознавець Вальтер фон Хан розрізняє «теоретичну» фахову мову (мова науковців та дослідників, яка існує переважно в писемній формі й оперує формалізованими мовними засобами, що включають спеціальну термінологію, номенклатуру, символи та формули), «розмовну» фахову мову (мова, яка використовується в типових комунікативних ситуаціях усного спілкування між фахівцями, а тому включає як професійно-орієнтовні, так і загальновживані мовні засоби) і «робочу» фахову мову (мова працівників виробництва, керівництва та споживачів продукції певної галузі, що існує в усній або письмовій формі й характеризується найбільшою кількістю загальномовних засобів).

Усі лексичні одиниці фахових текстів переділяються на чотири різновиди:

1) терміни певної галузі, що мають власне значення;
2) міжгалузеві загальнонаукові терміни;
3) професіоналізми;
4) професійні жаргонізми (які не є точними та однозначними).

Терміни – це спеціальні слова або словосполучення, що дають точне визначення чи пояснення предметам, явищам, діям з будь-якої галузі знання – науки, культури, техніки, політики, економіки. Терміни мають точне, конкретне значення й тому позбавлені образності, емоційно-експресивного забарвлення. Значення термінів зафіксовані в державних стандартах, спеціальних словниках, довідниках. Ось чому вони (терміни) і повинні вживатися лише в зафіксованому значенні. Слід уникати використання застарілих, нестандартних термінів, що перейшли до повсякденного вжитку і втратили своє термінологічне значення. Це ускладнює розуміння змісту документа. Кожна галузь науки, техніки, виробництва, мистецтва має свою термінологію.

Професіоналізм – слово або вислів, уживаний у певному професійному середовищі, вони властиві мові певної професійної групи. У межах одного колективу, однієї спеціальності може народжуватися безліч нових професіоналізмів. Нові слова виникають за рахунок словоскладання, нових префіксів та суфіксів.

Справжній фахівець повинен мати сформовану мовну й мовленнєву комунікативну компетенції.

Мовна професійна компетенція – це сума систематизованих знань норм і правил літературної мови, за якими будуються правильні мовні конструкції та повідомлення за фахом.

Мовленнєва професійна компетенція – це система умінь і навичок використання знань під час фахового спілкування для передавання певної інформації.

Оволодіння професією розпочинається з вивчення певної кількості загальних і професійних знань, а також оволодіння основними способами розв`язання професійних завдань, тобто володіння фаховою мовою.

Володіти фаховою мовою – це вільно використовувати всі лексичні засоби даного фаху, дотримуючись стилістичних, лексичних, граматичних та інших норм спілкування, знати специфічні назви, терміни відповідної сфери та використовувати всі знання на практиці.

Функціонування фахової мови забезпечує докладно визначена термінологія. Словник професійних текстів містить вузькогалузеві лексеми, міжгалузеві наукові терміни, номенклатурні назви, професійний жаргон і загальновживані лексеми Рівень абстракції фахової мови залежить від рівня насиченості тексту термінологією.

Фахова мова, що обслуговує конкретну сферу чи галузь знань, відрізняється від загальновживаної наявністю системи термінів, що притаманні саме цій галузі. Фахові мови разом із загальновживаною, діалектами, професійними жаргонами та іншими субваріантами мови утворюють систему загальної, або національної мови. Фахова мова будується на основі загальновживаної й знаходиться з нею в постійному взаємозв'язку. Для фахової мови характерним є наявність фахової лексики та іноземних слів, які за межами фахової сфери, котру вона обслуговує, є маловживаними або вживаються з іншим чи спеціальним значенням. Також на граматичному, синтаксичному та прагматичному рівнях фахова та загальновживана мови можуть мати певні відмінності.

Говорячи про історію дослідження фахових мов, можна зазначити, що до початку XIX ст. більшість спроб наукового аналізу фахових мов зводилися до дослідження професійної лексики, якою користувалася та чи інша мова. Деякий час лінгвісти зацікавилися також синтаксисом та композиційно-структурними ознаками фахових (зокрема технічних) текстів. Проте зараз з’явилася тенденція розглядати фахові мови в їх цілісності, звертаючи увагу на комунікативно-функціональні особливості спілкування в межах певного фаху, і враховувати зв’язок тих мовних засобів, які забезпечують комунікацію між спеціалістами, що працюють у певній сфері професійної діяльності, а також уживаються при їх контакті з людьми, які не є фахівцями в цій сфері, та з метою популяризації фахової інформації серед неспеціалістів.

Список використаних джерел

1.http://pidruchniki.com/1376102540601/dokumentoznavstvo/mova_profesiynogo_spilkuvannya_movna_movlennyeva_komunikativna_kompetentsiyi

2. https://www.turkaramamotoru.com/uk/Фахова-мова-485210.html

3. https://studfiles.net/preview/5291067/page:3/
4. http://studentam.net.ua/content/view/8868/

Литвинова Оксана Василівна
викладач вищої категорії, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, oxana.litwi@yandex.ua

КОЛАЖ ЯК РІЗНОВИД ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Рушійною силою процесу навчання є інтерес студентів до предмету. Розвивати його покликані системи інтерактивних та особистісно зорієнтованих педагогічних технологій, серед яких – метод проектів.

Ще В.Сухомлинський переконував, що "справжня школа – це багатогранне духовне життя учнівського колективу, в якому учитель і діти об'єднані багатьма інтересами і захопленнями". Одним з найдоцільніших методів є інноваційний метод проектів, який передбачає використання педагогом сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів.

Модне слово "проект" постійно на слуху. Але чомусь одні проекти виконуються і приносять результат, а інші – ні.

Робота над проектом – практика навчання в процесі конкретної праці студента на основі його вільного вибору, з урахування його інтересів. У свідомості студента це має такий вигляд:

''Все, що я пізнаю, я знаю, для чого це мені треба і де я можу ці знання застосувати''.

Для педагога – це прагнення знайти розумний баланс між знаннями, уміннями та навичками.

Метод проектів – це модель організації навчального процесу, орієнтована на творчу самореалізації особистості, розвиток її можливостей у процесі створення певного ''продукту'' під контролем викладача.

Проектна діяльність допомагає усвідомити відповідальність кожного за спільну справу, підвищити рівень особистої участі, якомога ефективніше виконати роботу та представити її результат.

Підготовка проекту з мови орієнтує як на пошукову, так і на творчу діяльність. У мовному проекті можуть міститися правила, визначення з обраної теми, схеми, колажі, таблиці, алгоритми, вправи на повторення, творче завдання, ребуси, кросворди, акровірші, тощо.

Як показує практика найбільш цікавими для студентів є дослідницько – наукові, ознайомлювально-інформаційні та творчі проекти.

Одним із цікавих і продуктивних видів роботи, які викладачі використовують на заняттях, є створення колажів – різновидів проектів.

Колаж – це вільна творчість. Цей вид роботи розвиває у студентів кмітливість, уважність, винахідливість, уміння логічно й образно мислити, комбінувати. І звичайно ж, не залишає байдужим жодного студента.

А що таке колаж? З якого ж матеріалу створюють колажі?

Студенти використовують при створенні колажів вирізки із газет, журналів: фотографії, написи, окремі букви; власні малюнки і написи; графічні ескізи; схеми; кольоровий папір, коректор; роблять витинанки тощо.

Вони заздалегідь знають, що хочуть зробити, тобто в них вже є образ і потім вони підбирають під нього деталі. А інколи сама фотографія, або людина, яка на ній зображена задає настрій колажу. На перший погляд, студентам здається, що виготовлення колажів – річ проста, але це не так.

Колаж – це гармонійне поєднання змісту і форми. Щоб створити колаж, студентам необхідно добре знати матеріал.

Гра зі зміною контексту, маніпуляція над текстом, вміщеним в чужий йому культурний, контекстуальний чи стильовий пласт, виривання слова зі звичного середовища – все це є найхарактерніші ознаки колажу.

Прийом полягає у створенні композиції на певну тему, в основі якої повинна лежати конкретна ідея. Така композиція створюється за допомогою наклеювання на якусь основу елементів різних матеріалів.

При створенні колажу необхідно правильно вибрати об'єкт, над яким треба працювати. Звернуть увагу на саме головне, не відхиляючись від теми; можна зробити невеликий запис, але обов’язково, щоб всі реквізити були пов’язані одним сюжетом. Фон колажу також може бути різним, в залежності від теми, підібраних ілюстрацій, фотографій.

Колажі створюються студентами як самостійно, так і колективно(групова робота), на заняттях і в позаурочний час.

Студенти виготовляють поодинокі колажі і цілу серію колажів, об’єднаних однією темою.

Під час самостійної роботи над створенням колажів(проектів) не придушується ініціатива студентів, створюється ситуація успіху. Опрацьований матеріал студенти представляють під час захисту колажів. Під час роботи з колажем надають перевагу груповій роботі. Застосовують цей метод під час занять узагальнення та систематизації знань: у групах створюють підгрупи, обирають координатора, з’ясовують проблем; визначають тему, мету, складають план роботи; опрацьовують джерела інформації; накопичують матеріал; розподіляють обов’язки між членами групи; обговорюють суперечливі питання, толерантно вирішують їх, аргументують думки; захищають різновид проекту-колаж.

Щоб зрозуміти зміст створених студентами колажів, необхідно пояснення до них. І тому до самостійно створених колажів студенти дають невеличкий коментар. Це може бути ланцюжок слів, невелике оповідання, короткий аналіз, координатор групи або учасник розповідає, чому обрані дані малюнки, про що вони нам повідомляють.

Використовувати колажі можна на всіх етапах заняття, адже вони зорієнтовані на підвищення пізнавальної діяльності студентів, на розвиток їх творчих здібностей.

Колажі на заняттях з української мови використовуються для того, щоб студентам було легше систематизувати свої знання та закріпити вивчений раніше матеріал. Робота в групах(цього потребує колаж) передбачає між особистий контакт студентів, формує дух команди та вчить відповідальності. Групова робота навчає студентів чітко та організовано розподіляти між собою та якісно виконувати поставлені завдання.

Прийом колажу на заняттях з мови допомагає активізувати не тільки інтелектуальну діяльність студента, але й включити її творчий процес, поліпшити емоційну атмосферу навчання, реалізувати індивідуальний підхід до студентів. Такий вид діяльності розвиває творчі здібності(а саме: творчу уяву та мислення, вміння висловлювати власну думку, розвиває пам`ять та увагу) та організовані здібності, що теж є важливим для колективної роботи, створює умови для творчої самореалізації, підвищує мотивацію для отримання знань, сприяє розвитку інтелектуальних здібностей.

Список використаних джерел

1. Абашина Н.С. Розвиток ключових життєвих компетенцій через метод проектів // Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати: Практико- зорієнтований збірник / Керівник авторського колективу – директор ліцею міжнародних відносин № 51 С.М. Шевцова. Науковий керівник і редактор – канд. істор. наук І.Г. Єрмаков. – К.: Департамент, 2003. – С.257-258.

2. Гусь І.М., Калмикова І.В. Метод проектів // Управління школою. – 2005. – № 5. – С. 8-11.

3. Зозюк І. Творчі проекти: обґрунтування необхідності // Українська мова та література. – 2005. – № 45. – С. 6-7.

4. Меняєва І.М. Про метод проектів.// Педагогічна майстерня, №4, 2004.

5. Новикова Т.А. Проектні технології на уроках і в позаурочній діяльності//Народна освіта, №7, 2008.

6. Русакова Т.Г. Колаж як метод у системі професійної підготовки студентів дизайнерів / Т.Г.Русакова, С.Г.Шлеюк, Е.А.Левіна // Вісник ОДУ. – 2014. – №5 (166). – С. 194-199.

7. Столяренко Г., Дем’яненко О. Чи можна застосовувати проектні технології на уроках літератури? // Українська мова та література. – 2005. – № 45. – С. 3-5.

Брага Андрій Дмитрович

студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», emotional.andrusha18@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ УСНОГО СПІЛКУВАННЯ

Мова – невід'ємна частина соціального буття людей, необхідна умова існування людського суспільства. Вона є необхідною умовою пізнавальної діяльності людини. Завдяки мові людина засвоює, набуває знання й передає їх. Людина, будучи за своєю природою істотою соціальною, не може жити поза

зв'язком з іншими людьми: вона повинна радитися, ділитися думками, шукати порозуміння тощо. Загалом мова має основоположне значення в становленні людської особистості.

Серед різного роду людських справ, дій існує й мовна діяльність, яка є найскладнішою і найпоширенішою. Вода передає, супроводжує, а іноді формує, складає основу будь-якої іншої діяльності людини (виробничої, комерційної, фінансової, наукової, управлінської тощо). Мовна діяльність виражається зокрема в усній формі.

Усне спілкування – це форма реалізації мовної діяльності за допомогою звуків, що являє собою процес говоріння. Це найперша форма мови, вона виникла набагато раніше письма. Матеріальною формою усного мовлення є вимовлені звуки, що виникають в результаті складної діяльності органів вимови людини. З цим явищем пов'язані багаті інтонаційні можливості усного мовлення. Інтонація створюється мелодикою мови, інтенсивністю (гучністю) мови, тривалістю, наростанням або уповільненням темпу мови й тембром проголошення. В усному мовленні велику роль відіграють місце логічного наголосу, ступінь чіткості вимови, наявність або відсутність пауз. Усне мовлення володіє таким інтонаційним різноманітністю, що може передати все багатство людських почуттів, переживань, настроїв.

За допомогою усного мовлення спілкування й обмін думками відбувається безпосередньо. Уживається побутова й діалектна лексика, слова розмовно-просторічного характеру, своєрідні фразеологізми.

Синтаксична будова усної мови характеризується тим, що в ній здебільшого вживаються прості речення, часто – неповні. У складних реченнях переважає сурядність. Зв'язок речень переважно безсполучниковий. Рідко вживаються дієприкметникові й дієприслівникові звороти. Речення усної мови часто не вкладаються в звичайні синтаксичні рамки [1].

Усна форма мови характеризується спрямованістю на співрозмовника, її сприйняття адресатом при безпосередньому спілкуванні відбувається одночасно по слуховому й по зоровому каналах. Тому усне мовлення супроводжують, підсилюючи її виразність, усілякі екстралінгвістичні й паралінгвістичні (тобто невербальні) засоби спілкування: жести, міміка, пози, просторове розташування партнерів, вираз очей.

Однією з особливостей усного мовлення є відсутність можливості повернутися в якийсь певний момент мовлення ще раз, у силу чого мовець змушений мислити й говорити одночасно, тому усному мовленню можуть бути властиві: неплавність, фрагментарність, розподіл єдиного речення на кілька комунікативно-самостійних одиниць.

Оскільки усному мовленню властива словесна імпровізація, то – залежно від різних обставин – усне мовлення може бути більш-менш гладким, плавним, уривчастим. Уривчастість виражається в наявності мимовільних, більш тривалих (порівняно з іншими) зупинок, пауз (між словами, реченнями), у повторенні окремих слів, складів, звуків.

Непідготовлене усне мовлення характеризується спонтанністю. Висловлювання формується поступово, порціями, у міру усвідомлення того, що сказано, що слід сказати далі, що треба повторити, уточнити. Мовець постійно стежить за тим, щоб його мова була логічна й зв'язна, вибирає відповідні слова для адекватного вираження своєї думки.

Підготовлене мовлення відрізняється продуманістю, більш чіткою структурною організацією, композиційною завершеністю й більш суворим дотриманням літературних норм.

Для усного мовлення характерна надмірність, тобто повтори слів, словосполучень, речень, частіше повтори думок, коли використовуються близькі за значенням слова, інші, співвідносні за змістом конструкції. Це пояснюється умовами створювання усного тексту, прагненням донести до слухачів певну інформацію.

Отже, для усного спілкування визначальним є: безпосередня наявність адресата, замкнена цілісна комунікативна ситуація, складниками якої є комуніканти й текст, невербальні засоби спілкування, інтонація, емоційність та експресивність. Головна складність в оволодінні усним спілкуванням є необхідність і вміння визначити на слух (навіть інтуїтивно) доцільність чи недоцільність того чи іншого слова, звороту, інтонації, манери мовлення в кожній окремій ситуації [2].

Список використаних джерел

1. Види усного ділового спілкування [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: http://osvita.ua/vnz/reports/dilovodstvo/24229/.

2. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. – 3-тє вид., виправ. і доповнен. – К. : Алерта, 2012. – 696 с.

Коджебаш Костянтин Костянтинович

студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», kodjebash42@gmail.com

ТЕРМІНИ І ПРОФЕСІОНАЛІЗМИ ЯК ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНІ ЧАСТИНИ ФАХОВОЇ МОВИ

Сучасність характеризується бурхливим розвитком усіх галузей науки й техніки, у зв'язку з цим виникає потреба вдосконалення системи передавання й оброблення інформації в різноманітних сферах науки та техніки. Особлива роль належать лінгвістичному напряму, за допомогою якого в українській мові з'явилися такі поняття, як фахова мова, терміни, професіоналізми.

Фахова мова – це мова для спеціальних цілей, що обслуговує конкретну галузь знань чи сферу діяльності. У системі фахових мов можна виділити такі підвиди фахової мови, як: медична мова, економічна, юридична, мова реклами, спорту, високих технологій тощо. Із виникненням нових галузей науки та знань і бурхливим розвитком технологій виникає потреба створення спеціальної

лексики та термінологічних систем, що й стають основою формування та зародження нових фахових мов. Функціонування фахової мови забезпечує докладно визначена термінологія. Словник професійних текстів містить вузькогалузеві лексеми, міжгалузеві наукові терміни, професіоналізми (виробничу лексику), номенклатурні назви, професійний жаргон і загальновживані лексеми.

Термін – це слово або словосполучення, що вживаються у досить специфічній сфері мовлення й слугують для точного вираження понять і предметів. Кількість термінів у розвинених мовах багатократно перевищує чисельність загальновживаних слів і досягає зараз кількох мільйонів лексичних одиниць. І ця величина невпинно зростає. Термінологічні одиниці надходять до мови різними шляхами. Перший шлях – надання статусу термінів загальновживаним лексичним одиницям рідної мови. Такий варіант утворення термінів не завжди є позитивним, оскільки тут часто мають місце переосмислення, метонімічне перенесення, коли слову приписується нове значення (наприклад, терміни «плече», «голова», «ланцюг» тощо). З метою диференціації подібних лексичних одиниць терміни часто змінюють форму написання, вимови, відмінювання, наголосу. Більш популярним та виправданим є шлях утворення термінів шляхом запозичення з інших мов. На різних етапах становлення суспільства терміни запозичуються з різних мов, що зумовлюється різними історичними умовами. Так, музична та комерційна термінологія провідних європейських мов є, в основному, італійського походження (*леґато, адажіо, анданте, банк, авізо, лоро, альпарі*), театральна та поштова – французького (*антракт, партер, афіша, кур'єр, бандероль*), спортивна – англійського (*футбол, спорт, чемпіон, ринґ*). Навігаційна термінологія в українській, російській, англійській та деяких інших мовах складається, в основному, з голландських лексичних елементів (рос. *кіль, рубка, боцман*). Загальнотехнічна, ремісничa та військова термінологія багатьох слов'янських мов має численні запозичення з німецької мови (*верстат, кронштейн, еркер, плац бруствер, фельдфебель, штандарт*).

Необхідно зазначити, що цілком нові терміни, як правило, не «вигадуються». За всю історію розвитку науки та техніки можна навести лише кілька випадків такого утворення термінів. Як окремий випадок термінотворення можна навести шлях запозичення одиниць з інших наукових сфер. При цьому термін нерідко набуває нового значення (наприклад, «морфологія» у мовознавстві та біології; «мовлення» у мовознавстві, риториці, психології, фізіології та медицині).

Проблема розмежування професійної лексики та термінології залишається досить складною. Одні лінгвісти ставлять знак рівняння між ними, інші їх чітко розрізняють, треті кажуть про наявність деяких спільних рис між ними. Перший погляд представляє М. М. Шанський, який стверджував, що професіоналізми означають спеціальні поняття, знаряддя чи продукти праці, виробничі процеси, тому їх називають також термінами [1, с. 124]. Даний підхід можна зрозуміти, якщо врахувати той факт, що спільними рисами для термінології та професійної

лексики є спеціалізація значення та утворення на даній основі специфічних лексико-семантичних систем, обмеження кількості користувачів даною лексикою та сфер вживання. Ці дві спроби чітко розмежовують М. Д. Степанова та І.І. Чернишова, які вважають, що професійний словник за своїм складом пов'язаний головним чином з архаїчною лексикою старих ремісничих та спеціальних занять, котрі виникли в різні періоди пізнього середньовіччя (корабельна та навігаційна, гірничодобувна, мисливська справи тощо) [1, с. 216]. Логічним уважається, що розвиток машинного виробництва, нової техніки істотно звузив сферу професійних субмов. Але прихильники даного погляду є занадто категоричними в тому, що професіоналізми відрізняються більшою емоційністю порівняно з термінами, що термінологічні одиниці є точнішими. Недостатньо аргументованим є також твердження про територіальну обмеженість професійної лексики. Найпослідовнішою є концепція про номінацію найдавніших спеціальних понять, котрі належать до трудової та виробничої діяльності, термінами та існування у зв'язку з цим відповідної термінології. Отже, проблема більшої архаїчності професійної лексики втрачає свою релевантність. С. Д. Шелов справедливо відзначає, що спеціальна лексика трудової діяльності часто випереджає спеціалізацію та професіоналізацію праці; у цьому розумінні терміни як спеціальні, тематично обмежені позначення здаються не новішими, а, навпаки, давнішими за професійну лексику [1, с. 80].

Доцільним є розмежування професіоналізмів і термінів, котрі разом становлять поняття спеціальної субмови. Межуючи одне з одним, терміни, проте, мають більш упорядкований та нормалізований характер, у той час як професіоналізми є напівофіційними лексичними одиницями, які вживаються вузьким колом фахівців, причому, переважно в розмовній мові. Незважаючи на ці істотні відмінності, між цими двома сферами лексики існує безперервний взаємообмін, і професіоналізм може існувати також і як синонім терміна.

Список використаних джерел

1. Дьяков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. — Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти / А. С. Дьяков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. – К.: Наука, 1997. – 346 с.

Нікітін Ярослав Олегович
студент факультету економіки та управління бізнесом, ДВНЗ «Криворізький національний університет», 789545P@ukr.net

ФАХОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ В МАЙБУТНІЙ ПРОФЕСІЇ

У статті розглянуто термінологію на прикладі фахової мови економіки, розмежовано поняття «економічна лексика» й «економічна термінологія», а також вплив кейс-методу на формування професійної економічної термінології.

Важливим аспектом у контексті формування економічної термінології має стати посилення значення мови як засобу вираження й передавання інформації в професійному житті майбутніх економістів, адже економічна термінологія

становить великий і надзвичайно важливий прошарок словника будь-якої національної мови. На мою думку, таким аспектом може стати створення кейс-методу, який сприяє кращому засвоєнню економічної термінології.

Фахове спілкування є важливим засобом оволодіння професією та спеціальністю, без знань якої сучасний фахівець не зможе ефективно розв'язувати складні практичні завдання. Уміння спілкуватися мовою професії підвищує ефективність праці, дає змогу краще орієнтуватися в ситуації на виробництві та в ділових контактах. Процес формування професійної культури мовлення складається з таких основних компонентів: засвоєння професійної лексики й термінології обраного фаху; прищеплення навичок роботи зі словниками, довідниками; моделювання мовленнєвої ситуації, які виникатимуть у майбутній професійній діяльності; створення кейс-методу, який сприяє засвоєнню економічної термінології.

Будь-яка професія, будь-який вид трудової діяльності породжує свою термінологію. Отже, термінами називаються слова, що є спеціальними назвами наукових, технічних, сільськогосподарських, суспільних понять. Сукупність термінів певної галузі науки, виробництва становить її термінологію. Сучасні економічні терміни не є ані штучними новоутвореннями, ані сумою назв суміжних галузей. Під економічним терміном ми розуміємо слово або словосполучення, що відображає реалії суспільно-виробничих відносин, які характеризують економічний лад суспільства.

Крім того, майбутній економіст повинен легко орієнтуватися у визначенні таких понять, як: економічна лексика й економічна термінологія. Отже, під поняттям «економічна лексика» розуміємо слова й вирази, які вживаються групами людей, об'єднаними професійною спільністю, а фахова економічна термінологія вказує на економічне поняття, але повністю не розкриває його суті, яка є зрозумілою в основному фахівцям, наприклад: *лізинг, маклер, авізо, аут-трейд, банківська гарантія, дефляція* тощо.

Також не є тотожними терміни «мова професійного спрямування» і «ділова мова». Діловою мовою послуговуються представники різних професій, а мова професійного спілкування функціонує в межах певної професійної сфери й забезпечує різні комунікативні потреби мовців у професійній сфері. Тож, щоб досягти значних успіхів, необхідно досконало володіти мовою професійного спрямування.

При формуванні економічної термінології перевагу надають кейс-методу, який сприяє й засвоєнню економічної термінології, і дозволяє опрацювати великі обсяги фахових текстів. Крім того, кейс-метод дає можливість закріпити набуті знання з фахової термінології під час оформлення ділової документації, під час виступів на презентаціях та конференціях, під час дискусій професійного спрямування. За кейси можуть слугувати реальні ситуації з життя, у яких використання термінології є обов'язковим, це дасть змогу продемонструвати практичне застосування вивченої термінології.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, щоб у сучасних умовах бути конкурентоспроможним, необхідно володіти не тільки фаховими компетенціями, але й уміти спілкуватися мовою обраної професії.

Майбутній економіст повинен творчо й критично мислити; опрацьовуючи великий обсяг інформації та виробляючи алгоритм прийняття рішень як для конкретної ситуації, так і для аналогічної, може застосовувати кейс-метод, який сприятиме засвоєнню набутих знань з фахової термінології.

Список рекомендованих джерел

1. Долгоруков А. Метод case-study как современная технология профессионально- ориентированного обучения [Электрон. ресурс] / А. Долгоруков. – Режим доступа: http://evolkov.net/learn/methods/case.study.html.

2. Кіршо С. Професійна мова економісті: навчальний посібник / С. Кіршо, Н. Купрата, З. Висоцька. – Одеса: ОНЕУ, 2016. – 462 с.

3. Пілецька Н. В. Економічна термінологія як об’єкт дослідження / Н. В. Пілецька // Проблеми української термінології. – Л., 2008. – С. 175 – 181.

4. Прутченков А. Кейс-метод в преподавании экономики в школе / А. Прутченков // Экономика в школе. – 2007. – № 3. – С. 29 – 38.

Шинкаренко Вікторія Володимирівна

студентка механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», vikiskriptonit@gmail.com

ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Мова як інструмент здобуття знань, який допомагає людині жити, має велике значення для всіх. Оскільки мова не лише активно використовується у сфері духовної культури, а й пов'язана з виробництвом, його галузями та процесами, з соціальними відносинами, отже, вона – елемент соціальної сфери.

У сучасному житті по-новому розглядаються питання функціонування мови. Основними критеріями професіональності є знання свого фаху, рівень володіння професійною термінологією.

Науково-технічний прогрес, зокрема комп'ютеризація усіх галузей науки й техніки, перебудова соціально-економічної й політичної систем в Україні насичують мову сучасними поняттями, термінами, зумовлюють динаміку творення нових власне українських слів і запозичення іншомовних, здебільшого англійських. Разом із зростанням рівня фахових знань представників різних професій підвищуються й вимоги до їхньої мови.

У зв'язку з поширенням використання української мови на підприємствах та в установах помітно збагачується словник професійної термінології новою науково-технічною, соціально-політичною лексикою.

Виробничо-професійна лексика вживається при визначенні спеціальних виробничих процесів, знарядь, продуктів виробництва. Кожна професія має своє коло виробничо-професійної лексики. Спеціальні слова та вислови, притаманні мові певної групи, називають професіоналізмами. Науково-термінологічна мова

обслуговує сферу науки й наукової та професійно-виробничої діяльності. Термінологія – це сукупність термінів, тобто слів або словосполучень, що висловлюють специфічні поняття з певної галузі науки, техніки чи мистецтва, а також сукупність усіх термінів, наявних у тій чи іншій мові. Від звичайних слів терміни відрізняються точністю семантичних меж. Для позначення наукових понять використовуються спеціальні слова – терміни, які є основою наукової мови.

Термін (від лат. *terminus* – кордон, межа, кінець) – це слово або усталене словосполучення, що виражає чітко окреслене поняття певної галузі науки, техніки, мистецтва, суспільно-політичного життя [2, с. 306]. Наука, яка займається загальнотеоретичними питаннями терміна, називається *термінознавством*. У цьому значенні уживали і ще досить часто й зараз використовують термін *термінологія*. Щоб уникнути зайвої полісемії, *термінологією* (або *терміносистемою*) називають сукупність усіх термінів мови або якоїсь галузі.

Основні ознаки терміна:

1) системність терміна (зв'язок з іншими термінами певної предметної сфери, який виявляється в синонімічних відношеннях (*словотвір – дериватологія*), антонімічних відношеннях (*поширене речення – непоширене речення*), родо-видових (гіперо-гіпонімічних) відношеннях (*частина мови – вигук, дієслово)*; однаковому способі творення термінів – *іменник, прикметник, числівник, займенник, сполучник*);

2) наявність визначення (дефініції) більшості термінів;

3) тенденція до однозначності (моносемічності) терміна в межах однієї терміносистеми, однієї наукової дисципліни або сфери професійної діяльності;

4) стилістична нейтральність;

5) відсутність експресії, образності, суб'єктивно-оцінних відтінків.

Терміни бувають: *загальнонаукові*, які з однаковим значенням уживаються в багатьох галузях (*аналіз, аргумент, ідея, гіпотеза, категорія, формула*), *міжгалузеві*, уживані в кількох галузях (*стиль, алітерація, асонанс, анафора* – у мовознавстві й літературознавстві), та *вузькоспеціальні* (галузеві), уживані в певній галузі науки (*дієслово, недоконаний вид, фонема* – у мовознавстві).

Якщо той самий термін уживається в різних термінологічних системах, то зазвичай його значення змінюється: корінь у лінгвістиці – „неподільна головна морфема, спільна для всіх споріднених слів", у математиці – „величина, що при піднесенні її до певного степеня дає дане число".

Мова професійного спілкування, на відміну від загальнолітературної, вимагає однозначності тлумачення основних ключових понять, зафіксованих у термінах. Неточне вживання того чи того терміна може мати небажані наслідки. Тому слід вживати терміни лише в тій формі та значенні, які зафіксовані у словниках останніх видань.

Знати мову своєї професії – вільно володіти, послуговуватися лексикою свого фаху. Знання мови – один із основних компонентів професійної підготовки. Оскільки вона виражає думку, є засобом пізнання й діяльності, то

правильного професійного спілкування людина вчиться все своє життя. Знання мови своєї професії підвищує ефективність праці, допомагає краще орієнтуватися на виробництві та в безпосередніх наукових і ділових контактах.

Список використаних джерел

1. Панько Т. І. Українське термінознавство / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Львів : Світ, 1994. – 216 с.

2. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К. : Вища школа, 1985.

3. Ципердюк О. Українська мова за професійним спрямуванням: курс лекцій для студентів факультету іноземних мов / О. Ципердюк. – Івано-Франківськ, 2013.

4. Кулакевич Л. М. Особливості термінології фаху: методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни „Українська мова за професійним спрямуванням” для студентів ІІ–ІІІ курсу всіх спеціальностей / Л. М. Кулакевич. − Д.: ДВНЗУДХТУ, 2013. − 28 с.

Сусол Владислав Миколайович

студент факультету економіки та управління бізнесом, ДВНЗ «Криворізький національний університет», susolvlad2017@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕНЕВОЇ КОМПЕТЕНТОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ

Оволодіння основами будь-якої професії розпочинається з певної системи загальних і професійних знань, тобто опануванням професійного мовлення – галузевої термінології.

Українська термінологія на сьогодні окреслила коло нагальних проблем, у розв’язанні яких простежуються кілька підходів, що дозволяють науковцям глибше розробляти теорію терміна як мовного знака у складі термінологічної системи: формальний, етнографічний, консервативний, поміркований.

Існують різні погляди щодо поняття «термін».

На думку З. Мацюк, термін – це слово або словосполучення, що виражає чітко окреслене поняття певної галузі науки, культури, техніки, мистецтва, суспільно-політичного життя. Зрозумілим термін стає завдяки дефініції – лаконічному логічному визначенню.

П. Флоренський уважає, що термін – це варіант звичайного слова або спеціально створеної одиниці, яка поєднала в собі якості слова-першооснови зі специфічними ознаками.

Дехто з лінгвістів (Г. Винокур, В. Лейчик) уважає терміном слово з особливою функцією. Т. Панько називає терміном:

- Деякі групи лексики та діалектології.
- Групи лексики, пов’язані з професією людей.
- Спеціальну лексику промислів та ремесл.
- Спеціальну лексику науки, техніки, сільського господарства тощо.

Отже, термін означає як слово або словосполучення, що є номінативною одиницею й позначає поняття певної галузі знань чи діяльності. Будь-який термін – це органічна частка загального масиву лексики, але водночас він має свої особливості.

Відсутність єдиного погляду на сутність поняття «термін» унеможливлює створення єдиної дефініції. Від слова «термін» утворено слово «термінологія», що означає сукупність термінів з усіх галузей знань (або однієї галузі знань).

Серед термінологічної лексики можна виокремити суспільно-політичну, науково-технічну, природничу, адміністративно-ділову тощо.

Під поняттям «термінологія» в сучасному науковому обігу розуміють:

Науку про терміни.

Мовні одиниці фахового використання у складі загального мовного фонду.

Групу слів-термінів, що обслуговує певну галузь науки чи техніки.

Початок XXI століття засвідчив зростання зацікавленості мовознавців проблемами функціонування термінологічної лексики в науковій, навчальній та іншій літературі. Нині мовознавці переосмислюють історію формування й розвитку окремих галузевих, фахових, наукових термінологій, виробляють основи термінотворення з наукового погляду, розв'язують питання відповідності фахових термінів систем і української мови, унормування української термінології тощо.

Термінолексика – «каркасний словник» мови будь-якої спеціальності. Знання фахової термінології – умова високої професійності спеціалістів різних профілів.

Сучасна українська термінологія становить чутливу, динамічну, розгалужену терміносистему, яка перебуває під впливом як загальних умов і тенденцій, так і має специфічні особливості.

Нині вона перебуває на якісно новому етапі розвитку порівняно з початком XX століття.

У методичній та лінгводидактичній літературі увага приділяється розробленню загальних методик формування мовної компетенції студентів (Л. Барановська, Л. Головата, Л. Лучкіна, Т. Рукас, та ін.), проблемам формування мовленнєвої культури (Н. Бабич, О. Бєляєв, А. Коваль, М. Пентилюк, В. Мельничайко та ін.), ідеям комунікативно-діяльнісного підходу до навчання мови (О. Бєляєв, М. Вашуленко, І. Ґудзик, В. Мельничайко та ін.). Загальної системи роботи з наукової термінології, яку можна застосовувати для навчання студентів, не розроблено. Це створює певні труднощі в опануванні професійної лексики та формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців. Тому курс «Українська мова за професійним спрямуванням» покликаний урахувати особливості викладання української мови в технічних ВНЗ і вимагає професійно зорієнтованої комунікації, спрямованої на фахівця певної професії.

Для того щоб вільно володіти усною та писемною формами професійного спілкування, студенти технічних ВНЗ повинні мати великий лексичний запас фахової термінології, оскільки терміни активно використовуються у сфері професійно-виробничої діяльності. Знання фахової термінології полегшує

процес засвоєння знань зі спеціальних дисциплін, розширює професійний словниковий запас у майбутній фаховій діяльності.

Продуктивність засвоєння термінів та їх активне використання в усному та писемному українському фаховому мовленні багато в чому залежить від відповідної системи підготовчих вправ, послідовно спрямованих як на переклад та вдумливе засвоєння термінології, так і на активізацію вмінь говоріння та слухання, необхідних для застосування цієї термінології в конкретних робочих ситуаціях.

Ефективним є поєднання вправ як репродуктивного характеру, що виконують ознайомлювальну функцію, так і творчих, що сприяють активному самостійному використанню термінологічної лексики відповідно до виробничої ситуації.

Отже, вивчення української фахової термінології як системи слугує основою для опанування майбутньої професії. Поєднання комунікативного підходу та професійного контексту – це запорука успішного засвоєння й подальшого активного використання базової наукової та професійної термінології. Лише зацікавивши студентів їх майбутньою спеціальністю, ми зможемо привити любов до української мови та отримати національно свідомих, мовленнєво компетентних фахівців, що зможуть досягти особистісного й професійного самовизначення та домогтися самореалізації.

Список використаних джерел

1. Борисюк І. Явище синонімів термінології / Іван Борисюк // Дивослово. – 2008. – №5. – С. 228.

2. Мацюк З. Українська мова професійного спілкування: [навч.посіб.] / З. Мацюк, Н. Станкевич. – К.: Каравела, 2005. – 352с.

3. Овчаренко Н. Теоретичні передумови дослідження терміносистем / Наталія Овчаренко // Дивослово. – 2013. – №11. – С. 43 – 45.

Турівний Віталій Олексійович

студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», turivnyyvitaliy@gmail.com

ПРОФЕСІЙНА ЛЕКСИКА ЯК ЗАСІБ ЛАКОНІЧНОГО Й ТОЧНОГО ВИРАЖЕННЯ ДУМКИ

Професіоналізми характерні для мови людей певних професій. Оскільки професіоналізми вживають на позначення спеціальних понять лише в царині того чи іншого фаху, ремесла, промислу, вони не завжди відповідають нормам літературної мови. Професіоналізми виступають як неофіційні (отже, експресивно забарвлені) синоніми до термінів. Вони ніби деталізують загальновідомі назви. З-поміж професіоналізмів можна вирізнити науково-технічні, професійно-виробничі, просторічно-жаргонні.

На відміну від термінів, професіоналізми не мають виразного наукового визначення й не становлять цілісної системи. Якщо терміни – це зазвичай абстрактні поняття, то професіоналізми – конкретні, тому що детально

диференціюють ті предмети, дії, якості, що безпосередньо пов'язані зі сферою діяльності відповідного фаху, наприклад:

1) професіоналізми працівників банківсько-фінансової, торговельної та подібних галузей: зняти касу, підбити, прикинути баланс, тверда валюта (*стабільний курс*), відмивання грошей (*легалізація протизаконних коштів*), брудні гроші (*протизаконно отримані кошти*);

2) назви фігур вищого пілотажу: *штопор, бочка, петля, піке* тощо;

3) професіоналізми користувачів ПК: мама (*материнська плата*), клава (*клавіатура*), скинути інформацію (*переписати*), глюк (*збій програми*), вінт - вінчестер *(твердий диск накопичування інформації*).

Здебільшого професіоналізми застосовують в усному неофіційному мовленні людей певного фаху. Виконуючи важливу номінативно-комунікативну функцію, вони точно називають деталь виробу, ланку технологічного процесу чи певне поняття й у такий спосіб сприяють ліпшому взаєморозумінню. У писемній мові професіоналізми використовують у виданнях, призначених для фахівців (*буклетах, інструкціях, порадах*).

Професіоналізми використовують також літератори, щоб створити фаховий колорит, відтворити життєдіяльність певного фахового середовища у своїх творах.

В офіційно-діловому стилі мовлення професіоналізми вживають із певними застереженнями.

У межах одного колективу, підприємства, відомства може народжуватись безліч нових професіоналізмів. Нові професіоналізми творяться за рахунок словоскладання, префіксів та суфіксів. З-посеред найпопулярніших префіксів є: до- (*доукомплектувати, дообладнати*); недо- {*недопромисел, недовнесок*), за- (*задебетувати, заорганізувати*); над-, серед- (*надбудова, середвідомчий*); серед суфіксів найбільш продуктивні -ість, -ат, -ація, -аж (*дискваліфікація, пливучість, листаж*). Такі професіоналізми вживаються здебільшого в усному мовленні. У писемному спілкуванні, зокрема в діловому, уживання таких слів небажане.

До професійної лексики належать слова й вирази, які використовуються в різних сферах виробництва, техніки, що не стали, однак, загальновживаними. На відміну від термінів – офіційних наукових найменувань спеціальних понять, – професіоналізми функціонують переважно в усному мовленні як "напівофіційні" слова, що не мають суворо наукового характеру. Професіоналізми слугують для позначення різних виробничих процесів, знарядь виробництва, сировини, продукції, що випускається, тощо. Наприклад, у мові працівники поліграфії використовуються професіоналізми: *курсив, петит, набір, гранки.*

Професіоналізми, на відміну від їх загальновживаних еквівалентів, слугують для розмежування близьких понять, що використовуються в певному виді діяльності людей. Завдяки цьому професійна лексика незамінна для лаконічного й точного вираження думки у спеціальних текстах, призначених для підготовленого читача. Однак інформативна цінність вузькопрофесійних найменувань втрачається, якщо на них натрапляє нефахівець. Тому

професіоналізми доречні, скажімо, у багатотиражних галузевих газетах і не виправдані у виданнях, орієнтованих на широкі читацькі кола.

Список використаних джерел

1) Микола Зубков. Сучасне ділове мовлення / Микола Зубков. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2007.

2)https://www.dilovamova.com/index.php?page=4&dmua=50&tdmua=%CF%F0%EE%F4%E5%F1%B3%E9%ED%E0-%EB%E5%EA%F1%E8%EA%E0

3) http://ff.udpu.org.ua/ebook/pages/26.html

Вовчук Юлія Вікторівна

студентка механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», vovchukjulia9696@gmail.com

ДІЛОВЕ СПІЛКУВАННЯ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Культура притаманна всім спільнотам і кожній людині зокрема й розглядається насамперед як духовний зміст історичного розвитку людства в різноманітних проявах. У ній відтворюється історія людства в її потенційності й вільному розкритті людських сутнісних сил. Феномен культури охоплює всі сфери суспільного життя, присутній у всіх його проявах.

Культура – це складна цілісність, яка включає в себе знання, вірування, мистецтво, мораль, закони, звичаї, здібності та звички, що набуваються й досягаються людиною як членом суспільства. Культура як засіб ціннісного сприймання дійсності відбивається в практичній діяльності людей – і внутрішній, і зовнішній. У процесі внутрішньої діяльності формуються мотиви, ціннісні орієнтації, визначаються технології майбутніх дій. Усе це потім виявляється в зовнішній діяльності людини. Культуру ділового спілкування можна визначити як сукупність моральних норм та уявлень, що регулюють поведінку та взаємини людей у процесі їхньої виробничої діяльності.

Ділове спілкування – це цілеспрямований процес обміну інформацією, що переслідує конкретну мету. Метою ділового спілкування є організація, регулювання, оптимізація професійної, наукової, комерційної чи іншої діяльності. В основі ділового спілкування лежить рух до успіху суб'єктів його. Воно концентрує в собі все те, що сприяє згуртованості, комунікативному співробітництву учасників спілкування та прояву індивідуальної ініціативи. Ділове спілкування може також відноситися до внутрішнього спілкування. Дуже важливо, щоб внутрішнє спілкування керувалося належним чином, тому що погано створене або кероване повідомлення може викликати недовіру й ворожість з боку співробітників. Ділове спілкування є загальною темою, занесеною до навчальної програми магістра ділового адміністрування багатьох університетів. Крім того, багато коледжів та вищих навчальних закладів пропонують освітньо-кваліфікаційний рівень у сфері комунікації.

Види ділового спілкування: вербальне, невербальне, письмове, робоче, електронне, командне. Особливості ділового спілкування: наявність певного

офіційного статусу об’єктів; спрямованість на встановлення взаємовигідних контактів та підтримку зв’язків між представниками взаємозацікавлених організацій; передбачуваність ділових контактів, які попередньо плануються, визначається їх мета, зміст і можливі наслідки; конструктивність характеру взаємовідносин, їх спрямування на розв’язання конкретних завдань; взаємоузгодженість рішень, домовленість та подальша організація взаємодії партнерів; значущість кожного партнера як особистості; безпосередня діяльність, якою зайняті люди, а не проблеми, що бентежать внутрішній світ.

Ділове спілкування проникає в усі сфери суспільного життя. Компетентність у сфері ділового спілкування безпосередньо пов'язана з успіхом чи неуспіхом в будь-якій справі.

Ярошенко Олександр Володимирович
студент факультету економіки та управління бізнесом, ДВНЗ «Криворізький національний університет», yaroshenko8801@gmail.com

ДИСКУСІЯ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ

Найважливіше мистецтво – це мистецтво переконання. Ним можна оволодіти лише в процесі комунікації. Сьогодні ми маємо діловий практикум із теми «Комунікація. Дискусія. Правила її ведення»

Скільки людина живе – стільки спілкується, і цей процес спілкування (усі його види) називається комунікацією. Комунікація – це спілкування друзів, комунікація – це навчання, комунікація – це виступ адвоката на суді, комунікація – це привітання із днем народження, комунікація – це розмова з подругою по телефону.

Але кожна людина – це особистість, яка має власну думку. Так чи інакше, люди об'єднані в колективи – класи, сім'ї, організації, установи, які налічують від двох осіб до 2 тис. осіб. Виникає необхідність вирішення певних питань. А в кожній ситуації, яка вимагає прийняття рішення, рано чи пізно настає момент, коли необхідно вибирати один із альтернативних способів дії.

Дискусія – публічне обговорення певного суперечливого питання чи проблеми. Дуже часто в професійному мовленні, в окремих виробничих ситуаціях, розв’язуючи певну проблему, відстоюючи свій погляд, вступають у дискусію. Ділова дискусія – це обмін думками стосовно якогось питання з дотриманням певних правил і за участю всіх або окремих її учасників. Майже кожне підприємство або фірма обговорюють ділові питання на засіданнях груп або комісій. Чимало ділових зборів і нарад також проводяться у формі дискусій. Під час масової дискусії всі учасники, за винятком голови, знаходяться в однаковому становищі. Голова керує ходом дискусії й робить остаточні висновки. Групова дискусія характеризується тим, що спеціально підготовлена група обговорює питання – дискутує перед аудиторією. Мета такої дискусії – обговорення можливих варіантів розв’язання проблеми, обговорення протилежних поглядів щодо спірних питань, поширення нової інформації. У

груповій дискусії можуть брати участь від трьох до десяти опонентів. Основний комунікативний засіб – діалог, який одночасно ведуть тільки двоє учасників. Виступ під час дискусії – це роздум проблемного характеру. Автор такого роздуму намагається знайти вирішення певної виробничої проблеми чи складного питання. Щоб виступ під час дискусії досяг мети, той, хто виступає, повинен сам бути зацікавленим у предметі свого виступу.

Організація дискусії передбачає три етапи:

Підготовчий. На цьому етапі доцільно сформулювати тему дискусії й основні питання, які будуть винесені на колективне обговорення, дібрати відповідну літературу, визначити час і місце проведення дискусії. Тему краще сформулювати проблемно. На обговорення не бажано виносити понад п'ять питань. Якщо тема складна, доцільно зробити невеликий вступ.

Основний. На цьому етапі обговорюються ті питання, які було винесено на порядок денний. Процесом обговорення керує ведучий. Учасники дискусії мають підготуватися до обговорення обраної теми й виявити готовність викласти свою позицію. Кожен повинен уважно слухати інших і чути, про що саме вони говорять. Усі повинні поводитися відповідно до загальноприйнятих етичних норм поведінки. Не можна перебивати того, хто виступає.

Заключний. Це етап підбиття підсумків. Підсумовує ведучий (здебільшого).

Як правило, дискусія не повинна тривати понад три години. Для повідомлень надається 15-20 хвилин, для виступу – 3-5. Дискусія відрізняється від полеміки та диспуту. Полеміка має на меті не досягнення згоди в суперечці, а перемогу над опонентом. Диспут найчастіше використовується для публічного захисту наукової позиції або для того, щоб визначитись у життєво важливих, найчастіше моральних, проблемах.

Отже, форма проведення обговорення – це дискусія. Існують різні методи ведення дискусій. «Мозковий штурм» – це ефективний метод колективного обговорення, пошук рішення, у якому шляхом вільного висловлювання здійснюються думки всіх учасників. Принцип «мозкового штурму» простий. Ви збираєте групу учасників дискусії, ставите їм завдання та просите всіх учасників висловити свої думки з приводу розв'язання цього завдання: ніхто не має права висловлювати на цьому етапі свої думки про ідеї інших чи давати їм оцінку. За кілька хвилин можна отримати велику кількість ідей, які слугуватимуть основою для вироблення найбільш розумного рішення.

«Дерево рішень» (метод усіх можливих варіантів). Ця методика застосовується при аналізі ситуацій і допомагає досягти повного розуміння причин, які призвели до прийняття того чи іншого важливого рішення в минулому. Учасники дискусії розуміють механізм прийняття складних рішень, а викладач із великою точністю заносить у колонки переваги й недоліки кожного з них. У ході обговорення учасники дискусії заповнюють таблицю.

Дебати – один із видів дискусії. Мета учасника дебатів – переконати інших у тому, що його підхід до розв'язання проблеми правильний. Проведення дебатів є ефективним засобом навчання учасників дискусії вмінню зрозуміло й логічно

сформувати свою позицію, віднайти переконливі факти та доводи на свою підтримку. Наприкінці дебатів учасники дискусії повинні оцінити наслідки реалізації позиції супротивника. При цьому, можливо, треба буде оцінити чинний закон або політику, що проводиться.

Важливе місце після логіки та організації дискусії займає культура мовлення. Адже не так уже й багато людей у ході суперечки вміють дотримуватись елементарної культури мовлення. Це в першу чергу стосується використання необразливих, дипломатичних формулювань тощо, це стосується уміння лаконічно висловлювати свою думку, не допускати двозначного трактування своїх висловлювань і позицій. Важливе місце також слід приділити часу виступів сторін, які ведуть дискусію. Не можна допускати, щоб одна сторона мала більше часу для виступу. Не можна допускати, щоби якась зі сторін переходила на силові методи ведення дискусії. Сила голосу – це ще не розв'язання проблеми, це не наближення до найкращого розв'язання суперечки. У жодному разі не можна під час дискусій використовувати недозволені методи ведення суперечок: ображати один одного, натякати на якісь певні негативні сторони один одного, не маючи конкретних доказів чи відносячи до суперечки речі, які не мають логічного стосунку до питань, що розглядаються. Отже, культура ведення дискусії – це ознака загальної культури людини. Дотримання загальноприйнятих правил її ведення робить її діяльно-практичною та успішною.

Список використаних джерел

1. Микола Зубков. Сучасне ділове мовлення / Микола Зубков. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2007.

2. Плющ Н. П. Формули ввічливості в системі українського мовного етикету / Н. П. Плющ // Українська мова і сучасність.— К.: НМК ВО, 1991. – С. 90 – 98.

3. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність / С. К. Богдан. – К.: Рідна мова, 1998. – 475 с.

Якиміва Олена Олексіївна
кандидат педагогічних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист, Медичний коледж Харківського національного медичного університету,
Yakimiva@i.ua

Полковникова Марина Вікторівна
викладач вищої категорії, викладач-методист, Медичний коледж Харківського національного медичного університету

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАНЯТЬ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ З ДИСЦИПЛІН «МЕДСЕСТРИНСТВО В ХІРУРГІЇ» ТА «ХІРУРГІЯ»

Необхідність інтеграції медичної освіти в європейський простір вимагає підвищення рівня як теоретичної, так і практичної підготовки студентів–медиків.

Метою освітнього процесу в Медичному коледжі ХНМУ є засвоєння і використання знань, умінь та інших компетентностей у студентів, забезпечення їх професійної підготовки відповідно нормативних вимог ринку праці та формуванню гармонійно розвиненої особистості.

Освітній процес – це система науково обгрунтованих організаційних, методичних і дидіктичних заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти на певному рівні віщої освіти відповідно до державних стандартів освіти за допомогою обраної моделі його організації.

Нашим завданням є не тільки засвоєння студентами одержаних теоретичних знань і практичних навичок з дисциплін «Хірургія» і «Медсестринство в хірургії», а й формування у майбутніх спеціалістів відповідальності, здатності до саморозвитку і самовдосконалення в медико-соціальному, духовно-єтичному та професійному відношеннях.

В нашому коледжі на дисциплінах «Хірургія» та «Медсестринство в хірургії» освітній процес відбувається за такими формами: навчальні заняття (лекції, практичні заняття), самостійна робота, контрольні заходи.

На лекціях викладачі охоплюють все нове, що є у навчальній та фаховій літературі, дотримуючись робочої навчальної програми з дисципліни, але не обмежуючись в питаннях трактування навчального матеріалу, формах і засобах доведення його до студентів. Для цього ми використовуємо інтерактивні методи навчання: проблемні лекції, лекції обговорення, лекції з використанням елементів мозкового штурму, лекції-конференції, конспект-схема.

При цьому важливо, що вивчення основних понять і структури дисципліни полегшує засвоєння окремих питань. Конспект-схема допомагає підсилити проблемні елементи на заняттях, сприяє підвищенню зацікавленості студентів у вивченні дисципліни, дозволяє їм більш глибоко вникнути в сутність навчального матеріалу. Користуючись структурно-логічними схемами, студент швидше сприймає на лекції навчальний матеріал, що підвищує ступінь його засвоєння.

Практичне заняття складається з наступних етапів: організаційний, актуалізації опорних знань, мотивації навчальної діяльності, відпрацювання практичних навичок, закріплення нового матеріалу та підсумок заняття.

На заняттях наші студенти здобувають фахові знання, вміння та навички завдяки забезпеченню відповідними навчально – методичними матеріалами. Викладачами створено друковані робочі зошити, методичні рекомендації до кожної теми, інструкції до практичних занять, презентації, структурно – логічні схеми змісту тем, фотоальбоми, алгоритми практичних навичок, відео тренажери, мультимедійні технології тощо.

На практичних заняттях з дисциплін «Медсестринство в хірургії» та «Хірургія» студенти розв'язують ситуаційні завдання. Деякі теми відпрацьовуються у вигляді ділової гри.

Під час занять обов’язковим є ознайомлення з діючими наказами МОЗ України та сучасними стандартами надання невідкладної допомоги.

Для виховання освіченої та творчої особистості, здатної приймати нестандартні рішення спрямована самостійна робота студентів.

Для організації самостійної роботи необхідні умови: готовність студента до самостійної праці, мотивація для отримання знань, наявність та доступність необхідного навчально-методичного матеріалу та система регулярного контролю якості виконання самостійної роботи.

Основними напрямками оптимізації організації самостійної роботи студентів є раціональний розподіл часу при вивченні дисципліни «Медсестринство в хірургії», «Хірургія» постійний контроль за якістю самостійної роботи та повне методичне забезпечення дисципліни.

Для позааудиторної роботи студенти використовують робочі зошити та методичні рекомендації, метою яких є забезпечення необхідною інформацією для повноцінного опанування дисципліни через її опрацювання та осмислення у вільний від навчальних занять час.

Контрольні заходи включають вхідний, поточний, тематичний та підсумковий контроль. Він проводиться з метою визначення рівня підготовки студентів до заняття, перевірки засвоєння матеріалу викладеного на занятті з дисципліни «Хірургія» та «Медсестринство в хірургії». Для цього ми використовуємо: опитування, письмовий експрес – контроль, тематичні диктанти, німі структурно-логічні схеми, комп'ютерне тестування. Підсумковим контролем є екзамен.

Підвищення фахової майстерності студентів забезпечує гурткова робота. Студенти із задоволенням приймають участь в студентських науково-практичних конференціях, виступають з профілактичними бесідами серед студентів коледжу, у школах міста; проводять волонтерську роботу у відділеннях ДКЛ міста Харкова. Гуртківці під керівництвом викладачів проводять велику дослідницьку роботу у гуртках «Хірургічна сестра» Атмосфера гуртка дозволяє студентам відчути себе справжніми ораторами, науковцями та фахівцями-медиками, та надає студентам можливість зрозуміти тонкощі професії.

Професійні та творчі здібності проявляються при підготовці та проведенні конкурсів серед студентів випускних курсів: «Краща хірургічна сестра» (індивідуальна демонстрація професійних та творчих здібностей) та «Рятівник» (командне виявлення професійних та творчих здібностей).

При груповому виконанні завдання виникає взаємонавчання, взаємоконтроль, підвищується навчальна та пізнавальна мотивація студентів, ефективність засвоєння та актуалізації знань. Завдання створені таким чином, щоб конкурсанти мали можливість продемонструвати знання та вміння в ключових моментах своєї професійної діяльності. Студенти навчаються аналізувати пропозиції товаришів, з повагою ставляться до іншої думки. Критерієм оцінювання є активність кожного студента в групі, а досягнути високого результату можливо за умови, коли кожний студент виконує свій фрагмент загального завдання.

Конкурси мають великий навчальний ефект і викликають інтерес та високий рівень професійно-пізнавальної активності як студентів – випускників, так і студентів молодших курсів. Все це свідчить про те, що в нашому коледжі створена творча атмосфера для професійного зростання. Таким чином, удосконалення навчально-методичного забезпечення занять сприяє кращому забезпеченню засвоєння знань, розвитку пізнавальної діяльності студентів, підготовці висококваліфікованих фахівців медичного профілю.

Список використаних джерел:

1. Панина Т.С. Современные способы активизации обучения: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Т.С. Панина, Л.Н. Вавилова. — М. : Академия, 2007. – 170с.

2. Поляченко Ю.В., Передерій В.Г., Волосовець О.П. та інші. «Медична освіта у світі та Україні», К: Книга-плюс, 2005р. ст. 383.

3. Пометун О., Пироженко Л. .Інтерактивні технології навчання: Науково – методичний посібник - К.,2004.-192с.

Горда Тетяна Михайлівна

викладач фізики, Полтавський політехнічний коледж Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»,

tanya_gtm@ukr.net

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПОСІБНИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИКИ У ВНЗ І-ІІ Р. А.

Зміст навчальної програми з фізики рівня стандарту спрямовано на вивчення фізики як елементу загальнолюдської культури і на формування світоглядних уявлень про картину світу. Програму обов'язкових результатів навчання фізики (рівень стандарту) орієнтовано головним чином на світоглядне сприйняття фізичної реальності, розуміння основних закономірностей перебігу фізичних явищ і процесів, загального уявлення про фізичний світ, його основні теоретичні засади й методи пізнання, усвідомлення ролі фізичного знання у житті людини й суспільному розвитку [1]. Ключовою ознакою фізичної освіти є компетентнісний підхід до навчання. Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість у навчальному процесі, яка передбачає постійне включення студентів у різні види активної навчально-пізнавальної діяльності з метою здобуття нових знань, а також практична її спрямованість на їх використання. Як показує практика, одним із ефективних засобів формування предметної компетентності студентів у процесі навчання дисципліни є навчальні проекти, які вже тривалий час впроваджуються в навчальний процес у Полтавському політехнічному коледжі НТУ «ХПІ» на заняттях фізики.

Досвідом практичної діяльності в галузі здобуття фактів та їхнього попереднього узагальнення на рівні уявлень, понять і законів студенти оволодівають завдяки навчальному фізичному експерименту. Саме він

забезпечує формування в студентів необхідних практичних умінь, дослідницьких навичок та особистісного досвіду експериментальної діяльності, завдяки яким вони стають спроможними у межах набутих знань розв'язувати пізнавальні завдання. На заняттях фізики навчальний експеримент реалізується у формі демонстраційного й фронтального експерименту, лабораторних робіт.

Однією з найважливіших ділянок роботи в системі навчання фізики є **розв'язування фізичних задач** [1]. Задачі різних типів можна ефективно використовувати на всіх етапах засвоєння фізичного знання: для розвитку інтересу, творчих здібностей і мотивації студентів до навчання фізики, під час постановки проблеми, що потребує розв'язання, у процесі формування нових знань студентів, вироблення практичних умінь учнів, з метою повторення, закріплення, систематизації та узагальнення засвоєного матеріалу, з метою контролю якості засвоєння навчального матеріалу чи діагностування навчальних досягнень студентів тощо. Для розв'язування задачі студент повинен бачити її умову (на слух сприймати важко). А це означає, що кожна навчальна група повинна бути забезпечена необхідною кількістю підручників, а краще – збірників задач. Тому постає потреба у створенні навчальних посібників, які б задовільніли б всі вимоги навчання фізики.

Складовими частинами навчального посібника «**Фізика: методичні рекомендації та індивідуальні завдання для самостійної роботи студентів ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації**» є: методичні вказівки до розв'язування задач з різних тем, теоретичні відомості та індивідуальні завдання для кожного студента різного рівня складності. Він містить завдання з усіх розділів дисципліни і призначений для поточного та підсумкового вимірювання якості фізичної підготовки студентів напрямів підготовки: 121 «Інженерія програмного забезпечення», 123 «Комп'ютерна інженерія», 133 «Галузеве машинобудування», 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка». У ньому наведено методичні рекомендації та набір індивідуальних різнорівневих завдань по кожному розділу дисципліни.

Необхідно відмітити, що в умовах особистісно орієнтованого навчання важливо здійснювати відповідний добір фізичних задач, який враховував би пізнавальні можливості й нахили студентів, рівень їхньої готовності до такої діяльності, розвивав би їхні здібності відповідно до освітніх потреб [1].

За вимогами компетентнісного підходу всі підібрані задачі наближені до реальних умов життєдіяльності людини, щоб студенти розв'язуючи їх, могли встановлювати зв'язок між окремими знаннями й критично оцінювати ситуацію; застосовувати фізичні моделі, виявляти дослідницькі уміння; оцінювати свої дії і рішення; демонструвати готовність застосовувати свої знання в нових ситуаціях.

Оскільки на І-ІІ курсах коледжу фізика є загальноосвітньою дисципліною, то всі завдання у навчальному посібнику підібрані відповідно до рекомендацій МОН України при викладанні фізики.

Навчальний посібник «**Фізика: методичні рекомендації та індивідуальні завдання для самостійної роботи студентів ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації**» викладача Горди Т. М. пройшов рецензування з трьох напрямів:

– методики викладання фізики (рецензент – Руденко О. П., доктор фізико-математичних наук, професор, академік Академії наук вищої школи України, завідувач кафедри загальної фізики і математики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка);

– педагогіки (рецензент – Канівець І. М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загально технічних дисциплін Полтавської державної аграрної академії);

– методики укладання навчальних посібників (рецензент – Кононец Н. В., доктор педагогічних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист Коледжу управління економіки і права Полтавської державної аграрної академії).

Уміння та навички, набуті при розв'язуванні фізичних задач, обов'язково стануть у пригоді при вивченні технічних дисциплін на старших курсах, подальшій практичній роботі, навіть, якщо вона не буде пов'язана з фізикою.

Велику роль відіграють фізичні задачі у вихованні працелюбності, допитливості, розвитку творчих здібностей і фізичного мислення студентів, зокрема глибоко аналізувати фізичні явища, порівнювати й узагальнювати.

Навчальний посібник «Фізика: методичні рекомендації та індивідуальні завдання для самостійної роботи студентів ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації» викладача Горди Т. М. пройшов апробацію на заняттях з фізики у Коледжі управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії та отримав схвальні відгуки. Очевидно, що навчальні посібники мають спонукати до самостійної творчої діяльності студентів, до творчого застосування набутих знань і вмінь. та допомагати викладачеві залучати студентів до корисної та захоплюючої роботи.

Список використаних джерел

1 Фізика. Навчальна програма для вищих навчальних закладів І-ІІ рівнів акредитації, які здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти. – Київ, 2010. – 43 с.

Петрова Світлана Степанівна

викладач вищої категорії, викладач методист, Медичний коледж Харківського національного медичного університету, dvnzkhmu@ukr.net

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «МЕДСЕСТРИНСТВО У ВНУТРІШНІЙ МЕДИЦИНІ»

Сучасна реформа системи охорони здоров'я, перехід до надання первинної медико-санітарної допомоги населенню та бюджетно-страхової медицини потребують підготовки спеціалістів, які б відповідали світовим стандартам.

Навчальні заклади повинні готувати не лише персонал для медичних установ, а конкурентоспроможних, професійних фахівців.

Контроль за набуттям знань студентів є одним з найважливіших етапів навчання. Контроль якості знань, умінь і навичок студентів має бути комплексним, систематичним, мати чітко визначену мету, забезпечувати надійний зворотній зв'язок між потоками переданої та засвоєної інформації, визначати результативність навчального процесу.

Методи контролю якості знань студентів при вивченні дисципліни «Медсестринство у внутрішній медицині», які пропоную я, забезпечують визначення рівня знань студентів як на «вході», так і за «кінцевим результатом», дозволяють за необхідності коригувати хід навчального процесу, виявляти проблемні моменти в знаннях кожного конкретного студента, що сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх медичних сестер.

Для контролю знань на практичних заняттях використовуються різноманітні методи: фронтальне та індивідуальне опитування, терапевтичні диктанти, тести для вхідного контролю знань та заключного. Дані методи необхідно постійно змінювати, бо студенти втрачають увагу, пристосовуються, намагаються хитрувати.

Питання терапевтичних диктантів та тестові завдання для вхідного контролю знань складені за схемою: етіологія, клініка, діагностика, догляд та лікування згідно з медсестринським процесом, профілактика. Така схема відповідає лекційному матеріалу. Якщо студент готувався дома, то він легко знайде правильні відповіді на питання.

Тестові завдання для вхідного контролю знань студенти перевіряють один у одного під контролем викладача та під час обговорення теми знаходять правильні відповіді. Завершується даний етап заняття роботою з тестовими завданнями з теми, що вивчалась.

При відпрацюванні навичок студенти користуються алгоритмами виконання практичних навичок. Навички з дисципліни майже всі відомі студентам, оскільки вивчались на заняттях з «Основ медсестринства», тому студенти прагнуть контролювати один одного, працювати в парах та групах під контролем викладача. Такий підхід активізує заняття, урізноманітнює його, сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

При проведенні тематичного контролю або модулів застосовуються різноманітні форми перевірки, які дозволяють об'єктивно оцінити знання студента: письмова та усна відповідь на питання, тестовий контроль, виконання практичних навичок. У журналі виставляється середня оцінка.

Викладачі медичного коледжу ХНМУ зазначають, що в процесі застосування кількох методів контролю підвищується якість підготовки студентів до занять, краще засвоюється програмний матеріал. Використання різноманітних методів контролю знань робить процес навчання жвавішим, стимулює розумову активність студентів, сприяє кращій підготовці студентів.

Дані методи контролю знань студентів використовувались викладачами коледжу і раніше, але з окремих тем і несистематично. Їх поєднання сприяло

підвищенню рівня знань, зростанню якісної успішності за результатами семестрових оцінок. У студентів зростала мотивація до навчання, до плідної роботи не тільки на практичних заняттях, але й під час лекцій. Стабільно високими впродовж останніх 5 років стали показники результатів ліцензійного іспиту «Крок М», що свідчить про зростання якості підготовки медичних сестер в нашому коледжі.

Отже, щоденний різноманітний контроль отриманих знань дозволяє націлити студента на навчання, зацікавити його, забезпечити засвоєння студентами програмного матеріалу та оцінити якість навчання. Саме такий підхід допомагає підготувати висококваліфікованого медичного спеціаліста, який буде конкурентоспроможним фахівцем в сучасному медичному просторі.

Дяченко Валентина Борисівна
викладач німецької мови, викладач-методист, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, valentynadiachenko@gmail.com

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ КОМПОНЕНТ ПРИ ВИВЧЕННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У 2016 році міністрами закордонних справ України та Німеччини було прийнято рішення про проведення Українсько-німецького року з вересня 2017 року по липень 2018 року. Протягом цього Року мов німецька мова і література стануть платформами для передачі сучасної культури, освітніх стандартів та європейських цінностей. Програма Українсько-німецького року включає такий тематичний напрямок як вивчення німецької мови. Німецька мова не тільки відкриває перспективи для молодого покоління, а й є ключовим елементом культурної освіти. Німецька мова, як будь яка інша, тісно пов'язана з історією народу, його сучасним життям, культурою.

В процесі викладання іноземної мови викладачі вимушені витрачати час на формування у свідомості студентів поняття про нові предмети і явища, що не знаходить аналогії ні в рідній культурі, ні в рідній мові. Отже, мова йде про включення елементів країнознавства у викладання мови. Так як ми говоримо про з'єднання в навчальному процесі мови і відомостей зі сфери національної культури, такий вид викладацької роботи пропонується назвати лінгвокраїнознавчим викладанням.

Отже, лінгвокраїнознавство поєднує в собі єдність мови і національної культури. Лінгвокраїнознавчий аспект передбачає обов’язкове ознайомлення студентів з системою уявлень про основні національні традиції, звичаї та реалії країн, мова яких вивчається, а також оволодіння студентами необхідним лексичним мінімумом для здійснення мовлення. Кожна національна культура складається з національних і інтернаціональних елементів і не може цілком збігатися з іншою культурою. Оскільки мова і культура нероздільні, то і вивчення іноземної мови нерозривно пов’язане з проникненням у культуру її народу.

Потрібно не тільки викласти студентам інформацію про країну, щоб вони її запам'ятали, але й сформувати у студентів позитивне відношення до цієї країни та до народу – носія мови, адже вивчення мов починається з метою зближення народів. Країнознавча інформація підлягає витягу з природних форм мови і з навчальних текстів і не має привноситися ззовні.

Проблема відбору і класифікація лексики з національно – культурним компонентом тісно пов'язана з проблемою реалій. Знання національних реалій важливе при вивченні культури і мови країни. Постійною ознакою належності слова до лінгвокраїнознавчого матеріалу є присутність національно-культурного компонента, якого немає в інших мовах. Аналіз основних положень лінгвокраїнознавчої теорії слова дозволяє зробити висновок, що досягти адекватного взаєморозуміння між комунікантами у ситуаціях між культурної комунікації неможливо без знання лексики з національно-культурним компонентом семантики.

До лексичних одиниць із національно-культурною семантикою можна віднести без еквівалентну лексику – назви реалій, предметів і явищ, що є характерними для однієї культури і відсутні в іншій. Реалії поділяються на:

скорочення (BRD *Bundesrepublik Deutschland*, GG – Grundgesetz);

географічні реалії: *der Rhein, der Harz, die Ostsee;Kornkammers Europas-Україна;*

суспільно-політичні реалії: die Bundesrepublik Deutschland, das Bundesland, der Bundestag, die Bundesregierung;

етнографічні реалії: Fachwerk, Gotik, Schwaben.

Надзвичайно перспективними є створення навчальних програм з використанням комп'ютерів і відеозаписів. Інтенсифікація навчання як одна з важливих сучасних тенденцій, диктує необхідність модифікувати практичні заняття з іноземної мови – перетворювати їх в заочну екскурсію, в конференцію, в заняття-телеміст. Особливе значення має вихід в інші практичні види діяльності, у процесі яких відбувається реальне іншомовне спілкування.

На мою думку, лінгвокраїнознавство є опорою для підтримання мотивації, бо одночасно включає в себе такі аспекти як навчання мови так і надає відомості про країну. Значну роль у розвитку соціокультурної компетентності студентів відіграють заходи з циклу „Німецька мова поза межами підручника", які традиційно відбуваються під час проведення Тижня іноземних мов у коледжі:

1. літературне читання «Генріх Гейне – останній романтик»;
2. заочна екскурсія «Світові шедеври Дрезденської картинної галереї »; «Таємнича Полтава»;
3. усний журнал «Альбрехт Дюрер – великий художник епохи Відродження»;
4. вікторина «Подорож Німеччиною»;
5. тематичні стенди «Відкрий Німеччину для себе»; «Українсько-німецькі відносини: історія і сучасність»;
6. книжкова виставка «Вивчай німецьку! Це цікаво і престижно!»

Лінгвокраїнознавче навчання іноземних мов, що ставить собі за мету вивчення мови одночасно з вивченням культури, базується на використанні однієї із соціальних функцій мови – кумулятивній. У цій функції мова ніби поєднує між собою покоління, вона є засобом передачі позамовного колективного досвіду, так як мова не лише відображає сучасну культуру, але й фіксує її попередні стани. Кумулятивна функція властива усім мовним одиницям, однак найбільш чітко вона проявляється у лексиці – у словах, фразеологізмах, афоризмах. Відповідно до цієї точки зору, в семантичній структурі номінативних одиниць мови присутній лінгвістичний зміст, який прямо і безпосередньо відображає національну культуру носіїв мови. Ця частина значення слова має відношення до історії, географії, традицій, фольклору - іншими словами, до культури країни, називається національним культурним компонентом, а номінативні одиниці мови, що містять такий компонент, прийнято називати лексикою з національно культурним компонентом семантики.

Наприклад, під час вивчення лексичних тем «Заклади харчування» та «У магазині» знайомлю студентів із німецькими прислів'ями. Знайомство студентів з даним фразеологічним матеріалом є одним із ефективних прийомів роботи з розвитку мовленнєвих навичок та вмінь. Прислів'я дозволяють студентам доторкнутися до культури Німеччини, переконують їх у тому, що нашим народам притаманні однакові думки та прагнення. Робота з прислів'ями викликає в них позитивні емоції, що істотно впливає на мотивацію використання німецької мови як засобу міжкультурної комунікації. На заняттях з німецької мови я використовую прислів'я як для фонетичної зарядки так і для вдосконалення і корекції вимови, при вивченні граматичного матеріалу або розмовних тем. Для лексичної теми «Заклади харчування» я використовую такі прислів'я :

1.Der Appetit kommt beim Essen
2. Hunger ist der beste Koch
3.Wer nicht arbeitet, soll auch nicht essen
4.Frische Fische - gute Fische
5. Salz und Brot macht Wangen rot.
6. Viel Essen – viel Krankheiten
7.Nach der Arbeit vor dem Essen Hände waschen nicht vergessen
8.Nach dem Essen soll man stehen oder Tausend Schritte gehen
Besten Dank für Speis und Trank.

Під час вивчення лексичної теми «У магазині» студентам пропоную інші прислів'я :

Kauf ist Kauf.
Das ist Jacke wie Hose.
Halte die Tasche nur weit offen.
Auf dem Dieb brennt die Mütze.
Das eigene Hemd ist dem Leib näher.
Kleider machen Leute.

Je ein Faden von der ganzen Welt – das macht ein Hemd für den Nackten.

Man empfängt die Menschen nach ihrer Kleidung und verabschiedet sich nach ihrem Verstand.

Schone das Kleid, solange es neu ist, und die Ehre, solange du jung bist.

Aus einem Dankeschön lässt sich kein Pelz nähen.

Під час вивчення іноземної мови важливе значення має пізнавальна активність - це готовність та бажання студентів до вивчення нового матеріалу розширеної тематики, що стосується вивчення іноземної мови та особливостей країни, мова якої вивчається, бажання самостійно розширювати знання з даного предмету, виявлення ініціативи в пошуку цікавої інформації, бажання застосувати набуті знання в повсякденному житті та при вивченні інших предметів. Для цього пропоную студентам вивчення тем, які безпосередньо стосуються країни, мову якої вони вивчають. Читання книг, журналів «Deutschland» та газет, перегляд відеороликів на іноземній мові сприяє розширенню світогляду студентів, їх обізнаності в усіх сферах життєдіяльності людини. У студентів виникає бажання розповісти про прочитане, побачене або почуте стосовно подій, що відбуваються у країні, мову якої вони вивчають.

При вивченні іноземної мови обов'язковим повинно я обов’язково передбачаю:

1. оволодіння знаннями про культуру, історію, реалії та традиції країни, мова якої вивчається (лінгвокраїнознавство, країнознавство);
2. залучення до діалогу культур (іншомовної та рідної);
3. усвідомлення студентами суті мовних явищ, іншої системи розуміння, через яку може сприйматися дійсність;
4. порівняння явищ іноземної мови, що вивчається, з рідною мовою;
5. уміння вчитися (працювати з книгою, підручником, довідковою літературою, словниками тощо).

Досягнення цих цілей навчання іноземної мови можливе за умов взаємопов’язаного вивчення мови і культури народу - носія цієї мови, а також активної комунікативно-пізнавальної діяльності студента як суб'єкта навчання.

Тому для стимулювання пізнавальної активності студентів важливим фактором буде самостійна підготовка матеріалу про один з епізодів історії країни, або про одного з видатних діячів країни. Коли студент самостійно готує матеріал, він виявляє творчу ініціативу, а вона в свою чергу, сприяє розвитку пізнавальної активності.

Важливою умовою у підвищенні пізнавальної активності є інформованість викладача і студентів не тільки про заходи, спеціально направлені на вивчення іноземної мови, яка вивчається (таких, як навчальні програми телебачення і радіо), але і про інші можливі способи реалізації комунікативних потреб у навчальній діяльності.

Найважливішим мотиваційним стимулом вивчення іноземної мови є, звичайно ж, прагнення до розширення свого загального кругозору, причому провідну роль відіграє бажання познайомитися з життям країни досліджуваної мови, з її географією, історією, побутом. Важливим є і той фактор, що

інтернаціоналізація всіх аспектів життя суспільства, зміна політики держави дає можливість наочно познайомитися з країною, мова якої вивчається, відвідати її чи як турист, чи пройшовши там стажування, навчальний курс, беручи участь в численних міжнародних освітніх програмах.

Дійсно, іноземна мова робить значний внесок у розширення загальноосвітнього кругозору студентів. Іноземна мова стикається з багатьма дисциплінами і, перш за все, відкриває студентам шлях до додаткових знань з інших предметів. Тому важливо так побудувати навчання, щоб студенти оволодівали умінням користуватися іноземною мовою для поповнення своїх знань з цих предметів.

Велика кількість різних факторів, що впливають на навчання іноземних мов, їхній взаємозв'язок і взаємозумовленість приводить до об'єктивної необхідності розглядати навчання іноземної мови як складну систему, що вимагає більш повного виявлення цих факторів і послідовного їхнього обліку. Оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування повинне дати студентам безпосередній доступ до культури інших народів, забезпечити в процесі навчання діалог культур, сприяти вихованню, всебічному розвитку школярів, підвищувати якість підготовки їхньої діяльності в різних сферах життя – у побутовій, соціально-культурній і т.д. Володіння іноземною мовою відкриває більш широкі можливості для науково-технічного прогресу, тобто тут мова йде про підвищення результативності навчання іноземній мові

Отже, використання лінгвокраїнознавчої інформації під час вивчення німецької мови сприяє свідомому засвоєнню матеріалу, створенню позитивної мотивації, забезпечує підвищення пізнавальної активності школярів, усвідомлення цінності німецької мови як предмета, стимулює самостійну роботу над мовою, розвиває мислення, мовну кмітливість студентів, здатність порівнювати і зіставляти, здійснює морально-етичне виховання студентів, сприяє розширенню загального кругозору студентів, усвідомленню насамперед цінності культури свого народу, її внеску у світову культуру.

Список використаних джерел

1. Гурмаза В.В. Роль міжкультурного аспекту у викладанні іноземної мови //Підвищення рівня науково-дослідної діяльності обдарованої молоді: наук.-практ. семінар: квіт. 2007р.: тези доп. –Миколаїв: МДАУ, 2007. -С.32-33.

2. Мишко С.А. Лінгвокраїнознавчий аспект у вивченні іноземної мови як чинник розвиваючого навчання. – К.: Вища школа, 2002. – 153 с.

3. Попроцька О. Лінгвокраїнознавчий підхід до вивчення іноземної мови у вітчизняній школі / О.В. Попроцька. // Вісник ЛНУ ім. Т.Шевченка. - № 9 (220) Ч. ІІІ. - 2011р .- С. 111 - 114.

4. Резнік Н. В. Основні аспекти полікультурного виховання в процесі вивчення іноземної мови в ВУЗі / Н. В. Резнік. // Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. - № 6. – 2011р. - С. 25 - 28

5. Сичова Ю. Роль країнознавчого матеріалу у активізації пізнавальної діяльності учнів / Ю. Сичова, Л. Кибенко. // Наука і освіта. – 2009. – № 4. – С. 93 – 94.

Ланова Ірина Вікторівна
старший викладач, ДВНЗ «Криворізький національний університет»,
lanovaya@ukr.net

ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

Сучасний український соціум в освіті, науці, діяльності державних інституцій послуговується українською літературною мовою, що консолідує націю, з'єднує покоління між собою, збирає та зберігає інтелектуальні надбання нації. Саме тому одним із найважливіших завдань сучасної вищої освіти в Україні є виховання фахівців нової генерації, висококваліфікованих, грамотних, з високим інтелектуальним потенціалом, які вільно володіють українською мовою, користуються нею в усіх сферах життєдіяльності, особливо в професійній. Формування мовно-професійної компетенції фахівця можливе лише за умови належної лінгвістичної підготовки.

Комп'ютеризація освіти – невід'ємний компонент її вдосконалення, який сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці, здатних до компетентної та ефективної роботи за своїм фахом на рівні світових стандартів [1].

Упровадження в навчальний процес сучасних інформаційних технологій відкриває нові способи та дає широкі можливості для подальшої диференціації загального та професійного навчання, всебічної реалізації творчих, пошукових, особистісно зорієнтованих, комунікативних форм навчання, підвищення його ефективності, мобільності. Актуальність проблеми полягає в тому, що в сучасному вимогливому та швидкозмінному соціально-економічному середовищі рівень освіти значною мірою залежить від результативності запровадження інформаційних технологій у навчальний процес.

Потреби сучасного життя зумовлюють пошуки нових форм організації навчального процесу у вищих навчальних закладах на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням). Використання комп'ютерних технологій та Інтернету є одним із інноваційних засобів вивчення мови, оскільки сьогодні викладач зобов'язаний уміти користуватися сучасними засобами навчання для того, щоб забезпечити одне із завдань вищого навчального закладу – надання якісних освітніх послуг.

За допомогою комп'ютерних технологій, що використовуються в процесі вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)», мають бути реалізовані такі дидактичні функції: пізнавальна; розвивальна; дослідницька; комунікативна.

Відомо, що найефективніший вплив на людину здійснює та інформація, яка одночасно впливає на кілька органів чуття, і запам'ятовується вона тим краще й міцніше, чим більше каналів сприймання було активізовано. Саме мультимедійні засоби дозволяють об'єднувати в одній комп'ютерній програмі текст, звук, відеозображення, анімацію тощо. Кожен із зазначених інформаційних компонентів спрямований на забезпечення оптимізації процесу навчання на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням). Будучи своєрідним засобом навчання, мультимедійні програми можуть забезпечити обмін інформацією між студентом і технічною системою в діалоговій формі за нерегламентованим сценарієм, який студент будує по-новому, на свій розсуд. А сама комп'ютерна технологія навчання органічно вписується в класичну систему, розвиває й раціоналізує її, забезпечуючи нові можливості щодо організації паралельного навчання й контролю знань, надає реальну можливість практичного впровадження самостійного індивідуального навчання [1].

Ефективній організації самостійної роботи студентів значною мірою сприяє використання Інтернету як джерела аутентичної інформації, засобу, що підвищує мотивацію при вивченні мови, забезпечує індивідуалізацію, інтерактивність навчання, моделювання особливого навчального середовища і, урешті-решт, підвищує якість навчання. Користуючись послугами мережі Інтернет, студент вчиться вибирати із великої кількості інформаційних джерел потрібну інформацію, аналізувати та систематизувати її.

Сьогодні великою популярністю користуються програми, пов'язані з вивченням фонетики, орфографії, семантики та пунктуації, а також програми, що здійснюють контроль знань студентів. Підвищенню ефективності організації самостійної роботи студентів сприяють електронні посібники та підручники з дисципліни, що вивчається. Найкращий результат досягається завдяки використанню текстових посилань, що дають можливість студентам ознайомитися з матеріалами словників, енциклопедій в електронній бібліотеці [2].

Останнім часом усе частіше розробляються дистанційні курси вивчення дисциплін. Однак, у практиці викладання української мови (за професійним спрямуванням) вони не можуть бути абсолютною альтернативою традиційним аудиторним заняттям. Основним їхнім недоліком є заміна особистісної, безпосередньої взаємодії викладача та студентів різними засобами опосередкованої навчальної комунікації, що реалізується за допомогою різноманітних електронно-комунікативних систем, наявних у електронному курсі. На нашу думку, лише окремі форми дистанційного навчання можуть використовуватися як такі, що доповнюють навчальний процес, активізують пізнавальну діяльність студентів і в деяких випадках полегшують пояснення навчального матеріалу.

Отже, перед викладачами сьогодні стоїть важливе завдання – зберегти українську мову не лише як символ культури й нації, але і як феномен нового культурно-історичного середовища, що народжується інформаційно-комп'ютерними технологіями XXI ст., а студентам, вивчаючи мову, активно

використовувати інноваційні технології, що сприяють формуванню мовленнєвої компетенції, високої культури усного та писемного мовлення.

Список використаних джерел

1. Морзе Н.В. Моделі ефективного використання інформаційно-комунікативних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс] / Н.В. Морзе, О.Г. Глазунова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – № 2(6). – Режим доступу: http://www.ime.edu-ua.net/em6/content/08mnvshi.htm. – Заголовок з екрана.

2. http://litmisto.org.ua/p=19944&page=8

Федорова Світлана Євгеніївна

викладач, Медичний коледж Харківського національного медичного університету, dvnzkhmu@ukr.net

ЗНАЧЕННЯ ФІЗИКИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОГО ЦИКЛУ У МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Фізика, яка лідирує в сучасному природознавстві, має вплив на більшість наших уявлень про природу.

На стику фізики, яка вросла глибоким корінням в біологію, хімію, медицину та інші галузі природознавства, з'явились нові науки: біологічна фізика, медична фізика та інші.

У процесі професійної підготовки медичних сестер у медичному коледжі студенти вивчають такі дисципліни, як медична хімія, медична біологія анатомія, фізіологія, медична інформатика, патологічна морфологія і патологічна фізіологія, фармакологія в межах дисциплін науково – природничого циклу.

Саме тому актуальним є поєднання фундаментальності фізики з профілізацією медицини при викладанні в медичному коледжі.

Задача дослідження полягала в розкритті тісного взаємозв'язку фізики і дисциплін природничо-наукового циклу.

Для вирішення цієї задачі проаналізовано навчальні програми дисциплін циклу, а також дані інтернет-видань та літературних джерел.

Зв'язок фізики з анатомією простежується в таких темах як будова кісток, осі та площини тіла, будова трубчатих кісток, опорно-руховий апарат людини, будова ока. Для вивчення цих тем обов'язкове знання таких розділів фізики як механіка, оптика.

Фізичні закони лежать в основі фізіологічних процесів: звукові феномени роботи серця (хвильові процеси), робота серця, робота м'язів (механіка) електричні явища в серці, всмоктування речовин в кішківнику, утворення сечі, процеси збудження у збудливих тканинах (електродинаміка), газообмін в легенях та тканинах (молекулярна та кінетична фізика), терморегуляція в організмі (закони термодинаміки), рух крові по судинах (на основі фізичних законів гідродинаміки) та інші.

Закони фізики також розповсюджуються на процеси в патофізіології та патоморфології які розглядають роботу органів та систем в стані патології.

Знання розділів фізики (молекулярна та кінетична фізика, електродинаміка) пояснює в фармакології агрегатні стани лікарських форм, їх розчинність в різних розчинниках (водні, ліпідні); процеси деполяризації постсінаптичної мембрани під дією лікарських речовин.

Зв'язок фізики з мікробіологією пояснює осмотичний тиск у клітині, транспорт речовин через мембрану, дифузія газів.

Спільними для хімії і фізики є такі фундаментальні закони як закон збереження і перетворення енергії, закон збереження маси речовин, періодичний закон, закон збереження електричних зарядів, закони електролізу та ін. При вивченні цих дисциплін студенти знайомляться з низкою теорій, до числа найважливіших з яких належать атомно-молекулярне вчення, теорія будови атома, теорія будови речовини, теорія електролітичної дисоціації та ін. (1)

Спільний зв'язок фізики з біологією зумовили появлення науки - біологічна фізика яка вивчає фізичні та фізико-хімічні процеси в живих організмах, а також ультраструктуру біологічних систем на всіх рівнях організації – від субмолекулярного і молекулярного до клітини та цілого організму. (2)

А співдружність біологічної фізики та фундаментальної фізики привели до появи нової науки - медична фізика яка пояснює поведінку біологічних систем необхідну для правильної оцінки стану організму, природи деяких хвороб, ліків та інше.

Сучасна медицина базується на широкому використанні різноманітної апаратури, тому в курсі основ біологічної фізики та медичної апаратури розглядають пристрої і принципи роботи основної медичної апаратури. (3)

Таким чином, всі дисципліни природничо-наукового циклу, основі яких лежить фізика, мають виключно важливе значення для медицини.

Складність викладання фундаментальної фізики в науково-природничому циклі становить в тому, що закони та розділи фізики повинні бути підкріплені матеріалом, ілюстраціями можливих застосувань фізики в біології та медицині. (2)

Фізика і біофізика озброюють майбутнього медичного працівника знанням основ фізичних і біофізичних методів дослідження, діагностики та лікування хворих, знанням принципів устрою відповідних приладів і апаратів.

Список використаних джерел

1. Межпредметные свяри химии с физикой [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://meth-chem.ucoz.ru/ index/ mezhpredmetnye_svjazi_khimii_s_fizikoj/ 0-199)

2. Ремизов А.Н. Медицинская и биологическая физика: учебник [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://vmede.org/sait/?id=Medbiofizika_remizov_2012&menu=Medbiofizika_remizov_2012&page=2

3. Связь физики как науки с медициной и с медицинскими диагностическими и лечебными методами [Электронный ресурс]. – Режим доступа: vunivere.ru›work8543

Гук Інна Павлівна
кандидат педагогічних наук, викладач-методист, Медичний коледж Харківського національного медичного університету, hukinna@ukr.net

УПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІНОЗЕМНА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

Одним із пріоритетних завдань навчання студентів медичних коледжів є формування особистості майбутнього фахівця – суб'єкта навчальної діяльності, який уміє планувати діяльність, успішно навчатися, аналізувати власні досягнення, викорінювати недоліки, тобто здатний до самоорганізації власної навчально-пізнавальної діяльності. Саме в процесі самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності студент усвідомлює й формує внутрішню мету, ураховує та виробляє ставлення до зовнішніх цілей і впливів, у результаті чого вони набувають для нього внутрішньої значущості. Це дає йому можливість надалі здійснювати вибір поведінки, визначати ступінь активності у відповідних практичних діях для реалізації навчальних цілей.

Технологію забезпечення самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності студентів розглядаємо як сукупність педагогічних дій, операцій і процедур, яка, внаслідок упорядкованих професійних дій викладача при оптимальності ресурсів і зусиль усіх учасників педагогічного процесу, забезпечує здійснення самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності студентів в освітньому процесі.

Метою вказаної технології є забезпечення високого рівня самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності студентів медичних коледжів для отримання прогнозованого результату – підвищення якості навчання майбутніх медичних фахівців.

Зважаючи на зміст структурних компонентів самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності студентів та особливостей організації самостійної діяльності студентів, запропонована технологія передбачає такі етапи: діагностико-моделювальний, стимулювально-настановний, когнітивно-процесуальний, праксеологічний, рефлексивно-коригувальний.

На підставі вивчення наукових джерел з цієї проблеми дійшли висновку, що одним із найважливіших складників діяльності є мотивація, яка визначається системою мотивів, або стимулів, що спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки. Процес спонукання людини до здійснення певної діяльності, тих чи інших дій, вчинків, являє собою складний процес, який вимагає аналіз та оцінку альтернатив, вибору та прийняття рішень.

За даними досліджень, студенти коледжу характеризуються недостатньою стійкістю і диференційованістю мотиваційної сфери, невизначеністю життєвих планів і незавершеністю професійного самовизначення, слабкістю вольових процесів, однобічним домінуванням мотивів самоствердження.

Студент медичного навчального закладу відчуває потребу в оволодінні дисциплінами, що безпосередньо пов'язані з майбутньою професійною діяльністю, а саме дисциплінами природничо-наукового циклу та циклу професійної підготовки. Результати проведеного нами анкетування дозволяють зробити висновок, що студенти здійснюють підготовку до дисциплін гуманітарного циклу в останню чергу.

Як свідчать дослідження науковців, потреба в набутті знань з іноземної мови виникла за умови усвідомлення для життя і професійної діяльності сучасного фахівця. Інтерес до іноземної мови студентів немовних вищих навчальних закладів, обумовлений прагненням краще підготуватися до своєї професії, є стимулом до високих результатів успішності. За умов особистісно орієнтованого навчання іноземної мови у вищій школі передбачається визначення студентами місця іноземної мови у майбутній професійній діяльності. Студент буде мати мотивацію у вивченні цієї дисципліни, якщо він усвідомить його цінність, якщо він зрозуміє, що головним призначенням іноземної мови для нього є те, що вона є засобом задоволення його професійних потреб. Одним з вагомих негативних факторів студенти-медики визначають відсутність перспектив використання мови, проте фактор нестійкості інтересу до дисципліни чи взагалі відсутності інтересу складає порівняно невеликий показник.

З огляду на особливості вивчення іноземної мови у медичному навчальному закладі та наявність у студентів різних рівнів мотивації ми можемо констатувати, що традиційні форми навчальної діяльності не забезпечують формування комплексу необхідних мотивів для майбутніх фахівців медичної галузі. Отже, постає проблема пошуку засобів формування пізнавальної активності та позитивних мотивів у студентів з різними мотиваційними профілями.

Сучасним досягненням у галузі методики навчання іноземних мов для спеціальних цілей став такий висновок: оскільки іноземна мова по-різному знаходить своє застосування у різних ситуаціях спілкування спеціалістів різних професій, то, визначивши особливості типових ситуацій спілкування фахівців кожної конкретної галузі, можна моделювати процес їх реальної комунікації і, відібравши попередньо для цього необхідний мовний та мовленнєвий матеріал, звузити увесь широкий діапазон мови до конкретних потреб спеціалістів і цим полегшити процес оволодіння мовою для спеціальних цілей. Цей висновок викристалізувався у так званий ситуативний підхід до навчання іноземних мов для спеціальних цілей, що й продовжує домінувати в сучасній зарубіжній методиці. Екстралінгвістичні параметри комунікативної ситуації охоплюють соціальний статус людини, його роль як суб'єкта спілкування, характер і об'єкт діяльності.

У процесі дослідження з'ясовано, що високий рівень мотивації досягнення спонукає студентів до пошуку нової інформації, розвитку власних умінь та навичок, досягнення поставлених цілей як у навчанні, так і в саморозвитку. Відповідно розвиток мотивації досягнення сприяє активності, впевненості у власних можливостях та знаннях, формує високу загальну самооцінку та впевненість у собі.

На праксеологічному етапі вказаної технології на заняттях з дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» використовувалися різні типи ситуацій: соціально-статусні ситуації, спрямовані на виявлення професійних якостей особистості відповідно до її статусу в соціумі; рольові ситуації, що розкривають специфіку діяльності майбутніх медичних працівників та передбачають виконання студентами ролей: студент-медсестра, студент-пацієнт тощо; ситуації спільної діяльності, що передбачають участь студентів у різних формах роботи: конференції, конкурси; ситуації професійного самовдосконалення, що містять елементи самоосвіти, підвищення кваліфікації, самостійного надбання знань з різних джерел; ситуації моральних взаємин як спосіб реалізації морально-етичного аспекту міжособистісних відносин, оскільки в спілкуванні беруть участь не абстрактні суб'єкти, а живі люди, особистості з усіма властивими їм властивостями.

Реалізація особистісно орієнтованого підходу до забезпечення самоорганізації студентами навчально-пізнавальної діяльності потребував розробки комплексу різнорівневих начальних завдань.

Індивідуальні навчальні завдання, що потребують виявлення найбільшого творчого ресурсу, доручали студентам, які виявили найбільш високий рівень навчальних досягнень з окремих дисциплін. Студенти, які демонстрували високий рівень самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності, залучали до виконання таких індивідуальних завдань, як: підготовка і презентація частини нової інформації під час лекційних занять, на семінарських, практичних і лабораторних заняттях; презентація нової інформації під час навчальних екскурсій (для молодших курсів), на засіданнях наукових гуртків; інтерпретація наданої викладачем інформації під час лекційних занять, що носить характер додаткового роз'яснення матеріалу для решти студентів із наведенням конкретних прикладів, що ілюструють пояснення; підготовка відеотренажерів для відпрацювання практичних навичок під час самостійної позааудиторної роботи; ведення діалогу з викладачем за матеріалами лекції під час її викладу з метою систематизації отриманої інформації шляхом формулювання чіткої відповіді на поставлене запитання; підготовка рефератів за матеріалами додаткової літератури.

Так, на заняттях з іноземної мови (за професійним спрямуванням) студентам пропонувалося виконати проекти з окремих вивчених тем. Наприклад, з теми «Інфекційні захворювання» завдання полягало у з'ясуванні симптомів з наданого списку інфекційних хвороб та підготовці презентації для групи. Для закріплення теми «Дієта. Вітаміни» завдання проекту було опитати людину про її харчування та написати невелику доповідь, яка включала б такі пункти: що

особа споживає кожного дня, кількість споживаних калорій, наскільки вона активна, наскільки збалансованим є її харчування, шкідливі звички, загальний стан здоров'я, а також надати власні рекомендації зі здорового харчування. Проекти надавалися як домашні завдання. Студенти, як правило, використовували пошукові системи, такі як www.google.com, щоб знайти інформацію, а також веб-сайти, присвячені питанням догляду за хворими.

Отже, така діяльність стимулювала студентів брати активну участь в процесі навчання (як з англійської мови, так і з основ медсестринства та інших дисциплін). Аналіз дослідження дає підстави свідчити, що в процесі реалізації технології відбулися позитивні більш значні зрушення в прагненні студентів експериментальних груп здійснювати самоорганізацію навчально-пізнавальної діяльності у порівнянні з контрольними.

Новікова Лариса Олександрівна
викладач загальнотехнічних дисциплін, Полтавський коледж нафти і газу Полтавського Національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, larik.novikova@gmail.com

Климко Юрій Анатолійович
викладач загально технічних дисциплін, Полтавський коледж нафти і газу Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

У сучасних умовах, коли вища професійна школа обрала шлях до євроінтеграції надзвичайно вагомою стає проблема якості підготовки фахівців . З огляду на це актуальною є підготовка висококваліфікованих фахівців, готових до роботи в умовах виробництва, що постійно розвивається, як наслідок - невідкладним завданням вищої школи є формування у студентів умінь до проведення досліджень, самоосвіти і саморозвитку, що вимагає застосування нових підходів до організації навчання майбутніх фахівців.

Полтавський коледж нафти та газу випускає спеціалістів для нафто-газової промисловості. Наші студенти під час виконання проходять три практики: слюсарно-механічну, виробничу, переддипломну. Слюсарно-механічна практика проводиться зі студентами ІІ курсу спеціальностей «Експлуатація газонафтопроводів і газонафтосховищ» та «Обслуговування і ремонт обладнання нафтових і газових промислів».

Базою для проходження практики є знання набуті при вивченні таких дисциплін:

«Інженерна графіка» та «Креслення» - тут студенти навчилися розрізняти і зображати деталі у проекційних системах (ортогональних проекціях, аксонометрії); виконувати креслення роз′ємних і не роз′ємних з′єднань, у тому числі різьбових, зварних; наносити позначення шорсткості поверхні; читати та виконувати креслення загального вигляду вузла чи механізму;

«Електротехніка з основами електроніки» - під час вивчення цієї дисципліни студенти усвідомлюють, що безпека експлуатації електрообладнання забезпечується комплексом заходів безпеки, використанням електрозахисних засобів і правильною організацією його експлуатації. Але під час перегрівання електричних мереж і електрообладнання, під час тертя дисків, підшипників та пасових передач може виникнути пожежа. Тому студенти повинні під час роботи постійно тримати в чистоті й порядку робоче місце. В майстерні завжди є найпростіші протипожежні засоби – ящики з піком, лопати, вогнегасники;

«Охорона праці» - безпека кожного студента під час проходження практики в значній мірі залежить від того, як студенти оволоділи знаннями з охорони праці та техніки безпеки під час проведення робіт, а також, наскільки вони самі дотримуються правил безпеки під час роботи в майстернях. Адже нещасні випадки (виробничий травматизм)- удари, поранення, тощо – найчастіше відбуваються з двох причин: відсутності необхідного досвіду в поводженні з інструментом та обладнанням та через невиконання правил безпечної праці та правил внутрішнього розпорядку;

«Безпека життєдіяльності»- синтезує досягнення цілого ряду наук і являється комплексною дисципліною. Між організацією робочого місця і рівнем організованості праці студентів під час проходження практики існує прямий зв′язок , це коли при найменших витратах сил і засобів забезпечуються безпечні умови роботи , найвища продуктивність. На це дуже впливає раціональне розміщення обладнання, продумане розташування інструментів, заготовок і деталей, що створює зручні і безпечні умови праці. Всім цим займається наука «Ергономіка»;

«Фізіологія праці» - розглядає психофізичні питання трудової діяльності та взаємозв′язки людини з умовами, процесом та засобами праці. Тобто, студенти повинні знати який необхідний рівень освітлення в приміщенні, допустимий рівень шуму в майстернях, знати про засоби захисту від шуму та на практиці використовувати ці знання підтримувати нормативні параметри мікроклімату в майстернях. На заняттях з «Безпеки життєдіяльності» студенти отримують уявлення про основні форми трудової діяльності) . Механізована праця є найбільш розповсюдженою формою трудової діяльності, до якої належать роботи студентів у майстернях (робота виконується за допомогою машини, верстатів та іншого обладнання). Ця робота характеризується зниженням м′язових зусиль та підвищенням вимогливості до точності рухів. Основне навантаження перепадає на дрібні групи м′язів. Підвищується компонент розумової діяльності, пов′язаний з необхідністю обслуговування обладнання, вмінням читати креслення і користуватися технічною літературою. Зміна працездатності та уважності студентів під час роботи проходить три стадії:

Перша – стадія втягування в роботу.На цій стадії суттєва роль належить умовним рефлексам, які виникають під впливом подразників. Необхідно бути дуже уважним в цей період- дуже багато травм виникає в цей час.

Друга – стадія стійкої працездатності. Студенти більш уважні і ймовірність травм мінімальна.

Третя – стадія розвинення втоми. Втома може виникнути, якщо параметри мікроклімату приміщення не відповідають нормативам (температура повітря – 18…20°С; вологість-40-60%, швидкість руху повітря -0,15 м/с). В майстернях під час роботи верстатів шум перевищує допустимі норми (75…85дБ), то студенти використовують шумозахисні навушники та «беруші».

Тому під час виконання робіт у студентів повинен бути правильний режим праці та відпочинку, який забезпечує підтримання працездатності та здоров'я студентів і виключає виникнення професійних захворювань. Цими питаннями займається галузь медицини – гігієна. Місцем проведення слюсарно-механічної практики є майстерні коледжу, в яких для кожного студента обладнується індивідуальне робоче місце, оснащене комплектом інструменту і приладдям. Слюсарна практика проводиться викладачами, які мають спеціальну освіту і великий досвід роботи, а також володіють методикою виробничого навчання. Під час цієї практики студенти вперше знайомляться з технічним обладнанням і пробують на ньому працювати, виконуючі такі роботи: обрубування й розрубування зубилом, обпилювання й зачищення задирів, різання металу за допомогою ножиць та ножівки, розмічання простих деталей за кресленням свердління отворів, зняття фасок.

Отже, можна сказати, що метою слюсарно-механічної практики є придбання студентами навичок використання основних видів ручної і механічної обробки металів, необхідних для подальшого практичного навчання в період виробничої практики та отримання робочої кваліфікації. Під час практики поглиблюються і закріплюються теоретичні знання у сфері обраної спеціальності отримані теоретичні знання із загальнотехнічних дисциплін.

Список використаних джерел

1.Макієнко М.У. Загальний курс слюсарної справи. К.: Вища школа, 1994. 307с.

2. Нефедов Н.А. Практическоеобучение в машиностроительных техникумах. М.: Высшая школа , 1990. 310с.

3. Скобло Ю. С. Безпека життєдіяльності. К., 2013. 421с.

4. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності. К., 2015. 317с.

Коцар Світлана Сергіївна

студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,

kotsar56@gmail.com

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Поява новітніх інформаційних технологій, комп'ютерних засобів, техніки спричинила зміну у сприйманні навколишньої дійсності та інформації учнями.

Тому, головне завдання вчителя – внести в навчальний процес нові методи подачі інформації, навчити дитину за короткий проміжок часу сприймати, перетворювати та застосовувати у практичній діяльності велику кількість інформації. Як же подолати це важливе питання та зробити процес навчання для учнів цікавим, розвиваючим та особистісно-орієнтованим? Вирішення цієї проблеми звичайно є. Вчитель, який не може відійти від традиційної системи навчання, може внести в неї технології, які можуть дати позитивний результат, та успішно їх застосовувати [2].

Сучасна освітня ситуація вимагає оновлення багатьох сторін педагогічної діяльності, обумовлює необхідність впровадження інноваційних технологій, активних форм і методів навчання. Нові технології у вищій школі сприяють розвиткові професійних якостей та індивідуальних здібностей особистості студента. Активні форми і методи навчання дозволяють студентам розвивати творче мислення, сприяють їхньому залученню до рішення проблем, максимально наближених до професійних [1]. У плані формування сучасного інформаційного середовища в нашому суспільстві відбуваються революційні зміни. Йде процес тотальної комп'ютеризації всіх сфер життя, у тому числі й освітньої, який буде висувати особливі вимоги до професійних, ділових і особистісних якостей сучасного фахівця.

Серед сучасних технологій, варто виділити інформаційні технології, зокрема, комп'ютерні. Сучасний комп'ютер – це беззаперечний помічник як для вчителя, так і для учнів. Саме він допомагає зробити навчальний процес мобільним, диференційованим та індивідуальним. З його допомогою вчитель має можливість краще оцінити знання і здібності дитини, шукати нові нетрадиційні методи навчання, переймати досвід інших педагогів.

Урок, який передбачає використання таких технологій має більш високу результативність. Вчитель може використовувати інформаційні технології на будь-якому етапі уроку, головне, щоб їх використання було доцільним та вмотивованим. Дуже часто такими новими введеннями вчителі зловживають, що призводить до втрати ролі вчителя на уроці. Педагог не повинен забувати, що головним інструментом на уроці залишається він, а технологія – це лише доповнення (джерело інформації, тренажер, наочний посібник, засіб діагностики і контролю), яке допомагає зробити цей урок цілісним, повноцінним, результативним. Звичайно, це потребує хорошої підготовки вчителя, освоєння ним базису використання даної технології [3].

Для учнів робота за такою технологією має теж свої позитивні сторони:

- освоєння комп'ютерної грамотності;
- взаємозв'язок з комп'ютером, як з «партнером»;
- висока швидкість отримання інформації;
- можливість бачити результати своєї діяльності в повному обсязі, дослідити допущені помилки;
- тренування та оновлення бази знань [4].

Але якщо використання стає надмірним, то виникає витіснення інших традиційних форм навчання, що має негативний вплив, адже спілкування з книжкою – незамінне протягом багатьох століть.

Отже, використання інформаційних технологій у навчальному процесі дуже актуальна тема на сьогоднішній час. Сучасна школа має відповідати новітнім досягненням. Правильне застосування даних технологій у навчальному процесі покращує, полегшує роботу вчителя та підвищує результативність навчальної діяльності учнів. Для того, щоб цей «механізм» працював безвідмовно, треба докласти багато зусиль тому, хто його застосовує у своїй діяльності. Використання сучасних інформаційних технологій є важливою і стійкою тенденцією розвитку світового освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Биков В.Ю., Жук Ю.О., Задорожня Н.Т., Кузнецова Т.В., Овчарук О.В. Інформаційний освітній портал «Діти України» // Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору: 35. наук. праць / За ред. В.Ю. Бикова, Ю.О Жука / Інститут засобів навчання АПН України. — К.: Атака, 2004. - С.5-17.

2. Кононова М.В. Психологічний аспект комп'ютеризації освіти // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. / Редкол.: І.А.Зязюн (голова) та ін. – Київ - Вінниця: ДОВ Вінниця. – 2000. – С.179.

3. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посіб. / За ред. І.А. Зязюна, О.М. Пєхоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 240с.

4. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: посібник [наук.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. - К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.

Ковальчук Сніжана Аркадіївна

студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,

kovalchyk@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА – ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ ПРОЦЕСУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

Однією з найважливіших особливостей нашого часу є перехід розвинутих країн світу від постіндустріального до інформаційного суспільства. Система освіти цього суспільства покликана розв'язати принципово нову глобальну проблему – підготувати людину до життя і діяльності в зовсім нових для неї умовах інформаційного світу. Саме у закладах освіти молодь набуватиме необхідні знання про нове інформаційне середовище, інформаційну культуру й новий інформаційний світогляд. Швидкі темпи розвитку й застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій суттєво впливають на процес

інформатизації освіти. Пріоритетним завданням цього процесу інформатизації освіти є підготовка педагогічних кадрів до успішного використання новітніх технологій, тобто формування у вчителів інформаційної компетентності.

Підготовка викладача в умовах модернізації освіти повинна відображати перспективні тенденції розвитку інформаційних та інноваційних педагогічних технологій у сфері фундаментальної, випереджаючої, відкритої і безперервної освіти. Основною метою педагогічної освіти сьогодні є підготовка педагога відповідного рівня і профілю, конкурентоздатного на ринку праці, компетентної та відповідальної людини, що вільно володіє своєю професією та орієнтується в суміжних областях знань, здібної до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів, готової до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності.

Однією з складових професійної компетентності вчителя, важливість якої обумовлена сьогодні змінами в освіті, викликаними розвитком інформаційних технологій, є компетентність у сфері інформаційно-комунікаційних технологій.

Зазначимо, що поняття компетентнісної освіти прийшло до нас із зарубіжних країн, де цей напрям дослідження активно розвивається як у теорії, так і на практиці. Так, наприклад, у 1997 році в рамках Федерального статистичного департаменту Швейцарії та Національного центру освітньої статистики США й Канади було започатковано програму „Визначення та відбір компетентностей: теоретичні й концептуальні засади” (скорочена назва „DeSeCo”).

Аналіз сутності зазначеного феномена, характеристику його складових знаходимо у дослідженнях вітчизняних науковців - уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти розкрита О.Савченко; сучасні тенденції розвитку змісту освіти у зарубіжних країнах аналізувалися О.Овчарук та Я. Кодлюк. Окремий напрям складають дослідження, які стосуються розкриття змісту, структури та шляхів формування професійної компетентності майбутнього педагога [1].

Стрімке зростання інформатизації суспільства, швидкий розвиток науки, техніки і виробництва потребують якісного зростання інтелектуального потенціалу сучасної людини, а відтак – модернізації змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх педагогів. Одним із стратегічних напрямків реформування вітчизняної освіти є компетентісний (особистісно орієнтований за своєю природою) підхід.

Швидке входження України в європейський та світовий простір характеризується запозиченням світових та європейських стандартів. Сьогодні формування освітніх цілей відбувається не на рівні держав, а на міждержавному, міжнаціональному рівнях, коли основні пріоритети й цілі проголошуються в міжнародних конвенціях та документах і є стратегічними орієнтирами міжнародної спільноти [1]. Кожна держава формує свою освітню політику, спрямовану на інтеграцію у міжнародне співтовариство. Це спричиняє необхідність перегляду й реформування системи освіти, оскільки вона не відповідає вимогам сучасного суспільства. Запровадження нових підходів до

освітніх навчальних програм розпочалось в 50–х роках XX століття, коли виникла необхідність не лише володіти знаннями, а й вміти використовувати їх на практиці.

Оскільки в Україні відбувається реформування освіти, то, відповідно, здійснюється спроба модернізації освітніх моделей. Науковці, педагоги, психологи, методисти ведуть мову про зміну всієї парадигми вищої освіти, зокрема, зміни методів навчання, оцінювання, зміни ролі викладача, а отже, методів забезпечення якості навчального процесу. Варто зазначити, що зміни у підходах до навчання насамперед стосуються необхідності відмови від знаннєвої парадигми, оскільки:

сама по собі інформація втрачає вагу, якщо не має прикладного характеру, тоді як здобування інформації стало пріоритетним у діяльності людини;

відпадає необхідність перевантажувати пам'ять певними знаннями, зростає потреба вміти користуватися ними [4].

Крім того, виникає необхідність у самоосвіті; студенти повинні свідомо й розумно оцінювати отриману в процесі навчання інформацію, творчо використовувати її у професійній діяльності. Є.Полат наголошує, що „... постіндустріальне суспільство, на відміну від індустріального кінця XIX - середини XX століть, значно більше зацікавлене в тому, щоб його громадяни були спроможні активно діяти, приймати рішення, гнучко адаптовуватися до умов життя, що постійно змінюється" [3].

У процесі навчання передбачено розв'язування компетентнісних задач, які є важливим складником інноваційності системи навчання. У відповідній діяльності учнів можна виокремити такі етапи:

визначення, ідентифікація даних: учень намагається зрозуміти умову задачі, ідентифікувати поняття, деталізує запитання, знаходить у тексті задачі відомості та дані, задані в явному чи неявному вигляді;

пошук даних: учень формує стратегію розв'язування задачі, планує свою роботу щодо виконання завдань, добирає умову для пошуку додаткових даних, співставляє результати пошуку з метою, здійснює пошук даних в Інтернеті;

управління: учень (група) структурує потрібні дані для пошуку розв'язку;

інтеграція: учень (група) порівнює й співставляє відомості з кількох джерел, виключає невідповідні та несуттєві відомості;

оцінювання: учень (група) встановлює взаємозв'язки між отриманими даними, будує модель явища, досліджує й оцінює його з використанням знайдених або розроблених критеріїв, формулює судження та рекомендації;

створення: учень (група) враховує особливості призначення під сумкового документа, добирає середовища опрацювання даних, стисло й логічно грамотно викладає узагальнені дані, обґрунтовує свої висновки;

передавання повідомлень: учень (група) у разі потреби архівує дані, адаптує повідомлення для конкретної аудиторії, створює акуратний і презентабельний підсумковий документ [2].

За матеріалами Міжнародної комісії Ради Європи компетентності розглядаються як загальні або ключові, базові вміння, фундаментальні шляхи

навчання, основні кваліфікації, навчальні вміння або навички, ключові уявлення, опори, або опорні знання [3]. При цьому всі дослідники пропонують виділити сукупність найбільш інтегрованих, основних, ключових компетентностей, формування яких повинно здійснюватися у процесі неперервної освіти та, у першу чергу, стати пріоритетним завданням усіх навчальних закладів.

Отже, формування інформаційної компетентності включає в себе засвоєння досвіду діяльності на основі емоційно-ціннісного орієнтування особистості і пов'язане з різними видами інформаційної діяльності учнів та студентів.

Список використаних джерел

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін.; Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: „К.І.С.", 2004. – 112 с.

2. Математика. Інформатика : методичні рекомендації МОН України щодо організації навчального процесу в 2017/2018 навчальному році; оновлені на компетентнісній основі навчальні програми 5–9-х класів; методичні коментарі провідних науковців щодо впровадження ідей Нової української школи. — К. : УОВЦ «Оріон», 2017. — 96 с.

3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пос. для студ. пед. вузов /Под ред. Е.С.Полат. – М.: Академия, 2003. – 272 с.

4. Овчарук О.В. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / О.В.Овчарук. — К.: „К.І.С.", 2004. — 112с.

Ковінько Анна Володимирівна
аспірант кафедри початкової, дошкільної і професійної освіти, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
anuta_25101@gmail.com

МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ

Науковці вважають, що шляхом моделювання професійної підготовки можливо створити оптимальну дидактичну модель – модель процесу навчання або підготовки. Моделювання визначається як «цілеспрямований процес конструктивно-проектувальної, аналітико-синтетичної діяльності з метою відображення об'єкта в цілому або його характерних складових, які визначають функціональну спрямованість та забезпечують стабільність його існування та розвитку» [3, с. 19]. Учені зазначають, що моделювання належить до спектра концептуальних проектувальних процедур і відбувається на етапі теоретичного осмислення проблем дослідження.

Зазначимо, що моделювання дає змогу інтерпретувати теорію, перевіряти на практиці висунуті припущення, формувати діяльність з вивчення складових проблеми, а результатом цього процесу є спеціально створений об'єкт, який варто розглядати як модель. Моделювання нами розуміється як метод наукової роботи, що уможливлює цілісний опис і відображення в модельних уявленнях суті, найважливіших якостей та складових об'єкта, що досліджується.

У контексті нашого дослідження під моделлю розуміємо уявну і реалізовану цілісну поетапну підготовку вчителя до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії, яка ґрунтується на відповідних принципах і методологічних підходах.

Розробляючи модель, дотримувалися таких положень: у моделі мають бути відображені всі складові підготовки майбутніх учителів початкової школи; складові моделі мають бути взаємопов'язані між собою у єдиний логічно зумовлений комплекс. Водночас модель є засобом вивчення особливостей підготовки вчителя до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобом арт-терапії і може бути реалізована у практиці підготовки майбутніх учителів.

З метою удосконалення підготовки вчителів до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії нами розроблено модель, яка є цілісним комплексом і складається із цільового, методологічного, змістово-процесуального та результативно-оцінного блоків. Суть розробленої нами моделі полягає у створенні органічно пов'язаного цілого (мети, завдань, підходів, педагогічних умов, компонентів, критеріїв, рівнів та результатів готовності майбутніх учителів до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії).

Сконструйована модель відповідає таким вимогам: підготовка майбутнього вчителя початкової школи відбувається цілісно, з урахуванням вікових особливостей учнів; професійне становлення реалізується у процесі навчання на основі вимог суспільства; майбутній учитель початкової школи є суб'єктом неперервного процесу особистісно-професійного самовдосконалення, саморозвитку, самореалізації, що відбувається в освітньо-практичній діяльності.

До структурних блоків моделі підготовки майбутніх учителів до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії віднесено такі:

1) цільовий – як відображення мети і завдань підготовки майбутнього вчителя до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії;

2) методологічний – як науково обґрунтована теоретико-методологічна концептуальна основа підготовки на основі методологічних принципів і підходів;

3) змістово-процесуальний – як оптимальна інтеграція у виборі змісту, форм, методів підготовки майбутніх учителів до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії у процесі, що реалізувались на відповідних процесуальних етапах;

4) результативно-оцінний блок – як сукупність компонентів, критеріїв, показників, рівнів і результату готовності майбутніх учителів до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії.

Поділ на визначені блоки є достатньо умовним, оскільки їх змістове наповнення є взаємозалежним і взаємодоповнюваним. Вони дають можливість забезпечувати неперервність і наступність підготовки майбутніх учителів початкової школи з урахуванням творчої спрямованості їхньої професійної діяльності.

Вивчення наукової літератури, анкетування досвідчених фахівців дає змогу виявити педагогічні умови, які підвищують інтерес майбутніх учителів до професії та спонукають до застосування у навчальному процесі арт-терапевтичних технологій. Ураховуючи їх значну загальну чисельність і спираючись на практичну доцільність, на основі теоретичного узагальнення наведених аспектів визначаємо, що формуванню готовності майбутніх учителів до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії сприятимуть такі педагогічні умови:

1) формування у майбутніх учителів мотивації до застосування арт-терапії у майбутній професійній діяльності;

2) цілеспрямоване наповнення змісту підготовки вчителів початкової школи творчим компонентом з метою формування у студентів компетенцій про розвиток творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії;

3) організація навчально-методичного супроводу підготовки майбутніх учителів до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії.

Зазначені педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії перебувають у нерозривній єдності і становлять єдину систему, що характеризується наявністю компонентів, які сприяють досягненню бажаного результату, а саме – готовності майбутніх учителів до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії.

Модель охоплює предметно-процесуальний аспект підготовки майбутніх учителів початкової школи, дає можливість поєднувати етапи професійного розвитку педагога, оскільки, як зазначають Т. Кисельова та Л. Лебедєва, процес підготовки майбутніх учителів до впровадження арт-терапевтичних технологій в освітній процес має проходити поетапно. Вченими було виокремлено чотири етапи підготовки майбутніх учителів до застосування арт-терапевтичних технологій в освітній процес [1; 2].

Зважаючи на вищезгадані дослідження, виокремлюємо наступні етапи моделі підготовки майбутніх учителів до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії: початковий, дослідницький, заключний.

На першому етапі підготовки студенти вчаться виділяти педагогічні проблеми, аналізують проблемні ситуації, виокремлюють суперечності, визначають мету та основні арт-терапевтичні можливості у початковій школі,

вибирають форму представлення кінцевого продукту. На даному етапі учасники створюють проектні групи, розподіляють ролі. Тут реалізується аналітична функція арт-терапевтичної діяльності, відбувається актуалізація та усвідомлення мотивів.

На другому етапі підготовки майбутніх учителів здійснюється пошук методів та форм вирішення поставлених задач, виробляється концепція, аналізується та обробляється інформація. Тут реалізуються такі функції арт-терапії як дослідницька, перетворююча, прогностична, конструктивна тощо. У студентів формуються уміння та навички аналізу, порівняння, зіставлення, аналогії, синтезу.

На заключному етапі студенти оволодівають уміннями та навичками презентації та захисту проекту, аналізу досягнення мети та вирішення поставлених задач, участі кожного студента в проекті щодо реалізації арт-терапевтичної діяльності. Важливим на даному етапі є вироблення вмінь та навичок самооцінки студентами своєї готовності до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії, а також оцінювання діяльності членів проектної групи.

Також на третьому етапі реалізуються контрольно-оцінювальна та рефлексивна функція арт-терапевтичної діяльності.

Всі три етапи спрямовані на комплексну підготовку майбутніх учителів до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії, формування всіх структурних компонентів готовності (мотиваційно-ціннісного, когнітивно-операційного, креативного, оцінювально-рефлексивного).

Оскільки системотвірним чинником професійної компетентності є цілісна особистість, кінцевим результатом моделі нами визначено готовність до означеного виду діяльності. З огляду на це вважаємо, що підготовка майбутніх учителів до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії має підпорядковуватися певному алгоритму, представленому у вигляді блоків моделі.

Отже, результатом підготовки майбутніх учителів є сформований рівень їхньої готовності до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії. За допомогою моделі здійснюється розроблення стратегічних шляхів формування готовності майбутнього вчителя до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії. Відзначимо, що упровадження представленої моделі сприятиме якісним змінам у підготовці майбутніх учителів початкової школи, зокрема у формуванні позитивної динаміки готовності майбутнього вчителя до розвитку творчого потенціалу молодших школярів засобами арт-терапії.

Список використаних джерел

1. Киселева Т. Ю. Педагогическая арт-терапия как средство обогащения социокультурного опыта младших школьников во временном детском коллективе : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Татьяна Юрьевна Киселева. – Новосибирск, 2009. – 240 с.

2. Лебедева Л. Д. Педагогические основы арт-терапии в образовании учителя : дис. … д-ра пед. наук : спец. 13.00.01/ Людмила Дмитриевна Лебедева. – М., 2003. – 426 с.

3. Теоретичні і методичні засади моделювання фахової компетентності керівників закладів освіти : монографія / [Г. В. Єльникова, О. І. Зайченко, В. І. Маслов та ін.] ; за ред. Г. В. Єльникової. – Київ; Чернівці : Книги – ХХІ, 2010. – 459 с.

Козиряцька Наталія Анатоліївна

викладач української мови і літератури, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Черкаський комерційний технікум, kozyriacka.nata@ukr.net

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ЛІТЕРАТУРИ

Більшість педагогів розуміє, що інноваційне навчання є сьогодні найефективнішим, адже нетрадиційний підхід забезпечує позитивну мотивацію здобуття знань з усіх навчальних дисциплін, формує стійкий інтерес до їх вивчення. Зокрема, процес навчання української літератури на основі педагогічних технологій сприяє позитивному ставленню до навчання; формуванню інтересу до книги, мови та літератури; стимулює самостійну мовленнєву діяльність студентів; дає можливість більш цілеспрямовано здійснювати індивідуальний підхід у навчанні; сприяє розвитку творчої особистості. Проблема читання художніх творів і відповідно формування мовної та літературної грамотності особистості є актуальною.

Видатний педагог В.О.Сухомлинський зазначав, що мислення дитини починається зі здивування. Воно активізує її пізнавальні можливості, інтерес до фактів і явищ, що вивчаються. Яким чином викликати це здивування, які методи і прийоми необхідно застосовувати?

Отже, у центрі навчально-виховного процесу має перебувати студент. Тому впровадження нових освітніх технологій особистісно орієнтованого навчання на заняттях літератури – це передумова активної пізнавальної діяльності студентів; нестандартна, цікава, творча робота, що пробуджує інтерес до знань і сприяє їхньому емоційному, духовному та інтелектуальному розвитку.

Викладачі української літератури, збагативши свої заняття застосуванням інтерактивних педагогічних технологій, можуть перетворити традиційне заняття в нестандартне і зробити процес навчання цікавим та ефективним.

Заняття з літератури має викликати переживання та обмін емоціями, давати поштовх внутрішній роботі думки студентів, готувати до діалогу з письменником, прилучати до невичерпного джерела народної творчості, кращих творів української класики. Тому педагогу необхідно вибудовувати навчальний процес таким чином, щоб студенти заглиблювалися в атмосферу пошуку, вирішували поставлені проблеми на основі порівняння та зіставлення. Саме такі

заняття сприяють активізації пізнавальних можливостей студентів, збагачують їх новими знаннями.

Щоразу, під час аналізу навчальної діяльності студентів виникає багато запитань: чому більшість студентів не вміють висловлювати свої думки, відстоювати власну позицію, приймати самостійні рішення? Чому спостерігається низький рівень мовленнєвої культури? Як зацікавити студентів вивченим твором таким чином, щоб у них виникло бажання прочитати його самостійно?

З цією метою сучасному викладачеві необхідно використовувати нові методи навчання, відмінні від типових, види занять. Для яких характерні: максимальна щільність, насиченість різними видами пізнавальної діяльності, запровадження творчо-пошукової самостійної діяльності студентів, використання проблемного навчання, здійснення міжпредметних зв'язків, уникнення перевантаженості студентів.

Методичний аналіз сучасних форм роботи та проведення нестандартних занять дає підстави стверджувати, що всі вони можуть успішно використовуватися у процесі навчання української літератури.

За новими технологіями студент є співучасником здобуття нових знань, оригінальні думки випливають тільки із самостійно отриманих знань. Адже інноваційний підхід забезпечує позитивну мотивацію, дає відчуття потреби у самоосвіті, формує стійкий інтерес до навчальної дисципліни, сприяє розвитку творчих здібностей.

Нестандартні заняття – це імпровізовані навчальні заняття, що мають нетипову структуру. Під час їх проведення відсутні чіткі етапи навчального процесу, традиційні методи, види роботи, а підготовка нестандартних занять потребує більше часу, ніж звичайних. Тому, на *підготовчому етапі викладач має продумати:* які вміння і навички будуть формуватися у студентів; які прийоми, форми і методи будуть застосовані; які виховні завдання будуть реалізовані; який матеріал краще використати; чіткий план проведення заняття; як підбивати підсумки [1].

Ефективність інноваційних технологій навчання забезпечується за умови володіння викладачем методикою їх проведення та умілого використання таких занять у поєднанні з традиційними формами роботи. *Для досягнення поставленої мети, викладачеві потрібно дотримуватися таких правил:* залучати до роботи на занятті всіх студентів; використовувати різні засоби та підходи до студента; систематично виконувати різноманітні творчі завдання; використовувати цікаві аналогії; створювати ситуації з можливим вибором; використовувати розвивальні ігри; застосовувати проблемний метод вивчення творів.

Нестандартні заняття дозволяють урізноманітнювати форми й методи роботи, позбавляють шаблонів, розширюють функції викладача, дають змогу враховувати специфіку певного матеріалу та індивідуальні особливості кожного студента.

Проте слід зазначити, що часте звертання викладача до подібних форм організації навчального процесу недоцільне, оскільки нестандартне може

швидко стати стандартним, що врешті-решт призведе до зникнення у студентів інтересу до навчальної дисципліни і до зниження якості знань. Проаналізувавши особливості проведення занять на основі педагогічних технологій, можна зробити висновок, що їх проведення має як свої переваги, так і труднощі.

Переваги: у студентів підвищується інтерес до навчання; зростає їхня активність у пізнанні і творчості; з'являється самостійність та ініціативність у пошуку знань; переживання успіху досягнень; можливість індивідуального підходу до студентів; використання інформаційних педагогічних технологій розвиток культури спілкування тощо.

Труднощі та недоліки: затрати більшого часу на підготовку і проведення; не всі студенти виявляють активність; організаційні труднощі (дисципліна, правила поведінки); ускладнюється система оцінювання, аналізу результатів навчання; забезпечення науково-методичної і матеріально-технічної бази для проведення таких занять тощо [1].

Пропонуємо приклади інноваційних методів, форм і прийомів, які можна використовувати як елемент заняття, так і окреме заняття з навчальної дисципліни «Українська література».

Інформаційно-комунікативні технології. Застосування сучасних педагогічних технологій у навчанні – одна з найбільш важливих тенденцій розвитку освітнього процесу. Використання інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) надає можливість вивчати на якісно новому рівні всі навчальні дисципліни. Але необхідно зазначити, що під час проведення навчальних занять застосування ІКТ має базуватися на їх педагогічно обґрунтованому поєднанні з традиційними методиками навчання та при обов'язковому обґрунтуванні педагогічної доцільності такого використання [2].

Сучасному викладачеві літератури вже недостатньо просто знати теоретичний матеріал, володіти практичними уміннями та навичками. Йому необхідно використовувати набуті знання в нестандартній ситуації, виявляти творчість в організації і плануванні навчально-виховного процесу.

Головне при використанні ІКТ на заняттях української літератури – підвищити пізнавальний інтерес студентів до вивчення навчальної дисципліни та ефективність її опанування. Загальновизнано, що особистість, яка зацікавлена, засвоює навчальний матеріал набагато краще, ніж та, що не зацікавлена змістом того, що вивчає.

Види занять з української літератури на основі інформаційно-комунікативних технологій: заняття-конференція; заняття-прес-конференція; заняття-творчий звіт; заняття-захист власних проектів; заняття-дискусія; заняття-круглий стіл; заняття-усний журнал; заняття-репортаж; заняття-телепрограма; заняття-презентація; бінарне заняття.

Ігрові технології стають особливо популярними, адже викладач може залучити до роботи на занятті всіх учасників навчально-виховного процесу. Викладач послідовно навчає студентів – від простого до складного. Наприклад, дописати художній твір, імпровізувати, інсценувати. Це допомагає розвивати творчість, логічне мислення, здатність систематизувати, узагальнювати почуте.

На таких заняттях ступінь творчості студентів значно підвищується. Кожен учасник гри може перевтілитися у свого улюбленого літературного героя, письменника, помандрувати різними куточками України. Такі методи активізують мислення студентів; сприяють розвитку усного мовлення; формують навички культури спілкування; допомагають глибше осмислити художньо-естетичний зміст твору.

Види занять з літератури на основі ігрових технологій: заняття-КВК; заняття-брейн-ринг; заняття-конкурс; заняття-вікторина; заняття-вистава; кінозаняття; заняття-ток-шоу; рольові ігри; заняття-суд.

Дослідницькі технології. Використання дослідницьких технологій у процесі вивчення літератури пробуджує у студентів інтерес до творчо-пошукової роботи. Організовуючи дослідницьку діяльність, треба насамперед зважати на те, що пошукова робота студентів має свою специфіку. Її головна мета – розвивати певні вміння та навички, потрібні для вирішення нестандартних завдань, вчити самостійному дослідженню конкретної проблеми, у результаті чого студент має отримати нову інформацію. Безперечно, що така робота потребує серйозної підготовки з боку викладача та студентів.

Розвитку дослідницької діяльності сприяють такі види роботи: складання бібліографії до певної теми; самостійний пошук матеріалу до теми та його обробка; підготовка рефератів, доповідей та повідомлень проблемного, дискусійного та порівняльного характеру; написання творчо-пошукових та дослідницьких робіт.

Відомо, що під час презентації власних досліджень, коли студенти виступають з доповідями, перед ними часто постають такі проблеми: як сформулювати ту чи іншу думку, щоб зробити її яснішою; яким чином розподілити матеріал дослідження; як використати наявні факти й аргументи. Тому доцільно підготувати *рекомендації доповідачам*. Наприклад:

Доповідь має бути короткою та чіткою.

Завдання доповідача – переконати слухачів.

Для вирішення поставленої мети добре подумайте над такими питаннями:

– якою бачиться вам структура вашого виступу;
– які думки та почуття хочете ви викликати у слухачів;
– які прийоми (риторичні запитання, зіставлення фактів, інтонаційні засоби) залучення уваги слухачів ви використовуєте у своїй промові;
– які приклади з творів літератури чи інших видів мистецтв ви включите до свого виступу.

Стежте за правильністю мовлення під час виступу, уникайте тавтологій (повторення спільнокореневих слів), невиправданого залучення вставних зворотів та речень, іншомовної лексики та фразеології, використання слів-паразитів, мовленнєвих штампів, кальок.

Види нестандартних занять з літератури на основі дослідницьких технологій: заняття-пошук; заняття-дослідження.

Інтерактивні технології відіграють важливу роль у сучасній освіті. Їхня перевага полягає в тому, що студенти займають активну позицію у засвоєнні знань, зростає їхній інтерес до навчання. Також необхідно зазначити, що

планування і проведення занять за педагогічними технологіями потребують, перш за все, компетентності викладача у їх застосуванні [2].

Інтерактивні технології можна ефективно використовувати під час засвоєння нових знань, одразу після викладення нового матеріалу, замість опитування, на окремому занятті або як елемент заняття.

Інтерактивна вправа як основна частина заняття потребує 50-60% часу на занятті. Під час її проведення обов'язковою є така *послідовність роботи*: викладач ознайомлює студентів з правилами та послідовністю дій; повідомляє, скільки часу відводиться на виконання завдань; запитує, чи все зрозуміло учасникам; об'єднання в групи та розподіл ролей між студентами; виконання завдань – викладач на цьому етапі є організатором, помічником, який надає максимум можливостей для самостійної роботи й навчання у співпраці; презентація результатів діяльності.

Інтерактивні технології дозволяють студентам: розвивати світогляд, логічне мислення, зв'язне мовлення; вчитись формулювати власну думку, правильно її висловлювати, доводити свою точку зору, аргументувати й дискутувати; вчитись слухати інших, поважати альтернативну думку; виявляти й реалізовувати індивідуальні можливості; знаходити компроміси, прагнути до діалогу; аналізувати навчальну інформацію, творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу; створювати атмосферу творчої співпраці; розвивати навички самостійної роботи, виконання творчих робіт [2].

Використання інтерактивних методів дозволяє реалізувати ідею співробітництва тих, хто навчає і тих, хто навчається, вчить їх конструктивній взаємодії, сприяє позитивному психологічному клімату на занятті, створює доброзичливу атмосферу.

Види вправ з літератури на основі інтерактивних технологій: літературна гра «Знайди помилку»; метод «Прес»; метод «Мозковий штурм»; вправа «Займи позицію»; вправа «Зміни позицію»; вправа «Вільне письмо»; вправа «Точка опори»; вправа «Так - ні»; вправа «Лист»; вправа «Мікрофон»; вправа «Відстрочена увага»; вправа «Незакінчене речення»; вправа «Літературний портрет»; вправа «Коло ідей»; вправа «Асоціативний кущ»; складання сенкану; складання кросворду.

Таким чином, процес навчання української літератури на основі педагогічних технологій сприяє позитивному ставленню до навчання; формуванню інтересу до книги, мови та літератури; стимулює самостійну мовленнєву діяльність студентів; дає можливість більш цілеспрямовано здійснювати індивідуальний підхід у навчанні; сприяє розвитку творчої особистості; формує дух змагання, збуджує творчі сили, розвиває творче мислення, формує мотивацію навчально-пізнавальної та майбутньої професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Єлісеєва С. Сучасні підходи до організації навчання на уроках української мови та літератури. Частина друга: нестандартний урок. Види

нетрадиційних уроків / С. Єлісеєва // Українська мова й література в сучасній школі. – 2012. - № 1. – С. 59.

2. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. – Київ : А.С.К., 2013. – 192 с.

Литвинов Роман Олександрович

викладач першої категорії, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, rom.litwinow 2014@yandex.ua

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Проблема фізичного виховання завжди привертає до себе найпильнішу увагу фахівців різного профілю. Основною формою фізичного виховання є урок фізичного виховання. Але за останнє десятиліття урок зазнав значних змін, які пов'язані з цілою низкою причин й основна з них – погіршення здоров'я дітей. Більшість студентів не в змозі виконати норми та вимоги, які передбачає комплексна програма з фізичної культури. Отже, використання у навчальному процесі сучасних технологій – ефективний метод поліпшення навчального процесу з фізичної культури в навчальному закладі. Основне завдання інтерактивного навчання на занятті з фізичного виховання полягає в тому, щоб забезпечити максимально-продуктивну діяльність кожного студента, надати оптимальний руховий режим, повніше мобілізувати їх здібності. Урахування ступеня статевого дозрівання, фізичного розвитку, характеру адаптації до м'язової діяльності дає змогу, більшою мірою, індивідуалізувати процес фізичного виховання студентів.

Використання інноваційних технологій фізичного виховання студентів на заняттях з фізичного виховання та в позаурочний час дає змогу викладачу виконувати одну з головних вимог як до сучасного заняття, так і взагалі до фізичного виховання студентів, а саме, у поєднанні з освітньою спрямованістю досягти високої компактності, динамічності, емоційності занять, які стимулюють активність та інтерес учнів до занять фізичними вправами. Особливе місце в цьому виховному процесі приділяється викладачу фізичного виховання. Він один з перших, а інколи і єдиний є такою людиною для більшості студентів, який в змозі на високому професійному рівні допомогти їм у розвитку рухових здібностей, які забезпечують підготовку до вибору майбутньої професії. Він виховує всебічно-розвинену особистість, вчить гармонійно поєднувати духовне й фізичне удосконалення, усю манеру поведінки людини.

Ідея техноголізації навчання не є новою. Ще Я.А. Коменський відстоював техноголізацію, навчання стало механічним (тобто "технологічним"), прагнув відшукати такий порядок навчання, який неминуче призводив би до позитивних результатів.

Масове впровадження технологій навчання відбувається на початку 60-х рр. XX ст. і пов'язують з реформуванням спочатку американської, а згодом і європейської школи. Теоретичні та практичні аспекти реалізації технологічних підходів у навчанні відображено в наукових працях як вітчизняних учених (П. Я. Гальперин, Н. Ф. Гализина, Ю. К. Бабанський, В. П. Безпалько, М. В. Кларін), так і закордонних (Дж. Керрол, Б. Блум, Д. Брунер, Г. Гейс, В. Коскареллі) учених. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створення комфортних умов навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Заняття з фізичного виховання буде привабливішим, якщо викладач зуміє передати сутність упровадження інтерактивних технологій. Завдяки цьому можна по-новому вплинути на процес становлення особистості студента, підвищити його ефективність як на занятті з фізичного виховання, так і в позаурочний час, спрямувати його на фізичний розвиток дитини, на розвиток фізичних і психічних здібностей. Суть інтерактивного навчання – це активна взаємодія всіх студентів, це взаємонавчання (колективне, групове, навчання в співпраці), де і студент, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Організація цього навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільних проектів, вирішення проблем на основі аналізу різних ситуацій. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером студентського колективу. Під час інтерактивного навчання студенти вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення. Особливістю інтерактивного навчання є підготовка молодої людини до життя й громадянської активності в громадянському суспільстві й демократичній правовій державі на заняттях з будь-якого предмета програми. Заняття мають захоплювати студентів, пробуджувати в них інтерес та мотивацію, навчати самостійному мисленню та діям. Ефективність і сила впливу не емоції та свідомість студентів у значній мірі залежать від умінь і стилю роботи конкретного викладача.

Як результат власного досвіду необхідно зазначити, що за умов впровадження інтерактивних технологій навчання стає можливим розвиток підростаючої особистості, здатної визнавати й поважати цінності іншої людини; розвиток навичок спілкування та співпраці з іншими студентами; взаєморозуміння та взаємоповага до кожного індивідуума; виховання таких якостей, як толерантність, співчуття, доброзичливість і піклування, почуття солідарності й рівності; формування загальнолюдських цінностей та загальноприйнятих норм поведінки; уміння об'єднуватися з іншими студентами групи задля розв'язання спільної проблеми; уміння робити вільний та незалежний вибір, що ґрунтується на власних судженнях та аналізі дійсності; усвідомлення особистої відповідальності.

Сьогодні існує соціальна потреба суспільства у створенні великомасштабного спортивно-оздоровчого руху. Він повинен бути

спрямований на формування здорового способу життя підлітків із залученням до нього дорослого населення. І важливу роль у цьому повинна зіграти робота вчителя фізичного виховання. В умовах підвищення рівня освіти, інформатизації суспільства зросла необхідність у підготовці якісно нових фахівців для системи фізичного виховання дітей. Суспільству потрібні люди з розвинутими інтелектуальними здібностями та високим рівнем загальної культури.

Нові підходи вимагають докорінного перегляду традиційних моделей виховання з акцентом на розвиток його гуманізуючих та культуростворюючих функцій. Комплексне використання інноваційних технологій та їх елементів, технологій інтерактивного навчання, індивідуалізації та оптимізації, особистісно - зорієнтованого підходу до навчання стимулюють інтерес підлітків та молоді до занять фізичною культурою. Стійкий інтерес у поєднанні з названими методами значно підвищують ефективність навчально-розвиваючого та навчально-виховного процесів з фізичного виховання. Інноваційний педагогічний процес – цілісний навчально-виховний процес, що відображає єдність і взаємозв'язок виховання та навчання, який характеризує спільну діяльність, співпрацею та спільною творчістю його суб'єктів, сприяючи найбільш повному розвитку й самореалізації особистості студента.

Список використаних джерел

1. Багінська О.В. До питання впровадження інтерактивних технологій в урок фізичної культури / Багінська О.В., Рябченко В.Г., Лещук Д.А. // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 102. Т.1. Серія : педагогічні науки, фізичне виховання та спорт. – Чернігів : ЧНПУ, 2012. – № 102. –С.63-65.

2. Денисенко Н. Особистісно-зорієнтоване навчання – у практику роботи вчителя фізичної культури / Н. Денисенко // Фізичне виховання в школі. – 2007. – №1. – С. 28–30

3. Носко М.О. Формування здорового способу життя: навчальний посібник / М.О. Носко, С.В. Грищенко, Ю.М.Носко. – К.: "МП Леся", 2013. – 160 с.

4. Плахотнюк Н.П. Структурно-функціональний аналіз інноваційної педагогічної діяльності як цілісної системи / Н.П. Плахотнюк // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2008. – № 42. – С. 78–82

Лю Чан

аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,

606559334@qq.com

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що професійну підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності

слід розглядаємо як цілісний освітній процес, спрямований на забезпечення їх готовності до музично-педагогічної діяльності, що передбачає опанування студентами системою музично-педагогічних компетенцій.

Поняття «готовність» було введено у 1976 році білоруськими науковцями М. Дьяченко і Л. Кандибовичем. На їх погляд, готовність це складний, цілеспрямований прояв особистості, який має динамічну структуру і між компонентами якого існує функціональна залежність [2, с. 50-51]. Вона визначається як завчасна (тривала) і тимчасова (стан готовності), що являє собою цілісне утворення та містить такі компоненти: мотиваційний, пізнавальний, емоційний, вольовий [2, с. 19-20]. Готовність до діяльності учені поділяють на функціональну та особистісну. У призмі функціонального підходу готовність розглядається у зв'язку з психічними функціями, формування яких є необхідними для досягнення потрібних результатів діяльності. У контексті особистісного підходу готовність тлумачиться в контексті особистісних передумов успішної діяльності.

У наукових дослідженнях спостерігаються різні думки щодо характеристики поняття «готовності до професійної діяльності», що пояснюється розбіжністю методологічних підходів та специфікою визначеного у дослідженні виду діяльності: одні вчені зазначають, що показником професіоналізму є комплексна характеристика – морально-психологічна готовність студентів до роботи у школі; інші – що це є цілісне утворення, яке характеризує емоційно-когнітивну і вольову мобілізаційність суб'єкта.

Готовність учителя музичного мистецтва до професійної діяльності в школі має свою специфіку у порівнянні з іншими педагогічними спеціальностями. На думку В. Орлова, такі відмінності зумовлені специфікою художньо-педагогічної освіти, особливостями спілкування з мистецтвом, підходами до використання його виховного потенціалу [3, с. 232]. Вчений зазначає, що професійну готовність майбутніх учителів мистецьких дисциплін потрібно розглядати через поняття «професіоналізм» [3, с. 240]. На наш погляд, готовність до професійної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва є результатом професійної підготовки в умовах вищого навчального закладу, що визначається рівнем оволодіння ними системою професійних компетенцій та сформованості цінностей музичного мистецтва і музичної педагогіки.

Рівень професійної підготовки студентів до вокально-педагогічної діяльності у значній мірі залежить від опанування ними основами вокально-педагогічної школи, суть якої розглядаємо як загальну характеристику вокальної творчості персоналій, яка відповідає західноєвропейським методичним основам.

Результати експлікації досліджень феномену вокальної школи, дали підстави стверджувати, що її іманентними ознаками, які визначають специфіку, є: голос – інструмент, тіло співака, а також актуалізовані і пролонговані в часі рольові функції вчитель-учень. Важливим компонентом вокальної школи є вербальність, що своїми характеристиками суттєво впливає на її специфіку.

Аналіз наукової літератури та власний досвід дає підстави стверджувати, що суть поняття «вокально-педагогічна школа» слід тлумачити як конкретну,

цілеспрямовану, організовану систему підготовки нових поколінь співаків та педагогів до конкретної діяльності, що історично змінюється, яка містить зміст, форми, методи та засоби їх навчання, виховання та розвитку із врахуванням світової та національної традиції.

Успішність опанування майбутніми вчителями музичного мистецтва вокально-педагогічною школою, у значній мірі, залежить від усвідомлення процесу постановки їх голосового апарату, навчального вокального репертуару та розуміння музичного тексту вокального твору. «Навчальний вокальний репертуар» майбутніх учителів музичного мистецтва, у нашому розумінні, це визначений навчальною програмою комплекс вокальних творів, відповідних типу та ступеню розвитку голосу, спрямованому на його подальший технічний розвиток та художньо-артистичне виховання особистості. Кожен із вокальних творів має художній смисл, який можливо осягнути через розуміння елементів нотного та вербального тексту музичного твору. Ми розуміємо «текст вокального твору» як універсальну форму буття твору вокального мистецтва.

Більш локальне поняття «виконавський текст вокального твору» – це художньо-акустична форма синтезу музичного і поетичного мистецтва, що включає художньо-смисловий компонент як динамічну константу. Під поняттями «нотний текст» мається на увазі графічний запис музичного твору, «вербальний текст» – словесний текст вокального твору, написаний поетом, лібретистом та словесні позначення композитора, редактора. Без усвідомленої роботи з текстом вокального твору, вокально-педагогічна діяльність студентів не буде ефективною у повній мірі, тому вони повинні опанувати відповідними знаннями й вміннями. Вокальне виконавство, вокальна психолого-педагогічна робота, аналіз тексту вокального твору та його інтерпретація, просвітництво, вокально-організаційна робота, вокальне самовдосконалення та інші компоненти вокально-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва потребують розгляду самого поняття «діяльність». Так, у філософському розумінні «діяльність» тлумачиться як специфічно-людський спосіб відношення до світу – «предметна діяльність» являє собою процес, у ході якого людина творчо перетворює природу, роблячи тим самим себе діяльним суб'єктом, а опановані ним явища природи – об'єктом своєї діяльності [4, с. 118].

На основі аналізу теоретичних праць, ми систематизували та узагальнили науковий досвід щодо потрактування «діяльності», це дослідження, в яких таке поняття розглядається, як: принцип єдності свідомості і смислу; принцип єдності свідомості і діяльності; молярна не адитивна одиниця тілесного життя суб'єкта, що є психічним відображенням, реальною функцією якого є орієнтація суб'єктів у предметному світі; здібність і вміння особистості орієнтуватися у ситуації; специфічна форма суспільно-історичного життя людей; динамічна система взаємодії суб'єкта зі світом; мотиваційна обумовленість дій та є цілеспрямованою життєдіяльністю і використовується у чотирьох значеннях: активність, поведінка, робота, праця – для обґрунтування психофізіологічних та інших людських особливостей діяльності, формування поведінкової складової професійної компетентності необхідно обов'язково розробляти алгоритмізацію

структури діяльності; сукупність дій, що мають спільні спонуки – мотиви діяльності; сукупність якихось фізичних дій, практичних або мовних, об'єднаних однією метою; динамічна система взаємодії суб'єкта зі світом, у процесі якого виникає і втілюється у об'єкті психічного образу і реалізація опосередкованих ним відношень суб'єкта у предметній дійсності.

Вокально-педагогічна діяльність майбутніх педагогів музичного мистецтва є видом музично-педагогічної діяльності. Досліджуючи психологію мистецтва і психологію музичної діяльності, Л. Бочкарьов дійшов висновку, що «музична діяльність» – це різновид духовно-практичної діяльності людини, що становить собою приклад багатства її специфічних форм [1, с. 61]. Учений доцільно підкреслював важливість впливу музичних переживань на життя людини і зазначав, що музичні переживання виконують координаційну роль у регуляції всіх видів музичної діяльності, інтегруючи ефект впливу інших регуляторів: мотивів, цілей, установок, потреб, смаків, художніх еталонів [1, с. 63].

Отже, у результаті формування тезаурусу наукового дослідження та здійснення системного аналізу базових понять проблеми формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності, ми дісталися інтегративного визначення основного поняття дослідження «професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності», що є процесом, спрямованим на формування готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності. Така підготовка є спеціально організованою освітньою системою, яка базується на національному вокально-педагогічному досвіді та європейській вокальній традиції в умовах ступеневої освіти і забезпечує високий рівень духовної культури особистості педагога, зокрема, вокальної; цінного відношення до сфери вокального мистецтва і вокальної педагогіки та конкурентноспроможніть на світовому ринку праці. Поняття «готовність до вокально-педагогічної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва» є результатом професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, що визначається рівнем оволодіння студентами системою вокально-педагогічних компетенцій і привласненням цінностей вокального мистецтва та вокальної педагогіки.

Список використаних джерел

1. Бочкарёв Л. Л. Психология музыкальной деятельности / Л. Л. Бочкарёв. – М.: Издательство «Институт психологии РАН», 1997 г. – 352 с.

2. Дьяченко М. И. Психология высшей школы: учеб. пособие для вузов / Д. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Мн.: Изд-во БГУ, 1981. – 383с.

3. Орлов А. А. Введение в педагогическую деятельность. Практикум : учебно-метод. пособие для студентов высших педагогических учебных заведений / А. А. Орлов. – М.: Академия, 2004. – 256 с.

4. Фролов А. Музыкальная литература : учебник для 3-го класса детских музыкальных школ / А. Фролов. – С-Пб. : Композитор, 2005. – 211 с.

Назаренко Марко Дмитрович
студент природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,
uavsku@gmail.com

ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТЬ НА УРОКАХ КРЕСЛЕННЯ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

Стрімкий науково-технічний прогрес, який характеризує сучасний стан розвитку людства, загальноосвітня школа відчуває через швидке зростання кількості наукової інформації, і це ставить перед нею складні задачі, які знайшли своє відображення в діючих навчальних програмах. Зокрема, вони пов'язані з формуванням міцних, осмислених знань з основ шкільного предмета «Креслення», із всебічним вихованням графічної культури і розвитком особистісних якостей учнів. Розв'язок цих завдань беззаперечно пов'язаний з розвитком та формуванням графічних понять, що складають основу даного предмета, на основі якої розвивається уміння мислити категоріями даного предмету. Суть процесу опанування понять полягає в засвоєнні змісту в єдності зі словесною формою (визначенням), його обсягу, суттєвих зв'язків і відношень даного конкретного поняття з іншими поняттями системи, оволодінні умінням оперувати ним при вирішенні різних навчально-практичних задач.

Ідея організації методики формування понять у навчанні кресленню не нова. Окремі рекомендації можна знайти в навчальних і методичних посібниках, статтях. Наприклад, в посібнику «Выполнение технических чертежей в школе» за редакцією В.Я. Науменка і В.К. Сидоренка даються методичні рекомендації до формування деяких понять на уроках креслення. «Ознайомлюючи учнів з поняттям «масштаб», вчителю потрібно дати визначення масштабу технічних креслень; навести приклади передбачених стандартом відповідних масштабів збільшення, зменшення та натуральної величини, підкресливши при цьому, що незалежно від масштабу розміри на ньому наносяться дійсні». Автори наголошують на доцільності застосування наочних посібників для підвищення ефективності формування понять, зокрема вони відмічають, що «...вивчення теми «Складні розрізи» шкільною програмою з креслення не передбачене, тому учням потрібно дати лише основні поняття про складні розрізи та їх утворення. При цьому доцільно використати, наприклад, при розгляді ламаного розрізу складні таблиці та таблиці на магнітній основі».

Для формування графічних понять становлять інтерес роботи В.А. Гервера, які пов'язані із покращенням графічної підготовки учнів. Особливу увагу він приділяє питанням формування понять в кресленні. Зокрема він наголошує, що «...однією із важких і найбільш важливих задач навчання є формування понять про проекції об'ємних предметів і відповідних уявлень». За основу він пропонує взяти методику формування мисленнєвих уявлень предметів в проекціях, розроблену О.М. Кабановою-Меллер[3].

Істотний вплив на покращення навчання кресленню мали роботи

О.Д. Ботвіннікова, Б.Ф. Ломова [1]. Автори обґрунтували конструктивний підхід до вивчення креслення, розглянули мало розроблені питання методики його вивчення. Наукові основи графічної підготовки школярів автори будують на базі психолого-педагогічних досліджень формування графічних знань, умінь і навичок. Особлива увага приділяється змісту, цілям і методам навчання графічній діяльності.

Удосконаленню змісту креслення присвячені роботи С.І. Дембінского, М.А. Косолапова, В.І Кузьменко, Н.О. Севастопольського, де детально розглянуто загальні і часткові питання методики викладання шкільного предмета креслення. Авторами С.І. Дембінскім і Н.О. Севастопольским розроблено 104 уроки, які допоможуть молодому вчителю креслення зіставити і порівняти об'єм і зміст кожного уроку, осмислити методику ведення навчальних занять за розділами і темами курсу [2].

Широке коло питань, пов'язаних із покращенням графічної підготовки учнів, розглянуто в роботах вчених-методистів під керівництвом Є.О. Василенка. Особливу увагу автори приділяють практичній спрямованості викладання креслення і дають рекомендації щодо вивчення основних тем програми. Розглядають шляхи активізації пізнавальної діяльності школярів (один із шляхів – проблемне навчання), розвитку їх самостійності і творчих здібностей.

Однак програми і підручники мають ряд недоліків. Виклад багатьох питань занадто ускладнений і абстрагований. Високі вимоги і ускладнений зміст навчання виявилися не всім учням під силу. У 1996 році була прийнята нова програма з креслення для загальноосвітньої школи. Однак розподіл графічного матеріалу в програмі нерівномірний, порушена послідовність вивчення тем (наприклад, тема «Геометричні побудови при виконанні креслень» пропонується до вивчення після тем «Креслення в системі прямокутних проекцій», «Наочні зображення предметів у системі аксонометричних проекцій», «Проеціювання геометричних тіл та їхніх елементів») та графічних понять.

Шкільний предмет «Креслення» на сьогоднішній день вивчається за новим удосконаленим підручником В.К. Сидоренка [4]. Виклад графічного матеріалу істотно відрізняється від того, що був у підручниках попередніх видань, посилено його практичну спрямованість, враховано зв'язок між темами курсу тощо. Відбувся ряд «оновлень» програми без суттєвої зміни її змісту (вилучення другорядних питань, зменшення часу на вивчення окремих тем, перерозподіл матеріалу тощо), з тим, щоб учні змогли краще опанувати навчальний матеріал. Матеріал підручника підібрано так, щоб кожне заняття по можливості несло нову для учнів інформацію. Систематизація навчального матеріалу здійснюється на новому, більш високому ступені його вивчення.

Виклад графічного матеріалу, в основному, будується за такою схемою: а) короткий пояснювальний текст; б) розв'язування задач на закріплення графічних понять, що вводяться; в) розв'язування пізнавальних і розвивальних задач.

Особливістю вивчення матеріалу з креслення в новому підручнику є те, що частина графічних понять вводиться через розв'язування відповідно підібраних

задач. Підручником передбачено формування понять не шляхом заучування означень, а через розкриття їх змісту в процесі оволодіння теоретичним матеріалом та розв'язування задач. На нашу думку, автор вважає, що вивчення графічного матеріалу повинно спиратися не стільки на пам'ять учнів, скільки на їх творче мислення. Тому задачі в підручнику займають не менше місця, ніж пояснювальний текст.

Однак на даний час не розроблена система понять предмета «Креслення» та не піддано дослідженню її вплив на засвоєння знань і формування графічних вмінь, навичок учнів. Тому актуальним є пошук продуктивних методів та методичних прийомів формування графічних понять в учнів 8–9-х класів на уроках креслення. Вихідна настанова її полягає в тому, що всі учні здатні засвоїти поняття даного предмета на рівні їхніх інтелектуальних можливостей, а вчитель повинен надати їм таку можливість, правильно організувати навчальний процес. Іншими словами, необхідно організувати таке навчання розвивального характеру в умовах нових педагогічних технологій, в яких особливої уваги заслуговує зв'язок методики з логікою.

На основі аналізу змісту діяльності вчителя по формуванню графічних понять в учнів 8 – 9-х класів на уроках креслення виділяють основні її види: проектуюча, організуюча, стимулююча, контролююча і коригуюча діяльність.

Проектуюча діяльність – це діяльність по організації підготовчого етапу формування графічних понять. Вона включає в себе такі компоненти:

– постановка мети навчання, планування всього процесу формування понять;

– визначення рівня, до якого дане поняття повинно бути сформоване на попередньому етапі;

– визначення етапів розвитку поняття, «вузлових точок» збагачення, моделювання процесу розвитку і збагачення поняття;

– вибір способу формування поняття на даному етапі;

– визначення ролі різних форм навчальних занять у формуванні понять в учнів.

Організуюча діяльність покликана забезпечити оптимальне функціонування всієї системи формування графічних понять. Основними її компонентами є:

– оволодіння основами теорії формування наукових понять і узагальненими прийомами їх засвоєння;

– встановлення логічних взаємозв'язків між поняттями;

– визначення доцільної послідовності вивчення понять;

– організація системи вправ по оволодінню учнями поняттями;

– забезпечення наступності в формуванні і розвитку понять в процесі оволодіння графічною грамотою.

Стимулююча діяльність покликана активізувати в учнів пізнавальні інтереси і потреби. Її компонентами є:

– організація активної пізнавальної діяльності учнів на всіх етапах формування графічних понять;

– роз'яснення значимості питань, що розглядаються, не тільки для успішного засвоєння матеріалу з креслення, але і для інших предметів та для їх майбутньої професійної діяльності;

– здійснення міжпредметних і внутрішньопредметних взаємозв'язків.

Контролююча діяльність забезпечує постійне удосконалення надбаних знань, умінь та навичок учнів шляхом їх систематичної перевірки, сприяє формуванню в них відповідального відношення до навчання і включає такі компоненти:

– вибір критеріїв оцінки якості засвоєння графічних понять;

– визначення рівня засвоєння понять учнями;

– здійснення систематичного контролю за якістю засвоєння понять учнями і аналіз типових помилок, які допускають учні в процесі їх засвоєння.

Коригуюча діяльність реалізує зворотній зв'язок у процесі формування графічних понять і після його закінчення, аналіз помилок та їх усунення.

Складний і різноманітний матеріал графічних понять нерідко викликає труднощі в учителя креслення при відборі головного, суттєвого, що спонукає учнів до безсистемного запам'ятовування несуттєвих ознак об'єктів і явищ. З метою запобігання цьому негативному впливу нами було піддано аналізу провідні графічні поняття змісту предмета, що дало змогу:

- виділити нові для учнів поняття і терміни на даному етапі навчання (з урахуванням міжпредметних зв'язків);
- визначити ті поняття, що розвиваються, тобто такі, які учням уже відомі, але в даній темі поповнюються новим змістом;
- встановити зв'язок між знаннями, що розкриваються, і новими.

Подібна попередня робота спрямована на раціональний розподіл об'єму матеріалу, що вивчається, по уроках, і на таке використання часу, щоб більшу його частину відвести на формування практичних вмінь і навичок на основі нових графічних понять.

З метою формування графічних понять в систему виділено компоненти, з яких вона повинна складатися: мета підготовки в даній системі; зміст підготовки; методи і форми навчання; діяльність вчителя по формуванню понять в учнів; діяльність учня по засвоєнню понять та оволодінню ними.

Отже, щоб в свідомості учнів формувалися чіткі і правильні поняття необхідна систематично продумана робота вчителя, яка включає в себе керівництво процесом формування виділених понять в учнів та їх навчальною діяльністю під час засвоєння. Цілком очевидно, що належні умови для формування графічних понять повинні органічно поєднуватись із загальними дидактичними умовами, що забезпечують процес графічної підготовки учнів. Але специфічність діяльності вчителя, спрямованої на формування в учнів розумових дій і понять викликало в нашому дослідженні потребу виокремити саме ті умови, що забезпечують ефективність цього процесу.

Методика навчання креслення має враховувати зміст та особливості навчальної діяльності учнів, яка спрямована на досягнення цілей розвитку освіти і виховання. Цілеспрямованість навчальної діяльності визначається, насамперед,

домінуючими навчально-пізнавальними мотивами, які спрямовують діяльність учня на досягнення певних цілей навчання. Навчальна діяльність учня не лише об'єктивно, а й суб'єктивно спрямована на досягнення цілей навчання: цілі навчання сприймаються учнями як власні цілі.

Навчальна діяльність учня по засвоєнню графічних понять включає в себе: усвідомлення мети засвоєння того чи іншого поняття; засвоєння змісту поняття; засвоєння об'єму поняття; засвоєння логічних зв'язків і відношень даного поняття з іншими; застосування сформованих понять для розв'язку задач різного характеру.

Відомо, що в процесі формування графічних понять в учнів під час предметної діяльності виникають графічні образи. В них можуть відображатися послідовності геометричних побудов на площині, елементи побудов, елементи образів у двовимірному просторі, фіксуватися методи зображення окремих частин предмета і предмета в цілому, розв'язок графічних задач на перетворення форми (суміщення і заміна окремих елементів деталі), задач на утворення і переміщення січних площин, на зміну положення образа предмета (переміщення, поворот, суміщення) в тривимірному просторі.

Формування більш складних графічних понять, таких як «вигляд», «розріз», «переріз» на другому етапі включає розумову діяльність, в основі якої лежить створення просторового образу предмета. При цьому застосовуються правила методу евристичної бесіди, який реалізується стимулюючо-пошуковим бінарним методом. Учнів спонукають до пошуку вичленення просторових співвідношень елементів форми предмета, до мисленого розміщення образа предмета у просторі, який сприймається учнями, та визначають як, яким чином відбувається оперування просторовим образом в уявному просторі.

Порівняльний аналіз процесу формування графічних понять різної складності показує, що хоча послідовність етапів формування розумових дій і має загальну закономірність, склад, якісний зміст мисленнєвої діяльності учнів в кожному окремому випадку дуже відрізняється. Дослідження психологів та досвід роботи в загальноосвітній школі підтверджує, що різні за змістом поняття формуються за допомогою різних методів і методичних прийомів, які стимулюють конкретну мисленнєву діяльність учнів.

Список використаних джерел

1. Ботвинников А.Д. Научные основы формирования графических знаний, умений и навыков школьников / А.Д. Ботвинников, Б.Ф. Ломов. – М.: Педагогика, 1979. – 255 с.

2. Дембинский С.И. Методика преподавания черчения в средней школе: [учеб. пособие для студентов художественно-графических педагогических институтов и отделений педучилищ]. Изд. 3-е перераб. и доп. / С. И. Дембинский, В. И. Кузьменко. – М.: Просвещение, 1975. – 335 с.

3. Кабанова-Меллер Е.Н. Роль чертежа в применении геометрических теорем / Е.Н. Кабанова-Меллер // Известия АПН РСФСР. – 1950. – Вып. 28. – С. 195 – 287.

4. Сидоренко В.К. Креслення з’єднань деталей / В.К. Сидоренко. – К.: Вища школа, 1993. – 138 с.

Сунь Цзінцю
аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
479774911@qq.com

ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Музика володіє можливостями дії не лише на дорослих, але і на дітей дошкільного віку. Окрім того, і це доведено, навіть внутрішньоутробний період надзвичайно важливий для подальшого розвитку людини: музика, яку слухає майбутня мати, робить позитивний вплив на самопочуття дитини, що розвивається (можливо, і формує його смаки і переваги).

Основними завдання музичного виховання дітей дошкільного віку, які сприяють розвитку їхніх музично-творчих здібностей є:

1. Розвивати музично-творчі здібності (з урахуванням можливостей кожного) за допомогою різних видів музичної діяльності;

2. Формувати основи музичної культури, сприяти формуванню загальної духовної культури.

Успішне вирішення поставлених завдань залежить від змісту музичного виховання, перш за все від значущості репертуару, що використовується, методів і прийомів навчання, форм організації музичної діяльності тощо.

В дитині важливо розвивати все найкраще, що їй притаманне від природи; враховуючи схильності до певних видів музичної діяльності, на основі різних природних завдатків формувати музичні здібності, сприяти загальному розвитку.

Музично-творчі здібності дітей виявляються у кожного по-різному. У деяких вже на першому році життя всі три основні здібності – відчуття ладу, музично-слухові уявлення і відчуття ритму – виражені достатньо яскраво, швидко і легко розвиваються, це свідчить про музичність; у інших пізніше. Найбільш складно розвиваються музично-слухові уявлення – здатність відтворювати мелодію голосу, точно її, інтонуючи, або підбирати її по слуху на музичному інструменті. У більшості дітей ця здатність проявляється лише до п'яти років [1; 2].

Але відсутність раннього прояву здібностей, підкреслює музикант-психолог Б.Теплов, не є показником слабкості або тим більше відсутність здібностей [3].

Велике значення має оточення, в якому зростає дитина (особливо в перші роки життя). Ранній прояв музично-творчих здібностей спостерігається, як правило, саме у дітей, які отримують музичні враження.

Аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що на етапі початкового виховання значну роль відіграє формування почуття ритму. Як

відомо, людина осягає, усвідомлює зміст музики в різних видах музичної діяльності, починаючи зі слухання музичних творів. Але найбільш активно музичне співпереживання здійснюється в процесі особистої виконавської діяльності. Художньо-змістовна виконавська діяльність впливає на природні передумови для формування саме музично-ритмічного відчуття.

В утворенні й розвитку відчуття ритму бере участь усе наше тіло. Це сприймання та відтворення тимчасових співвідношень у музиці. Під час слухання музичного твору людина робить помітні або непомітні рухи головою, руками, ногами, невидимі рухи мовленнєвого, дихального апаратів відповідно до його ритму. Відомим є феномен синхронізації з ритмом музики серцевого ритму й подиху, зміни вегетативної нервової системи [3].

Основною формою музичної діяльності в дитячому саду є заняття, які передбачають не тільки слухання музичних творів доступних для сприйняття малюків, навчання їх співу, рухам в музичних іграх і танцях, але і навчанню їх грі на дитячих музичних інструментах. Відомі музиканти-просвітителі Б. Асаф'єв, Б. Яворський, К. Орф, Ш. Сузукі підкреслювали значення активних форм музичної діяльності дитячого оркестру, як основи елементарного музикування і розвитку дітей. Велике значення оркестру дитячих інструментів надавали і творці діючої у нас системи музичного виховання дітей дошкільного віку.

Головні завдання, які має ставити перед собою музичний керівник на занятті:

• допомогти дітям увійти в світ музики, відчути і пережити її чуттєво;
• сприяти практичному засвоєнню музичних знань;
• створити передумови до формування творчого мислення;
• розвивати творчу уяву та фантазію дітей;
• формувати у дітей риси характеру, що сприяють самоствердженню особистості, самостійності та свободи мислення, індивідуальності сприйняття.

Заняття з розвитку музично-творчих здібностей дітей слід проводити, поєднуючи два таких важливих розділи, як навчальне та творче музикування.

1. Навчальне музикування – це ознайомлення дітей з найпростішими елементами музичної мови та навчання дітей вмінню практично використовувати їх у роботі над формуванням звуковисотного слуху та ритму.

2. Творче музикування – це імпровізаційно-творча «гра в музику» в найрізноманітніших формах, поєднуючи музику, мову та рух. Мета цього музикування полягає в розвитку творчих здібностей дітей та їх навчання дії.

Саме тому воно формою та змістом більшою мірою відповідає природі дітей дошкільного віку та принципам ігрових методик, наявних у світовій практиці.

У своїй роботі музичний керівник має опиратися на два види музичної діяльності. Перший пов'язаний із залученням дітей до мистецтва музики. Це слухання класичної і сучасної музики, заучування пісень, танців, оволодіння елементарними навичками гри на музичних інструментах. Проте, цей вид діяльності вимагає певного рівня розвитку музично-творчих здібностей. І другий

вид музичної діяльності пов'язаний з грою і художньою літературою, тобто це різного роду музичні ігри, змістом яких є казки, оповідання, потішки, вірші: ігри драматизації у музичному супроводі, народні хороводні ігри із співом, діалогами, рухами, театралізовані вистави за казками, драматизація народних пісень під музику. Чуттєво-емоційний досвід дитини збагачується щодня завдяки звучанню мелодій, які виконують дорослі і діти на концертах та в запису, перегляду мультфільмів, слуханню казок з музичним супроводом.

Отже, розвиток музично-творчих здібностей дітей – одне з головних завдань музичного виховання дітей дошкільного віку. Музично-творчі здібності складають єдність таких здібностей, як ладове відчуття, що проявляється в емоційному сприйманні та легкому впізнанні мелодій, здібність до слухового уявлення, що проявляється в точному відтворенні мелодій на слух (музична пам'ять), музично-ритмічне відчуття – здібність відчувати ритм та відтворювати його. Важливе значення має і абсолютний слух – здібність точно визначити висоту звуку без порівняння його з еталоном (хоча ця властивість не обов’язкова). Всі ці часткові здібності групуються навколо стрижневої здібності – музикальності, під якою розуміється здібність сприймати музику, як враження певного змісту, а не просто гармонійне поєднання звуків.

Список використаних джерел

1. Артпедагогика и арттерапия в специальном образовании : учеб. для студ. сред, и высш. пед. учеб. заведений / Е. А. Медведева, И. К. Левченко, Л. Н. Комиссарова, Т. А. Добровольская. – М. : Академия, 2001. – 248 с.

2. Ворожцова О. А. Музыка и игра в детской психотерапии / О. А. Ворожцова. – М. : Изд-во Института психотерапии, 2004. – 90 с.

3. Теплов Б. М. Избранные труды / Б. М. Теплов. – М. : Педагогика, 1985. – 243 с.

Тань Сяо

аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,

6056515334@qq.com

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Перетворення, які відбулись у духовній сфері сучасного суспільства, передбачають орієнтацію професійної підготовки фахівців музичного профілю на творчо розвинених компетентних фахівців, здатних цілеспрямовано реалізувати свої можливості в майбутній професійній діяльності діяльності.

Провідну роль у формуванні естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва відіграє мистецтво, зокрема музика, що виступає носієм високих духовних цінностей, засобом творчого розвитку дитини і сприяє розвитку емоційно-почуттєвої сфери, духовному збагаченню особистості.

Аналіз наукової літератури дав підстави стверджувати, що при формуванні естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва доцільною є позиція, що музика, безпосередньо пов'язана з естетичним, сприяє формуванню естетичної культури людини, виробленню ціннісних настановлень та основ естетичного світосприймання, узагальненню поглядів і уявлень про світ, що постійно змінюється, визначенню музичних пріоритетів, збагаченню кращих зразків світового музичного мистецтва.

Естетична культура охоплює широкий складник буття, оскільки естетичний елемент органічно наявний у природі, праці, ігровій діяльності, мистецтві, сфері людських відносин.

На переконання Л. Арштейна, багатоманітні завдання естетичного виховання (формування музичної культури, прищеплення любові до музики, озброєння знаннями, які допомагають самостійно в ній розібратися) є продуктивними цілями як гармонійного розвитку самої людини, так і вдосконалення її творчих здібностей [1, с. 129].

Слушною є думка О. Отич, що естетична культура суспільства – це сукупність усіх естетичних (природних і створених працею людини) цінностей, які беруть участь у взаємодії суспільства зі світом, у прагненні суспільства до вдосконалення, повного розвитку всієї системи суспільних відносин [2, с. 18].

Феномен «естетична культура» розглядається Г. Шевченко як ставлення людини до естетичних цінностей у відповідній діяльності: «сукупність естетичних цінностей, які створюються та використовуються у суспільстві на конкретному етапі розвитку» [3]. Також вчена стверджує, що формування у людини естетичного ставлення за законами краси є процес створення, розповсюдження і сприймання художніх (естетичних) цінностей.

Зазначимо, що естетична культура особистості охоплює комплекс таких взаємопов'язаних між собою компонентів:

- естетичні потреби;
- естетичне сприйняття та розуміння музики;
- музично-естетичні знання, вміння та навички;
- музично-естетичні оцінні уявлення та судження;
- музично-естетичний смак; музично-естетична діяльність.

На думку Л. Арштейна [1], складниками естетичної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва є:

- розвиненість музично-естетичної свідомості (знання про класичну і сучасну музику, вміння вирізняти в ній прекрасне і потворне, зло і добро, тобто сприйняття і «прийняття» музично-естетичних творів, вияв особистісної активності в оволодінні музично-естетичними цінностями);
- розвиненість музично-естетичної свідомості (музично-естетичні ідеали, норми і принципи; музично-естетичні орієнтації та інтереси);
- рівень досконалості в музично-естетичному смаку;
- послідовне втілення в життя музично-естетичних цінностей відповідно до виробленого музично-естетичного ідеалу шляхом участі у різних видах

художньої діяльності і відносин, а також музично-естетична спрямованість взаємовідносин [1, с. 127-128].

Щодо її компонентного складу, науковець пропонує вирізняти такі компоненти:

• мотиваційний, що відображає погляди, переконання, ціннісні орієнтації в музиці та систему мотивів творчої діяльності особистості;

• інтелектуально-змістовний: інтелектуальні можливості особистості, які передбачають активну участь у розвитку її емоційної сфери та сам її склад (зміст емоцій);

• поведінково-діяльнісний компонент – вияв студентом емоцій у художньо-естетичній діяльності;

• перцептивно-рефлексивний компонент, що охоплює три види чуттєвості (відчуття об'єкта, відчуття міри й такту та відчуття причетності).

Спираючись на особистісно орієнтований, діяльнісний, культурологічний, аксіологічний, системний підходи, Л. Арштейн [1] розглядає феномен естетичної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва як інтегративну якість, що репрезентує цілісність особистості та, як остаточний результат, її націленість на духовний саморозвиток.

Основна інтегративна якість естетичної культури, на його думку, полягає в її здатності цілеспрямовано змінювати особистість студента, що відбувається шляхом засвоєння ним нових знань, умінь і навичок, яких він здобуває в процесі власної навчальної та позанавчальної діяльності.

Дослідник визначає зміст, види та функції культурологічних інтегрованих знань, що відповідають цілям та завданням формування естетичної культури студентів, покладаючи в основу принципи інтеграції та системності. Принцип інтеграції дає змогу відобразити сутнісний бік культури – її цілісність, а принцип системності визначається тим, що система культурологічних інтегративних знань має певний склад (підсистему як сукупність певних елементів), структуру, що відображає взаємозв'язок елементів і функції (роль і значення кожного елемента в загальній системі) [1, с. 40-41].

Визнаючи естетичну культуру інтегративною якістю студента, Л. Арштейн акцентує, що вона постає спрямованістю особистості на створення власного ціннісно-змістового поля; способом освоєння базових ціннісних орієнтацій у професійній життєдіяльності; є мірою привласнення та актуалізації духовних цінностей, що виражаються в музичному творі [1, с. 44].

Дослідник зазначає, що естетична культура формується в певному освітньому (або соціокультурному) середовищі, до взаємовідносин з яким особистість залучається «за допомогою системи естетичних ставлень до різних об'єктів» [1, с. 44].

Оточення людини естетизованими продуктами діяльності безпосередньо пов'язане з культурою, визначає духовну спрямованість людини, у тому числі й рівень її естетичного розвитку.

Отже, спираючись на науковий доробок Л. Арштейна, варто підкреслити, що сформованість естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва

становить собою наявність у них певних цінностей у галузі музики та мистецтва загалом, певних знань щодо їхньої природи та функціонування, музично-естетичну свідомість, музично-естетичну діяльність та ставлення, естетичну спрямованість взаємовідносин людей на основі музично-естетичних цінностей [1, с. 47-48].

Під естетичною культурою майбутніх учителів музичного мистецтва розуміємо наявність упорядкованих музичних знань, естетичних цінностей (емоцій, почуттів, інтересів, потреб, смаку, уявлень), які формуються в активній музично-естетичній діяльності культурно-освітнього середовища вищого навчального закладу.

Список використаних джерел

1. Арштейн Л. И. Формирование музыкально-эстетической культуры студентов в воспитательном пространстве вуза : дисс. … канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Арштейн Лев Исаакович. – Белгород, 2010. – 206 с.

2. Отич О. Естетичні та етичні засади особистісного розвитку педагога [Електронний ресурс] / О. Отич // Естетика і етика педагогічної дії. − 2011. − Вип. 1. − С. 46−58. − Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eepd_2011_1_8.pdf.

3. Шевченко Г. П. Формування духовної культури учнівської молоді засобами мистецтва / Г. П. Шевченко. – Луганськ, 2003. – 354 с.

Ван Цзін І

аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,

chornousoxana@i.ua

СПЕЦИФІКА ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

В умовах європейської інтеграції, державних політико-економічних і соціокультурних змін в Україні розвиток духовної культури молоді, відповідно до загальнолюдських демократичних цінностей та національних традицій, є одним із найважливіших завдань реформування освіти.

Музичне мистецтво, зокрема вокальне, сприяє розвитку дітей і юнацтва, впливає на творення внутрішнього світу особистості, сприймання нею виразності слова й краси голосу, словесного та музичного смислу, усвідомлення причетності до співацької традиції українського народу.

Разом з тим, учнівська молодь часто віддає перевагу розважальній вокальній музиці, що пропагується шоу-бізнесом через засоби масової інформації та має низьку художню якість. Саме тому вокально-педагогічна діяльність майбутнього учителя музичного мистецтва набуває особливого значення, оскільки спрямована на формування духовних потреб, естетичних інтересів, ідеалів і смаків учнівства на кращих зразках світового вокального мистецтва в їхньому жанрово-стильовому розмаїтті.

Аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що слід поділяти діяльність за формами на репродуктивну та продуктивну; за видами: наукову, практичну, художню, навчальну, ігрову тощо.

Багатогранність практичної трудової діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва відображена у різновидності професійної діяльності, а саме: музично-теоретичній, інструментально-виконавській, вокально-педагогічній та інших видах діяльності.

Окреслюючи специфіку педагогічної діяльності, беремо за основу наукову думку Д. Фельдштейна щодо розуміння педагогічної діяльності майбутнього вчителя, що у предметно-практичній діяльності людина не лише засвоює знання, уміння, навички, привласнює людський досвід, який забезпечує формування інтелектуальної активності, але і засвоює норми людських взаємин, включається у систему відносин, що забезпечує формування її соціальної активності [3].

До специфіки педагогічної діяльності необхідно віднести її основну рису – спрямованість на передачу від старших поколінь молодшим накопичених людством культури та досвіду, створення умов для їх особистісного розвитку та підготовку до виконання визначених соціальних ролей у суспільстві.

Досліджуючи педагогічну діяльність майбутнього учителя, М. Фіцула вирізняє такі її специфічні риси: велике соціальне значення, бо йдеться про формування людської особистості; динамічність, яка зумовлена тим, що об’єкт педагогічної праці постійно змінюється; поєднання в учительській професії двох спеціальностей: спеціаліст з предмета, який викладає та педагог-вихователь [4, с. 7].

Значення педагогічної діяльності у навчанні дітей розкриває психологічний закон, який виявив Л. Виготський про залежність навчальної діяльності дітей від рівня їх мотивації та реального розвитку. Автор зазначає, що перш ніж ти хочеш призвати дитину до будь-якої діяльності, зацікав її нею, піклуйся тим, щоб вона була готова до цієї діяльності, що у неї напружені всі сили, необхідні для неї, і що дитина буде діяти сама, вчителю ж лишається тільки керувати і направляти її діяльність [1, с. 118]. Тож, до специфіки педагогічної діяльності слід віднести необхідність цілеспрямованого формування мотивації навчання учнів, без чого неможливо успішно здійснити будь-яку навчальну діяльність.

Зазначимо, що найбільш важливими для педагогічної діяльності є підготовка учня до участі у діяльності суспільства, навчальна діяльність якого є специфічним видом пізнавальної діяльності, а сама педагогічна діяльність є специфічним видом управлінської, організовуючої діяльності. Отже, специфічною особливістю педагогічної діяльності є те, що об’єктом її виступає процес керівництва навчально-виховною діяльністю учня, а сам учень – суб’єкт такої діяльності.

Специфічним у порівнянні з іншими видами людської діяльності, на наш погляд, є і бажаний результат педагогічної діяльності – всебічно розвинене, високодуховне молоде покоління.

Одним із актуальних питань сучасної педагогічної науки є визначення структури діяльності учителя. Згідно думки М. Фіцули, педагогічна діяльність містить такі компоненти: цілеспрямовану діяльність – навчання і виховання підростаючого покоління, формування у нього певних людських якостей; предмет праці – людську істоту з неповторними індивідуальними якостями; засоби праці – знання і вміння особистості вчителя, його культура і моральне обличчя, його почуття і воля [4, с. 6]. Ми дотримуємось колективного висновку І. Зязюна, Л. Крамущенко, І. Кривонос, О. Мирошника, В. Семиченко, Н. Тарасевич, які визначили, що існує кілька підходів до розуміння будови педагогічної діяльності: структурний, функціональний і рефлексивний, – що є, на наш погляд специфічною рисою педагогічної діяльності вчителя. Так, за концепцією структурного підходу, педагогічна діяльність є багаторівневою системою і має складну структуру, до головних її компонентів якої слід віднести: суб'єкти і об'єкти такої діяльності, цілі і завдання, функції і види діяльності.

Аналіз наукової літератури та власний досвід, дав підстави стверджувати, що для мистецької педагогічної діяльності є специфічним:

• рефлексивний характер, що перетворює її на метапрофесійну діяльність, надбудовану над самостійною діяльністю учнів;

• прогностичність, спрямованість у майбутнє, «неповнота» і віддаленість результатів;

• неперервність, що перетворює її на служіння, яке не припиняється доти, доки живе педагог;

• єдність навчально-виховної, розвивальної та професіоналізуючої функцій;

• мистецький характер діяльності, що вимагає від педагога артистизму, імпровізаційності, творчості тощо [2].

Визначення специфіки вокально-педагогічної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва базується на визначенні специфіки його музично-педагогічної діяльності, для якої притаманно вирішення педагогічних задач засобами музичного мистецтва. Зазначимо, що педагогічна діяльність вчителя музичного мистецтва багатогранна, але основним у ній є стимулювання учнів до творчого самовираження в художній діяльності. Така багатогранність діяльності музичного педагога в школі потребує розгляду складної структури видів музичної діяльності вчителя.

До основних видів музичної діяльності людини слід віднести:

• слухання музики;

• виконання музики;

• написання музики.

Сама ж структура музичної діяльності включає види: творчість, виконання, розповсюдження і сприймання музики.

Структура діяльності вчителя музичного мистецтва може змінюватися у зв'язку з вимогами сучасної загальноосвітньої школи. Зазначимо, що у кінці XX століття навчання хоровому співу дітей було найбільш поширеним видом

музичної діяльності вчителя у загальноосвітній школі, а в останні роки його витісняє вокальний сольний та вокально-інструментальний вид діяльності.

Отже, специфічними рисами вокально-педагогічної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва визначаємо: західноєвропейську та вітчизняну традицію в її основі; опору на психофізіологічний компонент; художньо-творчу сутність; особливу мову вокального мистецтва, що має свої закономірності існування й розвитку; гармонійне поєднання інтелектуального та емоційного у її здійсненні; педагогічну спрямованість у формуванні вокально-мистецьких цінностей учнів; постійне самовдосконалення; багатокомпонентність структури.

Список використаних джерел

1. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Л. С. Выготский. – Москва : АСТ; Астрель; Люкс, 2005. – 671 с.

2. Овчаренко Н. А. Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності: теорія та методологія : монографія / Н. А. Овчаренко. – Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2014. – 400 с.

3. Фельдштейн Д. И. Психология развития личности в онтогенезе / Д. И. Фельдштейн. – Москва : Педагогика, 1989. – 208 с.

4. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М. М. Фіцула. – 3-тє вид., перероб і доп. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. – 168 с.

Жигун Вікторія Григорівна

викладач математики та інформатики, Прилуцький агротехнічний коледж, vg_2010@ukr.net

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ

Створення і розвиток інформаційного суспільства передбачає широке вживання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освіті, що визначається рядом чинників. По-перше, впровадження ІКТ в освіту суттєво прискорює передачу знань і накопиченого технологічного і соціального досвіду людства не лише від покоління до покоління, але і від однієї людини до іншої. По-друге, сучасні ІКТ, підвищуючи якість навчання і освіти, дозволяють людині успішніше і швидше адаптуватися до навколишнього середовища і соціальних змін, що відбуваються. Це дає кожній людині можливість отримувати необхідні знання як сьогодні, так і в майбутньому постіндустріальному суспільстві. По-третє, активне і ефективне впровадження цих технологій в процес навчання є важливим чинником створення системи освіти, що відповідає вимогам інформаційного суспільства і процесу реформування традиційної системи освіти у відповідності до вимог сучасного індустріального суспільства.

Національна програма розвитку освіти в України в XXI столітті наголошує, що пріоритетом розвитку вищої освіти є впровадження сучасних

інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують подалі удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [1]. Одним з напрямків, за допомогою якого може буде досягнута ця мета, є суцільна інформатизація освіти, спрямована на задоволення освітніх інформаційних, обчислювальних і комунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу та заснована на створенні єдиної інформаційної структури ВНЗ.

У XXI столітті у світовій освіті йде поступова заміна парадигми навчання, а саме: пояснювально-ілюстративне навчання замінюється активно-пізнавальною самостійною діяльністю студента. Одним із ключових моментів таких змін є впровадження в навчально-виховний процес комп'ютерних інформаційно-комунікаційних технологій [2]. Розгляд комплексу питань, пов'язаних із використанням сучасних ІКТ у навчанні середньої і вищої шкіл, започатковано в роботах М.І.Жалдака, Т.В.Крилової, О.А.Кузнєцова, Ю.С.Рамського, В.Г.Розумовського і розвинуто в роботах Н.В.Морзе, О.В.Співаковського, С.А.Ракова та інших дослідників.

Інформаційно-комунікаційні технології в освіті традиційно розглядаються в таких аспектах: як предмет дослідження; як засіб навчання; як інструмент автоматизації навчальної діяльності.

Метою застосування ІКТ є створення оптимальних умов для розвитку потенційних можливостей студентів, формування самостійності, здатності до самоаналізу, самоосвіти та самореалізації. Використання інформаційних технологій в навчальному процесі дозволяє покращити рівень використання наочності під час викладання предмету, підвищити інтерес та мотивацію до його вивчення. Це дозволить реалізувати цілі та задачі по формуванню головних компетенцій студентів [7].

На заняттях вищої математики комп'ютер в основному використовується як засіб навчання і як інструмент автоматизації учбової діяльності. Його корисно застосовувати на різних етапах заняття: при поясненні нового матеріалу, закріпленні, повторенні, контролі. При монотонному використанні лише одного засобу вчення виникає гальмування сприйняття матеріалу, тому необхідно чергувати різні способи включення ІКТ в процес викладання. Також корисно чергувати напружену розумову працю і емоційну розрядку, всілякі прийоми і методи, використовувати вправи для зняття напруги і стомлення при роботі з комп'ютером і для поліпшення мозкового кровообігу.

Застосування ІКТ на заняттях з математики сприяє: активізації пізнавальної діяльності студентів; розвитку варіативної мислення, математичної логіки; спрямованості розумовій діяльності студентів на пошук і дослідження.

За даними досліджень, в пам'яті людини залишається 25% почутого матеріалу, 33% побаченого, 50% побаченого і почутого, 75% матеріалу, якщо людина залучена в активні дії в процесі навчання.

Технологія вживання засобів ІКТ в наочному навчанні ґрунтується на використанні можливостей комп'ютера для створення умов доступності і

наочності викладання матеріалу. Комп'ютерна графіка дозволяє непомітно засвоювати учбовий матеріал, маніпулюючи різними об'єктами на екрані дисплея, міняючи швидкість їх руху, розмір, колір і т. ін.

Комп'ютер може використовуватися на всіх етапах процесу навчання: при поясненні нового матеріалу, закріпленні, повторенні, контролі, при цьому для студента він виконує різні функції: викладача, робочого інструменту, об'єкту вивчення, колективу.

Комп'ютер дозволяє підсилити мотивацію навчання шляхом активного діалогу студента з комп'ютером, різноманітністю і барвистістю інформації (текст, звук, відео, колір), шляхом орієнтації вивчення на успіх (дозволяє довести рішення будь-якої задачі, спираючись на необхідну допомогу), використовуючи ігровий фон спілкування людини з машиною і що важливо – витримкою, спокоєм і дружністю машини по відношенню до студента.

Електронні носії містять в собі учбову, наочну інформацію, тренажери, засоби діагностики і контролю, то вони слугують для формування образного уявлення про об'єкт, що вивчається, і для індивідуальної роботи зі студентами.

Пропоную як приклад власний сайт, адреса якого https://sites.google.com/site/visamatematikavg/ (рис. 1). На головній сторонці розміщено вступ даного сайту роботи, його мета. Далі розглянуто 11 розділів з дисципліни «Вища математика» з стислим систематизованим теоретичним матеріалом, наведено добірку задач з розв'язанням, завдання до практичних робіт в 30 варіантах, контрольні запитання для самоперевірки, тестовими завданнями, презентаціями. Дано основні означення математичної теорії в термінологічному словнику. У використаній літературі зазначено джерела, на які спирався укладач при виконанні даної роботи. У додатках розміщена цікава інформація з дисципліни [9].

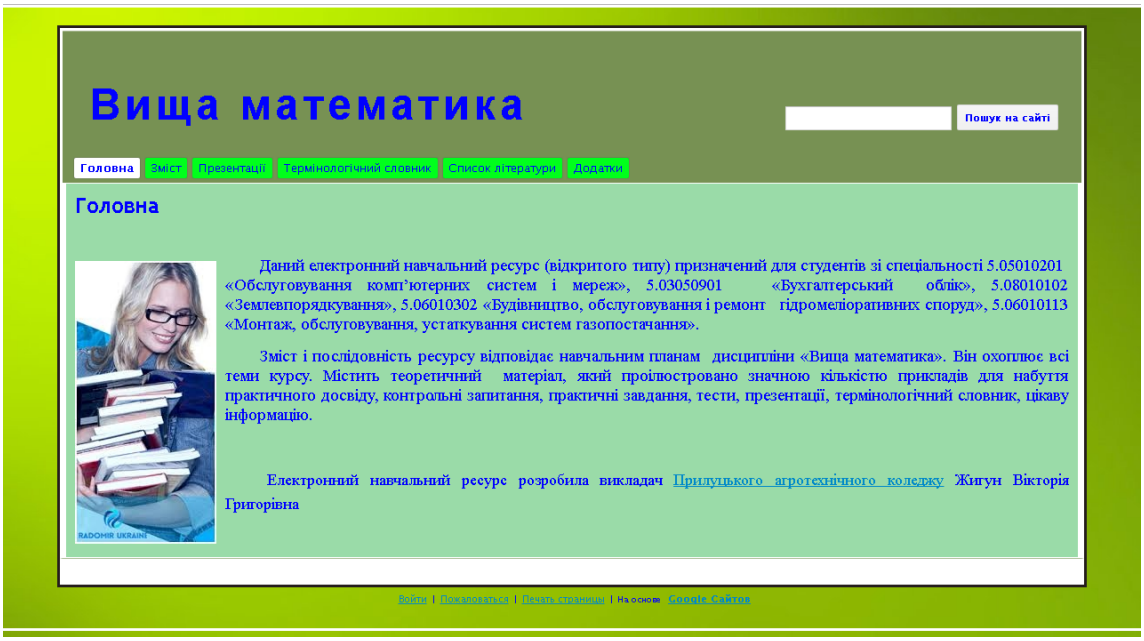

Рис. 1. Сайт «Вища математика»

Програмне забезпечення для викладання вищої математики різноманітне: програми-підручники, програми-тренажери, довідники, енциклопедії, відеоуроки, бібліотеки електронних наочних посібників.

Програмне забезпечення – табличний процесор Microsoft Excel, містить багато математичних і статистичних функцій, завдяки чому є потужним інструментом для проведення різноманітних обчислень. Тому використання середовища Microsoft Excel доцільно при розв'язуванні задач з вищої математики, зокрема при вивченні таких розділів як:

1. Лінійна алгебра

Приклади задач	**Засоби для розв'язання задач з використанням MS Excel**
Виконання операцій над матрицями, обчислення визначників квадратних матриць	Майстер функції, функції ТРАНСП, МОПРЕД, МОБР, МУМНОЖ, введення інших формул
Розв'язування систем лінійних рівнянь	Майстер функції, функції МОБР, МУМНОЖ, ТРАНС

2. Аналітична геометрія

Побудова прямих та ліній на площині	Майстер діаграм
Побудова площини та поверхонь другого роду	Майстер діаграм, майстер функцій

3. Диференціальне числення

Знаходження похідних функцій, встановлених експериментально	Майстер діаграм
Знаходження екстремуму функції	Пошук рішень

4. Інтегральне числення

Знаходження визначених інтегралів за методом прямокутників та методом трапецій	Майстер діаграм, функція СУММ
Знаходження площі плоских фігур	Майстер діаграм, майстер функцій

5. Ряди

Обчислення суми числового ряду	Процедура «Прогрессия», «Автосумма», Майстер функцій
Обчислення часткових сум та знаходження членів функціонального ряду	

6. Комплексні числа

Відокремлення дійсної та уявної частини комплексного числа, дії над комплексними числами	Функції КОМПЛЕКСН, МНИМ, ABS, МНИМ, АРГУМЕНТ, МНИМ. СОПРЯЖ,

	МНИМ.ЧАСТЬ,МНИМ.СУММ.МНИМ. РАЗН,МНИМ.ПРОИВЕД, МНИМ.ДЕЛ, МНИМ.СТЕПЕНЬ, МНИМ.КОРЕНЬ

Навчальні тести використовую з метою тренування і відпрацювання знань і умінь студентів по темі, що вивчається. Такі тести призначені для вироблення навички вживання отриманих знань при виконанні певних завдань, студент одразу бачить свої помилки і має можливість їх виправити з іншою спробою. Контролюючі тести призначені для перевірки знань, здобутих під час вивчення темі. Тестування дозволяє організувати самоатестацію студентів (перевірити свої знання без участі викладача).

Серед технічних новинок, що приходять сьогодні до системи навчання, особливе місце займають інтерактивні дошки. Інтерактивна дошка – унікальне навчальне устаткування, що є сенсорним екраном, приєднаним до комп'ютера, зображення з якого передає на дошку проектор. На відміну від звичайного мультимедійного проектора інтерактивна дошка дозволяє не лише демонструвати слайди і відео, але і малювати, креслити, наносити на проектоване зображення позначки, вносити будь-які зміни, і зберігати їх у вигляді комп’ютерних файлів. Крім того, стає динамічним процес викладання матеріалу.

Робота з інтерактивними дошками передбачає творче використання матеріалів. Підготовлені тексти, таблиці, діаграми, картинки, музика, карти, тематичні диски, а також додавання гіперпосилань до мультимедійних файлів і інтернет-ресурсів заощадять час на написання тексту на звичайній дошці або перехід від екрану до клавіатури. Всі ресурси можна коментувати прямо на екрані і зберігати записи для майбутніх занять. Файли попередніх занять можна завжди відкрити і повторити вивчений матеріал.

Таким чином, упровадження нових інформаційних технологій в навчальний процес на рівні студента надає досить активний вплив, як на зміст навчання, так і на організацію навчально-виховного процесу, тобто ефективність сучасної математичної освіти тісно пов’язана з ефективністю використання потужностей сучасних засобів ІКТ. Використання ІКТ в освіті не вичерпується використанням комп’ютерних математичних систем і наполегливо вимагає теоретичного обґрунтування та розроблення комп’ютерно орієнтованих дидактичних систем. Необхідно створити такі умови, за яких не тільки вузьке коло спеціалістів було в змозі користуватися перевагами, які нам дає прогресивна наукова думка, а й достатньо велика кількість студентів, наших майбутніх спеціалістів, була залучена до використання сучасних світових досягнень у точних та комп’ютерних науках. Для цього викладачам вищих навчальних закладів необхідно активно прилучатися до опанування новими досягненнями в галузі ІКТ та розробляти нові посібники, підручники, тощо, які б допомагали студентам поєднати ті знання й навички, які отримані на практичних заняттях із вищої математики, та сучасні досягнення в галузі інформаційно-комунікаційних технологій. Крім того, необхідно реформувати

зміст курсу «Вища математика» з урахуванням опанування персональних комп'ютерів та створити єдиний освітній комплекс «Вища математика – комп'ютерна математика». Це допоможе посилити та розширити міжпредметні зв'язки та зміцнить роль математичної складової інженерної освіти. Наша країна не повинна стояти осторонь процесів комп'ютеризації вищої освіти. Це буде заставою нашого успішного приєднання до європейського освітнього простору.

Список використаних джерел

1.Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття) − К.: Райдуга, 1994. – 62 с.

2.Закон України «Про освіту». – К.: М-во Освіти України, 1996. – 36с.

3. Кремень В. Освіта і наука України. Шляхи модернізації. – К.: Грамота, 2003.

4. Дишлєва С. Інформаційно-комунікаційні технології та їх роль в освітньому процесі // Освітній сайт [Електронний ресурс] Режим доступу: http://osvita.ua . Заголовок з екрану. Дата публікації: 27.01.2016.

5. Тарасевич Ю.Ю. Информационные технологии в математике. – М.: СОЛОН – Пресс, 2003.− 144 с.

6. Раков С.А. Математична освіта: компетентісний підхід з використанням ІКТ.− Харків: «Факт», 2005. − 360 с.

7. Макарова М.В., Карнаухова Г.В., Запара С.В. Інформатика та комп'ютерна техніка: Навчальний посібник за заг. ред. к. е. н., доц. М.В. Макарової. – 2-ге вид., стер. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 642 с.

8. Жалдак М.І. Педагогічний потенціал комп'ютерно-орієнтованих систем навчання математики // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. Зб. наук праць / Редкол. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, випуск 7, 2003. – 316с.

9. Сайт з вищої математики Жигун В.Г. // Освітній сайт [Електронний ресурс] Режим доступу: https://sites.google.com/site/visamatematikavg

Овсієнко Юлія Іванівна

кандидат педагогічних наук, доцент, Полтавська державна аграрна академія, ovsienkoyulia@online.ua

Боровик Олена Юріївна

студентка інженерно-технологічного факультету, Полтавська державна аграрна академія

РОЗРАХУНОК ОПТИМАЛЬНОГО ПЛАНУ ПОСІВУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР ЗАСОБАМИ MS EXCEL

Соціально-економічні зміни в агропромисловому комплексі України, перехід до ринкових відносин вимагають від сучасного фахівця-аграрія нових методів господарювання, спрямованих на оптимізацію використання наявних ресурсів і покращення соціально-економічних показників. Особливістю

діяльності аграрних підприємств є велика кількість зовнішніх факторів, що впливають на прийняття рішень, націлених на отримання максимальних прибутків за умови мінімальних витрат на виробництво. Використання сучасних методів оптимізації діяльності підприємств у аграрному секторі економіки практично неможливе без застосування економіко-математичних, аналітичних, імітаційних й інших моделей оптимізації та прийняття управлінських рішень.

Побудова економіко-математичних моделей – складний процес, що вимагає від майбутнього фахівця-аграрія змістовних знань економічної теорії і предмету дослідження, володіння математичним апаратом і програмними засобами як інструментарієм для розв'язування задач прикладного змісту, володіння інформаційно-комунікаційними технологіями.

Застосування економіко-математичного моделювання виробничо-фінансових процесів у сільському господарстві досліджували науковці: Р. Белман, В. Вітлінський, Г. Іноземцев, В. Козирський, Л. Забуранна, Н. Попрозман, Н. Клименко, О. Попрозман, С. Забуранний, І. Поспєлова, Д. Форестер, Дж. Франс, Дж. Х. М. Торнли, Г. Чабан та ін.

Оптимальність – властивість, що забезпечує найбільшу відповідність даному завданню або умовам. Оптимальний – найкращий із можливих варіантів, найвідповідніший заданому завданню або умовам. Оптимізація – процес надання найвигідніших характеристик і співвідношень [4].

Таблиця 1.

Площі ділянок, площі культур, врожайність культур на ділянці

Площа культур, сотень га	Площа ділянок, сотень га	b_1	b_2	b_3	b_4
	S-ділянок / S-культур	6	4	2	7
a_1	8	21	30	29	25
a_2	3	16	28	26	20
a_3	7	18	29	25	21

Завданням роботи є розрахунок оптимального розміщення ділянок сільськогосподарських культур засобами MS EXCEL із використанням математичної моделі транспортної задачі (ТЗ).

У таблиці (табл. 1) представлена умова наступної задачі: у господарстві є чотири земельні ділянки відведені під посів трьох видів зернових культур; відомі показники врожайності культур на кожній із ділянок. Необхідно визначити план посіву вказаних культур, що забезпечить максимальний валовий збір зерна.

Використаємо загальноприйняті позначення: a_i – площа i-ї ділянки (у сотнях га (ст. га)), b_j – площа, відведена під j-ту культуру (ст. га), c_{ij} – урожайність i-ої культури на j-ій ділянці ($i=1,2,3$; $j=1,2,3,4$) (центнерів із сотні гектар (ц/ст. га)), x_{ij} – площа (ст. га), запланована під посів i-ої культури на j-ій ділянці ($i=1,2,3$; $j=1,2,3,4$).

Згідно цих позначень, валовий збір зерна (у ст. га) виражає цільова функція, що має наступний вид [2, с. 42-44]:

$$F = \sum_{i=1}^{m} \sum_{j=1}^{n} c_{ij} x_{ij} . \quad (1)$$

При цьому, за умовою задачі, відносно невідомих $x_{ij} \geq 0$, $i = 1,...,m$, $j = 1,...,n$ мають виконуватися такі обмеження:

$$\sum_{i=1}^{m} x_{ij} = b_j , \ j = 1,...,n , \quad (2)$$

$$\sum_{j=1}^{n} x_{ij} = a_i , \ i = 1,...,m . \quad (3)$$

Співвідношення (1)-(3), що є відомою математичною моделлю ТЗ, у розгорнутому вигляді мають наступний вид, відповідно:

$$\begin{gathered} 21x_{11} + 30x_{12} + 29x_{13} + 25x_{14} + 16x_{21} + 28x_{22} + 26x_{23} + 20x_{24} + \\ + 18x_{31} + 29x_{32} + 25x_{33} + 21x_{34} \to \max\left(x_{11}, x_{12}, ..., x_{34}\right); \end{gathered} \quad (4)$$

$$\begin{cases} x_{11} + x_{12} + x_{13} + x_{14} = 8, \\ x_{21} + x_{22} + x_{23} + x_{24} = 3, \\ x_{31} + x_{32} + x_{33} + x_{34} = 7, \\ x_{11} + x_{21} + x_{31} = 6, \\ x_{12} + x_{22} + x_{32} = 4, \\ x_{13} + x_{23} + x_{33} = 2, \\ x_{14} + x_{24} + x_{34} = 7, \\ x_{11} \geq 0, \ x_{12} \geq 0, \ ..., \ x_{34} \geq 0. \end{cases} \quad (5)$$

Вираз (4) – цільова функція – виражає валовий збір зерна (ст. ц). Ліві частини перших трьох обмежень у (5) – посівні площі відповідних культур; ліві частини наступних чотирьох обмежень (5) – посівні площі по окремих ділянках. Останні дванадцять обмежень (5) відображають той факт, що площі земельних ділянок можуть бути лише невід'ємними.

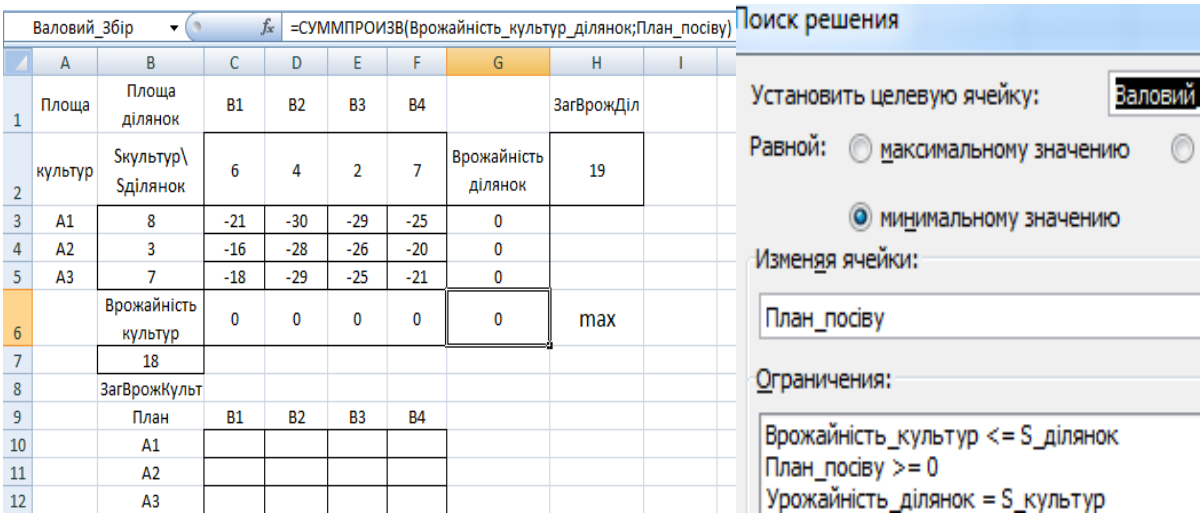
За умовою задачі загальна площа ділянок $\sum_{j=1}^{n} b_j$ не дорівнює загальній площі культур $\sum_{i=1}^{m} a_i$. Отже, дана ТЗ є відкритою.

Класична математична постановка ТЗ має наступне формулювання: скласти оптимальний план перевезення деякого однорідного вантажу з пунктів відправлення $A_1, A_2, ..., A_m$ до пунктів призначення $B_1, B_2, ..., B_n$ так, щоб загальна вартість перевезень була мінімальною [1, с. 39]. Щоб звести нашу задачу до такого формулювання, перейдемо від задачі на максимум до еквівалентної задачі на мінімум. Для цього помножимо на (–1) цільову функцію (4). При цьому обмеження (5) зберігаються. У результаті одержимо наступний вираз для оптимізації:

$$-21x_{11} - 30x_{12} - 29x_{13} - 25x_{14} - 16x_{21} - 28x_{22} - 26x_{23} - 20x_{24} -$$

$$-18x_{31} - 29x_{32} - 25x_{33} - 21x_{34} \to \min\left(x_{11}, x_{12}, ..., x_{34}\right) \qquad (6)$$

Для відшукання розв'язку одержаної задачі скористаємося алгоритмом пошуку розв'язку ТЗ відкритого типу за допомогою надбудов MS EXCEL [1, с. 43-45].

а) б)

Рис. 1. Робочий аркуш MS EXCEL перед запуском надбудови «Поиск решения» (а); фрагмент діалогового вікна «Поиск решения» (б)

Робочий аркуш MS EXCEL для розв'язування ТЗ відкритого типу має наступну структуру: 1) числові дані, що відповідають умові задачі розміщені у комірках, окреслених рамками (рис. 1, а); 2) імена діапазонів комірок, що обрамлені лініями: B3:B5 – «Площі_культур» – площі кожного з трьох видів зернових культур; G3: G5 – «Врожайність_ділянок» – сумарні врожайності кожної ділянки; C2: F2 – «Площі_ділянок» – наявні площі земельних ділянок; C6: F6 – «Врожайність_культур» – сумарні врожайності кожного виду зернових культур; C3: F5 – «Врожайність_культур_ділянок» – врожайності культур на кожній із ділянок; C10: F12 – «План» – оптимальний план посіву кожного із трьох видів зернових культур на кожній земельній ділянці; B7 – «ЗагВрожКульт» – загальна врожайність культур; H2 – «ЗагВрожДіл» – загальна врожайність ділянок; G6 – «Валовий_збір» – валовий збір зернових культур, що відповідає цільовій функції ТЗ (6) (рис. 1, а; 2); 3) розрахункові формули розміщені у відповідних комірках (рис. 2); 4) за умовою $\sum_{j=1}^{n} b_j \neq \sum_{i=1}^{m} a_i$, що відповідає відкритому типу ТЗ, для якого введено обмеження у діалоговому вікні «Поиск решения» (рис. 1, б); 5) результати обчислень площ посіву кожної культури, на окремих ділянках щоб валовий збір зерна був мінімальним (рис. 3) [3, с. 30-41].

1	Площа	Площа ділянок	B1	B2	B3	B4		ЗагВрожДіл
2	культур	Sкультур\ Sділянок	6	4	2	7	Врожайність ділянок	=СУММ(S_ділянок)
3	A1	8	-21	-30	-29	-25	=СУММ(C10:F10)	
4	A2	3	-16	-28	-26	-20	=СУММ(C11:F11)	
5	A3	7	-18	-29	-25	-21	=СУММ(C12:F12)	
6		Врожайність культур	=СУММ(C10:C12)	=СУММ(D10:D12)	=СУММ(E10:E12)	=СУММ(F10:F12)	=СУММПРОИЗВ(Врожайність_культур_ділянок;План_посіву)	max
7		=СУММ(S_культур)						

Рис. 2. Формули робочого аркуша

Результатом розв'язування задачі є мінімальний валовий збір зернових культур. Врахувавши, що з метою спрощення міркувань для розв'язування ТЗ відкритого типу на відшукання мінімуму цільової функції [1, с. 43-45] було введено еквівалентну функцію (6) приходимо до висновку, що максимальний валовий збір із чотирьох ділянок трьох видів зернових культур становить 435 ц/сот. га.

Валовий_Збір | =СУММПРОИЗВ(Врожайність_культур_ділянок;План_посіву)

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	Площа	Площа ділянок	B1	B2	B3	B4		ЗагВрожДіл
2	культур	Sкультур\ Sділянок	6	4	2	7	Врожайність ділянок	19
3	A1	8	-21	-30	-29	-25	8	
4	A2	3	-16	-28	-26	-20	3	
5	A3	7	-18	-29	-25	-21	7	
6		Врожайність культур	5	4	2	7	-435	max
7		18						
8		ЗагВрожКульт						
9		План	B1	B2	B3	B4		
10		A1	1	0	0	7		
11		A2	0	1	2	0		
12		A3	4	3	0	0		

Рис. 3. Результати обчислень надбудови «Поиск решения»

Згідно виконаного розрахунку, оптимальний план посіву зернових культур буде таким: доцільно 1 га першого виду культур висіяти на I-ій ділянці і 7 га на IV-ій; другого виду культур посіяти 1 га на II-ій ділянці і 2 га на третій; третього виду – 4 га на I-ій ділянці, 3 га на II-ій ділянці. Таким чином, згідно умови задачі план посіву трьох видів культур виконано повністю, а щодо площ посіву, то 1 га I-ої ділянки залишився не використаним під посів зернових, що не суперечить умові задачі.

На практиці для розв'язування прикладних задач рідко використовують класичний алгоритм ТЗ, оскільки її економіко-математичну модель складно застосовувати без додаткових міркувань і обмежено, зокрема: 1) розподіл здійснюється між об'єктами як неоднорідних товарів, так і різними видами транспортних засобів, урахування чого вимагає формулювання додаткових умов, що ускладнює алгоритм розв'язування ТЗ; 2) допускається, що витрати на транспортування (виробництво, розподіл продукції й ін.) лінійно залежать від обсягів перевезень, тоді як подібні зв'язки, як правило, є нелінійними або

стохастичними; 3) умови додаткових обмежень можуть полягати, наприклад у врахуванні тривалості виконання заданих обсягів робіт (перевезення сировини або продукції, що має обмежений термін придатності); оптимізація тривалості і ресурсів на проведення військових операцій тощо). Урахування зазначених додаткових обмежень (1-3), що є складовими умов і вимог задач прикладного змісту розв'язування яких доцільно здійснювати згідно алгоритму ТЗ засобами інформаційно-комунікаційних технологій є перспективою подальших досліджень.

Відшукання оптимальних планів виробництва, продажу, закупівель, перевезень, агрегатного планування, управління запасами й проектами, організація роботи й оцінка ефективності систем масового обслуговування, розподіл сільськогосподарських культур на земельних ділянках із різною врожайністю – це далеко не повний перелік застосування алгоритму ТЗ. А використання, наприклад, засобів MS EXCEL, дозволяє застосовувати готові алгоритми й розроблені класичні математичні моделі до вирішення виробничих задач, аналізу результатів господарської діяльності, прогнозування й прийняття управлінських рішень. Фахівець-аграрій має знати як класичну економіко-математичну модель адаптувати до розв'язування задач прикладного змісту, як перекласти виробничу проблему на мову математики і комп'ютерної техніки, як визначити вхідні й вихідні параметри, вміти аналізувати й приймати рішення.

Список використаних джерел

1. Зюков М. Є. Оптимізація засобами EXCEL : [навч. посіб. для студ. економ., інженер. та технолог. спец.] / М. Є. Зюков, Л. О. Флегантов. – Полтава : РВВ ПДАА, 2002. – 64 с.

2. Колчин А. Д. Математическое программирование : [методические указания] / А. Д. Колчин, Г. И. Новиков. – М. : Редакционно-издательский отдел Всесоюзного сельскохозяйственного института заочного образования, 1984. – 52 с.

3. Шадрина Н. И. Решение задач оптимизации в Microsoft Excel 2010 : учеб. пособие / Н. И. Шадрина, Н. Д. Берман ; [науч. ред. Э. М. Вихтенко]. – Хабаровск : Изд-во Тихоокеан. гос. ун-та, 2016. – 101 с.

4. Оптимальність – Вікіпедія [Електронний ресурс] // Оптимальність. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/ (дата звернення 02.02.2018 р.). – Назва з екрана.

Стегній Тетяна Миколаївна
викладач першої категорії технологічних дисциплін, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії,
tanuta82@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Головною метою викладання будь-якої дисципліни є доступна подача матеріалу й, відповідно, максимальний ступінь його засвоєння студентами, і як

наслідок - підготовка кваліфікованих працівників, конкурентоспроможних на ринку праці, компетентних, відповідальних, творчих та мобільних, що вільно володіють своєї професією, здатних працювати як в умовах достатньо стабільних, так і в змінних умовах стосовно економіки та виробництва.

Відомо, що більшість людей запам'ятовує 5% почутого й 20% побаченого. Одночасне використання аудіо - і відеоінформації підвищує засвоєння до 40-50%. Тому застосування комп'ютерної техніки, іншої мультимедійной техніки є відмінною допомогою. Застосування мультимедіа в сфері освіти у країні вже йде досить успішно й має такі напрямки, як: відеоенциклопедії; тренажери; електронні лекторії; тестування знань; моделювання ситуації тих або інших виробничих умов та інші форми.

Як показує практика, традиційна система підготовки фахівців не забезпечує виконання вищевказаних вимог через властиві їй інформаційно-репродуктивних методів навчання, які довгий час домінували. В сучасних умовах такі методи навчання, хоча і мають право на існування, проте не відповідають зміненим вимогам до якості підготовки сучасних фахівців.

Використання інформаційно-комп'ютерних технологій в освітньому процесі має ряд переваг: розширюються можливості надання навчальної інформації; застосування кольору, графіки, звуку дозволяють відтворити реальну обстановку діяльності; підвищують мотивацію студентів до навчання; залучають студентів в освітній процес, сприяючи розкриттю їх здібностей, активізації розумової діяльності; дозволяють якісно змінювати контроль діяльності студентів.

Основними функціями заняття з використанням технологій мультимедіа є: пізнавальна (навчальна), розвиваюча, виховна й організуюча. Пізнавальна функція виражається в оволодінні студентами основами наукових знань, визначенні найбільш ефективних способів розв'язання проблемних завдань. Розвиваюча функція орієнтована не на пам'ять, а на мислення, тобто на вміння логічно мислити, міркувати, науково мислити. Виховна функція може бути реалізована тільки в тому випадку, якщо крім передачі студентам фактичних знань у конкретній професійній області надається їм загальнонаукова й гуманітарна інформація. Організуюча функція припускає керування самостійною роботою студентів як на занятті, так і при самопідготовці.

Спеціальні дисципліни є базою для одержання професійних навичок, тому в мене, як викладача спеціальних дисциплін, одним з основних завдань є формування у студентів стійкого інтересу до обраної професії, інтересу до дисциплін, які пояснюють різні явища не тільки в практичній діяльності, але й реальному житті.

Викладання спеціальних дисциплін має свої особливості. На заняттях з дисциплін «Технологія в галузях тваринництва», «Основи ветеринарії і зоогігієни сільськогосподарських тварин» я використовую різноманітні мультимедійні ресурси: електронні підручники; медіауроки з використанням презентацій, виконаних в Power Point, і флеш-анімацій.

Використання інформаційних технологій і технологій мультимедіа в освіті здатне сильно змінити існуючу систему навчання. Недостатність ілюстративного матеріалу та й у цілому навчальних посібників українською мовою з спеціальних дисциплін у технікумі вирішується шляхом використання мультимедійного устаткування. Організація навчального процесу може стати більш прогресивною в тому розумінні, що будуть широко застосовуватися аналітичні, практичні й експериментальні принципи навчання, які дозволять орієнтувати весь процес навчання кожного окремого студента або учня.

При вивченні спеціальних дисциплін ефективно використовувати слайди, схеми, оцифровані фільми. Слід зазначити, що анімація найчастіше більш ефективна, ніж просто навчальні фільми, оскільки дозволяє розглянути ті або інші процеси, явища зсередини, послідовно в такий спосіб розкриваючи сутність питання або процесу.

До безсумнівних плюсів мультимедіа - ресурсів належать можливість показу навчальних фільмів, чергування в певній послідовності їх фрагментів з іншими видами навчальної діяльності. У таких фільмах педагог показує різноманітні тематичні моменти. При цьому вивчається: технологічний процес, устаткування, техніка безпеки, а потім проводиться контроль знань у вигляді тестів, фронтальних опитувань, кросвордів.

Для якісного проведення занять із спецдисциплін використовуються графічні схеми, діаграми та ін.

Особливості застосування матеріалів: під час теоретичних занять як ілюстрації; під час проведення лабораторно-практичних занять для відтворення теоретичного матеріалу; при усному і письмовому опитуванні.

Умови ефективної візуалізації на занятті: чіткий акцент та виділення основного при показі; обов'язкове раціональне поєднання демонстрації й коментарів; коментарі відкривають, супроводжують і підбивають підсумок демонстрації; детальне продумування пояснень для узагальнення засвоєної навчальної інформації; систематичність застосування наочних засобів у вигляді презентації сприяє формуванню умінь у студентів роботи з ними;

залучати студентів до знаходження інформації в, постановка перед ними проблемних завдань наочного характеру.

Критерії відбору змісту можна звести до таких положень:

– використовуваний матеріал повинен відповідати тематичному плану;

– використовуваний матеріал повинен бути адаптований під студентів;

– матеріал, що відбирається, повинен включати різні види наочності.

Існують спеціальні вимоги – вимоги до змісту, структури й технічного виконання презентації: достатній обсяг матеріалу, актуальність, новизна й оригінальність; практична змістовність, системність, цілісність.

Підвищується й якість наочності, і її змістовне наповнення. З'являється можливість для концентрації великих обсягів навчального матеріалу з різних джерел, представлених у різних формах, оптимально обраних і скомпонованих викладачем залежно від потреб студентів та особливостей програми.

Безумовно, використання такої наочності робить процес пізнання більш живим і цікавим, підвищує мотивацію навчання, сприяє активізації розумової діяльності студентів. Стимуляція пізнавальних інтересів у студентів викликається новизною наочних засобів навчання

Використання інформаційних комп'ютерних технологій при викладанні спеціальних дисциплін значно підсилює у студентів інтерес до навчання, підвищує якість засвоєння навчального матеріалу, активізує розумову й пізнавальну діяльність, актуалізує зорову й логічну пам'ять і в цілому дозволяє одержати фахівців, здатних до розв'язання професійних завдань із використанням професійних знань, умінь, навичок у стандартних і нестандартних ситуаціях.

Тому необхідно використовувати різні методи індивідуального навчання, які дозволили б кожному з них стати активним учасником процесу навчання й критично підходити до матеріалу, що вивчається.

Список використаних джерел

1. Акімова Н. С. Діалог як метод інтерактивної взаємодії викладача та студентів у процесі навчання / Н. С. Акімова, О. О. Безпалова // VIII Всеукр. наук.-метод. конф., 23 вересня 2010 р. - Х. : ХДУХТ, 2010. – 12с.

2. Булгакова Н. В.,. Кравець Н. О ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ХІРУРГІЧНОГО ЦИКЛУ

3. Левочко М. Т. Професійна підготовка майбутніх фахівців економічної галузі: теорія, методика, організація : монографія / М. Т. Левочко. - К. : ДП "Інформ. аналіт. агентство", 2009. – 25-29 с.

4. Лещук Ю., Лукашевич І.М. Формування методики і технології викладання спеціальних дисциплін в професійних коледжах (http://oldconf.neasmo.org.ua/).

5. Островська Н. Д. Особистісно-орієнтований навчально-виховний процес як умова підвищення якості знань з гуманітарних дисциплін // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки. - К.-Запоріжжя, 2005. - Вип. 34. - С. 34.

Чхало Оксана Миколаївна,
викладач, Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, ochkhalo@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ДИСЦИПЛІНИ «АНАЛІТИЧНА ХІМІЯ»

Нині політика України у фармацевтичній сфері зорієнтована на максимально можливе врахування соціальних пріоритетів у забезпеченні населення лікарськими засобами, розвиток доступної та ефективної фармакотерапії і профілактики здоров'я населення. Зазначене визначає пріоритети професійної підготовки майбутніх магістрів фармації, адже важливо

зважати на запити суспільства, реалії розвитку сучасної вищої медичної освіти України.

Аналіз інформаційних джерел свідчить, що дидактичні аспекти навчання аналітичної хімії майбутніх фахівців фармацевтичного сектора галузі охорони здоров'я України з використанням інформаційних технологій досліджувалися й використовувалися недостатньо. Тому ставимо перед собою завдання визначити дидактичні підходи до вивчення майбутніми магістрами фармації курсу аналітичної хімії як основи набуття ними професійних компетентностей в освітньому процесі сучасного вищого фармацевтичного навчального закладу. Крім того сучасна система вищої освіти має бути спрямована на формування в студентів умінь та навичок працювати з інформацією, що є запорукою формування в них високого рівня сучасних ключових компетентностей – цифрової і основ наук.

На виконання рішення Вченої ради Національного медичного університету імені О. О. Богомольця та з метою підвищення якості проведення лекційних занять наказом №14 від 17.01.2018 року затверджено основні вимоги до підготовчого етапу, структури лекції, презентації лекції та навичок лектора.

Таким чином, з весняно-літнього семестру 2017 – 2018 навчального року на кафедрі медичної та загальної хімії запроваджено читання лекцій з усіх дисциплін, зокрема з дисципліни «Аналітична хімія», у форматі 45 хвилин. З огляду на це, лекція перестає бути односторонньою трансляцією знань, а конспект – записаним під диктовку лектора скороченим варіантом підручника. Основне навантаження переноситься на підготовчу роботу студента, а отже й викладача. Для ефективного застосування системи, що запроваджується, викладач має до лекції надати студентові можливість ознайомитися з навчальним матеріалом, більше того – мотивувати його до цього. Наступним кроком підготовчого етапу лекції, на нашу думку, є планування інтерактивної взаємодії зі слухачами у вигляді відкритих запитань або запитань множинного вибору, в тому числі із застосуванням технічних засобів для голосування.

Разом з цим, залишається важливою й безпосередньо лекційна фаза, презентації лекцій структуруються традиційно – від актуалізації опорних знань, через структуроване подання навчального матеріалу, до систематизації й узагальнення. Але обов’язково додається формулювання ближчих навчальних цілей, подання відбувається з обов’язковим поетапним закріпленням – оскільки студенти вже мають бути ознайомлені з матеріалом, це не викликає надмірного часу. Слайди не перенавантажені оздобленням та великою кількістю тексту, контент презентації викладено короткими простими фразами з використанням кеглю не менше 24 на білому або синьому фоні чорним або білим текстом відповідно. Перевага при наданні інформації надається представленням рівнянь реакцій, схем або графіків.

Під час лекції з аналітичної хімії лектори не використовують паперові носії, не читають інформацію зі слайдів, а фокусують увагу на аудиторії, акцентують на тих знаннях і завданнях, які вирішують основні завдання вивчення дисципліни «Аналітична хімія», а саме:

- формування у студентів знань і умінь, практичних навичок з аналітичної хімії, яка є загальнотеоретичною, базовою дисципліною в системі підготовки магістра фармації;
- підготовка студентів для оволодіння спеціальною фармацевтичною дисципліною – фармацевтичною хімією, а також отримання основних хімічних знань, необхідних для розуміння і засвоєння ряду медико-біологічних, хімічних дисциплін, що вивчаються на фармацевтичному факультеті.

Новим у проведенні сучасної лекції є те, що студенти мають змогу відповісти на тестові запитання з оцінюванням правильності та статистики розподілу варіантів відповіді, що відразу виводяться на екран презентації, що надає миттєвий зворотний зв'язок від студента до викладача. Аналіз відповідей показує, наскільки правильно студент засвоїв матеріал. Тому використання інтерактивної системи опитування під час лекції сприяє мотивації активної участі студента в аудиторній роботі.

Обов'язковим компонентом нової лекції є анонімне опитування студентів, що також забезпечує зворотний зв'язок. У анкеті студент оцінює якості самого лектора, презентацію та надає пропозиції по покращенню лекції. Аналіз відповідей показав, що більшість студентів позитивно сприйняли новий формат лекції, особливо відзначили інтерактивність лекцій, доступність матеріалу, адже кожний пункт лекції був проілюстрований на прикладі тесту, що дозволяє студентам не лише закріпити знання, набуті під час лекції, а й розвинути вміння й навички аналізувати і узагальнювати навчальний матеріал, робити висновки.

Єрмак Інга Олександрівна,
викладач кафедри рисунка та живопису, Київський Національний університет технології та дизайну

ВПРОВАДЖЕННЯ ІКТ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ХУДОЖНЬОГО СПРЯМУВАННЯ

Основним пріоритетним стратегічним напрямком розвитку України є освіта. Звісно за останні роки багато зроблено в освітянський сфері – розроблено державні стандарти, прийнято і успішно впроваджено Болонську систему, впроваджуються останні тенденції , шо обговорюються на світових форумах і конференціях такі як гуманізація та гуманітаризація, синергетичні та компетентнісні підходи, розробляться й активно використовуються мультимедійні технології.

Упровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес регулюється документами: Законом України "Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки", Законом України "Про освіту", законом України "Про загальну середню освіту", Указом Президента України "Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку в Україні" тощо.

Але всі ці процеси йдуть не так швидко через недостатню фінансованість. У сучасному відкритому інформаційному світі знання швидко передаються, зручно систематизуються і не менш швидко застарівають. На сучасному етапі застосування інформаційних технологій у всіх галузях потребує модернізації та більш активного впровадження в освітній простір.

Основна ж стратегія на найближчі роки для вітчизняної освіти – аналіз використання ІКТ в освітньому процесі зарубіжних країн, розробка та опис методик, самих мультимедійних технологій, що можуть бути застосовані для навчання, сучасних технічних засобів і новітніх технологій, таких як комп'ютер, цифровий фотоапарат, або вмонтована фотокамера у мобільний телефон, інші засоби мультимедія – використання трансляції відео уроків, мультимедійного унаочнення; використання інтернет технологій для наочних прикладів, посилань на допоміжні ресурси для самостійної роботи, а також підготовка самого педагогічного складу, що має необхідні знання і навички використання ІКТ.

За останні десятиліття сфера художнього спрямування досягла певних висот, що подекуди може зрівнюватися з світовим рівнем. Україна завжди мала талановитих художників, творчих особистостей, а зараз і професіоналів різних галузей дизайну. Освітні програми вітчизняних вишів намагаються відповідати світовим тенденціям в усьому, окрім достатнього використання ІКТ. Хоча вже багато десятиліть в Україні існує професійний промисловий дизайн, освітня сфера в цій галузі помітно відстає, саме через матеріально-технічну базу.

Поки що поодиноке використання комп'ютерних графічних редакторів безпосередньо при виконанні практичних занять, використання програм для мобільних гаджетів, а саме для консультування проміжних етапів створення візуальної частини практичних завдань. Тобто процес навчання значною мірою відірваний від реального життя.

У сучасному світі для художників та дизайнерів недостатньо, та навіть неможливо мати тільки базові, деякою мірою архаїчні теоретичні знання. Іноді їх практичне застосування не є можливим для використання в професіях сфери дизайну. Світ постійно розвивається, технології в Україні хоч і трохи відстають від світових, але цей проміжок скорочується. Для того, щоб навчити всьому необхідному для подальшої успішної роботи та самореалізації у творчих професіях, просто необхідно впроваджувати в процес навчання нові (відносно) комп'ютерні технології. Якщо впроваджувати в освітній процес ІКТ, то значно полегшується і спрощується засвоєння теорії та використання її в процесі виконання практичних завдань.

На сьогоднішній день у ВНЗ, що мають художнє спрямування, в програмах зазначена незначна кількість годин на вивчення комп'ютерних графічних редакторів, програм для створення та обробки зображень, верстки. У деяких ВНЗ взагалі не передбачено навчальною програмою вивчення комп'ютерних засобів створення об'єктів дизайну. На момент отримання диплому студенти мають дуже низький рівень знань, пов'язаних з ІКТ, що призводить до не дуже успішного працевлаштування. А відтак унеможливлює розвиток не тільки

особистої творчості, а й зменшую розвиток галузей дизайну, та в цілому творчого потенціалу країни.

Якщо впроваджувати в освітній процес всі ті ресурси, що використовують у професіях, пов’язаних з художньою діяльністю, студентам буде не тільки цікавіше навчатися, не тільки покращиться засвоєння теорії, а й полегшиться сам процес навчання. Вивчення комп’ютерних графічних редакторів не як окремий предмет, а як засіб виконання навчальних завдань, надає можливість створити реальний об'єкт промислового дизайну. Наприклад завдання створення етикетки для будь якого продукту можливе у вигляді картинки, що може накладатися на готові форми упаковки. Цю ж саме упаковку, її розкрій, форму, матеріал тощо студент має змогу розробити самостійно. Засвоєння інформації, пов’язаною з друком продукції на професійних машинах, плоттерах, тощо, фізично неможливо, або занадто складно здійснювати в рамках аудиторної системи, а завдяки використанню відеоматеріалів, Інтернет ресурсів, це стає можливим і значно скорочує час викладача на організацію процесу навчання та підготовки курсу спецдисциплін. Також студенти легко можуть увійти в майбутню професію вже з необхідними знаннями та вже набутими компетенціями; виявити та застосувати свої особисті здібності, що дасть можливість легко найти роботу, що подобається. А відтак будуть розвиватися промислові галузі дизайну, творчій рух країни, та економічний стан в цілому.

Садовий Микола Ілліч
доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності, професор кафедри фізики та методики її викладання, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка,
smikdpu@i.ua

Суховірська Людмила Павлівна
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри медичної фізики та інформаційних технологій № 2, Донецький національний медичний університет,
suhovirskaya2011@gmail.com

Трифонова Олена Михайлівна
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізики та методики її викладання, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, olenatrifonova82@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ

Тенденції розвитку освітньої галузі на сучасному етапі становлення України визначаються принципами інтеграції в європейський та світовий освітній простір. Інтеграційний процес полягає в адаптації освітніх європейських норм і стандартів до української реальності. Структурні перетворення національної системи вищої освіти спрямовані на забезпечення мобільності, працевлаштування та конкурентоспроможності фахівців з вищою освітою. Доступність і якість навчання стають необхідною нормою сучасної вищої школи.

На сучасному рівні розвитку науки [4] фізика посідає одне з провідних місць у галузях знань, як основа науково-технічного прогресу.

Разом з тим освітній процес з фізики є складною системою, що містить велику кількість компонентів. У зв'язку з цим постала проблема відшукання інноваційних підходів до організації освітнього процесу з фізики та створення відповідного освітнього середовища. Окресленими проблемами у своїх наукових пошуках займалися багато науковців, серед яких П.С. Атаманчук, Ю.П. Бендес, В.П. Вовкотруб, Н.В. Кононец, О.В. Ліскович, О.І. Ляшенко, М.Т. Мартинюк, О.С. Мартинюк, Н.В. Подопригора, В.Ф. Савченко, В.Д. Шарко, М.І Шут та ін.

Проведені нами дослідження [7; 8] показали визначальну роль ресурсного підходу в удосконаленні освітнього процесу.

Ресурсний підхід у навчанні фізики є складною системою, яка розглядається як сукупність взаємозв'язаних елементів, що має вихід (ціль), вхід (ресурси), зв'язок з зовнішнім середовищем, зворотний зв'язок. У такому випадку системний підхід є формою накладання теорії пізнання і діалектики з дослідженням процесів формування методики навчання фізики (МНФ) [5; 9] на основі ресурсного підходу. Реалізуються вимоги загальної теорії систем, згідно з якою кожен об'єкт у процесі його дослідження повинен розглядатися як велика і складна система і, водночас, як елемент більшої системи [6].

Проведений нами структурно-логічний аналіз дав змогу виявити, що реалізація ресурсного підходу в освітньому процесі передбачає виконання таких завдань:

– системно-елементне виявлення складових системи – ресурсного підходу в навчанні фізики. Його елементами є ресурси; внутрішні та зовнішні ресурси особистості; психологічні і педагогічні фактори; матеріально-технічне забезпечення навчання; науково-методичне забезпечення; зміни в змісті навчання та виховання; соціум; рівень і характер керування освітнім процесом;

–з'ясування умов підсистем, якими є внутрішні та зовнішні ресурси формування предметної компетентності з фізики, внутрішніх зв'язків і залежностей між елементами;

–окреслення системно-функціонального діапозону, де виявляються цілі та функції МНФ на основі ресурсного підходу;

–ретельне виявлення ресурсів, потрібних для функціонування МНФ на основі ресурсного підходу;

–визначення сукупності якісних властивостей системи ресурсного підходу до навчання фізики в закладах освіти та його підсистем, що забезпечують їх цілісність і особливість;

–виявлення зовнішніх зв'язків систем: ресурси; внутрішні ресурси; зовнішні ресурси та створення ресурсно-орієнтованого освітнього середовища (РООС) щодо навчання фізики в закладах освіти;

–з'ясування педагогічних умов, які вплинули на формування МНФ на основі ресурсного підходу, сучасний стан її розробки та перспективи розвитку.

У навчальних програмах з фізики подається комбінація знань та умінь, специфічних для конкретних предметів – предметні компетенції. Згідно з теорією поетапного формування дій П.Я. Гальперіна [1], універсальність компетентностей студентів може забезпечити ІІІ тип орієнтувальної основи діяльності, за яким суб'єкти навчання отримують уявлення про сам принцип (спосіб) знаходження орієнтирів, про основні правила побудови оптимальної методики і послідовності виконання операцій під час засвоєння цілої групи дій. На нашу думку, саме такий тип орієнтувальної основи діяльності найбільш придатний для формування знань та умінь студентів, оскільки він сприяє формуванню узагальнених умінь і навичок у навчанні фізики, що стає у майбутньому основою формування фахової компетентності.

Для успішного формування в суб'єктів навчання уміння виконувати ту чи іншу дію, насамперед, самому викладачу необхідно володіти методикою аналізу

структури дій, чітко уявити, з яких елементів (операцій) вона складається (наприклад, які операції входять у діяльність спостереження, вимірювання, постановки дослідів). Виокремивши окремі елементи (кроки) в структурі дії, потрібно визначити найбільш доцільну їх послідовність і організувати структуру ресурсів, спрямованих на формування компетентності виконання цих дій.

За В.В. Давидовим, студент не повинен отримувати всі способи діяльності в готовому вигляді як шаблон: його внутрішні ресурси необхідно актуалізувати на самостійне формування таких дій, які сформують системи теоретичного мислення [2].

Узагальнення наукових досліджень психологів підводить нас до висновку, що в освітній діяльності виявляються зовнішні ресурси в формі структури навчального матеріалу, методів навчання, методичного забезпечення, матеріальної бази та внутрішні ресурси через структури діяльності, які базуються на актуалізації внутрішніх ресурсів. Це дозволяє виявляти та проектувати нові продуктивні види діяльності, що є резервом покращення якості знань студентів. Діяльність, перш ніж стати розумовою, узагальненою, спрощеною і усвідомленою, проходить через певні перехідні стани, етапи.

Кожен етап описується сукупністю змін основних властивостей (параметрів) дій, які характеризують поступове перетворення зовнішніх матеріальних ресурсів (з якими на початку і має справу суб'єкт навчання) у внутрішні через розумові дії.

До внутрішніх інтраперсональних змінних ми віднесли поняття: оптимізм, самоконтроль, самоповага, воля, здібності, знання, вміння, навички, інтереси, життєві цінності. Окремий блок займають стани: психологічний, фізичний та енергетичний. Ще до одного блоку належать *предметний інтелект*, а також *соціальний інтелект*, що забезпечує особистісні компетентності в міжособистісних відносинах, *емоційний інтелект*, який регулює емоційні реакції і здатність до визначення емоційних станів оточуючих, а також *креативність* – здатність до творчого вирішення завдань. Проявами психічних та фізичних ресурсів індивіда, які динамізують і регулюють процес життєдіяльності суб'єкта навчання, є інстинкти самозбереження, пізнання, лідерства, альтруїзму.

Мотиваційна основа дії приводить до стійкого інтересу до вивчення фізичних явищ, процесів. *Ціннісна основа* дії та її складові забезпечують усвідомлене виконання дій. *Операційна основа* ресурсів дає можливість суб'єкту засвоїти зміст практичних дій, а викладачу здійснити об'єктивний контроль за виконанням кожної операції. *Когнітивну та рефлексивну основи* становить мовна основа внутрішніх ресурсів, яка створює умови для перетворення зовнішньої мови в розумову сферу. Мовна основа ресурсів через зовнішню мову актуалізує розумову діяльність, яка потенціально автоматизується. Зовнішня мова ресурсів поступово розвиває внутрішню мову, за якої мовний процес зникає з свідомості. Внутрішня мова – мовленнєва діяльність, яка бере участь у процесах мислення та пам'яті, не призначена для безпосереднього спілкування з іншими людьми. Кінцевий результат – фізичний зміст дії.

Реалізація внутрішнього потенціального ресурсу суб'єктів у навчанні фізики надає можливість: 1)підвищити якість засвоєння студентами, насамперед, теоретичних знань з фізики на рівні усвідомлення, виявлення шляхів перетворення їх у безпосередню продуктивну силу; 2)забезпечити розвиток в суб'єктів компетентностей моделювання фізичних процесів, здатність висувати гіпотези і знаходити способи їх експериментальної перевірки, уміння виділяти і обробляти експериментальні результати, здатність до аналізу, синтезу, узагальнення, систематизації, висновків.

Освітній процес з фізики можна значно удосконалити за результатами аналізу наявного зовнішнього ресурсу. Складниками процесу є блок соціальних, виробничих, матеріальних, інформаційних, технологічних проблем та методичного забезпечення. Окремий вплив на формування зовнішніх освітніх ресурсів має соціальна підтримка, родина, друзі, викладач, соціальний статус, стимули тощо. З цих позицій, зовнішні освітні ресурси – це все те, що безпосередньо бере участь в навчальному процесі: педагоги, інформаційні ресурси (підручники, посібники, комп'ютерні програми, засоби навчання), педагогічні технології, матеріальні ресурси навчального закладу (наявність приміщень для навчання, забезпеченість комп'ютерами тощо). Те, наскільки ці ресурси відповідають сучасним вимогам, рівню технічного і технологічного розвитку суспільства, говорить про їх можливості впливати на якість навчального процесу, яка виявляється через внутрішні ресурси суб'єктів навчання та педагогів.

Зовнішні та внутрішні освітні ресурси можуть успішно функціонувати в певному освітньому середовищі, яке взаємодіє з ресурсами та потенціалом суб'єктів навчання. Ми розробили схему такого середовища – РООС навчання фізики в навчальному закладі (рис. 1). До такого середовища входять блоки: зовнішні ресурси, внутрішні ресурси, нормативно-правова сфера, психолого-педагогічні теорії та суб'єкти навчання – викладачі, батьки, студенти.

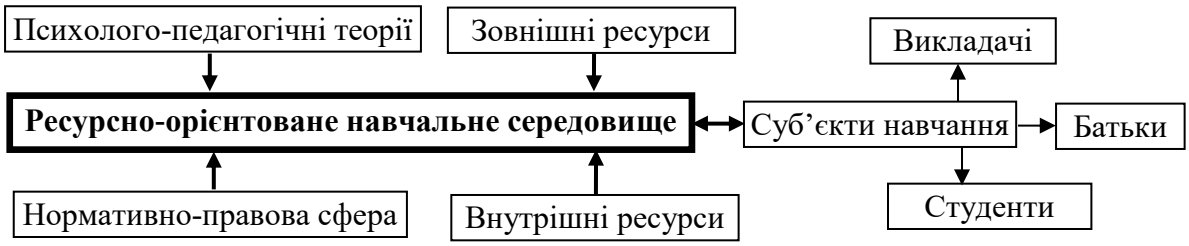

Рис.1. Схема ресурсно-орієнтованого освітнього середовища

Сформувати РООС можна з електронних бібліотек, медіатеки, сховища даних. Ефективність такого середовища в значній мірі залежить від його відкритості та зрозумілості. На думку В.Ю. Бикова, в побудові такого середовища провідне місце займають комп'ютерно орієнтовані засоби, на основі яких, передусім, будується інформаційно-комунікаційна платформа відкритої освіти.

Реалізація запропонованих нами теоретико-методичних засад дає можливість покращити інформаційно-ресурсне забезпечення МНФ в закладах вищої освіти, розширити можливості модельних засобів навчання і педагогічних технологій навчання, забезпечити основу формування фахової компетентності.

Список використаних джерел

1. ГальперинП.Я. Введение в психологию : учебн. пос. для вузов / П.Я.Гальперин. – М. : Университет, 2002. – 336 с.
2. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения / В.В. Давыдов. – М. : Педагогика, 1986. – 239 с.
3. Кононец Н.В. Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів : дис. д-ра пед. наук : 13.00.09 : захищена 15.02.17 / Кононец Наталія Василівна ; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2017. – 473 с.
4. Садовий М.І. Історія фізики з перших етапів становлення до початку XXI століття: [навч. посібн. для студ. ф.-м. фак. вищ. пед. навч. закл.] / М.І. Садовий, О.М. Трифонова. – Кіровоград: ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2013. – [2-ге вид. переробл. та доп.] – 436 с.
5. Садовий М.І. Вибрані питання загальної методики навчання фізики: [навч. посібн. для студ. ф.-м. фак. вищ. пед. навч. закл.] / М.І. Садовий, В.П. Вовкотруб, О.М. Трифонова – Кіровоград: ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2013. – 252 с.
6. Сергієнко В.П. Засоби і технології продукування навчальних інформаційних ресурсів / В.П. Сергієнко, М.П. Малежик, М.В. Закатнов // Науковий часопис Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Серія № 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. – 2010. – № 8 (15). – С. 29–35.
7. Суховірська Л.П. Експериментальне дослідження ефективності методики реалізації ресурсного підходу / Л.П. Суховірська // Наукові записки. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. – 2016. – Вип. 10, ч. 3. – С. 90–96. – (КДПУ ім. В. Винниченка).
8. Суховірська Л.П. Ресурсний підхід до методики навчання фізики в загальноосвітніх навчальних закладах : автореф. Дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Суховірська Л.П. ; ЦДПУ ім. В. Винниченка. – Кропивницький, 2017. – 20 с.
9. Хомутенко М.В. Комп'ютерне моделювання процесів в атомному ядрі / М.В. Хомутенко, М.І. Садовий, О.М. Трифонова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2015. – Т. 45, № 1. – С. 78–92. – Режим доступу: http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1191#.VPM03Cz4TGh

Крижанівська Наталія Леонідівна,
викладач вищої категорії, Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Мукачівський аграрний коледж», natamar0808@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН ТЕСТУВАННЯ В СИСТЕМІ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Потреби сучасного життя зумовлюють пошук нових форм організації навчально-виховного процесу. Сучасний світ динамічний, мобільний, тому

молода людина краще реагує, відгукується на нове в навчанні. З розвитком сучасних технологій, поширенням і доступністю Інтернет-зв'язку відкриваються унікальні можливості для освіти. Інтернет – це не лише невичерпна скарбниця освітньої інформації, а й джерело активної інтелектуальної діяльності сучасного студента, який має необмежені можливості для одержання знань, удосконалення умінь, навичок. Викладачеві, в свою чергу, надається можливість оптимізувати систему контролю, зокрема переводячи тестування в онлайновий режим. Отже, метою статті є визначення потужностей системи онлайн тестування й опис методики створення таких тестів в мережі Інтернет.

Використання хмарних технологій Інтернету є одним із інноваційних засобів вивчення дисциплін, який дозволяє стимулювати пізнавальний інтерес студентів і вивільнити чимало часу для творчої співпраці викладача та студента. Провідна педагогічна ідея застосування онлайн тестування полягає у формуванні інформаційно-комунікаційної компетентності студентів, покращення якості знань, формування інтересу до отримання нових знань та пошукової діяльності, інтенсифікації навчання за рахунок використання хмарного освітнього середовища, оскільки, покоління, що виросло на мобільних пристроях, новітніх інформаційних технологіях, вимагає динамічного навчального процесу.

Напрями реалізації ідеї: залучення студентів до самостійного опрацювання інформації, синтез матеріалу з виходом на самостійні узагальнення і висновки; розвиток критичного мислення; розвиток особистості студента та його адаптація у світовому інформаційному; формування інформаційної культури студентів, забезпечення їх інформаційних потреб. Працюючи з хмарними сервісами для організації роботи зі студентами, постає багато проблем мотиваційного, дидактичного, організаційного характеру. На перешкоді стає і без того висока завантаженість, і певний психологічний бар'єр у пізнанні всього нового. Важливо з'ясувати, як поєднати звичні форми і методи, роками напрацьовані прийоми з абсолютно новим форматом роботи у хмарному середовищі. У навчанні, особливо для виконання домашніх завдань, студенти вже добре адаптувалися до використання різних Інтернет-ресурсів. Молодь активно використовує пошук різноманітної інформації, різні форми готових домашніх завдань, обговорює навчальні проблеми у соціальних мережах. Тому чимало часу та зусиль забирає осмислення осмислення та дослідження шляхів застосування хмарного середовища у процесі навчання своєї дисципліни.

Адаптованість студентів до активного використання Інтернет з одного боку полегшує використання хмарного середовища з навчальною метою, а з іншого виявляється певною перешкодою. Особливо важко відволікати молодь від практично безцільного відвідування соціальних мереж. Приступаючи до впровадження у свою діяльність хмарного освітнього середовища, потрібно детально вивчити характеристики, можливості, сервіси та інші його властивості.

На сьогоднішній день онлайн тестування є одним з кращих способів перевірки знань. Основний принцип тестування полягає в використанні стандартизованих задач і питань, які мають певну шкалу значущості.

Тестування в Інтернеті є перспективним напрямом розвитку в освіті, адже технології не стоять на місці і постійно розвиваються та вдосконалюються. Технології розвиваються для зменшення використання людських ресурсів та забезпечення ефективного та надійного проведення тестування. За своєю сутністю тести та документи є «програмними» продуктами, тому їх досить легко передавати та отримувати через Інтернет. Це дає вже певні переваги, адже зникають проблеми щодо друку та зберігання тестів, інструкційних карт.

Інтернет-тестування вимагає високого контролю та відпрацювання. Складовими Інтернет-тестування є: технічні характеристики процесу, безпека, конфіденційність та справедливість. Безпека вимагає врахування ряду чинників: безпека тестів, ідентифікація користувачів, конфіденційність, справедливість. Тестування через глобальну мережу є досить зручним у користуванні, адже студент має можливість проходити оцінювання, не відриваючись від робочого місця або навчання. Така система є досить зручною для студентів, які поєднують навчання з роботою.

Використовуючи хмарний сервіс, є можливість відкривати та закривати завдання для того, щоб ніхто не мав до них доступу. Доступ можна відкрити після реєстрації або після введення певного коду. За допомогою тесту можна швидко та ефективно перевірити наявність знань студента, адже це займає менше часу та дає більш точні показники. В процесі використання хмарного навчального середовища для контролю знань студентів можна виділити наступні його переваги: Інтернет є ефективним засобом розповсюдження інформації та потужним засобом збирання інформації; тести складаються шляхом довільного вибору тестів із банку завдань; бази тестових завдань на сервері, то ж це зменшує можливість втручання в тестування сторонніх людей; по закінченню тесту студент має можливість бачити свої результати.

Серед проблеми Інтернет-тестування можна виділити: потреба в наявності необхідного обладнання; наявний рівень ідентифікації не виключає ситуації, коли студент передає свої дані іншій особі, неналежна форма контролю; доступ до різних джерел інформації під час проходження тесту.

Для того щоб навчитися створювати і застосовувати для своїх потреб онлайн-тести, зовсім не потрібно встановлювати на дорогий платний хостинг громіздкі системи або вивчати скриптові мови для створення веб-сторінок. Для цих цілей є спеціально створені проекти, які дозволяють створити «з ходу» повноцінний онлайн-тест перевірки знань студентів.

Існує велика кількість онлайн-систем для створення і проведення Інтернет-тестування. Зупинюсь на основних можливостях сервісу Online Test Pad. Даний сервіс використовую для підготовки до контрольної роботи, заліку, вікторин та практичних робіт. Можна створити окрему сторінку, на якій буде розміщений актуальний на даний момент тест або завдання і будь-який бажаючий, зайшовши на цю сторінку, може пройти даний тест.

Перш за все в даному освітньому модулі потрібно ввести список студентів. Для цього кожний студент повинен був надати адресу своєї електронної скриньки. А це в свою чергу вже зацікавило студентів. Наступним кроком стало

додавання комплексних завдань та тестів з дисципліни. Цей процес не зайняв багато часу оскільки з даної дисципліни вже були підготовленні мною лабораторно-практичні роботи та тестові завдання. Дану можливість освітнього модуля використовувала для підготовки студентів до виконання лабораторно-практичних робіт та здачі змістових модулів даної дисципліни. Після реєстрації студентів у системі кожен з них міг отримати доступ до завдань через свою електронну адресу та при необхідності змінити пароль доступу. Завдання студенти можуть виконувати незалежно від їх місця знаходження при умові доступу до комп'ютерної мережі Інтернет.

Заключним етапом використання освітнього сервісу є оцінка рівня знань студентів, підведення підсумків та статистичні дані виконання завдань, що в даному сервісі виконується автоматично. При тестуванні студенти бачать миттєво результат проходження завдань і при підготовці до занять можуть ще доопрацювати необхідний матеріал дисципліни. Для зрізового контролю знань даний сервіс можна використовувати на підсумковому занятті або виконання підсумкової роботи, відкривши доступ до завдань в день його проходження.

Загалом, впровадження хмарних освітніх навчальних середовищ, а саме онлайн тестування, значно підвищує ефективність навчання, надає студентам впевненість в своїх силах, дозволяє учасникам навчального процесу краще організовувати робочий час.

Список використаних джерел

1. Литвинова С. Г. (2014). Поняття та основні характеристики хмаро орієнтованого навчального середовища середньої школи. Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання. №2 (40). С. 26-41.

2. Шевчук П.Г. (2009). Особливості системи комп'ютерної підтримки навчання на сайті загальноосвітнього навчального закладу. Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання. №2(10). Взято з: http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/48.

3.http://inphormatika.ru/progs/kak_sozdat_test_v_servise_onlinetest_pad.html

Вишневецька Лариса Євгенівна

викладач математики, викладач-методист, Відокремлений структурний підрозділ «Ногайський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету», vishneveckaja.07@rambler.ru

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Основне завдання вищої освіти полягає у формуванні творчої особистості фахівця здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності. Посилення ролі самостійної роботи студентів означає принциповий перегляд організації освітнього процесу у ВНЗ, який має будуватися так, щоб розвивати вміння вчитися, формувати у студента здатності до саморозвитку, творчого

застосування отриманих знань, способів адаптації до професійної діяльності у сучасному світі.

Підвищення активності студентів при роботі в позааудиторний час пов'язаний з рядом труднощів. У першу чергу це неготовність до нього як більшості студентів, так і викладачів, причому і в професійному і в психологічному аспектах. Крім того, існуюче інформаційне забезпечення навчального процесу недостатньо для ефективної організації самостійної роботи.

Сучасні технології дозволяють не лише підвищити ефективність традиційних форм навчання, але й спрямовані на активізацію самостійної роботи студентів з вивчення дисципліни.

В останні роки все більшої популярності набувають так звані хмарні технології; інтелект карти, ментальні карти, карти знань (mind map) в хмарах. Карта знань - це логічно вибудувана структура знань навчальної дисципліни. Хмарні технології — це технологія, яка надає користувачам Інтернету доступ до комп'ютерних ресурсів сервера і використання програмного забезпечення як онлайн-сервіса, при цьому користувачеві не потрібно ніяких особливих знань про інфраструктуру «хмари» або навичок управління цією «хмарною» технологією. До переваг хмарних технологій слід віднести:

– відкритість освітнього середовища для користувачів;
– з'являється можливість використання відео і аудіо файлів прямо з Інтернету, без додаткового завантаження на комп'ютер;
– необмежений обсяг збереження даних;
– доступність з різних пристроїв і відсутня прив'язка до робочого місця;
– забезпечення захисту даних від втрат; та інше.

Найважливішою умовою ефективності самостійної роботи студентів є розробка комплексу методичного забезпечення навчального процесу. Студент повинен мати згрупований матеріал, що допоможе йому зрозуміти логіку побудови курсу, структуру, зміст дисципліни. І якщо студент пропустив заняття (чи то лекція, чи то практичне заняття), то міг самостійно чітко орієнтуватися, який матеріал він має відпрацювати, що і як йому треба виконати, мати на це методичні вказівки і рекомендації.

Електронний навчально-методичний комплекс створено, розміщено в мережі Інтернет за посиланням https://drive.google.com/file/d/0B3Aa93cqlH8vdlFpYlcyMmFUdHc/view?usp=sharing, на електронних носіях, що дозволяє в повній мірі забезпечити студентів необхідною інформацією з дисципліни і в зручній формі користуватись нею. Проте, процес міцного засвоєння знань як центральна частина процесу навчання є психологічно складним, що включає сприйняття матеріалу, його осмислювання, запам'ятовування і оволодіння, що дає можливість по-різному оперувати ним, вільно користуватися в різних ситуаціях.

Зрозуміло, «Вища математика» – це не та дисципліна, яку легко самостійно засвоїти навіть тоді, коли є дуже гарні конспекти. Тому виникає необхідність

створити карту знань, яка містить відеолекції за темами навчальної програми. Саме відеолекція є засобом передачі наукових знань.

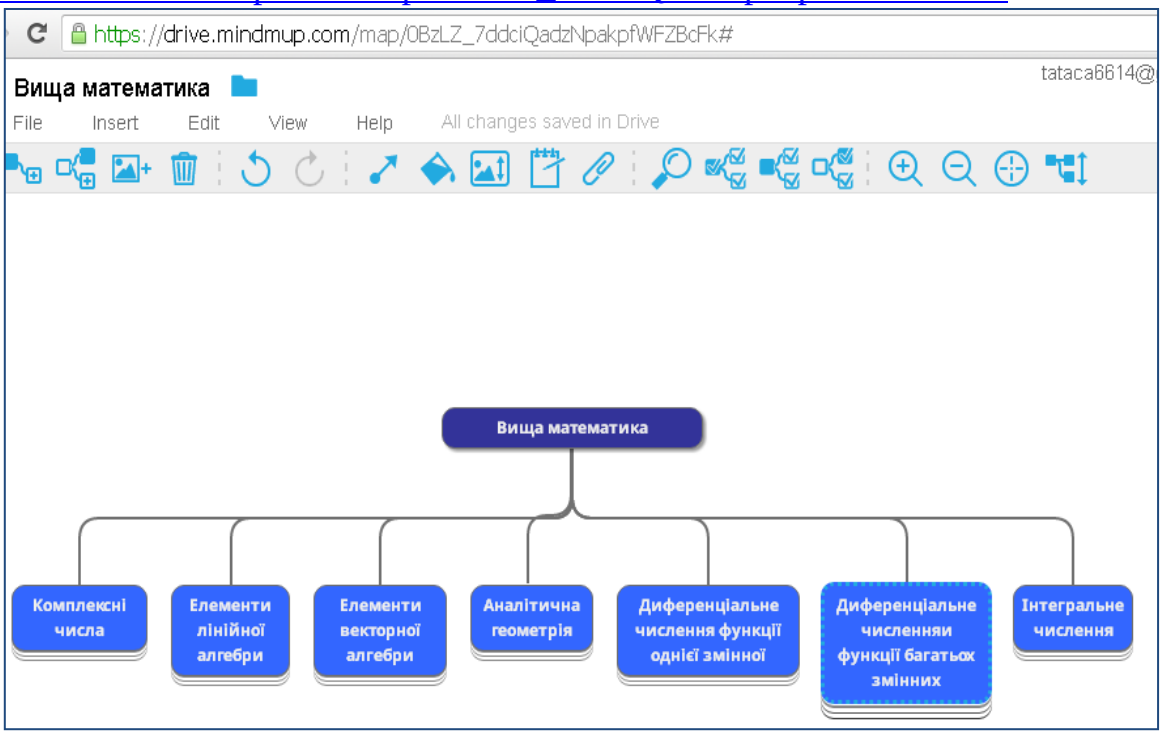
Одним із основних положень загальної психології є факт, що процес сприйняття, осмислення і запам’ятовування навчального матеріалу істотно залежить від характеру та якості його викладу. Тому слід зауважити, що не сама відеолекція несе позитивний результат, а вміння лектора донести цей матеріал до студента, максимально полегшити розуміння та активне запам'ятовування найважливіших понять, тверджень і прикладів, залучаючи «до роботи» слухову, зорову та емоційну пам'ять.

При перегляді відеолекцій сприйняття знань відбувається у процесі такої діяльності студентів: візуальне сприйняття та спостереження явищ та процесів; слухання пояснень викладача та стислого занотовування змісту його розповіді; читання. Разом з цим, така зовнішня діяльність студентів супроводжується первинним осмисленням та розумінням одержуваної інформації.

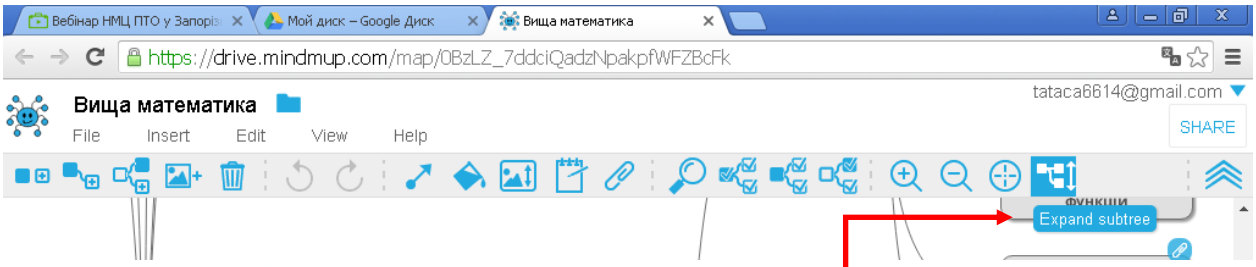
Працюючи з картою знань, студенти можуть впливати на свій власний процес навчання, підлаштовуючи його під свої індивідуальні здібності та переваги. Вони вивчають саме той матеріал, який їх цікавить, повторюють вивчення стільки разів, скільки їм треба; все це підвищує ефективність самостійної роботи студентів, рівень мотивації навчання, ефективність управління навчальним процесом.

Карта знань з вищої математики

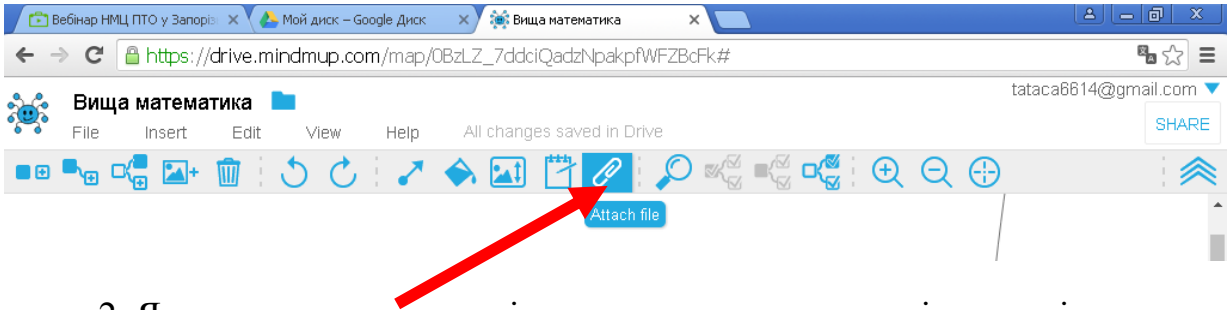
Посилання:
https://drive.mindmup.com/map/0BzLZ_7ddciQadzNpakpfWFZBcFk#

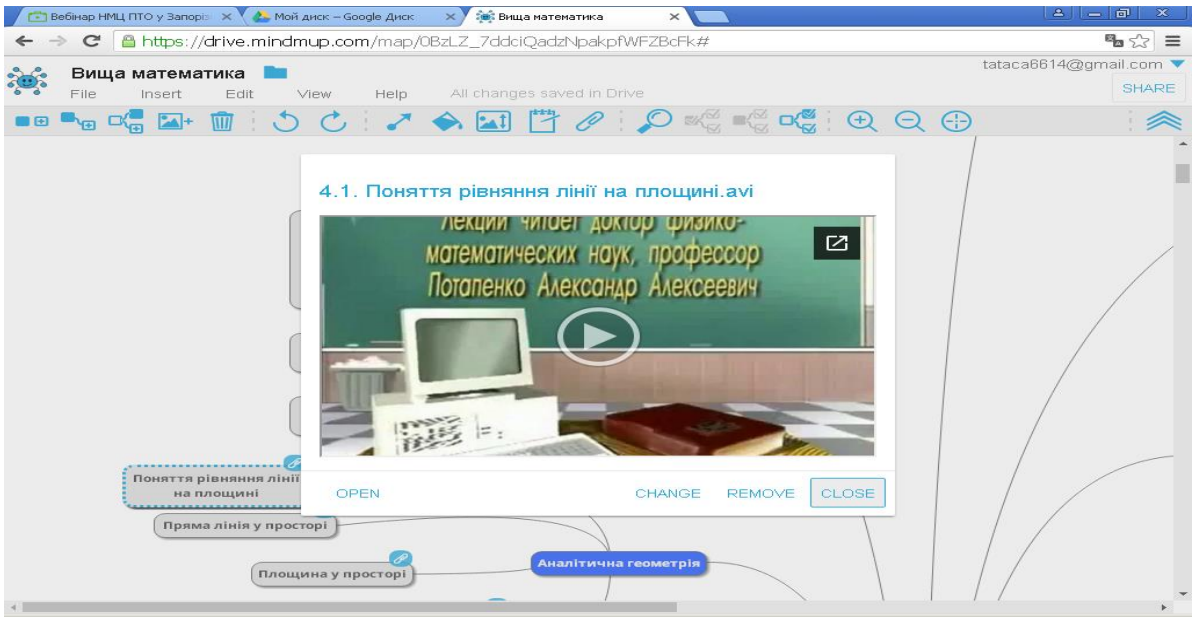
Слід звернути увагу на такі моменти:

1. Якщо карта структурована, то розкласти її на підрозділи можна за допомогою кнопки на панелі інструментів.

2. Якщо натиснути на скріпку, то завантажується відеолекція теми розділу:

Список використаних джерел

1. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. у 2-х част. / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2000. – Ч. І – С. 391-395, 486.

2. Киевские школы освоят облачные технологии Microsoft. Взято з: http://ko.com.ua/ kievskie_shkoly_osvoyat_oblachnye_tehnologii_microsoft_69614.

3. Облачные вычисления. Взято з: http://habrahabr.ru/blogs/cloud_computing/111274.

Царенко Олег Миколайович
професор кафедри теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка,
olegtsarenko55@gmail.com

ВІРТУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ MOODLE ЯК ЗАСІБ ПОСИЛЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Модернізація сучасної вищої освіти передбачає, перш за все, формування творчої особистості випускника, який володіє набором компетенцій, що виявляються у здатності вирішувати проблеми та завдання в різних сферах людської діяльності, здатного до саморозвитку, самоосвіти, мобільності, інноваційної діяльності. Професійна компетентність майбутнього педагога формується в процесі отримання студентами як теоретичних знань, так і практичних навичок, що виробляються в процесі навчання, а також в процесі становлення особистісних якостей, необхідних у майбутній професійній діяльності.

Використання нових форм організації навчального процесу на основі інформаційних технологій дозволяє ефективно вибудовувати процес навчання, керувати ним, отримувати результати відповідно до запланованих цілей і розвивати особистості студентів. Впровадження сучасних інформаційних технологій в сферу освіти призвело до виникнення терміну інформаційно-освітнє середовище, що розуміється, зазвичай, як сукупність комп'ютерних засобів і способів їх функціонування, які використовуються для реалізації навчальної діяльності [1].

Процес інформатизації освіти актуалізує розробку підходів до використання потенціалу інформаційних технологій для розвитку особистості студентів, підвищення рівня креативності їх мислення, формування вмінь розробляти стратегію пошуку вирішення як навчальних, так і практичних завдань, прогнозувати результати реалізації прийнятих рішень на основі моделювання досліджуваних об’єктів, явищ, процесів і взаємозв’язків між ними. У формуванні названих якостей особлива роль відводиться самостійній роботі студентів, яка представляє не просто форму освітнього процесу, а основу становлення конкурентно здатного випускника. Тому метою навчання у вищій школі є не стільки наповнення студента певним обсягом інформації, скільки формування у нього пізнавальних стратегій самонавчання і самоосвіти як основи майбутньої професійної діяльності.

Проблему розробки та впровадження інформаційно-освітнього середовища досліджували В. Ю. Биков, А. М. Гуржій, М. Я. Плескач, О. І. Огієнко, І. А. Румянцева та інші. Проте важливим та недостатньо дослідженим залишається розгляд даної проблеми у контексті практичної реалізації інформаційно-діяльнісного підходу при вивченні фахових технічних дисциплін.

У роботі досліджується впровадження інформаційно-діяльнісного підходу до вивчення магістрами спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) дисципліни «Сучасні конструкційні матеріали та нанотехнології», що реалізується через розробку електронних навчальних посібників, посилення ролі самостійної роботи.

Під інформаційно-діяльнісним підходом в освіті найчастіше розуміють принцип організації навчального процесу як динамічної системи, внаслідок якого забезпечується інтелектуальний розвиток студентів із врахуванням їх індивідуальних нахилів та забезпечується не лише формування узагальнених компетенцій, а й формується професійна мотивація до навчання, професійна самовизначеність [2]. Особливо актуальним на етапі впровадження інформаційно-діяльнісного підходу є розробка принципово нових підручників, оскільки їм тепер відводиться особливе функціональне призначення. Відомо, що класичні підручники, орієнтовані на середнього студента, а тому обмежують можливості виявлення індивідуальних навчальних інтересів кожного учасника освітнього процесу. Сучасний підручник повинен враховувати нові підходи до організації освітнього процесу, реалізувати всі його провідні елементи [2].

Підручники для закладів вищої освіти з природничо-математичних та технічних дисциплін давно застаріли, оскільки за послідовністю викладу матеріалу, його структурою і методичними підходами значною мірою повторюють шкільні. І це, з одного боку, цілком зрозуміло, адже навчальні програми шкільних та вузівських курсів з фізики, хімії, біології мало відрізняються. Виняток становить обсяг матеріалу і математична компонента. Однак такий підхід авторів нових видань не є виправданим. Адже сучасний підручник для вищої школи крім традиційних основних компонентів – теоретичного представлення матеріалу і питань для контролю знань, – повинен обов’язково містити елементи проблемності, дидактичні матеріали, матеріали для самопідготовки тощо. У зв’язку з цим виникає два питання: якою має бути все ж структура сучасного підручника для студентів закладів вищої освіти і яким чином на перехідному етапі можна використовувати існуючі? Насправді – це досить складні питання, які потребують серйозного науково-педагогічного дослідження. Однак, однозначно вже сьогодні можна бачити модель підручника майбутнього – це віртуальні підручники (або навчальні посібники) та електронні навчальні комплекси – як універсальні навчальні матеріали для забезпечення аудиторної і самостійної роботи студента.

Наразі автором реалізується створення електронних навчальних курсів (ЕНК) з використанням платформи Moodle, яка дозволяє створювати віртуальне навчальне середовище для безперервного навчання з необмеженими можливостями контролю, внесенням змін, багатократним переглядом, можливістю контролю та самоконтролю тощо. Основними характеристиками ЕНК є: структурованість навчально-методичних матеріалів; відповідність основним структурним елементам процесу вивчення навчального курсу; чіткий графік виконання студентами навчального плану; налагоджена система інтерактивної взаємодії викладача і студента.

Розроблений ЕНК «Сучасні конструкційні матеріали та нанотехнології» має уніфіковану для нашого університету структуру яка включає: робочу програму, критерії оцінювання, друковані та інтернет-джерела, глосарій; навчально-методичні матеріали з кожного модуля, де теоретичний матеріал представлено у вигляді мультимедійних презентацій, структурованих електронних навчальних матеріалів, анімаційних навчальних ресурсів. Для дистанційного виконання практичних та індивідуальних завдань розроблені методичні вказівки з роз'ясненням форми подання результатів виконання та критерії оцінювання. Розроблено також тести для самоконтролю та контролю знань студентів і матеріали для проведення підсумкової контрольної тестової роботи. (З даним ЕНК можна ознайомитись за адресою: http://moodle.kspu.kr.ua/course/view.php?id=768).

Незалежно від вибору об'єктно-орієнтованого середовища, вважаємо, доцільним, щоб кожен віртуальний посібник містив алфавітний покажчик основних використаних термінів, що дозволяє швидко повторювати вже пройдений матеріал. Звичайно ж віртуальний навчальний посібник з природничих та технічних дисциплін не може бути повноцінним без демонстрацій (у вигляді відеофайлів) тих чи інших фізичних, технологічних, хімічних явищ. Саме ці елементи віртуальних посібників знадобляться студентам, які не змогли з різних причин відвідати лекцію і побачити демонстраційний експеримент «вживу». Віртуальні посібники можуть містити й прості віртуальні досліди, які рекомендується виконати самому студенту. При цьому поглиблюються теоретичні знання, є можливість підготуватися до майбутніх реальних лабораторних досліджень. Віртуальний посібник має містити програми для самоконтролю засвоєних знань, для чого зручно використовувати платформу Moodle.

Досвід роботи з об'єктно-орієнтованим середовищем Moodle показав його високу надійність як з точки зору практичного використання, так і з точки зору збереження інформації. Тут технічно не складно створювати тести для оцінки рівня досягнень студента з кожної теми або підсумкового контролю (на іспиті). За допомогою таких тестів легко визначати рівень підготовки майбутнього фахівця, створювати тести з індивідуальними параметрами, враховуючи різні рівні підготовки студента. Звичайно, тільки шляхом тестування складно виявити рівень знань студента з природничо-математичних чи технічних дисциплін. Тому доцільно поряд з використанням тестів, формувати питання для самоперевірки знань, підбирати різнорівневі завдання, наповнювати віртуальні посібники електронними моделями з можливістю зміни параметрів розглянутих явищ тощо. На наше переконання, відповідно до інформаційно-діяльнісного підходу викладач, організовуючи аудиторну і самостійну роботу, повинен не просто подавати навчальну інформацію, а звертати увагу студентів на характерні особливості даної інформації та давати рекомендації із поглиблення знань, організовувати отримання навичок з їх застосування.

На практичному рівні інформаційно-діяльнісний підхід може бути представлений у вигляді системи теоретичних або практичних завдань,

інтегруючих як окремі теми навчальної дисципліни, так і теми різних дисциплін. Прикладом таких завдань можуть служити комплексні завдання для самостійної роботи студентів, в яких від теми до теми взаємопов'язаних курсів навчальних дисциплін йде процес безперервного управління діяльністю студентів з розв'язання професійних завдань. Це повинен бути процес поступового переходу від специфічних простих алгоритмів, що вивчаються в рамках однієї навчальної дисципліни, до все більш загальних. До складу системи комплексних завдань слід обов'язково включити навчально-професійні завдання, які є засобом формування професійної мотивації, інтелектуального розвитку, формування професійних знань у смисловому і процесуальному аспектах, вміння самостійного пошуку і створення інформації.

Ефективність практичної реалізації інформаційно-діяльнісного підходу в організації самостійної роботи значно підвищується з використанням комп'ютерної техніки (вирішуються проблеми доступу до інформації в бібліотеках, через Internet, за допомогою електронних та віртуальних підручників; можливе використання навчальних програм, використання пакетів для вирішення професійних завдань; самоконтроль і контроль). Звичайно, впровадження будь-якої інновації в процесі навчання студентів, як правило, дає позитивний результат, проте на сучасному етапі організації навчального процесу слід дбати про розробку цілісної технології, яка повинна забезпечити досягнення дидактичних цілей і як наслідок – формування творчої особистості фахівця.

Отже, використання навчального середовища Moodle для організації дистанційної чи частково дистанційної освіти студентів надає ряд переваг перед традиційними методами і формами організації освітнього процесу, а саме: можливість реалізації принципу індивідуалізації діяльності; наявність швидкого зворотного зв'язку; можливості наочного представлення навчального матеріалу; варіативний характер самостійної роботи; активність, самостійність. Дане навчальне середовище дозволяє організувати активну пізнавальну самостійну діяльність студентів, оптимізувати її, варіювати обсяг інформації, підвищити інтерес до навчання.

Перспективи подальших досліджень вбачаються автором в удосконаленні методики підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій при вивченні фахових дисциплін шляхом широкого впровадження в навчальний процес засобів ІКТ.

Список використаних джерел

1. Кремень В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті і формування інформаційного суспільства/ Василь Кремень // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2006. – №6. – С. 5–9

2. Царенко О. М. Віртуальні навчальні посібники як засіб реалізації інформаційно-діяльнісного підходу в навчальному процесі /О. М. Царенко // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2015. – Вип. 44. – С. 289–295.

Алієв Хан Магамед огли
аспірант кафедри початкової, дошкільної і професійної освіти, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
vanpudel@gmail.com

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

З початком XXI століття стало очевидно, що людство вступає в епоху бурхливого розвитку комп'ютерної техніки, яка забезпечує комунікації між людьми. Про впровадження та розвиток інформаційних, телекомунікаційних і дистанційних технологій зазначається в нормативних освітніх документах: законах України «Про вищу освіту» (2014), «Про Національну програму інформатизації» (1998), «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.» (2007); Державній програмі «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» (2005); Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні (2013). Серед основних світових та європейських документів, які значно вплинули на процес інформатизації освіти у світі, варто назвати Декларацію Світового саміту з питань інформаційного суспільства у Женеві (2003) та Доповідь Європейської комісії про перспективи впровадження нових освітніх технологій у навчальний процес (2011, 2014) та ін. Ці документи визначили проблеми на шляху інформатизації освіти та окреслили основні стратегії їх розв'язання.

Головною метою діяльності вищих навчальних закладів, зокрема педагогічних, визначається підготовка освіченого фахівця, зорієнтованого на навчання протягом усього життя, постійний особистісний та професійний розвиток. На основі вивчення наукової літератури з'ясовано, що проблема підготовки студентів педагогічних університетів до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій в педагогічній теорії та практиці є недостатньо дослідженою.

На підставі узагальнення різних підходів учених [1; 2; 3] поняття «*дистанційні освітні технології*» розуміємо як освітні технології, реалізовані в навчально-виховний процес вищої школи шляхом застосування інформаційних і телекомунікаційних технологій при опосередкованій (на відстані) або в повному обсязі опосередкованій взаємодії студента і викладача. Мета використання дистанційних освітніх технологій у навчально-виховному процесі – це надання студентам можливості оволодіння освітніми програми безпосередньо за місцем проживання студента або його тимчасового перебування (знаходження) на території навчального закладу. Проведений теоретичний аналіз поняття «дистанційні освітні технології», надав змогу виокремити три основні види дистанційних освітніх технологій: кейс-технологія, TV-технологія, мережева технологія. Установлено, що зміст навчання студентів педагогічних університетів у

процесі професійної підготовки засобами дистанційних освітніх технологій має охоплювати фундаментальні знання з предмета та методики його навчання, відомості про засоби дистанційних освітніх технологій, що вивчаються й використовуються у новій українській школі, та прийоми роботи з ними для вдосконалення та розвитку професійної компетентності педагогів в інформаційно-освітньому середовищі.

З'ясовано, що інформаційно-освітнє середовище істотно та позитивно впливає на процес підготовки студентів педагогічних університетів до професійної діяльності, є системно збалансованим поєднанням внутрішніх і зовнішніх чинників і умов та побудовано на принципах прямого і зворотного зв'язків. Інформаційно-освітнє середовище підготовки студентів педагогічних університетів до професійної діяльності – це інноваційне відкрите освітнє середовище, у якому провідним є гуманістичний стиль взаємодії суб'єктів середовища з використанням засобів дистанційних освітніх технологій.

Ознаками відкритого інформаційно-освітнього середовища підготовки студентів педагогічних університетів до професійної діяльності є такі: використання дистанційних освітніх технологій та інноваційних педагогічних технологій для її функціювання; доступність інформаційно-освітніх ресурсів середовища; масовість використання ресурсів середовища зумовлена не лише можливістю звернення до них студента, який навчається на будь-якому факультеті педагогічного університету, але і ступенем їх повторного використання; самоорганізація середовища, що зумовлюється як розширенням освітніх ресурсів середовища, так і побудовою різноманітних зв'язків між її ресурсами й учасниками; наявність у середовищі механізмів колективної співтворчості із залученням студентів різних курсів та різних факультетів. Доведено, що поєднання різноманітних форм навчання у процесі підготовки студентів педагогічних університетів до професійної діяльності з дистанційними освітніми технологіями, позитивно впливає на результат їх професійної підготовки. У дослідженні з'ясовано, що результатом підготовки студентів педагогічних університетів до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій є відповідна *готовність*, яку розглянуто як інтегративну професійно-особистісну здатність, що включає позитивне ставлення до цієї педагогічної діяльності, володіння необхідними професійними знаннями й уміннями, технологіями й методиками, що забезпечують ефективну організацію дистанційного навчання здобувачів освіти.

На підставі проведеного аналізу психолого-педагогічної літератури (Л. Виготський, Т. Габай, І. Гавриш, М. Гамезо, О. Жерновникова, І. Зимня, А. Новиков, Р. Овчарова та ін.) різноманіття компонентів готовності синтезовано до трьох основних: мотиваційно-ціннісний, когнітивний (знання) та операційний (вміння та навички), що враховують специфіку освітньої системи, її практично-орієнтованої спрямованості та дозволяють забезпечити єдність і цілісність формування готовності студентів педагогічних університетів до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій.

Мотиваційно-ціннісний компонент готовності студентів педагогічних університетів до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій

визначається спрямованістю на організацію дистанційного навчання здобувачів освіти, що включає: ціннісні орієнтації й цільові установки, особистісно значущі пізнавальні й професійні мотиви дистанційного навчання, надання переваги перед іншими видами педагогічної діяльності. У дослідженні визначено, що мотивація студентів педагогічних університетів до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій – це, насамперед, пізнавальна мотивація, що є основою активного навчання студентів, каталізатором процесу навчання та сприяння пошуку нових ідей в опануванні теорією і методикою упровадження дистанційних освітніх технологій у навчально-виховний процес, оволодінню новими знаннями, вміннями й навичками засобами самоосвіти на самоцінному рівні. У цьому проявляється зв'язок мотиваційно-ціннісного з когнітивним та операційним компонентами готовності.

Когнітивний компонент готовності студентів педагогічних університетів до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій передбачає у студентів педагогічних університетів наявність професійних психолого-педагогічних та методичних знань, що включають знання з проблем упровадження дистанційних освітніх технологій у навчально-виховний процес сучасної школи, зокрема, психолого-педагогічні знання містять знання особливостей застосування дистанційних освітніх технологій у професійній діяльності педагога. Методичні знання – це знання про загальні способи та методики організації навчально-виховного процесу з використанням дистанційних освітніх технологій. Когнітивний компонент визначає обсяг знань та інноваційний стиль мислення студентів і характеризується шістьома показниками (гностичний, проектувальний, конструктивний, організаційний, комунікативний та креативний), якими має володіти сучасний учитель при упровадженні дистанційних освітніх технологій у навчально-виховний процес нової української школи.

Операційний компонент відображає практичну готовність студентів педагогічних університетів до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій, визначає рівень оволодіння вміннями організовувати навчальний процес здобувачів освіти засобами дистанційних освітніх технологій, спрямований на здійснення контролю й оцінки рівня сформованості готовності студентів педагогічних університетів до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій, відповідної корекції цього процесу.

З урахуванням змісту компонентів готовності студентів педагогічних університетів до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій та логіки процесу професійної підготовки студентів було обґрунтовано педагогічну технологію досліджуваного феномену, концептуальну основу якої становлять системний, особистісно орієнтований, компетентнісний, діяльнісний і технологічний підходи.

Розроблена педагогічна технологія підготовки студентів педагогічних університетів до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій включає такі етапи: професійно-мотиваційний, змістово-діяльнісний та рефлексивно-корегувальний.

Професійно-мотиваційний етап педагогічної технології підготовки студентів педагогічних університетів до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій передбачає формування професійної спрямованості студентів педагогічних університетів щодо використання в навчально-виховному процесі дистанційних освітніх технологій, яка складається з комплексу сформованих мотивів, ціннісних установок щодо дистанційних освітніх технологій, пов'язана як з активним позитивним ставленням до дистанційних освітніх технологій, інтересом до них, схильністю, яка переходить у захопленість цим видом діяльності, так і прагненням вдосконалювати свою підготовку та педагогічну майстерність, що передбачає застосування певних стимулів, які є передумовою для успішної реалізації наступних етапів, оскільки будь-яка діяльність ґрунтується на позитивній мотивації особистості до її здійснення.

*Змістово-діяльнісний етап педагогічної технол*огії підготовки студентів педагогічних університетів до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій, на якому студенти оволодівають знаннями й уміннями, необхідними для формування готовності до даного виду діяльності, обирають методи та форми вирішення поставлених задач, аналізується та обробляється інформація. На даному етапі педагогічної технології передбачалося створення спецкурсу «Дистанційні освітні технології». Понятійний апарат спецкурсу окреслюється на основі загальноприйнятих термінів та означень або наукових концепцій і містить: поняття інформатизації освіти; класифікацію і призначення дистанційних освітніх технології, зокрема, кейс-технології, TV-технології, мережевої технології. Зміст спецкурсу має модульну структуру, де перший модуль є теоретичним, а решта модулів – практичними. Кожний модуль складається з чотирьох змістових компонентів (інформаційного, технологічного, інструментального й культурологічного), які формують знання, уміння та навички упровадження в навчально-виховний процес дистанційних освітніх технологій. Результатом змістово-діяльнісного етапу педагогічної технології підготовки студентів педагогічних університетів до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій є робоча програма спецкурсу «Дистанційні освітні технології» як опис ефективної та раціональної системи навчання, що містить загальні цілі спецкурсу, визначені в термінах компетентностей, і результати навчання, перелік психолого-педагогічних й організаційно-педагогічних особливостей викладання спецкурсу, зміст спецкурсу, структурований за модулями та формами навчальної діяльності (перелік лекцій, практичних занять, завдання до індивідуальної та самостійної роботи студентів), перелік навчально-методичного забезпечення, перелік засобів діагностики навчальних досягнень студентів.

*Рефлексивно-корегувальний етап педагогічної технол*огії підготовки студентів педагогічних університетів до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій, на якому здійснюється аналіз навчальної та робочої програм спецкурсу «Дистанційні освітні технології», дидактичних матеріалів і, в разі потреби, коригує. Зміст або робить експертний висновок щодо

якості та ефективності навчання спецкурсу. Дидактичний аналіз здійснюється за певними формальними критеріями: результативності (відповідності результатів конструювання поставленим цілям), конструктивної цілісності (повнота структурних елементів робочої програми, ступінь їх опрацьованості та узгодженості), раціональності (відповідності обсягу змісту спецкурсу часовим і логіко-структурним обмеженням), реалізованості (наявності реальних можливостей здійснення), мобільності (можливості змін у змісті дисципліни залежно від зміни інструментарію, виникнення нових продуктів або технологій). Також на даному етапі педагогічної технології проводиться корекція змісту, форм і методів відповідної підготовки студентів педагогічних університетів засобами дистанційних освітніх технологій на основі оцінки викладачами й самооцінки студентами результативності, запровадженої педагогічної технології.

Отже, всі три етапи педагогічної технології спрямовані на підготовку студентів педагогічного університету до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій, формування всіх структурних компонентів готовності студентів педагогічних університетів до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій (мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційного).

Список використаних джерел

1. Дистанційне навчання: психологічні засади : монографія / [М. Л. Смульсон, Ю. І. Машбиць, М. І. Жалдак та ін.]; за ред. М. Л. Смульсон. Кіровоград, 2012. – 240 с.

2. Garrison D. Three Generation of Technological Innovation in Distance Education / D. Garrison. Distance education. 1985. – №6. – P.25-41.

3. Sparks D. Five models of staff development / D. Sparks, S. Horsley. Journal of Staff Development, 2009. – №46. – P.1-34.

Таловиря Галина Михайлівна
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської та німецької філології, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, schoolenho@gmail.com

Бєляєва Наталія Вячеславівна
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І.А. Зязюна, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, yanatalochkann@gmail.com

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПЕРЕКЛАДУ ЯК РЕСУРС ЇХ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ

В умовах динамічних трансформацій сучасної соціально-економічної сфери актуалізуються питання професійної компетентності фахівця. Тому у системі освіти наразі є важливою проблема підготовки конкурентоспроможних кадрів для різних галузей і, зокрема, представників професій типу «людина-

людина», здатних реалізувати себе як активні суб'єкти в складному процесі перетворень та відповідно до нових вимог [1, с. 95]. До таких належить професійна діяльність фахівців із перекладу.

Діяльність перекладача як складний мовно-мисленнєвий варіативний процес, передбачає постійний особистісний розвиток, спрямований на подолання психологічних, соціокультурних і лінгвістичних бар'єрів. Основи правильної постановки професійних задач, а також можливі методи і принципи їх вирішення повинні бути закладені системою перекладацького освіти.

Реформування вищої освіти у цілому, характерне сьогодні для освітнього простору Україні, висуває нові вимоги до професійної підготовки фахівців із перекладу. Роль останніх у соціо-економічному поступу держави стрімко зростає відповідно до сучасних євроінтеграційних процесів. Зміст фахових компетенцій, рівень здобутих знань, умінь та навичок майбутніх перекладачів, від якого залежить якість здійснення ними професійної діяльності та конкурентоздатність на ринку праці, значною мірою є результатом їх професійної підготовки.

Згідно з Галузевим стандартом підготовки фахівців із перекладу другого (магістерського) рівня вищої освіти мета відповідної освітньої програми полягає в підготовці ерудованого конкурентноздатного фахівця, здатного розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства та перекладу в процесі професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог [4].

Реалізація освітньої програми передбачає формування ряду загальних та фахових програмних компетентностей, серед останніх слід відмітити такі:

1. Знання ролі перекладача та принципів професійної діяльності; володіння прийомами забезпечення якості перекладу (вичитування, критичне оцінювання, редагування, зворотний переклад);

2. Навички самоорганізації й уміння закінчувати роботу до встановленого терміна; уміння складання перекладацьких приміток та знання умов їх застосування;

3. Вміння здійснювати іншомовну лінгвальну діяльність з урахуванням фонетичних, лексичних, граматичних, стилістичних особливостей іноземної мови, що вивчається;

4. Забезпечення міжмовної та міжкультурної усної та письмової комунікації та міжмовного і міжкультурного обміну інформацією в різних галузях шляхом перекладу різноманітних за змістом та жанром текстів іноземною (іноземними) та українською мовами;

5. Володіння системою сучасних лінгвокультурологічних знань, переважно про специфіку мовних картин світу і відповідних особливостей мовної поведінки носіїв іноземних мов, які вивчаються;

6. Здатність розуміти довгі та складні документальні, літературні тексти, оцінюючи особливості їхнього стилю і здатність розуміти спеціалізовані статті та довгі технічні інструкції для забезпечення релевантного перекладу;

7. Знання змісту процесу письмового перекладу; здатність транслювати у

письмовій формі чіткий, послідовний текст у певному стилі; здатність перекладати різні види тестів, зберігаючи логічну структуру та семантичне наповнення;

8. Здатність здійснювати відповідний вид перекладу залежно від типу двомовної комунікації;

9. Знання стилістичних регістрів (архаїчний, урочистий, офіційний, розмовний, неофіційний, інтимний) та способів їх переносу з однієї мови до іншої;

10. Володіння методами та формами навчання перекладу у вищій школі та знаннями в організації виховної діяльності в академгрупі; розуміння основних функцій та завдань педагогіки вищої школи та специфіки діяльності педагога у виші;

11. Володіння технологією практичної діяльності викладачів, спрямованою на формування фахової компетентності майбутніх перекладачів [4].

Важливе значення, на нашу думку, у реалізації освітньої програми мають форми організації навчання майбутніх магістрів перекладу та засоби, які використовуються в процесі професійної підготовки.

Останні розглядаємо як визначальні ресурси у формуванні фахових компетентностей та досягненні результатів навчання.

Загалом, поняття ресурс тлумачиться як джерело, запас чого небудь (природні, енергетичні, матеріальні, трудові, фінансові ресурси) [3, с. 405].

Ресурси – все те, що може бути використано для забезпечення функціонування та розвитку середовища освіти. Ресурси педагога – це наявні засоби, властивості, якості особистості, якими педагог реально володіє [2].

Освітні ресурси протрактовуємо як сукупність надбань соціальної, побутової й історичної сфери та зусиль суб'єктів педагогічного впливу, спрямованих на досягнення освітньої мети.

Одним із ефективних ресурсів реалізації освітньої програми з підготовки фахівців галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 035 «Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно)» є фахова виробнича практика.

В результаті проходження практики з перекладу програмою передбачено: актуалізацію опорних знань студентів з перекладацьких дисциплін; їх узагальнення та систематизація; усвідомлення, виняткового значення прагнення до професійного самовдосконалення у здійсненні професійної діяльності сучасного перекладача; системне застосування (закріплення, поглиблення, впровадження) знань, умінь та навичок, одержаних у процесі вивчення перекладацьких дисциплін; формування цілісного комплексу професійно-значимих умінь перекладача; підготовку майбутніх перекладачів до самостійного, творчого і дійового розв'язання практичних питань у їхній професійній діяльності; формування творчого та відповідального ставлення студентів-практикантів до роботи перекладача; забезпечення єдності навчального, практичного і наукового компонентів у підготовці майбутніх

перекладачів; сприяння проведенню експериментальної діяльності в межах виконання індивідуального науково–практичного завдання; формування адекватної самооцінки професійних досягнень студентів; розвиток у майбутніх перекладачів прагнення до самовдосконалення і професійного самотворення, побудови перспектив професійного самозростання [5, с. 3].

Досягнення поставлених завдань передбачене у ході опанування двох модулів виробничої практики. Перший модуль пов'язаний із відпрацюванням перекладацьких навичок на базі музеїв та інших культурних осередків регіону, що дасть змогу формуванню у майбутніх магістрів компетентностей письмового перекладу. Цьогоріч майбутні магістри-перекладачі спеціальності 035 «Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно)» працювали над перекладом експозиційних матеріалів, описів експонатів та екскурсійних карт Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського, Полтавського художнього музею (галерея мистецтв) ім. М. Ярошенка, Музею УМСА, Краєзнавчого музею м. Горішні Плавні, Петриківського музею етнографії, побуту та мистецтва та інших.

Така творча та практикоорієнтована форма навчальної діяльності дозволить майбутнім магістрам перекладу закріпити набуті знання з перекладознавчих курсів, практикуму усного і письмового перекладу та сприятиме їх професійному становленню.

Список використаних джерел

1. Бєляєва Наталія. Формування професійної компетентності майбутнього менеджера в контексті студентоцентрованого навчання / Н.Бєляєва // Проблеми та інновації у природничо-математичній, технологічній і професійній освіті: [матеріали IV Міжнародної науково-практичної он-лайн конференції, м. Кропивницький, 10-21 квітня 2017 р.] / За заг. Ред. М.І.Садового. – Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. – С. 95-97.

2. Горбушина О.П. Психологический тренинг. Секреты проведения. – СПб.: Питер, 2007. – 167.: ил – (Серия «Практическая психология»).

3. Педагогічний словник / АПН; Інститут педагогіки / М.Д. Ярмаченко (відп. ред.), Н.Б. Копиленко (підгот.). — К. : Педагогічна думка, 2001. — 516 с

4. Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 03 Гуманітарні науки; спеціальність 035 «філологія (англійська / німецька / французька мова та література, англійсько-/ німецько-/ французько- український переклад)». Проект. Видання офіційне Міністерство освіти і науки України. – Київ, 2017. – 11 с.

5. Черчата Л.М. Наскрізна програма підготовки магістрів: галузь знань 03 Гуманітарні науки; спеціальність 035 Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно) / Л.М. Черчата. – Полтава, 2017. – 10 с.

Черненко Вікторія Олександрівна
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської та німецької філології, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, chernenko.pnpu@rambler.ru

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Розширення міжнародних зв'язків України та її інтеграція до світової спільноти сприяє тому, що все більше уваги приділяється вивченню іноземних мов. Знання іноземної мови, насамперед англійської, вже є не привілегією, а скоріше – необхідним мінімумом при прийомі на роботу. Потреба сучасного ринку праці у висококваліфікованих спеціалістах, які вільно володіють іноземною мовою у професійній діяльності, зумовлює необхідність пошуку нових шляхів вирішення проблеми оптимізації та інтенсифікації навчання іноземних мов, удосконалення рівня мовної підготовки.

Об'єктивною тенденцією у вищих закладах освіти є скорочення кількості аудиторних годин та збільшення годин, що відводяться на самостійну роботу студентів. Трансформується роль викладача у навчальному процесі: поступово втрачає актуальність функція викладача як основного джерела інформації, він перетворюється на організатора, консультанта, керівника та експерта самостійної роботи студентів. Усе це потребує пошуку більш ефективних засобів навчання, які б виконували у навчальному процесі такі функції: інформуючу, формуючу, систематизуючу, контролюючу та мотивуючу. Таким вимогам можуть відповідати новітні комп'ютерні засоби навчання, до яких належать електронні посібники, мультимедійні курси, тренінгові програми та ін [3].

У Положенні про дистанційне навчання, затвердженому Наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р. говориться, що дистанційна форма навчання – це форма організації навчального процесу у вищих навчальних закладах, яка забезпечує реалізацію дистанційного навчання та передбачає можливість отримання випускниками документів державного зразка про відповідний освітній або освітньо-кваліфікаційний рівень [2].

Дистанційне навчання – це універсальна гуманістична форма навчання, що базується на використанні широкого спектра традиційних, нових інформаційних і телекомунікаційних технологій та технічних засобів; це форма самоосвіти, при якій, на відміну від заочної, навчальний процес повністю забезпечується науково-методичними матеріалами. Максимально ефективна реалізація цих вимог можлива шляхом створення дидактичної системи, заснованої на використанні в навчанні комп'ютерних засобів і технологій. Проте відсутність теорії таких навчальних засобів призводить до ряду серйозних проблем.

Навчальна діяльність студента з вивчення англійської мови в дистанційному середовищі характеризується високим рівнем мотивації, яка складається з його реальної потреби у володінні мовою, кінцевої та проміжної

цілей навчання, позитивного емоційного фону при вдалому виконанні завдань, інтересу до іноземної мови, зовнішніх мотивів, наприклад, самоствердження, престижу тощо. Однак, внаслідок фізичної ізольованості студента під час дистанційного навчаннячасто виникає психологічна ізольованість, яка може негативно впливати на хід та результатинавчання. З метою запобігання появі подібних явищ керівникові дистанційного навчання слід постійно підтримувати зі студентом зворотний зв'язок, стимулювати його інтерес до навчання [1].

Сучасні технології дистанційного навчання можна умовно розділити на три великі категорії:

– неінтерактивні (друковані матеріали, аудіо-, відеоносії), характеристики: низька комунікаційна інтерактивність, добре відомі методики розробки навчальних матеріалів, низька вартість;

– засоби комп'ютерного навчання (електронні підручники, комп'ютерне тестування і контроль знань, новітні засоби мультимедіа), характеристики: середній ступінь інтерактивності, відносно низька вартість, досить розвинута інфраструктура в Україні;

– відеоконференції — розвинуті засоби телекомунікацій на аудіоканалах, відеоканалах і у комп'ютерних мережах, характеристики: високий ступінь інтерактивності, хороша якість передачі зображення, висока вартість [3].

Переваги використання комп’ютерних телекомунікаційних у процесі навчання іноземних мов полягають у тому, що продуктивне навчання різних видів іномовної мовленнєвої діяльності може здійснюватися дистанційно завдяки можливості індивідуального двобічного телекомунікаційного спілкування студента з викладачем та з партнерами за навчанням та доступу до численних джерел мовної навчальної інформації, яка зберігається у пам’яті мережевих комп’ютерів і розповсюджується через технічні засоби зв’язку.

Дистанційне навчання іноземної мови із використанням комп’ютерних та телекомунікаційних технологій має забезпечувати реалізацію таких завдань, як:

– формування і розвиток умінь та навичок читання з безпосереднім використанням матеріалів мережі Інтернет;

– удосконалення умінь аудіювання на основі адаптованих та автентичних звукових текстів;

– формування умінь і навичок перекладу та реферування текстів за фахом;

– удосконалення умінь монологічного та діалогічного мовлення;

– розширення активного та пасивного словників, ознайомлення з лексикою сучасної іноземної мови, яка відображає певний етап розвитку культури країни, соціального та політичного ладу суспільства:

– формування елементів глобального мислення (діалог культур);

– формування стійкої мотивації пізнавальної діяльності, потреби використання іноземної мови у реальному спілкуванні;

– формування культури спілкування [3].

Дослідження в галузі педагогічної технології підтверджують, що потенціал комп’ютерного дистанційного навчання може бути найбільш ефективно

використаний при вивченні іноземних мов, яке включає обговорення, інтенсивну розумову активність та колективну діяльність. Одним із перспективних напрямків роботи в системі дистанційного навчання іноземних мов є інтегрований підхід до вирішення основних завдань, які поєднують у цій системі: комплекс технологій з високим дидактичним потенціалом і телекомунікаційну технологію; комп'ютерне навчання іноземних мов, технологію мультимедіа та методи інтенсивного навчання іноземних мов.

Список використаних джерел

1. Муліна Н.І. Методика розробки та використання дистанційного курсу англійської мови (старший ступінь у вищому технічному закладі освіти): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. педагог. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання: германські мови» /Муліна Н.І. – К., 2001 – 16с.

2. Про затвердження Положення про дистанційне навчання. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13

3. Рацул А.В. Досвід розробки методів дистанційного навчання іноземних мов / А.В. Рацул // Вісник Черкаського університету. – 2016. - № 4. – С. 80-84.

Коляда Катерина Володимирівна

студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,

koluyda@ukr.net

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА

Сьогодні поняття компетентності набуває актуальності. Це пов'язують з багатьма чинниками, оскільки саме компетентності є тими індикаторами, які дозволяють визначити готовність учня чи випускника до життя, його подальшого розвитку й активної участі у житті суспільства, а у педагога формування професійно-значимих особистісних якостей, тобто педагогічний професіоналізм [2].

Одна з головних проблем компетентнісного підходу – створення загальноприйнятої методики формування ключових компетентностей фахівця і визначення адекватних засобів її реалізації. Основні труднощі полягають у тому, що компетентність є багатофункціональним поняттям, для її формування потрібне певне навчальне середовище, яке дозволяє викладачу моделювати ту чи іншу реальну ситуацію, а також ефективні засоби контролю діяльності студента у цьому середовищі.

У вітчизняній педагогічній літературі можна зустріти два схожих поняття: „компетенція" і „компетентність". Тлумачний словник подає їх як [1]:

Компетенція – добра обізнаність із чим-небудь; коло повноважень якої-небудь організації, установи чи особи; сукупність взаємопов'язаних якостей

людини (знання, уміння, навики), які є необхідними для здійснення ефективної діяльності в певній галузі.

Компетентність – властивість від „компетентний”; володіння відповідними компетенціями, які включають особисте ставлення до предмету діяльності.

Компетентний – який має достатні знання в якій-небудь галузі, обізнаний, тямущий, кваліфікований; який має певні повноваження, повноправний, повновладний.

Детальний аналіз понять компетенція та компетентність наведено в роботі І.Чемерис. Так, термін „компетенція” почав використовуватися спочатку лише у сфері лінгводидактики (комунікативна компетенція, іншомовна комунікативна компетенція), а термін „компетентність” більшою мірою був зорієнтований на професійну освіту. Проте чіткого розмежування цих термінів немає [4].

Аналіз понять компетентності й інформаційної компетентності дає змогу зробити такі висновки:

- по-перше, інформаційну компетентність можна розглядати як якість особистості, що включає сукупність знань, умінь і навичок виконання різних видів інформаційної діяльності та ціннісне ставлення до цієї діяльності, при цьому під інформаційною діяльністю розуміють сукупність процесів збору, аналізу, перетворення, зберігання, пошуку й поширення інформації;
- по-друге, інформаційна компетентність фахівця безпосередньо пов'язана зі сферою його діяльності;
- по-третє, інформаційну компетентність можна розглядати у трьох аспектах - у складі ключових компетентностей; як складову професійної компетентності фахівця; як етап у становленні його професійної та інформаційної культури - це пов'язано з інтелектуальною культурою фахівця.

Інтелектуальна культура - це характеристика діяльності людини у сфері мислення, у процесі якої здійснюється взаємодія з навколишнім світом, іншими людьми, унаслідок чого відбувається створення чогось нового на об'єктивному чи суб'єктивному рівні. Рівнем розвитку цього показника є готовність „майбутнього вчителя до впровадження технології формування культури мислення та процесу його професійної підготовки”. Таким чином, „наслідок вивчення інформатики - це здатність студента чи учня орієнтуватись в інформаційному просторі, володіти й оперувати інформацією засобами сучасного високотехнологічного суспільства, <...> що сприяє розширенню та поглибленню теоретичних знань, активізації навчального процесу, <...> професійного самовизначення молодої людини. Відповідно до вибраної професії визначаються більш пріоритетні інформаційно-комунікаційні технології, володіння якими допоможе розв'язувати різні професійні задачі» [5].

До значущих ознак інформаційної компетентності відносять:

- знання інформатики як предмета;
- використання комп'ютера як необхідного технічного засобу;
- активну соціальну позицію у стосунках до залучення засобів і методів використання ІКТ;

- мотивацію суб'єктів освітнього простору;
- сукупність знань, умінь і навичок пошуку, аналізу й використання інформації, даних і знань;
- ціннісне ставлення до інформаційної діяльності;
- наявність актуальної освітньої чи професійної задачі, в якій актуалізується та формується інформаційна компетентність;
- діяльнісний характер узагальнень умінь у поєднанні з предметними вміннями та знаннями в конкретних галузях (ситуаціях);
- виявляються в умінні здійснювати вибір, виходячи з адекватної оцінки себе в конкретній ситуацій, і пов'язані з мотивацією на неперервну самоосвітню діяльність.

Тому зробимо висновок, що інформаційна компетентність має внутрішню логіку розвитку, що не зводиться до підсумовування її підсистем (елементів) і логіку розвитку кожної підсистеми окремо. У завдання розвитку інформаційної компетентності вчителя старшої школи входить:

- збагачення знаннями й уміннями в області інформатики й інформаційно-комунікаційних технологій;
- розвиток комунікативних, інтелектуальних здібностей;
- здійснення інтерактивного діалогу в єдиному інформаційному просторі.

Компетенція передбачає сформованість відповідних умінь і якостей фахівця, які сприяють ефективній взаємодії з іншими суб'єктами виробничого процесу та здатність вирішувати продуктивні завдання у процесі спілкування та міжособистісної взаємодії; комунікативна компетентність базується на знаннях та чутливому досвіді, що дають змогу орієнтуватися у ситуаціях професійного спілкування, розуміти мотиви, стратегії поведінки людини.

Отже, реалізація компетентнісного підходу у підготовці майбутніх педагогів передбачає відбір і деталізацію освітніх компетентностей як за навчальними предметами, так і за ступенями підготовки; розробку технології їх впровадження у навчально-виховний процес вищого навчального закладу (йдеться про зміну всієї системи формування особистості педагога – освітнього середовища, стилю спілкування, форм і методів навчання, способів оцінювання навчальних досягнень студентів тощо).

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови /під ред. Бусела В.Т. – К.: Перун, 2001. – С. 445.

2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін.; Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: „К.І.С.”, 2004. – 112 с.

3. Математика. Інформатика : методичні рекомендації МОН України щодо організації навчального процесу в 2017/2018 навчальному році; оновлені на компетентнісній основі навчальні програми 5–9-х класів; методичні коментарі провідних науковців щодо впровадження ідей Нової української школи. — К. : УОВЦ «Оріон», 2017. — 96 с.

4. Чемерис І. Нові вимоги до спеціаліста: поняття компетентності й компетенції // І.Чемерис //Вища освіта України. – 2006. – №3. – С. 84-87.
5. http://teacher.at.ua/publ/19-1-0-2921

Комар Ольга Сергіївна
викладач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, zelenkoolga87@ukr.net

ВНЕДРЕНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ E-LEARNING ДЛЯ УЛУЧШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ

Интеграция высшего образования Украины в европейское образовательное пространство актуализировала проблему реформирования системы подготовки кадров по международным требованиям. В условиях развития информации с большинства отраслей науки, техники и производства, а также быстрое развитие информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) и Интернета вызвали необходимость интенсификации процесса обучения, осуществления подготовки высококвалифицированных специалистов по современным методикам обучения.

Бурное развитие информационных технологий способствовало активному их внедрению в учебный процесс, изменяя формы, методы и технологии подготовки будущих специалистов в вузе. Все это обусловило развитие инновационных процессов в образовательной практике и выдвинуло проблему использования соответствующих инноваций в подготовке и переподготовке современных специалистов. Сейчас, актуальной проблемой образования в Украине является внедрение в образовательный процесс соответствующих инноваций, которые основываются на ИКТ.

Применение современных ИКТ-технологий дает возможность создания качественно новой информационной образовательной среды, среды без границ с возможностью построения системы электронного обучения. Одним из приоритетных направлений в этой сфере является широкое внедрение электронных технологий в учебный процесс.

Электронное обучение - это система обучения, которая предлагает использование Интернет-технологий, электронных библиотек, учебно-методических мультимедиа материалов, виртуальных лабораторных практикумов [2; 68].

Электронное обучение (e-learning) - это перспективная модель обучения, основанная на использовании новых мультимедийных технологий и Интернета для повышения качества обучения путем облегчения доступа к ресурсам и услугам, а также обмена ими, совместной дистанционной работой [1; 52].

Технологии электронного обучения могут применяться в различных формах обучения:

- в процессе очной и заочной форм обучения они помогают организовать самостоятельную работу и проводить непрерывный мониторинг учебного процесса;

– информационные технологии являются основной формой презентации материала на заочной форме обучения, способствуют формированию навыков практической работы.

Технологии e-learning стремительно развиваются: виртуальные аудитории, виртуальные учебные заведения, Веб-квесты, Блоги, Блог-квесты и др. E-1earning позволяет выбирать: удобное место и время для обучения; способ качественного усвоения знаний; возможности постоянного контакта с преподавателями; индивидуальный график обучения; возможности экономии времени и средств.

Сравнительный анализ e-learning с традиционной формой обучения позволил выделить такие преимущества первого:

– Значительные возможности доступа - студенты получают возможность доступа через Интернет к электронным материалов с любого места, с которого есть выход в глобальную информационную сеть.
– Низкие цены на получение учебной методической литературы через Интернет.
– Гибкость обучения - продолжительность, последовательность изучения учебного материала, возможность самостоятельного выбора.
– Возможность обучения на рабочем месте, дома.
– Возможность развития и самосовершенствования в соответствии с требованиями времени.
– Осуществление объективного оценивания знаний [3; с. 137].

Таким образом, безусловно, внедрение в учебный процесс современных педагогических технологий, ИКТ-технологий, создание информационно-образовательной среды дает возможность ввести электронное, всепроникающее обучение и осуществлять обучение студентов за смешанной моделью. Это, в свою очередь, открывает широкие возможности для обучения в течение всей жизни.

Список использованной литературы

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України : [гол. ред. В. Г. Кремень] . – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

2. Захарова И.Г. Электронные учебно-методические комплексы – опыт создания и применения / И. Г. Захарова / Образование и наука. – 2001. – № 5. – С. 64-75.

3. Олійник В. В. Відкрита післядипломна педагогічна освіта і дистанційне навчання в запитаннях і відповідях : наук.-метод. посіб. / В. В. Олійник; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К. : «А. С. К.», 2013. – 312 с.

Літвінчук Анна Федорівна
студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,
litvinchyk@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

Головним завданням модернізації національної системи освіти є підготовка людини до активної діяльності в інформаційному суспільстві.

Інформатизація освіти — це впорядкована сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих та управлінських процесів, спрямованих на задоволення освітніх інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу і тих, хто цей процес забезпечує.

Інформатизація навчальних закладів є невід'ємною складовою інформатизації освіти. Однією з найсуттєвіших складових інформатизації навчальних закладів є інформатизація навчально-виховного процесу — створення, впровадження та розвиток комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища на основі інформаційних систем, мереж, ресурсів і технологій, побудованих на базі ІКТ [3].

Однією зі складових інформаційного процесу є широке впровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій в усіх ланках освітньої галузі. Це стосується не тільки навчально-виховного процесу, а й управлінської діяльності, забезпечення оперативності прийняття рішень, підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, створення єдиного інформаційно-освітнього простору, електронних засобів навчального та загального призначення, забезпечення відповідного моніторингу стану освітньої галузі тощо. Це все те, без чого не можлива сучасна освіта, розвиток професійних навичок та наукових досліджень. Тому, одне з головних завдань освіти сьогодні — навчити користуватися інформаційними технологіями та навчатися, використовуючи ці технології. Від того, наскільки успішно буде вирішене це завдання, визначальною мірою залежить розвиток країни, її місце у світі.

Інформаційно-комунікаційні технології є складовою частиною освітнього процесу, що дозволяє учасникам навчання знаходити і користуватися додатковими джерелами інформації. Інтернет надає величезну можливість для отримання практично будь-яких видів інформації з мінімальними витратами часу і засобів, у тому числі зручності, швидкості і простоти обміну інформацією за допомогою електронної пошти. Тому однією з найважливіших задач інформатизації освітнього процесу є можливість оперативного доступу навчальних закладів до глобальної мережі Інтернет. Одним з основних факторів підвищення ефективності використання засобів інформатизації є наявність електронних засобів навчання. Вони мають створюватися на високому науковому і методичному рівні й повністю відповідати певній галузі знань.

Окрім того, вони покликані надавати користувачеві певний обсяг інформації, а також сприяти формуванню відповідного рівня вмінь і навичок, передбачених навчальною програмою для певного класу або етапу навчання.

Інформатизація освіти суттєво впливає на зміст, організаційні форми і методи навчання та управління навчально-пізнавальною діяльністю, призводить до змін у діяльності учнів, учителів, керівників навчальних закладів і тому повинна охопити всі напрями і сфери їх діяльності. Отже, інформатизація освіти передбачає широке ефективне впровадження і використання ІКТ у здійсненні освітньої, наукової і управлінської функцій, що притаманні освітній галузі. На сучасному етапі модернізації освіти інформатизація її об'єктів і процесів передбачає створення освітнього інформаційного середовища як найважливішої умови, інструменту й результату модернізації системи освіти для забезпечення подальшого підвищення якості освіти, створення умов для реалізації рівних можливостей усім громадянам опанувати освіту всіх рівнів і ступенів [2].

Упровадження ІКТ в освіту повинно здійснюватися з урахуванням загальної національної стратегії створення індустрії засобів навчання. Індустрія освітніх ІКТ, як одна з підгалузей національної індустрії засобів навчання, повинна гармонійно поєднувати наукові дослідження, розробку й виробництво програмних засобів навчального призначення та електронних інформаційних ресурсів, їх розповсюдження і впровадження в навчальні заклади різних типів, надання телекомунікаційних та інформаційних освітніх послуг як тим, хто навчається в системі освіти, так і всьому населенню країни за відповідними запитами. Ця індустрія має стати системною базою, найважливішим чинником модернізації освіти і науки на сучасному етапі їх розвитку, забезпечити підвищення ефективності навчання і виховання, якості освіти та економічної ефективності освітніх послуг, суттєво поширити доступ громадян до ІКТ, Інтернету та інформаційних ресурсів з метою освіти, навчання, розвитку освітніх мас-медіа, взаємодії з державними і місцевими органами управління освітою і наукою, демократизації освіти, інтеграції освіти України у світовий освітній простір. Виключно важливого значення набувають завдання створення засобів і технологій єдиного освітнього середовища, його наповнення якісними інформаційними ресурсами навчального і наукового призначення, забезпечення доступу до цих ресурсів навчальних закладів, широких верств населення. Важливу роль тут повинні відіграти Інтернет орієнтовані інформаційні освітні портали [1].

Комп'ютеризація освіти — це базисна складова процесу її інформатизації, яка пов'язана зі створенням інформаційно-комунікативного навчального середовища, формуванням його загальносистемних програмно-технічних комп'ютерних елементів — комп'ютерних і комп'ютерно орієнтованих засобів навчання, комп'ютерних мереж і засобів телекомунікації, у тому числі в межах глобальних комп'ютерних мереж, забезпеченням можливості їх експлуатації, обслуговування, оновлення і розвитку. Ось чому проблемам комп'ютеризації навчальних закладів повинна приділятись першочергова увага з боку всіх працівників освіти, усього суспільства, а сам цей процес має бути керованим

державними і місцевими владними структурами.

Таким чином, якщо припустити, що всі державні навчальні заклади повинні мати рівні, незалежно від регіону, належні умови впровадження ІКТ у навчально-виховний процес, то комп'ютеризація навчальних закладів повинна здійснюватися під контролем держави і фінансуватися централізовано. Це дозволить: зменшити витрати на придбання та обслуговування технічних засобів інформатизації за рахунок замовлення їх у великій кількості; суттєво зменшити витрати на програмно-методичне забезпечення, оскільки необхідні програмні засоби, придбані або розроблені за рахунок коштів державного бюджету, можна поставляти навчальним закладам фактично за вартістю носіїв; організувати якісне технічне обслуговування комп'ютерної техніки в усіх регіонах України, маючи в усіх навчальних закладах однотипні технічні засоби; зменшити витрати на підготовку й перепідготовку педагогічних кадрів, зокрема, викладачів інформатики за рахунок використання типових програмних і технічних засобів. Необхідною умовою комп'ютеризації навчально-виховного процесу є вимога комп'ютерної грамотності вчителів.

Суттєве поглиблення і поширення діяльності науковців і освітян в напрямі науково-методичної та інформаційно-аналітичної підтримки процесу інформатизації галузі забезпечить сучасні темпи і характер розвитку національної системи освіти, високу якість освітніх послуг, що надаються. На цій основі буде закладений освітній фундамент створення в Україні нових робочих місць і боротьби із бідністю, забезпечена конкурентоздатність випускників національної системи освіти на ринку праці й освітніх систем на ринку освітніх послуг, інвестиційна привабливість освіти і країни в цілому. Такий підхід сприятиме запобіганню та ослабленню в суспільстві впливу таких негативних соціальних явищ як кіберзлочинність, відтік із країни висококваліфікованих спеціалістів, він стане протидією негативному інформаційному впливу інших країн. Усе це буде сприяти формуванню іміджу України як країни високих технологій, у якій гармонійно поєднуються духовні, інтелектуальні та науково-технічні надбання людства з демократичними здобутками української держави, що цілеспрямовано й активно будує інформаційне суспільство. Перехід суспільства від індустріального до інформаційного уможливлює необхідність і можливість оволодіння професією навіть на відстані між професійним навчальним закладом і людиною. З цією метою треба оснащувати загальноосвітні навчальні заклади комп'ютерними класами, де учні могли б не лише оволодівати знаннями з основ наук, а й набувати і вдосконалювати вміння та навички з професій комп'ютерного напряму.

Отже, підсумовуючи, зробимо такі ***висновки***:

Нові соціально-економічні умови розвитку України в західноєвропейському контексті, динамічні зміни техніки і технології відповідно до досягнень технічної та інформаційно-технологічної революції зумовлюють необхідність дослідження концептуальних основ використання комп'ютерних технологій у навчальних закладах профтехосвіти. Аналіз досвіду багатьох

розвинутих країн переконав у недоцільності створення спеціальних комп'ютерів для закладів освіти. Використання комп'ютерів під час занять значно підвищує мотивацію навчання, розвиває пізнавальні здібності учнів. Проте комп'ютер не може і не повинен замінювати викладача, а має органічно поєднуватися з іншими дидактичними засобами. Лише добре підготовлене заняття, з належно опрацьованою комп'ютерною програмою, на якому пояснення педагога логічно пов'язані з використанням дидактичних можливостей комп'ютерних технологій, дає навчальний ефект.

Зміст і обсяг знань у галузі комп'ютеризації та інформаційних технологій постійно змінюються, вимоги до них увесь час зростають. Тому професійна майстерність педагогів значною мірою залежить від того, якою мірою вони цікавляться педагогічними інноваціями та їхнім впровадженням, шукають нові форми і методи навчання, допускають розумний ризик, можуть допускати і виправляти помилки.

Переважна більшість педагогів глибоко усвідомлює швидке зростання ролі інформаційних технологій у житті сучасного суспільства, в тому числі і в освіті. Вони розуміють, що використання комп'ютерів, доступ до сучасних джерел інформації є важливою складовою частиною освіти і культури методики XXI століття, і готові до кардинальних змін в освіті.

Список використаних джерел

1. Жук Ю.О., Задорожня Н.Т., Кузнецова Т.В., Овчарук О.В. Інформаційний освітній портал «Діти України» // Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору: 35. наук, праць / За ред. В.Ю. Бикова, Ю.О Жука / Інститут засобів навчання АПН України. — К.: Атака, 2004. — С.5-17.

2. Биков В.Ю. Моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем // Вісник Академії дистанційної освіти. — 2004. — №2. — С. 6-14.

3. Биков В.Ю. Теоретико-методологічні засади створення і розвитку сучасних засобів та технологій навчання // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002. Збірник наукових праць до 10-річчя АПН України / Академія педагогічних наук України. — Ч.2. — Харків: «ОВС», 2002. — С. 182-189.

Панасюк Віра Миколаївна

студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,

panasuk-vm@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА У СФЕРІ ІКТ

ІКТ-компетентність – властивість педагога, який компетентно, тобто цілеспрямовано і самостійно, із знанням вимог до професійної діяльності в умовах інформатизації освітнього простору і своїх можливостей та обмежень

здатен застосовувати ІКТ у процесі навчання, виховання, методичної і дослідницької діяльності та власної неперервної професійної педагогічної діяльності, і на основі аналізу педагогічних ситуацій може бачити і формулювати педагогічні завдання та знаходити оптимальні способи їх розв'язання із максимальним використанням можливостей ІКТ.

Так званий компетентнісний підхід і висуває на перше місце не поінформованість того, хто навчається, а вміння розв'язувати проблеми, що виникають у пізнавальній, технологічній і технічній діяльності, у сферах етичних, соціальних, правових, професійних, особистих взаємовідносин. Запропонований підхід передбачає такий вид змісту освіти, який не зводиться до знаннєво-орієнтованого компонента, а передбачає ціннісний досвід вирішення життєвих проблем, виконання ключових (тобто тих, що належать до багатьох соціальних сфер) функцій, соціальних ролей, компетенцій [2].

Завдання розвитку інформаційної компетентності педагогів знаходять своє відображення в конкретних функціях. Розглянемо їх.

Пізнавальна (або гносеологічна) функція, яка спрямована сприяти систематизації знань, пізнанню й самопізнанню людиною самої себе.

Комунікативна функція. Носіями комунікативної функції є семантичний компонент, паперові й електронні носії інформації педагогічного програмного комплексу.

Адаптивна функція, яка дозволяє адаптуватися до умов життя й діяльності в інформаційному суспільстві.

Нормативна функція, яка містить показники досягнень і розвитку, і проявляється, насамперед, як система норм і вимог в інформаційному суспільстві; здійснюється при дотриманні ряду умов, зокрема, норм моралі та юридичного права, якими потрібно керуватися в професійній діяльності.

Оцінна (інформативна) функція. Сутність цієї функції полягає у формуванні й активізації вмінь педагогів орієнтуватися в потоках різноманітної інформації, виявляти й розрізняти відому і нову, оцінювати значиму й другорядну інформацію.

Розвиваюча функція, дозволяє формувати активну самостійність й творчість у професійній діяльності педагога, що веде до самореалізації і самоактуалізації.

Говорячи про ІКТ, Шолохович В. Ф. визначає її як спосіб реалізації конкретного складного процесу шляхом поділу його на систему послідовних взаємозалежних процедур і операцій з метою досягнення високої ефективності [4]. Проте для безпосереднього здійснення педагогом такого процесу необхідні вміння і навички, що дозволять йому знаходити інформацію, критично її оцінювати, вибирати необхідну інформацію, використовувати її, створювати нову та вміти обмінюватись нею. А це вже поняття інформаційної грамотності. Розкриваючи визначення змісту поняття за Горячовим А. „інформаційна грамотність – це вміння:

– визначати можливі джерела інформації і стратегію її пошуку, отримання її;

– аналізувати отриману інформацію, використовуючи різного типу схеми, таблиці і т.д. для фіксації результатів;

– оцінювати інформацію з позиції достовірності, точності, достатності для вирішення проблеми (завдання);

– відчувати потребу в додатковій інформації, отримувати її, якщо є можливість;

– використовувати результати процесів пошуку, отримання, аналізу і оцінки інформації для прийняття рішень;

– створювати нові (для конкретного випадку) інформаційні моделі об'єктів і процесів, в тому числі з використанням схем, таблиць і т.ін.;

– накопичувати власний банк знань за рахунок особисто значимої інформації, необхідної в своїй діяльності;

– створювати свої джерела інформації;

– використовувати сучасні технології при роботі з інформацією;

– працювати з інформацією індивідуально, а також і в групі" [1].

Перераховані знання та вміння педагог здобуває в результаті професійного самовдосконалення, яке трактується як „свідомий, цілеспрямований процес підвищення рівня власної професійної компетенції і розвитку професійно значущих якостей відповідно до соціальних вимог, умов професійної діяльності і власної програми розвитку" [3].

Роль педагога полягає в безпосередньому моделюванні створення знань, конструюванні ситуацій. Вони самі стають наставниками і генераторами знань, постійно зайнятими педагогічним експериментуванням і нововведеннями, що проводяться в співпраці зі своїми колегами і фахівцями заради отримання нових знань.

Вчителі, компетентні в застосуванні підходу отримання знань, повинні уміти розробляти навчальні посібники і проводити заняття з використанням ІКТ; використовувати ІКТ для вироблення в них критичного мислення; надавати підтримку безперервному розумовому процесу; створювати для своїх учнів і колег суспільство знань. Вони також повинні бути здатні керувати роботою по перепідготовці колег, по розробці і реалізації ідеї про перетворення їх закладу на співтовариство, засноване на принципах інновації і безперервного навчання, що збагачується засобами ІКТ.

Зміни в методиці викладання стосуватимуться використання різноманітної техніки, приладів і ресурсів Інтернету при роботі зі всією групою або виконанні індивідуальних завдань. Залишається практично незмінною соціальна структура, за винятком, розміщення лабораторій технічних засобів навчання, що забезпечує рівний доступ для всіх. В даному випадку йдеться про використання комп'ютерів і програм, що підвищують ефективність роботи; матеріалів для вправ і практичної роботи, керівництв і Інтернет джерел; мереж для цілей управління.

Впровадження компетентнісного підходу до стандартизації змісту освітніх галузей є, на думку багатьох міжнародних експертів, одним із ключових моментів розробки стандартів освіти. В основі поняття компетентності лежить ідея виховання компетентної людини та працівника, який має не лише необхідні

знання, професіоналізм, високі моральні якості, а й вміє діяти адекватно у відповідних ситуаціях, застосовуючи ці знання і беручи на себе відповідальність за певну діяльність.

Отож, формування педагога нового типу – ініціативного, мислячого, креативного, духовного, самокритичного – можливе лише за умови наближення навчання у вищому навчальному закладі до реальної професійної діяльності. Адже становлення педагога визначається в першу чергу постійним удосконаленням його професійних (інструментальних, міжособистісних, системних і спеціальних) компетенцій. Тому змінюється методика проведення семінарських, практичних, лабораторних занять із педагогічних дисциплін, бо вища педагогічна школа покликана озброювати майбутніх учителів основами прикладного педагогічного аналізу як одного з видів аналітичної педагогічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Гушлевська І. Поняття компетентності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці / І.Гушлевська // Шлях освіти. – 2004. – № 3. – С. 3-5.

2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін.; Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: „К.І.С.”, 2004. – 112 с.

3. Овчарук О.В. Перспективи впровадження компетентнісного підходу у зміст освіти в Україні / О.В.Овчарук // Педагогічна думка. – 2004. – № 3. – С. 3-7.

4. Шолохович В. Ф. Информационные технологии обучения // Информатика и образование. – 1998. – № 2. – С. 5-13.

Потапюк Лілія Миколаївна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій, Луцький національний технічний університет, potapiuk_l@bigmir.net

Потапюк Ірина Петрівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, Полтавська державна аграрна академія, radost3s@bigmir.net

ОСНОВНІ ДИДАКТИЧНІ ВИМОГИ ДО СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСІБНИКІВ

Сьогодення вимагає не тільки зміни моделі взаємодії викладача і студента, а й зміни процесу отримання, запам'ятовування, зберігання і відтворення знань, який трансформується в здатність шукати, відбирати, аналізувати та синтезувати необхідну інформацію для навчання. Тому на сучасному етапі розвитку освіти, у період активної інформатизації навчально-виховного процесу, особливої актуальності набуває розробка якісних сучасних комп'ютерних засобів навчання, зокрема електронних посібників (надалі – ЕП).

Якісне забезпечення навчального процесу досліджували С. Гончаренко, М. Жалдак, В. Сластьонін; особливості інформатизації професійної підготовки особистості вчителя трудового навчання О. Коберник, М. Курач, В. Сидоренко, В. Симоненко, Г. Терещук, Д. Тхоржевський, С. Ящук; переваги комп'ютерних технологій у процесі інтенсифікації й активізації навчання В. Альохін; індивідуалізацію освітнього процесу А. Горбенко, Н. Корчевська та ін.

Принципи і критерії систематизації і відбору змісту навчання з використанням засобів навчальних інформаційних технологій висвітлено в працях П. Атутова, М. Полякова, В. Симоненка. Концептуальні засади розробки і використання інформаційно-комунікаційних засобів в освіті обґрунтовано в працях таких науковців і дослідників: В. Бикова, Р. Гуревича, Е. Машбіц, В. Монахова, Є. Полат, О. Спіріна, С. Хрісточевського та ін. Проблемами розробки електронних навчальних посібників займалися О. Балалаєва, О. Баликіна, Н. Богданова, С. Гаркавенко, О. Гуркова, В. Гущенко, Д. Зуєв, Л. Зоріна, О. Єсіна, І. Лернер, Л. Лінгур, М. Люта, С. Мордвінов, О. Поцулко, Я. Скрипка, І. Стромило, В. Шадхін, Н. Шахмаєв та ін. Результати впровадження електронних підручників (ЕП) в навчальний процес показують, що потрібно вивчати і поширювати досвід їх використання та проводити роботу зі створення електронних навчальних підручників.

Електронний посібник є важливим педагогічним програмним засобом, який має зручну гіпертекстову структуру та дозволяє надавати навчальну інформацію та скеровувати вивчення певної дисципліни з урахуванням індивідуальних можливостей та уподобань студентів. Для того, щоби вони найкраще відповідали певним вимогам, необхідно використовувати системний підхід. Саме такий підхід дозволяє зробити серйозний крок на шляху переходу від пізнавальної до прагматичної моделі освіти і сприяє вирішенню проблеми створення посібників нового покоління. Водночас це дасть можливість збільшити кількість користувачів, підвищити наочність представлення матеріалу, використовувати ЕП тривалий час, звести до мінімуму витрати на пошук і підбір літератури, здійснювати контроль отриманих знань.

Електронний посібник, як показує досвід його застосування, полегшує процес опрацювання теоретичного матеріалу і виконання практичних завдань. Так, він може доповнювати традиційний підручник завдяки поданню навчального матеріалу в іншому вигляді – за допомогою акцентів на ключових поняттях, тез та опорних схем, унаслідок застосування інтерактивних завдань, великої кількості мультимедійного ілюстративного матеріалу, що може використовуватися як у фронтальній роботі з допомогою мультимедійного проектора та інтерактивної дошки, так і для самостійної роботи з навчальним матеріалом, узагальнення, повторення тощо; а також додаткових матеріалів, файлів-заготовок і шаблонів для виконання практичних завдань.

Розробка будь-якого електронного посібника передбачає два етапи: підготовчий та складання ЕП. Підготовчий етап включає: вибір літератури для формування змісту, розробку змісту, переробку текстів у модулі за розділами і створення «Help» (допомоги), реалізацію гіперпосилань в електронній формі;

вибір, створення та обробку матеріалу для мультимедійного втілення (відеосюжет, звуковий супровід, графічне зображення). Крім того, у посібнику подається глосарій, список літератури та посилання на інтернет-джерела. Складання посібника – це завершальний етап, що здійснюється після розробки інформаційного, навчального та контролюючого блоків. Також посібник доповнюється інструкціями з використання [3].

До основних критеріїв якості електронного навчального посібника можна віднести такі: висока якість змістовної частини; наявність визначеної концепції у використанні представлених продуктів і забезпечення їх достатньою кількістю методичних рекомендацій; наявність таких істотних властивостей, що можуть бути реалізовані винятково електронними засобами [2]

Відомо, що до традиційних дидактичних вимог, які висуваються до ЕП, відносяться науковість, доступність, проблемність, наочність, свідомість, самостійність і активізація діяльності, систематичність і послідовність, міцність засвоєння знань, поєднання освітніх, розвиваючих і виховних функцій навчання. Окрім названих вимог також застосовують специфічні дидактичні вимоги, які зумовлені перевагами використання інформаційно-комунікаційних технологій, а саме:

1. Вимога адаптивності, тобто пристосованості ЕП до індивідуальних особливостей студента. Першим рівнем адаптації вважається можливість вибору студентом індивідуального темпу вивчення матеріалу. Другий – має на меті діагностику стану студента, за результатами якої пропонується зміст і методика навчання. Третій рівень адаптації базується на відкритому підході, коли автори програми прагнуть розробити якомога більше варіантів її використання для ширшого контингенту потенційних клієнтів.

2. Вимога інтерактивності навчання вказує на те, що в дидактичному процесі навчання мають взаємодіяти студент з електронними матеріалами. ЕП забезпечуватиме інтерактивний діалог і зворотний зв'язок. Важливою складовою частиною організації діалогу є реакція програми на дії користувача. Зворотний зв’язок дозволяє здійснювати контроль і коректувати дії студента, видавати рекомендації для подальшої роботи, здійснювати постійний доступ до довідкової і роз'яснювальної інформації. Під час контролю над діагностикою помилок за наслідками навчальної роботи зворотний зв'язок видає результати аналізу роботи з рекомендаціями із підвищенням рівня знань.

3. Вимога реалізації можливостей комп'ютерної візуалізації навчальної інформації допускає аналіз можливостей сучасних засобів відображення інформації в порівнянні з якістю подання навчальної інформації.

4. Вимога розвитку інтелектуального потенціалу студента при роботі з ЕП передбачає формування різноманітних стилів мислення (алгоритмічного, наочно-образного, рефлексії, теоретичного), уміння висловлювати раціональні або варіативні рішення в складних ситуаціях, уміння обробляти інформацію.

5. Вимога системності і результати впровадження електронних підручників (ЕП) в навчальний процес показують, що потрібно вивчати і

поширювати досвід їх використання та проводити роботу зі створення електронних навчальних підручників.

6. Вимога забезпечення повноти (цілісності) і безперервності дидактичного циклу навчання передбачає можливість виконувати всі ланки дидактичного циклу в межах одного сеансу роботи з ЕП.

Зробивши аналіз використання електронних підручників, можна виділити такі переваги:

– підвищення інтересу й загальної мотивації до навчання завдяки – новим формам роботи і причетності до пріоритетного напряму науково-технічного прогресу;

– індивідуалізація навчання: кожен працює в режимі, який його– задовольняє; об’єктивність контролю;

– активізація навчання завдяки використанню привабливих і– швидкозмінних форм подачі інформації, змаганню з машиною та з самими собою;

– формування вмінь та навичок для здійснення творчої діяльності;– виховання інформаційної культури;

– оволодіння навичками швидкого прийняття рішень у складній ситуації;

– можливість оперативно отримувати необхідну інформацію;

– широкий діапазон використання;

– можливість використання в дистанційній освіті;

– інтенсифікація самостійної роботи;

– зростання обсягу виконаних завдань [1, с. 34–36].

Поряд із вище названими вимогами для розробників ЕП можна сформулювати рекомендації, що відповідають положенням сучасної дидактики: наявність спеціальних засобів для мотивації студентів і підтримки їх уваги та інтересу; градуювання ступенів важкості й складності матеріалу; наявність процедур для полегшення процесів узагальнення; наявність підсумкових узагальнюючих схем; використання значків («іконок») та інших спеціальних символів, що забезпечують розпізнавання різних компонентів навчального матеріалу; супровід теоретичних описів практичними прикладами; опис зв'язку навчального матеріалу з додатковими дидактичними діями; доступність мовного стилю, його орієнтацію на цільові групи студентів; простоту навігації за навчальним матеріалом; збереження загальноприйнятих позначень і термінології; довідковий режим, що містить визначення усіх задіяних об'єктів і відносин; можливість відміни студентом помилкових дій у ході самостійної роботи.

Сучасні тенденції в освіті вимагають впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, які б підняли її на якісно новий рівень і забезпечили максимальне засвоєння знань та отримання вмінь. Тому створення ЕП у системі сучасної освіти є актуальним і необхідним. Нині існує багато можливостей для перетворення звичайного підручника засобами комп’ютерних технологій у електронне навчальне середовище, і цим самим для плавного покращення якості самостійної роботи користувача, нейтралізації шкідливих

чинників впливу, створення умови для розвитку та самореалізації кожної особистості, сприяння розвитку творчої активності, організації економного та раціонального використання ресурсів та часу.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Теоретико-методологічні засади створення і розвитку сучасних засобів та технологій навчання / В. Ю. Биков // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002 : зб. наук. праць до 10-річчя АПН України / Академія педагогічних наук України. – Частина 2. – Х. : ОВС, 2002. – С. 182–199.

2. Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2005. – № 1-2. – С. 25–40.

3. Стромило І. Технології та методологія розробки електронних посібників / І. Стромило // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 2. – С. 182–185. – Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npd_2013_2_47.pdf

Канівець Олександр Васильович

кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін, Полтавська державна аграрна академія, alex_21_2222@yahoo.com

Канівець Ірина Михайлівна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін, Полтавська державна аграрна академія, ira.gorda80@gmail.com

ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Будь-яка діяльність починається з постановки мети та створення позитивної мотивації, яка б стимулювала особистість на її виконання, забезпечуючи успіх та розвиваючи інтерес до її змісту. Зокрема, психологи та педагоги стверджують, що мотивація – первинна складова навчально-виховного процесу і успішне оволодіння студентами знаннями та уміннями залежить в основному від розвитку позитивної мотивації, а не тільки від природних здібностей.

У наслідок цього виникає необхідність у тому, щоб мотивувати студентів до навчання, а завдання викладача полягає у тому, щоб перевтілити процес здобуття знань у потребу, яка виступатиме у ролі мотиву навчання. Ефективна мотивація студентів до навчання – один із найбільш дієвих способів підвищити якість навчання. Велика майстерність та професіоналізм викладача полягає у тому, щоб зацікавити своїм предметом, сформувати у студента пізнавальний інтерес.

Вирішити дане завдання допоможе використання сучасних інформаційних технологій в освітньому середовищі – віртуальної реальності (ВР), що моделюється комп’ютером і виступає у ролі особливої інформаційної технології,

яка «переносить» людину у штучний світ, де всі об'єкти представлені у тривимірному просторі.

Останнім часом питання використання технологій віртуальної реальності набуває актуальності у всьому світі, як способу кращого розуміння та запам'ятовування матеріалу, адже будь-які навички засвоїти легше, якщо тренуватися в інтерактивному та тривимірному середовищі.

Проблемами віртуальної освіти займалися науковці: А. Засєкін, Р. Павлюк, Ю. Лемешко, Н. Гнедко, С. Єрохін, О. Греб'юк, Ю. Ткач, Н. Половая, М. Томчук, В. Сєліванов, Л. Сєліванов та інші, але, на жаль, досліджень віртуальної реальності та її використання в навчанні студентів, в тому числі і технічних спеціальностей, вкрай мало.

Віртуальна реальність – ідеальне навчальне середовище. Сприйняття віртуальної моделі з високим ступенем достовірності дозволяє якісно і швидко готувати фахівців технічного профілю [1].

Дана інноваційна система використовується вже у медицині, мистецтві, нерухомості та інших галузях. Серед кращих проектів варто відзначити такі, як: LABSTER – інтерактивний 3D-проект, у якому студенти можуть дистанційно здійснювати експерименти в наукових хімічних та біологічних лабораторіях з повним комплексом обладнання; Expeditions pioneer program – програма, що дає змогу здійснювати віртуальні екскурсії екзотичними і дивними місцями нашої планети; ER/VR (Virtual reality medical training simulation) – проект, що переносить студентів та інтернів у палати, де їм належить вжити заходів, які врятують пацієнта; The apollo 11 virtual reality experience – гра, що пропонує відправитися на Місяць у космічному кораблі «Аполлон-11», яка з високою точністю відтворює всі деталі запуску, польоту і посадки; Lecture VR – проект пропонує серію знакових лекцій з наочною візуалізацією, які можна відвідати як індивідуально, так і в складі групи [2].

Отже, ВР-технології створюють віртуальний простір, який занурює студентів у світ будь-якої тематики, допомагаючи сконцентруватися на її засвоєнні. Вивчаючи, наприклад, будову сільськогосподарських машин студенти потрапляють на майданчик із технікою, спостерігаючи при цьому назви деталей і вузлів та проводячи їх віртуальне налагодження.

У наслідок цього застосування технологій віртуальної реальності в навчанні дозволяє:

- дати студенту не тільки теоретичний, а і практичний досвід;
- зменшити вплив відволікаючих чинників, що перешкоджають кращому сприйняттю інформації;
- пояснити складні для розуміння технологічні процеси [3].

Таким чином, навчання з використанням віртуальної реальності, надасть можливість викладачам не тільки дистанційно проводити лекції та семінари, а також опрацьовувати студентами матеріал із самостійної роботи та закріпити теоретичні знання на практиці, що покращить в цілому якість і швидкість запам'ятовування здобутих знань. Технології віртуальної реальності дозволяють в повній мірі використати відому істину про те, що людина отримує 80 %

інформації з навколишнього світу за допомогою зору, але при цьому запам'ятовує тільки 20 % побаченого; 40 % того, що вона бачить і чує, і 70 % того, що вона бачить, чує і практично відтворює. Тому, на нашу думку, питання розробки та впровадження програм віртуальної реальності у навчальний процес підготовки студентів технічних спеціальностей є актуальним та потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Центр визуализации и виртуальной реальности для науки и образования. [Электронный ресурс]: [Интернет-портал]. – Электронные данные. – [Webinar, 2008-2018]. – Режим доступа: http://ve-group.ru/3dvr-resheniya/obrazovanie-i-nauka/ (дата обращения 18.02.2018).

2. Ткач Ю. VR-технології як метод і засіб навчання / Ю. Ткач // Освітологічний дискурс. – № 3-4 (18-19). – 2017. – С. 309-322.

3. Технологии виртуальной реальности в обучении [Электронный ресурс]: [Интернет-портал]. – Электронные данные. – [Webinar, 2008-2018]. – Режим доступа: http://academy.webinar.ru/journal/tehnologii-virtualnoj-realnosti-v-obuchenii/ (дата обращения 18.02.2018).

Яцунь Людмила Анатоліївна

вчитель інформатики та технологій, Навчально-виховне об'єднання №5 м. Хмельницького імені Сергія Єфремова, ludmilajatsun@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО РЕСУРСУ LEARNINGAPPS В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про значний інтерес науковців та педагогів до питання впровадження в освітній процес електронних ресурсів, зокрема, використання конструктора інтерактивних вправ та дидактичних ігор Learningapps в навчальній діяльності розглядали Н. Олефіренко, О. Петрова, К. Рубан, С. Сідоров, Л. Шевченко.

Водночас актуальною є проблема виявлення найбільш доцільних шляхів застосування подібних електронних освітніх ресурсів. Адже вони повинні відповідати вимогам певного уроку й враховувати індивідуальні особливості кожного школяра. Тому постає потреба у самостійному створенні вчителем за власним задумом певних електронних навчальних засобів, призначених для використання на конкретному уроці. Ефективно виконати це завдання педагогам допомагає сучасний електронний навчальний ресурс Learningapps.

Learningapps.org є сервісом для підтримки процесів навчання та викладання за допомогою невеликих інтерактивних модулів. Ці модулі можуть використовуватись безпосередньо як навчальні ресурси або для самостійної роботи. Метою роботи сайту є створення загальнодоступної бібліотеки незалежних блоків, придатних для повторного використання та змін. Блоки (вони називаються Вправами) не включені в жодні конкретні сценарії чи програми,

тому вони не розглядаються як цілісні уроки чи завдання, натомість їх можна використати у будь-якому доречному методичному сценарії [1].

Н. В. Олефіренко виділяє такі переваги електронних конструкторів інтерактивних вправ [2]: оперативне оцінювання правильності виконання кожного завдання; генерування неповторюваного набору вправ, що виключає запам'ятовування правильних відповідей та дає змогу кожному школяреві багато разів відтворити знання; можливість надати тренувальним завданням ігрового або змагального характеру.

Умовно всі можливі шаблони, доступні на сайті Learningapps.org, можна поділити за структурно-функціональною ознакою на такі категорії: вибір (вправи на вибір правильних відповідей); розподіл (вправи на встановлення відповідності); послідовність (вправи на визначення правильної послідовності); заповнення (вправи, в яких необхідно вставити правильні відповіді у потрібні місця); он-лайн ігри (ігрові вправи, при виконанні яких учень змагається з комп'ютером або іншими учнями); інструменти (використовуються для взаємодії учасників, для підготовки і застосування демонстраційних матеріалів).

В категорії «Вибір» є вправи «Вікторина (1 відповідь)», «Перший мільйон» і «Знайти слова».

Категорія «Розподіл» представлена вправами «Знайти пару», «Класифікація», «Фрагменти зображення», «Пазл», «Знайти на карті» і «Парочки».

До категорії «Послідовність» можна віднести вправи «Числова пряма» і «Просте упорядкування».

Категорія «Заповнення» містить вправи «Вільна текстова відповідь», «Заповнити пропуски», «Кросворд» і «Вгадай слово».

В категорії «Он-лайн ігри» можна перелічити вправи «Де це?», «Перегони» і «Порахувати», сюди ж можна віднести і вправи з інших категорій, зокрема «Перший мільйон» та «Парочки», зважаючи на їх ігрову форму.

Категорія «Інструменти» представлена шаблонами «Голосування», «Чат», «Календар», «Нотатки» й «Дошка оголошень». Також існують можливості об'єднати декілька шаблонів у вправах «Аудіо- та відео-контент» і «Колекція вправ».

Окрім означених, ресурс містить ще низку шаблонів, виявлених нами в процесі ознайомлення з колекцією вправ. Їх перелік надано у таблиці 1.

Таблиця 1 − Перелік самостійно виявлених шаблонів вправ

№ з/п	Категорія	Шаблон вправи
1.	Вибір	«Вікторина (множинні відповіді)» та «Виділити слова»
2.	Розподіл	«Відповідності сітки», «Поділ на групи» і «Таблиця відповідностей»
3.	Послідовність	«Розставити за порядком»
4.	Заповнення	«Заповнити таблицю» та «Вікторина з друкуванням»
5.	Он-лайн ігри	«Вікторина для кількох гравців»

Зауважимо, що деякі шаблони, такі як «Вікторина для кількох гравців» і «Заповнити таблицю», налічують в українському сегменті незначну кількість

готових вправ. Це ж стосується й шаблонів «Знайти на карті» та «Порахувати» з доступного списку вправ. Натомість потенціал щодо створення за допомогою цих шаблонів цікавих навчальних ресурсів досить значний.

Так, можна рекомендувати створену нами за шаблоном «Знайти на карті» вправу під назвою «Найтиповіші страви кухонь світу» (рисунок 1) для використання на інтегрованому занятті з технологій та географії.

Пропонований середовищем Learningapps шаблон «Знайти на карті» дозволяє використовувати мапи Google, обираючи при цьому опис місця в центрі мапи, режим відображення та рівень масштабування, а також створювати на мапі позначки, яким відповідає певний зміст.

Після натиснення на позначку певної країни учень бачить на екрані перелік страв, одну з яких потрібно визначити як типову для цієї країни (рисунок 1). Так, Україні буде відповідати типова для неї страва вареники, Угорщині – гуляш, Грузії – хачапурі. Після того, як страви для всіх країн будуть визначені, учень завершує завдання натисненням на позначку в правому нижньому кутку. Правильні відповіді буде позначено зеленим кольором, помилки – червоним.

Рисунок 1 – Інтерактивна вправа «Найтиповіші страви кухонь світу»

Окремо варто зазначити про такі можливості ресурсу Learningapps як створення віртуальних класів, що дозволить керувати обліковими записами учнів, готувати завдання для кожного класу, відстежувати процес їх виконання [3].

Щоб скористатися такими можливостями, вчителю необхідно зареєструватися на цьому сайті, а також створити профілі учнів своїх класів. Для цього передбачено розділ «Мої класи». Після внесення списку учнів вручну або імпортування його з іншого документу, система автоматично згенерує логін і пароль кожному з учнів, під якими вони будуть заходити на сайт і виконувати завдання.

Розділ «Папка класу» вчитель наповнює підготовленими завданнями для цього класу, відтак кожен з учнів зможе їх виконати під своїм ім'ям. У розділі «Статистика» вчитель має можливість переглянути кількість виконаних учнями вправ (рисунок 2).

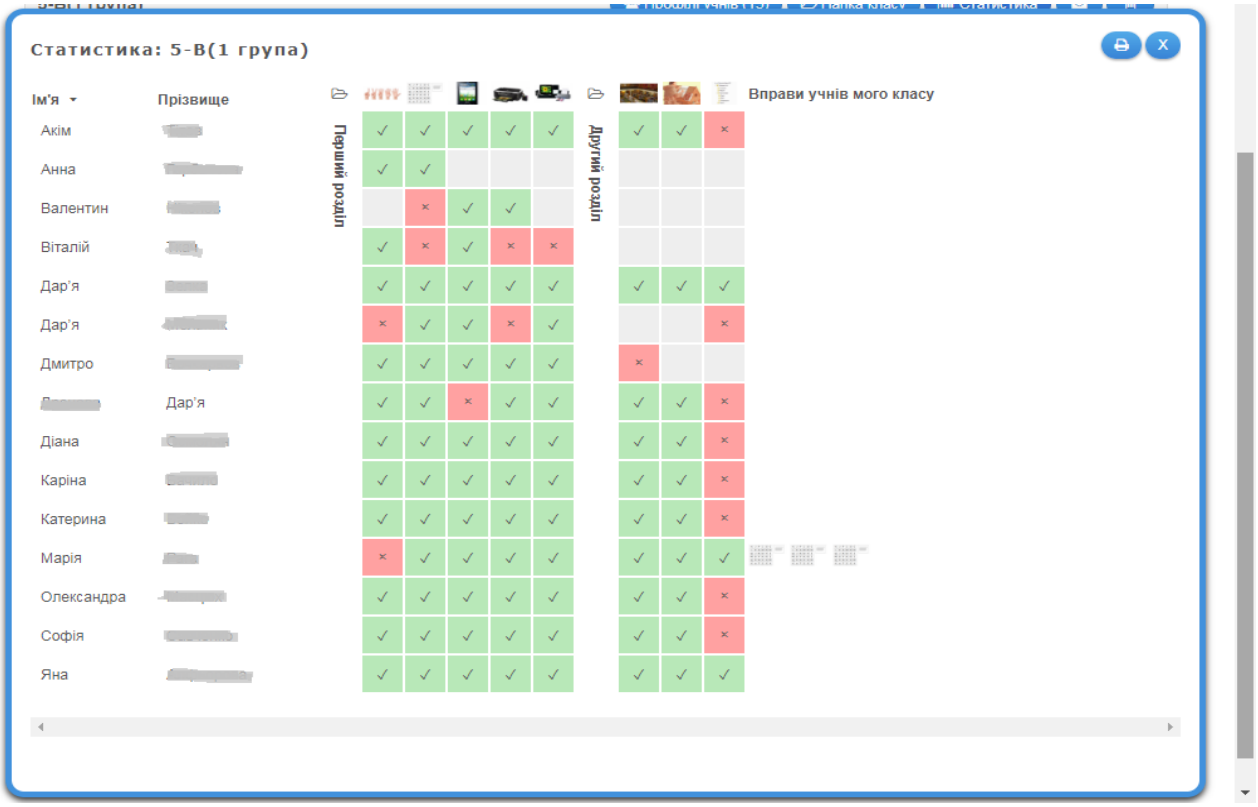

Рисунок 2 – Розділ «Статистика»

Крім того, можна дізнатися детальніше про виконання завдань окремим учнем, активувавши його діяльність на сайті за допомогою відповідної функції. На жаль, в шаблонах не передбачено автоматизованого оцінювання виконання завдань, тому результатом може слугувати сам факт виконання учнем завдання та час, на нього витрачений.

Натомість ця ж особливість ресурсу надає можливість учням самостійно знайти та проаналізувати без допомоги вчителя власні помилки та виправити їх або підготувати перелік конкретних запитань до вчителя з метою з'ясування

незрозумілих моментів під час вивчення теми. Оскільки виставлення оцінки не передбачено, можна стверджувати, що за допомогою ресурсу Learningapps.org створюється ситуація успіху та підвищується самооцінка учнів, які успішно виконують завдання.

Також ресурс надає можливість розмістити оголошення для усього класу або вести приватну переписку з учнями, де рекомендувати виправити помилки і неточності чи відповідати на запитання учнів. Це важливо для надання зворотного зв'язку з учнями під час навчального процесу. Тим паче, коли вчитель перед кожним наступним уроком є обізнаним щодо стану виконання учнями наданих завдань та має більше часу для підготовки відповідей на запитання учнів, що виникли у них під час самостійного опрацювання матеріалу теми при підготовці домашнього завдання.

Отже, електронний ресурс Learningapps надає широкі можливості педагогам для підвищення мотивації учнів та інформаційної насиченості уроку, урізноманітнення способів подачі матеріалу з метою отримання високого результату. За його допомогою можна організувати колективну, групову або ж індивідуальну роботу учнів, відстежити процес виконання завдань за умови створення віртуального навчального класу, а також сформувати свій власний банк навчальних матеріалів.

Список використаних джерел

1. Сайт LearningApps.org // LearningsApps [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://learningapps.org/about.php (дата звернення: 03.02.2018).

2. Олефіренко Н. В. Дидактичні електронні ресурси у викладанні англійської мови в початковій школі [Електронний ресурс] / Н. В. Олефіренко // Електронне наукове фахове (педагогічне) видання «Народна освіта». – 2015. – №3(27). – Режим доступу: http://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=3664 (дата звернення: 03.02.2018).

3. Петрова О.М. Використання можливостей ресурсу learningapps.org під час створення віртуального класу / О.М. Петрова // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2014. – №1. – С.46-47.

Левківський Михайло Іванович

спеціаліст вищої категорії, методист, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, lmi-cuep@ukr.net

ВІРТУАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ– ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА КОЛЕДЖУ

Україна вступає в історичну фазу інформаційного суспільства, в якому інформація і знання продукуються в єдиному інформаційному просторі. Характерними рисами інформаційного суспільства є: створення та розвиток ринку інформації та знань, збільшення їх ролі в житті суспільства; становлення і домінування в різних сферах діяльності інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), зростання кількості людей, зайнятих інформаційними

технологіями, комунікаціями і виробництвом інформаційних продуктів і послуг; зростання інформації та ролі інформаційних технологій в суспільних та господарських відносинах [4].

Індикатором розвитку інформаційного суспільства можна вважати інформатизацію освіти, метою якої є підвищення якості освіти через упровадження та використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес, забезпечення доступу до знань та даних для кожного члена суспільства, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей на базі індивідуалізації освіти, забезпечення випереджувального навчання фахівців.

Результатом інформатизації освіти повинно бути створення інформаційного освітнього середовища, ознаками якого слугує сукупність інформаційно-освітніх ресурсів (електронні бібліотеки, навчальні системи і програми), програмно-технічних і телекомунікаційних засобів, правил їхньої підтримки, адміністрування і використання, що забезпечують єдині технологічні засоби інформації, інформаційну підтримку і організацію навчального процесу, наукових досліджень, професійне консультування [1].

Інформаційне освітнє середовище (ІОС) дозволяє навчальному закладу організовувати раціональний документообіг в межах своєї установи, впроваджувати інформаційно-комунікаційні технології управління навчальним закладом, впроваджувати систему збирання, переробки інформації з різних напрямів освітнього процесу, здійснювати розгорнутий моніторинг навчальної діяльності закладу, створювати електронні бази даних педагогічних кадрів та студентського контингенту, підтримувати сайт навчального закладу, Веб-сторінки навчальних проектів, розширювати інформаційну взаємодію та розвивати контакти соціального партнерства з іншими навчальними закладами.

Особливі можливості ІОС надає педагогічним працівникам навчального закладу. З його допомогою педагоги можуть мати доступ до всієї нормативно-правової бази документів, використовувати програмне забезпечення, що формує інформаційний простір навчального закладу, здійснювати самостійне навчання, підвищувати кваліфікаційний рівень, брати участь у роботі професійних об’єднань, семінарів, вебінарів, майстер-класів, упроваджувати інформаційно-комунікаційні технології і ресурси мережі інтернет на різних етапах традиційної системи навчання, створювати власні курси, інтернет-заняття, інтегровані заняття, розробляти і використовувати власне програмне забезпечення і цифрові освітні ресурси, формувати і використовувати медіатеки та інше. Ресурси і можливості інформаційного освітнього простору доступні і будуть корисні також студентам у підготовці до занять та в освоєнні програмного матеріалу. Таким чином, єдине інформаційне освітнє середовище дозволяє об’єднати між собою відповідними інформаційними потоками практично всі учасників навчально-виховного процесу.

Стрімкий розвиток у сучасному світі інформаційно-комунікаційних технологій та системи мас-медіа нагально потребує цілеспрямованої підготовки педагогів до вмілого і безпечного користування ними. Практика показує, що реалізація сучасних форм ІКТ у системі освіти повинна бути частиною цілісної

системи і входити до комплексу заходів щодо розвитку єдиного інформаційного освітнього простору [3]. Але формування і функціонування інформаційного освітнього середовища- складний та тривалий процес, який вимагає дотримання певних педагогічних принципів, серед яких виділяють принцип комплексного підходу, що передбачає науково-обгрунтоване визначення первинного вхідного стану процесу інформатизації, програмно-цільовий підхід до розвитку та управлінням цим процесом, кооперацію зацікавлених у проблемі інформатизації освіти суб'єктів, зміну традиційних поглядів на процес інформатизації освіти, та принцип системної побудови ІОС, що потребує створення нових організаційних структур, які забезпечують організацію та функціонування технологій, відкритість даної системи на всіх рівнях, наявність інформаційних обмінів [6]. У зв'язку з цим, виникають проблеми, що заважають ефективному впровадженню інформаційно-комунікативних технологій, серед яких можна виділити дві головні: педагоги не готові до активного використання інформаційних технологій в освітньому процесі та різні структури навчальних закладів мають різний рівень готовності до впровадження інформаційних технологій.

Для подолання названих проблем в Коледжі управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії створюються умови щодо активного використання сучасних інформаційних технологій у педагогічному процесі, педагогам надається можливість вивчення цих інформаційних технологій, забезпечується доступ до освітніх ресурсів і обміну інформації, надається можливість і стимулюється створення та публікації в електронному вигляді навчальних і методичних матеріалів.

Наступним етапом формування ІОС в нашому навчальному закладі стало створення віртуального методичного кабінету (ВМК), авторами якого були заступник директора коледжу з навчальної роботи Старченко Ю.А. та методист Левківський М.І. Створення згаданого ВМК стало результатом пошуку нового формату взаємодії з педагогами, нового інструменту освітнього менеджменту. Ми виходили з того, що віртуальний методичний кабінет- це одна з найважливіших ланок інформаційно-освітнього середовища навчального закладу, яка здатна забезпечити необхідну якість совіти і надати необхідні умови для розвитку всіх суб'єктів освітнього процесу.

Розроблення та впровадження проекту «Віртуальний методичний кабінет» дозволяє вирішувати загальну для усіх навчальних закладів проблему нестачі навчально-методичної літератури, підвищення кваліфікації і педагогічної майстерності викладачів, поглиблення змісту навчально-виховного процесу, профорієнтаційної роботи, полегшує пошук необхідної нормативної документації. Віртуальний методичний кабінет створює реальні можливості побудови відкритої системи безперервної освіти, а оптимальний доступ до необхідної інформації у будь-який час робить пізнавальну діяльність педагогів більш ефективною. Він дозволяє організувати науково-методичний простір для викладачів, створює оптимальний доступ до необхідної інформації, оперативно забезпечує необхідну методичну допомогу молодим педагогам, дає можливість досвідченим педагогам поділитися досвідом роботи [2].

Формування та функціонування інформаційних потоків ВМК методичної спрямованості дають змогу отримувати більш об'єктивну картину щодо ефективності діяльності окремих підрозділів (відділень, циклових комісій) так і коледжу загалом.

За задумом авторів проекту, сформованим на основі вивчення досвіду інших закладів освіти, віртуальний методичний кабінет виступає як: багатопланове інформаційне середовище, зорієнтоване на взаємодію адміністрації коледжу, циклових комісій та педагогічного колективу в умовах оновлення та розвитку методичної роботи в навчальному закладі з метою підвищення ефективності методичної роботи та професійної компетентності педагогів; сучасний інструментарій супроводу методичної роботи, середовище для спілкування, обміну досвідом, ідеями, технологіями, дослідженнями і можливість творчої самореалізації; місце для розміщення навчально-методичних матеріалів, єдиних баз даних для подальшого перегляду, вивчення та коригування.

Віртуальний методичний кабінет створювався для забезпечення максимального полегшення доступу учасників освітнього процесу до інформаційних ресурсів для повсякденного використання, створення єдиного інформаційно-методичного простору з метою більш якісного забезпечення інформаційної підтримки, розширення зони співпраці та зміцнення контактів між методичною службою та педагогами.

За допомогою віртуального методичного кабінету вирішуються актуальні завдання, які стоять перед колективом коледжу: забезпечення оптимального, ефективного методичного супроводу освітньої діяльності закладу; систематизація накопиченого досвіду педагогів коледжу та інших закладів освіти; підвищення ефективності використання методичних ресурсів; підвищення рівня мотивації педагогів до самоосвіти, самоаналізу, самоконтролю, самовдосконалення; створення можливості визначати рівень компетентності, діагностичного оцінювання педагогічних працівників, консультувати у виборі змісту і форм роботи у навчальному процесі; забезпечення випереджувального науково-методичне інформування членів педагогічного колективу; координація колективних форм і методів методичної роботи та самоосвіти з метою підвищення педагогічної майстерності педагогів; здійснення системи заходів, спрямованих на розвиток творчого потенціалу педагогів, впровадження досягнень науки і передового педагогічного досвіду та практичну їх реалізацію; створення реальних можливостей побудови відкритої системи безперервної освіти педагогів коледжу засобами мережевого спілкування; активне використання освітніх медіа та Інтернет-технологій у методичній роботі з педагогами коледжу.

Перевагами віртуального методичного кабінету можна назвати зручність, простоту користування, доступність, економічність, можливість постійно підвищувати на робочому місті професійну компетенцію будь-яким категоріям педагогічних працівників.

Віртуальний методичний кабінет створено у вигляді сайту на основі оновленої версії Google Sites з використанням веб-переглядача Google Chrome.

Структура сайту доволі проста і легка у користуванні. Він містить дев’ять сторінок, які відповідають основним розділам роботи навчально-методичного кабінету коледжу:

- Діяльність педагогічного кабінету
- Циклові комісії
- Кадрове забезпечення
- Методика викладання
- Навчальна документація
- Атестація педагогічних працівників
- Підвищення кваліфікації
- Стимулювання педагогічних працівників
- Конкурс «Педагогічні інновації»

Назви сторінок відображені в меню головної сторінки у вигляді закладок, які побудовані з використанням гіперпосилань і відкриваються натисканням лівої клавіші маніпулятора «миш». Структура сторінок розгалужена – вони містять підсторінки, назви яких розгортаються при наведенні курсора на закладку сторінки. На цих підсторінках розміщені окремі документи та інформація методичного спрямування. На кожній сторінці та підсторінці в текстовому полі продубльовано їхню структуру та містяться рекомендації по перегляду розміщеного контенту [5].

Кожен бажаючий для користування сайтом може зайти на його сторінки за адресою: https://sites.google.com/view/virtualniymetodkabinet-cuep

На вказану електронну адресу можна зайти також з сайту коледжу acup.poltava.ua, де вона розміщена в якості гіперпосилання у вкладці Викладачу/методична робота. За цим посиланням викладачі коледжу знаходять знайомий інтерфейс вітруального методичного кабінету коледжу, на якому розміщена найрізноманітніша інформація методичного спрямування.

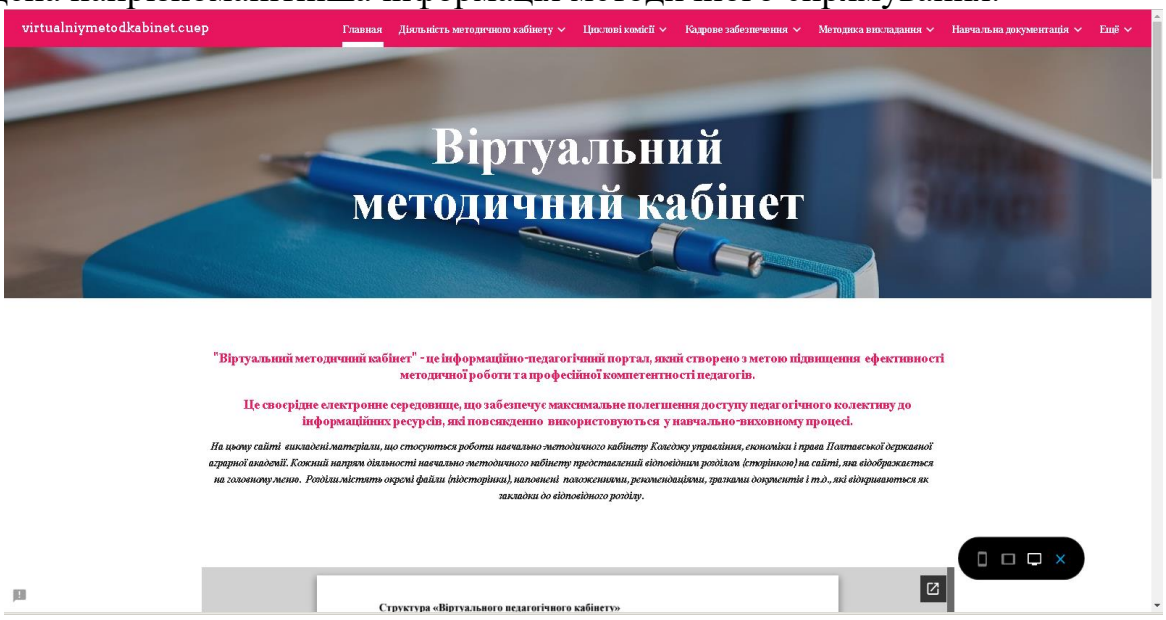

Рис.1. Загальний вигляд сторінки «Головна»

Віртуальний методичний кабінет є одним із чинників, який стимулює зростання професійної майстерності педагогів, допомагає народженню власного педагогічного почерку, розвитку творчості в педагогічному колективі, прискорює процеси впровадження інновацій, формування передового досвіду в необхідному для навчального закладу напрямі. Але це лише одна із складових інформаційного простору навчального закладу – попереду робота над іншими.

Зазначимо, що за результатами конкурсу "Педагогічні інновації" у 2017 році наш ВМК отримав І місце у номінації " Інноваційна діяльність методичного (педагогічного) кабінету та предметних (циклових) комісій. Інноваційна діяльність методичного (педагогічного) кабінету".

Список використаних джерел

1. Ласкава Н. Єдиний інформаційний освітній простір // Методист.-2016.-№3. с.3-6.

2. Невтира О.М. Віртуальний методичний кабінет школи // Управлінняшколою.-2016.-№4-6-с.70-71

3. Свінченко І.А. Використання хмарних сервісів в управлінні ЗНЗ//управлінняшколою.-2016.-№4-6-с.70-71

4. Інформаційне суспільство [Електронний ресурс] –Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційне_суспільство

5. Віртуальний методичний кабінет [Електронний ресурс] –Режим доступу: https://sites.google.com/view/ virtualniymetodkabinet-cuep

6. Достокор О.А. Створення інформаційного освітнього простору закладу – вимога сьогодення [Електронний ресурс] –Режим доступу: https://ito.vspu.net/ENK/2015-2016/ikt_magistri/ lektions/ Lek-3.pdf

Муковіз Олексій Павлович

доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії початкового навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, alexsmukovoz@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ: ПРОЕКТ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ “ХМАРА”

Основними завданнями підвищення кваліфікації викладачів: оновлення та розширення знань, формування нових професійних компетентностей у психолого-педагогічній, науково-дослідній, організаційно-управлінській діяльності; засвоєння інноваційних технологій, форм, методів та засобів навчання; набуття досвіду формування змісту навчання з урахуванням його цільового спрямування, посадових обов’язків працівників, здобутої освіти, досвіду практичної роботи та професійної діяльності, їх інтересів і потреб; вивчення педагогічного досвіду, сучасного виробництва, методів управління, ознайомлення з досягненнями науки, техніки і виробництва та перспективами їх розвитку; подання пропозицій до удосконалення навчально-виховного процесу,

впровадження в практику навчання кращих досягнень науки, техніки й виробництва; застосування інноваційних технологій реалізації змісту навчання, що передбачає його диференціацію, індивідуалізацію, запровадження дистанційних, ІКТ.

Процес підвищення кваліфікації базується на електронному навчально-методичному комплексі, який розроблений відповідно до навчально-тематичного плану та робочої навчальної програми. У свою чергу, електронний навчально-методичний комплекс реалізовано на основі технологічної платформи GoogleApps.

Підвищення кваліфікації викладачів відбувається в експериментальному електронному навчально-методичному комплексі підвищення кваліфікації науково-дослідного проекту відкритої освіти “ХМАРА” за програмою “Викладачі-тьютори (організатори) ДН ВНЗ ІІІ – ІV р. а.” (рис. 1 або http://www.kdoumokhmara.net).

На початку підвищення кваліфікації викладачі заповнюють індивідуальні плани, що відображають етапи підвищення кваліфікації та отримують інструкцію по реєстрації в електронному навчально-методичному комплексі.

Рис. 1. Вікно сайту електронного навчально-методичного комплексу підвищення кваліфікації науково-дослідного проекту відкритої освіти “ХМАРА”

Інструкція по реєстрації містить загальну інформацію про електронний навчально-методичний комплекс, особливості роботи та персональні дані кожного користувача (адреса електронної пошти, логін та пароль). Після введення логіна та пароля викладачеві відкривається вікно головної сторінки проекту “ХМАРА” для здійснення підвищення кваліфікації (рис. 2.).

Рис. 2. Вікно головної сторінки електронного навчально-методичного комплексу підвищення кваліфікації науково-дослідного проекту відкритої освіти “ХМАРА”

Технологія підготовки викладачів до організації ДН має три етапи: очний, дистанційний, очний. Етапи, по суті, є сесіями: організаційно-настановна (I етап); керована самостійна робота слухачів (II етап); залікова сесія (III етап).

Основні показники очно-дистанційної форми навчання – загальна тривалість навчання, бюджет часу (загальний), зміст етапів.

Типовий варіант – тривалість навчання (підвищення кваліфікації) – загальна – 6 місяців (24 тижні).

Бюджет часу – загальний – 6 кредитів (216 год.).

Зміст етапів (сесій) визначено програмою, навчальним та навчально-тематичним планами.

I. Очний етап підвищення кваліфікації здійснюється протягом одного навчального тижня.

Цей етап містить у собі мотиваційну діяльність викладачів: знайомство із викладачами-наставниками, планом підвищення кваліфікації та вирішенням організаційних питань.

На початку цього етапу викладачі виконують вхідне тестування та прослуховують два навчальні модулі (рис. 3):

II. Дистанційний етап підвищення кваліфікації здійснюється протягом двадцяти двох навчальних тижнів.

На цьому етапі відбувається інформаційна, організаційна та конструктивна діяльність.

Рис.3. Вікно сторінки “Навчальний клас І очного етапу підвищення кваліфікації”

Інформаційна діяльність передбачає опрацювання викладачами трьох модулів (обов’язково – п’ятий, два (від шостого по десятий) – на вибір (рис.4).

Рис. 4. Вікно сторінки “Навчальний клас ІІ дистанційного етапу підвищення кваліфікації”

Вивчення цих модулів супроводжується роботою в групах взаємодопомоги, самостійним пошуком додаткової інформації, консультаціями.

Організаційна діяльність передбачає перевірку у викладачів засвоєних знань із модулів, що попередньо вивчалися, через виконання тестових завдань. На цьому етапі у викладачів формуються вміння працювати у системі ДН (взаємодія між собою та викладачем-наставником, організація навчальної діяльності, зворотній зв'язок). Викладачі здійснюють оцінку власної діяльності.

Конструктивна діяльність передбачає виявлення взаємозв'язку між теорією та практикою, вдосконалення вмінь організації навчального процесу в умовах ДН. На цьому етапі відбувається практичне засвоєння активних методів навчання, різних форм співробітництва між викладачами та їх наставниками при вирішенні завдань практичного спрямування, конструювання власної діяльності, оцінювання результатів діяльності.

Крім того, на дистанційному етапі підвищення кваліфікації викладачі виконують випускні роботи – основний звітний документ. Їх рівень і якість – головний показник успішності підвищення кваліфікації.

Вимоги до структури, змісту, рівня, порядку виконання та оформлення випускної роботи визначено окремим положенням, затвердженим в установленому порядку.

Виконанням випускної роботи керує науковий керівник, призначений директором інституту за поданням завідувача провідної кафедри.

Один науковий керівник може консультувати не більше восьми слухачів окремої навчальної групи.

Випускну роботу викладача керівник рецензує. Слухач публічно її захищає на третьому етапі підвищення кваліфікації.

III. Очний (заключний) етап підвищення кваліфікації здійснюється протягом одного навчального тижня.

На цьому етапі слухачі опрацьовували третій та четвертий модулі (рис. 5):

Рис. 5. Вікно сторінки "Навчальний клас III очного етапу підвищення кваліфікації"

Цей етап передбачає рефлексивну діяльність викладачів по узагальненню сформованих знань та вмінь. На цьому етапі відбувається інтеграція знань та

вмінь, необхідних для діяльності в системі ДН, що було відображено в розробці дистанційного курсу, у випускній роботі та складанні диференційованого заліку.

Після цього викладачі складають вихідне тестування.

У електронному навчально-методичному комплексі підвищення кваліфікації науково-дослідного проекту відкритої освіти “ХМАРА” при підготовці викладачів до організації ДН використовуються такі сучасні форми організації дистанційного навчального процесу: відеолекції, відеоконференції, вебінари, електронна пошта, чат-заняття та ін.

По завершенню підвищення кваліфікації викладачі отримують свідоцтва державного зразка про підвищення кваліфікації за категорією “Викладачі-тьютори (організатори) дистанційного навчання ВНЗ ІІІ – ІV рівнів акредитації”, що дозволяє їм організовувати ДН у системі неперервної освіти вчителів початкової школи.

Список використаних джерел

1. Муковіз О. П. Дистанційне навчання у системі неперервної освіти вчителів початкової школи: теорія та методика : монографія / О. П. Муковіз. – Умань : Видавець “Сочінський М. М.”, 2016. – 393 с.

Стрижак Юлія Олегівна
викладач англійської мови, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, myenglishday@ukr.net

ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ГІМНАЗІЯХ ПОЛТАВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ В КІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується глибокими соціально-економічними перетвореннями, коли від людини вимагаються не тільки знання і вміння, а й розвинені особистісні якості, які давали б їй змогу активно долучатися до творчої діяльності. Нинішній етап міжнародних зв'язків України, вихід її у європейський та світовий простори, нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії вимагають радикальних змін у галузі навчання іноземних мов, статус яких у нашій країні постійно зростає. Іноземна мова є важливим засобом міжкультурного спілкування, вона сприяє вербальному порозумінню громадян різних країн, забезпечує такий рівень їхнього культурного розвитку, який дозволяє вільно орієнтуватись і комфортно почуватись у країні, мова якої вивчається. У зв'язку з цим постає актуальною позиція, за якої здатність зрозуміти представника іншої культури залежить не тільки від правильного використання мовних одиниць, але й від особливих умінь розуміти норми його культури, у тому числі мовленнєвої поведінки у різноманітних ситуаціях спілкування.

У цьому контексті національний досвід іншомовної освіти становить особливу цінність, оскільки на українських землях з давніх часів складалося середовище, сприятливе до опанування іноземних мов. У середніх і вищих навчальних закладах широко використовувалися й вивчалися стародавні й нові європейські та східні мови, розглядалися культурні здобутки інших країн, формувалися традиції іншомовної освіти, що підтверджує давнє європейське підґрунтя й устремління наших предків.

Аналіз стану розробленості проблеми дає підстави стверджувати, що хоча історія розвитку вітчизняної освіти здавна привертала увагу дослідників, її багатогранність переконує в доцільності більш цілеспрямованого розгляду особливостей змісту й процесу, цільової спрямованості й результативності вивчення іноземних мов. За період розбудови національної школи в незалежній Україні сформувалася нова хвиля інтересу до вивчення регіональних особливостей шкільництва в Україні (В. Бобров, І. Курляк, Т. Лутаєва, І. Мартинова, Б. Ступарик, С. Фатальчук, Т. Шушара). Виявлено, що менш дослідженими є особливості викладання в Україні іноземної мови (Н. Борисова,

А. Долапчі, Л. Кравчук, Б. Лабінська, Т. Литньова, О. Місечко, І. Мозгова), що обмежує можливості порівняльного аналізу педагогічного досвіду минулого й практики сучасної школи [2, 52]. Практично не дослідженими залишаються особливості вивчення іноземних мов на окремих територіях Російської імперії. Водночас, напрацювання в галузі теорії і практики навчання іноземної мови, здобуті в другій половині XIX – на початку XX ст., зберігають свою актуальність і вагомість і в перспективі, оскільки можуть стати в нагоді при розгляді багатьох суперечливих питань сьогодення.

Розглядаючи історію гімназійної освіти, зокрема особливості організації навчання іноземних мов, насамперед зробимо кілька загальних зауважень.

Серед багатьох середніх навчальних закладів Російської імперії одне з найпочесніших місць займають гімназії. Такі освітні установи не просто давали можливість після закінчення вступати до університетів, а й виховували творчих, інтелігентних та освічених вихованців. Гімназії кінця XIX – початку XX ст. поділялися на державні і приватні, а за статтю – чоловічі й жіночі. Створення та функціонування державних гімназій переважно відбувалося в другій половині 50-60-х рр. XIX ст. Гімназія – це середній навчальний заклад, в якому надавалась «класична» освіта. Напрям навчання й виховання у ній орієнтувався на гуманітарні навчальні дисципліни, а саме – на вивчення іноземних мов (латинську, іноді – давньогрецьку, а також – французьку й німецьку). Статут гімназій та прогімназій (1864) визначив три типи гімназій: класичні з викладанням двох стародавніх мов, класичні з викладанням латинської мови та реальні без викладання стародавніх мов (з 1871 р. – реальні училища)[4, 96-98].

Законодавчі документи від 1871 р. суттєво змінили систему освіти, зокрема й організацію навчання іноземних мов. Єдиним типом загальноосвітнього середнього навчального закладу, як про це свідчать історико-педагогічні праці (І. Альошинцев, І. Єзерський, С. Фатальчук та ін.), з 1871 року стала класична гімназія, яка згодом набула статусу державної елітарної школи [1, с. 303;]. У ній стародавні мови, як і математика, були головними предметами. Інші предмети, серед яких історія та географія, виконували більше розвивальну функцію. Так, наприклад, у роботі І. Альошинцева наведено навчальний план, де іноземним мовам відводилася велика кількість годин, а саме: латинська мова вивчалася 8 годин у 1-му класі, що становило найбільшу кількість годин серед навчальних предметів, і навіть російській мові з церковнослов'янською було відведено вдвічі менше – 4 години. У другому класі латинську мову слід було вивчати 7 годин, у третьому та четвертому – 5 годин. У п'ятому, шостому та сьомому класах гімназії латинська мова вивчалася по 6 годин. Грецька мова вивчалася з третього класу (5 годин), у четвертому, п'ятому та шостому класі на її вивчення відводилося по 6 годин, а в сьомому класі – 7 годин. Французьку або німецьку мову вивчали з другого класу до шостого по 3 години, тоді як у сьомому класі на ці новітні іноземні мови було відведено вже 2 години. Отже, на вивчення латинської мови в гімназіях, згідно з планами, що були затверджені в 1871 році, відводилася найбільша кількість годин – 43. Грецьку мову вивчали в кількості 30 годин, французьку або німецьку – 17 годин, тоді як на вивчення російської мови з

церковнослов'янською було відведено всього 22 години. Як переконуємося, вивченню стародавніх і нових іноземних мов в оновлених навчальних планах гімназій приділялася велика увага. Також у цьому статуті були запропоновані нові організаційно-методичні настанови щодо роботи вчителів іноземних мов, які до цього жоден інший документ не містив. Учні під керівництвом учителів повинні були більш ретельно вправлятися в письмових роботах, за що самі вчителі мали змогу отримувати особливі винагороди. Як зазначав І. Ганелін, увага до письмових робіт мала головним наслідком «обтяження учнів нікчемними „extemporalia" – латинськими та грецькими перекладами з російської мови, щ та грецькими перекладами з російської мови, що завдавало нескінченних мук учням» [5,2-14].

На 1916 р. у Полтавській губернії було 34 гімназії та училища різного профілю. В тому числі: 5 реальних (у Полтаві, Кременчуці, Лохвиці, Ромнах, Хоролі), 6 комерційних (у Полтаві, Кобеляках, Кременчуці, Лохвиці, Переяславі, Ромнах) та 7 духовних училищ. Більшість цих навчальних закладів було відкрито вже на початку XX ст.

Оскільки на початку XX ст. Полтава була уже значним центром культури в губернії, тому зупинимося більш детально на навчальних закладах м. Полтави, де особливу увагу приділяли вивченню іноземних мов.

Петровський Полтавський кадетський корпус було відкрито 1840 р. Тут навчалися переважно діти дворян, яких готували до вступу у військові училища. До речі, тут велика увага приділялася вивченню іноземних мов, прилученню вихованців до культури, вивченню історії рідного краю – краєзнавству. Багато випускників кадетського корпусу прославилися далеко за межами країни.

Інститут шляхетних дівчат було відкрито в 1818 р. Випускниці володіли французькою мовою не гірше рідної. Крім загальноосвітніх дисциплін, тут вивчалися танці, різні види рукоділля, співи, музика.

У навчальних планах гімназій важливе місце займали класичні мови, або принаймні одна з них – латинська. Дисципліни (як і самі заклади) мали переважно гуманітарний нахил. Назвемо їх: закон божий, російська, грецька, французька і німецька мови, математика, фізика, історія, географія, малювання, співи, гімнастка.

У жіночих гімназіях Полтави та Кременчука більшість викладацького складу становили випускниці Вищих жіночих Бестужевських курсів, Смольного інституту. Мови, як правило, читалися іноземцями: Л. А. Унтерзегер, Н. Е. Дандре, Е. В. Реймерс, О. А. Вінтель, К. І. Тарді (м. Полтава), Е. І. Ласман, В. А. Д'айстеттен (м. Кременчук), Ю. А. Бріунг (м. Кобеляки) [3,38].

Викладачі в своїй роботі застосовували різноманітні форми і методи навчання, що давало непогані наслідки. Широко практикувалися позакласні методи роботи: музичні та літературні вечори, вистави (навіть на іноземній мові), екскурсії, випускалися учнівські газети.

Із спогадів В. М. Соколової (Кременчуцька жіноча гімназія):

«На французькій мові у нас (в гімназії) ставили дитячі п'єси як правило навчального характеру. Користь від них була величезною – ми (гімназистки)

отримували значну мовну практику… Викладач же німецької мови виховувала на зразках народного епосу («Пісня про Нібелунгів») та літературної класики. На вечорах ми виступали з віршами Гейне, Гете, запам'ятовували цілі сторінки з поеми Шіллера. Внаслідок такої ґрунтовної підготовки по вивченню мов ми в майбутньому читали іноземну літературу без особливих ускладнень. При цьому слід зауважити, що ніяких гувернанток, або закордонних турне більшість з нас не мало, тому ґрунтовними знаннями по вивченню мов ми були зобов'язані виключно гімназії…» [2, 59]

Сьогодні історики, педагоги все частіше повертаються до сторінок минулого. Життя ще раз підтвердило, що без знання, кропіткого дослідження свого минулого побудувати майбутнє неможливо. Як показує досвід багатьох розвинутих країн (США, Японії), дитина з малих років повинна визначити і вибрати свій життєвий шлях за своїми здібностями та покликанням. Тому доцільноще раз звернутися до всього, що було кращого у прогресивних педагогів минулого, в тому числі нашого краю.

Крім того, у досліджуваний період можна виділити такі тенденції в організації навчання іноземних мов: у класичних гімназіях перевага надавалася вивченню латинської мови, навчальних годин для якої завжди було більше, ніж для інших навчальних предметів; грецька мова поступово втрачала своє значення, а в реальних гімназіях згодом була зовсім вилучена; серед новітніх іноземних мов – французької та німецької – перевага у вивченні поступово надавалася німецькій як за кількістю навчальних годин, так і за початком її викладання в класичній і реальній гімназіях.

Список використаних джерел

1. Алешинцев И. А. История гимназического образования в России (XVIII и XIX век): монография / И. А. Алешинцев. – СПб. : Изд. О. Богдановой, 1912. – 361 с.

2. Бояренцев С. М. История учебнных заведений Полтавы до 1917 г. / С. М. Бояренцев. – Полтава : АСМИ, 2015. – С.52-60.

3. Волосков В. Ф. Найзнаменитіша в Україні / В. Ф. Волосков. – Полтава : АСМІ, 2013. – С.23-36.

4. Гончаренко Н. До джерел вивчення іноземних мов в Україні (друга половина XIX – початок XX століття) / Н. Гончаренко // Історико-педагогічний альманах. – 2012. – Вип. 1.– С. 96–103.

5. Державний архів Полтавської області (ДАПО). – Ф.430 Перша Полтавська чоловіча гімназія м. Полтава Полтавської губернії. – Оп.1. – Спр.4 (Класний журнал 8-го класу Полтавська чоловіча гімназія за 1907-1908 н.р.) – 38 арк.

6. ДАПО. – Ф.545 Директор народних училищ Полтавської губернії, м. Полтава Полтавської губернії. 1811-1919 рр. – Оп.1. – Спр.6 (Формулярний список про службу молодшого вчителя німецької мови паралельних класів Полтавської гімназії Петра Кульчицького, 1855 р.) – 3 арк.

Гудкова Галина Вікторівна
викладач вищої категорії з фізики та астрономії, Відокремлений структурний підрозділ «Новокаховський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету», gud.galochka@gmail.com

КОНТРОЛЬ АБО СВОБОДА ТВОРЧОСТІ ПРИ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ

Майбутнє будь-якої країни, як відомо, в руках молоді. Саме тому треба звернути увагу на те, якими ростуть діти, яка сьогодні молодь, і чи зможуть вони у майбутньому розвивати нашу країну. Звісно, початкове виховання, фундамент, дають батьки, а далі - виховання молоді залежить саме від вчителів, викладачів як технікумів, так і вищих учбових закладів. Учительська професія – це людинознавство, проникнення та вивчення духовного світу людини. Щоб якнайшвидше досягти найкращих результатів у навчанні та мінімізувати зусилля – потрібно оптимізувати сам процес навчання. В цей момент постає питання: яким чином впливати на студентів і як найкращим шляхом донести до них ту чи іншу інформацію?

Щоб відповідь на це питання була змістовною, спочатку треба розглянути ресурсний підхід до виховання молоді. Науковці Р.Ш. Акбашева, Б. С. Гершунський відносно особистості виділяють зовнішні та внутрішні ресурси. Так, під зовнішніми ресурсами вони розуміють умови та засоби, що сприяють особистісному розвитку людини та її діяльності. У системі внутрішніх (тобто індивідуальних) ресурсів особистості вчені виділяють такі підсистеми, що пов'язані із спадковістю, зі станом здоров'я, рівнем інтелектуального розвитку і т.д. Якщо більш детально розглядати ресурсний підхід, то можна сказати, що він орієнтує навчання на пошуки та розвиток потенційних можливостей учнів. Виявлення індивідуальних ресурсів кожного студента забезпечує підвищення ефективності сприйняття інформації.

Ресурсний підхід у педагогіці розробляють Т.Давиденко, В.Лозова, І.Якиманська та ін. [1]. Його визначають як певну сукупність умов і засобів, необхідних для реалізації потенційних можливостей людини. Враховуючи ці можливості, треба визначитися, яку методику виховання використовувати – навчальний процес повністю контролювати, або давати більше свободи для реалізації потенціалу студентів.

При цьому завжди потрібно враховувати який студент за темпераментом. Наприклад, сангвінік добре зрозуміє поставлене завдання, якщо до нього підійти з гарним настроєм, підкреслюючи його лідерські здібності, пояснити, як задана інформація буде йому корисна для прояву своїх здібностей (тобто ресурсів) . А до меланхоліка, так як він по більшій мірі є інтровертом, зовсім інший підхід. Він замкнутий, саме тому спокійна атмосфера – його стихія, для нього має бути більше уваги.

Але є одна рекомендація для всіх типів темпераменту – давати змогу студентам розвивати свої здібності, тобто використовувати свої ресурси.

Надвеликий контроль в даному випадку може негативно відобразитися на самооцінці та творчому натхненні молоді. Адже, контролюючи, викладач своєю думкою впливає на процес і кінцевий результат діяльності студента, не дає йому перспективи проявити себе як особистість. А, як відомо, кожна людина прагне, щоб в ній бачили індивідуальність та унікальність. Навіть Василь Сухомлинський вважав, що головною метою навчально-виховного процесу є всебічний розвиток особистості і її неповторність. [2]. Також одним із його постулатів є вислів про «відсутність подібних, бездарних і лінивих дітей. У кожної людини є задатки, обдарування, талант до певного виду або кількох видів (галузей) діяльності». Через це вчителі мають заохочувати будь-які спроби студента на реалізацію себе, підтримати та допомогти розкрити особистість.

Якщо у підлітка високі розумові здібності, то виявлення його потенціалу та взагалі його виховання не викликає особливих труднощів. Але як бути із студентами, які мають знижену здатність до навчання? На думку В.О.Сухомлинського, подолати це завдання можна лише за умови використання особливих заходів та делікатного індивідуального підходу у навчанні та вихованні. «З учнями, що з трудом опановують знання, ми проводимо копітку індивідуальну роботу. Розвиваючи нахили цих учнів, ми добиваємося, щоб кожний з них досяг успіху, якщо не в навчанні, то в праці. Цей успіх стає моральною підтримкою, яка надихає учня на подолання труднощів у навчанні». [3].

Підсумовуючи можна сказати, що, як з енергійними екстравертами, так і з замкнутими інтровертами, можна знайти спільну мову. Тільки потрібно звертати увагу на індивідуальні особливості кожного студента, щоб допомогти йому розкрити свої здібності і ресурси.

Список використаних джерел

1. Лозова В.І. Лекції з педагогіки вищої школи: навч.посібник. – Харків: «ОВС», 2006. – С. 496.

2. Кривенко О. Педагогічні ідеї В.О.Сухомлинського і національна школа // Сільське життя. – 2003. – 27 вересня. – С. 4.

3. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: У 5-ти т. – К., 1976 - 1978

Боков Родіон Святославович

студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», radion.bokov333@gmail.com

МОВА ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ

Ділове спілкування – майстерність живого діалогу в діловій сфері, що засвідчує здатність комунікантів зацікавити співрозмовника, переконати в правоті співрозмовника власної позиції.

Розуміння специфіки ділового спілкування підтверджує думку про те, що цього необхідно навчитися, тобто оволодіти культурою ділового спілкування. Під культурою ділового спілкування слід розуміти високий рівень уміння

спілкуватися в діловому світі, а це передбачає: високу комунікативну культуру, тобто майстерність спілкуватися публічно; уміння слухати; уміння об'єктивно сприймати і правильно розуміти партнера; уміння структурувати відносини з будь-яким партнером, досягаючи ефективної взаємодії на основі взаємних інтересів. Слід мати на увазі, що учасники ділового спілкування взаємопов'язані: уміння правильно сприймати і розуміти партнера допоможе знайти потрібні доведення, а володіння довершеним мовленням – їх викласти.

Через спілкування виявляється стан мовної культури суспільства, рівень володіння усним мовленням та характер взаємин між людьми. Щоб оволодіти мистецтвом спілкування, потрібно дотримуватися основних його правил:

1. Бути у спілкуванні ввічливим, привітним і доброзичливим, з повагою ставитися до співрозмовника.

2. Уміти відчувати співрозмовника, враховувати його настрій.

3. Стежити за реакцією співрозмовника на мовлення, апелювати до нього:

Зверніть увагу, будь ласка, на ... Як Ви переконалися, що ...

Вам уже відомо, що ....

4. Змінити тему розмови, якщо вона не подобається співрозмовникові.

5. Брати до уваги статуси й ознаки співрозмовника (вік, стать, професію, посаду, рівень освіченості).

6. Уміти слухати й не перебивати співрозмовника. Увага до мовлення засвідчується фразами, що спонукають до спілкування:

Говоріть, будь ласка, я Вас слухаю! Я Вас уважно слухаю! Продовжуйте, будь ласка! Мені приємно це чути. Це дуже цікаво, розповідайте далі.

7. Бути максимально делікатним, не ставити запитань, які б виявилися недоречними.

8. Своєчасно реагувати на запитання співрозмовника. Якщо відразу не можете відповісти, то скористайтеся такими фразами:

На жаль, я не готовий зараз дати відповідь. Дозвольте подумати. Дозвольте поміркувати.

На жаль (на превеликий жаль), не володію достатньою інформацією, щоб відповісти одразу.

9. Вдало обирати тему, логічно будувати текст, дотримуючись норм у використанні мовного матеріалу.

10. Уникати багатослівності, надуживання термінами, професіоналізмами, цитуванням.

11. Належно обґрунтовувати свої думки.

12. Добирати мовні засоби, не виходячи за межі стилю, який відповідає типовій комунікативній ситуації.

13. Брати до уваги присутність третьої особи. Якщо під час спілкування присутня третя особа, то потрібно приділяти увагу і їй, тобто адресувати певні звернення:

А Ви що з цього приводу скажете?

А Ви, добродію Кравченко (пане Петре), не хотіли б висловитися (щось додати до наших міркувань)?

Уважаю, що й пан Петро такої ж думки. Цікаво було б знати думку пана Петра.

14. Послуговуватись у спілкуванні формами ввічливості – словами, що підкреслюють шанобливе ставлення до людей:

Даруйте! Вибачте!

Будь ласка, не ображайтеся! Перепрошую, чи не могли б Ви ... На жаль, так вийшло ... Щиро дякую за ... Дозвольте подякувати Вам за ...

Щоб стати цікавим співрозмовником, необхідно:

мати всебічні знання та інтереси, які постійно слід розвивати й поглиблювати;

говорити про те, що цікавить слухачів;

запам'ятовувати й записувати все цікаве, що чуєте чи читаєте;

обдумувати початок розмови, щоб він привернув увагу слухачів;

розмову будувати за принципом логічної послідовності; коли наступне випливає з попереднього, коли тези підкріплюються аргументами, а висновки закономірні й умотивовані;

наводити цікаві факти;

залучати слухачів до дискусії.

Говорити багато й добре є дар гострого розуму, говорити мало й добре є властивість мудрого, говорити багато й погано означає дурня, говорити мало й погано є ознакою безумного (Ф. Ларошфуко).

Найбільша цінність оратора – не тільки сказати те, що потрібно, а й не казати того, чого не треба *(Цицерон)*.

Усе, про що маєш намір сказати, розглянь перше в умі своєму, бо в багатьох язик випереджає саму думку *(І. Сократ)*.

Отже, до усного ділового мовлення висуваються такі вимоги:

- точність у формулюванні думки, недвозначність;
- логічність, послідовність;
- стислість;
- відповідність між змістом і мовними засобами;
- відповідність між мовними засобами та ситуацією спілкування;
- відповідність між мовними засобами й стилем викладу;
- різноманітність мовних засобів;
- нешаблонність у побудові висловлювання;
- доречність;
- виразність дикції;
- відповідність інтонації мовленнєвій ситуації.

Усі ці вимоги мають ґрунтуватися на знанні літературних норм і чутті мови.

Культура ділового мовлення є невід'ємною частиною загальної культури людини. Проте дотримання мовного етикету має не лише загальнолюдську, а й виробничу функцію. Який начальник буде зацікавлений у підлеглому, що не вміє грамотно розмовляти, користується жаргоном, сленгом чи навіть лайливими словами при розв'язанні певної проблеми?

Дотримання вимог ділового спілкування природно демонструє загальну культуру, вихованість учасників спілкування, є запорукою його ефективності.

Пам'ятайте: від того, як ви користуєтеся візитними картками, ведете ділову переписку, поводитеся під час презентацій, прийомів, залежить репутація вашої компанії.

Сучасний керівник будь-якого рівня не може нехтувати знаннями основних положень загальної культури ділового мовлення, що є важливою передумовою ефективної ділової взаємодії.

Федусов Віталій Олегович
студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», olferadio@gmail.com

РОЛЬ МОВИ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

Спілкування людей здійснюється в декількох сферах, а саме: родинній, соціальній, психологічній, навчально-професійній. Кожна сфера має свої правила та закони мовного спілкування, які повинна опановувати сучасна молодь у процесі навчання та виховання.

Поняття «мова» та «професія» дуже тісно взаємопов'язані, оскільки покликані обслуговувати потреби суспільства, окремих соціальних груп та кожної людини зокрема. Володіння мовою професії – це вільне володіння лексичним складом певної професії, дотримання лексичних, орфоепічних, стилістичних, граматичних норм професійного спілкування. Знання мови професії підвищує ефективність праці, продуктивність виробництва, надає можливість спеціалістові певної галузі правильно виконувати складні практичні завдання, вести діалоги, створювати монологи, керувати системою мовленнєвих комунікацій у межах своєї компетенції, пізнавати закономірності й тенденції, що виявляються у сфері усного й писемного професійного мовлення. Слово є одним із інструментів професійної діяльності педагогів, менеджерів, журналістів, лікарів, архітекторів тощо.

Будь-яка професійна діяльність потребує певних мовно-комунікативних умінь та навичок. Під час пошуку роботи необхідно вміти складати резюме, автобіографію, писати електронні листи, брати участь у співбесідах, заповнювати бланки.

Згодом знадобляться вміння оформлювати ділову документацію, брати участь у засіданнях, ділових зустрічах, бізнес-ланчах, переговорах, виступати з доповідями, писати протоколи засідань, готувати звіти, укладати угоди, обговорювати контракти тощо.

Наявність великої кількості термінів не повинна лякати майбутнього спеціаліста. Молодий фахівець повинен усвідомлювати, що від його уміння грамотно й по-сучасному спілкуватися з діловими партнерами (за допомогою ділових документів, телефонних переговорів, зустрічей, нарад тощо) залежатиме

встановлення офіційних, службових, ділових, партнерських контактів, налагоджуватимуться його приватні стосунки з людьми.

Мова професійного спілкування є підсистемою сучасної літературної мови, якою послуговуються переважно представники певної професії. Головна ознака мови професійного спілкування – наявність термінології, притаманної тій чи іншій професії, та професіоналізмів. Крім того, ця мова має деякі особливості в словотворі й граматиці, відрізняється від інших професійних мов своєю лексико-семантичною системою. Професійні мови неоднорідні, мають різні моделі, наприклад, професійна мова техніки: мова науки (мова теорії, спеціальна термінологія), мова виробництва (цехова мова, професійна розмовна мова, власне виробнича мова, спеціалізована за дрібними галузями).

Головним завданням мови професійного спілкування є забезпечення професійної діяльності. Функціонує ця мова переважно в усній формі, послуговуються нею як у офіційних, так і неофіційних умовах спілкування. Характерна ознака мови професійного спілкування – діалогічність. Професійній мові властиві певні комунікативні властивості: абстрагованість, логічність, точність, ясність, об’єктивність. На функціонуванні мови професійного спілкування позначається неоднорідність спілкування між фахівцями (однодисциплінарне, різнодисциплінарне). Поширеним є спілкування між фахівцем і нефахівцем, приклад чого – науково-популярні видання, інструкції з експлуатації.

Фахівцем з великої літери можна вважати ту людину, яка не лише володіє високою кваліфікацією, а є духовно багатою, творчою особистістю. Формування такого фахівця дедалі більше пов`язується з глибоким опануванням української мови професійного спілкування. Саме мова є таким засобом спілкування, а професія – інформаційним матеріалом, який використовуємо для розв’язання важливих проблем виробничого, економічного, господарського життя завдяки доречному, умілому, правильному виборові мовленнєвих одиниць.

Полєтньова Анна Олексіївна
студентка геолого-екологічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», poletntwa@gmail.com

УМІННЯ ГРАМОТНО ВИСЛОВЛЮВАТИ СВОЮ ДУМКУ – ОДНА З УМОВ ФОРМУВАННЯ УСПІШНОСТІ ФАХІВЦЯ

У даній роботі ми розглянемо, як уміння грамотно висловлювати свою думку може впливати на формування успішності фахівця. Але для початку роз'яснимо що таке думка. Ду́мка – це багатозначний термін, який, залежно від контексту, може означати: те, що з'явилося внаслідок міркування, продукт мислення; припущення, передбачення, намір, замисел, задум [1]. Як уважає Джон Ерскін, думка – це те, що допомагає нам прийняти рішення, коли в нас немає інформації.

Хороший фахівець повинен мати такі якості, як: самодисципліна; швидке розв'язання поставлених завдань; не конфліктність; упевненість у собі; здатність до навчання, уважність, відповідальність, старанність, націленість на результат, активна життєва позиція, прагнення до професійного розвитку; готовність до відповідальності; навчання чомусь новому; підвищення кваліфікації; уміння працювати в команді; готовність розвиватися разом з компанією; проява ініціативи. На думку К. Рендола, фахівець повинен мати сильний характер, бути чесним, сміливим у прийнятті рішень, відповідальним. Але найважливіша якість хорошого фахівця – це вміння грамотно висловлювати свою думку.

Якщо майстер свого діла не буде вміти грамотно висловлювати свою думку, то буде виникати багато труднощів, невдач та непорозуміння. До того ж, у кожного з нас є свій погляд, і навіть однакову фразу кожен розуміє по-різному, що й сказав Вільгельм Віндельбанд: «Усі людські думки відносні; кожен дивиться на речі так, як йому зручно». Фахівець, який не вміє грамотно висловлювати свою думку, ніколи не стане успішним та не буде реалізовувати свої ідеї. Такий майстер буде підкорюватися тому, хто вміє грамотно висловлювати свою думку.

Про функціональну неграмотність почали замислюватися на Заході десь у 80-х роках минулого століття. Проблема полягала в тому, що людина, яка була неграмотною, гірше справлялася зі своїми професійними обов'язками. Тисячоліттями неграмотні люди були нормою, і це нікого не турбувало, крім святих і фанатиків. Знадобилося щось дуже істотне змінити в соціумі, щоб грамотність стала необхідною [2].

Та як же навчитися грамотно висловлювати свою думку, щоб стати гарним фахівцем та легко піднятися по кар'єрних сходинках?

Ще в XVII столітті літературний критик Франції Нікола Буало сказав: «Хто ясно мислить, той так само викладає». Уміння грамотно мислити й доносити суть важливо як при звичайній зустрічі, так і під час співбесіди. Особливо, якщо претендуєте на місце, де необхідні навички ведення переговорів. Перш ніж висловити думку, необхідно додумати її до кінця. Ви повинні чітко знати, про що піде мова в наступному реченні, фразі, чим вона закінчиться. Часто невміння висловити думку на словах говорить про те, що вона ще не сформульована в голові. Правильна мова відрізняє освічену людину від неосвіченої, і ця відмінність сильно впадає в очі у багатьох життєвих ситуаціях, таких як спілкування з касиром у магазині або під час співбесіди на хорошу роботу. Освічена людина – це не просто особистість, яка має диплом про закінчену освіту. Дане поняття всебічне й багатогранне, складається з безлічі критеріїв, що формуються протягом усього життя індивідуума. Освіта – цілеспрямована пізнавальна діяльність людей з отримання знань, умінь та навичок або щодо їх вдосконалення. Процес і результат засвоєння особистістю певної системи наукових знань, практичних умінь та навичок і пов'язаного з ними того чи іншого рівня розвитку її розумово-пізнавальної й творчої діяльності, а також морально-естетичної культури, які у своїй сукупності визначають соціальне обличчя та індивідуальну своєрідність цієї особистості [3].

Одним із головних способів навчитися грамотно викладати свої думки є читання. Книги допомагають само освічуватися, дізнаватися про світ, нові цікаві речі, формують словниковий запас. Пам`ять людини влаштована «фотографічним» чином: нове слово друкується в пам`яті й у потрібний момент виринає з підсвідомості, допомагаючи сформулювати думку. Звичайно, далеко не кожна книга допоможе впоратися з висловленням власних думок - ученими доведено, що найкраще з цим завданням впорається класична художня література. Саме з її допомогою можна запам`ятати деякі стійкі вирази, дізнатися нові слова й почерпнути цікаві думки для подальшого аналізування. Бернард Вербер сказав: «Люди поділяються на дві категорії: на тих, хто читає книги, і тих, хто слухає тих, хто читає». Крім того, класика формує смак, переводить задоволення від читання книг на новий рівень. Але багатий словниковий запас і вміння аналізувати не дадуть своїх результатів, якщо не тренуватися постійно їх застосовувати. До того ж, важливим фактором для успішності фахівця є вміння висловлювати власну думку, а не нав'язану суспільством. Дуже небагато людей здатні самі зрозуміти, що відбувається. Вони повторюють те, що говорили їм батьки, потім вчителі в школі, те, що вони бачили у вечірніх новинах. Нарешті вони переконують себе, що це їх власна думка, яку вони з натхненням захищають, якщо їм суперечать. Проте вони могли б самі подивитися й подумати, щоб побачити світ таким, який він є насправді, а не таким, як його хочуть їм показати [4].

Отже, щоб бути гарним майстром свого діла потрібно грамотно та чітко висловлювати свої думки усно й у письмовій формі, щоб його розуміли співрозмовники в сучасному суспільстві високих технологій. Безграмотність і коструватість мови давно вже в минулому. Саме мова є показником інтелігентності, ясності мислення, освіченості й загальної культури. А вміння грамотно й чітко висловлювати свої думки – це необхідна умова для оволодіння будь-якою професією, особливо тією, де потрібно організувати та спрямовувати роботу інших людей. Також потрібно виключити з обігу ненормативну лексику. Зазвичай навички цього приходять як при спілкуванні з людьми, так і в результаті звички до читання – воно розвиває розум, розширює кількість знайомих слів, призводить до поліпшення грамотності.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – 5-те вид. — К.; Ірпінь: Перун, 2005. – 1728 с.

2. Аркадій і Борис Стругацькі. Безсилі світу сього / А. Н. Стругацький, Б. Н. Стругацький. – Донецьк: Сталкер, 2003. – 669 с.

3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. — К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

4. Бернар Вербер. Ми – боги / Б. Вербер. – М.: Гелеос, Рипол Класик, 2006. – 960 с.

Мосєєв Андрій Євгенійович
студент механіко-машинобудівного факультету ДВНЗ, «Криворізький національний університет», andreyvorobei1999@gmail.com

МОВЛЕННЄВА КУЛЬТУРА СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

На сьогодні проблема володіння вільним культурним словом є актуальною й важливою. Це питання було предметом дослідження провідних вітчизняних учених, таких як: В.О. Сухомлинський, Л. І. Мацько, І. П. Ющук, М. Я. Плющ та ін. Останнім часом, коли відбулися значні зміни в умовах функціювання мови, стає актуальною проблема мови як засобу спілкування, її реалізації, проблема культури мовлення. Чим це викликано? Назвемо особливості, характерні для сучасної української мови нашої держави кінця ХХ сторіччя: збільшився склад учасників масової комунікації (за віком, освітою, службовим становищем, за політичними, релігійними та громадськими інтересами); зникла офіційна цензура, через те мовлення людей стало більш відкритим; переважає мовлення спонтанне, мимовільне, заздалегідь не підготовлене. Різноманітні ситуації призводять до змін характеру спілкування. Воно звільняється від офіційності, стає розкутим.

Щодо культури мовлення, то вона сьогодні трактується в трьох значеннях:

1. Культура мовлення – це її ознаки та властивості, сукупність і система яких говорять про її комунікативну доскональність.

2. Культура мовлення – це сукупність навичок і знань людини, які забезпечують цілісне застосування мови з метою спілкування.

3. Культура мовлення – це область лінгвістичних знань про культуру мовлення як сукупності й системи комунікативних якостей.

Мовленнєвою культурою вважають складну систему мовних знаків, що ґрунтується на мовних і моральних правилах та нормах поведінки, це такі якості мовлення того, хто говорить чи пише, які забезпечують людині ефективне досягнення мети спілкування з дотримуванням правил, етичних норм, ситуативних і естетичних нюансів. Нові умови функціювання мови, поява великої кількості непідготовлених публічних виступів призводять не тільки до демократизації мовлення, а й до різкого зниження його культури. Рівень культури мовлення випускників шкіл, студентів – високий, середній чи низький – залежить від рівня загальної культури, тобто соціально-комунікативних норм поведінки.

Найуживаніші мовні помилки:

- порушення логіки викладу змісту;
- збіднілий арсенал лексики: уживаються однотипні вирази, повтори, дуже рідко – епітети, метафори, порівняння;
- невміння правильно узгоджувати за змістом слова;
- молодь майже не володіє нормами наукового мовлення (наукового стилю);
- вимагає покращання усне мовлення офіційного спілкування.

Порушенням мовних норм часто «грішать» не лише депутати, не тільки телеведучі провідних каналів, а й диктори радіо. Це слова: *прикольно, класно, офігенно, фіолетово, тіпа, короче* тощо.

Проблема демократизації української літератури досягла також розмірів, що її правильніше було б назвати вульгаризацією. Лайки, «матерну мову», «недруковане слово» сьогодні можна зустріти на сторінках незалежних газет, вільних видань, навіть, на жаль, у текстах програмних художніх творів. Книжки на мові сленгу також користуються попитом, на них можна добре заробити. Реклама теж не пасе задніх, наприклад оголошення «Банк надає безстрочний кредит!», «Продаж товарів у розстрочку».

Правильне мовлення – це відповідність його мовної структури чинним мовним нормам. Та не завжди готові учні-старшокласники сучасної школи чи студенти ВНЗ дотримуватися правил мовної культури. Мовна неграмотність, невміння написати елементарний текст чомусь перестало сприйматись як недолік. Культура мовлення деяких студентів у молодіжному середовищі дещо відрізняється від їх же мовлення в аудиторіях. І як не прикро, більшості молоді подобається вживати словесний бруд, яким вони хочуть привернути до себе увагу. Розмовляючи між собою молоді люди часто використовують сленгізми: *здати на шару, блін, не грузи мене, мені це по барабану* тощо. Поширенням сленгу молодь пояснює тим, що саме мова арго допомагає їм яскраво й незвичайно висловити свій емоційний стан. Правильно й чисто говорити рідною мовою може кожний, аби тільки було бажання. Це не є перевагою лінгвістів, письменників, учителів-мовників. Це не тільки ознака, а й обов'язок кожної культурної людини. Індивідуальна мовна культура – це своєрідна візитна картка особи незалежно від її віку, фаху, посади. Робота над культурою мовлення сучасної молоді – це не тільки робота учителів, а й самих школярів та студентів.

Мовна культура нашої молоді має стати їй надійною опорою у розв’язанні назалежності думки, розвиненості людських почуттів. Кожен повинен вільно володіти засобами комунікативної професійної компетенції. Сьогодні проблема культури мовлення набуває дедалі більшого значення. Вона потребує своєчасного розв’язання й залежить як від людей, та й від держави. Наша державна мова – українська. І це не лише наше минуле, це наше майбутнє. Уважне ставлення держави до мовленнєвої культури – запорука кращого майбутнього. Культура мовлення – це складова загальної культури особливості, вона є одним із найважливіших показників цивілізованості суспільства.

Список використаних джерел

1. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: навч. посіб. / О. Пономарів. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2001. – 240с.

2. Ющук І. П. Мова наша українська: статті, виступи, роздуми / І. П. Ющук. – К.: Просвіта, 2001.

3. Абрамович С. Д. Мовленнєва комунікація: підручник / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарнова. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 252с.

4. Веркіс А. І. Основи психології: навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів /А. І. Веркіс, Ю. І. Завалевський, К. М. Ленівський. – Х.; К., 2005. – 416с.

Нікулін Сергій Артемович
студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», sergey.nikulin99@ukr.net

ПОБУДОВА ТЕРМІНІВ ШЛЯХОМ ПРЯМОГО ЗАПОЗИЧЕННЯ

Мовознавці виділяють два основні способи побудови термінів: використання внутрішніх ресурсів мови та пряме запозичення. Метою нашої статті є розглянути особливості розповсюдженого способу побудови нових термінів шляхом прямого запозичення. Наукова термінологія має дуже високу здатність сприймати іншомовні запозичення. Прямі запозичення формують спільний лексичний фонд у різних, не обов'язково споріднених мовах, що сприяє взаєморозумінню фахівців, які розмовляють різними мовами. Зростання словникового складу мови за рахунок наукової термінології обов'язково супроводжується процесом запозичення окремих іншомовних слів разом із відповідним науковим поняттям. Запозичення означає пристосування іншомовного слова до фонетичних і морфологічних особливостей мови-реципієнта. Залежно від цього розрізняють повну та часткову асиміляцію (уподібнення). Повна асиміляція є абсолютним пристосуванням запозиченого елемента до особливостей мови-реципієнта, до його законів: фонетичних (заміна звуків, не властивих мові-реципієнту; перенесення наголосу, якщо мова-реципієнт має постійний наголос; перебудова складів) і морфологічних (підпорядкування системі відмінювання та дієвідмінювання мови-реципієнта).

При частковій асиміляції деякі фонетичні та граматичні особливості мови-реципієнта зберігаються. Так, в українській мові деякі іншомовні слова (*амплуа, боа, бюро, радіо, табу, таксі, торнадо, трюмо* тощо) не мають системи відмінювання. Інші прямі запозичення зберігають невластивий українській фонетиці збіг голосних (*по**ет**, как**ао*** тощо). В англійській мові поодинокі слова французького походження зберегли носові голосні, а це явище не є властивим англійській фонетиці. Збереження оригінального написання в запозичених словах також є проявом часткової асиміляції.

Основним способом часткового запозичення є калькування, тобто буквальний переклад елементів слова з мови-продуцента на мову-реципієнт. Калька буває повна та часткова. Повна калька – це послідовний дослівний переклад у мові-реципієнті всіх елементів слова з мови-продуцента: лат. *hydrogenium*, – рос. *водород* (корінь *hydr-* відповідає кореню *вод-*; корінь *-gen-* – кореню *-род*). Часткова калька – переклад у мові-реципієнті не всіх елементів слова, що надійшло з мови-продуцента: лат. *hydrogenium* – укр. *водень* (в українському перекладі немає відповідника латинському кореню *-gen-*, проте є суфікс *-ень,* що не має аналогів у слові мови-продуцента) [2, с. 110].

Одним із перших питання про класифікацію запозичених слів поставив Д. Лотте, пропонуючи всі запозичення поділяти на буквальні, трансформні й оригінальні. Під трансформними запозиченнями він розумів перетворені в момент перекладу слова чи словосполучення шляхом випущення або додавання

якого-небудь елемента або заміни складного слова сполученнями. На відміну від цього, запозичення «у чистому вигляді» – це слово, перенесене в мову-реципієнт у тому вигляді, у якому воно існує в мові-продуценті [3, с. 10 – 14.].

Бувають випадки, коли запозичення до певної мови починає членуватися. Спричинено це насамперед тим, що до тієї ж мови надходять й інші слова зі спільним коренем або будь-яким афіксом. Отже, афікс, який починає траплятися в більш ніж одному терміні, нерідко стає продуктивним і починає використовуватися в нових термінах, побудованих із використанням як елементів рідної мови, так й іншомовних елементів. В українській мові це насамперед стосується таких, переважно греко-латинських, афіксів, як: *авто-, агро-, анти-, архі-, гідро-, полі-, пост-, про-, прото-, синхро-, ультра-* й багатьох інших, або суфіксів *-ізм, -іст, -ція* тощо. Усі ці терміносистеми, незважаючи на їхнє іншомовне походження, є цілком продуктивними та слугують для карбування нових термінів, у тому числі, з використанням українських терміноелементів (головним чином, коренів).

Д. Лотте вважав, що випадки притягнення іншомовних слів чи окремих іншомовних елементів не є рідкістю при карбуванні нових термінів для нових понять, що веде до співіснування слів рідної мови, створених із використанням іншомовних елементів, і оригінальних запозичень [3, с. 11, 39]. Тим самим, карбування нових слів із використанням іншомовних елементів є проміжною ланкою між повними та частковими запозиченнями. З-поміж іншомовних терміноелементів, що не трапляються в мові-реципієнті, переважають, як правило, латинські та грецькі елементи. Пряме запозичення може носити як національний, так і інтернаціональний характер. Критерієм визначення між інтернаціональним і національним запозиченням слугує наявність слова принаймні у трьох неспоріднених мовах [1, с. 33]. Запозичення на національному рівні складаються самостійно в окремо взятій мові, при їх складанні може бути присутній «творчий момент» [3, с. 11].

Отже, двома основними способами побудови термінів є використання внутрішніх ресурсів мови та пряме запозичення. Загалом запозичення означає пристосування іншомовного слова до фонетичних і морфологічних особливостей мови-реципієнта; відповідно розрізняють повну та часткову асиміляцію. Повна асиміляція є абсолютним пристосуванням запозиченого елемента до особливостей мови-реципієнта, до його фонетичних і морфологічних законів. При частковій асиміляції зберігаються певні фонетичні та граматичні особливості мови-реципієнта. Пряме запозичення може мати національний або інтернаціональний характер; для виявлення останнього мовознавці діагностують наявність слова принаймні у трьох неспоріднених мовах.

Список використаних джерел

1. Володина М. Н. Интернациональное и национальное в процессе терминологической номинации / М. Н. Володина. – М.: МГУ, 1993. – 112 с.

2. Дьяков А. С. Основи термінотворення : семантичні та соціолінгвістичні аспекти / А. С. Дьяков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. – К.: КМ Academia, 2000. – 218 с.
3. Лотте Д. С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминоэлементов. – М. : Наука, 1982. – 152 с.

Паученко Ганна Віталіївна
студентка механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», anna.izzya7@gmail.com

ДОТРИМАННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ЯК ПОКАЗНИК ІНТЕЛІГЕНТНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Мова є найбільшим досягненням людства. Та проблема сучасності – це незнання культури мовлення, певних норм та правил, а іноді навіть незнання рідної мови. Проблема існувала завжди, як би не розглядалось питання щодо культури мовлення.

Культура мовлення – широке й об'ємне поняття, але передусім це - грамотність побудови фраз, простота та зрозумілість викладу, виразність, яка досягається вмінням добирати потрібні слова й синтаксичні конструкції та активним використанням основних компонентів виразності усного мовлення – тону, динаміки звучання голосу, темпу, пауз, наголосів, інтонації, дикції, правильна вимова слів, правильне використання спеціальної термінології, небагатослів'я [1]. Безсумнівно, для успішності професійної діяльності необхідними є такі риси мовлення людини, як бездоганна дикція, дотримання всіх орфоепічних норм сучасної української літературної мови, правильно поставлений голос та наголос, уміння керувати диханням, тобто професійне володіння технікою мовлення. Не можна собі уявити живого мовлення без інтонації. Кожне осмислення думки, власної або чужої, може бути правильно виражено й так само сприйнято слухачами лише в тому разі, коли мовець правильно використовує всі компоненти мовлення (системи його звуків, складобудови, словесного наголосу) та інтонації (органічної єдності пауз, логічної та емоційної функції наголосів, мелодики, темпу, ритму й голосового тембру). Практичні навички "декодування" інтонації співбесідника, уміння використовувати акустичні засоби впливу на слухачів є необхідними для ефективного професійного спілкування. [2]

У культурі мови закладено самоусвідомлення мовної особистості. Розвиток мови починається разом із зародженням і розвитком народу.

А ось як подає визначення поняття «культура мови» словник мовознавчих термінів: «Культура мови – це ступінь відповідності нормам орфоепії, слововживання та іншим установленим для даної мови; здатність наслідувати найліпші зразки у власному індивідуальному мовленні. Отже, блискуче володіння мовою, її нормами в процесі живомовної практики людини й розкриває її культуру мовлення. Мовлення вбирає в себе реальне говоріння, що

триває в часі й розкривається в звуковій (включно із внутрішнім проговорюванням) або письмовій формі. Але опанувати літературні канони вимови й дотримувати їх набагато складніше й важче, ніж навчитися безпомилково писати. Фундаментальними причинами низької культури усного мовлення є порушення системи вимог, регламентування, значний вплив суржику й недостатнє знання засад літературної вимови [3].

Уміння грамотно говорити цінувалося ще з давніх часів, та час минає, деякі правила та закони щодо мови змінюються в ході розвитку та модернізації суспільства.

Культура мовлення суспільства – це чи не найяскравіший показник стану його моральності, духовності, культури взагалі. Словесний бруд, що заполонив наше мовлення, мовленнєвий примітивізм, вульгаризми – тривожні симптоми духовного "нездоров'я" народу. На жаль, мовна неграмотність, невміння написати елементарний текст, перекласти його з української мови російською чи навпаки, чомусь перестали сприйматись як "пляма на службовому мундирі". Мовна культура кожної людини й студентів зокрема має стати надійною опорою у вираженні незалежності думки, розвиненості людських почуттів. Обов'язковою ознакою високої мовної культури є володіння лексичним багатством рідної мови. Кожна культурна людина з вищою освітою має вчитися глибше пізнавати тонкощі рідної мови, сприймати гру відтінків рідного слова (учитися серцем сприймати красу слова). Адже українська мова може здивувати й захопити [4].

Інтелігентними та освіченими у наш час уважаються люди, які знаються на доречності та грамотності побудови речень. Тому треба взяти за основу процес спілкування рідною мовою й постійне навчання, бо тільки тоді можна сформувати справжню незламну особистість та відтворити сильну націю.

Список використаних джерел

1. Занюк С. Психологія мотивації та емоцій / С. Занюк. – Луцьк, 1997.

2. Смелкова З. С. Педагогическое общение: Теория и практика учебного диалога на уроках словесности / З. С. Смелкова. – М.: Флинта: Наука, 1999. – 232 с.

3. http://osvita.ua/vnz/reports/culture/11115/

4. Ткаченко Ю. О. Культура мовлення та український мовленнєвий етикет: Управління розвитком / Ю. О. Ткаченко. – К., 1994. – С. 34 – 36.

Педенко Олексій Володимирович

студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», llolka988@gmail.ru

ПРОФЕСІЙНА МОВА СПІЛКУВАННЯ ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ РІЗНОВИД УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Оволодіння основами будь-якої професії розпочинається із засвоєння певної суми загальних і професійних знань, а також оволодіння основними

способами розв'язання професійних завдань, тобто оволодіння мовою професійного спілкування.

Курс “Українська мова за професійним спрямуванням” порівняно з іншими предметами має специфічні ознаки. По-перше, курс належить до філологічних дисциплін .

По-друге, опанування курсу передбачає активізацію засвоєних у середній школі, в інших навчальних закладах знань з української мови.

Мова професійного спілкування є підсистемою сучасної літературної мови, якою послуговуються переважно представники певної професії. Головна ознака мови професійного спілкування – наявність термінології, притаманної тій чи іншій професії, та професіоналізмів. Крім того, ця мова має деякі особливості в словотворенні та граматиці, відрізняється від інших професійних мов своєю лексико-семантичною системою. Професійні мови неоднорідні, мають різні моделі, наприклад, професійна мова техніки: мова науки (мова теорії ,спеціальна термінологія), мова виробництва (цехова мова, професійна розмовна мова, власне виробнича мова, спеціалізована за дрібними галузями).

Мова професійного спілкування (професійна мова) – це функціональний різновид української літературної мови, яким послугуються представники певної галузі виробництва, професії, роду занять. Як додаткова лексична система, професійна мова, не маючи власної специфіки фонетичного та граматичного рівнів, залишається лексичним масивом певної мови.

Головним завданням мови професійного спілкування є забезпечення професійної діяльності. Функціонує ця мова переважно в усній формі, послуговуються нею як у офіційних, так і неофіційних умовах спілкування. Характерна ознака мови професійного спілкування – діалогічність. Професійній мові властиві певні комунікативні властивості: абстрагованість, логічність, точність, ясність, об’єктивність.

На функціонуванні мови професійного спілкування позначається неоднорідність спілкування між фахівцями (однодисциплінарне, різнодисциплінарне). Поширеним є спілкування між фахівцем і нефахівцем, приклад чого – науково-популярні видання, інструкції з експлуатації.

Кожна національна мова – універсальна система, у якій живе національна душа кожного народу, його світ і духовність. Сьогодні йдеться про розширення сфер функціонування української мови. Це засіб не лише спілкування, а й формування нових виробничих відносин. Мова як інструмент здобуття знань, як засіб життєдіяльності людини має велике значення для всіх. Оскільки мова не тільки обслуговує сферу духовності культури, а й пов’язана з виробництвом, з його галузями і процесами, із соціальними відносинами, вона – елемент соціальної сфери. У сучасному житті по-новому розглядаються питання функції мови. Старий поділ на професії “інтелігентні” та “неінтелігентні” зникає. Основний критерій – знання свого фаху, рівень опанування професійною термінологією. Науково-технічний прогрес, перебудова соціально-економічної політичної системи в країні насичують нашу мову новими поняттями, термінами. Разом з піднесенням рівня знань представників різних професій підвищуються й

вимоги до мови. Ми стали свідками народження нових професій і формування їх мови. У зв'язку з упровадженням української мови на підприємствах та установах помітно збагачується словник різних професій новою науково-технічною, суспільно – політичною лексикою і термінологією.

Володіти мовою професійного спілкування – це вільно послуговуватися усім багатством лексичних засобів з фаху; дотримуватися граматичних, лексичних, стилістичних, акцентологічних та інших норм професійного спілкування; знати спеціальну термінологію, специфічні найменування відповідної професійної сфери; використовувати усі ці знання на практиці, доречно поєднуючи вербальні й невербальні засоби спілкування. Отже, професійна мова – це насамперед термінологія, притаманна тій чи іншій галузі науки, техніки, мистецтва, та професіоналізми. Вона виокремлюється відповідно до сфери трудової діяльності, де активно функціонує.

Справжній фахівець повинен мати сформовану мовну, мовленнєву й комунікативну компетенції.

Список використаних джерел

1. http://westudents.com.ua/glavy/11166-113-mova-profesynogo-splkuvannya-yak-funktsonalniy-rznovid-ukransko-lteraturno-movi-movna-movlennva-komunkativna-kompetents.html

2.http://pidruchniki.com/1821100140599/dokumentoznavstvo/zakonodavchi_normativno-stilovi_osnovi_profesiynogo_spilkuvannya

3. https://studfiles.net/preview/5170282/page:2/

4. https://studopedia.org/5-1319.html

Пірник Валерія Олексіївна

студентка факультету інформаційних технологій, ДВНЗ «Криворізький національний університет», v.p.4088825@gmail.com

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ – ДЖЕРЕЛО ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ НАРОДУ

Кожний народ – творець рідної мови. Для українців рідна мова – це мова нашої нації, мова предків, яка єднає нас між собою та з попередніми поколіннями, їхнім духовним надбанням. Недарма вчені стверджують, що словник – це те, що народ знає про світ, а граматика – те, як він виражає ці знання.

Знати, берегти й примножувати рідну мову – обов'язок кожної людини. Тому й зрозуміло, що народ, який не усвідомлює значення рідної мови, її ролі в розвитку особистості, не плекає її, не може розраховувати на гідне місце в суцвітті народів. Занепад рідної мови є наслідком духовного зубожіння народу, а ставлення до рідної мови є свідченням національної свідомості й рівня культури народу, його цивілізованості.

Український фольклор, художня література, театр, пісня, втілені в словесній формі, розкривають світ краси, усе надбане та створене митцями, які із покоління в покоління намагаються помножити усю красу, створену світом. У

живому мовленні кожна мова виконує функцію спілкування, у художньому творі вона слугує засобом образного відтворення дійсності, її образного сприйняття. Це своєрідний акт спілкування майстра слова з читачем або слухачем. Кожна людина повинна одержувати насолоду від читання художніх творів, від спілкування з іншими людьми.

Українська мова, як і будь-яка інша, є засобом формування думки. Адже вільне володіння мовою виявляється тоді, коли людина мислить і говорить цією мовою одночасно. Скажімо, що думання відбувається у формі тієї мови, якою ми найкраще володіємо, тобто рідної. Оригінальність нашого мислення залежить від знання мови та здатності користуватися нею під час думання. Від цього залежить і взаєморозуміння співрозмовників. Мова, виконуючи різні функції, служить суспільству, живе в суспільстві й повинна оберігатися, розвиватися суспільством, насамперед народом-творцем.

Питання про державність тієї чи іншої мови досить толерантне, але вирішує його народ, що створив державу. Адже мова виражає єдність держави, представляє цю державу перед іншими країнами. Державною мовою буває переважно мова корінного населення країни. Зрозуміло, що кожна держава постійно тримає в полі зору мовні проблеми, особливо якщо вона поліетнічна. Політетнічність населення країни та наявність двомовності або багатомовності створює проблему співіснування мов різних етносів і, власне, не так на побутовому, як на офіційно-державному рівні. У мовному законодавстві держав світу відомі два основні підходи до розв'язання цієї проблеми.

У першому випадку державною визнається мова найчисленнішої національності, що відіграла провідну роль в історичному формуванні держави. Таку функцію виконує французька мова у Франції, іспанська – в Іспанії, грецька – у Греції тощо.

Другий підхід до вибору мови державно-офіційного спілкування – визнання статусу державної (офіційної) кількох мов країни. Найчастіше це зумовлено компактним проживанням представників того чи іншого етносу, що становлять населення держави. Прикладом цього може бути Швейцарія, де офіційними мовами визнано французьку, італійську, німецьку та ретороманську. У Люксембурзі дві офіційні мови – німецька та французька, у Фінляндії – фінська та шведська, у Канаді – англійська та французька.

Дво-, тримовність – явище, поширене в багатьох країнах світу. За підрахунками вчених, тільки в 22 країнах світу проживає одномовне населення. У решті країн світу наявна багатомовність: у Нігерії – 513 мов, в Індонезії – 838 мов, в Індії – 826 тощо.

Виходячи з історичних і мовнокультурних особливостей формування етнічного складу населення України, де кількісну перевагу мають українці, роль державної (офіційної) мови цілком закономірно виконує українська мова, що закріплено Конституцією нашої держави. Знання рідної (державної) мови не обмежує можливості вивчати інші мови. В Україні двомовність – природне явище. Але володіння двома мовами вимагає правильного користування ними.

На жаль, наші «білінгви» часто говорять змішаною мовою, яку в побуті називають суржиком. Часто причиною появи суржика називають двомовність. Проте коли людина використовує у своєму мовленні слова та словосполучення іншої мови, не руйнуючи при цьому граматичної основи, фонетичних особливостей рідної, то такий процес є природним і не викликає заперечень. Але коли людина відмінює слова однієї мови за правилами іншої, будує словосполучення та речення всупереч моделям рідної мови, уживає слова в нехарактерній для української мови граматичній формі, вона автоматично стає носієм суржику. Спілкування суржиком значно спотворює інформацію, оскільки мовець у цьому випадку може вживати слово в лише йому відомому значенні та ще й у формі, яка не відповідає загальноприйнятим граматичним нормам. Будь-який психолог підтвердить, що спотворена мова отупляє людину, робить її мислення примітивним.

Отже, серед мовних обов'язків наших громадян слід виділити культуру мовлення. Належний рівень мовної культури – це свідчення розвинутого інтелекту людини, її вихованості. Культура мовлення має велике національне й соціальне значення: вона забезпечує толерантне спілкування людей, облагороджує їхні стосунки, сприяє підвищенню загальної культури як окремої людини, так і суспільства загалом. Тому кожен з нас повинен дбати про свою мовну культуру й вимагати цього від інших.

Рожко Дмитро Сергійович
студент факультету економіки та управління бізнесом, ДВНЗ «Криворізький національний університет», dimalikegtr@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ТЕРМІНОЗНАВСТВА

Національна мовна система будь-якої галузі знань неоднорідна за походженням, оскільки в її основі закладена універсальна греко-латинська система терміноелементів, яка в кожній мові специфічно асимілюється, з урахуванням особливостей фонетичної, орфографічної, граматичної, лексичної систем літературної мови. Розвиток новітньої української термінології тісно пов'язаний з характером сучасної науки. Десь із середини XX століття темпи її розвитку такі, що кількість опублікованих у наукових часописах світу статей подвоюється кожні 12-15 років. Це означає, що для опрацювання нових публікацій навіть у вузькій галузі потрібні доведені до автоматизму навички перекодування наукової інформації зі світових мов, зокрема англійської, українською. Це завдання легше розв'язувати тоді, коли існує певна традиція терміновжитку. Історія розвитку різних галузей знань засвідчує, що найчастіше перевагу надають терміну, що має найдовшу традицію вжитку, часто всупереч національним традиціям.

Сьогочасну українську ситуацію в галузі термінологічного нормування ускладнює та обставина, що серед теоретиків і практиків термінотворення є прихильники принаймні двох термінотворчих традицій, кожна з яких передбачає

різний національно-культурний вибір: одні зорієнтовані на використання усіх наявних в українській мові способів і засобів, а інші віддають перевагу калькуванню з російської мови. Чимала кількість українських учених, особливо в різних галузях науково-технічних знань, черпала й досі черпає базові фахові знання з російської наукової літератури. Разом зі здобуванням нових знань учені запозичують і мовні форми, забуваючи про те, що пропонований термін має органічно вписуватися за формою та звучанням в українську мову, підлягати внутрішнім її законам.

Українська технічна інтелігенція активно відкидає утворені від дієслів назви опредметнених дій із суфіксом *-к(а)*: *ковка, рубка, поліровка, штамповка*. Такі росіянізми переважно замінюють іменниками на -ння (*кування, рубання, полірування, штампування*), хоч інколи використовують і похідні іншого структурного типу, зокрема безсуфіксні іменники: *возгонка -узгін, гонки-перегони*. Часто-густо цю тенденцію доводять до абсолюту й намагаються замінити будь-які українські слова, утворені за допомогою суфікса *-ка,* що суперечить давній українській традиції використовувати цю морфему для називання дій, а не тільки їх наслідків. Таке відштовхування від російської мови призводить до появи низки немилозвучних слів. Замість *розробляння стандартів* можна сказати *опрацювання стандартів*. Проте цілком природними в сучасних українських текстах є деякі давно утворені назви дій із суфіксом *-ка*: *оцінка, перевірка, поведінка*.

Автори новочасних російсько-українських термінологічних словників досягли успіхів у створенні та перекладі термінів, семантичний обсяг яких в обох мовах не збігається. Наприклад, детально описано українські відповідники російського *заключение*: це і *укладання (договору*), і *підписання (пакту*), і *ув'язнення*, і *взяття (в дужки*), тобто спостерігаємо суперечності в перекладі залежно від терміносистеми. Незважаючи на те, що російський термін *колебание* має близько звучний український відповідник *коливання*, для позначення різновидів цього явища в українській мові можна використати *хитання й гойдання*, проте зазвичай обмежуються загальною назвою.

Протягом останнього десятиріччя активізують корінь *-гін-* як засіб заміни запозиченого з російської *провід*: *водогін* замість *водопровід, газогін – газопровід*. Однак і надалі поза увагою наукової дискусії перебувають прикметники із запозиченим російським терміноелементом *(-образный, -видный, -подобный*). Українською термінотворчою традицією передбачено замінювати кореневий елемент суфіксом *-уват-*: *газуватий, зіркуватий, пилкуватий (а не газоподібний, зіркоподібний, пилкоподібний*).

Англіцизми, себто слова та словосполуки, запозичені з англійської мови або утворені за її взірцями, активно поповнили лексику української мови наприкінці XX століття. Англіцизм, як і будь-яке інше запозичене слово, доречний, якщо він позначає поняття, що з різних причин ще не назване засобами української мови або в ній відсутній рівноцінний відповідник. У науковій сфері вони найбільше вплинули на термінологію гуманітарних наук, менше – природничих.

Економісти не можуть обійтися без назв учасників ринкових відносин (*брокерів, менеджерів, дистриб'юторів*), які в наукових текстах можна замінити відповідно українськими синонімами (*посередник, управлінець, розподілювач* відповідно). У політології поширені англомовні назви виборців і похідних від англомовного відповідника українського слова *вибори* (*електорат, електоральні настрої* і навіть *електор*). Жоден футбольний репортаж не може обійтися без *голкіпера, лайнсмена*, хоч українська мова має рівноцінні відповідники *воротар, суддя на лінії, півзахисник, суддя*. У журналістиці замість терміна *засоби масової інформації* понад міру функціонує англіцизм *мас-медіа*, а *інтерв'ю* не може бути *виняткове*, тільки *ексклюзивне.*

Представники наймолодшого й середнього покоління українських учених залюбки вводять до наукових текстів модні англомовні замінники загальновживаних слів: *креативний* замість *творчий* тощо. В. Радчук уклав список слів-запозичень, серед яких переважають англіцизми, що мають питомі або давніше запозичені відповідники: *андеграунд – підпілля; бігборд – панно, стенд; бізнес-ланч – діловий обід; бренд – ґатунок; генерація – покоління; джекпот – найвища сума виграшу; плейер – програвач; прайс-лист-цінник; пресинг–тиск, натиск; респектувати – шанувати; рецепція - сприйняття; фан - болільник, уболівальник.*

Берегти українське мовне довкілля сьогодні означає не тільки шукати способів і засобів уникати російськомовних термінів. Великомасштабні глобалізаційні процеси висунули на перше місце у світовій комунікації мову англійську, яка не тільки збагачує словник українського науковця, але й витісняє з нього питомі слова та вирази. Так формується почуття меншовартості рідної мови, її неспроможності обслуговувати найвищі прояви людського духу, до яких, безсумнівно, належить і наукова сфера.Страх українського вченого перед українською мовою породжений невмінням чи небажанням засвоювати її засоби, щоб перекодовувати новітні наукові інформаційні потоки. Мислення мовними кліше, відсутність опірності чужомовним словам і брак зусиль у пошуку відповідних українських мовних засобів вираження наукової думки знижує науковий потенціал українського ученого, робить його піддатливим до наукових схем та ідей, нав'язаних ззовні.

Целіков Олександр Володимирович
студент факультету економіки та управління бізнесом, ДВНЗ «Криворізький національний університет», sashaopcffz@gmail.com

УКРАЇНСЬКА ЕКОНОМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

Сучасне життя вимагає певної обізнаності кожної пересічної людини в окремих економічних категоріях. Ось чому економічна термінологія може розглядатися (і розглядається) у сучасній лінгвістиці не тільки як маркована мова, але і як складова загальної української лексики.

Економічні терміни – це слова, що функціонують в економічній сфері суспільства й утворюють термінологічне поле економіки як науки. У сучасній українській мові збільшується кількість економічних термінів, відбувається їх якісне вдосконалення, пристосування до норм літературної мови, спостерігається розширення семантики загальновживаних термінів. Українська економічна термінологія формується з урахуванням національних традицій, досягнень інших народів та міжнародної практики терміноутворення [1, с.151 – 154].

Розвиток окремих галузей науки відбувається нерівномірно, ось чому формування тієї чи іншої термінологічної системи визначається й особливостями розвитку даної наукової галузі. Кожна із наукових дисциплін має власний первинний момент, від якого веде свою історію її термінологічна мова. Велике значення при цьому мають запозичення. Вплив інших мов можна розглядати з погляду того, яка саме мова впливає на досліджувану мову та яким є відповідний соціальний стан обох мов. При цьому слід звернути увагу, які саме форми приймає мовне контактування та чи залежить воно від мов, що взаємодіють. У такому розумінні вплив однієї лінгвістичної системи на іншу можна розглядати як інтралінгвістичний процес. Розв'язання питань, пов'язаних із впливом різних мов одна на іншу, має як теоретичне, так і практичне значення. У лінгвістиці практично невідомі мови, які не стали об'єктом впливу ззовні. Процес лексичного запозичення стає особливо активним завдяки широким і різнобічним контактам між різними народами на сучасному етапі. Запозичення з інших мов – природний процес, притаманний кожній розвиненій національній літературній мові, а, відповідно, і мові науки, оскільки процес формування мови науки відбувається в прямій залежності від загальних процесів розвитку національної мови.

Українська сучасна економічна термінологія продовжує термінологічні традиції сучасних західноєвропейських мов щодо використання у своєму складі інтернаціональної лексики. Термінологія завжди прагнула до інтернаціоналізації. І це спричинило ситуацію, за якої сучасна українська економічна термінологія має велику кількість запозичень. Аналіз складу української фінансово-економічної термінології з погляду її походження, здійснений мовознавцями, може бути представлений таким чином:

- 19% фінансово-економічної термінології становлять власне українські слова (наприклад, *борг, боржник, вартість, взаємозалік*);

- 8% – це слова-гібриди, тобто такі, що складаються з двох коренів, один із яких є власне українським, інший – запозиченим (наприклад, *векселедавець, векселетримач, жиронаказ, жиророзрахунок*);

- 73% становить лексика, запозичена з різних мов світу (наприклад, *офшор, рабат, рента, санація, трансферт, реверс, суборенда*) [2, с. 116].

Наукова українська лексика має давню історію. Проте прийнято вважати, що перший потужний поштовх у її розвитку відноситься до другої половини XIX століття. В окремих дослідженнях в галузі економічної термінології (і загальнонаукової термінології) стверджується, що саме друга половина XIX

століття і є власне початком її формування. Одним із засновників української економічної термінології по праву вважається Іван Франко, свідченням чого є його оригінальні й перекладні праці. Саме в них прозвучали вперше та закріпилися такі лексеми, як: *податки, промисел, ціна, вартість, доход, капітал, дивіденд, конкуренція, обмін, продаж, бухгалтерія* та інші, що сьогодні входять до активного складу термінологічної лексики [3, с. 231].

Економіка посідає особливе місце серед інших суспільних наук, оскільки більше від інших пов'язана з життям народу. Звідси – тісний зв'язок економічної термінології із лексичною та стилістичною системами сучасної української літературної мови. Отже, розгляд економічної термінології як з історичної, так і з сучасного погляду підтверджує думку, що вона постійно еволюціонує й розширює свій функціональний статус. Характер змін у економічній термінології має прогресивну спрямованість, тобто є виявом тенденції до подальшого формування мови економіки.

Отже, українська економічна термінологія, формуючись на національній основі, постійно поповнюється іншомовними запозиченнями, що органічно ввійшли й продовжують входити до її складу, поступово набуваючи при цьому ознак, притаманних для власне української лексики. У цьому випадку термінологія живе за загальномовними законами, які стверджують: сила мови полягає в тому, що вона, запозичуючи необхідне чуже слово, адаптує й використовує його як власне, пристосовуючи до своїх парадигм.

Список використаних джерел

1. Брус М. П. Українське ділове мовлення: навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. Івано-Франківськ: Типовіт, 2004. 230 с.

2. Бєлоусова В. Проблема кодифікації англо-американських запозичень на –ing (на матеріалі віддієслівних іменників) / В. Бєлоусова // Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць. К., 1998. С. 116–119.

3. Кислюк Л. П. Нові англійські запозичення і термінологія / Л. П. Кислюк // Українська термінологія. Львів, 2006. С. 229 – 236.

Євтєхов Володимир Євгенович

студент геолого-екологічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», vladimir.evrtekhov@gmail.com

ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ МОВНО-КУЛЬТУРНОГО РІВНЯ В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Культура мовлення – це духовне обличчя людини. Проблема культури мовлення в сучасний період розвитку нашої країни є актуальною й суттєвою для всіх і для молоді зокрема. Для того, аби показати, що ми поважаємо себе та нашу державу, нам потрібно слідувати різноманітним шляхам удосконалення особистої культури мовлення.

Загалом втрата рідної мови для будь-якої людини – страшна психологічна катастрофа. Адже мова закладається в людині генетично, спадково. Людина не

тільки мислить рідною мовою, а й відчуває нею все. Втрата ж цієї мови робить особистість душевно біднішою. Тому ми повинні пам'ятати, як говорив Олесь Гончар, що збереження рідної мови – це «справа честі всіх нас, і старших, і молодших, це природний обов'язок перед незалежною, вільною Україною».

Що коїться сьогодні з рідним словом на телеканалах і в радіопросторі? Знецінення його, нехтування літературними нормами – не що інше, як саботаж. Саботаж, який виявляється у прямій відмові від виконання своїх святих обов'язків – бути для мільйонів людей взірцем, еталоном мовлення (стосується багатьох професіональних теле- та радіоведучих, кореспондентів, коментаторів електронних ЗМІ, якщо вони заслуговують так називатися), або в несумлінному, недбалому вивченні рідної мови, несерйозному ставленні до її законів – усталених літературних норм (це вже на совісті тих, кому надають слово в ефірі; когорта їхня необмежена: від державних, політичних діячів, депутатів – до пересічних громадян) [2, с. 146].

Зрозуміло, сьогодні з ефіру ми чуємо те, що маємо в усьому мовному середовищі, культурі (чи безкультур'ї) спілкування всіх прошарків суспільства. Засоби масової комунікації лише по-своєму віддзеркалюють той мовно-культурний рівень.

Для мови реклами характерне використання мовної гри. Особливої ролі вона набула в рекламі останнім часом, і, на думку фахівців, саме мовна гра допомагає зробити рекламу оригінальною та встановити теплий, неформальний контакт із реципієнтом [1, с. 27].

Мовна гра – це свідоме порушення мовних норм, правил мовної поведінки, перекручення (викривлення, спотворення) мовних кліше з метою надання повідомленню більшої експресивної сили [4].

Проте часом текстовики недостатню увагу приділяють правильності написання рекламних оголошень. Підтвердженням цього є значна кількість порушень, що їх знаходимо в аналізованих текстах. У зв'язку з цим, актуальним постає питання дотримання мовної норми при написанні текстів оголошень, ураховуючи їх масовий контакт зі споживачами.

Як свідчить сучасний мовознавець Наталя Грицюга, «розвиток мови реклами супроводжується боротьбою двох тенденцій: намаганням за допомогою різних мовних засобів заволодіти увагою максимальної кількості потенційних споживачів та подоланням мовних стандартів» [3, с. 84].

Наявна в нашому суспільстві двомовність є джерелом численних русизмів і кальок, на які можна натрапити в рекламних оголошеннях.

Виникають помилки через різні чинники – як лінгвістичні, так і позалінгвістичні. Основною причиною породження анормативів є незнання відповідної норми. Якщо взяти до уваги лише один критерій – руйнування норми – і запропонувати типологію мовних помилок за співвіднесеністю їх з рівнем мовної системи, то це дозволяє виділити такі системи мовних утворень: орфографічні, лексичні, фразеологічні, морфологічні, словотвірні, синтаксичні, пунктуаційні, стилістичні, орфоепічні, акцентуаційні анормативи. Окреме місце посідають так звані логічні помилки [3, с.85].

У будь-якому разі слід пам’ятати, що низька якість зовнішньої реклами негативно позначається на іміджі замовника, і банальні помилки в рекламних текстах можуть завадити основному завданню реклами – примусити споживача скористатися рекламованими послугами чи товарами [2, с. 151]. Адже на мову рекламіста покладаються певні функції, зокрема такі, як: налагодження та регуляція стосунків між виробником та споживачем, комунікативна доступність і зрозумілість, забезпечення повноцінного сприймання інформації аудиторією. Зневажливе ставлення до виконання цих функцій дає негативні наслідки у спілкуванні рекламодавця зі споживачем. Мова може бути ефективним інструментом лише тоді, коли відповідає вимогам культури та гуманістичної етики. Професійне мовлення рекламіста має бути своєрідною «словесною ідеєю» з метою інтелектуального, емоційно-вольового, морального впливу.

Отже, на наших очах в аудіовізуальних засобах масової інформації зникає неоціненне багатство – школа красного слова, яка ґрунтувалася не лише на прекрасних голосових особливостях і зовнішніх даних справжніх професіоналів, а й на їхній майстерності найвищого ґатунку, манері говорити, високому рівні мовленнєвої культури, мовного досвіду, глибині проголошуваного тексту. Все це сприяло поширенню та усталенню орфоепічних, лексичних, граматичних норм літературної мови, розкриттю її стилістичних можливостей.

Список використаних джерел

1. Дерпак О. Ефективність реклами: мовні особливості / О. Дерпак // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. – 2010. – №8. – С. 24 – 33.

2. Козаков Г. Саботаж: актуальні проблеми культури ефірного мовлення / Г. Козаков // Теле- та радіожурналістика. – 2011. – № 8. – С. 144 – 154.

3. Наталія Грицюта. Проблеми мовної естетики реклами / Н. Грицюта // Стиль і текст. – 2010. – № 11. – С. 82 – 96.

4. Обритько Б. А. Реклама і рекламна діяльність/ Б. А. Обритько – К., 2009. – 240 с.

Животова Діана Олексіївна

студентка факультету економіки та управління бізнесом, ДВНЗ «Криворізький національний університет», d.zivotova@gmail.com

МОВНА КУЛЬТУРА В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Людина створила культуру, а культура – людину. Людина реалізується в культурі думки, культурі праці й культурі мови. Культура – це не тільки все те, що створено руками й розумом людини, а й вироблений віками спосіб суспільного поводження, що виражається в народних звичаях, віруваннях, у ставленні один до одного, до праці, до мови.

Мова не тільки засіб спілкування, а й природний резервуар інформації про світ, насамперед про свій народ. Повіривши в те, що всі мови в нашому

спільному домі “активно розвиваються”, ми довго не помічали, що цей розвиток, започаткований першим радянським десятиріччям, у 30-70-ті роки був спершу загальномовний, а потім повернутий у зворотному напрямку. Треба виправити становище: повернути всім мовам їх природний престиж і справжню, а не декларовану рівноправність. Необхідно виховувати культуру мови як запоруку піднесення культури суспільної думки суспільно корисної праці.

Сьогодні культура й мова виявилися об'єднаними в царині духовних вартостей кожної людини та всього суспільства. Мабуть, ніхто не буде заперечувати, що в низькій культурі мови виявляються виразні ознаки бездуховності. Мовна неграмотність, невміння написати елементарний текст, перекласти його з української мови на російську й навпаки чомусь перестали сприйматися як пляма на службовому мундирі.

Мовна культура – це надійна опора у вираженні незалежності думки, розвиненості людських почуттів, у вихованні діяльного, справжнього патріотизму. Культура мови передбачає вироблення етичних норм міжнаціонального спілкування, які характеризують загальну культуру нашого сучасника [1].

Культура мови – це проблема, що так чи інакше наявна в усякій національній спільноті й буває предметом публічного обговорення та пильної уваги мовознавців, письменників, узагалі людей, небайдужих до виражальних можливостей слова або до престижу своєї мови. Адже літературна мова в усіх народів відрізняється від розмовної, «народної», і потребує постійного дбайливого догляду, культивування.

Але в Україні питання культури української мови стояло і стоїть принципово інакше, ніж у національно «благополучних» суспільствах, бо його драматичним тлом є багатостраждальна історія нашої мови взагалі, століття прямих заборон і переслідувань або більш-менш прихованого підступного витіснення її з публічного вжитку. Та й сьогодні в незалежній Українській державі питання про культуру повсякденного мовлення українців, на жаль, не втратило свого драматизму. Воно не зводиться до клопотів професійного вдосконалення мовців, як у «нормальних» суспільствах, а стосується долі рідної мови взагалі. І є частиною ширшого питання про масштаби та якість суспільного функціонування української мови.

Ці дві сторони справи щільно взаємопов’язані. Витіснення української мови з багатьох сфер публічного спілкування призводило до нехтування її функціональними можливостями, до «завмирання» багатьох природних форм вираження, на зміну яким за умов потужного тиску російщення приходили форми спотворені, аж до так званого суржику. З другого боку, втрата природності й краси, засилля кальок з російської та суржику позбавляють мову унікальності (що і є підставою її існування), небезпечно зменшують «конкурентоспроможність» української мови в публічному та приватному мовленні, компрометують її, дають додаткові аргументи її недоброзичливцям.

Тому і за царських, і за радянських часів видатні українські письменники й мовознавці послідовно протистояли «псуванню» української мови, обстоювали

її право бути собою та розвиватися, реагувати на зміни життя й суспільно-комунікативних потреб, виходячи з власної природи, а не в чужій моделі [2].

Культура людського спілкування – це частка загальної моральної культури особистості. Відсутність культури спілкування – свідчення бездуховності людини. Ще мудрий Езоп довів, що наше слово – це і найкраще, що є в розпорядженні людини і найгірше, чим вона володіє. Сьогодні проблема культури спілкування набуває, як ніколи, великого значення. Відбувається становлення України як самостійної держави, інтенсивно розвиваються міжнародні та міжособистісні зв'язки з різними країнами світу. З огляду на це, визначальною стає для нашого суспільства проблема вміння спілкуватись як на офіційному, діловому, так і на чисто побутовому рівнях.

На наш погляд, цій проблемі приділяється невиправдано мала увага як в освітньо-виховних закладах, так і в державі загалом. Засоби масової інформації, маючи величезні можливості формувати в людини смак до справжньої високої культури взаємостосунків між людьми, нехтують цією можливістю та використовують дане їм державою право впливу на суспільство, часто в протилежному напрямку, потураючи розвитку масової антикультури. Кіноекрани та екрани телевізорів заполонили третьосортні бойовики, з яких на глядача ллються брутальні слова, огидні вирази. Це не може не турбувати суспільство. Адже, якщо людина продукт соціалізації, то величезний сенс для становлення особистості в тому, який саме досвід (традиції, звичаї, норми) передає суспільство своїм поколінням.

Традиції, звичаї українського народу високі й духовно багаті. Однак, якщо не давати належної оцінки розгулу антикультури, то вона починає сприйматись як норма. Саме так сприймається сьогодні низька культура спілкування між людьми у громадських місцях, у сім'ях. Грубість, відсутність поваги й уваги до людини порушує принцип людяності як найбільш бажаної норми взаємостосунків між людьми, викликає загальний негативізм і руйнує духовну сферу людських взаємовідносин.

Ця проблема є актуальною не лише для нашого суспільства. Однак, наприклад, у Сполучених Штатах Америки до культури народу ставлення далеко не байдуже. Так, у 1991 році у ВНЗ США запроваджено курс "Мистецтво спілкування", розрахований на два роки, який включає переважно питання культури спілкування. При підготовці робітників в училищах типу ПТУ введено однорічний курс "Мистецтво спілкування". У наших вишах, у кращих випадках, з цієї важливої проблеми читаються короткі спецкурси, розраховані на декілька годин.

Якщо ми прагнемо збудувати цивілізовану державу, то недостатньо одних заяв про це. Ми над усе мусимо бути цивілізованими людьми, а першим проявом цього і є культура спілкування. А тому сім'я, навчально-виховні й культурно-освітні заклади повинні, формуючи особистість, розвивати в ній такі морально-психологічні якості, як уважність, чуйність, уміння бачити моральну сторону своїх і чужих дій і вчинків, витримка, володіння собою, здатність стримувати

негативні емоції, уміння слухати іншу людину, передбачати можливі наслідки своїх слів, дій, вчинків.

Культура й мистецтво спілкування не самоціль, а дорогоцінний здобуток людини. Це засіб духовного розвитку й удосконалення особистості, яка прагне до відчуття власної гідності.

Набуття людиною навичок культури спілкування розв'яже чимало проблем міжособистісних, міжнаціональних взаємостосунках, а також у суспільстві загалом [3].

Список використаних джерел

1. Культура української мови. Культура мови, думки, почуттів: довідник / за ред. В. М. Русанівського. К.: Либідь, 1999. С. 3 – 4.

2. Пономарів О. Культура слова. Мовностилістичні поради / О. Пономарів. К.: Либідь, 2002. С. 3 – 4.

3. Стельмахович М. Г. Мовний етикет // Культура слова. К., 1991. 235 с.

Журавель Дар'я Сергіївна

студентка факультету економіки та управління бізнесом, ДВНЗ «Криворізький національний університет», zhuraveldasha999@gmail.con

ВИБІР СЛОВА У МОВІ ПРОФЕСІЙНОГО ТА ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ

Вивчення рідної мови для нас завжди асоціюється з оволодінням фонетичних, граматичних та орфографічних норм. Проте для практики професійного спілкування найважливішим є точний вибір потрібного слова з його вписаним у контекст значенням, яке не можна трактувати абияк.

Для української мови, де найтонші нюанси значень передаються різними словами, неправильне оцінювання контексту та неправильне вживання лексичних одиниць призводить не тільки до двозначності, але й до повного руйнування висловлювання або тексту. Прикладом можуть слугувати «комп'ютерні виверти»: рос. *производственный брак* комп'ютер перекладає як *виробничий шлюб*, рос. *высшее образование – вище утворення*. Тому робота над лексикою та фразеологією набуває в українській мові не тільки теоретичного, але й суто практичного, професійного значення.

Для професійного мовлення важливим є таке явище, як синонімія, котра покликана якнайточніше відтворити відтінки людської думки.

Синоніми – це різні за звучанням, але однакові або близькі за лексичним значенням слова. Вони поділяються на абсолютні (не мають відмінностей у значенні), лексичні (відрізняються смисловими відтінками) та стилістичні синоніми (відрізняються емоційно-екпресивним забарвленням).

Незнання синонімічних можливостей слова часто призводить до помилок. Уміле використання синонімів робить текст досконалішим, тому, добираючи слова з синонімічного ряду, треба враховувати й лексичний відтінок у їх

значенні, і стильову належність. Наприклад: *приміщення – кімната, квартира, зал; документ – ділові папери, першоджерела;*

рішення – вирішення, ухвала, постанова, вирок;

думка – твердження, ідея, задум.

Більшість слів-синонімів неважко розрізнити за значенням: *робітник – працівник – співробітник.*

«Робітник» – людина фізичної праці, «працівник» – людина розумової праці, «співробітник» – колега по роботі. Але деякі слова-синоніми примушують замислитися щодо тотожності значень, наприклад, *замісник – заступник*. «Замісник» – людина, яка тимчасово виконує чиїсь обов'язки на місці відсутнього керівника. «Заступник» – офіційна назва постійної посади працівника, який працює водночас з керівником.

Останнім часом у багатьох сферах активно використовується англомовна лексика, яка виступає в ролі термінів, наприклад: *ф'ючерсні кредити, консалтинг, корпорація, лізинг, ріелтер, тендер* та багато інших. Однак навіть ці слова, що вживаються досить часто й постійно на слуху, не завжди використовуються коректно.

Сьогодні часто *менеджером* називають *рекламного агента, страхового агента, продавця.* Хоча *менеджер* – це управлінець, директор, адміністратор, найманий професійний управлінець, який не є власником фірми.

У документі кожне слово має бути вмотивованим: не варто змішувати значення слів, наприклад, *підписка й передплата; іноземний – іншомовний – закордонний; є – являється*. Бо такі слова, утворюючи словосполучення, мають різну семантику: *підписка про невиїзд – передплата на газети й журнали; уві сні мені часто являється бабуся – наполеглива праця є запорукою успіху; іноземний гість – іншомовне слово – закордонний паспорт.*

Незнання або неточне знання лексичного значення слова є причиною таких помилок, як невміння розрізняти слова-пароніми.

Пароніми – це слова, які мають подібне звучання, але не мають спільного лексичного значення*: абонент – абонемент, тактичний – тактовний.* Кількість паронімів у мові постійно зростає, особливо у термінологічних системах, наприклад, *комунікативний – комунікаційний, дипломат – дипломант – дипломник.*

Важко розрізнити значення прикметників, що мають спільний корінь: *споживчий – споживний – споживацький*. У цьому випадку кожне слово має своє значення: *споживчий* – який слугує для задоволення потреб споживання (споживчий ринок); *споживний* – той, що придатний для споживання, їстівний (споживні речовини); *споживацький* – властивий тому, хто прагне задовольнити власні потреби (споживацькі інтереси).

Отже, явище паронімії – досить велика небезпека. Щоб уникнути її за будь-якої неясності, треба звертатися до словників.

Оскільки у професійному мовленні найчастіше трапляються ситуації, коли незнання точного значення того чи іншого слова зумовлює їх сплутування, що,

своєю чергою, породжує явище двозначності в тексті, а це недопустимо у фаховому мовленні.

Список використаних джерел

1. Волощак М. Неправильно – правильно: довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації / М. Волощак. – К.: Просвіта, 2000.

2. Панько Т. І. Українське термінознавство / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. М. Мацюк. – Львів: Світ, 1994.

3. Словник синонімів української мови: у 2-х томах / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. – К.: Наук. думка, 1999 – 2000.

4. Культура української мови: довідник / за ред. В. М. Русанівського. – К., 1994.

Ісаєв Олександр Миколайович

студент електротехнічного факультету ДВНЗ «Криворізький національний університет», ashotlest@mail.ru

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЛОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Сформовані норми моральності є результатом тривалого за часом процесу становлення взаємин між людьми. Без дотримання цих норм неможливі політичні, економічні, культурні відносини, тому що не можна існувати, не поважаючи одне одного, не накладаючи на себе певних обмежень. Етикет – слово французького походження, що означає манеру поведінки. До нього належать правила чемності й ввічливості, прийняті в суспільстві. Сучасний етикет успадковує звичаї практично всіх народів від сивої давнини до наших днів. В основі своїй ці правила поведінки є загальним, оскільки вони дотримуються представниками не тільки якогось певного суспільства, але і представниками будь-яких соціально-політичних систем, що існують у сучасному світі. Народи кожної країни вносять в етикет свої доповнення, зумовлені суспільним ладом країни, специфікою її історичної будови, національними традиціями та звичаями. Манери багато в чому відбивають внутрішню культуру людини, його моральні й інтелектуальні якості. Уміння правильно поводитися в суспільстві має дуже велике значення: воно полегшує встановлення контактів, сприяє досягненню взаєморозуміння, створює хороші та стійкі взаємини.

Нині все частіше стають поширеними перешкоди під час спілкування, до яких належать: різні манери ведення бесіди; незнання тлумачення невербальних засобів; недостатнє або взагалі відсутнє знання правил поведінки.

Також помічаємо деякі помилки під час спілкування таких осіб, як керівник – підлеглий. Керівник повинен дотримуватися певних норм спілкування, зокрема: уміти пояснити свою думку; контролювати манеру спілкування з підлеглим, ретельно добираючи слова; намагатися спілкуватися зрозумілою для підлеглого мовою, без використання слів-паразитів.

Часто ми не звертаємо увагу на те, як ми говоримо. Спостереження над різноманітними моделями спілкування показали: по-перше, людина може розмовляти як «батько» з дитиною; по-друге, «дитина» звертається до «батька» за підтримкою, але це не означає, що людина говорить як дитина, але відносини, що пов'язують її з тим, з ким вона говорить, нагадують відносини «батька» й «дитини»; по-третє, стиль «дорослого»; коли людина говорить, та не виражає свого ставлення до сказаного й очікує від співрозмовника емоційно нейтральної відповіді.

Ці моделі ведення розмови умовно можна позначити трьома пересічними колами. Протягом декількох хвилин одна людина може використовувати в спілкуванні всі три моделі. Таку комунікацію можна позначити як рівнобіжну, саме вона дозволяє досягнути найбільшої ефективності під час бесіди й мобілізувати сили підлеглих. Слід пам'ятати про те, що люди не тільки не слухають, що їм говорять, але й звертають увагу на жести, вираз обличчя тощо, якими супроводжується мовлення.

Але все ж таки основну увагу слід приділяти аспектам організації ділового спілкування. На нашу думку, потрібно:

1. уміти проаналізувати мету й завдання спілкування;
2. володіти навичками та прийомами ділових комунікацій;
3. знати тактику і стратегію спілкування;
4. знати правила етикету;
5. уміти вести ділову бесіду, полеміку, дискусію, ділову нараду тощо;
6. мати навички доводити, спростовувати, критикувати, переконувати, оцінювати, досягати угод, компромісів;
7. володіти технікою мовлення, риторичними фігурами та прийомами;
8. уміти правильно будувати промову та інші публічні виступи;
9. уміти за допомогою слова зменшувати стрес і недовіру співрозмовника, корегувати його оцінки;
10. уміти аналізувати конфлікти;
11. знати основи логіки.

Отже, культура мови починається із самоусвідомлення мовної особистості. Вона зароджується й розвивається там, де носіям національної літературної мови не байдуже, як вони говорять і пишуть, як сприймається їхня мова в різних суспільних середовищах, а також у контексті інших мов. Тобто культура мови безпосередньо пов'язана із соціологією і психологією не тільки в плані вироблення моделей поведінки, а й щодо формування мовної свідомості.

Список використаних джерел

1. Культура української мови / за ред. Р. М. Русанівського. К., 1990. 324 с.

Сергєєв Анатолій Вікторович
студент електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», ashotlest@mail.ru

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ – АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

Культура мови – це проблема, притаманна будь-якій національній спільноті. Вона хвилює небайдужих до престижу своєї мови й потребує постійного дбайливого догляду й культивування.

В Україні питання культури української мови розглядалося принципово інакше, ніж у національно «благополучних» суспільствах, бо його драматичним тлом є багатостраждальна історія нашої мови взагалі, століття прямих заборон і переслідувань або більш-менш прихованого приступного витіснення її з публічного вжитку.

Та й сьогодні в незалежній Українській державі питання про культуру повсякденного мовлення українців, на жаль, не втратило своєї актуальності. Воно не зводиться до клопотів професійного вдосконалення мовців, як у «нормальних» суспільствах, а стосується долі рідної мови взагалі і є частиною функціонування української мови.

Формування культури мовлення – одне з загальних питань сьогодення. Це не лише філологічна, а й соціальна проблема: вона в той чи інший спосіб пов'язана з найрізноманітнішими видами комунікації. Нині кожен третій член суспільства здобуває середню спеціальну або вищу освіту, проте досконалий рівень володіння мовою не став загальнонаціональним – ще надто багато людей користується українською мовою лише в побуті, без належної уваги до її правильності, чистоти, естетичності. Мовна неграмотність, невміння написати елементарний текст, перекласти його з української мови на російську й навпаки чомусь перестали сприйматися як пляма на службовому мундирі.

Мовна культура – це надійна опора у вираженні незалежності думки, розвиненості людських почуттів, у вихованні діяльного, справжнього патріотизму. Культура мови передбачає вироблення етичних норм міжнаціонального спілкування, які характеризують загальну культуру нашого сучасника.

Навіть наші народні обранці, які повинні бути нам прикладом у мовленні, припускаються елементарних мовленнєвих помилок, щедро постачаючи наше суспільство суржиком. Варто зазначити, що значна частина державних службовців та депутатів до цього часу не вивчали державну мову. Гірша справа в того, хто вважає себе українцем, якому не потрібно вивчати рідну мову, бо він і так змалку її знає, що також є неправильною позицією.

Багато з нас теж припускаються великої кількості помилок у мовленні, бо живемо ми в двомовному середовищі.

Кажуть, що на Донбасі російсько-український суржик. Таким же суржиком послуговуються і в нас, у Кривому Розі. Проте, і в західних та частині

центральних регіонів мова має значну кількість діалектизмів, що в своїй основі пов'язані з польськими та австрійськими запозиченнями, кальками з російської мови та навіть відверто голими русизмами.

Державна програма впровадження української мови в маси не виконується. Пропагандисти цієї справи – журналісти, особливо з екранів телебачення, припускаються таких помилок, на які фахівці не мають права. Не кажу вже про дублювання титрами російських програм. І головне те, що ці грубі мовні помилки ідуть з випуску у випуск, ніби навмисне «пропагуючи» чарівність нашої мови.

Найбільше «ріжуть слух» кальковані вислови з російської мови, де не враховують ні багатозначність наших слів, ні правила орфографії.

Отже, найбільш характерні мовленнєві помилки такі:

- «знаходиться» – знаходиться лише те, що раніше загубилося. А в українській російському слову «находиться» відповідає: *розташовано, перебуває, лежить, пролягає, є, міститься* тощо;
- «виглядає» – лише курка через дірку в паркані, все інше *має вигляд*, *подібне до чогось*;
- «приймати участь» – українською *брати участь*;
- «підкреслив хтось» – підкреслювати можна лише на папері, а в мовленні *наголошують на чомусь*;
- «підписка на газети» – це *передплата*;
- «по проханню» – *на прохання*;
- «на сьогоднішній день» – *на сьогодні, наразі*;
- «зріст виробництва» – *зростання виробництва*, а *зріст* – це висота когось.

Дуже часто не розуміють різниці між словами *зупинитися і спинитися, торкається і стосується, відкривати і відчиняти, рахувати, лічити і вважати*. Все це можна пояснити браком часу, лінощами та небажанням зазирати в словники.

Приклади з телебачення: *по всім містам і селам – по всіх містах і селах*; *наступати на гра́блі* – українською *граблі'* чи *листо́пад* – такого слова в українській мові не існує взагалі, правильно *листопа'д*.

Отже, усі ми повинні віддавати належне загальному скарбові – літературній мові. Не будемо прислухатися до вихідців із різних регіонів та їх вимови, будемо поширювати усталені слова та словосполучення в літературній мові та в різних стилях мовлення, будемо дбайливо використовувати, ретельно продумувати вживання кожного українського слова. Наша мова має викристалізовуватися як одна з найкращих мов світу.

Список використаних джерел

Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник / С. І. Головащук. – К.: Либідь, 1995. – 192 с.

Ющук І. П. Практичний довідник з української мови / І. П. Ющук. – К.: Рідна мова, 1998. – 223 с.

Пазяк О. М. Українська мова і культура мовлення / О. М. Пазяк, Г. Г. Кисіль. – К., 1995. – 239 с.

Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: навчальний посібник / О. Пономарів. – К.: Либідь, 1999. – 240с.

Воронов Марк Михайлович
студент електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», Dmitras.kr@gmail.com

УЖИВАННЯ СЛЕНГІВ І ЖАРГОНІВ У ВІДКРИТИХ МОЛОДІЖНИХ СЕРЕДОВИЩАХ

Неповнота побутування живих форм усного мовлення – соціолектів, сленгів, арго – належить до найзагрозливіших для майбутнього української мови явищ.

Деякі мовознавці виділяють побутово-розмовне мовлення в самостійну систему й протиставляють його літературній мови. Воно має наддіалектний загальнонаціональний характер. Водночас до нього легко проникають елементи вузьколокальних утворень – територіальних діалектів, а також соціолектів, жаргонів, арго.

У минулому терміну жаргон надавалося стилістично знижене значення як елемента негативної конотації, яке зберігається іноді й у сучасному побутовому мовленні.

В останнє десятиліття в науковому й публіцистичному дискурсах поширився запозичений з англійської мови термін сленгу – позначення жаргонізованого розмовного мовлення або жаргону з широкою соціальною базою, наприклад, молодіжний сленг.

Соціолект, або жаргон, виконує такі функції: об'єднує особу з групою, водночас вирізняючи відповідну групу поміж інших, а також стає мовним знаряддям інтерпретації дійсності. Соціолект, як кожна мова, у певний спосіб інтерпретує дійсність, накреслюючи образ світу, згідно з системою суспільних вартостей, які приймає група.

Професійно диференційовані соціолекти виникли дуже давно, що було пов’язано з розподілом праці між членами соціуму. У минулому в Україні були відомі такі професійні соціолекти, як мова кобзарів (вона називалася *лірницька мова*), свій жаргон мали бурсаки, духовенство, мандрівні дяки та інші групи населення, об'єднані за родом діяльності.

Групові або корпоративні жаргони зазвичай виникають у групах людей, тісно між собою чимось пов'язаних. Форми зв'язку можуть бути різними, наприклад, спільне навчання в школі або вищому навчальному закладі, служба в армії, захоплення туризмом, спортом, колекціонуванням тощо.

Лексика корпоративних жаргонів за своїм призначенням суттєво відрізняється від професійної лексики або термінології. Появу спеціальної професійної лексики, як правило, зумовлює потреба назвати якийсь предмет або

явище, з чим виробник має справу у своїй діяльності. Нерідко це стосується якогось специфічного предмета, маловідомого або зовсім невідомого іншим. Лексика ж групових жаргонів позначає переважно вже відомі предмети, якості, стани. Тут ми маємо справу не з понятійними , а з експресивно-оцінювальними синонімами, найчастіше стилістично зниженими.

Так утворюються жаргони у відкритих молодіжних середовищах – учнівських, студентських, у трупах, пов'язаних із мистецькою діяльністю. У таких соціолектах надзвичайно розбудована синоніміка. Наприклад, у польському словнику студентського жаргону, опублікованому в 1974 р., що містить 10000 слів, на позначення грошей зафіксовано 46 синонімів. З сучасного українського студентського жаргону можна навести приклад таких синонімічних рядів: *торба – гаплик – хана – труба – глина – слива* (кінець, крах чогось); *герла – матильда – клава – тьолка – тітка* (дівчина) тощо.

Жаргони й сленги є і віддавна були тим ґрунтом, звідки приходять цілющі соки до даної мови. І сленг, і жаргони необхідні для повноцінного життя кожної мови. Необхідно лише, щоб сленг і жаргони формувались у межах своєї мови.

Було досліджено, що кожен народ вкладає в мовні формули особливості свого світосприйняття. Зокрема, він не лише інтерпретує світ засобами мовної символіки, а й створює свій ментальний портрет світу. Завдяки цьому в українській мові існує невичерпний арсенал мовних артефактів – образів, символів, знаків, які втілюють у собі результати пізнавальної діяльності всієї етнокультурної спільноти.

Сьогодні національне оновлення життя громадян в Україні, потреба в розв'язанні комплексу політичних, соціально-економічних, культурно-просвітницьких проблем висуває нові вимоги до мовної освіти й мовної підготовки майбутніх фахівців усіх галузей. Відповідно до нової концепції вивчення державної мови постає потреба в повнішому й системному вивченні живого мовлення учнів у різних формах і жанрах, формування на цій основі нової системи духовно-світоглядних орієнтацій молоді на кращих українських літературно-мовних традиціях. Адже, як зазначав В. М. Русанівський, «людина реалізується в культурі думки, культурі праці й культурі мови».

Мова людська – невичерпна скарбниця, з якої кожен може взяти різноманітні засоби оформлення думки, реалізацію нагальних потреб і етичних норм спілкування. Мова слугує досконалим інструментом не лише формування власної думки й почуття, але й знаряддям впливу на інших людей. Це повністю стосується й сучасних проблем вивчення культури мовлення. Досить часто доводиться спостерігати безпорадність, алогічність, а часто й граматичну невпорядкованість думки в різних формах її втілення.

Замовленням самого суспільства зараз є формування різнобічно розвиненої й соціально активної особистості, якій притаманна справжня культура спілкування, що сповнена поваги також і до рідної мови, уміє вести діалог, дискувати, толерантно відстоювати свої політичні погляди, доводити, точно й аргументовано висловлювати свої думки, дотримуючись при цьому

мовних норм і правил мовної поведінки, тобто володіти також і культурою мовлення.

Список використаних джерел

1. Дзюбишина-Мельник Н. Я. Сучасний жаргон й сучасне мовлення розмовне мовлення / Н. Я. Дзюбишина-Мельник // Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія». – Т. 20. Філологічні науки. – К., 2002. – С.15.

2. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування / Я. Радевич-Винницький. – Львів, 2001. – С. 183.

Рівна Світлана Анатоліївна

викладач-методист, завідувачка економічним відділенням, Технологічний коледж Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету,

iltchenkosvetlana@gmail.com

Безбородько Марина Миколаївна

викладач вищої категорії, методист, Технологічний коледж Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету,

gman_78@ukr.net

ПРИЩЕПЛЕННЯ ЛЮБОВІ ДО ОБРАНОЇ ПРОФЕСІЇ ЯК ЗАСІБ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Мотивація студентів до навчання є однією з основних складових навчально-виховного процесу. До структури мотивації навчальної діяльності входить велика кількість внутрішніх та зовнішніх мотивів. Мотив – це потреба студента досягти певного рівня розвитку у навчанні та професійній діяльності. В свою чергу, ця потреба викликає певні емоції, переживання, зацікавлення. Таким чином, для активної участі студента у навчальній діяльності необхідно, щоб мета і зміст навчання були внутрішньо ним прийняті, набули для нього особистісного змісту, викликали позитивні переживання [2].

Безперечно, навчально-пізнавальна діяльність студентів завжди є полімотивованою, тобто в навчальних мотивах поєднуються зовнішні та внутрішні мотиви, серед яких можна виділити:

– соціальні (прагнення через навчання утвердити свій соціальний статус);

– спонукальні (пов’язані з впливом вимог батьків, порад викладачів, членів студентського колективу);

– пізнавальні (виявляються у пробудженні пізнавальних інтересів);

– професійні (відображають прагнення отримати ґрунтовну професійну підготовку);

– меркантильні (зумовлені матеріальною вигодою) [1].

Ставлення студента до свого навчання залежить також і від мотиву вибору професії. Позитивною мотивацією професійного вибору студента є такі його прояви:

– яскраво виражений інтерес до професії;

– бажання в майбутньому займатися саме цією професійною діяльністю;

– прагнення бути корисним людям, суспільству.

У реальному житті трапляються дещо інші мотиви вибору навчального закладу (соціальний престиж професії, вплив або вказівки рідних, випадковий збіг обставин, відсутність вибору) [3].

За рівнем професійної спрямованості (М. І. Дьяченко, Л. А. Кандибович) розрізняють декілька типів студентів. Перший тип – студенти з позитивною професійною спрямованістю, яка зберігається протягом усього періоду навчання. Вона обумовлена чітким уявленням про майбутню професію. Ці студенти характеризуються високим рівнем активності.

Другий тип – студенти, які остаточно ще не визначилися у своєму ставленні до професії. Здебільшого вибір фаху не має чітко вираженої професійної мотивації, інформація про професію поверхова. Головна орієнтація у професійній сфері пов'язана з соціальними можливостями, що надаються професією, з перспективою успішної професійної кар'єри. Для більшості студентів цієї групи прийнятним є компроміс між негативним ставленням до професії та продовженням навчання у ВНЗ. Через це їхня активність характеризується непостійністю, чергуванням спадів і підйомів.

Третій тип – студенти з негативним ставленням до професії. Мотивація вибору обумовлена переважно загальновизнаними в суспільстві цінностями вищої освіти. Рівень їх уявлень про професію низький. У фаховій сфері приваблює матеріальна винагорода, соціальні можливості, що надаються професією. Показники активності невисокі й дуже нестійкі.

У мотивації кожного типу студента, звичайно, можливі зміни. Тому у навчально-виховному процесі важливо враховувати ранг та тенденцію розвитку мотивів від курсу до курсу. З цією метою на протязі навчального року ми проводимо анкетування студентів економічного відділення за методикою А. А. Реан і В. А. Якуніна. Ця методика пропонує студентам з 16 мотивів навчальної діяльності вибрати 5 найбільш значущих для них. Результати опитування за І семестр 2017-2018 н.р. представлено у таблицях (в анкетуванні взяли участь 69 студентів економічного відділення коледжу).

Таблиця 1.

Список мотивів, що представлені в анкеті

	МОТИВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
	Стати висококваліфікованим спеціалістом
	Отримати диплом
	Успішно продовжити навчання на наступних курсах
	Успішно навчатися, здавати екзамени на «4» і «5»
	Постійно отримувати стипендію

	Отримати глибокі і міцні знання
	Бути постійно готовим до занять
	Не запускати навчальні предмети
	Не відставати від одногрупників
0	Забезпечити успішну кар'єру
1	Виконувати вимоги викладачів
2	Досягнути повагу викладачів
3	Бути прикладом для одногрупників
4	Отримати похвалу від батьків
5	Уникнути осуду і покарання за погане навчання
6	Отримати інтелектуальне задоволення

Аналіз одержаних результатів свідчить, що у більшої частини студентів І курсу стійке позитивне ставлення до навчання, але загалом пізнавальні мотиви не є провідними. Опитування показало, що провідними мотивами є професійні (стати висококваліфікованим фахівцем), соціальні (забезпечити успішну кар'єру) та меркантильні (постійно одержувати стипендію). Пізнавальні мотиви займають 5 позицію у рангу, а спонукальні мотиви для нинішніх студентів не є важливими.

Таблиця 2.

Рангове місце мотиву навчальної діяльності студентів І курсу

Номер мотиву за списком	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Кількість повторів мотиву	25	16	11	14	21	15	1	6	1	24	1	-	1	6	3	-
Відсоток рангу	17,2	11,0	7,6	9,7	14,5	10,3	0,7	4,1	0,7	16,6	0,7	-	0,7	4,1	2,1	-
Ранг мотиву	1	4	7	6	3	5	10	8	10	2	10	-	10	8	9	-

На ІІ курсі значна частина студентів, не розуміючи необхідності вивчення деяких професійно-орієнтованих дисциплін, дещо втрачають інтерес до навчального процесу, що й призводить, на нашу думку, до зниження рівня професійної та пізнавальної мотивації.

Таблиця 3.

Рангове місце мотиву навчальної діяльності студентів ІІ курсу

Номер мотиву за списком	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Кількість повторів мотиву	17	18	11	8	10	10	1	2	2	18	4	1	-	5	4	4
Відсоток рангу	14,8	15,7	9,6	6,8	8,7	8,7	0,9	1,7	1,7	15,7	3,5	0,9	-	4,3	3,5	3,5
Ранг мотиву	2	1	3	5	4	4	9	8	8	1	7	9	-	6	7	7

Для студентів ІІІ курсу більш значущими являються соціальні мотиви (отримати диплом, забезпечити успішну кар'єру). Професійні та пізнавальні мотиви для них відсуваються на другий план.

Таблиця 4.

Рангове місце мотиву навчальної діяльності студентів ІІІ курсу

Номер мотиву за списком	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Кількість повторів мотиву	9	15	8	4	5	7	3	4	3	13	2	3	-	4	1	4
Відсоток рангу	10,6	17,7	9,4	4,7	5,9	8,3	3,5	4,7	3,5	15,3	2,3	3,5	-	4,7	1,2	4,7
Ранг мотиву	3	1	4	7	6	5	8	7	8	2	9	8	-	7	10	7

Порівнюючи отримані результати серед студентів першого, другого та третього курсів можна відмітити наступне:

у більшості студентів коледжу пізнавальні інтереси недостатньо змістовні та стійкі; виникає необхідність спеціального розв'язання задачі по формуванню мотиваційної основи навчально-професійної діяльності;

студенти І курсу хочуть стати спеціалістами своєї справи, але не чітко уявляють зміст майбутньої професійної діяльності; значна частина студентів має недостатньо розвинені навчальні навички, вміння конспектувати, виділяти головне у тексті, будувати доповідь, правильно організовувати та розподіляти навчальний час;

студенти ІІ курсу вважають, що отримані знання забезпечать їм високий рівень майбутніх статків та подальше професійне зростання; проте частина із них навчаються тільки задля того, щоб отримати диплом за умови формального засвоєння знань;

студенти ІІІ курсу максимально сконцентровуються на прагненні отримати диплом з метою набуття високого соціального статусу у суспільстві.

Таблиця 5.

Ранг найбільш значущих мотивів для студентів І-ІІІ курсів

МОТИВ	% РАНГУ		
	І курс	ІІ курс	ІІІ курс
Стати висококваліфікованим спеціалістом	17,2	14,8	10,6
Забезпечити успішну кар'єру	16,6	15,7	15,3
Постійно отримувати стипендію	14,5	8,7	5,9
Отримати диплом	11,0	15,7	17,7
Отримати глибокі і міцні знання	10,3	8,7	8,3
Успішно продовжити навчання	7,6	9,6	9,4

При обробці анкетних даних студентів коледжу використовувалися сервіси Google. Сьогодні Google – не просто пошукова система. Це широкий набір сервісів, додатків і доповнень, який передбачає потреби користувачів і забезпечують їх зручність. Один з найпростіших і зручних сервісів – Google Forms. Форми опитувань можна вбудовувати на сторінки різних сайтів, і для проведення такого опитування не обов'язково мати свій сайт. Коло застосування таких опитувань широке: викладачі можуть проводити анкетування батьків або студентів, відправивши посилання на сторінку опитування по електронній пошті, опублікувавши його в соціальних мережах або на сайті коледжу.

Опитування може бути як анонімним, так і тільки від авторизованих користувачів.

Для налаштування дизайну будь-якої анкети у Google Forms є кілька готових шаблонів, а також можливість задати індивідуальні налаштування: завантажити своє зображення для шапки опитування, вибрати колір фону і сторінки, налаштувати шрифти. Настроєний шаблон можна зберегти й використовувати в інших опитуваннях.

Викладачі Технологічного коледжу при побудові анкет за допомогою сервісу Google Forms використовували тип запитання Шкала (Scale). Студентам було запропоновано оцінити мотиви своєї навчальної діяльності (від 1 до 5) – відповісти на запитання: Чому я навчаюся у коледжі? Сервіс Google Forms автоматично обробляє результати проведеного анкетування. Результати можна переглянути в таблиці або за допомогою діаграм. Що можна зробити з даними таблиць:

– обробляти в Google Spreadsheet;
– завантажувати в форматах XLSX, HTML, CSV, TSV, PDF і ODS;
– зробити дані доступними за посиланням;
– опублікувати дані на веб-сторінці (зверніть увагу що за посиланням / в iframe видно тільки ті дані, які були в таблиці на момент публікації).

Важливим завданням викладачів економічного відділення Технологічного коледжу являється формування саме професійних мотивів навчання студентів, вироблення в них потреби в опануванні професійними знаннями, уміннями і навичками. При наявності професійної мотивації пізнавальна діяльність студентів має розгорнутий, пристрасний, наполегливий характер. Із цією метою в навчально-виховному процесі застосовується:

– детальне ознайомлення студентів з майбутньою професійною діяльністю та її суспільною значущістю, з сучасними вимогами, які вона висуває до знань, умінь і особистих якостей фахівця;
– створення уявлення про модель успішного професіонала, усвідомлення ближніх і перспективних цілей професійного навчання;
– розвиток адекватної професійної самооцінки студента;
– формування ціннісних орієнтацій;
– вироблення у студентів потреб і вмінь самостійно працювати з різними джерелами інформації, оволодівати інформаційними технологіями і творчо застосовувати знання на практиці;
– забезпечення умов для самопізнання, самовиховання, самовдосконалення;
– підтримання допитливості й «пізнавального» психологічного клімату в студентській академічній групі.

Як наслідок, у студентів формується життєва перспектива, уявлення про себе у майбутньому в ролі відповідального виконавця професійної діяльності. Студенти виявляють ініціативу, створюють навколо себе творчу пізнавальну атмосферу. Вони демонструють готовність до успішної, результативної

навчально-професійної діяльності. Професійна мотивація стає внутрішнім рушійним чинником розвитку професіоналізму.

Список використаних джерел

1.Гилюн О.В. Освітні мотивації студентської молоді /О.В.Гилюн// Грані: наук.-теорет.і громад.-політ.альманах/Дніпроп.нац.ун-т ім.О.Гончара; Центр соц.-політ.дослідж. – Д., 2012.- №1(81). – 102-104 с.

2. Дусавицкий А.К. Развитие личности в студенческом коллективе в зависимости от сформированности учебно-профессиональных интересов: учебно-методическое пособие. – Х.: ХНУ имени В.Н.Каразина, 2012. – 32 с.

3. Помиткіна Л.В. Психологія прийняття особистістю стратегічних життєвих рішень: монографія. – К.: Кафедра, 2013. – 381 с.

Сиромля Ірина Володимирівна

методист, методичний кабінет відділу освіти, молоді та спорту Роменської районної державної адміністрації, irina7s@ukr.net

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В КОНТЕКСТІ ВИХОВНОГО ПРОСТОРУ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

На сучасному етапі розбудови української держави першочергового значення у вихованні молодого покоління набуває формування почуття патріотизму, чіткої громадянської позиції, національної свідомості, залучення учнівської молоді до участі у державотворчих процесах, спрямованих на забезпечення соборності нашої держави, її гідної позиції у сучасній світовій спільноті. А тому сьогодні актуальним є теоретичне переосмислення основ патріотизму, пошук нових підходів до національно-патріотичного виховання молоді.

У Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, затвердженій наказом Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2015 року за № 641 « Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах », зазначається: «Серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними виступають патріотичне, громадянське виховання як стрижневі, основоположні, що відповідають як нагальним вимогам і викликам сучасності, так і закладають підвалини для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть державу (patria) як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін».

Тлумачення поняття «патріот» дає Великий тлумачний словник сучасної української мови, в якому зазначається: «Патріот- той, хто любить свою

батьківщину, відданий своєму народові, готовий для них на жертви й подвиги» [1]. Тому навчально-виховний процес у закладі загальної середньої освіти сьогодні потрібно будувати таким чином, щоб пробуджувати в учня патріотичні почуття, виховувати у підростаючого покоління любов та повагу до свого народу, його духовних надбань, гордість за свою Батьківщину. Зазначені поняття і є базовими компонентами формування у дитини суспільно важливих рис справжнього громадянина своєї держави: національної свідомості, відповідальності за свої вчинки, громадянської активності, глибокої моральності, працелюбності тощо.

Сьогодні школа повинна стати тим місцем для учня та вчителя, де духовно збагачуватиметься кожен учасник навчально-виховного процесу, де для кожної дитини створено умови, сприятливі для її всебічного розвитку, успішної адаптації в соціумі, впевненості у собі, усвідомленому виборі чіткої життєвої позиції. Дуже важливо, щоб у сучасному навчальному закладі дитина не готувалася до життя, а жила у середовищі, умови якого максимально наближені до реальності, через активне долучення до суспільно корисних справ, участь у роботі органів учнівського самоврядування, прищеплення навичок здорового способу життя та піклування про власне здоров'я й здоров'я інших, інтелектуальний та духовний розвиток. А тому завдання адміністрації школи, педагогічного колективу - побудувати виховний простір так, щоб він сприяв гармонійному розвитку школярів, налагодженню партнерських відносин між учнями, вчителями, батьками.

Цей складний процес передбачає цілий комплекс організаційних, дидактичних, методичних, психологічних, виховних заходів. І рідна мова у цьому комплексі є не просто однією з найголовніших складових, а й фундаментом цієї ідеологічної системи, адже недарма її називають генетичним кодом нації. Досконало володіючи засобами навчання рідної мови як важливим інструментом виховання молодого покоління у дусі патріотизму та глибокої поваги до духовних надбань українського народу, самою мовою, учитель вже цим «програмує» своїх учнів на постійне самовдосконалення, зацікавленість літературою, прагнення боротися за чистоту мовлення. А сприятиме цьому та підсилюватиме інтерес молоді до опанування нормованою літературною мовою низка тематичних заходів, серед яких досить популярними стали тижні української мови та літератури, учнівські проекти, літературні вечори, конференції, зустрічі з письменниками рідного краю, ток-шоу, мовні вікторини, бібліотечні уроки, створення буктрейлерів, відеопрезентацій тощо. Великої популярності серед педагогів сьогодні набули експрес-відеоуроки доцента Київського університету імені Б. Грінченка Олександра Авраменка. Їх активно використовують як інформаційні мовні п'ятихвилинки на уроках, під час виховних заходів.

Природне національне оточення є невичерпним джерелом патріотичного виховання молоді. І саме на школу, педагогічний колектив покладено почесну і відповідальну місію - стати посередниками між поколіннями, сучасними тенденціями педагогічної науки та віковими традиціями для того, щоб наша

молодь повноцінно реалізувалася у майбутньому, ідентифікувала себе із самодостатньою особистістю, свідомим громадянином своєї держави. Чільне місце у забезпеченні такого виховного простору займає музейна педагогіка. Шкільний музей - це той осередок національно-патріотичного виховання, у якому через призму тисячолітньої історії нації проектується синтезований світогляд генерацій. Тут, під час засвоєння історичного матеріалу про героїчне минуле нашого народу, відбувається збагачення учнів патріотичними почуттями. Підсилює виховний вплив музейної педагогіки на школярів їх безпосередня участь у дослідницько-пошуковій роботі, екскурсійній діяльності, опрацювання архівних матеріалів, зустрічі з видатними особистостями, причетними до захисту та розбудови рідного краю, свідками важливих історичних та знакових подій. З метою надання виховній роботі емоційного характеру використовується яскравий фактичний матеріал, приклади патріотизму відомих історичних діячів, земляків. Зустрічі з такими людьми (ветеранами, героями АТО, учасниками бойових дій на територіях інших держав, громадськими діячами, активістами, волонтерами, меценатами тощо) мають, як показує досвід, чи не найбільший вплив на формування патріотичних почуттів в учнів, оскільки саме під час такого спілкування відбувається оцінювання історичних явищ, робляться власні висновки щодо громадянського обов'язку, готовності відстоювати державні інтереси Батьківщини. Ознайомлення та вивчення під час екскурсій вітчизняних пам'яток світової культури формує в учнів гордість за національні реліквії, розуміння загальнолюдських цінностей.

Важливе місце у національно-патріотичному вихованні учнівської молоді займає залучення її до участі у масових заходах патріотичного змісту. Найпоширеніші з них – державні свята, пам'ятні календарні дати, знаменні події у житті школи, населеного пункту, району (міста), краєзнавчі та читацькі конференції, тематичні вечори, вечори запитань та відповідей, предметні тижні, зустрічі з видатними людьми, конкурси, олімпіади, фестивалі, виставки і т.ін. Показниками ефективності таких форм позакласної роботи є активність її учасників, позитивний емоційний та виховний впливи.

Невід'ємною частиною патріотичного виховання, а в часи воєнної загрози – пріоритетною, є військово-патріотичне, зорієнтоване на формування у громадян готовності захищати свою Батьківщину. Крім того, військово-патріотичне виховання покликане готувати сучасну молодь до захисту життя і здоров'я, забезпечення власної безпеки і безпеки оточуючих у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу, до служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях. Зазначені функції може виконувати шкільний військово-патріотичний клуб. Головними завданнями цього молодіжного об'єднання є виховання у дітей та молоді морально-психологічних якостей: мужності, сміливості, рішучості, відваги, стійкості, наполегливості, дисциплінованості та ініціативності; удосконалення фізичного розвитку, ознайомлення з основами цивільної оборони і медико-санітарної підготовки, надання першої допомоги, стимулювання інтелектуальних, спортивних та творчих обдарувань школярів. Серед поширених форм роботи - змагання,

конкурси, зльоти, походи, екскурсії, експедиції, навчально-тренувальні збори тощо. Як правило, такі активні заходи зацікавлюють учнівську молодь і роблять позакласну діяльність чи відпочинок змістовними й корисними.

Свідомий патріотизм нерозривний із відповідальністю. Його важливою ознакою є законопослушність, дотримання конституційних норм, чинного законодавства, знання не лише своїх прав, а й обов'язків. Для розвитку соціальної активності, поглиблення патріотичних почуттів, відповідальності за власну долю та долю однолітків, відстоювання їхніх прав важливим є заохочення школярів до діяльності в учнівському самоврядуванні, громадських молодіжних об'єднаннях, що сприяє поглибленню знань учнів з історії та державного устрою, формуванню патріотичних поглядів, переконань та почуттів, відповідної поведінки.

Індикаторами дієвого учнівського самоврядування є раціональна внутрішня організованість, що проявляється у загальному захопленні спільною справою, відповідальність, здатність приймати компетентні рішення, співпраця з адміністрацією навчального закладу, батьківською громадськістю, іншими дитячими організаціями, не забороненими законодавством. Активна участь учнів у громадському житті школи сприяє їх соціальному становленню, розвитку духовності та зміцненню моральних засад, позитивному ціннісному ставленню до нації, держави.

Усвідомлення школяра бути потрібним, корисним для шкільного колективу, суспільства сьогодні, у майбутньому допоможе реалізувати його лідерські якості та здібності на благо Батьківщини і приносити користь її громадянам, утверджуючи тим самим позиції держави на світовому рівні.

Виховання справжнього патріота – це комплексна, системна і цілеспрямована діяльність школи, органів державної влади, місцевого самоврядування, громадськості, сім'ї , спрямована на формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності і любові до Батьківщини, постійної готовності до виконання обов'язків громадянина та захисту національних інтересів.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови/ Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел.- К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001.-1440 с.

2. Кіяшко Л. Сучасні напрями патріотичного виховання учнів / Людмила Кіяшко // Школа. - 2011. - № 4. - С. 43-45.

3. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді (наказ Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2015 року за № 641 « Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах »).

Бугакова Оксана Володимирівна
здобувач кафедри початкової, дошкільної і професійної освіти,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
leperetyagavvmakarov@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ БАТЬКІВ – ПРОВІДНА УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ

Сім'я – первинний осередок, який формує життєві компетентності, готує дітей до життя в сучасних соціальних умовах. Зазначимо, що пряма функція сім'ї, як соціального інституту, – навчання дитини тому соціальному досвіду, який накопичило людство, загальнокультурним та моральним нормам, традиціям народу. А це можливо лише за умови достатнього рівня педагогічної культури батьків, неперервної, багатоступеневої підготовки їх до виконання виховних функцій. Батьки, згідно з Законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту» (разом із вчителями та учнями) є рівноправними учасниками навчально-виховного процесу. Навчання батьків – це нагальна потреба і завдання сучасного суспільства, школи. *Мета педагогічної освіти батьків* залежить від рівня та якості оволодіння батьками певним мінімумом знань, наданням їм допомоги в організації самоосвіти, формування виховних навичок і умінь. Підвищення педагогічної культури батьків здійснюється різними соціальними інститутами: школою, засобами масової інформації, спеціальними службами і є провідною умовою ефективної взаємодії сім'ї та школи.

Під педагогічною культурою батьків ми розуміємо їх достатню підготовленість до виховання дітей у сім'ї, вміння застосовувати якості вихователя у процесі сімейної життєдіяльності. Педагогічна підготовленість батьків характеризується певною сумою (основний мінімум) знань з психології, педагогіки, фізіології, гігієни, вміннями та навичками, набутими в процесі виховання дітей та догляду за ними.

Формування педагогічної культури батьків містить такі етапи: мотиваційний, змістовий і конструктивний.

Мотиваційний етап формування педагогічної культури батьків був визначений через сукупність потреб, інтересів, бажань, планів, програм, спонукань. Зазначимо, що виховна діяльність завжди опосередкована інтересами та може реалізовуватись без використання механізму емоцій. Реалізація мотиваційного етапу формування педагогічної культури батьків передбачає стимулювання інтересів, цілеспрямованості, бажань батьків з урахуванням сукупності установок особистості, а також визначення мети виховання учнів у сім'ї, складання відповідних планів і програм.

Змістовий етап формування педагогічної культури батьків мав забезпечити батьків надійними й усвідомленими знаннями психолого-педагогічного мінімуму знань щодо виховання дітей. Змістовий етап формування педагогічної культури батьків характеризується завданнями сімейного виховання учнів.

Конструктивний етап формування педагогічної культури батьків – це сукупність всіх видів, форм, умінь, навичок особистості, прийомів, методів, що використовуються у виховній діяльності батьків. Він передбачає творчу реалізацію основних компонентів і параметрів педагогічної культури в практиці сімейного виховання учнів.

Зазначимо, що реалізація етапів педагогічної культури батьків не може відбуватись ізольовано й обов'язково призводить до вдосконалення одного іншим. Ефективність формування педагогічної культури забезпечується процесом, в якому головна увага надається структурній моделі, що має програмно-цільовий, цілісний і безперервний характер, враховує суб'єктивну позицію батьків як носіїв загальнонаціональних і загальнолюдських цінностей, реалізується в їх особистій виховній діяльності.

Ефективності формування педагогічної культури батьків сприяють також методи активізації навчально-виховного процесу батьків – дискусії з проблем виховання дітей, аналіз педагогічних ситуацій, розв'язання педагогічних задач, педагогічні ігри та індивідуальні завдання батькам, які спрямовані на формування спостережливості, навичок спільної діяльності з дітьми, вироблення здатності до самоаналізу та критичного ставлення до особистої виховної діяльності в умовах сім'ї.

Процес формування педагогічної культури продовжується упродовж усієї виховної діяльності батьків. Про його завершення можна судити тільки умовно, орієнтуючись на повноту розв'язання поставлених завдань у кожному конкретному випадку.

Педагогічну культуру батьків слід визначати за такими показниками: наявність і якість психолого-педагогічних знань, поглядів, переконань; ступінь сформованості вмінь і навичок щодо виховання дітей; ціннісне ставлення до проблем дитини; стабільність зацікавленості процесом виховання в цілому. За цим показником було визначено три типи сімей: з високим, середнім і низьким рівнем сформованості педагогічної культури.

Нами було проведено педагогічний експеримент з батьками (182 особи), діти яких навчаються в Харківській гімназії № 116 Харківської міської ради.

Організовуючи педагогічний експеримент, в першу чергу, ми грунтувалися на тому, що:

• інноваційна основа управлінської діяльності відбувається на основі наукового менеджменту (формування оптимальної організаційної структури та визначення необхідного ресурсного потенціалу; горизонтальна і вертикальна взаємодія, стратегічне передбачення (на основі прогнозування тенденцій реформування освіти);

• на зміну уніфікованим речам, типовим проектам і універсальним засобам, поступово приходить індивідуалізація навчання;

• не лише вчителі, але й батьки мають бути готовими до інновацій, педагогіки партнерства, розширенню ціннісних орієнтирів учнів;

• сприяє ефективності навчально-виховного процесу застосування інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні ЗНЗ, як інструменту забезпечення успіху нової української школи.

На констатувальному етапі педагогічного експерименту батькам була запропонована анкета, яка містила 42 питання у відкритій та закритій формах. Анкета умовно складалась із 4 блоків: перший блок мав на меті виявлення знань про педагогічну культуру батьків, її рівні, види, етапи формування; другий – передбачав діагностування умінь практично застосовувати форм та методів взаємодії зі своїми дітьми; третій – був орієнтований на визначення рівнів самооцінки батьками знань та вмінь, необхідних для формування педагогічної культури батьків; четвертий – мав на меті з'ясування труднощів, які виникали в батьків у процесі взаємодії зі своїми дітьми та з учителями, та визначення можливих шляхів їх подолання.

Результатом опитування стала інформація, обробка якої надала нам можливість судити про вихідний стан сформованості педагогічної культури батьків та рівні їхньої взаємодії зі своїми дітьми та з учителями.

З батьками були проведені такі форми роботи:

• шкільна громадська організація «Рада гімназії» за участю трьох категорій представників освітньо-виховного процесу (батьки, діти, вчителі), метою якої є участь у реалізації, плануванні, громадський контроль за всіма напрямками шкільного життя: навчання, виховна робота, медичне обслуговування, харчування, організація надання пільг тощо;

• традиційні календарні свята: новорічні вистави, масляні народні гуляння, посвяти у першокласники та посвята у гімназисти, прощання зі школою тощо.

• проекти художньо-естетичного та спортивного напрямку: «Dance show», фестиваль «Гімназія шукає таланти», «Абетка театрального мистецтва», «Кращий доповідач», «Мама, тато, я – спортивна сім'я»;

• проекти патріотичного напрямку: Свято «Рушника і вишиванки», «Ярмарок народів»;

• екологічні проекти: організована утилізація батарейок, проект «Посади дерево», «Зелений дизайн» (озеленення шкільного подвір'я, озеленення школи);

• волонтерські проекти: ярмарок «Ти не один», відвідування шпиталю;

• краєзнавчі та туристичні проекти: участь та організація екскурсій «Юні мандрівники» пам'ятками рідного міста, містами України і світу;

• профорієнтаційні проекти: екскурсії до підприємств міста («Солодкий світ», аеропорт, книжкова фабрика, тощо);

• спільні уїк-енди: «Науковий пікнік», батьківський уїк-енд «Хата на тата»;

• батьківські майстер-класи: «Грузинські хінкалі», «День вареника», «Традиційні українські головні убори», «Млинці на масляну», «Сонцелови», тощо;

• батьківський лекторій: організація лекцій для батьків, що готують батьки-фахівці з психології, медицини, педагогіки «Здорова дитина-щаслива родина», «Педагогіка почуттів і культура їх вираження», «Статеве дозрівання,

формування культури поведінки дітей» тощо, які сприяли формуванню педагогічної культури батьків.

Отже, упровадженні форми роботи з батьками у процесі формування їхньої педагогічної культури є ефективними і сприяють організації взаємодії сім'ї та школи.

Чень Цзін
аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
231428544@qq.com

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Кожна держава ставить перед школою завдання – виховати громадянина своєї держави, патріота, який сповідує і наслідує принципи гуманізму. Педагогу, як функціонеру національної системи освіти, належить вирішальна роль у здійсненні свідомої зміни світогляду, регулюванні ціннісних орієнтирів індивіда, що ґрунтується на національній ідентифікації, вірі в духовні сили своєї нації, її майбутнє, почуттях відповідальності перед своєю нацією; вміннях осмислювати моральні та культурні цінності, історію, звичаї, обряди, символіку своєї держави.

Базовим етапом формування у дітей патріотизму слід вважати накопичення дитиною соціального досвіду життя у своїй Вітчизні і засвоєння прийнятих у ньому норм поведінки і взаємин.

Характерною рисою виховання у дітей патріотизму є злитість моральних почуттів і знань.

Знання тільки тоді впливають на моральний розвиток дитини, коли вони пофарбовані почуттями і переживаннями. Особливістю прояву патріотизму є те, що моральний досвід обмежений рамками тієї практичної діяльності, в яку вони включаються (спілкування з дітьми та дорослими, праця). У молодшому шкільному віці тільки починається формування волі, моральних ідеалів важливих для патріотичного виховання. У процесі виховання дуже важливий облік вікових особливостей. В учнів молодшого шкільного віку педагоги формують уявлення про людину, як про головної цінності суспільства, дають їм початкові відомості про Конституцію, права людини і дитини.

Важливу роль відіграє і формування поняття про свою малу батьківщину (місто, вулиця, школа), сім'ї, свого родоводу, а також навчання дітей культурі спілкування, розвиток комунікативних навичок. В учнів молодшого шкільного віку складаються базові уявлення про «великий» і «малий» соціумах, своєму місці в них.

Показниками успішності виховної діяльності педагога є активність вихованців, самодисципліна, гідність і прагнення до самовдосконалення, розвинене почуття власної гідності, наявність сукупності моральних якостей, усвідомлення і об'єктивна самооцінка дитиною свого «Я» як громадянина,

патріота, Людини. Патріотичне виховання в школі здійснюється як у процесі навчання, так і в позаурочній та позакласній діяльності, оскільки цей процес передбачає широке використання можливостей навчальних дисциплін і включення дітей у різноманітні види соціально значущої діяльності, так як в шкільні роки розкривається зміст патріотизму як почуття любові до Батьківщини, турботи про її інтереси, готовності до її захисту від ворогів [1].

Патріотизм як загальнолюдська цінність для кожного конкретного школяра може проявлятися в почутті гордості за досягнення рідної країни, гіркоти за її невдачі і біди. Важливо виховати у молодших школярів повагу до історичного минулого свого народу, дбайливе ставлення до народної пам'яті, національно-культурним традиціям, тим людям, хто своєю творчістю збагатив національну і загальнолюдську культуру [2].

Патріотичне виховання в школі носить систематичний характер. У його процесі використовуються різноманітні засоби і методи актуалізації історичної пам'яті, об'єктів патріотичної гордості. У комплекс завдань патріотичного виховання включається формування поважного ставлення до символів суверенності народу і держави – державному прапору, гербу, гімну.

Нині суспільство особливо хвилює проблема виховання молоді в дусі патріотизму, і наявність даної проблеми привело до інтенсивного пошуку шляхи її вирішення.

Свідчення тому, є те, що держава приділяє серйозну увагу формуванню патріотизму у школярів; що знайшло відображення в ряді норм і законодавчих систем.

Аналіз наукової літератури дав можливість виокремити такі компоненти патріотичного виховання: цивільно-патріотичний; героїко-патріотичний; військово-патріотичний. Як правило, план патріотичного виховання розробляється на весь навчальний рік. Цивільно-патріотичне виховання передбачає: вивчення основних положень Конституції на тлі історичного розвитку промисловості, сільського господарства, науки, культури; знайомство з питаннями державного і суспільного життя країни.

Цивільно-патріотичне виховання молоді формує не просто законослухняного громадянина, людини, усвідомлено й активно виконуючого свій громадянський обов'язок. Воно передбачає прищеплення поваги до державної символіки, героїчному і історичного минулого, культури свого народу, любові до рідної мови, красот рідної природи, містить в собі екологічне виховання, сприяє єднанню всіх громадян країни.

Для вирішення завдань цивільно-патріотичного виховання педагоги організовують такі заходи: проведення акцій «Турбота» (шефство над ветеранами та людьми похилого віку), проведення трудових десантів, участь в екскурсіях по історичних місцях тощо.

Одним з найбільш переконливих прийомів виховання громадянських почуттів є ознайомлення учнів з безцінними документами – листами, щоденниками, спогадами учасників тих чи інших подій. Ці свідчення передають потаємні думки людей, їхні почуття, переживання, надії, вони надають дієвий

вплив на сучасну молодь. Тому при проведенні виховної години, наприклад, круглого столу «Фронтове лист», можна використовувати краєзнавчий матеріал – листи з фронту, з партизанських загонів, написані в роки Великої Вітчизняної війни. Героїко-патріотичне виховання – це виховання любові до своєї Батьківщини, шанування її Збройних Сил, захисників Вітчизни на основі героїчного минулого свого народу. Центром роботи з героїко-патріотичному вихованню є шкільний музей.

Військово-патріотичне виховання – це виховання любові до Батьківщини, формування морально-психологічної та фізичної готовності до виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни.

Отже, патріотичне виховання учнів молодших класів визначається, як потреба брати участь у всіх справах на благо школи, рідного міста, Батьківщини, наявність у дітей таких якостей, як співчуття, почуття власної гідності та усвідомлення себе частиною навколишнього світу. Патріотичне виховання повинне носити комплексний характер, пронизувати всі види діяльності дитини, здійснюватися в повсякденному житті і на спеціальних заняттях знайомитись з навколишнім світом, також через різні види дитячої діяльності – сюжетно-рольові ігри, дидактичні ігри, рухливі ігри, творчі розповіді, оформлення виставок малюнків і плакатів, проведення бесід.

Список використаних джерел

1. Кузьменко Ю.В. Роль патріотичного виховання при формуванні сучасного громадянина та патріота України / Ю.В.Кузьменко // Формування особистості громадянина та патріота в системі освіти України : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (у режимі інтернет-конференції) (м. Запоріжжя, 9-10 жовтня 2014 р., КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»). – Режим доступу : http://www.zoippo.zp.ua.

2. Мусієнко В. С. Проблема формування почуття патріотизму в історико-педагогічному контексті / В. С. Мусієнко // Наукові записки: зб. праць молодих вчених та аспірантів ХГПА / [Історико-педагогічні дослідження в Україні: стан, проблеми, перспективи: матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. аспірантів та молодих учених (Хмельницький, 18 жовтня 2012 р.)]. – Хмельницький: ХГПА, 2012. – Вип. 1. – С. 149-156.

Онищук Людмила Олександрівна

соціальний педагог, спеціаліст першої категорії, Технічний коледж Луцького національного технічного університету, lyudmila.onishuk@gmail.com

ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Соціально-економічні перетворення в Україні зумовили значні зміни у системі професійної освіти. Сьогодення вимагає від вищої школи застосовувати кращі її традиції та здобутки, надбання психолого-педагогічної науки, кардинально переглянути підходи щодо організації навчально-виховного

процесу, змісту фахової підготовки і виховання студентської молоді, до розробки і впровадження перспективних, інноваційних технологій навчання і виховання.

Особливості суспільного життя висувають жорсткі вимоги до особистісних та професійних якостей майбутніх спеціалістів. Вступ до світового освітнього простору зобов'язує кожного викладача ВНЗ до усвідомлення великої відповідальності за виховання майбутніх фахівців, їх конкурентоспроможність і професійну компетентність. Проте система підготовки спеціалістів має бути спрямована не лише на оволодіння ними певними теоретичними знаннями, спеціальними уміннями, навиками і техніками, а також, головним чином, на вироблення у майбутніх фахівців особистісних характеристик: системи цінностей, психологічної культури, самосвідомості тощо. [2, с. 84]. Отже, поряд із світоглядною та професійною підготовкою майбутніх фахівців особливого значення набуває особистісна підготовка студентської молоді, метою якої є формування як професійно значущих якостей особистості, так і її гуманістичної спрямованості, психологічної культури, здатності до професійної ідентифікації.

Важливим завданням коледжівської освіти є виховання фахівця, що відрізняється, насамперед, толерантністю і терпимістю до різних думок, поглядів і переконань, неупередженістю у ставленні до колег, партнерів і подій, здатного самостійно будувати як власне життя, так і своєї країни.

Толерантність (лат. tolerantia – стійкість, витривалість; терпимість; допуск, допустиме відхилення) – складна інтегративна якість особистості; механізм вирішення проблем співіснування представників різних рас, культур тощо; соціальна властивість, засіб досягнення суспільної згоди; один із принципів гуманістичного виховання.

Головні принципи толерантності: довірливе співробітництво – встановлення в освітньому закладі відносин взаєморозуміння і взаємної вимогливості між адміністрацією, педагогами з одного боку, і вихованцями з іншого; екологія взаємовідносин – забезпечення сприятливого соціально-психологічного клімату в освітньому закладі як основи формування толерантного середовища; формування почуття власної гідності, самоповаги, поваги до оточення, народів, незалежно від їх соціальної належності, національності, раси, культури, релігії, творчість, що забезпечує реалізацію варіативних підходів до встановлення толерантних відносин і аналізу ситуації взаємодії. [7]

Проблема формування толерантності як у професійному, так і в загальнолюдському масштабах була визнана актуальною в 1995 р. Генеральною Асамблеєю ООН. У рамках її розв’язання міжнародне співтовариство розпочало кампанію з мобілізації суспільної думки на забезпечення довгострокового впливу в усіх сферах, пов’язаних з освітою, з питань толерантності. Ця тенденція відображена в «Декларації принципів толерантності», яка підписана 16 листопада 1995 р. 185 державами – членами ЮНЕСКО, включаючи й Україну. У документі зазначено, що «політика та програми в галузі освіти повинні сприяти поліпшенню взаєморозуміння, зміцненню солідарності й толерантності в спілкуванні як міжокремими особами, так і міжетнічними, соціальними,

культурними, релігійними й мовними групами та націями». Декларація визначає толерантність як «повагу, сприйняття та розуміння багатого розмаїття культур нашого світу, форм самовираження та самовиявлення людської особистості», «обов'язок сприяти утвердженню прав людини, плюралізму, демократії та правопорядку».

Толерантність – це активна соціальна поведінка, до якої людина приходить добровільно й свідомо та розглядається як складник громадянської вихованості студентської молоді. Необхідність розв'язання у ВНЗ проблеми виховання високосвідомого громадянина відповідає вимогам Закону України «Про освіту», Державній національній програмі «Освіта (Україна XXI століття)», «Концепції національного виховання студентської молоді», «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті», Державній цільовій соціальній програмі «Молодь України» на 2016– 2020 рр.

Виховання толерантності у студентів коледжу які в майбутньому займуть ключові посади в різних галузях життєдіяльності суспільства, є важливою умовою для подальшої його гуманізації й демократизації. Тому проблема толерантності, яка взагалі не є принципово новою для наукової літератури, набуває сьогодні особливої актуальності. У світлі цього значний інтерес викликають як праці сучасних науковців, присвячені формуванню толерантної особистості, так і доробки вчених минулого з цієї проблеми, які набувають сьогодні нового звучання. [1]

Становище, в якому перебуває молодь, обумовлює майбутнє суспільства, перспективи його розвитку. Тому, у студентському середовищі необхідно формувати і поширювати тактику толерантності, загальну систему цінностей і установок, що забезпечують єдність усіх членів суспільства, сприяють взаємному пристосуванню людей один до одного і є гідною альтернативою спробам віднайти суверенітет на національних засадах і побудувати демократію. Сучасне студентство як майбутня інтелектуальна еліта країни може і повинно стати активним провідником ідей толерантності, гарантуючи цим стабільний розвиток суспільства. Адже, коректність і толерантність не лише запобігають соціальним конфліктам – вони сприяють гармонійності міжособистісних стосунків, пошуку діалогу з релігійних, національних, мовних, статусних питань [2, с.83].

Перед багатьма співтовариствами сьогодні постає питання про те, як навчитися жити разом. Отже, толерантність має важливе значення, оскільки вона уможливлює існування розходжень, а це, в свою чергу, вимагає прояву терпимості. Проте толерантність варто розуміти набагато ширше, ніж просто мирне співіснування різнорідних культур або окремих особистостей чи груп. З часом толерантність набуває значення універсальної гуманістичної позитивної цінності, що означає взаємоповагу і взаємне визнання, невіддільне від поваги прав людини та її основних свобод. Вона складає серцевину соціальних домовленостей, що лежать в основі і поєднують діяльність багатьох міжнародних організацій. У зв'язку з цим важливо визнати, що перед банальністю зла і незахищеністю людства толерантність має характеризуватися

не проявами байдужості, а занепокоєнням і зацікавленістю. Прояв терпимості – це, насамперед, дотримання етики відповідальності, турботи про цілісність кожної людської особистості і нашої повної приналежності до людства у прямому розумінні цього слова. Таким чином, толерантність – це не просто переконання, а обґрунтована позиція, що дозволяє шляхом діалогу, обміну або примирення досягти єдності у розумінні речей і наданні їм змісту. Саме так терпимість дозволяє людині визначити етичні норми, прийнятні для усіх [4, с. 35 – 36].

Отже, як сформувати толерантність у тих, кому належить жити в цьому світі та активно його перетворювати, – у студентської молоді? Очевидно, що величезне значення має виховання в соціумі. У процесі соціалізації на людину впливає сукупність як цілеспрямованих, так і стихійних соціально-психологічних механізмів. У більш-менш стабільному суспільстві такі механізми узгоджуються між собою і забезпечують успішну підготовку молодої людини до життя в суспільстві.

Сутність виховання толерантності – цілеспрямоване формування позитивного досвіду толерантності, тобто створення простору для безпосередньої або опосередкованої взаємодії з іншими у поглядах або поведінці людьми, їх спільнотами. Звідси випливає, що освітня стратегія повинна забезпечувати створення таких педагогічних умов, які сприяють формуванню толерантних переконань, поглядів і навичок толерантної поведінки у родині, навчальному закладі, у майбутній професійній діяльності за участю всіх зацікавлених осіб (батьків, педагогів, працівників соціальної сфери, політиків, засобів масової інформації та суспільства в цілому). Зокрема, велика роль у процесі утвердження принципу толерантності та формування її суб'єктів належить закладам освіти [5, с. 119 – 120].

Розвиток толерантності в навчально-виховному процесі коледжу повинен відбуватися шляхом конструктивного діалогу та взаємодії між викладачем і студентом. За таких умов відбувається взаємне збагачення досвіду толерантності, що створює емоційно-інтелектуальну моральну царину, на основі якої набувається позитивний досвід взаємин і спілкування. Важливим завданням викладача є така організація життєдіяльності студентів, що породжує ситуації, які уможливлюють прояви толерантності серед молоді. Тобто створюється спосіб життя, який продукує толерантність та зменшує саму необхідність у ній.

Зміст сучасної освіти повинен передбачати знання культури, історії, традицій, вірувань свого та інших народів, розуміння спільності та єдності всіх членів суспільства. Важливо прищеплювати молодому поколінню почуття відкритості, альтруїзму, поваги до інших, солідарності та причетності. У процесі навчання і виховання необхідно роз'яснювати природу прав людини та різні форми прояву нетерпимості. Такі знання повинні супроводжуватися вивченням місцевих подій та їх оцінкою у світлі законодавства, правових і моральних норм [6, с. 18 – 19].

Для успішного функціонування суспільства перед освітою постають важливі завдання щодо допомоги підростаючому поколінню в усвідомленні і

закріпленні особистістю якостей, необхідних для виконання всіх соціальних ролей; пошуку свого гідного місця в рольовій структурі дорослого суспільства; впровадження у свідомість молодої людини уявлення про мету і засоби, правила і зразки діяльності, допомогти зрозуміти допустимі межі та форми прояву емоцій. З іншого боку, насиченість життя людини великою кількістю психологічних зв'язків і взаємин з іншими свідчить про необхідність формування умінь орієнтуватися серед людей, ефективно взаємодіяти з ними, узгоджувати особисті потреби, прагнення і поведінку з інтересами інших. Для цього потрібні психологічні знання, що узагальнюють досвід людського суспільства, які мають бути пропущені через внутрішній досвід, на основі чого вони перетворюються в особисті надбання [3, с. 687].

Розуміючи толерантність як один із проявів ставлення однієї людини до іншої, виховання може його не змінювати, навіть якщо воно є негативним: ми не можемо і не маємо права змусити молоду людину міркувати і ставитися інакше, змінити власні погляди і переконання. Справа не в тому, щоб вона визнала те, чого раніше не визнавала, полюбила те, чого колись не любила: вона має право на своє особисте ставлення. Проблема полягає в іншому, а саме у тому, що толерантність може і повинна забезпечити її суб'єктам і об'єктам ситуацію співіснування; виховання ж толерантності покликане допомогти молодій людині гідно підійти до організації цього процесу [5; 19 – 20].

В основу освіти повинно бути покладено загальнолюдські цінності – гуманізм, патріотизм, демократію, мир і дружбу між народами, злагоду між національними та релігійними спільнотами, соціальну справедливість, працелюбність, повагу до національної та світової культури. Тобто, зміст державної української освіти передбачає всебічний та гармонійний розвиток людини як у патріотичному, трудовому, моральному, так і в національному, правовому та інших аспектах.

Толерантна культура багатоаспектна, і будувати освітній простір необхідно з урахуванням, щонайменше, трьох складових: готовності адміністрації освітньої установи сприяти викладачам у впровадженні в культуру ВНЗ педагогіки толерантності; толерантності викладачів – як зовнішньої, так і внутрішньої (загальний рівень толерантності, етнічна і соціальна толерантність, а також комунікативна толерантність як відсутність нетерпимості в спілкуванні з іншими людьми); сприйняття студентами освітнього середовища як толерантного, усвідомлення цієї якості як очевидної і значущої.

Для становлення толерантних взаємин в освітньому середовищі насамперед необхідно створити систему довірливих відносин між студентами і викладачами та переконати молодь у необхідності наслідувати ті зразки поведінки, що можуть бути позитивно сприйняті суспільством.

Основна ідея будь-яких заходів щодо розвитку толерантних якостей освітнього середовища полягає в тому, щоб створити умови для розвитку ціннісних якостей особистості. Акцент при цьому робиться на ті з них, які допомагають цінувати культурну і соціальну відмінність між людьми, виховують терпиме, толерантне ставлення до оточуючих. Слід визнати, що

становлення особистості неможливе без створення відповідного середовища, сприятливого для розвитку світоглядних установок майбутнього викладача. Тому в даному випадку доцільно використовувати комплексний підхід, що полягає в продуктивній взаємодії всіх суб'єктів освітнього процесу: викладачів, адміністрації, студентів, їхніх батьків, громадських організацій міста, який охоплює всі аспекти навчально-виховної взаємодії.

Список використаних джерел

1. Варенко Т.К. Аксіологічні засади виховання толерантності студентів ВНЗ. [Електронний ресурс] / Т.К. Варенко. Режим доступу: http://eprints.kname.edu.ua/31209/1/9.pdf

2. Соціокультурні засади менеджменту в освіті [Текст] / С.М.Омельченко // Педагогіка і психологія.– 2002.– №3. – С. 82-84.

3. Бех І.Д. Виховання особистості / І.Д. Бех. – Підручник. – К.: Либідь, 2008. – 848 с.

4. Валитова Р.Р. Толерантность как этическая проблема. Дис. канд. философ. наук: 13.00.01 / Р.Р. Валитова. – М., 1997 – 160 с.

5. Осипова Т.Ю., Бартєнєва І.О., Біла О.О. Виховна робота зі студентською молоддю: Навч. посібник / За заг. ред. Т.Ю. Осипової. – Одеса: Фенікс, 2006. – 288 с.

6. Острикова С.А. Некоторые аспекты формирования толерантности / Острикова С. А. // Воспитание и дополнительное образования детей и молодежи. – 2002. – № 6. – С. 18 – 23.

7. Козлова О.Г. Гребеник Т.В. Формування толерантності у процесі громадянського виховання студентської молоді. Електронний ресурс / О.Г. Гребеник http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/29291/1/Kozlova.pdf

Щербань Іванна Василівна

викладач дисципліни «Захист вітчизни», спеціаліст, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії,

ivankalus7443@gmail.com

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: СЦЕНАРІЙ «ХОРОБРІ СЕРЦЯ»

Захист Вітчизни є конституційним обов'язком кожного громадянина, оскільки оборона країни належить до найважливіших функцій держави і ця справа є справою всього народу. Так, стаття 65 Конституції України зазначає: «Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України». І в нинішні не прості для країни часи, коли Україні доводиться протистояти агресії ворога, на викладачів дисципліни «Захист Вітчизни» покладається найголовніше завдання при викладанні кожної теми – доносити до молоді, що наша Батьківщина – миролюбна держава, але їй довелося винести силу силенну страждань. І щоб

знову не повторилися страхіття минулих часів, коли нас різні завойовники хотіли зробити рабами, треба усім народом піклуватися про власну Батьківщину, охороняти її спокій, берегти її кордони. Тому одним із пріоритетних завдань педагогів є популяризація воїна-захисника, волонтера та громадян, які вносять значний внесок у зміцнення обороноздатності України, виховання на цих прикладах молоді в дусі поваги до Українського війська, до формування відповідального ставлення до обов'язку захисника Вітчизни.

Ідея патріотизму в усі часи займала особливе місце не тільки в духовному житті суспільства, а й у всіх найважливіших сферах його діяльності – ідеології, політиці, культурі, економіці. Зміст і спрямованість виховання патріотизму визначають насамперед духовним і моральним кліматом суспільства, його історичним корінням, непорушним зв'язком героїчного минулого із не менш героїчним сучасним. Тому дуже важливо доносити до дітей розповіді про мужність і самопожертву їх сучасників, які боронять кордони України, проводити зустрічі з учасниками АТО, знайомити з публікаціями про героїв – доносити до молоді головну ідею, що тільки разом ми єдині.

Пропонуємо сценарій виховного заходу патріотичного спрямування

«ХОРОБРІ СЕРЦЯ»

І ведучий. Вітаємо Вас на нашому заході присвяченому воїнам які воюють на сході України, захищаючи нашу землю.

Війна прийшла, ніхто її не кликав,
зламала долі і життя людей…
І хочеться щасливо просто жити,
А як, коли вбивають кожен день?
Нічого іншого уже не треба,
Хай мир настане, спокій у серцях,
Поле пшениці, синє-синє небо,
І сліз нехай не буде на очах…
Весною, коли квіти розцвітають,
Хай світло буде, а не кров і страх,
І знайте, що герої не вмирають
Вони назавжди житимуть в серцях.

1. Пісня «Мальви», Софія Лис

ІІ Ведучий. 23 роки Україна не знала війни. Наш народ пишався тим, що у буремні 90-ті, Україні вдалося зберегти мир. Але війна не обійшла нашу державу тепер. Ще рік тому ми з вами не знали дуже багато слів пов'язаних з війною, тепер же майже кожну родину так чи інакше опалило полум'я військових дій. Ще рік тому ми не особливо звертали увагу на слова «Слава Україні – Героям Слава», а тепер ці слова набули нового змісту.

І ведучий. Наразі вже точно зрозуміло, кому ці слова адресовані, і ні в кого немає сумнівів, що це герої – хлопці, що зі зброєю в руках захищають крихкий східний кордон України, лікарі які в мирний час повертають поранених в АТО з того світу, волонтери на плечах яких тримається наша армія.

Вірш «Ти мій солдате»
Ти мій солдате-вірний воїн,
Ти чесний, сильний, ти святий.
За тебе я молюся Богу.
Мені ти рідний й дорогий.
Прошу у тебе лиш одного: -
Ти збережи своє життя.
Ви стали всі мої Герої.
Я з Вами буду до кінця.
А перемога буде наша,
бо правда наша – й ця земля!
І я благаю в неба й сонця –
Щоб берегли твоє життя

ІІІ Ведучий (представлення Заіченка Костянтина Вікторовича). Сьогодні на виховному заході присутній наш викладач з дисципліни «Захист Вітчизни», а нині командир 42 батальйону, підполковник, справжній герой, який вже майже рік перебуває в зоні АТО. Брав участь у найгарячіших боях за міста Краматорськ, Дебальцеве, Вуглегірськ Костянтин Вікторович Заіченко.

Виступ Заіченка Костянтина Вікторовича

Вірш
Я дивлюсь на світлини бійців,
Щирі посмішки, втомлені очі,
Сиві скроні та безліч рубців…
А мій розум сприйняти не хоче:

Це не сон, не синдром маячні,
Це війна не в далекій країні,
Не в Іраку чи десь там в Чечні,
А в вишневій моїй Україні.
Саме зараз її вояки
Схід країни від зла захищають,
Б'ються на смерть мої земляки,
Кров'ю землю святу поливають.
Щоб країна ввійшла в майбуття
Вільна, сильна, без чвар та війни.
Віддають саме цінне – життя,
України найкращі сини!

IV Ведучий. Але нашу Батьківщину, нашу Україну зламати не можна. Як птах фенікс вона відроджується із попелу, стає міцнішою, сильнішою. Ми дякуємо вам воїни за те, що забуваючи про страх, про біль, про небезпеку, Ви як один, незалежно від віку й роду занять, встали на боротьбу з ворогом. Кожен з Вас ясно усвідомлював, що може загинути в будь-яку секунду, але раз за разом піднімався в бій, захищаючи свій дім, свою родину, свою батьківщину від ворогів, тому що кожен з Вас знав, «Що якщо не я, то хто ж».

2. Пісня «Україна» Софія Лис

III Ведучий.
Моя Україна встала з колін,
Вона подолає всі стіни
І стане країною серед країн,
Відродиться під час руїни.
Всі разом – ми сила, єдина сім'я!
Всі разом – майбутнє держави!
Зберемо насіння з святого зерна,
Важливі розв'яжемо справи.

IV Ведучий.
Давай допоможемо відсіч дать,
Щоб не позирали лукаві.
У всесвіті кожному треба сказать –
Живемо у вільній державі!
Якщо пам'ятатиме кожен із нас,
Шевченка слова невмирущі,
Настане нової країни час!
Прозріють усі невидющі…
Хай живе Україна!!! Слава Україні –Героям Слава!!!

3. Пісня «Як у нас на Україні

І Ведучий: Дорогий Костянтин Вікторович! Ми хочемо від імені усіх студентів нашого коледжу, від педагогічного колективу сказати Вам велике, щире спасибі за те, що Ви обороняєте кордони нашої Батьківщини від ворога, охороняєте усіх нас та рідну Україну. Прийміть від нас низький уклін за Ваш подвиг справжнього захисника Вітчизни, справжнього патріота України – нашого героя. І знайте, що для нас усіх ваша священна місія є дуже потрібною, важливою і цінною. Дякуємо Вам за все! СЛАВА УКРАЇНІ – ГЕРОЯМ СЛАВА!!!

Сосненко Євгеній Павлович
старший викладач кафедри фізичного виховання та здоров'я, фізичної реабілітації, спортивної медицини, Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

Лупало Олена Володимирівна
старший викладач кафедри фізичного виховання та здоров'я, фізичної реабілітації, спортивної медицини, Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

РОЛЬ ПЛАВАННЯ ДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ НЕГАРАЗДІВ У СТАНІ ЗДОРОВ'Я

Найважливішим матеріальним, інтелектуальним і духовним засобом виховання гармонійно розвиненої, соціально активної, креативної особистості є фізична культура і спорт. У сучасному суспільстві затребувана здорова, творча, соціально адаптована людина. Необхідно формувати «здорові» суспільні стереотипи, наприклад, моду на здоров'я. Сучасна фізична культура виконує важливі соціальні функції по оптимізації фізичного стану населення, організації здорового способу життя, підготовці до життєвої практики. Одна з головних причин того, що фізична культура не завжди є основною потребою людини – це зсув акценту при її формуванні на рухові компоненти в збиток інтелектуальним і соціально-психологічним.

Отже, необхідно інакше поглянути на проблему формування фізичної культури людини, на її теоретичні основи. Творчим і фізичним розвитком студентської молоді є два взаємопов'язані аспекти їх зростання. Так само, творчий розвиток і зміцнення психологічного здоров'я особистості, взаємопов'язані між собою і розвиваються у взаємодії один з одним. Принципове значення у цьому плані мають дослідження проблем фізкультурно-оздоровчої роботи з молоддю в умовах освітніх установ. Катастрофічне погіршення стану здоров'я сучасної людини вже відомо кожному. Медикаментозні засоби попри свою необхідність неспроможні урятувати людину від екологічних негараздів та інших факторів ризику, тому на сам перед виходить проблема, профілактичних засобів та включення в максимальному обсязі природних факторів у таку роботу. Саме таким фактором на нашу думку є плавання, як засіб профілактики перш за

все простудним захворюванням та покращенням імунітету організму до інших негараздів.

У ряді досліджень показана особлива роль рухів у плаванні та ігор у воді для активізації творчих можливостей, розвитку пізнавальних стратегій для адекватної оцінки ситуації спілкування і взаємодії, вибору конструктивної моделі поведінки. Розвиток рухових здібностей на заняттях оздоровчим плаванням оптимізує розвиток фізичної і розумової працездатності і реалізацію творчих потенціалів особистості.

«Він не вміє ні читати, ні плавати» – так в Стародавній Греції говорили про людину негідну називатися громадянином. У той час вміння читати і плавати розглядалося як символ різнобічного розвитку людини.

Велика кількість нещасних випадків на воді відбувається через те, що люди не вміють плавати. За даними ЮНЕСКО, щороку з кожного мільйона людей, що населяють нашу планету, тоне близько 120 чоловік. І такий показник, як кількість потонулих на 100 тисяч населення в нашій країні помітно вище, ніж у Франції, Німеччині, Італії, Скандинавських країнах, США, Японії, Великобританії. Сумна статистика.

Більше половини гинуть на воді – люди, які не вміють плавати і порушують правила поведінки на воді. Кожен який не вміє плавати, опинившись на березі водойми або в воді, наражає на небезпеку своє життя. Тому пріоритетним прикладної функції плавання є збереження життя людей.

В Україні щорічно гине на воді близько 2000 чоловік. Наприклад: 2014 році в Україні потонуло 1865 громадян така цифра співвідносна с бойовими діями в АТО де застосовується сучасне озброєння.

За даними наших досліджень по проведеному опитуванню (анкетування): із 600 студентів 1 курсу Української медичної стоматологічної академії 150 студентів не вміють плавати взагалі, 72 студента на 1 медичному, 78 на 1 стоматологічному курсі – це кожний 4 студент, в якого відсутні життєво-важливі прикладні навички вміння плавати.

Тому ми вважаємо, що це проблема державного значення і на наш погляд її повинні вирішувати навчальні заклади: середні школи, вищі навчальні заклади, спортивні школи та інші . Вважаємо, що треба повернутися до старої навчальної програми ВНЗ – де плавання було програмною вимогою з дисципліни «фізичне виховання». Студенти повинні були скласти згідно навчальної програми норматив з плавання (100м – «5», 75м – « 4», 50м – «3»).

У цій ситуації, на нашу думку, пріоритетного значення набуває оволодіння вміннями і навичками прикладного плавання, саме в умовах басейну. Ці умови характеризуються прозорістю води, інформацією про глибину, відносно невеликими розмірами площі поверхні води, а також присутністю фахівця з плавання. Все це сприяє ефективному оволодінню наступними вміннями і навичками прикладного плавання: занурення і пересування під водою, пірнання на глибину, пошук предмета на дні без спеціального спорядження, пересування по воді прикладними стилями плавання, транспортування потопаючих і надання їм долікарської допомоги.

Список використаних джерел

1. Вікторов В. Основні критерії та показники якості освіти. Вища освіта України. 2002. № 1. С. 54–59. 4.

2. Григорьев В. К. Физическое воспитание студентов: / В.К.Григорьев, Н.А.Третьяков //Теория и методика физического воспитания: учеб. /под ред. Т.Ю.Круцевич. – К. : Олимпийская литература, 2003. – Т. 2. – 321 с.

3. Сосненко Є.П., Лупало О.В. Вивчення умов психологічного розвитку студентської молоді на заняттях у групі оздоровчого плавання / Є.П. Сосненко, О.В. Лупало // Науковий часопис: НПУ ім. Драгоманова. – Вип.02(69) 16. – Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)». – С.72-76.

Янченко Павло Володимирович

аспірант, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, yanchenkopashaua@gmail.com

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Трансформаційні процеси, які стосуються всі сфер суспільного життя в нашій державі, орієнтація його на європейські стандарти тягнуть за собою змін у вітчизняній правовій системі. Провідною тенденцією у цьому напрямку є запровадження правових реформ, що вимагає усвідомлення особливостей ментальності та специфіки вітчизняної правової культури та подальше її співвіднесення з європейськими правовими традиціями.

На основі аналізу основних аспектів формування правової культури в розвинутих європейських країнах виявлено, що у західній теорії права поняття «правова культура» позиціонується як «культура прав людини».

Вперше воно з'явилося на сторінках інформаційних матеріалів ООН в 1989 році, де вказано, де визначено правову культуру як складову частину духовної культури, що представляє собою систему знань, ціннісних орієнтацій і поглядів, психологічних почуттів, заснованих на визнанні та повазі гідності людини, її прав і свобод, а також практичних навичок і умінь по їх реалізації і захисту (Павленко, 2004). Правова культура є невід'ємною частиною культури суспільства і, як і правова культура, характеризує рівень діяльності громадян в сфері освоєння і застосування нормативних актів і розпоряджень, а також виступає гарантією їх дотримання органами державної влади та іншими суб'єктами суспільства.

К. Осакве вказує на особливість західних правових традицій, яка полягає в специфічній правовій культурі. Вчений відзначає наступні об'єктивні критерії, якими вимірюється західна правова культура: прозорість законодавчого процесу; недоторканість приватного договору від впливу зі сторони держави; гласність судового процесу; оперативне публікування всіх нормативних актів; стабільність та передбачуваність законів; юридична грамотність та з законослухняність

населення; визнання ролі юриста як гаранта принципу верховенства закону в суспільстві; повна довіра громадян до правових структур і готовність звертатися до правових процедур в особистих і ділових відносинах; свобода інформації (Осакве, 2002).

В. П. Сальніков відмічає превалювання індивідуалізму в західній правовій культурі протягом всієї свої історії, що на його думку і додавало їй правову якість. За рахунок збереження свого індивідуалістичного характеру західна правова культура не змінила своєї природи (Сальніков, 2005). Принцип індивідуалізму зберігається і в процесі фахової підготовки майбутніх юристів. Студент має право свободи і рівності, що розуміється, як можливість усвідомленого вибору і реалізації того чи іншого варіанту поведінки.

Отже, аналізуючи зарубіжний досвід формування правової культури майбутніх юристів ми виділили такі обов'язкові напрями, в яких здійснюється цей процес (рис. 1):

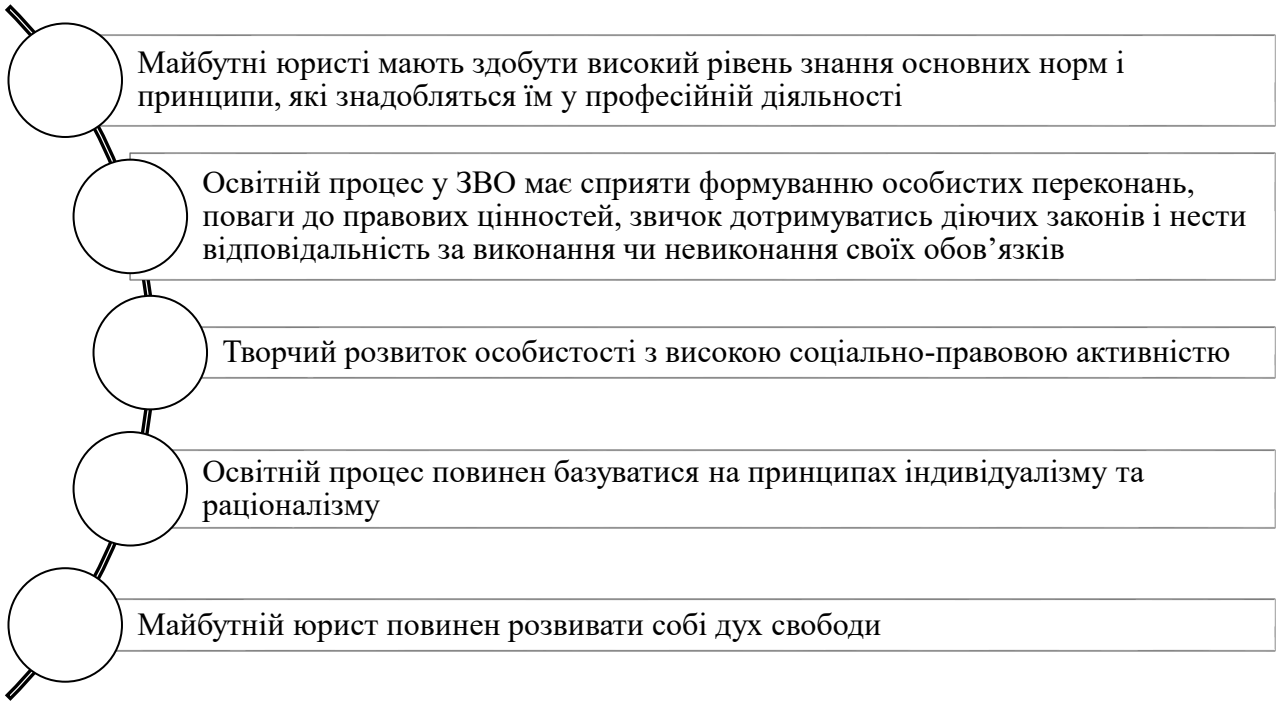

Рис. 1. Напрями формування правової культури майбутніх юристів

Дослідження та аналіз зарубіжного досвіду формування правової культури майбутніх юристів у процесі фахової підготовки (А. Андрощук (2006), Дж. Берман (1998), Г. Клімова (2013), С. Леонова (2008), Е. Павленко (2004), К. Осакве (2012), А. Остін (Astin, 1993), М. Нейл (Neil, 1970), Е. Рассел (Russell, 2002), П. Махаг, А. Палівала (Maharg, Paliwala, 2002), М. Ле Брюн, Р. Джонстоун (Le Brun, Johnstone, 1994), Й. Пісулінскі (Pisuliński, 2005), М. Сойгет (Soighet, 2003)) уможливив виокремити такі його особливості:

європейська юридична освіта відрізняється від української змістом і порядком формування навчальних планів та змістом освіти у цілому – можливість зарубіжних юридичних шкіл самостійно формувати навчальні плани та визначати перелік дисциплін, що пропонуються для вивчення майбутнім

юристам; широкі можливості вибору студентами навчальних дисциплін при мінімальному наборі обов'язкових предметів, обсяг яких не перевищує 20 % загального навчального часу, що забезпечується варіативністю навчальних планів; навчальні плани мають професійну орієнтованість, вивченню навчальних дисциплін гуманітарного та соціально-економічного циклу відводиться в середньому не більше 10% навчального часу; *основні принципи* – «юрист широкого профілю», відносної «академічної свободи», варіативності, ґрунтовної пропедевтичної підготовки, взаємозв'язку теорії та практики (навчання в юридичній школі + стажування), кроскультурності (державна та обов'язкова одна іноземна мова, взаєморозуміння між народами), культури прав людини; *американська юридична освіта* є короткотерміновою, надзвичайно селективною, дорогою, але дуже ефективною та зорієнтованою на індивідуальні потреби студентів – вивчення 30-35 професійно-орієнтованих дисциплін, що становить приблизно дві третини загального часу навчання; юридична освіта є другою вищою освітою; *основні принципи* – професійного навчання (акцент на практичну діяльність), ресурсно-орієнтованого навчання, демократичності, толерантності, свободи вибору (застосування «елективного методу» при виборі дисциплін), принцип «спрямованої факультативності» (гнучкий освітній процес, вивчення багатьох коротких курсів), проблемності (відвідування лекцій та семінарів не менше, як із 24 проблем), активного навчання (казусний метод, метод клінічних курсів), домінантний принцип – принцип формування правової культури американських громадян.

Нестуля Світлана Іванівна
к.і.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці, ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
snestulya@gmail.com

КЕЙС «ФУНКЦІЇ ЛІДЕРА» В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ

При вивченні майбутніми менеджерами курсу «Основи лідерства», дієвим методом є **метод кейсів, с**уть якого полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, тексти яких називаються «кейсом») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень студентами з певного розділу, теми, конкретного завдання з дисципліни. Цінність кейс-методу полягає в тому, що він одночасно відображає не лише практичну проблему, але й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми, а також вдало суміщає навчальну, аналітичну і виховну діяльність, що безумовно є дієвим і ефективним при формуванні лідерської компетентності майбутніх бакалаврів з менеджменту. Наведемо приклад кейсу.

Кейс «Функції лідера»

Кожна з теорій лідерства, а нерідко і їх модифікації, наголошують на тій чи іншій функції як головній, притаманній для певного типу лідерства. Різні функції визначаються як домінуючі у різних за рівнем розвитку групах в організаціях і для самих організацій, у

різноманітних ситуаціях, при виконанні різних завдань і т. ін. Відповідні класифікації ми будемо розглядати при вивченні окремих підходів до дослідження лідерства і типів лідерства.

У зв'язку з цим наведемо широку класифікацію функцій лідерства, яку дають дослідники Ю. Ємельянов, Є. Кузьмін та І. Волков:

***Лідер як адміністратор**. Найбільш очевидним для лідера є роль верховного координатора діяльності групи. Незалежно від того, чи він сам розробляє основні напрямки ділової політики, чи вони приписуються йому згори, в коло його обов'язків неодмінно входить функція нагляду за виконанням. Адміністративна функція полягає не в самостійному виконанні роботи, а в дорученні її іншим членам групи.*

***Лідер як планувальник**. Лідер часто приймає обов'язки розробника методів і засобів, за допомогою яких група досягає цілей. Ця функція може включати в себе як визначення безпосередніх кроків, так і розробку довготермінових планів діяльності. Часто лідер є єдиним зберігачем плану дій; він один знає подальші шляхи, всі інші члени групи знайомі лише з окремими, не пов'язаними між собою частинами плану.*

***Лідер як політик**. Визначає цілі й основні лінії поведінки групи.*

***Лідер як експерт**. До нього звертаються як до джерела достовірної інформації чи кваліфікованого спеціаліста. Нерідко цю функцію лідер делегує своїм заступникам. Проте сам вибір цих експертів другого ступеню наочно характеризує здібності самого керівника.*

***Лідер як представник групи** в зовнішньому середовищі. Як офіційна особа групи, лідер виступає за її межами як її представник. Лідер ототожнює собою усіх членів групи, їх колективний розум, волю і т. ін. Він трансформує інформацію, яка виходить від групи і яку отримує для групи.*

***Лідер як регулятор відносин** в середині групи. Регулювання особистісних і ділових стосунків в середині групи здійснюється через комунікативну сітку, яка може мати різний вигляд. В деяких групах вся інформація проходить через лідера; іноді в групі існують наближені до лідера особи, які замикають на себе цю сітку; іноді лідер – "один із усіх".*

***Лідер як джерело заохочень і покарань**. З точки зору членів групи це особливо важлива обставина. Водночас, ця функція висуває досить високі вимоги до особистості лідера, особливо в групах, де значна увага приділяється не матеріальному, а моральному фактору. Лідер повинен знати індивідуальну мотивацію діяльності кожного члена групи, враховуючи силу впливу заохочень і покарань на кожного члена групи.*

***Лідер як третейський суддя і миротворець**. Ця функція пов'язана з попередньою. В умовах конфлікту між членами групи лідер повинен виступати як суддя й тим, хто втішає, одночасно, тобто когось карати, а когось заохочувати. У зв'язку з цією функцією в руках лідера опиняється засіб, завдяки якому він може зменшувати чи підтримувати тенденцію до фракційності в середині групи, в залежності від того, які його особисті плани.*

***Лідер як приклад** служить моделлю поведінки для інших членів групи. Тобто наочно демонструє їм ким вони мають бути і що вони повинні робити.*

***Лідер як символ групи**. Групи з високим рівнем згуртованості прагнуть не лише до внутрішніх, а й до зовнішніх відмінностей від інших індивідуумів. Члени таких груп встановлюють притаманні лише їм символи, одяг, ритуали і т.д.*

Лідери, як епіцентр таких груп, самі починають виконувати роль символів, нерідко даючи назви суспільно-політичним рухам чи релігійним течіям, науковим школам, фірмам, тощо. Їх представники навіть після смерті лідера продовжують ідентифікувати себе з ним.

***Лідер, як фактор, який відміняє індивідуальну відповідальність**. Виконуючи цю функцію, лідер звільняє членів групи від їх відповідальності за особисті рішення й дії, яку вони самі хотіли б обійти. Улюблені вислови лідерів – "всі претензії – до мене", "дійте від мого імені", "передайте, що я наказав" стосуються саме цієї функції.*

***Лідер як провідник світогляду**. В більшості випадків лідер виступає як джерело цінностей і норм, які складають груповий світогляд. В цілому він відображає ідеологію того суспільства, до якого належить група. Що ж до організації, то в ній світогляд групи більше відповідає образу мислення керівництва, ніж окремих рядових членів.*

Лідер як "батько". *Це – всеохоплююча роль, яка інтегрує численні функції лідера. Справжній лідер – це фокус усіх позитивних емоцій членів групи, ідеальний об'єкт ідентифікації і почуття відданості. Якщо лідер в деяких аспектах не відповідає ідеалам послідовників, вони можуть у своїй уяві "переробити" його на свій лад. "Батьківська" роль багато в чому пояснює ту майже безмежну владу, яку іноді набувають лідери за певних умов.*

Лідер як "цап-відбувайло". *Наскільки лідер може бути об'єктом позитивних почуттів у випадку досягнення групою поставлених цілей, настільки ж він може стати мішенню для агресії з боку членів групи у випадку невдачі. Коли група знаходиться в стані фрустрації, лідер може виявитися тим об'єктом, якого почнуть звинувачувати у "всіх смертних гріхах".*

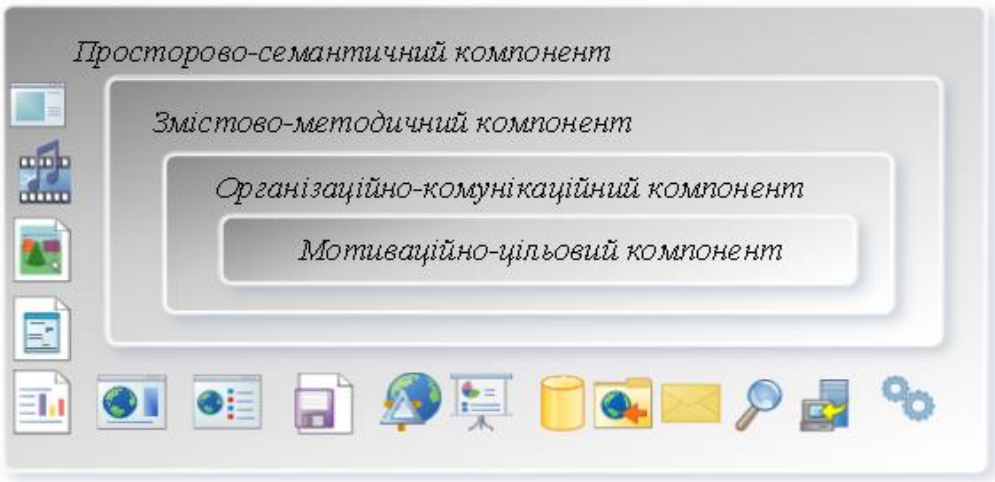
Завдання до кейсу.

1. Як буде діяти кожен із лідерів у ситуації «Підлеглі не встигли виконати проект».
2. Змоделюйте поведінку кожного з типів лідерів, запропонованих у кейсі, розіграйте у ролях на прикладі ситуацій «Зустріч на бізнес-форумі», «Нарада», «Телефонна розмова».
3. Скласти план, підібрати вправи для тренінгу «Функції лідера».

Тітова Анастасія В'ячеславівна
аспірантка кафедри педагогічної майстерності та менеджменту ім. І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка, gordienkoasia@gmail.com

КОМПОНЕНТИ ХМАРО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА SALESFORCE

Аналіз наукових праць учених Н. Антонопулоса (2010), В. Бикова (2008, 2011), В. Лапінського (2008), С. Литвинової (2016), Ю. Кулюткіна, С. Тарасова (2013), В. Олексюка (2014) спонукав до виокремлення компонентів хмаро орієнтованого навчального середовища. Тож з урахуванням досліджень вище зазначених науковців, можемо сформулювати висновок, що хмарна платформа SalesForce створює хмаро орієнтоване навчальне середовище, яке складається з таких *компонентів*: *просторово-семантичного*, *змістово-методичного*, *організаційно-комунікаційного* та *мотиваційно-цільового*.

Просторово-семантичний компонент – (архітектура і дизайн сервісів, просторова систематизація та структурування навчальних матеріалів, фото, відеоматеріали тощо) враховує можливості платформи, що забезпечить функціонування хмаро орієнтованого навчального середовища медичного ЗВО та створить умови повсюдного доступу до різних об'єктів. Цей компонент платформи SalesForce містить репозитарій навчального контенту, що наповнюється електронними освітніми ресурсами: електронними підручниками й посібниками, теоретичними матеріалами, матеріалами для практичних робіт, лекціями, завданнями для індивідуальної, самостійної роботи, глосаріями, різноманітними файлами, гіперпосиланнями на інтернет-ресурси тощо.

Змістово-методичний компонент – (зміст навчання: освітні та навчальні програми, навчальний план, електронні книги, електронні освітні ресурси тощо) враховує мету, зміст, форми, методи і засоби здійснення освітнього процесу, а також інтегративний підхід до змісту навчання, його відкритість для змін, варіативність навчальних програм, включення в зміст актуальних проблем медичної освіти, мультипрофільність навчання студентів-медиків, свободу вибору освітнього маршруту в межах одного ЗВО, активізацію пізнавальної діяльності майбутніх сімейних лікарів. Цей компонент платформи SalesForce забезпечує індивідуальну, колективну роботу студентів, роботу в групах (парах), дозволяє використовувати такі форми організації занять, як он-лайн заняття, дискусії, конференції, віртуальні екскурсії, консультації, форуми, веб-квести тощо. Функціонал SalesForce уможливлює використання: пояснювально-ілюстративних, проблемно-інформаційних, частково-пошукових та дослідницьких методів навчання; різноманітних електронних освітніх ресурсів як засобів навчання; он-лайн тестування, опитування, експрес-контроль, самостійні, модульні контрольні роботи у якості контролю за навчальною діяльністю майбутніх сімейних лікарів.

Організаційно-комунікаційний компонент – (зворотній зв'язок, співпраця, спільна робота) враховує різні аспекти організації освітнього процесу у середовищі та комунікації викладачів та студентів-медиків. Цей компонент платформи SalesForce забезпечує синхронний та асинхронний режими навчальної комунікації; такі види навчальної комунікації як електронне листування, вебінар, форум, чат. Функціонал SalesForce дає можливість організовувати навчальну комунікацію на рівні групи (груп), кафедри, ЗВО та забезпечити такі форми навчальної комунікації як «викладач-студент», «студент-студент», «викладач-студенти», «викладач-викладач» та ін. Організаційний аспект платформи SalesForce полягає у можливості розподілу прав доступу (права адміністраторів та користувачів: створення облікових записів, паролі, можливості перегляду чи редагування тощо), а також у створенні спільнот (спільноти керівників ЗВО, кафедр, віртуальні предметні спільноти, методичні об'єднання викладачів тощо).

Мотиваційно-цільовий компонент – (реалізація цілей вищої медичної освіти, орієнтація на формування професійної компетентності майбутніх сімейних лікарів, мотивація до навчання, до побудови знань) враховує

необхідність досягнення майбутніми сімейними лікарями мети й завдань вивчення теми, розділу чи навчальної дисципліни в цілому. Цей компонент платформи SalesForce завдяки своєму функціоналу забезпечує створення навчально-методичного забезпечення та організацію освітнього процесу у медичних ЗВО для реалізації провідної мети – формування професійної компетентності майбутніх сімейних лікарів. З іншого боку, завдяки розміщенню гіперпосилань на відповідні інтернет-ресурси, тематичних відеоматеріалів, медичних журналів, сайтів та блогів відомих практикуючих лікарів, хмаро орієнтоване навчальне середовище SalesForce забезпечить не лише мотивацію до навчання, до майбутньої професії, але й посилить мотивацію майбутніх сімейних лікарів до використання веб-технологій у професійній діяльності.

Карманенко Василь Васильович
старший викладач кафедри педагогіки та суспільних наук, директор офісу омбудсмена Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», vkarmanenko@gmail.com

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Інтеграція України в міжнародний освітній простір вимагає від вищої школи створення сприятливих умов для підготовки фахівців нового покоління – фахівців лідерського типу, з активною життєвою й професійною позицією, здатного нести особисту та колективну відповідальність, вмотивованого до постійного самовдосконалення та саморозвитку своїх особистісних і професійних якостей. Цього можна досягнути застосувавши в освітньому процесі ефективних форм і методів навчання. Вони дадуть змогу моделювати майбутню професійну діяльність, конструювати ситуації професійної комунікації формувати особистісні й професійні якості студента економічного університету.

Створення умов для розвитку лідерських якостей у студентів і формування соціально активної особистості стали предметом дослідження І. П. Краснощок, О. О. Нестулі, О. О. Савельєвої та ін. Проблеми діяльності викладача, упровадження інноваційних форм методів навчання в освітній процес закладу вищої освіти, їх вплив на розвиток професійних та особистісних якостей майбутніх фахівців вивчали А. В. Зоріна, М. В. Кітаєва, Я. В. Примаченко та ін. Найбільш значущим в організації заняття є рефлексивний етап, в ході якого студенти аналізують власні дії по досягненню мети, визначення недоліків, прогнозування подальшої роботи. Під час вказаного етапу студенти набувають вміння самоаналізу і самоконтролю.

Уміння планувати власну діяльність сприяють розвитку у студентів зібраності, цілеспрямованості і впевненості в власних силах. Саме планування передбачає визначення шляхів досягнення мети і розвиває лідерський потенціал. Одним з елементів керівництва заняттям є прийняття рішень. Прийняті рішення

повинні бути мобільними і нестандартними, перспективними і конкретними. Нині рішення найчастіше приймаються колективно, що сприяє засвоєнню лідерських навичок на практиці. Наприклад, на занятті складається ситуація непідготовленості студентів до обговорення теми. Викладач пропонує студентам написати реферативний огляд, проаналізувати наявний досвід. Будь-яке практичне заняття найбільш ефективне за активного обговорення питань, що забезпечується методом «мозкового штурму», ділової гри. При цьому розвиваються такі лідерські якості, як цілеспрямованість, комунікабельність, вміння переконувати і доводити власну думку. Лекції, організовані в режимі діалогу, також дають кращий результат із досягнення поставлених завдань.

Контрольно-оцінюваний етап заняття спрямовується на визначення ефективності поставлених цілей; перевірку логіки побудови плану; виявлення недоліків; надання своєчасної допомоги; прогнозування розвитку. Особливо необхідно при постійному контролі й оцінюванні коригувати отримані результати. Детальне дослідження причин тієї чи іншої невдачі формує у студентів здатність сприймати критику і робити з неї висновки, здатність до самоаналізу, які є важливими якостями лідера. Досягненням контрольно-оцінювального етапу є співставлення оцінок викладача і студентів, що сприяє формуванню в останніх самоконтролю.

Зміст тренінгової форми роботи полягає в створенні і реалізації педагогічної підтримки студентського лідерства, визначення завдань власного розвитку, формування рівноправних взаємовідносин у системі «студент – викладач», «студентська група – викладач». Метод інформування використовується в ході проведення тренінгу для надання більш повної інформації з проблеми лідерства і розширює коло сприйняття світу.

Метод дискусії забезпечує обговорення проблеми, що викликає суперечливі точки зору. Дискусія відрізняється від інших форм тим, що завжди є аргументованою, опонент представляє свою позицію співрозмовнику, спираючись на конкретні факти. Завдяки цьому учасники дискусії отримують вміння і навички самоконтролю і співпраці, вчаться слухати, приймати точку зору і враховувати погляди інших людей.

Метод рольової гри забезпечує відтворення найбільш близької до реальності ситуації. Програючи різні ситуації в рольовій грі, людина відчуває себе впевненішою в реальній життєвій ситуації. Ділова гра використовується для відпрацювання можливих професійних ситуацій, для обміну думками та знаннями між майбутніми фахівцями.

Студентам пропонується прийняти участь в розігруванні життєвих ситуацій в ролі лідерів і підлеглих. Після представлення своєї версії розв’язання ситуації всі учасники аналізують і обговорювали поведінку героїв, висловлюють свою думку, роблять висновки. Необхідно пропонувати студентам ситуації, з якими вони можуть зіткнутися в повсякденному та професійному житті. Завдяки цьому відбувається закріплення студентами навичок поведінки лідера в різних ситуаціях, вміння працювати в команді, розвиток комунікативних навичок, формування і розвиток творчого мислення, виховання індивідуального стилю

поведінки в процесі взаємовідносин з оточуючими і подолання психологічного бар'єру прийняття на себе ролі лідера. Розігруючи діалог між підлеглим і керівником, учасники гри беруть на себе їх обов'язки, відтворюють стиль спілкування і манеру поведінки. Спостерігаючи за студентами, викладач коригує їх поведінку, намагається закласти в майбутніх офіційних і неофіційних лідерів шанобливе ставлення до своїх колег, почуття справедливості, відповідальності, здатність до особистісно-орієнтованої взаємодії, побудованої на діалозі.

На думку А. В. Зоріної, у грі студенти, самостійно розподіляючи ролі, підсвідомо беруть на себе ту ступінь відповідальності, яка властива їм у повсякденному житті. Найбільш активний, енергійний і ініціативний студент, який прагне у всьому бути попереду, як правило, обирає роль організатора, стаючи явним лідером в групі. Він дає доручення, розподіляє завдання, призначає на «посади». Викладач, спостерігаючи за діями подібного лідера, і при необхідності, коригуючи його, відмічає також і поведінку інших членів групи, їх бажання або небажання беззастережно виконувати надані їм доручення, прагнення взяти участь в організації гри або пасивну, мовчазну згоду на будь-який розвиток подій.

Метод системного аналізу використовується як метод реальної оцінки стану речей, ситуації взаємовпливу лідера й послідовників, для стимулювання глибокого усвідомлення учасниками взаємодії мотивів своєї поведінки та поведінки членів групи. Метод експертної оцінки розкриває себе як процедура отримання оцінки проблеми на основі думки спеціалістів-професіоналів.

Метод проектів створює ситуацію змагальності. Студент спільно з викладачем знаходить інформацію про способи поведінки в будь-яких ситуаціях. Студент (група студентів) виступають зі своїм проектом перед аудиторією. Після виступу проводиться обговорення проекту, автори проекту відповідають на поставлені запитання, завдяки чому отримують нові знання про різні життєві і професійні ситуації і способи поведінки в них. Метод проектів дозволяє формувати і розвивати такі якості лідера, як вміння виступати перед аудиторією, рішучість і впевненість у собі, вміння тримати себе, переконувати, відстоювати власні переконання. Він сприяє формуванню і розвитку необхідних для лідера якостей: працездатність, прагнення до перемоги, ініціативність, прагнення домагатися позитивних результатів, командна робота.

Формування і розвиток лідерських навичок у студентів економічних університетів постає як складне завдання, виконання якого залежить від майстерності викладача, його гнучкості і вміння встановити зі студентами неформальні відносини для підвищення їх впевненості в собі і свої можливості. Аудиторні заняття і тренінги, колективні дискусії, науково-дослідна робота студентів, рольові та ділові ігри утворюють структурований змістовий простір і визначають процес і результати оцінки особистості лідера студентами, гарантують визнання лідера його послідовниками, дають змогу кожному студенту прогнозувати власну ефективність як актуального чи потенційного студентського лідера та планувати розвиток свого лідерського потенціалу. Їх важливою перевагою є насиченість низкою творчих завдань і розвивальних

вправ, які дозволяють студентам пережити певну педагогічну ситуацію, поставити себе на місце певної людини, проаналізувати мотиви і наслідки її поведінки та вчинків і зробити власні висновки, що дозволить уникати конфліктних ситуацій у повсякденному житті і сприятиме проявам лідерських якостей.

Список використаних джерел

1. Зорина А. В. Педагогические условия формирования лидерских качеств у студентов вуза : автореф. дис. на соиск. научн. звания канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / А.В. Зорина. – Нижний Новгород, 2009. – 20 с.
2. Китаева М. В. Я – лидер. Курс становления / М. В. Китаева. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2007. – 173 с.
3. Краснощок І. П. Розвиток лідерських якостей студентів [Електронний ресурс] / І. П. Краснощок. – Режим доступу : file:///C:/Users/Alena/Downloads/Nz2012_112_29%20(1).pdf.
4. Нестуля О. О. Лідер вищого навчального закладу / О. О. Нестуля // Проблеми функціонування вищих навчальних закладів економічного профілю : матеріали Всеукр. наук.- практ. конф. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2009. – С. 165–167.
5. Примаченко Я. В. Актуальные направления психологической подготовки руководителя-лидера. Высшее образование сегодня / Я. В. Примаченко. – 2009. – № 9. – С. 42–46.
6. Савельєва О. О. Оцінка лідерського потенціалу студентів як майбутніх управлінців / О. О. Савельєва // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. – 2010. – № 4. – Т. 4. – С. 81-84.

Бородай Едуард Миколайович

здобувач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, edborod@gmail.com

ПРИНЦИП НАОЧНОСТІ ПРИ ФОРМУВАННІ ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК УЧНІВ У НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Важливим при формуванні військово-прикладних умінь і навичок учнів у навчальному середовищі старшої школи є *принцип наочності у навчанні*, якому надається значення похідного від принципу доступності: чим насиченішим є унаочнення заняття, тим доступнішим буде пояснення нової теми. Сутність цього принципу виражається у вислові: ”краще один раз побачити, ніж сто раз почути”, та спирається на провідну роль зорових аналізаторів у сприйманні зовнішнього світу. Наприклад, за допомогою зорових аналізаторів людина отримує від 80 до 90 відсотків інформації про зовнішній світ. Тому навчальний матеріал необхідно надавати найбільш унаочненій формі.

Засновником цього принципу в історії педагогіки є Я.А.Коменський, який стверджував, що ”людей необхідно вчити різнобічно, не з книг здобувати мудрість, а з неба, землі, дубів і буків” [1; 2] а також, якщо ми маємо намір передавати учням істинні і достовірні знання, то ми взагалі повинні намагатися навчати всього за допомогою особистого спостереження і чуттєвої наочності. Його думку розвивав наш співвітчизник видатний педагог К.Д.Ушинський, який вважав, що чим більше органів чуття беруть участь у сприйнятті будь-якого явища, тим міцніше вони закарбовуються у нашу пам’ять. ”Ми скоріше і міцніше вивчимо іншомовні слова, коли з цією метою будемо використовувати не один, а три або чотири органи нашої нервової системи, коли ми будемо читати ці слова очима, промовляти голосно. І в той же час писати їх на дошці або в зошиті...” [2].

Таким чином, у висловлюваннях видатних педагогів виражено основні правила принципу наочності при при формуванні військово-прикладних умінь і навичок учнів у навчальному середовищі старшої школи:

чітко визначити мету використання засобів наочності;

комплексно використовувати на заняттях такі види наочності, які давали б найбільший ефект, але ні в якому разі не зловживати нею;

активно залучати об’єктів навчання до роботи із засобами наочності;

під час використання засобів наочності керувати спостереженнями об’єктів навчання шляхом пояснення мети та порядку, показу головного, основного;

відкидати все зайве, щоб не викликати додаткових асоціацій;

застосовувати на всіх етапах навчального процесу;

послідовно демонструвати засоби наочності у міру подання навчального матеріалу;

забезпечувати змістовність і естетичність оформлення;

відповідати психологічним закономірностям сприймання;

не використовувати як самоціль, а вдало доповнювати матеріал, що вивчається;

не переоцінювати та недооцінювати роль наочності у навчанні основ військової справи для учнів 10-11 класів;

вчити старшокласників роботі та сприйняттю засобів наочності та ін.

Під час навчання старшокласників змісту предмета «Захист Вітчизни» обов’язково застосовувати різні види наочності:

натуральна наочність;

образна наочність;

словесно-образна наочність (динамічна і статична, плоска і об’ємна).

Функції наочності:

а) сприяє розумовому розвитку старшокласників;

б) допомагає виявити зв’язок між науковими знаннями та військовою життєдіяльністю, військовою теорією і практикою;

в) полегшує навчально-пізнавальну діяльність старшокласників і сприяє формуванню у них інтересу до військово-прикладних знань, умінь і навчиок;

г) допомагає сприймати предмет «Захист Вітчизни» у його розмаїтті;

д) сприяє формуванню мотивації до пізнання оточуючої дійсності тощо.

Усі ці функції наочності успішно реалізуються за вдалого словесного супроводження матеріалу, що вивчається.

Уміле поєднання слова учителя предмета «Захист Вітчизни» з наочністю надає можливість: більш змістовно сприйняти слова; осмислити спостережене явище і формулювати наочне уявлення про нього; за допомогою слова доповнити знання щодо предмета, який у даний час сприймається; зрозуміти сутність, внутрішні зв'язки та взаємозалежності явища, що вивчається, та ті, які не можна спостерігати безпосередньо.

Отже, принцип наочності можна визначити як сукупність норм, які витікають із закономірностей процесу навчання і стосуються пізнання дійсності на основі спостережень, мислення і практики на шляху від конкретного до абстрактного, і навпаки [2; 3].

Список використаних джерел

1. Kononets N. Experience in implementing resource-based learning in Agrarian College Of Management And Law Poltava State Agrarian Academy. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*. April 2015. ISSN 1302-6488. Volume: 16. Number: 2 Article 12. P.151–163.

2. Кононец Н. В. Дидактичні засади розробки електронного підручника як засобу індивідуалізації навчання студентів аграрних коледжів: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 / Кононец Наталія Василівна. – 2010. – 259 с.

3. Ягупов В.В. Основи військово-дидактичних знань: Навчальний посібник. К.: РВЦ "Київський університет", 1999.

Наші автори

Алієв Хан Магамед огли, аспірант кафедри початкової, дошкільної і професійної освіти, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, vanpudel@gmail.com

Бакуменко Ганна Костянтинівна, студентка механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», forestsuncar@gmail.com

Балюк Вікторія Олександрівна, магістр економічної кібернетики, викладач другої категорії, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, baliuk.vika@gmail.com

Безбородько Марина Миколаївна, викладач вищої категорії, методист, Технологічний коледж Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету, gman_78@ukr.net

Бєляєва Наталія Вячеславівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І.А. Зязюна, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, yanatalochkann@gmail.com

Боков Родіон Святославович, студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», radion.bokov333@gmail.com

Боровик Олена Юріївна, студентка інженерно-технологічного факультету, Полтавська державна аграрна академія

Бородай Едуард Миколайович, здобувач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, edborod@gmail.com

Брага Андрій Дмитрович, студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», emotional.andrusha18@gmail.com

Бровко Лариса Василівна, викладач економічних дисциплін, викладач-методист, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії, brovko-larisa@ukr.net

Бугакова Оксана Володимирівна, здобувач кафедри початкової, дошкільної і професійної освіти, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, leperetyagavvmakarov@gmail.com

Ван Цзін І, аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, chornousoxana@i.ua

Вишневецька Лариса Євгенівна, викладач математики, викладач-методист, Відокремлений структурний підрозділ «Ногайський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету», vishneveckaja.07@rambler.ru

Вовчук Юлія Вікторівна, студентка механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», vovchukjulia9696@gmail.com

Воронов Марк Михайлович, студент електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», Dmitras.kr@gmail.com

Гончар Вадим Васильович, магістрант, Хмельницький національний університет

Горда Тетяна Михайлівна, викладач фізики, Полтавський політехнічний коледж Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», tanya_gtm@ukr.net

Гостімський Максим Анатолійович, студент, Хмельницький національний університет

Григоренко Світлана Володимирівна, викладач фізики та математики, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, svitlanalovelove@mail.ru

Гриньова Марина Вікторівна, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, декан природничого факультету, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, grinovamv@gmail.com

Гудкова Галина Вікторівна, викладач вищої категорії з фізики та астрономії, Відокремлений структурний підрозділ «Новокаховський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету», gud.galochka@gmail.com

Гук Інна Павлівна, кандидат педагогічних наук, викладач-методист, Медичний коледж Харківського національного медичного університету, hukinna@ukr.net

Гуржій Андрій Миколайович, доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, gam@mon.gov.ua

Даниско Оксана Володимирівна, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури факультету фізичного виховання, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, oksana.danisko76@gmail.com

Дронь Вікторія Василівна, голова циклової комісії математичної та природничо-наукової підготовки, викладач фізики та астрономії, Прилуцький агротехнічний коледж viktoriya.dron13@gmail.com

Дяченко Валентина Борисівна, викладач німецької мови, викладач-методист, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, valentynadiachenko@gmail.com

Євтєхов Володимир Євгенович, студент геолого-екологічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», vladimir.evrtekhov@gmail.com

Жамардій Валерій Олександрович, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри фізичного виховання та здоров'я, фізичної реабілітації,

спортивної медицини, Вищий державний навчальний заклад України "Українська медична стоматологічна академія", Shamardi@ukr.net

Животова Діана Олексіївна, студентка факультету економіки та управління бізнесом, ДВНЗ «Криворізький національний університет», d.zivotova@gmail.com

Жигун Вікторія Григорівна, викладач математики та інформатики, Прилуцький агротехнічний коледж, vg_2010@ukr.net

Журавель Дар'я Сергіївна, студентка факультету економіки та управління бізнесом, ДВНЗ «Криворізький національний університет», zhuraveldasha999@gmail.con

Зінченко Андрій Вікторович, студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», andrej172737@i.ua

Ісаєв Олександр Миколайович, студент електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», ashotlest@mail.ru

Ісак Людмила Марківна, старший викладач кафедри математики, інформатики та методики навчання, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», isakluda@ukr.net

Єрмак Інга Олександрівна, викладач кафедри рисунка та живопису, Київський Національний університет технології та дизайну

Канівець Ірина Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін, Полтавська державна аграрна академія, ira.gorda80@gmail.com

Канівець Олександр Васильович, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін, Полтавська державна аграрна академія, alex_21_2222@yahoo.com

Карманенко Василь Васильович, старший викладач кафедри педагогіки та суспільних наук, директор офісу омбудсмена Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», vkarmanenko@gmail.com

Карташова Любов Андріївна, доктор педагогічних наук, професор, генеральний директор ТОВ «Акцент», м. Київ, lkartashova@ua.fm

Климко Юрій Анатолійович, викладач загально технічних дисциплін, Полтавський коледж нафти і газу Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка

Ковальчук Сніжана Аркадіївна, студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», kovalchyk@ukr.net

Ковінько Анна Володимирівна, аспірант кафедри початкової, дошкільної і професійної освіти, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, anuta_25101@gmail.com

Коджебаш Костянтин Костянтинович, студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», kodjebash42@gmail.com

Козиряцька Наталія Анатоліївна, викладач української мови і літератури, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Черкаський комерційний технікум, kozyriacka.nata@ukr.net

Коляда Катерина Володимирівна, студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», koluyda@ukr.net

Комар Ольга Сергіївна, викладач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, zelenkoolga87@ukr.net

Коновалова Вікторія Борисівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри ділової іноземної мови та перекладу, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», konvictoria15@gmail.com

Кононец Наталія Василівна, доктор педагогічних наук, викладач-методист, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, natalkapoltava@ukr.net

Коношенко Оксана Яківна, викладач економічних дисциплін, спеціаліст першої категорії, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, konosenkooksana@gmail.com

Конфедрат Юлія Юріївна, методист відділу координації методичної роботи, КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти», yulia.konf@gmail.com

Копичинська Оксана Михайлівна, вчитель математики і фізики, заступник директора школи з НВР, ЗОШ І-ІІ ступенів с. Дзвиняч, Заліщицький район, Тернопільська область, roxana181077@gmail.com

Коструб'як Тетяна Валеріївна, викладач юридичних дисциплін, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, kostrubyaktata05@gmail.com

Коцар Світлана Сергіївна, студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», kotsar56@gmail.com

Крижанівська Наталія Леонідівна, викладач вищої категорії, Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Мукачівський аграрний коледж», natamar0808@ukr.net

Купріянова Ольга Володимирівна, викладач першої кваліфікаційної категорії, Медичний коледж Харківського національного медичного університету, kupriyanova.olga.v@gmail.com

Куренкова Катерина Михайлівна, кандидат педагогічних наук, викладач, Медичний коледж Харківського національного медичного університету; dvnzkhmu@ukr.net

Курова Лідія Василівна, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист, Медичний коледж Харківського національного медичного університету

Ланова Ірина Вікторівна, старший викладач, ДВНЗ «Криворізький національний університет», lanovaya@ukr.net

Лапінський Віталій Васильович, кандидат фізико-математичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу математичної та інформатичної освіти Інституту педагогіки НАПН України, vit_lap@ua.fm

Лебединець Тетяна Михайлівна, кандидат педагогічних наук, директор, Медичний коледж Харківського національного медичного університету, dvnzkhmu@ukr.net

Левківський Михайло Іванович, спеціаліст вищої категорії, методист, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, lmi-cuep@ukr.net

Литвинов Роман Олександрович, викладач першої категорії, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, rom.litwinow 2014@yandex.ua

Литвинова Оксана Василівна, викладач вищої категорії, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, oxana.litwi@yandex.ua

Лихогод Ніна Григорівна, завідувач лабораторії педагогічних інновацій Державної установи "Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів "Агроосвіта", lykhogod@i.ua

Літвінчук Анна Федорівна, студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», litvinchyk@gmail.com

Лупало Олена Володимирівна, старший викладач кафедри фізичного виховання та здоров'я, фізичної реабілітації, спортивної медицини, Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

Лю Чан, аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 606559334@qq.com

Любченко Олександр Олександрович, викладач юридичних дисциплін, спеціаліст першої категорії, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, lyubchenko.alexander@gmail.com

Мороз Наталія Володимирівна, викладач суспільно-гуманітарних дисциплін, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, moroznata1978@gmail.com

Мосєєв Андрій Євгенійович, студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», andreyvorobei1999@gmail.com

Муковіз Олексій Павлович, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії початкового навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, alexsmukovoz@gmail.com

Назаренко Марко Дмитрович, студент природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», uavsku@gmail.com

Нікітін Ярослав Олегович, студент факультету економіки та управління бізнесом, ДВНЗ «Криворізький національний університет», 789545P@ukr.net

Нікулін Сергій Артемович, студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», sergey.nikulin99@ukr.net

Нестуля Світлана Іванівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці, ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», snestulya@gmail.com

Новікова Лариса Олександрівна, викладач загальнотехнічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, Полтавський коледж нафти і газу Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, larik.novikova@gmail.com

Овсієнко Юлія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Полтавська державна аграрна академія, ovsienkoyulia@online.ua

Ольховик Тетяна Олександрівна, методист вищої категорії лабораторії педагогічних інновацій Державної установи "Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів "Агроосвіта", Olxovuk@ukr.net

Онищук Людмила Олександрівна, соціальний педагог, спеціаліст першої категорії, Технічний коледж Луцького національного технічного університету, e-mail: lyudmila.onishuk@gmail.com

Осадченко Інна Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, osadchenkoinna1@gmail.com

Панасюк Віра Миколаївна, студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», panasuk-vm@ukr.net

Паученко Ганна Віталіївна, студентка механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», anna.izzya7@gmail.com

Педенко Олексій Володимирович, студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», llolka988@gmail.ru

Петрова Світлана Степанівна, викладач вищої категорії, викладач методист, Медичний коледж Харківського національного медичного університету, dvnzkhmu@ukr.net

Пилипенко Людмила Олександрівна, викладач математики, спеціаліст вищої категорії, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, puras.lyuda@gmail.com

Пірник Валерія Олексіївна, студентка факультету інформаційних технологій, ДВНЗ «Криворізький національний університет», v.p.4088825@gmail.com

Полєтньова Анна Олексіївна, студентка геолого-екологічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», poletntwa@gmail.com

Полковникова Марина Вікторівна, викладач вищої категорії, викладач-методист**,** Медичний коледж Харківського національного медичного університету

Потапюк Ірина Петрівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, Полтавська державна аграрна академія, radost3s@bigmir.net

Потапюк Лілія Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій, Луцький національний технічний університет, potapiuk_l@bigmir.net

Проценко Альона Павлівна, вчитель інформатики, спеціаліст ІІ категорії, Запорізька гімназія №50 Запорізької міської ради Запорізької області, alyona41288@gmail.com

Проценко Іван Петрович, магістр з управління навчальним закладом, вчитель, Полтавська гімназія № 32, poltavagimnasia32@ukr.net

Рівна Світлана Анатоліївна, викладач-методист, завідувачка економічним відділенням, Технологічний коледж Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету, iltchenkosvetlana@gmail.com

Рожко Дмитро Сергійович, студент факультету економіки та управління бізнесом, ДВНЗ «Криворізький національний університет», dimalikegtr@gmail.com

Рудик Олександр Юхимович, кандидат технічних наук, доцент кафедри зносостійкості та надійності машин, Хмельницький національний університет, arudyk@rambler.ru

Садовий Микола Ілліч, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності, професор кафедри фізики та методики її викладання, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, smikdpu@i.ua

Сажієнко Олександр Петрович, аспірант, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Семко Лариса Петрівна, науковий співробітник відділу математичної та інформатичної освіти, Інститут педагогіки НАПН України, L_Semko@ukr.net

Сергєєв Анатолій Вікторович, студент електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», ashotlest@mail.ru

Сиромля Ірина Володимирівна, методист, методичний кабінет відділу освіти, молоді та спорту Роменської районної державної адміністрації, irina7s@ukr.net

Сідоров Вадим Ігоревич, професор, декан факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, irtb@karazin.ua

Сосненко Євгеній Павлович, старший викладач кафедри фізичного виховання та здоров'я, фізичної реабілітації, спортивної медицини, Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

Стегній Тетяна Миколаївна, викладач І категорії технологічних дисциплін, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, tanuta82@gmail.com

Стеценко Олена Олексіївна, викладач економічних дисциплін, викладач вищої категорії, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії, brovkoelena.aleks@mail.ru

Стрижак Юлія Олегівна, викладач англійської мови, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, myenglishday@ukr.net

Сунь Цзінцю, аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 479774911@qq.com

Сусол Владислав Миколайович, студент факультету економіки та управління бізнесом, ДВНЗ «Криворізький національний університет», susolvlad2017@gmail.com

Суховірська Людмила Павлівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри медичної фізики та інформаційних технологій № 2, Донецький національний медичний університет, suhovirskaya2011@gmail.com

Таловиря Галина Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської та німецької філології, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, schoolenho@gmail.com

Тань Сяо, аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 6056515334@qq.com

Тараненко Ірина Вадимівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, irinavad.tar.ko@gmail.com

Тітова Анастасія В'ячеславівна, аспірантка кафедри педагогічної майстерності та менеджменту ім. І. А. Зязюна Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, gordienkoasia@gmail.com

Трифонова Олена Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізики та методики її викладання, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, olenatrifonova82@gmail.com

Турівний Віталій Олексійович, студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», turivnyyvitaliy@gmail.com

Федорова Світлана Євгеніївна, викладач, Медичний коледж Харківського національного медичного університету; dvnzkhmu@ukr.net

Федусов Віталій Олегович, студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», olferadio@gmail.com

Франківський Євген Віталійович, магістрант, Хмельницький національний університет

Харченко Олена Вікторівна, директор Департаменту освіти і науки Полтавської ОДА, shov2016@ukr.net

Худолій Іван Іванович, голова циклової комісії математики, комп'ютерних технологій та інформаційної діяльності, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, hudoliy.ivan@gmail.com

Царенко Олег Миколайович, професор кафедри теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, olegtsarenko55@gmail.com

Целіков Олександр Володимирович, студент факультету економіки та управління бізнесом, ДВНЗ «Криворізький національний університет», sashaopcffz@gmail.com

Цзі Іпін, аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 454785478@qq.com

Чень Хуейхуей, аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 231428544@qq.com

Чень Цзін, аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 231428544@qq.com

Черненко Вікторія Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської та німецької філології, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, chernenko.pnpu@rambler.ru

Чхало Оксана Миколаївна, викладач, Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, ochkhalo@ukr.net

Шестопал Оксана Василівна, викладач математики, спеціаліст, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, oksanashestopalpl@gmail.com

Шинкаренко Вікторія Володимирівна, студентка механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», vikiskriptonit@gmail.com

Шкіль Світлана Олександрівна, викладач спеціальних дисциплін, спеціаліст першої категорії, Полтавський коледж нафти і газу Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, shkil2017@ukr.net

Щербань Іванна Василівна, викладач дисципліни «Захист вітчизни», спеціаліст, Коледж управління, економіки і права Полтавської державної аграрної академії, ivankalus7443@gmail.com

Ющенко Наталія Петрівна, здобувач кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, natasha.yushchenko.77@mail.ru

Якиміва Олена Олексіївна, кандидат педагогічних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист, Медичний коледж Харківського національного медичного університету, Yakimiva@i.ua

Янченко Павло Володимирович, аспірант, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, yanchenkopashaua@gmail.com

Ярошенко Олександр Володимирович, студент факультету економіки та управління бізнесом, ДВНЗ «Криворізький національний університет», yaroshenko8801@gmail.com

Яцунь Людмила Анатоліївна, вчитель інформатики та технологій, Навчально-виховне об'єднання №5 м. Хмельницького імені Сергія Єфремова, ludmilajatsun@gmail.com

УДК 378.026.016:004
Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка» / укл. Н. В. Кононец, В. О. Балюк. – Полтава: КУЕП ПДАА, 2018. – 430 с.

«РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ В «3D»: ДОСТУПНІСТЬ, ДІАЛОГ, ДИНАМІКА»

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції,
19-23 лютого 2018 року

В авторській редакції

Дизайн обкладинки: Балюк В.О.